UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00319291 1

PURCHASED FOR THE

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

FROM THE

CANADA COUNCIL SPECIAL GRANT

FOR

ISLAMIC STUDIES

صحیفه	سطر	خطا	صواب
۲۴۲	۱۹	فات	وفات
۲۴۲	۲۳	دامای	دامادی
۲۴۳	۱۵	بایزد	بایزید
۲۴۶	۱۵	ویری	ویردی
۲۴۷	۲۴	قدیماً	قدیماً
۲۴۱	۲۰	[ ]	[۱]
۲۵۱	۸	اوخنده	اوچنده
۲۶۰	۱۸	٤ ٦	٤٢٦
۲۶۷	۲۶	دربندیه	بایندریه
۲۶۷	۲۷	۲۶۳	۲۶٤
۲۷۰	۲۱	اتمش	ایتمش

صحیفه	سطر	خطا	صواب
١٣٦	٢٧	٣	٢
١٥١	٤	ویریلر	ویردیلر
١٥٩	٧	سلمان	سلطان
١٦٦	٦	واردی کلمه‌سنك بری فضله‌در	
١٦٧	٢٣	وتیقان	واتیقان
١٦٨	١٨	شولر	شولر
١٧٢	١٥	اللهی	الهی
١٨٢	١٠	یور	یوز
١٩٩	٢٦	صحیفه‌یه	٤٦نجی صحیفه‌یه
٢٠٥	٨	عریز	عزیز
٢١٣	١٨	ماشن	باشن
٢١٤	١٩	اورخان	اوخان
٢١٤	١٢	لتواریخ	التواریخ
٢١٦	١٢	عزیز	عزیر
٢١٩	١٤	شربتی	شربتی
٢٢١	١٣	آردینچه	آردینجه
٢٢٦	٢٠	صعیفلرینی	ضعیفلرینی
٢٣٦	١	نائبی	نائبی
٢٣٦	٢١	اوچنچی	اوچنجی
٢٣٦	٢٦	تارج	تاج
٢٣٨	٢٠	٢٤٤نجی	٢٤٥نجی
٢٣٩	٢٥	اتمك	ایتمك
٢٤١	١١	فاتله	وفاتله
٢٤١	١٦	٩٠	٩١٠
٢٤١	٢١	٩٨	٩١٨

— خطا وصواب جدولی —

صحیفه	سطر	خطا	صواب
۷	۱۵	ینه	نیه
۱۳	۵	بیمان	پیمان
۱۷	۹	صوبه	صویه
۱۸	۵	٦٨٩	٦٩٩
۲۵	۱٦	بیلدر	بیلدرر
٦۰	۱۹	وزیدر	سوزیدر
٦۰	۲۱	نمس	نفس
٦۱	۲۲	ضکره	صکره
٦۸	۱۰	وارد	واردر
۸۰	۲۰	دردتده	دردنده
۹٦	۷	شهناذ	شهناز
۹٦	۱٤	یکیحه	یکیجه
۹٦	۲۰	یبه	ینه
۹۹	۲۳	غریپ	غریب
۱۰۳	۱۲	ایندیلرکه	ایتدیلرکه
۱۱٤	۲۱	زخیره	ذخیره
۱۲۱	۱٦	وچهاً	وجهاً
۱۲۱	۱۹	قره‌ماته	قره‌مانه
۱۳۱	۹	ایجنده	ایچنده
۱۳۵	۲	ایدی	ایتدی
۱۳٦	۸	حتیاجم	احتیاجم

صحيفه

٢٣٩ سيس حصارنه كلن مصر جنديلرينك مصره اعزامى
٢٣٩ عساكر مصريه‌نك قيصريه، آنقره، آقسراى، لارنده‌يى نهب وغارتى، استانبولده باروت مخزننه صاعقه اصابتى، چقور اووادە ضبط ايديلن قلاعك مصره اعادەسى
٢٤١ سلطان بايزيد ثانى حقنده بعض معلومات
٢٤٢ بوسنه بكى يعقوب آغانك درنجل بان ايله حربى، بانك اسارتى
٢٤٥ اوغورلو محمد پاشا زاده احمدميرزانك تبريزه عزيمتى وبالاخره شهادتى
٢٤٦ عربدن، سلاطين عثمانيه‌يه دخيل اولانلر
٢٤٧ عجمدن، سلاطين عثمانيه‌يه دخيل اولانلر
٢٤٩ له حربى ولهستانك اول زمان مقر ادارەسى اولان قره قوانك تخريبى
٢٥٠ صرۀ همايونك كمال رئيس وداعتيله بحراً اسكندريه‌يه ارسالى واثناى عودتده قورصان كميلرينك ضبطى
٢٥١ سلطان جمك سركذشتى وارتحالى
٢٥٤ اينه‌بختى سفرى
٢٥٨ متون ودراج فتحى
٢٦٠ دوزمه قره‌مان اوغلنك ظهورى
٢٦١ وندىكليلرك مدللى‌يى محاصره ايتملرى وصدراعظم مسيح پاشانك برقضا نتيجه‌سى اوله‌رق وفاتى
٢٦٤ اردبيل صوفيلرينك روم ايلى‌يه نفيلرى وشيخ جنيد حقنده معلومات
٢٦٩ تاريخ ووضع تاريخ حقنده معلومات
٢٧٥ فهرست رجال
٢٩٣ فهرست بلاد
٣٠٤ فهرست عمومى
٣١٦ خطا وصواب جدولى

صحيفه

٢١٥ آطنه وطرسوس وسائره‌نك قره‌مان بكلر بكيسى قره‌كوز پاشا طرفندن فتحى
٢١٥ بو فتوحات اوزرينه سلطان مصرك عسكر سوق ايده‌رك جيحون نهرى كنارنده اردوى عثمانيله حربى
٢١٧ عساكر مصريه‌نك آطنه‌يى محاصره‌سى اوزرينه هرسك اوغلى احمد پاشانك لاجل المعاونه اعزامى
٢١٨ سلاطين عظام حضراتنك مدت سلطنت وحياتلرى

دوران سلطان بايزيد خان ثانى

٢٢٠ حضرت فاتحك ارتحاليله سلطان بايزيدك جلوسى وسلطان جم وقايعنك برقسمى
٢٢٢ كيلى وآقكرمان فتحى
٢٢٣ سلطان بايزيد ثانينك خصلتى وزمانندەكى علما ومشايخ
٢٢٥ آطنه ، طرسوس وسائره حقنده معلومات
١٢٦ بلاد مذكوره‌نك فتحى اسبابى
٢٢٧ روم ايلى بكلر بكيسى على بكك قره بغدان آقينى
٢٢٩ سلطان مصرله اسباب معادات
٢٣٠ آطنه‌يه لاجل المعاونه اعزام اولنان هرسك اوغلى احمد پاشانك اسارتى
٢٣١ هرسك اوغلى احمد پاشانك اسارتى اوزرينه صدراعظم داود پاشانك اعزامى و وارساقلرك اطاعتى
٢٣٣ هرسك اوغلى احمد پاشانك سلطان مصرله ملاقاتى
٢٣٤ علاءالدوله‌نك سلطان مصرله مخالصتى
٢٣٥ ذوالقدر اوغلى بوداق بكك سلطان مصرك حبسندن قورتيله‌رق نزد بايزيد خانيه ورودى
٢٣٦ آطنه وطرسوسه تكرار عساكر عثمانيه اعزامى ومصر ليلرله حرب وقوعى
٢٢٧ علاءالدوله ايله ذوالقدر اوغلى بوداق بكك حربى
٢٣٨ سورختان شهزادكان وولائم سلاطين

صحيفه

حسن عسكريله توقادى غارتى
١٧٧ حضرت فاتحك اوزون حسن اوزرينه حركتى
١٧٩ اوزون حسن حربى
١٨١ اوزون حسن بكلرندن اسير اولانلرك اسامیسى ، محمود پاشانك دفعهٔ ثانيه صدارتدن عزلى
١٨٢ كديك ارى احمد پاشا معرفتيله كفه‌نك فتحى
١٨٥ قره‌بغدان حربى
١٨٦ مجارلرك قويلويج موقعنده‌حصار انشا ايتملرى وطرف پادشاهيدن بونلرك فتح وتخريبى
١٨٧ اسكندريه ـ اشقودره ـ محاصره‌سى وبالاخره فتحى
١٨٨ اسامیٔ وزرا وانشا ايتدردكلرى مبانیٔ خيريه
١٨٩ ملارستمك اوغلينه دائر بر فقره
١٩٠ وزرانك آثار خيريه‌سى وبو آثار خيريه حقنده مورخك مطالعه‌سى
١٩٥ خصلت پادشاهان آل عثمان
١٩٧ جمع ماله منهمك اولان پادشاهلر
١٩٩ پادشاهان حضراتى زمانلرنده‌كى علما ، مشايخ ، صلحا
٢٠٦ سلطان مصرله بالاخره حربى موجب اولان احوال
٢٠٨ سلطان مصرك شهسوار بك اوزرينه عسكر سوقى
٢١٠ سلطان مصردن ايلچى ورودى
٢١٠ قيتبايك شهسوار بك اوزرينه عسكر سوقى وبالاخره شهسوار بكك مغلوبيتيله مصرده صلبى
٢١٢ علاءالدوله‌نك مصريلره مغلوبيتى
٢١٢ طرف پادشاهيدن مصره سفير اعزامى ومتقابلاً سفير ورودى
٢١٣ سلطان مصرك علاءالدوله‌اوزرينه عسكر سوقى وعساكر مصريه‌نك مغلوبيتى

صحيفه

١٥٣ آماصرى فتحى
١٥٤ سينوبك وقسطمونى‌نك فتحى
١٥٧ اسفنديار اوغلى اسماعيل بكك يكيشهره عزيمتله اوراده تمكنى
١٥٨ قويليحصارك فتحى
١٥٩ طربزون فتحى واسفنديار اوغللرندن قيزيل‌احمدبكك اوزون حسن نزدينه فرارى
١٦١ قازيقلى ويوده‌نك چاقرجى باشى احمدبكله معيتى عسكرينى‌استعمال‌حيله‌يله افناسى
١٦٢ بووقعه اوزرينه حضرت فاتحك بالذات افلاقه عزيمتى وبعدالحرب ويوده‌نك تبديلى
١٦٣ مدللى فتحى
١٦٤ بوسنه‌فتوحاتى
١٦٧ قره‌مان اوغلى اسحق بكك تشويق ودعوتيله اوزون حسنك قره‌مانه كله‌رك نهب وغارت اجراسى وپير احمدبكك ارمنا كده برادرى يعقوب بكله حربى ، يعقوب بكك بعدالانهزام اوزون حسنه فرارى
١٦٩ آرناوودلغه آقين اجراسى، ايلبصان قلعه‌سنك انشاسى
١٦٩ حضرت فاتحك قره‌مان اوغلى پير احمد بك اوزرينه حركتى ، قونيه فتحى ، پير احمد بكك فرارى ، محمود پاشانك صدارتدن عزلى
١٧١ آغريبوز فتحى
١٧٢ روم محمد پاشا قيادتيله قره‌مانه عسكر سوقى
١٧٣ اسحق پاشانك قره‌مانه اعزامى
١٧٣ كديك ارى احمد پاشانك علائيه فتحى وعلائيه بكى قليج آرسلان بكك كومولجنه‌يه اعزامى
١٧٥ كديك ارى احمد پاشانك سلفكه‌فتحى ، قره‌مان‌اوغلى قاسم بكك‌اوزون

صحيفه

١٣٠ قره‌مان اوغلينك امير طاغى‌نك يايلا جهتنده‌كى نواحيسنى اورمسى اوزرينه سلطان مرادثانى طرفندن قونيه‌نك فتحى وبعده مومى‌اليهك عفو ويله ابقاسى
١٣١ ژان‌هونيادك ازلادى دربندى حربى
١٣٢ سلطان محمدثانينك برنجى جلوسى ، قره‌مان‌اوغلنك مفسدتى، وارنه‌حربى وسلطان مرادثانينك تكرار جلوسى
١٣٣ سلطان مرادثانينك آرناوودلقده آچه‌حصار ـ قرويا ـ فتحى
١٣٤ سلطان مرادثانينك مجارلرله قوصوه حربى
١٣٧ سلطان محمدثانينك ذوالقدر اوغلى سليمان بكك كريمه‌سيله ازدواجى
١٣٩ سلطان مراد خان ثانى وقايعى حقنده مورخك افاداتى
١٣٩ سلطان مرادثانينك ارتحالى

دوران سلطان محمدخان ثانى

١٤٠ سلطان محمد خان ثانينك جلوسى وقره‌مان اوغلى ابراهيم بكله حربى
١٤١ سلطان محمدثانينك روم‌ايلنه مرورى ، بوغازكسن حصارينك انشاسى واستانبولك فتحى
١٤٢ استانبولك اعمارى وحضرت فاتحك مبانئ خيريه انشاسى
١٤٤ اينوس فتحى
١٤٥ نيكبولى فتحى
١٤٧ بلغراد محاصره‌سى
١٤٨ شهزاده سلطان بايزيد ايله شهزاده مصطفانك سور ختانلرى
١٤٩ موره فتوحاتى
١٥١ بيلديز حصارينك ، قارلو ايلينك فتحى
١٥٢ سمندره فتحى

صحيفه

١١١ يوركوج پاشانك آماسيه وتوقاددە قيزيل قوجه اوغلانلرينى صورت افناسى
١١٤ يوركوج پاشا طرفندن قوجه قياسى حصارينك فتحى
١١٥ يوركوج پاشانك الب آرسلانله اولان ماجراسى
١١٦ اركنه كوپريسنك انشاسى
١١٦ كرميان اوغلى يعقوب بكك ادرنەيه كلەرك سلطان مراد ثانيى زيارتله عودتى و وفاتى
١١٧ سلطان مرادثانينك ولق اوغلى حقندەكى معاملەسى ومومى اليهك عرض انقيادى
١١٨ سلانيكك فتحى
١١٩ قرەمان اوغلى ابراهيم بكك مجار قرالى و ولق اوغلى ايله اتفاق ايدەرك ممالك عثمانيەيه تجاوزلرى ومجار قرالنك مغلوبيتى
١٢١ قرەمان اوغلى ابراهيم بكك بوتجاوزى اوزرينه سلطان مرادثانى طرفندن تأديبى وعفوى
١٢٢ ولق اوغلينك تأديبى ايچون عسكر جمع ايدلمسى اوزرينه مومى اليهك قيزينى جهازيله ارسالى وعرض انقيادى
١٢٣ اورەنوز اوغلى على بكك مجارستان آقينى
١٢٣ سلطان مرادثانينك مجارستانه عزيمتله آقين اجراسى وبعض قلاعك فتحى
١٢٤ اورەنوز اوغلى عيسى بكك آرناوودلق آقينى
١٢٥ سلطان مرادثانينك بلغراده عزيمتله آقين اجراسى
١٢٦ ولق اوغلينك ايكى اوغليله دره قوله‌نك واوغلرينك حبسى، صربستانك اورلمسى ، سمندرەنك فتحى
١٢٧ مورەده كرەه حصارينك فتحى
١٢٩ قولاشاهينك اولاقده انهزامى

صحیفه

٩٢ سماونه قاضیسی زاده بدرالدینك افناسی
٩٣ چلبی سلطان محمدك بروسه‌ده مبانی خیریه انشاسی، داریجه، پندكك فتحی
٩٤ چلبی سلطان محمدك ارتحالی

دوران سلطان مراد خان ثانی

٩٥ سلطان مراد ثانینك جلوسی
٩٦ دوزمه مصطفانك ظهوری
٩٧ سلطان مراد ثانینك دوزمه مصطفی ایله اولوبات حربی
٩٨ حاجی عوض پاشانك دوزمه مصطفایه مكتوب ارسالی
٩٩ دوزمه مصطفانك فراری وسلطان مراد ثانینك تعقیبی
٩٩ سلطان مرادثانینك روم ایلنه صورت‌مروری، دوزمه مصطفانك‌افناسی
١٠٠ سلطان مراد ثانینك ادرنه‌ده اقامتله اطراف بكلرینه ایلچی اعزامی
١٠١ سلطان مراد ثانینك كوچك برادری شهزاده مصطفی وقعه‌سی
١٠٢ شهزاده مصطفانك ایزنیقده محاصره‌سیله افناسی
١٠٣ سلطان مراد ثانینك بعض اجراآتی
١٠٤ اسفندیار اوغلی حربی
١٠٥ شهزاده مصطفی وقعه‌سی اثناسنده افلاق حاكمنك سلستره‌دن تجاوزی
١٠٦ سلطان مراد ثانینك‌اسفندیار اوغلی كریمه‌سیله ازدواجی وهمشیره‌لرینك تزویجی
١٠٧ آیدین ایلینك صورت فتحی
١٠٨ ازمیر اوغلی جنید بكك بعدالحرب اعدامی
١٠٩ منتشا اوغلارندن‌اویس واحمد بكلرك توقاتده بدوی چارطاغنده‌حبسلری
١١١ قره‌مان اوغلی محمد بكك اطلیه محاصره‌سی وكندوسنك مرمی اصابتیله مقتول اولیشی

صحيفه

٧٠ لطيفه
٧١ قره‌مان اوغلينك حميدايلنه تجاوزى اوزرينه سلطان‌بايزيداولك قره‌مان حربى وكرميان اوغلى يعقوب بكك حبسى
٧٢ قسطمونى فتحى
٧٣ آماسيه وسيواس فتحى
٧٤ بعض عشائرك صاروخاندن فلبه نواحيسنه اعزامى
٧٤ تيموره كيملرك‌دخالت ايتديكى، صورت عزيمتلرى، تيمورى تشويقلرى، آنقره حربى وسلطان بايزيد اولك ارتحالى
٨٠ سلطان بايزيدك انجالى
٨١ چلبى سلطان محمدك امير ـ شهزاده ـ سـليمانه سفير اعزامى وشهزاده سليمانك برادرى موسى چلبيه مغلوب اولەرق شهادتى
٨٢ موسى چلبى‌نك روم ايلى‌يى تخت اداره‌سنه آلمسى
٨٣ چلبى‌سلطان‌محمدك موسى چلبى‌ايله صماقوده حربى‌وموسى‌چلبى‌نك‌شهادتى

دوران چلبى سـلطان محمد خان

٨٥ موسى چلبى حربندن بالاستفاده‌قره‌مان اوغلينك بروسه‌يى محاصره‌سى
٨٦ شهزاده سليمانك مخدومى وكريمه‌سى حقنده چلبى‌سلطان محمدك‌معامله‌سى
٨٧ چلبى سلطان محمدك قره‌مان اوغلنك تأديبى ايچون عزيمتى تفصيلاتى
٨٨ قره‌مان اوغلى حربى ، قره‌مان اوغلى محمد بك ايله اوغلى مصطفى‌بكك اسارتى وعفوى
٨٨ افلاق بكينك اطاعتى ، يركوكينك تأسيسى
٨٩ صامسون فتحى
٩٠ تاتارلردن منت بكك معيتيله برابر فلبه جواليسنه اعزام واسكانلرى
٩١ يوركلوجه مصطفى وقعه‌سى

صحيفه

٥٥ سلطان مراد اولك بروسه‌يه معاودتى وخيرالدين پاشانك وزارتى
٥٥ بيغا فتحى
٥٦ شهزاده سلطان بايزيدك كرميان اوغلى سليمانشاهك كريمه‌سيله ازدواجى
٥٧ بوولىمه‌نك تفصيلاتى
٥٨ عروسك بروسه‌يه جلبى ايچون كوندريلن هيئت
٥٩ سلطان مراد اولك حميد اوغلندن بعض بلادى ابتياعى
٦٠ معلقره ، چتالجه وتكرى بيقدينى قلعه‌سنك فتحى
٦١ سيروز وحواليسنك فتحى
٦١ قره‌تمورتاش پاشانك بكلربكى تعيين ايديله‌رك مناستره اعزامى وسلانيكك اورلمسى
٦٢ سلطان مراد اولك قوصوه حربى وشهادتى

دوران سلطان يلدريم بايزيد خان

٦٤ سلطان بايزيد اولك جلوسندن صكره صربستاندن فتح اولنان يرلر ومشارالىهك مبانئ خيريه انشاسى
٦٤ آلاشهرك فتحى ، حميدوصاروخان ايللرينك عهداً فتحى
٦٥ سلطان بايزيد اولك استانبول محاصره‌سى ومجارلرله آلاجه‌حصارحربى
٦٧ منتشانك فتحى
٦٧ كوزلجه‌حصار ـ آناطولى حصارى ـ نك انشاسى واستانبول ايمپراطوريله معاهده عقدى
٦٨ نيكبولى وسلستره فتحى ومبانئ خيريه انشاسى
٦٩ سلطان بايزيد اولك صربستان قرالنك قيزيله ازدواجى وسمندره‌نك اعطاسى

صحیفه

دوران سلطان اورخان غازی

٣٦ عثمان غازینك مخلفاتی واورخان غازیله برادری علاءالدین پاشانك مباحثه ومذاکره‌سی

٣٧ آجقه قوجه وقوکورالبك وفاتی وایزنیکمیدك فتحی

٣٩ تعیین کسوه وتنظیم عسکر

٤١ ایزنیق فتحی

٤٢ اورخان غازینك ایزنیقده اجرا آت ومبانیٔ خیریه انشا آتی

٤٣ ایزنیق فتحندن صکره تیمارلرك کیملره اعطایدلدیکی وطراقلی یکیجه‌سیله کوینوکك فتحی

٤٣ قره‌سی فتحینك سببی

٤٤ قره‌سی بکی عجلان بکك بیوك اوغلینك برغمه حصارنده تحصنی

٤٥ مومی‌الیهك عاقبتی

٤٦ سلطان اورخانك کیکلی بابا تکیه‌سنی انشا ایتدردیکی

٤٨ شهزاده سلیمان پاشانك روم‌ایلی‌یه مروری وفتوحاتی

٤٩ سلیمان پاشانك تدابیر ومشاغلی

٥٠ قوکور حصارینك فتحی

٥١ غازی اوره‌نوزله حاجی ایلبکی‌نك اجرا آتی ، سلیمان پاشاوسلطان اورخانك ارتحاللری

دوران سلطان مراد خان اول

٥٢ سلطان مراد اولك جلوسی وروم‌ایلی‌یه کچه‌رك بعض فتوحاتی

٥٣ حاجی‌ایلبکی ایله غازی اوره‌نوزك دیمتوقه وکشانی فتحلری

٥٣ ادرنه فتحی

٥٤ لالا شاهین پاشانك زغره ، فلبه آقینلری ، ایپصاله فتحی ، ملاقره رستمك خمس شرعی استیفاسی

صحيفه

١٤ خرمن قيا تكفورى كوسه ميخالك كريمه‌سنك ازدواجى
١٥ بيله‌جك تكفورينك دوكونى وبيله‌جكك فتحى
١٧ يارحصار تكفورينك قيزى اولوفر خاتونك اورخان غازيه تزويجى

دوران سلطان عثمان غازى

١٨ عثمان‌غازينك نامنه خطبه قرائتى
١٩ عثمان‌غازينك وضع ايلديكى قوانين
٢٠ ممالك مفتوحه تيمارلرينك كيملره اعطا ايدلديكى
٢١ بروسه ، آطرانوس ، كستل تكفورلرينك بالاتفاق عثمان‌غازيله قويون حصارنده‌كى حربلرى
٢٢ بروسه‌يى لاجل‌الفتح حواله انشاسى
٢٣ عثمان غازينك‌يكيشهره ورودنده همجوار اولان دشمنلريله حربى
٢٣ مكه‌جه ، آق‌حصار ، كيوه ، لبلبيجى‌حصارى وچادرلينك فتحى
٢٥ چودار تاتارينك قره‌جه‌حصار بازارينى غارتى اوزرينه اورخان‌غازينك اويناش حصارى حربى
٢٥ اورخان غازينك آق‌يازيه اعزامى و قره جيوش ، ابجى حصارى وقره‌تكينك فتحى
٢٨ بروسه فتحى
٣١ عثمان‌غازينك وصيتى
٣٢ قوكورالب ، آجه‌قوجه وغازى رحمانك حاللرى و فتوحاتى
٣٣ آيدوس حصارينك فتحى
٣٤ آيدوس‌تكفورينك قيزينك‌غازى رحمان‌وداعتيله اورخان‌غازيه‌اعزامى
٣٥ شيخ‌اده‌بالى وكريمه‌سنك وعثمان غازينك ارتحاللرى

— فهرست عمومی —

صحیفه

ا مدخل

۱ مورخك مقدمه‌سی

۲ اسماء نسل آل عثمان

۳ عثمان غازینك اولادی وپادشاه اولدیغنه نه سبب اولدیغی وآناطولی‌یه نره‌دن ونه سبیه مبنی کلدیکی

٤ عثمان غازینك اینه‌کول تکفوریله حربی وبرادر زاده‌سی بای‌خواجه‌نك شهادتی

٦ عثمان غازینك رؤیاسی وشیخ اده‌بالیدن استعباری وشیخ مومی‌الیهك کریمه‌سیله ازدواجی

٦ شیخ اده‌بالینك مریدی قومرال ده‌یه قلیچ اهداسی

۷ اینه کول قربنده قوله‌جه حصارك احراق ویغماسی

۷ قره‌جه حصار تکفوریله حربی وبرادری صارویاتینك شهادتی

۸ عثمان غازینك بو حربی اوزرینه سلطان علاءالدین سلجوقینك قره‌جه حصاری محاصره‌سی وبو اثناده‌بانجس تاتارینك ارکلی‌یی غارت واحراقی

۹ سلطان علاءالدین سلجوقینك تاتارله حربی

۱۰ عثمان غازینك قره‌جه حصاری فتحی‌اوزرینه سلطان علاءالدین‌سلجوقینك طبل‌وعلم ارسالی

۱۱ عثمان غازینك برادری کوندوزله، همجوارلری حقنده مشاوره‌سی

۱۲ خرمن قیا خلقیله عثمان غازی بیننده آشنایی حصولی

۱۳ عثمان غازینك بیله‌جك تکفوری حقنده‌کی معامله‌سی

— و —

واتیقان — ٢ ن٢، ٢ ن ٣، ١٢ن١ ،
١٥ ن١، ١٦ن٢، ٣١ ن ٢.٥٢ ن ١،
٥٥ ن ٢ ، ٦٣ ن ١ ، ٧٣ن ١ ،
٩٠ن ١ ، ٩٥ ن ١ ، ١٠٠ ن ١ ،
١٠٥ ن ٢، ١٠٦ ن ٣ ، ١١٢ ن ١ ،
١١٤ ن ١، ١٥٣ ن ٢ ، ١٥٩ ن ١ ،
١٦٠ ن ١ ، ١٦٣ ن ١ ، ١٦٧ ن ١ ،
١٨٥ ن ١، ١٩٣ ن ٣ ، ٢١١ ن ٢ ،
٢١٤ ن ٤

واردار یکیجه سی — ٩٦، ١١٨، ٢٢٤ن٧
وارساق (ولایت) — ١٢١ ، ١٧٣،
٢١٦ ، ٢٣٢

وارنه — ١٢٦ ، ١٣٢

وندیك — ٢٦١

ویدین — ٦٤ ، ٨٣ ، ١٣٤

ویرانجه حصار — ٤٨

ویزه سنجاغی — ٢٣٦

ویللا فرانقا — ٢٥٢ ن ١

— ه —

هرکه — ٩٣

هولوموج — ٢٥٦ ن ٤، مراجعت قلوج حصاری

— ی —

یابوکرمن — ١٨٣

یارحصار — ١٦ ، ٢٠ ، ١٥٧

یالوه — ٣٩ ن ١، مراجعت یلاق اووا

یایجه حصاری — ١٦٦ ، ١٦٦ ن ٥

یرکوکی — ٨٩ ، ٨٩ ن ١

یعنی کول — ٤٠٤ن١، مراجعت اینه کول

یکیجه — ٤٣

یکیشهر — ٢٠ ، ٢١ ، ٢٣ ، ٢٧ ،
٣٤، ١٠٤ ، ١٥٧، ١٥٨، ١٩٠، ٢٢١

یکیشهر صوبی — ٢٤

یلاق اووا — ٣٨ ، ٣٩ ، ٣٩ ن ١

یوروس — ٨٤ ، ٨٤ ن ٢

یوشع طاغی — ٨٤ ن ٢

ییلدیز حصاری (موره ولایتنده) — ١٥١،
١٥٢

— م —
ماردین — ۲٤۸
مال‌تپه‌سی (آناطولیده) — ۲۲۰
مالوازیا — ۲۵۵ ن ۲
متون‌قلعه‌سی ، لیانی — ۲۵۵ ، ۲۵٦ ، ۲۵۸ ، ۲۵۸ ن ۳ ، ۲۵۹ ، ۲٦۲ ن ۱
مدانیه — ۱۵۵
مدللی — ۲٦۱ ، ۲٦۲ ، ۲٦۲ ن ۱ و ۳ ، ۲٦۳
مدلی — ۲۲۵
مدینه — ۱۹٦ ، ۲۵۰
مرج ، مرج دابق — ۷۷ ، ۲٤٦
مرزیفون ، مرزیفون اوواسی — ۹۰ ، ۱۱۲
مرسیه (اندلس‌ده) — ۲٦۵ ن ۱
مرمره ولایتی — ۲۱
مروان‌قلعه‌سی ، مروان‌حصاری — ۱۷۵ ، ۱۷٦
مریج صوبی — ۵٤
مزار ترك — ۳
مسلمان صامسونی — ۹۰
مسنوریه — ۱۵۲
مسیس — مراجعت میس
مصر — ۱۱۱ ، ۲۰۸ ، ۲۱۰ ، ۲۱٦ ، ۲۱۷ ، ۲۲۱ ، ۲۲۱ ن ٦ ، ۲۲٦ ، ۲۳۹ ، ۲٤۱ ، ۲۵۱
مطر — ۸۳
معلقره — ٦۰
مغنیسا — ۹۱ ، ۱۳۱ ، ۱۳۲
مکه ، مکة‌الله — ۱۲٦ ، ۱۹٦ ، ۲۰۸ ، ۲۵۰ ، ۲۵۱
مکه‌جه — ۲۳ ، ۲٤
ملاطیه — ۷۳ ، ۷٤ ، ۲۱٤ ، ۲٤٦
ملوانه — ۲۳٦ ن ٤
مناستر — ٦۲
منتشا ولایتی — ٦۷
منطوز — ۵۲ ن ۱
منقوب — ۱۸٤ ، ۱۸٤ ن ۱
منکوب — مراجعت منقوب
منمن اوواسی — ۷٤
مودرنی ، مودرنی ولایتی — ۱۲ ، ۱۳ ، ۳۲ ، ٤۳ ، ۲۰۱ ن ۵
مودون — مراجعت متون
موره ، موره ولایتی — ٦۸ ، ۱۲۷ ، ۱۲۸ ، ۱٤۹ ، ۱۵۰ ، ۱۵۲ ، ۱٦۵
موزلق حصاری — ۲۱۵ ، ۲۱۵ ن ۳
موصل ولایتی — ٤
موقن — ۱۷٦ ن ۱
موللن — ۲۱۵ ن ۳ ، مراجعت موزلق حصاری
میخالیج — ٤٤
میس — ۲۲۵ ، ۲۲۵ ن ۱
میناق — مراجعت موقن
— ن —
ناپولی — ۲۵۲ ن ۱
نقش — ۲۱۵ ن ۳
نکه‌دوبرو — ۱۲٦
نمرون — ۲۳٦ ن ٤
نوابرده حصاری — ۱٤٦ ن ۱
نیس — ۲۵۲ ن ۱
نیکبولی — ٦۸ ، ٦۹ ، ۸٦ ، ۱٤۵
نیکده — ۷۲ ، ۸۸ ، ۲۳۰
نیکه آ — ٤۱ ن ۱
نینوی — ۲۷۰ ن ۳

كسكين قلعه‌جك — ٨٩ ن ٢
كشان‌حصارى — ٥٣
كشتر — ٢٠٠ ن ٩
كشيش‌طاغى — ٤٦
كعبه، كعبة‌الله — ١٢٦، ١٩٦، ٢١٣، ٢٢١، ٢٢١ ن ٥
كفه — ١٨٢، ١٨٣، ١٩٣، ٢٤١، ٢٤١ ن ١
ككى‌بوزه — ٩٣، مراجعت اسكى ككى‌بوزه
كل كل حصارى — ٤٩
كليبولى، كليبولى‌بوغازى، كليبولى‌سنجاغى — ٤٩، ٥٠، ٥١، ٥٤، ٥٥، ٥٦، ٦٠، ٦٥، ٨٣، ٩٦، ٩٩، ١٠٠، ١١٨، ١٢٦، ١٣٢، ١٤١، ١٦٣، ١٧١، ١٧٧، ١٩٠، ٢٣٦، ٢٥٤
كليدالبحر — ٢٥٤
كلى‌يوز — ٣٩
كماخ، كماخ‌ايلى — ١٧٨، ٢٤٧
كموش — ١٩٠
كوپرى‌حصار — ٢١
كوتاهيه، كوتاهيه سنجاغى — ٥٧، ٥٨، ٥٩، ٦٢، ١٤٠، ٢٤٩
كورجستان — ٢٤١، ٢٦٧
كورفز (موره‌ده) — ١٥٠
كوركوس ليمانى — ٢٢١ ن ٨
كوره — ٢٣٦ ن ٤
كوره‌جه — ٤٨
كوريجه — ١٥٠
كوزلجه حصار — ٦٧
كوس‌اووا — ٦٢، ٦٢ ن ٤، ١٣٤، ١٣٥، ١٣٧، ١٤٦، مراجعت قوصوه
كوسوه — ٦٢ ن ٤، مراجعت قوصوه، كوس اووا
كوكرتلى — ٣٧
كوكرجينلك، كوكرجينلك‌حصارى — ٦٩، ١٣٢، ١٥٠
كوكلك قلعه‌سى — ٢١٥ ن ٣
كوكه — ٢٥
كولك، كولك‌حصارى — ٢١٥، ٢١٥ ن ٢، ٢٢٥، ٢٢٧، ٢٢٩، ٢٣٩
كوله — ١٧٠
كومولجنه — ٥٥، ٦١، ١٧٤، ١٧٥
كون كورمز كنيسه (استانبولده آت‌ميدانى قربنده) — ٢٤٠ ن ١
كوولك — ١٧٠
كوينوك، كوينك حصار، كوينوك‌ولايتى — ١٣، ٤٣، ٦٨، ٨١
كوينوكلى — ٦٨
كيلى، كيلى‌حصارى، كيلى‌ولايتى — ٢٢٢، ٢٢٣، ٢٢٧
كيوه — ٢٣، ٣٨، ٨٤، ٢٠٠ ن ٤
كيكلى بابا تكيه‌سى — ٤٧، ٤٧ ن ٢

— ل —

لاپسكى — ٩٩
لارنده — ٧٣، ١٢١، ١٧٠، ١٧٢، ١٧٣، ٢٣٩، ٢٦١ ن ١
لاس‌ولايتى، لاس ايلى — ٦٤، ٨٤، ١١٨، ١٢٢، ١٢٦، ١٢٧، ١٤٥، ١٥٣، ١٦٥
لبلبيجى حصارى — ٢٣، ٢٤
لفكه — ٢٤
لوندار — ١٥٢، ١٥٢ ن ١
لوندن — مراجعت لوندار
له ولايتى — ٢٥٠
ليمان — ١٤٥

قره‌دگز حصاری — ٤١
قره‌سی ایلی ، قره‌سی ولایتی — ٤٣، ٤٤، ٤٥، ٤٧، ٤٨، ٥٠ ، ٦٢، ٦٥ ، ٨١
قره‌شیخ محله‌سی (بروسه‌ده) — ٢٠٠ ن ٩
قره‌طونلی طاغی — ١٤٦
قره‌طووه — مراجعت قرت‌اووا
قره‌فریه — ٦١ ، ٦٨
قره‌قوا (لهستانده) — ٢٥٠ ن ٣
قره‌مان، قره‌مان ولایتی — ١١٩، ١٢٠ ، ١٢١ ، ١٢٢ ، ١٣٠، ١٦٠، ١٧٢، ١٧٣ ، ١٧٧ ، ١٨٩ ، ٢٠٦، ٢١٦ ٢٣٦ ، ٢٤٠ ، ٢٦١
قره‌یول — ٢٠٤، ٢٠٤ ن ٤
قریناباد — مراجعت قرن اوواسی
قسطمونی، قسطمونی ولایتی — ٥٧، ٧٢، ٧٧ ، ٨٠ ، ١٠٤ ، ١٠٦ ، ١٥٤ ، ١٥٥ ، ١٥٦، ١٥٧، ١٦٠، ٢٤١ ن ١، ٢٥٢ ن ١
قسطنطنیه — ١ ، مراجعت استانبول
قلعه‌جك — ٨٠ ، ٨٩ ، ٨٩ ن ٢
قلوج حصاری — ٢٥٦، ٢٥٦ ن ٤، مراجعت هولوموج
قندیللی چام — ٨
قواج ایلی — مراجعت قوجه‌ایلی
قوجاجق حصاری — ١٢٤
قوجه‌ایلی — ٣٩ ، ٦٧ ، ١٣٢ ، ١٤١ ، ١٦٦ ، ١٦٦ ن ١
قوجه‌قلعه‌سی — ٢٣٢ ن ٤
قورت بیلی — ٢٦٤
قورد دره‌سی — ٢٤
قورشونلو کایسا — ١٣٥
قورون — ٢٥٥
قوری یول — ٧٢
قوصوه — ٦٢ ن ٤، مراجعت کوس‌اووا
قوکورپه ، قوکورپه ایلی — ٣٢ ، ٣٩
قوکور حصاری — ٥٠
قوله‌جه — ٧
قوم بورنی — ٩٩
قونوش حصاری — ٩١
قونیه — ٤٢ ، ٧١ ، ٨٨ ، ١٢١ ، ١٣٠، ١٤٠ ، ١٦٧، ١٧٠، ١٩٩ ن ٢، ٢٢١ ، ٢٤١ ن ١ ، ٢٦٥ ، ٢٦٥ ن ١
قویلوبج — (طونه ایله موراوه نهرلرینك ملتقاسنده) ١٨٦ ن ٢
قویلی حصار، قویلیحصار ، قویلوحصار — ١٥٤ ، ١٥٤ ن ١ ، ١٥٥ ، ١٥٨، ١٥٩ ، ١٦٩ ، مراجعت قویون حصاری
قویون حصاری — ٢١ ، ٣٨ ، مراجعت قویلی حصار
قیرشهری — ٨٠ ، ٢٠٤
قیزجه طوزله — ٤٤
قیزیل آغاج یکیجه‌سی — ١٠٠
قیصری، قیصریه — ٧٢ ، ١٦٨، ٢٠٤، ٢٢٩ ، ٣٣٩
قیلدریق — ١٦

— ك —

کافرصامسونی — ٨٩
کانغری — ٨٠ ، ٨٩
کت اوواسی — ٣٧
کدیز صوبی — ١٩٣
کرماستی ، کوماستی — ٤٤ ن ٣ ، ٨٥
کرمه ، کرمه حصاری — ١٢٧ ، ١٢٨ ، ١٥١
کرمیان، کرمیان ولایتی — ١٨ ، ١٩ ، ٢٥ ، ١١٧

طرسوس — ۱۷۰ ، ۲۱۵ ، ۲۲۷ ، ۲۲۹ ، ۲۳۳ ، ۲۳۶ ، ۲۳۶ ن ۵ ، ۲۶۱ ن ۲ ، مراجعت ترسیس
طشاق یازوسی — ۹
طمشوار — مراجعت دمشقر
طمن — ۱۹۳
طورغودایلی — ۲۰
طوسیه — ۸۹
طوشانلی — ۵۷
طوکوزلی — ۵۶
طومانیج بلی — ٤ ، ۷
طونه ، طونه صوبی — ٦٦ ، ۱٤۷ ، ۱٦۱ ، ۱۸۵ ، ۲۲۵ ، ۲۲۸ ، ۲۵۰

— ظ —

ظهانتی حصاری — مراجعت ظمنتو
ظمنتو — ۲۱۱ ، ۲۱۱ ن ۱

— ع —

عادلجواز — ۲۵۲ ن ۱
عثمانجق — ۱۱٤ ، ۱۹۰ ، ۲۲۵
علائیه — ۱٤۰ ، ۱۷۳
علوان چلبی قریه سی — ۲٤۷ ن ۲ ، مراجعت الوان چلبی تکیه سی
عیان کولی — ۳۸

— غ —

غازی امور بك ایمانی — ۲۵۸ ن ۱
غلطه تکیه سی (مولویخانه) — ۱۹۳ ، ۱۹۳ ن ۵
غلطه حصاری — ۲٦۲ ن ۳

— ف —

فرات ، فرات صوبی — ۳ ، ۱۷۸
فرانسه — ۲۵۲ ن ۱
فره جك — ۱٤٤
فلائوز — ۱۳
فلبه ، فلبه سنجاغی — ۵٤ ، ۷٤ ، ۹۱ ، ۱۵۷ ن ۱ ، ۱۹۰

— ق —

قاپلوجه قپوسی — ۱۷
قاپولی ایمانی — ۲۰۵ ، ۲۵٦
قارلو ایلی ، قارلی ایلی — ٦۲ ، ۱۵۲ ، ۱۵۲ ن ۳
قازآباد — ۱۹۰ ن ۱ ، مراجعت قازاووا
قازاووا — ۱۹۰ ، ۱۹۰ ن ۱ ، ۲٤۷
قاندری ، قاندری ولایتی — ۳۷ ، ۳۹
قباقواق — ٦۰ ن ۲
قدس شریف — ۱۹٦ ، ۲۳۹
قرب اوواسی — ۲٤۳
قرت اووا (قره طوا) — ٦٤
قرده — ۳۷
قرن اوواسی — ۸٦ ، ۸٦ ن ۲
قرون قلعه سی — ۲٦۲ ن ۱ ، مراجعت قورون
قره آغاج — ۵۹
قره باغ — ۷۷
قره برون ، قره بورون — ۹۱ ، ۹۱ ن ۱
قره بغدان — ۱۸۵ ، ۱۸٦ ، ۱۸۷ ، ۲۲۷ ، ۲۵۰
قره تکین — ۲۵
قره جه حصار ٤ ، ۸ ، ۱۱ ، ۱۳ ، ۱۸ ، ۲۰ ، ۲٤ ، ۲۵ ، ٤۳ ، ۲۱۸
قره جیوش — ۲۵ ، ۲٦ ، ۲۷
قره جیش ، قره جیش حصاری — ۲٤ ، ۳۲
قره حصار (شرقی) — ۱۷۸ ، ۱۸۱ ، ۱۸۱ ن ۳
قره حصار (صاحب) — ۱۷۰ ، ۱۷۷ ، ۲٤۳ ، ۲٤٤ ن ۱

سلطان‌اوکی — ۲۰۰ ن ۵
سلفکه — ۱۶۷ ، ۱۷۵ ، ۱۷۶ ، ۱۷۷ ، ۱۹۰ ، ۱۹۳
سلوری، سلوری حصاری — ۵۲، ۸۳
سماو — ۵۷
سمرقند — ۸۰
سمندره (صربستانده) — ۶۹ ، ۱۲۲، ۱۲۴ ، ۱۲۶، ۱۲۷ ، ۱۳۱ ، ۱۵۲ ، ۱۵۳ ، ۱۶۴
سمندره (آناطولیده) — مراجعت صمانده ، ۳۲ ، ۳۲ ن ۲ ، ۳۴
سورملی چقوری — ۳
سیروز — ۶۱ ، ۹۱ ، ۹۲ ، ۹۶ ، ۱۱۸ ، ۱۴۹
سیدغازی — ۸۷
سیدی‌شهری — ۵۹ ، ۸۸
سیس، سیس‌حصاری — ۲۱۶ ، ۲۲۶، ۲۳۹ ، ۲۳۹ ن ۱
سیس طاغی ۲۲۵
سینوب — ۷۲ ، ۸۱ ، ۱۰۴ ، ۱۵۴ ، ۱۵۵ ، ۱۵۶ ، ۱۵۷ ، ۱۵۹ ، ۱۶۰
سیواس — ۷۳ ، ۷۷ ، ۱۶۷ ، ۱۷۸ ، ۲۰۴ ، ۲۶۹ ن ۱
سیوری حصار — ۸۰ ، ۸۵ ، ۸۸

— ش —

شام — ۷۷ ، ۲۳۸
شبین‌قره‌حصار — مراجعت قره‌حصارشرقی
شکی‌حصاری — ۶۷
شماخی — مراجعت شماقی
شماقی، شماقی‌ایلی ، ولایتی — ۲۶۷ ، ۲۶۷ ن ۱

— ص —

صاروخان ، صاروخان‌ایلی — ۶۱ ، ۶۵ ، ۷۴ ، ۲۴۱ ن ۱
صاروقامیش — ۷۷
صاری‌قیا — ۱۲
صالحیه (شامده) — ۲۶۵ ن ۱
صامسون — ۸۹ ، ۹۰
صاووا — ۲۵۲ ن ۱
صرب — ۵۵ ن ۵ ، مراجعت سرف ، صربستان
صربستان — ۶۴ ن ۱ ، مراجعت سرف
صعیدایلی — ۲۳۸ ، ۲۳۸ ن ۶
صقاریه‌صوبی — ۲۲۵ مراجعت سقاریه
صماقو — ۸۴
صماندره ، صماندره حصاری — ۳۲ ، ۳۴ ، مراجعت سمندره
صورغون — ۱۲
صوفیه — ۶۶ ، ۱۰۰ ، ۱۳۴ ، ۱۳۵
صول‌فصل (قریه) — ۲۰۱ ن ۹
صولیجه‌قره‌اویوك — ۲۰۴ ن ۴، مراجعت قره‌یول
صونیسا — ۱۱۲ ، ۱۶۰
صوه — ۱۵۰
صیقلان‌حصاری — ۱۶۸

— ط —

طاش ، طاش‌ایلی — ۷۱ ، ۷۱ ن ۲ ، ۱۳۰ ، ۲۶۱ ، ۲۶۱ ن ۱
طاشوز — ۱۴۵
طراقچی‌یکیجه‌سی — ۱۲ ، ۱۳ ، ۴۳ ، ۶۸
طراقلی‌بورلو — ۱۰۴
طربزون — ۱۵۴ ، ۱۵۵ ، ۱۵۹ ، ۱۶۰ ، ۱۶۵ ، ۲۰۶ ، ۲۶۶

— چ —

چادرلی — ۲۳
چارطاق کوبی — ۸۶
چاقر بیکاری — ۱۵
چام آردی حصاری — ۸۸، ۸۸ ن ۲ ،
مراجعت جمازی حصاری
چاوش کوبی — ۲٤
چتالجه — ٦۰
چرکس (مملکتی) — ۱۸۳
چقور اووا — ۲۲٦ ، ۲۳۹ ، ۲٤۰
چورلو ، چورلو حصاری — ۵۲ ، ۱۰۱
چوروم — ۱۱۲
چوروملو یوره‌سی — ۱۱۳
چهارشنبه — ۷۲
چهارشنبه بازاری — ۱٦۸
چین‌حصاری — ٤۸

— ح —

حلب، حلب ولایتی — ۳ ، ۷۷ ، ۲۱٦ ،
۲۲٦ ، ۲۳۲ ، ۲٦۱ ن ۲
حما — ۷۷
حمزه بك کوبی — ۵
حمص — ۷۷
حمیدایلی ، حمید ولایتی — ۵۹ ، ٦٤ ،
۷۱ ، ۱۰۱ ، ۱۷۷ ، ۲٤۸

— خ —

خاص‌کوی — ۱۷۱ ، ۱۷۱ ن ۳
خراسان — ۲٤٦
خرمن‌قیا — ۱۱ ، ۱۲ ، ۱۳
خلیل‌الرحمان — ۱۰ ، ۱۹٦
خورزم — ۲٤۱
خورمان‌حصاری — ۲۱٤
خیره‌بولی ۴۹ ، ۵۱

— د —

داروجی (داریجه) — ۹۳
داریجه — مراجعت داروجی
دجله — ۱۹۸
دراج — ۲٦۰ ، ۲٦۰ ن ٤
درقدر ایلی — ۱۷٦
دمشقر (طمشوار) — ۱۲۳ ، ۱۲۳ ن ۱
دورکانی — ۱۵۷
دولتلو قبا آغاج — ٦۰
دوه‌لو قره‌حصار — ۷۲
دیل (ازمید کورفزنده) — ۱۹۳
دیمتوقه (ولایت) — ۵۱
دیمورطه — ۱۹۰ ن ۱
دین‌بوز — ۲۱ ، ۲۸
دیوریك، دیوریکی — ۷۳ ، ۷٤

— ر —

ردوس — ۲۲۱، ۲۲۱ ن ۸، ۲۵۲ ن ۱
روما — ۲۵۲ ن ۱
روم‌ایلی — ٤۹ ، ٦۰ ، ۷۷ ، ۸۱ ،
۸۲ ، ۹۹

— ز —

زغره، زغره‌ایلی — ۵٤ ، ۵۵
زورنیق — ۱۵۲ ، ۱۵۳
زیتون (عثمانجق‌نواحیسندن) — ۱۱٤

— س —

سازلی دره — ۹۷
سان‌ژرمانو — ۲۵۲ ن ۱
سرای‌اوواسی — ۲٤۲
سرف — ۵۵، ۵۵ ن ۵، مراجعت صرب
سقاریه، سقاریه‌صوبی، سقاریه‌نهری — ۱۲،
۲٤، ۲۰۰ ن ۲، ۲۲۵، مراجعت صقاریه
صوبی
سکود — ٤ ، ۸ ، ۱۳ ، ۳۵
سلانیك — ٦۲ ، ۹۱ ، ۹٦ ، ۱۱۸
سلستره — ٦۸ ، ۸۲

بلاط (جمید ایلنده) — ١١٩
بلغارطاغی — ١٥٩، ١٧٠، ٢٢٥، ٢٣٢
بلغرات، بلغراد، بیل ارغاد — ١٢٥، ١٣٢، ١٣٤، ١٤٧، ١٥٠،
بلنیه — ٦٠
بلیرمون (حلبده قریه) — ٢٢٣ ن ١
بنطوز حصاری — ٥٢
بنفشه بورنی — ٢٥٥، ٢٥٥ ن ٢
بوز — ٦١
بوسنه، بوسنه ولایتی — ٦٤، ١١٨، ١٦٤
بوغازکسن — ٦٧
بولایر — ٤٨، ١٠٠
بولغر — ١٢١، ١٢١ ن ٣، مراجعت بلغارطاغی
بولی، بولی سنجاغی — ٣٢، ١٥٤، ١٥٦، ١٥٧، ١٦
بهسنی — ٧٣
بیره (بیره جك) — ٢١٤ ن ٣
بیغا — ٥٥، ٩٤
بیغا اویوکی — ٩
بیغادیچ — ٤٤ ن ١
بیغاصوبی — ٩٩
بیکارباشی — مراجعت پیکارباشی
بیلی ارغاد — ١٢٥، مراجعت بلغرات
بیله جك، بیله جك حصاری — ١١، ١٢، ١٤، ١٥، ١٦، ٣٥، ٤٠، ١٨٨، ٢٠٥

— پ —

پاسن اوواسی — ٣
پالو بدن — ٢٥٧
پاولی ایلی — ١٦٦ ن ٣
پروزه قلعه سی — ٢٥٨، ٢٥٨ ن ٢، ٢٥٩
پندك — ٩٣
پولنیه — ١٥٠
پیاس — ٢٣٦ ن ٤
پیکارباشی (بروسه ده) — ٢٩، ١٨٩

— ت —

تبریز — ١٨٠، ٢٤٥، ٢٤٦، ٢٤٩
تختهلو — ٣٩
ترخان یوره سی — ١٧٨
ترسیس — ٢٢١، مراجعت طرسوس
ترص — ٢٠٥ ن ٣
تکری بیقدینی — ٦٠
تکفوربیلی — ٢٢٥
تکفور پیکاری — ٢٤
تکفور چایری (ککبوزه جواری) — ٢٢٠ ن ١
تکفورطاغی — ٤٩، ٦٨
تکه ایلی — ٧١
تماج — ١٩٠
تماشانی — ٤٧، ٢٥٥
توقات، توقات حصاری، توقاد — ٨٤، ٨٧، ١١٠، ١١١، ١١٢، ١٢٦، ١٣٣، ١٧٦، ١٧٧، ٢٢٥، ٢٦٧
تیربجه — ١٤٦، ١٤٦ ن ٢، مراجعت نحور
تیره — ٦٥، ١٠٧
تیه قلعه سی — ٢١٥ ن ٣

— ج —

جبل قاسیون — ٢٦٥ ن ١
جعبر قلعه سی — ٣، ٢٢٥
جمازی حصاری — ٨٨ ن ٢
جهان صوبی — ٢١٦، ٢١٦ ن ١، مراجعت جیحون
جیبوق صوبی — ٢٠١ ن ٩
جیحون نهری — ٢١٦ ن ١، مراجعت جهان صوبی

آیاش قلعه‌سی — ۲۱۷ ن ۱ ، ۲۲۶ ،
مراجعت آیاس حصاری
آیاکلسوس — ۴۱
ایپساله (ایپساله‌ولایتی) — ۵۴ ، ۱۴۴ ،
۱۴۵
ایت اشنی — ۸
ایچ‌ایل — ۱۲۱ ، ۱۷۳ ، ۱۷۵ ،
۱۷۷، ۲۲۱ ، ۲۶۰ ن ۶ ، ۲۶۱ ن ۱
ایزنیق — ۲۱ ، ۲۷ ، ۴۱ ، ۴۲ ،
۴۳ ، ۸۱ ، ۸۴ ، ۹۱، ۱۰۱، ۱۰۴، ۱۰۵ ،
۱۸۸، ۱۹۱، ۱۹۳، ۱۹۹ ن ۳
ایزنیکمید — ۲۷ ، ۳۸ ، ۴۳
آیدوس ، آیدوس حصاری — ۳۲ ،
۳۳ ، ۳۸
آیدین ایلی — ۶۷ ، ۱۰۷
آیدینجق — ۴۷ ، ۴۸ ، ۵۶ ، ۱۹۳ ،
۱۹۳ ن ۱
آبغنی‌حصاری — ۱۵۷
ایل‌آصلان باغی (بروسه‌ده) — ۱۸۹
ایل‌بصان — ۱۶۹
ایلغین بازارحق — ۱۶۸
اینااوکی — ۲۰ ، ۳۸
اینجکز — ۶۰ ، ۸۴ ، ۱۰۱
اینوز ، اینوس — ۱۴۴ ، ۱۴۵
اینه‌بختی — ۲۵۴ ، ۲۵۵ ، ۲۵۷ ،
۲۵۸ ، ۲۶۲ ن ۱
اینه‌کول — ۴ ن ۱ ، ۵ ، ۷، ۱۶ ،
۲۰ ، ۴۶ ، ۱۵۷ ، ۱۹۱

— ب —

بابا الیاس — ۲۰۴
بابا اسکیسی — ۵۳ ن۲، مراجعت اسکی
بابا سلطان قریه‌سی — ۴۷ ن ۲
باقر کوره‌سی — ۱۰۴ ، ۱۵۵
بالق‌حصاری (انکوری نواحیسنده) — ۱۹۶
باللوبادره — ۱۴۹ ، ۱۵۰
بالیکسری — ۴۴، ۴۵، ۱۹۱
بایبورد — ۱۷۹
بحور — مراجعت تیربجه
بدوی چارطاغ — ۸۴ ، ۱۱۰ ، ۱۳۱
برانچه — ۱۵۰
برده‌میج — ۴۴ ، ۴۴ ن ۱
برص‌بیت‌حصاری — ۲۱۵، ۲۱۵ ن ۳
برغمه، برغمه‌حصاری — ۴۴ ، ۴۵
برغوس — ۵۲
برغوسجق — ۲۶
برمدکی — ۲۲۵
بروسه ، بروسه‌حصاری — ۱۷ ، ۲۲ ،
۲۸ ، ۲۹ ، ۳۱ ، ۳۵ ، ۳۶، ۳۷ ،
۴۳ ، ۴۵ ، ۴۶ ، ۵۲ ، ۵۵، ۵۹ ،
۶۴ ، ۶۷ ، ۷۱ ، ۷۲ ، ۷۳، ۸۱ ،
۸۲ ، ۸۵ ، ۸۷ ، ۸۸ ، ۸۹، ۹۳ ،
۹۴ ، ۹۶ ، ۹۷، ۱۰۱، ۱۰۳، ۱۰۵ ،
۱۱۵، ۱۱۶، ۱۲۲، ۱۴۰، ۱۵۵، ۱۹۰
۱۹۳ ، ۲۲۰ ، ۲۴۱ ن۱ ، ۲۴۹ ن ۱
بش طاش — ۱۲
بشك‌طاش — ۱۲
بش‌کوپری — ۲۶
بعلبك — ۷۷
بغداد — ۲۴۸
بغدان (ولایت) — ۱۸۵ ، ۲۲۸
بقراز طاغی — ۲۱۶
بك‌بازاری — ۸۰ ، ۱۲۹
بك سنجاغی — ۴۳
بك شهری — ۵۹ ، ۷۰ ، ۸۸ ، ۱۱۱
بك قواغی — ۸۱

افلاق (افلاق ولایتی) — ٦٤ ، ٨١ ، ٨٢ ، ٨٤ ، ٩١ ، ١٢٩ ، ١٦٢ ، ٢٢٨ ، ٢٤١
افلقان‌ایلی — ١٥٤
آجه‌حصار — ١٣٢ ، ١٣٣ ، ١٣٤ ، ١٤١
آقجه‌لیمان — ٤٨
آق‌حصار ، آقحصار — ٢٣ ، ٢٦ ، ٨٦
آق سرای — ٧٢ ، ١٧٣ ، ٢٣٩ ، ٢٦٩ ن ١
آقسر ایلی محله‌سی (استانبولده) — ١٧٣
آق شهر — ٥٩ ، ٨٨ ، ١٢١ ، ١٤٠ ، ١٦٨ ، ١٧٧
آق کرمان — ٢٢٢، ٢٢٣ ، ٢٢٧ ،
آق یازی ٢٥، ٢٦، ٢٧ ٣٢، ٣٩، ١٥٤
اکری کوز، اکری کوزحصاری (کرمیان ولایتنده) — ٥٧ ، ١٢٦
آلاجه‌حصار — ٦٦ ، ١١٧
آلاشهر — ٥٦ ، ٦٤ ، ٦٥
آلاطاغ — ٢٣٢ ن ٤
البستان — ١٣٧ ، ٢٠٧
النه‌طاغی — ٢٨
النجا قلعه‌سی ، النجه قلعه‌سی — ٢٤٧
النقش، النقش قلعه‌سی — ٢٢٥، ٢٢٧
الوان چلبی تکیه‌سی — ٩٧ ، ٢٤٧ ، ٢٤٧ ن ٢
الوهوش — ٢٥٦ ن ٤، مراجعت قلوج حصاری
آماسیه — ٧٣ ، ٨١ ، ٨٩ ، ١٠٣ ، ١١١ ، ١١٢ ، ١١٥ ، ١٤٨ ، ١٩٠، ١٩٣ ، ١٩٩ ن ٢ ، ٢١٨ ، ٢٢٩ ، ٢٤١ ن ١
آماصری — ١٥٣ ، ١٥٤
امیرطاغی — ١٢٩
اناذر ٢٣٦ ن ٤
انالق شن حصاری — ٢١٥
اناورزا — ٢٣٦ ن ٤
انقره — ٢٤٩ ن ١ ، مراجعت انکرو
انقشن — ٢٢٥
انکروس (ولایتی) — ٥٤ ، ٦٥ ، ١١٨ ، ١١٩ ، ١٢٣ ، ١٢٥ ، ١٢٦، ١٢٩ ، ١٣٢ ، ١٣٤ ، ١٦١ ، ٢٤١
انکرو ، انکورو ، انکوری — ٤ ، ٧٧ ، ٧٨ ، ١٥٥ ، ١٥٧ ، ٢٢١ ، ٢٣٩ ، ٢٦٩
آنه‌قول — ٤ ن ١ ، مراجعت اینه‌کول
اوج‌حصار — ٧٢
اوچ قپو یایلاسی — ٢٣٢ ن ٤
اوزبرایلی — ٢٢٦
اوسکوب — ٦٤ ، ١٢٢ ، ١٢٦ ، ١٢٧ ، ١٤٦ ، ١٥٠
اوغادی (ایچ ایلده) — ٢٦١ ن ١
اونجه‌بولی — ٨٣
اوقلق — ٨٨ ، ٨٨ ن ١
اولاش‌بوردی — ٢٣٢ ن ٥
اولوبات ، اولوبات کوپریسی — ٢١ ، ٢٢ ، ٤٤ ن ٢
اولوفر صوبی — ١٧ ، ١٧ ن ١
اون‌کروس — ٥٤ ، مراجعت انکروس
اویناش‌حصاری — ٢٥
آیانلوغ — ٦٥ ، ١٠٧
آیازمند — ١٦٣ ، ١٦٣ ن ٢
آیاس حصاری — ٢١٧ ، ٢١٧ ن ١، ٢٣٦ ن ٤ ، مراجعت آیاش قلعه‌سی
آیاس لونجه — ٤٨

فهرست بلاد

— ا —

ابجی‌حصاری — ۲۶
اب‌صویی — ۲۶ ، ۳۲ ، ۳۸
ابلسی‌حصاری — ۱۰۹
اجه‌اوواسی — ۵۱ . ۹۹
آخسخه — ۲۶۷
آدرانوز، آطرانوس — ۲۸، ۲۸ن۳، ۲۹،
ادرنه — ۵۳ ، ۵۴ ، ۵۵ ، ۶۱ ،
۶۴ ، ۶۵ ، ۶۸ ، ۸۲ ، ۸۳، ۸۴ ،
۹۴ ، ۹۶ ، ۱۰۰ ، ۱۱۶ ، ۱۱۷ ،
۱۲۲ ، ۱۳۱ ، ۱۳۲ ، ۱۳۳ . ۱۳۷ ،
۱۳۸ ، ۱۴۰ ، ۱۴۸، ۱۵۰ ، ۱۵۵ ،
۱۶۳ ، ۱۸۷ ، ۱۹۰ ، ۱۹۱، ۲۱۹ ،
۲۲۵ ، ۲۵۲
آذربایجان — ۲۴۵ ، ۲۴۶ ، ۲۴۷
ارتق‌اووا — ۱۱۲ ، ۲۴۸ ، ۲۴۸ ن ۱
اردبیل — ۲۶۷
اردحا — ۲۴۸
ارزنجان — ۳ ، ۷۳ ، ۷۷ ، ۱۵۹ ،
۱۶۷ ، ۱۷۸ ، ۲۴۷ ، ۲۶۹
ارسوز طاغی (حلب ایلنده) — ۲۶۶
ارضروم — ۲۴۶ ، ۲۴۷
ارکلی — ۸ ، ۹ ، ۱۷۲
ارکنه‌کوپریسی — ۱۱۶
ارمناك — ۱۶۸
ارمنی‌بازاری — ۱۹۱
ارمنی‌بلی — ۴ ، ۵
ارمنی یازیدانی — ۳۹
آرناوود (ولایت) — ۶۱ ، ۱۰۶ ،
۱۲۴ ، ۱۳۴ . ۱۶۹
آزاق — ۱۸۳
ازلادی دربندی — ۱۳۱
ازوچق — ۱۴۶
ازورنیق — مراجعت، زورنیق
اسبلی — ۷۵
استانبول — ۳۲ ، ۳۴ ، ۳۹، ۶۵ ،
۶۶ ، ۶۷ ، ۶۸ ، ۷۷ ، ۸۳ ، ۹۳ ،
۱۴۱ ، ۱۴۲ ، ۱۴۴ ، ۱۵۵، ۱۶۱ ،
۱۶۵ ، ۱۷۷ ، ۱۸۵ ، ۱۹۳، ۲۲۱ ،
۲۲۲ ، ۲۲۵ ، ۲۳۹ ، ۲۴۰ ن ۱ ،
۲۴۵ ، ۲۵۴ ، ۲۶۰
استکیبه — ۶۱
اسرکف — ۲۲۵
اسکدار — ۹ ، ۲۳۶ ن ۱
اسکلیب — ۲۴۸
اسکندریه (اشقودره) — ۱۸۷ ،
۱۸۷ ن ۱
اسکندریه (مصرده) — ۲۴۶ ، ۲۵۰
اسکی — ۵۳ ، ۵۳ ن ۲ ، ۵۵
اسکی‌حمام (بروسه‌ده) — ۱۸۹
اسکیشهر — ۱۱ ، ۱۲ ، ۱۸ ، ۲۵
اسکی ککی بوزه — ۹۳
اسلی‌حصار — ۷۱
اشقودره — مراجعت اسکندریه
اصبره‌اسپتی‌لیمانی — ۲۵۸ ، ۲۵۸ ن۱ ،
۲۵۹
آطرانوس — مراجعت ، آدرانوز
اطلیه ، اطلیه‌سنجاغی — ۱۱۱ ، ۱۶۸
آطه — ۲۱۵ ، ۲۱۶ ، ۲۱۷ ،
۲۲۶ ، ۲۲۷ ، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱ ،
۲۳۶ ، ۲۳۶ ن ۵
آطه (کیریشجی آطه‌سی) — ۱۳۹ ،
۱۳۹ ن ۱ ، ۱۴۸
آغاج‌دکزی (افلاقده) — ۹۱، ۹۱ن۲
آغریبوز — ۱۵۲ ، ۱۷۱ ، ۱۷۲

— ه —

هاجز اوغلی حمزه بك — ٩٠ ، ٩٠ ن ١
هبه (احمد میرزانك عمیسی اوغلی) — ٢٤٥
هرسك اوغلی — مراجعت احمد پاشا (هرسك اوغلی)
هرك رئیس — ٢٥٦
هما سلطان — ٢٤١ ن ٢
هونیادی یانقو — مراجعت یانقو

— ی —

یارحصار تكفوری — ١٥
یارحصار تكفورینك قزی — ١٧
یار علی خراسانی (شیخ) — ٢٠١ ، ٢٠١ ن ٣
یاغلی اوغلی (پاولی اوغلی) — ١٦٦ ، ١٦٦ ن ٢
یافث — ٣ ن ١
یامن — ٣
یانقو — ١٢٩ ، ١٢٩ ن ٣ ، ١٣١ ، ١٣٢ ، ١٣٤ ، ١٣٥ ، ١٤٧
یحیی پاشا — ٢٣٧ ، ٢٣٧ن٢ ، ٢٦٩ن١
یخشی بك — ٦٧ ، ١٠٧ ، ١٠٩
یخشی بك (میخال اوغلی) — ٨٤
یخشی فقیه (اورخان امامی اوغلی) — ٨٤
یزد جرد (ثالث) — ٢٧٠ ، ٢٧٠ ن ١ ، ٢٧٣
یزید (امویه دن) — ٧٧
یعقوب (حكیم) — ١٩١ ، ١٩٢
یعقوب (قره‌یولوكك اوغلی) — ٢٤٧
یعقوب اجه — ٤٩ ، ٥٠ ، ٥١
یعقوب آغا — مراجعت یعقوب پاشا (خادم)
یعقوب بك (كرمیان اوغلی) — ٥٦ ، ٧١ ، ١١٦ ، ١١٧ ، مراجعت كرمیان اوغلی
یعقوب بك (منتشا اوغلی) — ١٠٩ ، مراجعت منتشا اوغلی
یعقوب پاشا (خادم) — ٩٣ ، ٢١٤ ن٢ ، ٢٣٦ ن ٣ ، ٢٤٢ ، ٢٤٢ ن ٢ ، ٢٤٣ ، ٢٤٣ ن ١ ، ٢٤٤ ، ٢٤٤ن٢ و ٣ ، ٢٥٨ ، ٢٥٨ ن ٣ ، ٢٥٩
یعقوب چلبی (مراد اولك اوغلی) — ٦٢ ، ٦٣
یكان (مولانا) — ٢٠٣ ، ٢٠٣ ن ٢
یكن (مولانا) — ١٩٦ ، ١٩٦ ن ٢
یكی‌چری — ٥٥
یوردكر — ٢٢٥ ، ٢٢٥ ن ٣
یورگج ، یورگوج ، یورگوج پاشا — ١٠٣ ، ١١١ ، ١١٢ ، ١١٣ ، ١١٤ ، ١١٥
یورگوجك اوغلی — ١١٢
یورگلوجه مصطفی — ٩١ ، ٩٢
یوسف (مرادثانینك كوچك قرداشی) — ١٠٧
یوسف میرزا (اوزون حسنك بكلربكدن وعمیسی اوغلی) — ١٧٧
یونس أمره — ١٩٩ ، ٢٠٠ ، ٢٠٠ن١
یونس بك — مراجعت خاص یونس
ییلدیریم بك ، ییلدیریم خان ، ییلدیریم بایزید — مراجعت سلطان بایزید خان اول

ملا عرب — ٢٤٠
ملك اشرف (مصر سلطانی) — ٢٤٦ ، ٢٤٧
ملك مؤيد (مصر سلطانی) — ٢٤٦
ملكه خاتون — ٢٠١ ن ٩
منت اوغلی — ١٦٦ ، مراجعت محمد بك (منت بكاك اوغلی)
منت بك — ٩٠ ، ٩١
منتش (حاجی بكتاشك قرداشی) — ٢٠٤
منتشا اوغلی (منتشه اوغلی) — ٥٧ ، ٦٧ ، ٧٥ ، ١٤٠ ، مراجعت محمود ، يعقوب بك
موسی (ع م) — ٢٧٠
موسی (چلبی سلطان محمدك اوغلی) — ٨١ ، ٨٢ ، ٨٣ ، ٨٧
موسی بابا — ٢٠٠ ، ٢٠٠ ن ٨
موسی بك (امرادن) — ٢١٧
موسی بك (امرادن) — ٢٣٧
موسی پاشا — ٢٠٠ ن ٦ ، مراجعت قاضی زادهٔ رومی
موغ — ٣
مولانا خداوندكار (حضرت جلال الدين رومی) — ١٧٠
مولانا رستمك اوغلی — ١٨٩
میخال — ١٣ ، ١٥ ، ٢٣ ، ٢٨ ، ٢٩ ، مراجعت كوسه میخال
میخال اوغلی — مراجعت اسكندر بك ، علی بك ، محمد بك ، يخشی بك
میرزا بك — مراجعت ايمرزه (قره مان اوغللرندن)
میرزا شاه رخ (خراسان پادشاهی) — ١٩٨ ، ١٩٨ ن ١ ، ٢٤٦
میلوش قوبله — ٦٣

— ن —

نبی بك — ٢٣٩ ن ١
نشانجی پاشا — ١٩٢
نش طغان — ١٠٠
نشری افندی (مورخ) — ٢٥٣ ن ٤
نصرالدين بك (ذوالقدراوغلی) — ٧٣ ، ٢٤٦ ، ٢٤٨
نصرالدين خواجه — ٢٠٣ ن ٤ ، مراجعت حضر بك چلبی
نصوح بك (اسكندريه ، اشقودره بكی) — ٢٣٨
نقطه‌جی اوغلی (شيخ) — ٢٤٥ ، ٢٤٥ ن ٢
نواوی — ٢٧٢ ، ٢٧٢ ن ٥
نوح (ع م) — ٣ ، ٢٦٩ ، ٢٧٠
نورالدين (شيخ) — ٢٤٩ ن ١

— و —

وارساق بكلری — ٢٦٦
ولاد — ١٦٢ ن ١ ، مراجعت قازبقلی ويوده
ولدان (مولانا) — ١٧١ ، ١٧١ ن ٢
ولق اوغلی ، ويلاق اوغلی — ٦٩ ، ٧٦ ، ٧٨ ، ١٠٠ ، ١٠٦ ، ١١٧ ، ١١٨ ، ١٢٢ ، ١٢٤ ، ١٢٦ ، ١٣١ ، ١٣٢ ، ١٣٤ ، ١٤٥ ، ١٤٦
ولق اوغلنك ايكی اوغلی — ١٣١
ويدينلی سنان — مراجعت سنان بك (ودينلی) و يلاق اوغلی — مراجعت ولق اوغلی

محمود افندی ابن محمد — ٢٠٠ ن ٥، مراجعت قوجه افندی
محمود بك (قوجه یولوكاك اوغلی) — ٢٤٧
محمود بن محمد — مراجعت داود قیصری
محمود پاشا — ١٥٠، ١٥١، ١٥٢، ١٥٤، ١٥٥، ١٥٦، ١٦٣، ١٦٥، ١٧٠، ١٧١، ١٧٢، ١٧٧، ١٧٨، ١٧٩، ١٨١، ١٩١
محمود پاشانك قرداشی — ١٥٢، ١٥٣
محمود چلبی (حاجی بكتاش اوغلی) — ٢٠٦
محی الدین افندی (مغنیسا چلبیسی) — ١٩٢، ١٩٢ ن ٣، ٢٢٤ ن ٤ و ٧
محی الدین افندی — ٢٢٤ ن ٣، مراجعت خطیب زاده
محی الدین عربی — ٢٦٥، ٢٦٥ ن ١
مخاص پاشا (مورخ جدی) — ١
مراد بك (پاشا) روم ایلی بكاربكیسی — ١٧٨، ١٧٩
مراد خان غازی (اول) — ٢، ١٧، ٢٨، ٤٣، ٥٢، ٥٣، ٥٤، ٥٥، ٥٦، ٥٧، ٥٩، ٦٠، ٦١، ٦٢، ٦٣، ٦٤، ٢١٨
مرعش بوله — ١٠٦، ١٠٦ ن ٢
مزید بك — ١٢٩، ١٢٩ ن ١
مسخره عرب — ٧٠
مسیح پاشا — ١٩١، ٢٦١، ٢٦١ ن ١، ٢٦٢، ٢٦٣، ٢٦٣ ن ١
مصر سلطانی ، مصر پادشاهی — ٥٧، ٧٤، ١٣٣، ٢٠٦، ٢٠٨، ٢١٢، ٢١٣، ٢١٥، ٢٢٩، ٢٣٣، ٢٣٨، ٢٤٠
مصطفی (دوزمه) — ٩٦، ٩٧، ٩٨، ٩٩، ١٠٠، ١٠٣
مصطفی (سلطان مراد ثانینك قرداشی) — ١٠١، ١٠٢
مصطفی (یلدیریم بایزیدك اوغلی) — ٧٨، ٨١
مصطفی بك — ٢١٧
مصطفی بك (پروزه بكی) — ٢٥٨ ن ٢
مصطفی بك (دوزمه قره مان اوغلی) — ٢٦٠ ن ٦، ٢٦١ ن ١ و ٢
مصطفی بك (سنان پاشازاده) — ٢٥٢ ن ١
مصطفی بك (قره مان اوغلی محمد بكك اوغلی) — ٨٨
مصطفی پاشا (داود پاشازاده) — ٢٣٨ ن ٤
مصطفی پاشا (فاتحك وزراسندن) — ١٧٧، ١٩١
مصطفی پاشا (قوجه) — ٢٥٣ ن ٤
مصطفی چلبی (فاتحك اوغلی) — ١٤٨
مصطفی زادهٔ قره مانی — ٢٢٤، ٢٢٤ ن ٦
مصلح الدین قسطلانی — مراجعت كستلی (مولانا)
مصلح الدین مصطفی — ٢٠٣ ن ٥، مراجعت خواجه زاده
مصنفك (علاء الدین علی بن مجد الدین محمد) — ١٦٦، ١٦٦ ن ٤
معلقوج اوغلی — مراجعت مالقوج اوغلی بالی بك ، علی بك
مغل قوج اوغلی — ٢٥٠، مراجعت مالقوج اوغلی
مقال قوج اوغلی — مراجعت مالقوج اوغلی
مكی ، مكی آرسلان (ذوالقدر اوغلی) — ٢٠٧
مكی بك (عزیز اوغلی) — ٢١٦
ملا زادهٔ ابهری — ٢٠٠ ن ٦، مراجعت قاضی زادهٔ رومی

لاز ، لاس ، لاس‌قرالی — ٦٢ ، ٦٣ ، ٦٩ ، ٢١٨ ، مراجعت لازار ، لادیسلاس
لازار — ٦٢ ن ٣ ، مراجعت لاز ، لازار ، لادیسلاس
لاس‌اوغلی — ١٢٤
لاس‌قره‌ایلی (لاس‌قرالی) — ٦٢ ، مراجعت لاز
لاس‌قیزی (بیلدیریم بایزید ك زوجه‌سی) — ٦٩
لالاشاهین (شاهین‌لالا) — ٥٢ ، ٥٣ ، ٦٠ ، ٦١
لامعی محمود افندی — ٢٤١ ن ١ ، ٢٥٢ ن ١
لبیبی — مراجعت طورسینا بك
لقمان (شیخ) — ٢٠٤ ن ٢
لك بانی‌اوغلی — ١٣٤ ، ١٣٤ ن ٢ ، ١٣٥
له بانی — ١٣٤ ، ١٣٤ ن ٢ ، ١٣٥
له‌قرالی — ٢٤٩

— م —

ماچین — ٣
مالخون خاتون — ٦ ، ٣٥
مالقوچ اوغلی بالی بك — ٢٥٠ ن ٢
مالقوچ اوغلی علی بك — ٢٥٠ ، ٢٥٠ ن ٢
محمد (بیوك خواجه ، شیخ جنید ك اوغلی) — ٢٦٧
محمد (شهزاده) ، شهزاده شهنشاهك اوغلی وبك شهری لواسنك حاکمی — ٢٤١ ن ١ ، ٢٦١ ن ١
محمد (شیرازبکی) — ٢٤٨
محمد آغا — ١٩٠
محمد افندی — ٢٠٣ ن ١ ، مراجعت خسرو (مولانا)
محمد بخاری — ٢٠١ ، ٢٠١ ن ٨ ، مراجعت امیرسلطان ، امیرسید ، شمس‌الدین محمد
محمد بزازئ سرایی (مولانا) — ٢٤٩
محمد بك (آق چایلی اوغلی) — ١٣٥ ، ١٣٥ ن ٣ ، ١٤١
محمد بك (جانیکده) — ٢٦٦
محمدبك ، محمدپاشا (خضر بك زاده) — ٢٣٠ ، ٢٣٠ ن ٢ و ٣ و ٤
محمدبك (عیسی بك زاده ، ایلبصان‌بکی) — ٢٦٠ ن ٤
محمدبك (قره مان اوغلی) — ٨٨ ، ١١١ ، ١٧٦ ، مراجعت قره مان اوغلی
محمدبك (کوندوزاوغلی) — ٢١٦ ، مراجعت کوندوز اوغلی
محمدبك (منت‌بکاوغلی) — ٩١ ، مراجعت منت اوغلی
محمد بك (میخال اوغلی) — ٨٢ ، ٩٧ ، ٩٨ ، ١٠٢ ، ١٠٢ ن ٢
محمدبن ارمغان — ٢٠٣ ن ٢ ، مراجعت یکان (مولانا)
محمدپاشا (دوقه کین زاده) — ٢٤١ ن ٢
محمدچلبی (دیوانی، سماعی) — ١٩٣ ن ٥
محمدحافظ (ابن‌بزاز) — ٢٤٩ ن ٢
محمد زیراك — ٢٠٣ ، ٢٠٣ ن ٣
محمدسلطان (تیمورك طورونی) — ٢٤٩ ن ١
محمدشاه‌افندی (ملافناری‌زاده) — ٢٠١ ن ٧
محمدکردری — ٢٤٩ ن ٢
محمد کشتری — ٢٠٠ ن ٩ ، مراجعت پیراحمد جشتری
محمود (اوغورلو محمد ك اوغلی) — ٢٤٩
محمود (بایزیدثانینك اوغلی) — ٢٤١ ن ١
محمود (مرادثانینك کوچك قرداشی) — ١٠٧
محمود (منتشا اوغلی یعقوب بکاوغلی) — ١٠٩ ، مراجعت منتشا اوغلی

قورقود (محمد ، شهزاده) — ٢٢٠ن٢ ، ٢٤١ ن ١ ، ٢٦٢ ن ١
قورمش — ٣
قوشتمر، قوشتمر اوغلی ، قوشتمرلو — ٢٢٥ ، ٢٢٦ ، ٢٢٧
قوکور الب — ٢٥ ـ ٢٨ ، ٣٢، ٣٤، ٣٧
قولاشاهین — ١٢٩ ، ١٤٢ ، ١٩٠
قومرال دده — ٦
قی‌الب — ٢
قیتون — ٢
قیزیل احمد (اسفندیار اوغلی اسماعیل بکك قرداشی) — ١٥٦، ١٥٧ ، ١٦٠ ، ١٦٨ ، ١٦٨ ن ١
قیزیل قوجه اوغلانلری — ١١١، ١١٢، ١٣ ١

— ك —

کبلو اوغلی مراجعت کوپریلی اوغلی
کدیك اری — مراجعت احمد پاشا (کدیك اری)
کدیك اری اوغلی — ٢٣٧ ، ٢٣٧ن٣
کرد حسن (چمشکزك بکی) — ١٥٩
کرمیان اوغلی — ٤ ، ١١ ، ١٢ ، ١٥، ٥٦ ، ٥٨ ، ٥٩ ، ٧٤ ، ٧٦، ٧٨ ، ٨٧ ، ١٠١، ١٠٣، ١٤٠، ٢٠٠ن٥، مراجعت یعقوب بك
کستل تکفوری — ٢١
کستلی (مولانا) ٢٢٤ ، ٢٢٤ ن ٢
کعب الاحبار — ٧٧
کعب بن لوی — ٢٧٢ ، ٢٧٢ ن ٤
کلیبولی تکفوری — ٥٠
کمال پاشا (شیخ الاسلام کمال پاشا زاده شمس الدین احمد افندینك بیوك پدری) — ١٩١، ١٩١ ن ١
کمال رئیس — ٢٥٠
کوپریلی اوغلی (قاضیعسکر محمود افندی) — ١٧١ ، ١٧١ ن ١
کوتروم بایزید — ٧٩ ن ٢
کوران (مولانا) — ١٥١، ٢٠٢ ن ٣، مراجعت احمد کورانی
کورد اوزان — مراجعت کوردرن
کوردرن — ٩٥ ، ٩٥ ن ٢
کورشاه ملك — ٨٢ ، ٨٣
کورلوقه (استانبول تکفورینك وزیری) — ١٤١
کوسه میخال — ١١ ، ١٢ ، ١٤ ، ٢٥ مراجعت میخال
کوك الب — ٢ ، ١٨
کوکده ٢٤٥ن٢، مراجعت احمد میرزا
کوموشلی اوغلی — ٢٠٣ ، ٢٠٣ ن ٧
کوندوز — ٤ ، ٢٠ ، ٤٣ ، ٢٢٥
کوندوز اوغلی — ٢٢٦ ، مراجعت محمد بك (کوندوز اوغلی)
کون طوغدی — ٣
کوهرخان سلطان (فاتح سلطان محمد ك کریمه‌یی) — ٢٤٨ ن ٤
کوهرملوك سلطان (سلطان بایزید ثانینك کریمه‌سی) — ٢٤١ ن٢
کیلانی (محمد) — ٢٦٤ ن ١
کیوان بك — ٢٥٨ ن ٣
کیوه تکفوری — ٢٤
کیکلوبابا — ١٩٦ ، ١٩٩ ، ١٩٩ن٦

— ل —

لادیسلاس ٦٢ ن ٣ ، مراجعت لاز لازار ، لاس

قایتبای (ملك اشرف) — ۲۱۰، ۲۲۱ ن ٤
قائد بای — مراجعت قایتبای
قدسی عبدالرحمن ۲۰۳ ن ٦
قرتلمش — ۳
قره اسه — ٤۳ ن ۱
قره بغدان اوغلی ، قره بغدان تکفوری (استفان) — ۱۸٥ ، ۲۲۳ ، ۲۲۷، ۲۲۸
قره تکین تکفوری — ۲۷
قره تمورتاش (بکلربکی) ٦۱ ، ٦٤ ، ٦٥
قره تمورتاش اوغلی — ۱۰۳
قره جول — ۳
قره جه — ۳
قره جه احمد اغا — ۲٥۸ ن ۲
قره جه احمد سلطان — ۲۰۰، ۲۰۰ ن ٤
قره جه بك — ۱٤۷، مراجعت دایی قره جه
قره جه پاشا — ۱۹۰
قره جه پاشازوجه سی — مراجعت سلچوق خاتون ۲۲۱ ن ۱
قره جه حصار تکفوری — ۷ ، ۸
قره جه رحمان — ۳٤، ۳٥
قره خان — ۲
قره رستم (قره مانلو قره رستم) — ٥٤، مراجعت رستم (مولانا)
قره سی اوغلی — ٤٥
قره عیسی — ٤۳ ن ۱
قره عیسا (قبیله رئیسی ، قره عیسالو) — ۲۲٥ ، ۲۲۷
قره کوز آغا (یکیچری آغاسی) — ۲٦۳ ن ۱
قره کوزبك (قرامان بکلربکیسی) — ۲۱٥ ، ۲۱٥ ن ٤
قره کوزپاشا — ۲۱٥ ن ۱ و ٤، ۲۲٦ ن ۲، ۲۳ ن ۲ و ٤، مراجعت قره کوزبك (قره مان بکلربکیسی)
قره لو اقلان — ۳
قره مان اوغلانلری — ۱۷۷
قره مان اوغلی — ٥۷ ، ٦٤ ، ۷۱ ، ۷۲ ، ۷۸ ، ۸۰ ، ۸۱ ، ۸٥ ، ۱۰۱، ۱۱۹ ، ۱۲۰ ، ۱۲۱، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۲ ، ۱۳٥، ۱٥٥، ۱٥۸ ، ۱٦۰، ۱٦۷ ، ۱۷۰ ، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷٤، ۲۰۸، مراجعت ابراهیم بك قاسم بك ، پیر احمد، اسحق بك ، ایمرزه، بنکی علی
قره مان اوغلی اسحق بك اوغلی — ۱۷٥، ۱۷٦
قره مان اوغلی (دوزمه) — ۲٦، ۲٦۱
قره مرسل — ۳۸
قره یوسف بن قره محمد (آذربایجان حاکمی
قره قویونلی) — ۷٥، ۷٥ ن ۳، ۲٤۹، ۲٤۹ ن ۳
قره یولوك (دیاربکر پادشاهی) — ۱۱۰، ۲٤۷
قره یولوك قیزی — ۲٤۷
قره یولوك قیزی اوغلی — ۱۸۱
قری — ۲
قزل بوغا — ۲
قصونلو — ۲۲۷
قصون وارساقی — ۲۲٥
قطب الدین ازنیقی — ۲۰۱ ، ۲۰۱ ن ۲
قلبون — ۳۸
قلیج آرسلان بك (لطفی بك اوغلی، علائیه بکی) — ۱۷٤ ، ۱۷٥
قلیج طوغان — ۱۲٦
قنسو — ۲۳۷ ن ۱
قوجه افندی — ۲۰۰ ، ۲۰۰ ن ٥
قوجه بك (آناطولی بکلربکیسی) — ۱۰۷
قوجه خضر — ۱۳۳
قوچم سیدی ۱۹۹
قورت اوزن — مراجعت کوردرن
قورت حسن (ازمیراوغلنك اوغلی) — ۱۰۹

عمر ابن خطاب، عمر الفاروق — ٢٧٢ ، ٢٧٣
عمر بك (ترخان بك اوغلی) — ١٧٩، ٢٣٧
عمر بك (جكرلو بكلرينك طائفه‌سنك اولو بكلرندن) — ١٨١
عمر بك (رمضان اوغلی) — ٢١٦
عمر بن منذر — ٧٧
عمودی — ٣
عيسی (چلبی سلطان محمدك برادری) — ٨١
عيسی (قره‌مان اوغلی محمدك اوغلی) — ١٠٧ ، ١١١ ، ١٢١
عيسی بك (اسحق بك اوغلی) — ١٤٥، ١٤٦
عيسی بك (اوره‌نوز اوغلی) — ١٢٤
عيسی بك (آيدين اوغلی) — ١٠٧
عيسی بك اوغلنك اوغلی (آيدين اوغلی) — ١٠٧
عين شاه سلطان — ٢٤١ ن ٢ ، ٢٤٥ ن ١

— غ —

غازيان روم — ٢٠٥
غازی حسن — ٤
غازی خداوندكار — مراجعت سلطان مراد ثانی
غازی رحمان — ٢٥ ، ٣٢ - ٣٤ ، ٣٨
غازی فاضل — ٤٧، ٤٨، ٤٩، ٥٠ ، ٥١

— ف —

فائق پاشا — ١٩١
فاطمه — ٢٠٥ ن ١، مراجعت خاتون آنا
فاطمه سلطان (امير سليمانك قيز قرداشی) — ٨١
فخرالدين (مولانا) — ١٤٨ ، ٢٠١ ، ٢٠١ ن ٧
فخرالدين مدرنی (شيخ) — ٢٠١ ، ٢٠١ ن ٥
فرز (فيروز ، مولانارستمك كوله‌سی) — ١٨٩ ، ١٩٠
فرخزاد (ساسانيان ملوكندن) — ٢٧٠ ن ١
فرهاد (داماد سلطانی) — ٢١٧ ، ٢١٧ ن ٢
فضل الله پاشا — ١٩٠ ، ١٩٦ ، ١٩٧
فضل الله قاضی (ككبوزه قاضيسی) — ٣٩، ٨٣ ، ٨٤ ، ١٠١
فلانوز (قره‌جه حصار تكفورينك قرداشی) — ٧
فناری (ملا) — ٢ ن ٦
فيروز بك (امرادن) — ٦٤ ، ١٠٥، ١٠٥ ن ٥

— ق —

قادنجق آنا — ٢٠٥ ن ١، مراجعت خاتون آنا
قارلو اوغلانلری — ١٥٢
قازيقلی ويوده (افلاق بكی) — ١٦٢ ، ١٦٢ ن ١
قاسم بك (اسفنديار اوغلی) — ٨٧، ٨٨ ، ٨٩ ، ١٠٤ ، ١٠٧
قاسم (امير سليمانك كيجی قرداشی) — ٨١
قاسم بك (قوجه قياسی صاحبی حيدر بكك اوغلی) — ١١٤
قاسم بك (قره‌مان اوغلی) — ١٧٦ ، ١٧٧ ، ٢٢١
قاسم بك (كرمان واليسی) — ٢٤٥ ن ٣
قاسم پاشا (جزری زاده ، قوجه قاسم صافی پاشا) — ١٣١ ، ١٩٢ ، ١٩٣ ن ٢
قاسم پاشا (طوطی مذاق اوغلی) — ١٩١
قاضی برهان الدين — ٧٣
قاضی زادهٔ رومی — ٢٠٠ ، ٢٠٠ ن ٦
قاضی مرسل — ٨٦
قالاقونيه (قوكور حصار تكفوری) — ٥٠
قالهماستوريه — ٤٤

طوغان — ٢ ، ٣
طوغان (مرتلوس) — ١٣٤
طوكرول (سلطان عثمانك باباسى) — ٣ ، مراجعت ارطكرول (سلطان عثمانك باباسى)
طهرتن (ارزنجان بكى) — ٧٣ ، ٧٤ ، ٧٥ ، ٧٨
طيفور چلبى — ١١٤

— ع —

عاشق پاشا ، عاشق على پاشا — ٤٣ ، ١٩٩ ، ١٩٩ ن ٥ ، ٢٠٦ ن ١
عباس (ابن عبدالمطلب) — ٢٧١ ، ٢٧١ ن ٣
عبدالرحيم جوزى — ٢٧١ ، ٢٧١ ن ٥
عبدالرحيم رومى (شيخ) — ٢٠٢ ، ٢٠٢ ن ٥
عبدالكريم خليفه — ٢٦٦
عبداللطيف (شيخ) ٢٦٤ ، ٢٦٥
عبداللطيف مقدسى (شيخ) — ٢٠٣ ، ٢٠٣ ن ٦
عبدالله (شهزاده) — ٢٤١ ن ١
عبدالله الكهى — ٢٢٤ ن ٧ ، مراجعت الكهىٔ سماوى
عبدالله قيس — مراجعت ابوموسى الاشعرى
عبيدالله (خواجه) — ٢٢٤ ن ٧
عبيد بك (قره يولوك اوغلى) — ١١٣
عثمان چلبى (تمورتاش اوغلى) كرميان سنجاغى بكى — ١٢٦
عثمان چلبى (دفتردار) — ٢٥٢ ن ١
عثمان غازى (اول) — ٢ — ١٩ ، ٢١ — ٢٥ ، ٢٨ ، ٣١ ، ٣٥ ، ٣٦ ، ١٩٥ ، ١٩٩ ن ٢ ، ٢١٨
عجلان بك (قره سى اوغلى) — ٤٣ ، ٤٥
عزب بك — ٨٤
عقا — ٢
علا الدين (قره مان اوغلى محمدك اوغلى) — ٧٠ ، ١١١
علاءالدين (مولانا) — ٢٠٤ ، ٢٠٤ ن ١
علاءالدين پاشا (شهزاده) — ٢١ ، ٣٦ ، ٣٧ ، ٣٩
علاءالدوله (ذوالقدر اوغلى) — ٢١٢ ، ٢١٣ ، ٢١٤ ، ٢٣٢ ن ٤ ، ٢٣٤ ، ٢٣٥ ، ٢٣٧ ، ٢٣٨ ، ٢٣٩ ، ٢٦١ ن ١
علائيه بكنك قيز قرداشى — ١٧٤ ، ١٩٢
علاءالدين عربى — ٢٢٣ ، ٢٢ ن ١
علمشاه (شهزاده) — ٢٤١ ن ١
على بك (ازره نوز اوغلى) — ٨٤ ، ١١٨ ، ١٢٣ ، ١٦٢
على بك (قره يولوكك ارغلى واوزون حسنك باباسى) — ١٦٩ ، ٢٤٧ ، ٢٤٨
على بك (ميخال اوغلى) — ١٧٨ ، ٧٩ :
على البسطامى (شيخ) — ١٦٦
على بيك (روم ايلى بكلربكيسى) — ٢٢٧ ، ٢٢٩
على پاشا (تيمور تاش اوغلى) — ٩٧
على پاشا (جندره لى خليلك ارغلى) ٧٠ ، ٧١ ، ٧٦ ، ٧٧
على پاشا (روم ايلى بكلربكيسى) ٢٣٢ ، ٢٣٢ ن ٥ ، ٢٣٦
على پاشا (وزير خيرالدين پاشانك اوغلى) — ١٨٨
على پاشا (بيلديرم بايزيد خانك وزيرى) — ٦٨ ، ٦٩ ، ٨١
على پاشا — ١٩٣
على حيدر بك (بروسه بكى) — ١٤٣ ن ١
على طوسى — ٢٢٤ ن ٧

سید یحیای شروانی — ٢٠٤ ن ١

— ش —

شارل (سکزنجی) فرانسه قرالی — ٢٥٢ ن ١
شاه آنا (کرمیان اوغلی یعقوب بکك حرمی) — ١٠٦
شاه رخ بك (ذوالقدر اوغلی علاءالدوله نك اوغلی) — ٢٦١ ن ١
شاه رخ میرزا — مراجعت میرزا شاه رخ
شرابدار الیاس — ١٠١ ، ١٠٢ ، ١٠٣ ، ١١١ ، ١١٩
شرف الدین پاشا — ١٠٦
شرف الدین قریمی (مولانا) — ٢٠٢ ، ٢٠٢ ن ١
شعبی — ٢٧٣ ، ٢٧٣ ن ١
شکرالله (مولانا) — ١٢١ ، ١٢١ ن ٤ ، ١٤٨
شمس الدین فناری (محمد ، مولانا) — ٢٠٠ ، ٢٠١ ن ١
شمس الدین محمد — مراجعت امیر سلطان. امیر سید
شهاب الدین آغا (اسفندیار اوغلنك وزیری) — ١٥٧
شهسوار بك ، شاه سوار ، شخصوار بك (ذوالقدر اوغلی) — ٦٩ ، ١٦٩ ن ١ ، ١٧٠ ، ٢٠٧ ، ٢٠٨ ، ٢٠٩ ، ٢١٠ ، ٢١١ ، ٢١٢
شیخ اکبر — مراجعت محی الدین عربی
شیخ سلیمان — ١
شیخ صافی — ٢٦٤ ، ٢٦٤ ن ١
شیخ محمود — ٢٨
شیخ یحیی — ١
شیطان ویوده — مراجعت دره قله

— ص —

صاروجه پاشا — ١٣٩ ، ١٩٠
صاروخانون (اوزون حسنك آناسی) — ٥٩ ، ١٦٠
صاروخان اوغلی — ٥٧
صاروخان بکلو — ٧٤
صارویاتی — ٤ ، ٥ ، ٧ ، ٨
صارو یعقوب اوغلی — ١٦٨
صاری دانشمند — ٢٠٢ ن ٥
صالتق الب — ٢٤
صدرالدین قونوی (شیخ) — ١٩٩ ن ٣ ، ٢٦٤ ، ٢٦٤ ن ٢ ، ٢٦٥
صفی الدین مصطفی افندی (شیخ) — ٢٢٤ ن ٦
صماندره تکفوری — ٣٢
صمصه (صمصمه) چاوش — ١٢ ، ١٢ ن ١ ، ١٣ ، ٢٤ ، ٢٧
صمغار اوغلی — ٩٠
صولاق قره جه — ٧٨
طاپدق امره (شیخ) — ٢٠٠ ، ٢٠٠ ن ٤
طقیونوس — ٢٦٩
طورسون بك — ٤٤
طورسون فقیه — ١٨ ، ١٩٩
طورسینا بك (باش دفتردار) — ١٤٣ ن ١
طورغود الب — ١٦ ، ٤٦
طورغود اوغلی ، طورغود اوغلانلری ، طورغودلو — ١٠١ ، ١٣ ن ٢ ، ١٣٥ ، ١٧٠ ، ٢١٦
طورغودعلی (عثمان غازینك آرقداشلرندن) — ٢٠
طورلاق هو کمال — ٩١
طوسیوی (مولانا) — ١٤٨

سلطان شيخ (مصر سلطانی) — ٢٢٦
سلطان عثمان حفصی (تونس پادشاهی) — ٢٤٠ ن ٤
سلطان علاءالدين (سلجوقی) ٣ ، ٤ ، ٨ ، ٩
سلطان مراد خان (اول) — مراجعت مراد خان غازی
سلطان مرادخان (ثانی) — ٢٢ ، ٢٤ ، ٨٩ ، ٩٤ ، ٩٥ ، ٩٦ ، ٩٧ ، ٩٨ ، ٩٩ ، ١٠١ ، ١٠٢ ، ١٠٣ ، ١٠٤ ، ١٠٥ ، ١٠٦ ، ١٠٧ ، ١٠٨ ، ١١١ ، ١١٦ ، ١١٧ ، ١١٨ ، ١١٩ ، ١٢٠ ، ١٢١ ، ١٢٢ ، ١٢٣ ، ١٢٤ ، ١٢٥ ، ١٢٦ ، ١٢٧ ، ١٣٠ ، ١٣١ ، ١٣٢ ، ١٣٣ ، ١٣٦ ، ١٣٧ ، ١٣٨ ، ١٣٩ ، ١٩٦ ، ١٩٧ ، ٢١٩ ، ٢٤٦
سلطان مراد ثانينك همشيره سی — ١٣٠ ن
سلطان محمد خان (اول، چلبی) — ٢ ، ٧٨ ، ٧٩ ، ٨١ ، ٨٢ ، ٨٣ ، ٨٤ ، ٨٥ ، ٨٦ ، ٨٧ ، ٨٨ ، ٨٩ ، ٩٠ ، ٩٣ ، ٩٤ ، ٩٦ ، ١٩٦ ، ٢١٨
سلطان محمد خان (ثانی، فاتح) — ٢ ، ١٣١ ، ١٣٤ ، ١٣٩ ، ١٤٠ ، ١٤١ ، ١٤٢ ، ١٤٣ ، ١٤٤ ، ١٤٧ ، ١٤٨ ، ١٤٩ ، ١٥١ ، ١٥٣ ، ١٥٤ ، ١٥٨ ، ١٥٩ ، ١٦١ ، ١٦٢ ، ١٦٣ ، ١٦٧ ، ١٦٨ ، ١٦٩ ، ١٧٥ ، ١٧٧ ، ١٧٩ ، ١٨٠ ، ١٨٢ ، ١٨٣ ، ١٨٥ ، ١٨٦ ، ١٨٧ ، ١٨٨ ، ٢٠٦ ، ٢٠٧ ، ٢٠٩ ، ٢١٣ ، ٢١٦ ، ٢١٩ ، ٢٢٠ ، ٢٢٩ ، ٢٤٨ ، ٢٤٩ ، ٢٦٧
سلطان مصطفی (فاتحك اوغلی) — ١٧٦ ، ١٧٧ ، ١٧٨ ، ١٨٠ ، ٢٢٣ ن ١ ، ٢٥٢ ، ٢٥٣
سلطان يعقوب (اوزون حسن اوغلی) — ٢٤٩
سلمش — ١٣
سليمان بك ذوالقدر اوغلی) — ١٣٧
سليمان بك (صوباشی) — ١٤٢
سليمان پاشا (اورخان غازينك اوغلی) — ١٧ ، ٣٧ ، ٣٨ ، ٤٣ ، ٤٥ ، ٤٦ ، ٤٧ ، ٤٨ ، ٥٠ ، ١٨٨
سليمان شاه — ٢ ، ٣ ، ١٨
سماونه قاضيسی اوغلی (بدرالدين محمود) — ٨٣ ، ٨٣ ن ١ ، ٨٤ ، ٩١ ، ٩٢ ، ٢٦٦ ، ٢٦٦ ن ١
سنان (ويدينلی) ويدين سنجاغی بكی — ١١٩ ، ١٢٠
سنان الدين يوسف پاشا — مراجعت سنان بك (آناطولی بكلربكيسی)
سنان بك (الوان بك اوغلی) موره سنجاغی بكی — ١٥٢
سنان بك (جم سلطانك قپوجی باشيسی) — ٢٥٢ ن ١
سنان بك (روم ايلی بكلربكيسی) — ١١٩
سنان بك (طربزون بكی) — ٢٣٠
سنان بك، سنان پاشا (آناطولی بكلربكيسی) — ٢٣٢ ، ٢٣٢ ن ٢ ، ٢٢٦ ن ١ ، ٢٦٠ ن ٢ ، ٢٦٣
سنان پاشا (خضر بك مخدومی) — ١٩٢ ، ١٩٢ ن ٢
سنان پاشا (يولار قصدی) — مراجعت سنان بك (جم سلطانك قپوجی باشيسی)
سنقور تكين — ٣
سومر اوغلی — ٢٣٣ ، ٢٣٣ ن ١
سومك اوغلی — مراجعت سومر اوغلی
سونقار — ٢ ، ٢ ن ٢
سيدابوالوفا — ١ ، ٤٦
سيد محمد ابراهيم ثانی (حاجی بكتاش ولينك پدری) — ٢٠٤ ن ٢

دسپوت — ٦٩
دقیانوس — ٢٧١
دلشاد خاتون (اوزون حسنك والده‌سی) — ٢٤٨، ٢٠٨ ن ٣
دلی بالابان — ٦١
دولت خاتون — ٥٧ ن ١
دین بوزتکفوری — ٢١

— ر —

رستم (مولانا) — ٧٠ ، ١٨٨
رسول‌چلبی — ٢٠٦
رقلطیانوس — ٢٦٩، ٢٧٠
رمضان (یوردکرك اوغلی) — ٢٢٥ ، ٢٢٦ ، مراجعت یوردکر
رمضان اوغلی — مراجعت عمر
روم‌قلعه‌بکی — ٢١٤ ، ٢١٤ ن ٤
روم‌محمدپاشا — ١٤٣ ، ١٧٠ ، ١٧١ ، ١٧٣ ، ١٧٤ ، ١٩١
ریحان پاشا — ١٠٦
ریم بابا — ٢٢٢ ن ١
رین بابا — ٢٤١ ، ٢٥١

— ز —

زال محمود پاشا — ٢٤١ ن ٢
زغنوس (ترزی‌باشی) — ٨٦، ٨٦ ن ٣
زغنوس پاشا — ١٩٠
زهر (زهیر) — ٢٧٢ ، ٢٧٢ ن ٣
زیرك — ٢٠٣ ن ٣ ، مراجعت محمد زیرك (مولانا)
زین‌الدین خافی (شیخ) — ٢٠٣ ن ٦ ، ٢٦٦ ، ٢٦٦ ن ٢
زین‌الدین علی‌عربی — مراجعت ملا عرب
زینل (اوزون حسنك اوغلی) — ١٨٠

— س —

سدون(اولوحاجب) — ٢٤٦، ٢٤٦ ن ١
سراج الدین ارموی — ١٩٩ ن ٤
سرور (قره‌مان‌اوغلنك‌وزیری) — ١٣٠
سعدبن مسیب — ٢٧٣ ، ٢٧٣ ن ٣
سغرتین — ٢
سکولت بان — ١٣٤ ، ١٣٤ ن ١٣٥٢
سلجوق سلطان (سلطان بایزید ثانینك کریمه‌سی) — ٢٤١ ن ٢
سلجوك خاتون (جم سلطانك خاله‌سی) ٢٢١ ، ٢٢١ ن ١ و ٢
سلطان اورخان — مراجعت اورخان بك
سلطان اوزیر — ٢٢٦
سلطان‌بایزیدخان‌اول(یلدیریم) — مراجعت بایزید خان اول
سلطان بایزیدخان (ثانی) — ٢ ، ١٤٨ ، ١٧٨ ، ٢١٣ ، ٢١٤ ، ٢٢٠ ، ٢٢١ ، ٢٢٢ ، ٢٢٣ ، ٢٢٥ ، ٢٢٦ ، ٢٢٧ ، ٢٢٩ ، ٢٣٣ ، ٢٣٤ ، ٢٣٦ ، ٢٣٨ ، ٢٤١ ، ٢٤٢ ، ٢٤٥ ، ٢٤٩ ، ٢٥٠ ، ٢٥١ ، ٢٥٣ ، ٢٥٧ ، ٢٦٠ ن ١ ، ٢٦٤
سلطان حمزه (قره یولوکك اوغلی) — ٢٤٧ ، ٢٤٨
سلطان خاتون (کرمیان اوغلنك‌قزی) ٥٧
سلطان خلیل (اوزون حسن اوغلی) — ٢٢٧
سلطان سلیم خان‌اول — ٢٣٢ ن ٢
سلطان‌شهنشاد(شهزاده،قره‌مان والیسی) — ٢٤١ ن ١ ، ٢٤٢ ن ٢ ، ٢٦١ ن

خاص یونس (قپودان دریا) — ١٤٤ ، ١٤٤ ن ١ ، ١٤٥
خافی (شیخ) — ٢٠٤
خالد بن ولید — ٧٧
ختمه خاتون — ٢٠٤ ن ٢
خدیجه سلطان — ٢٤١ ن ٢
خسرو (مولانا) — ١٣١ ، ٢٠٣ ، ٢٠٣ ن ١
خضر آغا (روم ایلی بکلربکیسی) — ٢٦٦ ، ٢٦٦ ن ٤
خضر آغانك خاتونی — ١٣٧ ، ١٣٨
خضر بك (یورکج پاشازاده) — ٢٣٠ ن ٣
خضر بك چلبی — ١٤٨ ، ٢٠٣ ن ٤
خضر بك (اسفندیار اوغلی) — ٩٠
خطیب زاده — ٢٢٤ ، ٢٢٤ ن ٣
خلیل (اوزون حسنك اوغلی) — ٢٤٩
خلیل ، خلیل پاشا (فاتحك وزیری) — ١٤٠ ، ١٤١ ، ١٤٢ ، ١٩٦ ، ١٩٧ ، ٢٦٤
خلیل بك (شماق بکی) — ٢٦٧
خلیل پاشا — ١٩٣
خلیل پاشا (حاجی) — ١٩٠
خلیل پاشا — ١٩١
خلیل پاشا (روم ایلی بکلر بکیسی) — ٢٣٦ ن ١ ، ٢٣٩ ن ١ ، ٢٥٧ ، ٢٥١ ن ١
خلیل پاشانك قرداشی (بولی سنجاغنك بکی) — ١٣١
خنکار — ٦٨ ، ٦٨ ن ١
خواجه ادریس — ٢٠٥ ن ١
خواجه زاده — ٢٠٣ ، ٢٠٣ ن ٥ ، ٢٢٣
خوش قدم (مصر سلطانی) — ٢٠٧ ، ٢٢٩
خیرالدین (مولانا) — ٢٦٤ ، ٢٦٤ ن ٣ ، ٢٦٥ ، ٢٦٧ ، ٢٦٧ ن ٢
خیرالدین، خیرالدین پاشا — ٥٥ ، ٦١ ، ١٨٨ ، مراجعت جندره لی خلیل
خیرالدین قریمی (مولانا) — ٢٠٢ ، ٢٠٢ ن ٢
خیربای — مراجعت خیر بك
خیر بك (مصر وزیرلرندن) — ٢٥١ ، ٢٥١ ن ٢

— د —

دان (افلاق وویوده سی) — ١٣٤ ن ٢
داود (اوزیر اوغلی) — ٢٢٦ ، مراجعت سلطان اوزیر
داود بك (کلیبولی قپودانی) — ٢٥٤ ن ٢ ، ٢٥٨ ن ٣ ، ٢٦٣ ، ٢٦٣ ن ٢
داود پاشا (صدراعظم) — ١٩٣ ، ٢٣٢ ، ٢٣٢ ن ١ ، ٢٣٣ ، ١٣٨
داود پاشا (ثانی) — مراجعت دارد بك کلیبولی قپودانی
داود قیصری — ٤٢ ، ١٩٩ ، ١٩٩ ن ٣
دایه خاتون (سلطان محمد دادیسی) — ١٠٦
دایی قره جه (روم ایلی بکلر بکیسی) — ١٤٧
دراقول — مراجعت دره غله
درقدر اوغلی ، دلقادراوغلی، دلقدراوغلی، طول قدراوغلی — مراجعت شهسوار بك
درنجل بان — ٢٤٢ ، ٢٤٢ ن ٣ ، ٢٤٣
درنجی — مراجعت درنجل بان
درویش، درویش احمد عاشقی — ١ ، ٧٩ ، ٩٩ ، ١٩٤ ، ١٣٩ ، ٢٠٤ ، ٢١٨ ، ٢٧٤
درویش مصطفی پاشا — ١٩٣
دره غله (افلاق اوغلی) — ١٠٥ ، ١٠٥ ن ٤ ، ١٢٤ ، ١٢٦

چاوش اوغلی تمورخان — ٥٨
چاوش باشی — ٥٨
چاوش‌باشی احمد — ١٦٨ ، ١٦٨ ن ٢
چپلپوش — مراجعت قازیقلی ویوده
چربوغا — ٣
چرکس (طائفه‌سی) — ٢٠٦
چودار تاتاری — ٢٥
چودارلو — ٢٥
چوکه‌میرزا (شاه‌رخ‌اوغلی) — ٢٤٦ ، ٢٤٧
چه‌بانی — ١٣٤ ، ١٣٤ ن ٢
چین — ٣

— ح —

حاجی اوزبك اوغلی — ٢٣٥
حاجی ایل بك — ٥٠ ، ٥٣ ، ٥٥
حاجی بکتاش اوغلی — ٢٣٥
حاجی بکتاش سلطان ، حاجی‌بکتاش‌ولی — ٢٠٠ ن ١ ، ٢٠٤ ن ٢ ، ٢٠٥ ، ٢٠٥ ن ٢ و ٣
حاجی‌بیرام (شیخ) — ٢٠١ ، ٢٠١ ن ٩
حاجی‌بیك (قره‌سی اوغلی‌نك‌وزیری) — ٤٤
حاجی‌حسن (شیخ اده‌بالینك‌مریدی) — ٤٢
حاجی‌حسن‌اوغلی (بالیکسرلی) — ٢٥٢ ن ١
حاجی حمزه (قره‌مان اوغلی ابراهیم بکك برادری ایمرزه‌نك‌اوغلی) — ٢٦٠ ن ٦
حاجی خلیل پاشا خاتونی — ١٠٦
حاجی‌عوض ، حاجی‌عوض‌پاشا — ٨٥ ، ٩٤ ، ٩٥ ، ٩٧ ، ٩٨ ، ١٠٣ ، ١٩٠
حافظ‌الدین ابن‌بزازی — ٢٠٢ ن ١
حامدبن‌موسای‌قیصری (شیخ) — ٢٠١ ن ٤ مراجعت حمید (شیخ)
حسام زاده — ٢٢٤ ، ٢٢٤ ن ٥
حسن (شیخ اده‌بالینك‌قرداشی‌اوغلی) — ٢٨
حسن اغا — ٨١
حسن‌بك ٢٤٧ ، ٢٤٨ ، مراجعت‌اوزون حسن
حسن بك (اسفندیار اوغلی اسماعیل بکك اوغلی) — ١٥٥ ، ١٥٦ ، ١٥٧
حسن بك (ذوالقدر اوغلی) — ١١٣
حسن پاشا — ١٥٠
حسن‌علی (عثمان‌غازینك‌یولداشلرندن) — ٢٠
حسین‌ابوانسرایی — ٢٥٣ ن ٤
حسین بك (حمید اوغلی) — ٥٧ ، ٥٩
حسین‌بك (قویلیحصاربکی) — ١٥٨
حلب بکی — ٢١٤
حمزه (مولانا) — ١٢١
حمزه بن محمد — ٢٠١ ن ١
حمزه بك — ٢٤٦
حمزه بك (آرناوود اسکندرك عموجه‌سی اوغلی) — ١٣٣
حمزه‌بك (چاقرجی باشی) — ١٦١ ، ٦١ ن ١
حمزه‌بك (روم‌ایلی‌بکلربکیسی) — ٨٩ ، ١٠٨ ، ١٠٩ ، ١٥٨ ، ١٥٩ ، ١٧٦
حمید (شیخ) — ٢٠١ ، ٢٠١ ن ٤
حمیدالدین (سید زاده) ٢٢٤ ، ٢٢٤ ن ١
حمید اوغلی — مراجعت حسین بك
حیدر (شیخ جنیدك اوغلی) — ٢٦٧
حیدر (مولانا) (حیدرهروی) — ٩٢ ، ٢٠١ ، ٢٠١ ن ٦
حیدر بك (قوجه‌قیاسی‌صاحبی) — ١١٤ ، ١١٥

— خ —

خاتون آنا — ٢٠٥ ، ٢٠٥ ن ١ و ٣
خادم علی پاشا (صدراعظم) — ٢٣٩ ن ١

بوغااوغلی، بوغه‌اوغلی — ۲۳۳، ۲۳۳ ن ۱
بهاءالدین نقشبندی — ۲۲٤ ن ۷
بیقلی محمودبك — ۲۵۸ ن ۳
بیله‌جك تکفوری (تکوری) — ۱۰۵، ۱۱۵، ۱۵
بینتور — ۲، ۳

— پ —

پاشابك (اسحق‌بك‌اوغلی) — ۱۰٦
پاشاجق آغا — ۵۹
پاشا کرچه (کرمیان اوغلی یعقوب بك خاتونی) — ۱۰٦
پاولی اوغلی — مراجعت یاغلی اوغلی
پاشا یکیت بك — ٦٤، ۷٤
پیر احمد (قره‌مان اوغلی) — ۱٦۷، ۱٦۷ ن ۲، ۱٦۸، ۱٦۹، ۱۷۰، ۱۷۵، ۱۷۷، ۱۸۰
پیراحمدك‌عورتی — ۱۷٦
پیر حمد — ۱٦۷ ن ۲، مراجعت پیراحمد
پیرحمد جستری — ۲۰۰، ۲۰۰ ن ۹
پیر شجاع‌الدین‌الیاس‌الخاوتی — ۲۰۳ ن ۷، مراجعت کوموشلی اوغلی

— ت —

تاج الدین اوغلی — ۱۰۲، ۱۰۲ ن ۳
تاج‌الدین کوردی — ٤۲، ۱۹۹، ۱۹۹ ن ٤
تخته (احمدمیرزانك عمیسی) — ۲٤۵
ترخان بك — ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۸ ن ۱، ۱۳۱، ۱۳۳
ترزی صاروجه — ۸٤
ترك رستم — مراجعت رستم (مولانا)
تمرز بك — ۲۳۷ ن ۱
تمور (تیمورلنك) — ٦۷، ۷٤، ۷۵، ۷٦، ۷۷، ۷۸، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۱۹۷، ۲٦٦ ن ۲
تیمورتاش اوغلی — ۹۷

— ج —

جامی (حاجی‌حسن اوغلی) — ۲۵۲ ن ۱
جامی (ملا) — ۲۲٤ ن ۷
جامی‌ئر م (لامعی) — ۲۵۲ ن ۱
جان‌بك صوفی — مراجعت جانی بك
جانی بك — ۲٤٦، ۲٤۸
جزری‌ٔ سیروزی (شیخ) — ۲۰۱
جزری‌ٔ شیرازی (مولانا) — ۲٤۹، ۲٤۹ ن ۱
جلال — ۲٦۷
جلال‌الدین (ملا) — ۲۰۳ ن ٤، مراجعت خضر بك چلبی
جلال بك (جم سلطانك آدملرندن) — ۲۵۲ ن ۱
جمال‌الدین آقسرایی — ۲۰۱ ن ۱
جم سلطان — ۲۱۳، ۲۲۰، ۲۳۸، ۲۵۱، ۲۵۲ ن ۱، ۲۵۳، ۲۵۳ ن ٤، ۲٦۰
جندره‌لی خلیل، جندره‌لی قره‌جه خلیل — ٤۰، ۵۰، ۵٤، ۵۵، ۷۰، مراجعت خیرالدین پاشا
جنید (شیخ) — ۲٦٤، ۲٦۵، ۲٦٦، ۲٦۷
جنید بك (ازمیر اوغلی) — ۹٦، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، مراجعت ازمیر اوغلی
جهانشاه میرزا (قره‌قیونلیلردن قره‌یوسف اوغلی اسکندرك قرداشی) — ۲٤٦، ۲٤۷، ۲٦۷
جهانکیر (قره یولوکك اوغلی علی بکك اوغلی) — ۲٤۸

— چ —

چادرلو تکفوری — ۲٤
چاقاق (مصر سلطانی) — ۲٤۷، ۲٦٦

آیدوس تکفوری — ٣٢ ، ٣٤
آیدین اوغلی، آیدین بك اوغلی — ٦٥، ٧٤، ٧٥
آیدین بك — ١٠٧
ایزنیکمید تکفوری — ٣٢
آی طوغدی — ٢١
ایقلوغ — ٢
ایمرزه (قره‌مان اوغلی ابراهیم بکك برادری) — ٢٦٠ ن ٦
اینه بکی — ٨١
اینه کول تکفوری — ١٦
— ب —
بابا الیاس (مورخ‌اجدادندن) — ١، ٤٦
بابا الیاس (خراسانی) — ١٩٩ ن٢
بابا الیاس دیوانه — ١٩٩ ، ١٩٩ ن ١
بابائی — ١٩٩ ن ١
بابا مخلص (عاشق‌پاشانك‌پدری) — ١٩٩، ١٩٩ ن ٢
باجیان روم — ٢٠٥
باش‌بوغا — ٢
بالابان پاشا — ١١٠
بالابانجق — ٢٢
بالی پاشا — ٢٤١ ن ٢
بالی‌عاشق پاشا — ١
بای خواجه — ٥ ، ٢٨
بایزید (قره‌یولوکك اغلی) — ٢٤٧
بایزید پاشا — ٨٣ ، ٨١ ، ٨٩ ، ٩٠، ٩١ ، ٩٤ ، ٩٧ ، ١٩٠
بایزیدخان (اول، یلدیرم) — ٢، ٥٦، ٥٧ ، ٦٢ ، ٦٣ ، ٦٤ ، ٦٥ ، ٦٦ ، ٦٧ ، ٦٨ ، ٦٩ ، ٧١ ، ٧٢ ، ٧٣ ، ٧٤ ، ٧٥ ، ٧٦ ، ٧٧ ، ٧٨ ، ٧٩ ، ٨٠ ، ١٩٦ ، ١٩٧ ، ٢١٨
بای‌سوس — ٢ ن ٣
بای‌سوغ — ٢
بایندجس‌تاتاری — ٨
بایندر خان — ١٨٢
بایندر خان اوغلانلری — ٢٤٥
براق رئیس — ٢٥٦
بختنصر — ٢٧٠ ، ٢٧٠ ن ٣
بدرالدین(قاضی) — ٢٦٦ ن١، مراجعت سماونه قاضیسی اوغلی
برس‌تکفور(بروسه تکفوری) — ٣٠
برلوعا — ٣
بروسه تکفوری — ٢١ ، ٢٩
بروسه نائبی — ٧٩
برهان‌الدین حیدر — ٢٠١ ن٦، مراجعت حیدر هروی
بصق — ٢
بطلمیوس — ٢٧٠، ٢٧٠ ن ٢ ، ٢٧١، ٢٧١ ن ١
بق‌تمور — ٢
بقی — ٢
بلال‌اوغلی — ٢٦٦
بلش کوبله — ٦٣
بلقونده — ٣٨
بلیغ بروسوی — ٢٥٣ ن ٤
بنکی‌علی (قره‌مان‌اغلی‌محمدك قرداشی) — ١١٠
بوداق بك (ذوالقدر اوغلی ، مکی آسلان بکك‌قرداشی) — ٢٠٧ ، ٢١٢، ٢٣٧، ٢٣٨
بوسنه‌قرالی — ١٦٤
بوسنه قرالنك عورتی — ١٤٦

اگدر اوغلی — ٢٣٣
آلاجه حصاربکی — مراجعت مزید بك
الب ارسلان — ١١٥
الب ارسلانك اوغلی — ١١٥
آل‌سلجوق — ١٨
آل‌عباس — ٣
آلکساندر (پاپا آلتنجی) — ٢٥٢ ن ١
الله قولی سلطان — ٢٤٥ ن ٣
الوان اوغلی — ٢٣٣ ، ٢٣٣ ن ١
الوان بك (پاشاجق آغانك اوغلی، چاشنیکیر باشی) — ٥٩ ، ٩٤، ٩٥ ، ١٠٦
الوان چلبی — ١١٤
الهیٔ سماوی (شیخ) — ٢٢٤ ، ٢٢٤ ن ٧
الیاس (منتشا اوغلی یعقوب بکك اوغلی) — ١٠٩
الیاس پاشا (وزیر خیرالدین پاشانك اوغلی) — ١٨٨ ، ١٨٨ ن ٢
اموربك (قره تمورتاشك اوغلی) — ٦٦
امیرسلطان — ١٤٠، مراجعت شمس‌الدین محمد ، امیر سید
امیرسلیمان — ٦٧ ، ٧٣ ، ٧٨ ، ٨١ ، ٨٢ ، ٨٣ ، ٨٦ ، ٨٧
امیر سید — ١١٧، ١١٧ ن ، مراجعت امیرسلطان ، شمس‌الدین محمد
امیر عزیز — ٢٠٢ ن ٥ ، مراجعت عبدالرحیم رومی
انکروس قرالی — ٦٦ ، ١٦١ ، ٢٥٠
انل‌عجر (مصر سلطانی) — ٢٢٩
اوچ‌اوق — ٢٢٥
اورخان بك ، اورخان‌غازی — ٢ ، ١٧ ، ٢٠ ، ٢١ ، ٢٤ ـ ٣٢ ، ٣٤ ـ ٤٧ ، ٤٩ ، ٥١ ، ١٩٥ ، ٢٠٥ ن ٣، ٢١٨
اورن‌اوغلی — ٢٣٣ ، ٢٣٣ ن ١
اوروج — ٩٧
اوروج بك (تمورتاش‌اوغلی) — ١٠٧، ١٠٨
اوره‌نوز (غازی) — ٥١ ، ٥٣ ، ٥٤ ، ٥٧ ، ٥٨ ، ٦٠ ، ٦١ ، ٦٤
اوره‌نوس‌اوغلی — ١٠٦ مراجعت عیسی بك، علی بك، احمدبك
اوزبك آغا — ١٢٢
اوزبك (مصربکی) — ٢٣١ ، ٢٣٥ ، ٢٣٧ ن ١
اوزر — ٢٢٥ ، ٢٢٥ ن ٢، مراجعت سلطان اوزیر
اوزون‌حسن — ١٥٤ ، ١٥٨ ، ١٥٩، ١٦٧ ، ١٦٨ ، ١٦٩، ١٧٠، ١٧٣، ١٧٥، ١٧٦ ، ١٧٨ ، ١٧٩ ، ١٨٠، ١٨١ ، ١٨٢ ، ٢٤٩ ، ٢٦٧
اوزون‌حسن‌بکلری — ٢٤٩
اوزیراوغلی — ٢٦٦
اوغورلو محمد، اوغورلو محمد پاشا (اوزون حسنك اوغلی) — ١٨٠ ، ٢٤٨ ، ٢٤٨ ن ٤
اوغوز بك — ٢٣٣ ، ٢٣٣ ن ١
اوغوزخان (جمك اوغلی) — ٢٥٢ ن ١
اولو اوغلی — ٢٣٣ ن ١
اولوبات تکفوری — ٢١
اولو فرخاتون — ١٧
اویس (چاقاقك‌اوغلی) — ٢٤٧ ، ٢٤٨
اویس (منتشا اوغلی الیاسك‌اوغلی) — ١١٠
اویوز بك — ١٧٣
ایاس (مولانا) — ٢٢١ ن ٢
ایاس پاشا — ٢٢٠ ن ٣
آیانیقوله — ٤

اخی قدم — ١٠١
اخی یعقوب ١٠١
ادرنه تکفوری — ٥٤
ادره نوس تکفوری — ٢١
ادریس بدلیسی — ٢٥٣ ن ٤
اده بالی، شیخ اده بالی — ٦، ١٨، ٢٠، ٣٥، ٤٠، ٤٢، ٩٩
اردبیل صوفیلری — ٢٦٤
ارطکرول (سلطان عثمانك باباسی) — ٢، ٤، ١٣، ١٩٩
ارطکرول (ییلدریم بایزیدك اوغلی) — ٧٤
ارطوغان — ٧٨
ارطوغرل — (ییلدریم بایزیدك اوغلی) — ٦٥، مراجعت ارطکرول
ارطون — :
آرق شیطان — مراجعت آریق شیطان اوغلی
آریق شیطان اوغلی — ٢٢٣، ٢٢٣ ن ١
ارین پاپ — مراجعت ریم پاپا
ازمیر اوغلی — ٩٤، ٩٦، ٩٨، ١٠٩، مراجعت جنید بك
استانبول تکفوری — ٣٢، ٣٨، ٦٧، ٦٨، ٨٣، ٨٤، ٨٦، ١٠١
اسحق بك (امرادن) — ١١٧، ١٢٢، ١٢٦
اسحق بك (قره مان اوغلی) — ١٦٧، ١٦٨، ١٧٥
اسحق بك بك خاتونی — ١٢٢
اسحق بك (مطراقجی) — ٢٥٨ ن ٣
اسحق پاشا — ١٢٩، ١٦١، ٧٣، ١٩١
اسحق فقیه — ٥٦
اسفندیار، اسفندیار اوغلی، اسفندیار بك — ٥٧، ٧٢، ٧٤، ٧٧، ٨٠، ٨١، ٨٧، ٩١، ١٠٤، ١٥٥، مراجعت ابراهیم بك، اسماعیل بك، ضربك، قاسم بك
اسفندیار قیزی — ١٢٢
اسکندر (آرناوود بکنك اوغلی) — ٢٤، ١٣٤
اسکندر (قره یوسف اوغلی) — ٢٤٦، ٢٤٧
اسکندر بك میخال اوغلی) — ٢٣٧، ٢٣٨
اسکندر پاشا — ١٩٣، ٢٤٤
اسکندر ذی القرنین — ٢٥٥، ٢٦٩
اسماعیل بك (اسفندیار اوغلی) — ١٥٤، ١٥٥، ١٥٥ ن ١، ١٥٧، ١٥٧ ن ١، ١٥٨، مراجعت اسفندیار اوغلی
اطه لی اوغلی — ٢٣٣
اغوز — ٢
افضل الدین حسینی — ٢٢٤ ن ١
افلاق بانی — ١٣٤ ن ٢
افلاق بکی — ١٦١
آق باش اوغلی — ٢٣٣، ٢٣٣ ن
آق بیق (درویش) — ١٣٥، ٢٠٢، ٢٠٢ ن ٦
آق پاشا — ٣٩
آق تمور — ١٠، ٢٢
آجه قوجه — ٢٥، ٢٦، ٢٧، ٣٢ — ٣٤، ٣٧، ٣٩
آق چایلی اغلی — مراجعت محمد بك (آق چایلی اوغلی)
آق حصار تکفوری — ٢٤
آق شمس الدین — ٢٠٢، ٢٠٢ ن ٤
آق صونغور آغا — ٥٨

— فهرست رجال —

— ا —

ابا ایوب انصاری — ۱۴۳
آبدالان روم — ۲۰۵
آبدال مراد — ۲۰۰ ، ۲۰۰ ن ۷
آبدال موسی — ۲۰۵ ، ۲۰۵ ن ۳
ابراهیم (ع م) — ۲۷۰
ابراهیم (نشانجی) — ۱۹۱
ابراهیم بك — ۱۰۷، مراجعت اسفندیار اوغلی
ابراهیم بك (قره مان اوغلی محمدك اوغلی) —
۱۰۷، ۱۱۱ ، ۱۳۰ ، ۱۴۰ ، ۱۶۷،
۱۹۸، ۲۲۹ ، ۲۶۵
ابراهیم پاشا — ۹۴ ، ۹۷ ، ۹۸، ۹۹،
۱۰۳
ابراهیم پاشا اوغلی ۱۰۷
ابراهیم پاشا (وزیر خیرالدین پاشا نك اوغلی) —
۱۸۸ ، ۱۸۸ ن ۱
ابن ابی حیثمه — ۲۷۲ ، ۲۷۲ ن ۲
ابن الیاس — ۸۴ ن ۱
ابن بشکوال — ۲۶۵ ن ۱
ابن حجر — ۲۰۲ ن ۳
ابن عباس (ابوالعباس عبدالله) — ۲۷۲ ،
۲۷۲ ن ۱
ابواسحاق — ۶۴
ابوسعید (سلطان) — ۱۸۲
ابو صالح — ۲۷۱
ابوالفرج (اصفهانی) — ۲۷۱ ، ۲۷۱ن ۴
ابوالمعالی محمد بن اسحق — مراجعت صدرالدین
قونوی
ابوموس الاشعری — ۲۷۳ ، ۲۷۳ ن ۲
ابی الخیر محمد قورقود — مراجعت قورقود
اجه بك - ۴۷ ، ۴۸
احمد (بغداد پادشاهی، سلطان) — ۷۶،
۷۶ ن ۲، ۱۹۷ ، ۲۴۹
احمد (شهزاده) — ۲۳ ن ۳، ۲۴۱ ن ۱،
احمد، احمد میرزا (اوغورلی اوغلی) ۲۳۸،
۲۳۸ ن ۳ ، ۲۴۲ ، ۲۴۲ ن ۱ ۲۴۵،
۲۴۵ ن ۱ ، ۲۴۸ ، ۲۴۹
احمد بك (اوره نوس زاده) — ۲۲۴ ن ۷
احمد بك (منتشا اوغلی الیاس اوغلی) — ۱۱۰
احمد بکری (مولانا) — ۲۶۶
احمد بیك (انکوری بکی) — ۲۳۰
احمد پاشا (فناری اوغلی) ۷۹ ، ۱۷۹ ن ۲،
۱۹۳ ، ۱۹۳ ن ۴
احمد پاشا (کدیك اری) — ۱۷۳ ،
۱۷۳ ن ۱ ، ۱۷۴ ، ۱۷۵ ، ۱۷۶ ،
۱۷۷ ، ۱۸۲ ، ۱۸۳ ، ۱۸۴ ، ۱۸۷
احمد پاشا (ولی الدین اوغلی) ۱۹۱ ،
۲۳۷ ن ۳
احمد پاشا (هرسك اوغلی) — ۱۹۳ ،
۲۱۷ ، ۲۳۰، ۲۳۰ ن ۱، ۲۳۱، ۲۳۳،
۲۳۳ ن ۴ ، ۲۳۴، ۲۳۴ ن ۱، ۲۳۶ ،
۲۵۷ ، ۲۶۲ ن ۳ ، ۲۶۳
احمد چلبی — ۲۲۱ ن ۲
احمد چلبی (امیر علی چلبی اوغلی) — ۱۷۰
احمد کورانی (مولانا) — ۲۰۲، ۲۰۲ ن ۳
احمد یسوی (شیخ) ۲۰۴ ن ۲
اخیان روم — ۲۰۵
اخی اورن — ۲۰۰ ، ۲۰۰ ن ۳
اخی حسن — ۲۹ ، ۳۶

كونك ربعی دخی‌در . اما دردنجی ییلك آخر شباطنده بر كون آرتار منجملر بوكا « كبس » [١] دیرلر . وقبطیلر تاریخینك اول كونی جمعه كونیدر وبونك هر آیی اوتوز كوندر ، قبطیلرك وشمسیلرك روملرك حسابلری بردر ، ولیكن آخرنده بش كون واردر آكا « ایام نسی » [٢] دیرلر . اما رومیلرك دردنجی ییلك آخر شباطنده بر كون آرتارسنه اربع واربعین وثمانمائه اتفاق بیاضه دوشدی والله اعلم بالصواب .

سؤال : درویش ! سن بو كچمش تواریخلری كندی تواریخكه ضم ایتمكه سبب نه ؟

جواب : ایكی وجهدن اوتوری ، بری بوكم بن كچمش تواریخلری مطالعه ایدوب حقیقتن بیلدم . وبری دخی بنم تواریخمی بیلدرمكدر . یوز آلتمش آلتی باب یازدم ، مناقب تواریخی اختصار ایتدم

نظم

وقتكی ییتورمه ذوقله كچور كاربان كیتدی یولكی كوچور
منزلك ایراق وارمی سنده یاراق سن یاياق قالدك یولداشك بیندیكی براق
براقه بینن منزله ایردی سن چكرسن بوراده درد فراق
كچمشی قوكوزتمكل [٣] كانی غفلته اویوب طولانمغل یلنی [٤]

وبو كتابك تمامی هجرتك طقوز یوز سكسنده واقع اولدی . بو كتابی جمع العاشقی .

صوك

---

[١] كبس ؛ حبس وزننده قویو وچوقور وچای مقوله‌سنی طوپراقله طولدروب اورتمك معناسنه‌در . كبیسه ؛ كبس اولنمش یعنی طولدرلمش نسنه‌یه دینور .

[٢] نسی ؛ غنی وزننده بین‌الاقوام معدود ومعتبر اولیان آدمه دینور . بوراده مقصود معدود ومعتبر اولیان كونلر دیمكدر .

[٣] غل ومخففی اولان كل ؛ اسكی ترجمه‌ده امر صیغه‌سنه الحاق اولنه‌رق مدلولینه تسریع وتأكید معناسنی علاوه ایدر .

[٤] یلمك ؛ قوشمق ، تلاش وعجله ایله یورمك .

عمر الفاروق اول زمانی تاریخ ایلدی ، اما اون یدی یيل اول زماندن کچمشدی . « شعبی » [١] ایدر « ابوموسی الاشعری [٢] عمر حضرتینه مکتوب کوندردیکه سندن اوکدون بکا مکتوب کوندررلردی اما تاریخسز ، چون عمر حضرتی بونی ایشیتدی ، اصحاب اتفاقیله هجرتی تاریخ یازدیلر » و « سعد بن مسیب » [٣] ایدرکه « امیرالمؤمنین علی ، کرم الله وجهه مشورتیله یازدی و تاریخك ابتداسی محرم آیندن اولدی . بوتفصیل تاریخ بنی اسماعیلکدر ، اما بنی اسحق تاریخی ابراهیم نبی « عم » نارندندر یوسف نبی زمانینه دکندر ، وآندن موسی نبی « عم » زمانینه وآندن سلیمان نبی پادشاهلغینه دکین ، وآندن عیسی نبی زمانینه دکندر ، اما هجرت تاریخینك اولی پنجشنبه کونی اولدی ، کونلرینك عددی اوچ یوزالتی درت کوندر واون ایکی آیدر ، برآی یکرمی طقوز وبرآی اوتوز کوندر ، اما بشدن بر برکوندن وآلتیدن بر برکوندن وهم بوکا « قمری » دیرلر و « عربی » دخی دیرلر . اما « یزدجرد » تاریخی اوچ یوز آلتمش بش کوندر کسرسز ، وبوتاریخه « شمسیه » دخی دیرلر ، آنکچونکم کونش دائرهٔ فلکی بو کونلرده قطع ایدر اما وقمری بیللرنده هر یوز ییلده اوتوز ییل تفاوت ایدر ، نته کیم اصحاب کهفك قصه سنده واردر . قوله تعالی « ولبثوا فی کهفهم ثلث مائة سنین وازدادوا تسعاً » وبو تاریخه « فارسی » دخی دیرلر ، آنکچونکم یزدجرد فارس پادشاهلرندندر ، وبو تاریخك اول کونی سه شنبه کونیدر ، ورومیلر تاریخینك اول کونی دوشنبه در . بو تاریخه « سکندری » دخی دیرلر ، وبو تاریخك ییلی کونلری اوچ یوز آلتمش بش کوندر ، وبر

---

[١] شعبی « ابوعمر عامر بن شراحیل » ؛ کبارتابعیندندر ، ٢٠ تاریخنده بصره ده طوغوب ١٠٤ ده فجأةً وفات ایتمشدر .

[٢] اسمی « عبدالله بن قیس » اولوب یمنلیدر زبید ، عدن . ساحل یمن وصکره کوفه ، بصره والیلکلرنده بولنمش وصفین وقعه سندن صکره حضرت امام علی کرم الله وجهه طرفندن حکم تعیین اولنمغله کندیسنی عمروبن عاص اغفال ایله مشدر . ٤٢ ودیکر برروایته کوره ٥١ ده مکه ده وروایت اخرانه کوره کوفه ده وفات ایتمشدر .

[٣] فقهای تابعین وروانتدن اولان « سعیدبن المسیب » در .

عباس»دن [١] روايتدر رضى الله عنهما، بيورمشدركم «اول وقتكه حضرت رسول عليه السلام مدينه‌يه ايرشديكى حينده يهوداندن ايشيتدم ، ديديلركم دنيانك عمرى يدى بيك ييل قالمشدر . و « ابن ابى خيثمه » [٢] « زهر » [٣] دن روايت ايدركه « چون آدم عليه السلام جنتدن طشره چيقدى، آندن اوغلانلر پيدا اولدى، آدمدن اوتورى تاريخ يازديلر نوح زمانينه دكين . نوح «عم» دن صكره تاريخ ايلديلر . وآندن ابراهيم «عم» نارينه دكين تاريخ يازديلر ، اول وقته دكين كم ابراهيم «عم»ك اوغلانلرى چوق اولدى وايكى كروه اولديلر . اسماعيلك اولادى ابراهيمك نارين تاريخ يازديلر كعبة الله شرفها الله بنا اولنجه ، وكعبه بناسندن « كعب بن لوى » [٤] وفاتينه دكين ، وآندن اصحاب فيله دكين ، واصحاب فيلدن هجرته دكين كم حضرت « عمر ابن خطاب » رضى الله عنه تاريخ يازدى . و « نواوى » [٥] تأليفنده كم « تهذيب الاسما واللغات » [٦] آدلو كتابدر ، وديمشدركه « اول تاريخكه اسلام ايچنده يازلدى، حضرت رسول تاريخى ايديكه مكه‌دن مدينه‌يه رحلت ايتدى وامير المؤمنين

---

[١] «ابو العباس عبد الله» ابن عم حضرت رسول اكرمدر. هجرت سنيه‌دن اوچ سنه اول مكه‌ده تولد ايله ٦٨ ده ارتحال ايله‌دى، طائفده مدفوندر. ابتدا قرآن كريمى تفسير ايدن كنديسى اولمغله «ترجمان القرآن» عنوان عاليسنى آلمشدر. رأيى غايت درست ايدى.

[٢] ابو بكر بن ابى خيثمه ؛ صحابه‌دن اولوب احد وسائر غزواتده حاضر بولنمش اولان « عبد الله بن خيثمة الانصارى » نك اوغليدر .

[٣] تابعين وروانون «زهير» نامنده اوچ ذات واردر. زهير بن حديج ، زهير بن محمد التميمى ، زهير بن حرب.

[٤] كعب بن لاوى ؛ لاوى حضرت يعقوب « عم » ك اوچنجى اوغلى اولوب « ليا » دن متولد ايدى .

[٥] بوذاتك اسمى كشف الظنون بولاق طبعى ج ١ ، ص ٢٦٨ واستانبول طبعى ج ١ ، ص ٣٥٠ ده « محيى الدين يحيى بن شرف النووى » اولمق اوزره وقاموس الاعلام ج ٦، ص ٤٦٢٣ ده « ابو ذكريا يحيى بن شرف » صورتنده مندرجدر . تاريخ وفاتى ٦٧٦

[٦] كشف الظنون عن اسامى الكتب و الفنون بولاق طبعى ج ١ ، ص ٢٦٨ واستانبول طبعى ج ١ ، ص ٣٥٠ ده بوكتاب حقنده معلومات واردر وقاموس الاعلام ج ٦ ، ص ٤٦٢٣ ده « رجال حديثك اسامينى مبين وحروف هجا ترتيبيله « تهذيب اسماء» عنوانلى اثر» دينلمشدر .

وبختصر زمانندن تا هجرت رسول « عم »ه بیك اوچ یوز آلتمش ایکی ییل ویوز یکرمی یدی کوندر . بونده دخی هیچ اختلاف یوقدر . آنکچونکم بطلمیوس [۱] « مجسطی » [۲] آدلی کتابنده یازمشدر، وشویله تقریر ایله مشکم هبوط آدمدن هجرت نبی علیه السلامه دکین التی بیك ایکی یوز اون آلتی ییلدر ودقیانوسله هجرتك مابینی اوچ یوز آلتمش طقوز ییلدر وابو صالح روایتی «عباس» رضی الله عنهدن[۳]، آدمدن نوحه دکین ایکی بیك ایکی یوز ییلدر ونوحدن ابراهیم «عم» ه دکین بیك یوز قرق اوچ ییلدر ، وابراهیمدن موسی نبی «عم»ه دکین بش یوز یتمش بش ییلدر ، وموسادن « داود » نبی « عم »ه دکین بش یوز آلتمش ییلدر ، وداوددن « عیسی » نبی « عم »ه دکین بیك اللی اوچ ییلدر ، وعیسادن حضرت رسول « عم »ه دکین آلتی یوز ییلدر ، و « ابوالفرج » [٤] و« عبدالرحمن جوزی » [٥] بیوردیلرکم ، هبوط آدمدن عروج عیسی « عم »ه دکین بش بیك یوز اللی ایکی ییلدر ، و عروج عیسادن هجرت رسوله دکین درت یوز سکسان درت ییلدر، وهجرت خود معلومدر ، بو تقدیر اوزره کم دیدك . وهبوط آدمدن حضرت رسول « عم »ك هجرتینه دکین آلتی بیك اوتوز سکز ییلدر ، غالبا بو اصح قولدر . آندن اوتوری کم بونك کبی عزیز مکرم سندله بیان اولنمش وحضرت رسوله ایرشمشدر و«ابن

---

[۱] پتولهمه قلودی ؛ ایکنجی قرن میلادی اوائلنده اسکندریه ده نشأت ایتمشدر .

[۲] مجسطی ؛ اصل اسمی « ماتیماتیکی سینتاقسیس » یعنی « ترکیب ریاضی » اولوب « اکبر » دیمك اولان مجسطی » اسمیله دخی معروف بولنمش اولدیغندن عربلر عندنده بواسمله بلنمشدر. کشف الظنون عن اسامی الکتب والفنون بولاق طبعی ج ۲ ، ص ۲۲۵ واستانبول طبعی ج ۲ ، ص ۳۸۰ ده بو کتاب حقنده معلومات واردر .

[۳] « ابن عبدالمطلب » حضرت فخر المرسلینك عم اکرمیدر . غایت سدید الرأی اولدیغندن رؤسای قریش بینده « ذوالرأی » لقبنی آلمشدی ، ۳۲ تاریخنده سکسان یاشنده ارتحال ایله مشدر .

[٤] ابو الفرج اصفهانی « علی بن حسین اموی » ؛ « کاتب اصفهانی » اسمیله دخی مشهور اولوب ۲۸٤ ده اصفهانده طوغمش بعده بغداده هجرتله ۳۵٦ ده وفات ایتمشدر

[٥] ابو الفرج بن الجوزی « جمال الدین حافظ عبدالرحمن بن ابی الحسن علی تمیمی » ؛ ۵۰۸ تاریخلرنده بغدادده طوغوب ۵۹۷ ده اورادە وفات ایتمشدر . تفسیر ، حدیث ، تاریخ و علوم سائره یه دائر یوزدن زیاده تألیفاتی واردر .

آخر پادشاهلریدرکم مصرده اولوردی . طوفاندن رقلطیانوسه دکین اوچ بیك اوچ یوز سکسان یدی ییل ، اوچ یوز طقوز کوندر .

اوچنجی تاریخ . — طوفاندن حضرت رسول صلی الله علیه وسلم هجرتینه دکین اوچ بیك یدی یوز یکرمی بش ییل وقرق آلتی کوندر .

دردنجی تاریخ . — «یزدجرد» تاریخیدرکه عجم ملکینك آخر پادشاهیدر[١]. طوفانله بو تاریخ اورتهسی اوچ بیك یدی یوز اوتوز بش ییل ، یکرمی اوچ کوندر. بودرت تاریخده علما بالکلیه اتفاق ایتمشلردرکه هرکز بری برینه مخالفت ایتمه مشلردر. وبو زمانده که تاریخ سکز یوز سکسان آلتیدر وقیامتهدکین بو تاریخ اوزره عمل اولور . وبر تاریخ دخی یهودانکدر وبوکا « عبری تاریخی » دیرلر ، ودخی دیرلرکم آدم «عم» هبوطندن تاهجرت رسول علیه السلامه دکین آلتی بیك یوز یکرمی اوچ ییلدر، وبو تاریخ شمس تاریخینه یقیندر ویهودان بوسوزی صانویله سویله مشلردر، اماتحقیق اوزره دکلدر. اماجمهور علما بو تاریخی تحقیقینه ایرشدرمشلردر وایدرلرکم آدم هبوطندن نوح «عم» طوفانینه دکین ایکی یوزقرق ایکی ییلدر وطوفان «ابراهیم» نبیه دکین یعنی مولودینه دکین ایکی بیك سکسن یوزبرییلدر، وابراهیم نبی مولودندن « موسی » نبی « عم » وفاتینه دکین بش یوز قرق بش ییلدر . بو تاریخی تورات اوقویجی علما قاتنده بولدیلر. « بطلمیوس » [٢] امریله عبری دیلندن یونان لغتینه ترجمه ایدوب دوندردیلر ، وموسی نبی « عم » وفاتندن صکره «بختنصر» [٣] زمانینه طقوز یوزیتمش سکز ییل، ایکی یوزقرق سکز کوندر،

[١] یزدجرد ثالث ؛ ایرانك ساسانیان ملوکندن یکرمی طقوزنجی وصوك حکمداریدر ٦٣٢ تاریخ میلادیسنده «فرخزاد» ه خلف اولمش ، قادسیه ایله نهاوند محاربه لرینی غائب ایتدکدن صکره فرار واختفا ایتمش ایسه ده برد کرمنده بولنوب قتل اولنمدن مدت حکومتی یکرمی سنه در .

[٢] اسکندرك ترك حیات ایتمسندن صکره تشکل ایدن طوائف ملوکدن مصرده حکم سورن سلاله نك اسم مشترکی اولوب بواسمله ١٤ حکمدار کلمشدرکه « بطالسهٔ مصریه » دیمکله معروفدر ایکنجی بطلمیوس « فیلادلف » برنجی بطلمیوس ـ لاغوس وسوتیر ـ ك اوغلی اولوب قبل المیلاد ٢٤١ ده ٦٦ یاشنده ترك حیات ایتمشدر .

[٣] بو اسمله آثوریلرده ایکی حکمدار کلوب برنجیسی قبل المیلاد ٦٦٧ تاریخندن ٦٤٧ یه قدر « نینوی » ده حکم سورمش و « کی اخشار » و « ناپوپولاسار » ه قارشو نینوی یی مدافعه ایتمکده ایکن مقتول اولمشدر . ایکنجیسی « بیوك » قبیله معروف اولان مشهور « بخت نصر » درکه آثوریه ایله بابلستانك توحیدندن صکره بو ایکی مملکتك حکمداری اولمش وقبل المیلاد ٥٦٢ ده ترك حیات ایتمشدر .

آلوب بری برینك عورتینی تصرف ایدوب حلالدر دیرلردی . آندن لشکر جمع ایدوب رومه توجه ایتدی، اویله اولسه روم پادشاهی دخی متنبه اولدی، آناطولی بکلر بکیسینه «انکرویه وار عسکر جمع ایله اوطور» دیدی [۱] اودخی اطرافینی عجم بکلری احاطه ایلدی ، کندیسی دخی ارزنجانه کلدی ، آخر هرطرفدن احاطه ایلدیلر عاجز قالدی. روم‌سلطانینه تواضعلرله تملقلرله هدیه‌لرله برخلیفه کوندردی، «بن قاندن سزك ولایتکزه عسکر چکمك قاندن ، بوشرق ولایتنه ایتدیکمز اجدادمزك قانن طلب ایتمك ایچوندر و بزم مرادمز بنه درویشلکدر» دیدی . بونلر دخی کلماتلرینه کوره جواب ویردیلر، ایلچیلرینی بنه کوندردیلر .

نظم

مرادلر چوقلنی کور شیخه نیتدی	قوشاندی صفایچون جمله کیتدی
قوشاندی احرامی سرایه کیتمك	کهیومدی کوزینی اول کفره کیتدی
خصوصا بوشمدیکی شیخ‌ومریدلر	قامونك علل‌هب قله‌برنجه کیتدی [۲]
اون ایکی ترك‌دیوب کیدی اوشیخلر	مریدلری قامو یوق سودایه کیتدی
عاشقی سن اول بکله بولوکی	قو ار دولیلری رفضه کیتدی

بو ماجرانك‌وقوعی تاریخ هجرتك طقوز یوز سکسنده صفر آینده سلطان بایزید دورنده اولدی . ٩٠٨ـنه

فصل . — اول‌تاریخلری‌بیان ایدرکم «نوح» پیغمبرعلیه‌السلام‌وطوفانندن حضرت « محمد مصطفی » صلی‌الله علیه وسلمه دکین نه‌واقع اولمشدر آنلری بیان ایدر .

کلدك ایمدی « تاریخ اول » « اسکندر » کدر . نوح « عم » طوفانندن اسکندره دکین ایکی بیك یدی یوز طقسان ایکی ییل ، یوز طقسان اوچ کوندر .

ایکنجی‌تاریخ . — «رقاطیانوس» کدرکم‌عجم‌اوکا «طقیونوس» دیرو بوقبطیلرك

[۱] تاج‌التواریخ ج ۲ ، ص ۱۲۷ ؛ یحیی پاشا . قره‌مان عسکری آقسرایده وسیواس عسکریده شهزاده احمدك معیتنده تجمع ایتمشدر .
[۲] نسخه‌ده بو یله‌در .

چری جمع ایتدی شماقی یه واردی . شماقی بکی دخی عزیزلر جمع ایتدی قارشو کوندردی ، « نیه کلیر بزی اینجتمسون » دیدیلر . اسلامدی شماقی نك اوزرینه یوریدی . شماقی بکی دخی کویکوسیله لشکر جمع ایدوب قارشو کوندردی ، کلن لشکرله اوغراش ایدوب عظیم جنك اولدی . آخر عسکرینی صیدیلر ، شماقی بکی دخی قاچوب قلعه یه کیردی . حیدر شماقی یی خالی بولوب جمیع مالینی یغما ایتدی ، ارلکینی قیردردی ، دیشیسینه یارامازلقلر ایتدیردی . شماقی بکی تبریز بکندن یاردیم دیلهدی ، تبریزدن یاردیم آلوب حیدرك اوزرینه واردیلر ، جنك ایدرکن حیدری اوقله اوروب اولدردیلر . آندن صکره خلق حیدرك بر اوغلینه تابع اولدیلر ، آکا « خواجه علی » دیرلردی . شماقی نك اوزرینه واردیلر ، شماقی نك خلقی آنی دخی اولدردیلر . مریدلری بر اوغلینه ینه تابع اولدیلر ، اول دخی لشکر جمع ایدوب شماقی یه واردی ، آنی دخی اولدردیلر صکره حیدرك بر اوغلی دخی ظاهر اولدی « اسماعیل » آدلو ، مریدلری آکا تابع اولدیلر . شول قدر اولدیلر کم جمیع مملکتده اولان مریدلری برینه بولوشیجق « سلام علیکم » دیه جك یرده « شاه » دیرلردی ، خسته لرینی کورمکه واریجق دعا یرنده « شاه » دیرلردی . و بو ولایت رومده اولان مریدلرینه اهل سنت ایدرلردی « بونجه زحمت چکوب اردبیله واره جغنه مکة الله وارسکز حضرت رسول صلی الله علیه وسلمی زیارت ایتسه کز یکرکدر » دیرلردی . بونلر جواب ویررلردیکه بز دیری یه واررز ، اولویه وارمازز ، دیرلر و دخی بری برینك آغزینه لفظیله سوکوب یوررلردی ، لطیفه لری اشبو وجهله یدی . نماز دخی قیلمازلردی و اوروج دخی طوتمازلردی ، و دخی رفضه متعلق کلماتی چوق ایدرلردی . والحاصل رفضی آشکاره ایدر اولدیلر . مملکت رومده اولان صوفیلرك خلفاسنی و اردبیله واران صوفیلری سلطان بایزید تحقیر ایدوب روم ایلینه سوردی . اسماعیل دخی عسکر چکوب تبریزه یوریدی . تبریزك بکی دخی قاچدی . تبریزی یغما ایتدیلر ، اهل سنته خیلی حقارتلر ایلدی ، مسلمانلرك رزقینی مالینی اللرندن

ایتدیکی عسکرله جنیدك اوزرینه واردی ، جنید ایشیدوب قاچدی ، اوزون حسنه کیتدی . اوزون حسن جنیدی طوتدی ، جنید ایدر « بنی نیچون طوتارسن ؟ جهانشاه کبی دشمنك‌وار ، بنم سلاحلی یکرمی بیك‌صوفی‌یه کوجم یتر ، بنده سکا یاردیمجی اولاین » دیدی . اوزون حسن دخی یمین ایدوب اوزون حسنك قیز قرنداشن آلدی « اردبیل » ه کیتدی ، بوخلق اردبیلده صیغشمدی . آندن شیخ جنیدشماقی[1]ولایتینه واردی . بکی ایتدی « نیه کلدك » دیدی . جنید ایتدی « کافره غزایه کیدرین آخسخه‌یه‌وکرجستان »ه دیدی ، بکی ایتدی « آنلر بنم خراج کذارمدر، وارمق جائزدکلدر » دیدی. سوزینه اعتبار ایتمدی ، واردی خراج کذار کافری اوردی ، آلوب کیتدیکی خلقی طویوم ایتدی کلدی ، ینه شماقی ایلینه کلدی . شماقی بکی دخی بکلر بکیسن کوندردی « بوولایته‌طورمه‌کیت » دیدی. واران‌بکلربکی‌یی‌اولدردی، بولدینی یری اورمغه باشلادی . شماقی بکی « خلیل بك » جنیدك اوزرینه واردی ، جنید شماقی بکینه دون‌باصغینی ایتدی، جنیدی طوتدیلر اولدردیلر. جنید اولدیکندن برآی صکره براوغلی طوغدی ، آدینی « حیدر » قودیلر بشیکده‌یکن شیخ جنیدك مریدلری بشیکده یاتورکن آکا تابع اولدیلر. جنیدك براوغلی دخی واردی « بیوك خواجه محمد » دیرلردی ، اوکا تابع اولدیلر کوچوجکینه تابع اولدیلر . حیدر درت بش یاشینه کیردیکی وقتده‌شیخ‌جنیده بکزر توقاتده برکشی ظاهر اولدی ، شیخ جنیدك‌مریدلری « شیخ‌جنیددر» دیدیلر ، آکا اویدیلر . اول کشی‌یی سلطان محمد کتیردی ، شیخ جنیدك خواجه‌سی خیرالدین سلطان محمده‌خواجه اولمشدی[2]، اوکا کوستردی، اول ایتدی « جنید دکلدر » دیدی . اول کشی دخی « بن جنید دکلم بکا جلال دیرلر » دیدی ، اول کشی‌یی صالیویردیلر کیتدی ، کیدرکن جنیدك‌مریدلری « نیچون جنیددکلن‌دیدك » دیو بورونن کسدیلر،اول کشی‌یی‌طاشه‌باصدردیلر، اولدی دیو قودیلر کیتدیلر. جلالك مریدلری طاش آلتندن چیقاروب آلدیلر کیتدیلر ، کاه جنید کاه جلالدر دیرلردی . حیدر دخی آته بینوب اینراولدی،

[1] شماخی درکه وقتیله دربندیه ملوکینك مقری ایدی .
[2] ٢٦٣ نجی صحیفه‌نك ٣ رقملی استطرادینه مراجعت بیورلسون .

مرادی صوفولق دکلدر ، شریعت بوزوب کندو امارت طلب ایدر » دیدی اویله‌اولسه قره‌مان اوغلی دخی وارساق بکلرینه «شیخ جنیدی طوتك» دیوخبر کوندردی . وارساقدن برنجه وارساق اویدروب چیقدی‌قاچدی. حلب‌ایلنده « ارسوز طاغی »نه واردی ارسوز طاغنده براسسز کافری قلعه واردی ، آنی « بلال اوغلو » ندن ایستدی ، تعمیر ایدوب مسکن ایدندی ، آنده برنجه کون‌اوطوردی. روم‌ایلندن‌سماونه‌قاضیسی اوغلی [١] ودخی غیریدن یانینه نیجه جمری جمع اولدی . حلبده « مولانا احمدبکری » ودخی « عبدالکریم خلیفه » شیخ زین‌الدین حافی » [٢] مریدلرندندی ، مصر سلطانی چاقاغه خبر کوندردیلرکم « سنك ولایتکده دجال ظاهر اولدی »دیو . مصر سلطانی دخی حلب نائبینه خبر کوندردیکم « وار اونی حلب چریسیله طوت »دیو . حلب نائبی خسته بولندی ، حلبك « اولوحاجی »نی باش قوشدیلر ، شیخ جنیدك اوزرینه واردیلر . جنیدك یتمش قدر آدمن هلاك ایتدیلر ، یکرمی بشی سماونه اوغلی آدملرندن ایدی . کندی قاچدی ، جانیکه کیتدی « بنی ایسته‌ین کشی جانیکده بولسون » دیدی . یوروك [٣] ده یوررکن « اوزیر اوغلی » طوتمق ایستدی ، نه‌سی وارسه ویردی ، عورتن آلدی قاچدی . جانیکده محمد بك قاتینه واردی ، بر قاچ بیك کشی جمع اولدی . آندن طربزونه یوریدی ، طربزون بکی دخی لشکر جمع ایدوب قارشو کوندردی. طربزون لشکریله اوغراش ایتدیلر ، طربزون لشکرین قیردیلر ، طربزونك ولایتینی خراب ایتدیلر . روم بکلربکیسی [٤] « خضر آغا » دخی جمع

---

[١] ٨٤ و ٩٣ - ٩١ نجی صحیفه‌لره مراجعت بیورلسون. قاضی بدرالدین تکرار آناطولی‌یه کچه‌مش اولغله شیخ جنیدك یانینده طوپلانانلر قاضی بدرالدینك آدملرندندر

[٢] ابوبکر زین‌الدین حافی ؛ مشاهیر اولیاء اللهدن اولوب خلوتیه قوللرندن طریقت زینه‌نك مؤسسیدر . تاریخ ارتحالی ٨٧٠ در .

زین‌الدین خوافی ؛ خراسانك « خواف » قریه‌سندندر . کبار مشایخ علمادن اولوب تیمورلنك کندیسنی دعوتله حقنده حرمت و رعایت کوسترمشدر .

[٣] یوروك آناطولینك خیمه نشین ترکمناری .

[٤] سیواس بکلربکیسی .

جواب ویرردی. شیخ عبداللطیف شیخ جنیدله بولشماغیچون «الصف اول اولی» دیدی، زیرا برنجه کون شیخ اونده اولدی، شیخ عبداللطیفله بولشمدی، نمازده بنجره ایچندن امامه اویاردی قیلوردی. برکون ایکندی نمازندن صکره بولشدیلر، کلمات ایدوب مصاحبت ایتدیلر. شیخ صدرالدین اونده اولان «شیخ محی الدین عربی» [۱] کتابلرینی وشیخ صدرالدین کندی کتابلرینی اجزا ایدوب کاتبلره اوتوز کونده یازدردیلر. شیخ عبداللطیفله اوتوز کونه دکین بولشمدیلر، اوتوز کون صکره اجزای جمع ایدوب محراب اوکنده ینه بولشدیلر. شیخ جنید شیخ عبداللطیفه سؤال ایتدی «آیا به اصحابی اولادر، یوخسه اولادمی اولادر؟» دیدی. شیخ عبداللطیف جواب ویردیکه «سؤال ایتدیکك مقامده اصحاب اولادر، زیرا اصحابك حقنده کلام قدیمده «مهاجرین والانصار» دیو آکلمشدر [۲] ودخی مذاهب اربعه اصحابدن آلنمشدر، اولاددن آلنمش دکلدر» دیدی. شیخ جنید دخی شیخ عبداللطیفه خطاب ایدوب دیدیکم «اول آیتلر اصحاب حقنده نازل اولدیغی وقت سن آنده بیله میدك» دیدی. شیخ عبداللطیف دخی ایتدیکم «سن بواعتقادله کافرك اولدك، ودخی بواعتقادله سکا اویانلر دخی کافر اولور» دیدی. خواجه خیرالدین جنیدك قولتوغنه کیروب اوطه سینه آلدی کیتدی. فقیر دخی شیخ عبداللطیفك قولتوغنه کیروب اوطه سینه آلدم کیتدم. همانکه صباح اولدی، شیخ جنید قونیه دن چیقدی کیتدی، ولایت وارساغه کیردی. شیخ عبداللطیف قرمان اوغلی ابراهیم بکه خبر کوندردی، مکتوب یازدیکم «بوشیخ جنیدك

---

[۱] «شیخ اکبر» الشیخ ابوبکر محی الدین محمد بن علی بن محمد الطائی الاندلسی؛ ٥٦٠ رمضانینك اون یدنجی پازار ایرتسی کیجه سی اندلسك مرسیه شهرنده طوغمش واوراده «ابن بشکوال» دن وسائر متبحر علمادن بعد التحصیل شام، بغداد، مکه ده اکابر علما ومشایخ عصریله کوریشوب اکمال علوم ظاهره وباطنه ایله مقصود ارباب طلب اولمش، پرآزالق قونیه یه کلوب ملك سلجوقی طرفندن اکرام و تعظیم کورمش و صدرالدین قونویینك طول بولنان والده سنی تزوجله شامه معاودت ایدوب ٦٣٨ ربیع الاخرینك اون ایکنجی جمعه کیجه سی ارتحال ایله مشدر «جبل قاسیون» اتکنده «صالحیه» ده مدفوندر.

[۲] «سورهٔ شوری ٤٢ قل لا اسألکم علیه اجراً الا المودة فی القربی» روح البیان اسماعیل حقی ١٢٦٤ بولاق طبعی ج ٣، ص ٣٠ - ٥٣٣ مفاتیح الغیب — تفسیر کبیر رازی ١٣٠٨ استانبول طبعی ج ٧، ص ٤٠٦ - ٤٠٤

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان المجاهدین سلطان بایزید خان زماننده «اردبیل صوفیلری» نی روم ایلینه سوردیلر نه اولدی سبب ؟

بو اولدیکم علما کفرلرینه حکم ایتدیلر ، پادشاه آنلره غضب ایتدی ، روم ایلنه سوردیلر . سؤال : بونلر خود صوفیلردی ، «شیخ صافی» [۱] مریدلرندن ایدی ، تصوفدن شرع محمدی صلی الله علیه وسلم اوزرینه اولورلردی ، بونلری تکفیر ایتمکه سبب نه اولدی ؟ . جواب : تفصیل اول بودرکه شیخ صافی نسلندن «شیخ جنید» آدلو بر کیمسه ظاهر اولدی سلطان مرادزمانندہ. اردبیلدن عمیسینه کوسدی ، کلدی رومه چیقدی ، سلطان مراده هدیه‌لر کوندردی ، بر سجاده وبر مصحف وبر تسبیح کوندردی بر مریدیله. دیدیکم «قورت بیلی» نی بکا ویرسون ، مسکن ایدینه‌ین دعالرینه مشغول اولاین» دیدی . هدیه‌لرینی کتیرن کشی‌یی کتیردیلر خلیل پاشایه ویردیلر ، اول‌دخی سلطان مراده عرض ایتدی . سلطان مراد هدیه‌لرین قبول ایتدی ، وزیری خلیل پاشایله مشاوره ایتدیلر «بر تخته ایکی پادشاه صیغماز» دیو جواب ویردیلر . کلن کشیلرله شیخ جنیده ایکی یوز فلوری کوندردیلر ، کلن درویشلره دخی بیك آقچه خرجلق ویردیلر کوندردیلر. شیخ جنیدعثمان ایلندن کیتدی ، قره‌مانه قونیه‌یه واردی ، «شیخ صدرالدین قونوی» [۲] زاویه‌سینه قوندی. او وقتده «شیخ عبداللطیف» آنك شیخی ایدی» بر نیجه کون شیخ اونده اولدی ، اما شیخ جنیدك «مولانا خیرالدین» [۳] خواجه‌سیدی ، بر نیجه کون شیخه کوندردی ، وارر شیخه سؤال ایدردی ، شیخ مولاناخیرالدینه

---

[۱] «شیخ صفی‌الدین اردبیلی» مشاهیرصوفیوندن‌اولوب «شیخ‌محمد کیلانی» دن منیب اولمشدر تاریخ وفاتی ۷۳۵ در .

[۲] صدرالدین قونوی « ابوالمعالی محمد بن اسحق » کبار مشایخ وعلمادن اولوب حضرت محی‌الدین عربینك ربیبیدر . تاریخ ارتحالی ۶۷۱، قونیه‌ده مدفوندر

[۳] خیرالدین افندی ؛ خضربك شاکردی ، مدرس وفاتح سلطان محمد خانه معلم اولوب ۸۸۳ ده وفات ایتمشدر . اون قپانده انشا ایتدیردیکی مدرسه داخلنده‌مدفوندر

طاشی اطرافه آتلغه باشلادی ، اویله اولدیسه مسیح پاشا وجمیع خلق بونك دفعینه مشغولکن مسیح پاشانك وغلطه قاضیسینك اوزرلرینه طاش دوشوب مجروح قیلدی[١] ، برایکی قاچ کون یاتوب الله رحمتینه واردیلر. والحاصل کمیلر استانبولدن چیقوب غازیلر « الله ، الله ، الله » کتیروب هجوم ایدوب یوریدیلر، وبونلر بونده کمیلر طوناترکن کافر مدلیده طوپلر وتوفکلرله ضرب حربله جنك ایدرلردی . درت کره حصاره یورییوب یورویش ایتدیلر ، وحصار ایچنده‌کی خلق دخی ار عورت هرکم‌وارسه جان وباش‌یولینه ایو جنك‌ایتدیلر. والحاصل طاش حصاری بیقدیلر ، درت کره هجوم ایدوب یورویش ایتدیلر آلامادیلر ، وبونلر بوجنکده یکن مکر کافرك استانبولده جاسوسی وارمش ، خبر ویرمشکه « اوچ یوز کمی طوناندی حاضر اولدی اوش کلدی » دیو خبر ویرمش ، همان کافر قاچان آردنجه اولدی . اهل اسلام لشکری دخی‌واردی، کوردیلرکم کافر لشکری قاچمش و اول حصارك بیقدقلری یری یاپدیلر ، دوندیلر ینه استانبوله کلدیلر . وبو اسلام لشکرینه باش « هرسك اوغلی احمد پاشا » ایدی ، وکلیبولی قپودانی « داود بك ، [٢] دی ، وآناطولی بکلربکی « سنان بك » دی . والحاصل کافرکم مدللی اوزرینه دوشدی ، اوچ بیك مقداری کافر اول یورویشده‌هلاك اولدی وایکی یوز مقداری اهل اسلامدن شهید اولمشدی. بو غزانك، دخی بوماجرالرك تاریخی هجرتك‌طقوزیوزیدیسنده واقع اولدی . ٩٠٧ سنه

---

[١] مسیح پاشا یکیچری آغاسی « قره‌کوزآغا » واطنای حریقه مأمور یکیچریلرله وسط لیلده بحراً غلطه‌یه کچوب محل‌حریقده غلطه‌قاضیسی ویکیچری آغاسیله بردکانك اوکنده طورمقده ایکن انفلاق شدتندن هوایه صعود ایدن اجاردن بریسنك‌اوزرلرینه سقوطیله هر ایکیسنك اویلوقلری قیرلمق صورتیله

[٢] قپودان دریا « داودپاشای‌ثانی » در ٢٥٤نجی صحیفه‌نك ٢ رقملی استطرادینه مراجعت بیورلسون

« مسیح پاشا » کم قره‌مان سفرندن کلدی ، ایکی آی کچمش دکل ایکن خبر کلدی ، « کافر طونماسی کلدی مدللی‌نك اوزرینه دوشدی » دیو [١] . اویله اولسه‌همان جمیع اطرافه‌یتمش سکسان اولاق صالوب « تیز عسکرچیقسون» دیو امر اولندی وبو اطرافده‌کی عسکر کلسینه باقمایوب پادشاه کندیسی مباشرت ایدوب وزیرلره اینانمیوب قاپو خلقندن وشهرلودن واهل حرفتدن یازدیروب اوچیوزپاره کمی طوناتدی. « هاجانلرم ! » دیواستمالت ایدوب بونلری کوندردی[٢] ، وبو کمی صددنده‌یکن تقدیرربانی برکیجه‌یاغمور یاغدی ، کوك کورلدی ، شمشك یالابیدی ، غلطه‌ده بر برغوسه یلدریم ایندی [٣] . مکر ایچنده طوب اوتی [٤] وارمش ، همان برغوسی پاره پاره ایدوب هر

---

[١] تاج‌التواریخ ج ٢ ص ١٠٨ وصحائف‌الاخبار ج ٢٣ ، ص ٤٢٨ اینه‌بختی ، متون ، قرون قلعه‌لرینك فتحی اوزرینه وندیك دوژی‌نك مبالغ کثیره کوندرمك تعهدی ایله فرانسه قرالندن وقوعبولان استمدادینه‌مبنی قرال، برادر زاده‌سنی عسکر وفرانسز طونماسیله اعزام ایله‌مکله بونلر وندیك طونماسنه التحاق ایده‌رك ایکیوز پاره سفینه‌دن مرکب بر طونما ایله طقوزیوزیدی سنه‌سی ربیع‌الاولنده .

تاج التواریخ ج ٢ ص ١٠٩ ده کوریلن « سبع وسبعین وثمانمانه » تاریخی ترتیب سهوندن باشقه بر شی دکلدر .

دشمن طونماسنك مدللی‌یه ورودینی مغنیسا والیسی بولنان «شهزاده محمد قورقود» استخبار ایله‌مکله قاپوسی قوللرندن سکزیوز نفری سلحدارآغاسی قیادتیله آیازمنده‌اعزام وقره‌سی سنجاغی بکی دخی لواسی عسکریله اوراده بونلره التحاق ایده‌رك قراکلق بر کیجه‌ده مدللی‌یه کچمشلر ودشمن ورودلرندن خبردار اولمغله وقوعبولان مصادمه‌ده سلحدارلرآغاسی وعسکرك بر مقداری شهید دوشمش بقیه‌سی ایسه قلعه‌یه کیرمشدر . مدللی حربنده فرانسه قرالینك برادر زاده‌سی مقتول اولمشدر .

[٢] تاج التواریخ ج ٢ ، ص ١١٠ ؛ ٩٠٧ جمادی‌الاولاسنده .

[٣] تاج التواریخ ج ٢ ، ص ١٨١ ؛ « هرسك اوغلی احمد پاشا طونمای همایون ایله مدللی محافظه‌سنه کتدوکی کونك کیجه‌سی غلطه حصارینه آتش دوشوب باروت مخزنه قریب اولغین آتش مخزنه ابریشوب مخزن قله‌سی پران اولوب » صحائف‌الاخبار ج ٣، ص ٤٢٩؛ سنهٔ مزبوره - ٩٠٧ - جمادالاولی‌نك ابتدا کیجه‌سی غلطه‌ده حریق ظهور ایدوب کیده‌رك باروت مخزنه اصابت ایتدکده » .

[٤] طوب اوتی ؛ باروت .

اوغلیدر » دیو ایچلرینه کتیروب آ کا تابع اولوب قره‌مان دیارنده خیلی بد بختلقلر ایدوب یعقوب یاقدیلر واوغلینه قیزینه نامشروع ایشلر ایتدیلر وبو ایشلری خنکارمتون سفرنده یکن ایتمشلردی . چونکه خنکار دولتله سفردن کلدی ، وزیری مسیح پاشایه امر ایتدیکم « وار قاپوم قوللریله و آناطولی عسکریله‌اول‌حرامی‌نی اله کتیرمك آردینجه اول » دیدی. مسیح پاشادخی‌امره اطاعت ایدوب بیوردقلری کبی عسکری جمع ایدوب یوریدی، قره‌مان‌دیارینه چیقدی ودوزمه قره‌مان اوغلی دخی قاچدی ، طاش ایله کیردی . واردی لشکر عثمان دخی بوطاشی الك الك الەدیلر . [١] اویله اولسه دوزمه قره‌مان اوغلی ناپدید اولدی کیتدی ، وبو قره‌مان بکلری وسپاهیلری باش باش‌کلوب عهد ایدوب یمینلر ایتدیلرکم آرتق خیانت ایتمیه‌لر ، و اول دوزمه قره‌مان اوغلی بلیریجك‌اولورسه‌طوتوب اولدره‌جك اولدیلر [٢] واول طاش‌ایلی ایچنده بر قلعه یاپدیلر ، قاپو قوللرندن ایچنده بر آز قول قودیلر ، آرتق بر آنك کبی حرامزاده حرامیلك ایدوب قاچوب طاش ایلینه کیرمسون دیو . آندن دوندیلر کیرواستانبوله کلدیلر، وبوماجرانك‌تاریخی هجرتك‌طقوز یوزیدیسنده ٩٠٧ سنه واقع اولدی .

باب . — آنی بیان ایدرکم « وندیك » کافری « مدللی » نك اوزرینه دوشدی نیلدی .

---

[١] تاج‌التواریخ ج ٢ ، ص ١٠٥ ؛ اولجه آماسیه والیسی شهزاده سلطان احمد وقره‌مان والیسی‌شهزاده سلطان شهنشاهك مخدومی وبك‌شهری لواسیدك حاکمی شهزاده محمد قره‌مان‌والیسی شهزاده شهنشاهك نزدنده اجتماع ایتمك صورتیله بو غائله‌نك دفعنه مأمور اولمشلر وذوالقدر اوغلی علاءالدوله دخی اوغلی شاه‌رخ بکی ذوالقدر عسکری‌ایله ارسال ایلەمشدر . شهزاده محمدك لارنده‌یه ورودنده مصطفی بك طاش ایلنه فرار وموسم شتاده تقرب ایتمکین شهزاده‌لرده محل مأموریتلرینه معاودت ایلەمشلردر .

صدراعظم مسیح پاشا ٩٠٦ رمضانده استانبولدن حرکتله قونیه‌ده‌شهزاده‌شهنشاهه ملاقی اولەرق برلکده لارنده‌یه کیتمش ایچ ایله مواصلتنده « اوغادی » نواحیسنده بر قلعه انشا ایلیەرك درونته مستوفی عرب ویکیچری قودقدن صکره نزدنده بولنان عسکری اوچ قسمه بالتقسیم هربرینی بررطرفدن قره‌مانیلر اوزرینه سوق ایلەمشدر .

[٢] تاج‌التواریخ ج ٢ ، ص ١٠٧ وصحائف‌الاخبار ج ٣ ، ص ٤٢٨ قره‌مان اوغلی مصطفی بك تغییر شکل ولباس ایله طرسوسه واوردن حلبه قاچمش ، مصر سلطانینك امریله والیٔ حلب طرفندن بعدالحبس کتمام ایدلمشدر .

قویمغه مشغول اولدیلر [١]، وبومسلمانلر طونمامسی کافرك حصاره یاراق کتیرن بش پاره کیسینی بردن یاقوب درت پاره سینی آلیقودیلر. کافرچریسی بو تماشاده یکن حصارك قورودن یانی اسسز قالوب آنی کوریجك دولتلو خنکار آتلانوب « بره یغما » دیوندا ایتدردی. همان اویله دیمنجه [٢] یکیچرینك بری دخی سنجاغی ایلتوب حصارك قلهسینه دیکه قودی ، همان ایومش [٣] ، حصارك بدنلرینه ایپلر آتوب مسلمانلر صالقیم صاچاق اولدی ، بری بری اوزرینه بینوب حصارك اوزرینه چیقوب حصارك ایچنه قویولدیلر . کافرك جمیعسن قلیجدن کچیردیلر قیردیلر ، عورتلرین واوغلانلرین اسیر ایتدیلر . غازیلره سنجاقلر وعطالر ومنصبلر ویردیلر وبوحالی کوروب یانندهکی بش پاره حصار اطاعت ایدوب مفتاحلرین کتیردیلر . خنکار دولتله کلدی استانبوله کلدی ، ودخی بوییل ایچنده « دراج » دخی آلندی [٤] ، آنکچون دخی ایو شنلکلر اولدی .

باب . — آنی بیان ایدرکم «دوزمه قرهمان اوغلی» نه صورتله کلدی نیلدی . تفصیلی بودرکم قرهمان دیارینه « ایل یازیجی » [٥] کوندردیلر . جم سلطانك برکتخداسی واردی ، جم اولیجك بونده کلمشدی ، آنی قرهمان دیارینه یازمغه کوندردیلر ، واردی هرتیماری یازدی . مثلا بش بیك آقچهلك تیماری اون بیکه یازدی، هرتیماری اشبو وجه اوزرینه یازدی. آرتیغك برغیری یه ویردی، اویله اولسه قرهمان سپاهیلری جمع اولوب برکیمسنه یی [٦] « قرهمان

[١] جامع الدول ج ٢ وصحائف الاخبار ج ٣ ، ص ٤٠٦ ؛ دشمنك بوحالی سلطان بایزید خان ثانینك مسموعی اولنجه « شو اوده یناجق عجب صاربلشدی » دیمشدر .

[٢] جامع الدول ج ٢ ؛ ابتدا هجوم آناطولی بکلر بکیسی سنان پاشا قولندن وقوعه کلمشدر .

[٣] ایومك : شتاب . مسارعت ایتمك .

[٤] تاج التواریخ ج ٢ ص ١١٣ وصحائف الاخبار ج ٣ ، ص ٤٣٠ ؛ ایلبصان بکی عیسی بك زاده محمد بکك حسن تدبیریله. صحائف مذکوره ده بوبابده تفصیلات واردر.

[٥] ایل یازیجی ؛ تحریر املاك مأموری .

[٦] تاج التواریخ ج ٢ ، ص ١٠٥ ؛ اوان صباسنده ایرانه فرار ایدن وقرهمان اوغلی ابراهیم بکك برادری ایمرزه = میرزا بکك اوغلی اولان حاجی حمزهنك مصطفی نام اوغلی که ایغ ایلده امارته تعیین ایلهمشلردر .

صحائف الاخبار ج ٣ ، ص ٤٢٨ ؛ قرهمان اوغلی ابراهیم بکك قرداشی میرزا بکك احفادندن مصطفی بك .

سنه خمس وتسعمائه آینك شوالینك آخرنده طونمه کیلری (اصبره اسبتی) لیمانندن ـ ٩٠٥ ـ سنه
چیقوب پروزه قلعه‌سنده یکی یاپیلان کیلره قارشوب کلیوورکن «کفالونیه»
آدلی برحصار واردی ، اوزرینه کافر طونمه‌سی اوشدی ضربه‌یوورکن ذکر
اولان مسلمانلر طونمه‌سی یتشوب آلیقودیلر . بعده یاکن آچوب کلوب متون
قلعه‌سی اوزرینه دوشدیلر . دولتلو خنکار دخی قره‌دن ایکی طوپ چکدروب
متون قلعه‌سین بش کون دوکدیلر . آندن صکره طونمه کیلری دخی کلوب
یدی یره طوپلر قوردیلر ، مجموع آلت حربه کافر حصارینی دوکمکه باشلادیلر
غازیلر طونمه‌سینك بعضیسی حصاره طوپ چیقارمه‌ده وبعضیسی قره‌قولده یکن
برکون کلوب کافر طونمه‌سی مسلمانلرك قره‌قولن باصدی ، حین ضربه‌ده دولتلو
خنکاره خبر اولدی ، همان آته بینوب دکز کناره واردی ، ایتدی « هی
جانم ! ایشته اول کون بوکوندر » دیو استمالتلر ایلدی . همان اسلام چریسی
سیل کبی کورلیوب آقدی هجوم ایتدی . وبوذکر اولان وقتده کافر طونمه‌سی
بونلرك قاپودان اورته‌یه آلوب کیسینه کیلر چاتوب سورویوب آلوب کیدرکن
همان یعقوب پاشا نیجه پاره کیلرله یتشوب قاپودانی آلیقودی ، وهم بش پاره
کیلرن دخی آلیقودی . ایکی اوچ بیك کافرك قانن یره دوکدیلر وآلتی یوز
کافر دخی دیری طوتدیلر ، خنکاره کتیردیلر ، خنکار دخی جمیعسینی قلیجدن
کچیردی شادلقلر ایدوب منادیلر چاغردی ، هرکشی چادرلی چادرلی اوکنه
مومار یاقدیلر ، شنلکلر شادیلکلر ایتدیلر . یارینده‌سی حصار کافرینه خبر
ویردیلر ، اصلا بویون ایکمدی ، ضربن حربن دخی زیاده ایلدی . الحاصل
برآی دوکدیلر ، برآی برکون اولیجق سنه ست وتسعمائه آینك محرمینك ـ ٩٠٦ ـ سنه
اون دردنجی [١] کونی کافر طونمه‌سی غلبه ایدوب جمله کلوب ایچندن بش پاره
کمی سچیلوب حصاره طوغری ، بویکادن مسلمانلر طونمه‌سی دخی حصاره
کلن کیلری کوردیلر همان اوزرینه یوریدیلر . حصارده کی کافر چریسی بزه
یاردیم کلدی دیو حصار بدنلرن قویوب یاردیمه کلن کیلرك یراغن حصاره

[١] صحائف الاخبار ج ٣ ، ص ٤٢٦ ؛ پنجشنبه

کلن طونمادر ، محرم آینك اوچنجی کونی ایکندی وقتنده حصارك سنجاغینی باشن آشاغی کتیروب حصاری ویردیلر . مسلمانلر دخی شادلقلر ایلیوب اول ساعت کوچوب حصار اوکینه واروب سنجاقلر دیکوب آلشلر ویرشلر ایتدیلر . بوفتحك تاریخی هجرتك طقوزیوز بشینك اولنده واقع اولدی . سنه ٩٠٥

باب . — آنی بیان ایدرکم « متون = مودون » نه صورتله آلندی .

قاچانکم خنکار دولتله اینه‌بختی قلعه‌سین آلوب کیلری «اصبره اسبتی لیمانی» نه قویوب [١] کندی کلدی ادرنه‌ده قیشلادی. آندن یعقوب پاشانی « پروزه » قلعه‌سینه کوندردیکه «وار آنده اولان کیلری یاپدر مهیا ایت» دیدی [٢]. یعقوب پاشا دخی واردی [٣] ، خنکار بیوردیغی کبی ایتدی . والحاصل تفصیلی بودرکه

[١] تاج التواریخ ج ٢ ، ص ٩٥ وصحائف الاخبار ج ٣ ، ص ٤٢٥ ؛ اینه‌بختی دکزنده کرمه حصارینه قریب محلده « غازی اموربك » لیمانی دیمکله شهرت بولان لیماندہ

[٢] تاج التواریخ ج ٢ ، ص ٩٦ وصحائف الاخبار ج ٣ ، ص ٤٢٥ ؛ حصار دوکمك ایچون قرق ماونه لازم اولغله موسم بهار حلول ایدنجیه قدر بونلرك انشاواحضاری پروزه‌بکی مصطفی بکه امر ایدلش . مومی الیهده اثنای شتاده یکرمیسنی اکمال ومتباقیسنك‌ده اتمامی قوهٔ قریبه‌یه ایصال ایتمکن برکیجه دشمن طونماسی کلدرك حاضر اولان ماونه‌لری احراق ایتمی اوزرینه مصطفی بك بقیه‌سنك انشاسنی تسریع وتکمیل ایله‌مشدر .

بو ذات « قره‌جه احمد اغا » نك اوغلی در سلحدار کتخدای و قورصانلرك دفعنه مأمور اولوب خیلیجه خدمتده بولنمش وبعده پروزه متسلمی اولمشدر .

[٣] تاج التواریخ ج ٢ ، ص ٧٠ وصحائف الاخبار ج ٣ ، ص ٤٢٦ ؛ اینه‌بختی‌ده قیشلایان طونما کیلرینك ترمیمنده قپودان داودپاشایه معاونت ایتمك ودشمن طونماسنك متونه معاونتنه قپودان پاشا ایله مشترکاً ممانعت ایله‌مك اوزره اواخر شتاده یعقوب پاشا « کیوان بك » ، « مطراقجی اسحق بك » ، « بیقلی محمود بك » کبی نامدار بکلر ایله واون ایکی بیکدن زیاده عزب ومسلم پیاده ویکرمی بیك سواری ولزومی مقداری یکیچری ایله اعزام اولنمشدر .

صحائف الاخبارده یعقوب پاشانك اون بیك سواری ایله کوندرلدیکی محرر اولوب امرانك اسامیسی کوسترلمه‌مشدر .

کیوان بك ؛ امرای مشهوره‌دن اولوب ٩٠٦ ده شهید اولمشدر .

مطراقجی اسحق بك ؛ ٩٠٦ ده مصر حربنده شهید اولمشدر .

حصاری واردر اوکنه واردیلر، دمیر براقوب یاتیرکن روم سلطانی بایزید خانك وزیری هرسك اوغلی احمدپاشا یکرمی بیك عسکرله یاردیمه کلوب کیلره کیردی، هرکمی یه برر سنجاق بکینی باش دیکدیلر . کافر بونلرك یولنی باغلامشدی ، یارینده سی کوسلر نقاره لر اوروب کافرك اوزرینه یوریدیلر، کافردخی یاریلوب بونلری آرایه آلدی، دونه دونه چرخه صاواشلر ایتدیلر. صباحدن آخشامه دکین جنك اولدی ، مسلمانلردن برکمی هلاك اولدی ، آما کافرك یدی پاره کمیسینی آلدیلر ، کیمینی هلاك ایتدیلر کیمینی آلیقویدیلر. اول کون بووجهله کچوب یارینده سی ینه جنکه باشلادیلر، ایکی طرفدن خیلی آدم هلاك اولدی، اما کیلردن هیچ برینه ضرر اولمدی . دردنجی اوغراشده کورفز اغزینه کیرمك دیلهدیلر ، کافر بوغازی آلوب قوندی . یارینده سی اولیجق یلکنلر آچوب ینه کافرك اوزرینه یوریدیلر، کافریول ویرمدی ، خیلی جنك اولدی. خنکارك بیوك کیلری بوغازه واریجق خلیل پاشا [١] قادرغه [٢] لری چکوب کافری بر مقدار قاورایوب ینه دونمك ایدرکن مسلمانلر کیسندن درت قادرغه عسکردن ایراق بولنوب ذکر اولنان درت قادرغه یی کافر آلدی ، اما کمی ایچنده بر جان قالنجه جنك ایتدیلر ، آخشام اولدقدن صکره دخی قلیج یالابردی [٣] . اول کیجه یاتوب اتفاق ایتدیلر کم کیلرده موم یاقلمیه ، طوپ آتیلوب سس اولمسون نازکلکله کوچه لم دیدیلر . کنارده یریرین اودلر یاقدیلر، کافر کیلرده یاتیرصاندی، اول کیجه کوچدیلر «یالوبدن» دیرلر بر مسلمان حصاری واردر آنك اوکنه قوندیلر . کافر صباح قالقوب حالی اویله کوریجك کوجی قوریدی [٤] . بوجانبدن اینه بختی کافری بیلدیکه

---

[١] سرای همایوندن بکلکله چیقوب بالترفیع روم ایلی بکلر بکیسی ٨٩٤ ده منفصل ٨٩٨ ده موره والیسی اولوب بو حربده بولندقدن صکره اوراده وفات ایتمشدر .

[٢] قادرغه : اسکی بر نوع جنك کمیسی که اقتضاسینه کوره هم یلکن هم کورکله چکیلیر وهم کورکسی بوکا محکوم درت مجرمه چکدیررلردی .

[٣] یالابردی : پارلامق . پارلداماق . یالبر: یانین

[٤] کوجی قوریدی : قورقدی .

آنده دخی صو ویرمه‌مك ایستدیلر . الحاصل اوچ کون آنده اوتراق اولوب خیلی جنکلر اولدی ، نیجه غازیلر شهید اولدی اما کافرك آتلوسی زیاده‌قیرلدی . غازیلره قاپودان قپودی « کمی خالی قالدی نیلرسن » دیو ، کیرو کمی‌یه‌قویدی ، اکر بوخلقی اول کون کمی‌یه قویماسه متوفی اول کون جبری آلیرلردی . حاصلی اول کون آندن کوچدیلر ، روزکار مخالف اولوب کمیلری قاپولی‌لیمانینه براقدی ، اول کیجه آنده یاتوب یارینده‌سی کوچوب کیدرکن کافر چریسین کوردیلر بر آراده قونمش ، همان کوریجك اهل اسلام چریسی دخی قوندی . اما « براق رئیس » کمیسیله هرك رئیس [١] کمیلری عسکردن ایلری قوندی . دوشنبه کافر یلکن آچوب اهل اسلامك اوزرینه یوریدی ، غازیلردخی اللهه صیغنوب جنکه حاضر اولدیلر . والحاصل کافر کلوب جنکه مشغول اولدیلر ، آندن اللهك تقدیریله اهل اسلام کمیلرینه‌روزکار مخالف اولدی ، براق‌رئیس دیرلردی بر رئیس واردی ، اول جنکارك بر اولو کمیسنده ایدی وایکی اولو کافر کمیسی ایکی طرفندن براق رئیس اولدیغی کمی‌یه چیقدی ، اهل اسلام بونلرله جنکه مشغول اولدی . ایکی بیوك « بارجه » [٢] دخی هریك رئیس کمیسینه حواله اولدی چاتمغه [٣] ، جنکل صالوب ایلشدره‌میوب قاچوب کیدرکن ایکیسنی دخی طوپله اوروب آدمیسیله باتردیلر . اهل اسلامك دخی بر کمیسن آلوب کیدرکن اوزرینه غلو ایدوب یوریدیلر ، همان اود اوروب یاقدیلر ، براق کمیسینه چاتان کمیلر براق رئیس کمیسنی سوریوب آلوب کیتمکه باشلادی . کوردیکم آلوب کیدرلر کافره دیری وارمایالم دیو کافرك کمیسینه‌اود اوردیلر ، کافر کمیسی یانه یانه براق کمیسی دخی بیله یاندی واوچ قره طاغ کبی کمی‌یانوب هلاك اولدی وبراق کمیسندن طقسان کشی قورتلدی ، کافردن هیچ بری خلاص اولمدی . یارینده‌سی یوریو « قلوج‌حصاری » [٤] دیرلر برمسلمان

[١] نسخه‌ده بووجهله‌در .
[٢] بارجه ؛ طوب طاشور آغر کمی بورتون کبی
[٣] چاتمق ؛ کمی بر یره دوشوب اصابت ایتمك ، رامپه ایتمك
[٤] تاج‌التواریخ ج٢ ، ص٩٢ «الوهوش» . صحائف‌الاخبار ج٣ ، ص٢٤ : «هولوموج» .

لطفنه شکریزدان قیلدیلر . یلکنلرك آچوب یوردیلر . « تماشالق » دیرلر « اسکندر ذی‌القرنین » یاپمش دکزایچنده حواله بریوکسك یرده آت میدانته بکزر مرمر دیرکلری واردر ، اوچ کونده آنده اوتراق [١] اولدیلر ، تدبیره مشغول اولدیلر . اتفاق بونك اوزرینه اولدیکم « بنفشه بورنی » نه کیدهلر [٢] سنه اربع وتسعمائه ذی‌الحجه‌سینك اول کیجه بایرامدر ، اون کون کچوب کمال کیسیله سکبان باشی بیندیکی کمی :

نظم

مخالف یللر اسدی دریا دوبدوز ‌ ‌ ‌ نه کیجه بیلنیر اولدی نه کوندوز
غازیلر بیتردی بری برینی ‌ ‌ ‌ نه بیك آکلیر اولدی نه خودیوز

روزکاره اوغرادی ، اون ایکی کون غائب اولدیلر . آخر برکنارده بولدیلر ، بونلره خبر صوردیلر ، دیدیلرکه « بزی فورطنه چیقوب آلوب کیتدی ، کافرك طونمامسی کمیلری متصل بزی قوودیلر ، هنوز سزی کوریجك قاچدیلر » دیو جواب ویردیلر . بونلر دخی متنبه اولوب یوریدیلر . کافرك طونمامسی کمیلری ایراقدن بلیرر اولدی . آخر « قورون » ه واردیلر . صولانمغه چیقدیلر وقورون ولایتینك کافری پرسلاح اولوب بونلره قارشو کلدی ، دیدیلرکه « نیه کلدیکز ؟ » ، اهل اسلام جواب ویردیلرکه « صولانمغه کلدك » . کافرلر ایدرلرکه « اکر بزی مراد ایدینیرسکز بز دکل دائره‌مزده اولان حصارلر هپ سزك اولسون ، اینه بختی‌یی آلاجق اولورسکز » دیدیلر « اما صو ایسترسکز شو صودن غیری آلماکز » دیدیلر . ترك اسلهمیوب باغلرین باغچه‌لرین بیقمغه باشلادیلر . کافر غلبه ایده‌ین دیرکن اهل اسلام غلبه ایتدی ، کافری قوودیلر حصار ایچینه قویدیلر ، اوراده‌ده محکم قید کوردیلر ، جبه‌لر کیوب طوبلر کافر طونمامسی دخی کلدی مقابله‌ده دمیر براقوب اوطوردی . اوچ کون آنده اوطوردیلر ، آندن یوریوب « متون » اوکنده « قاپولی لیمانی » دیرلر بر لیمانه واردیلر .

[١] اوتراق ؛ اثنای سیر و سفرده یول اوزرنده بربرده اولنان مکث واستراحت
[٢] بنفشه = منکشه ؛ مالوازیا ملوزیه محرفیدر . موره‌ده نئاپولی نافیلی .

باب ، — آنی بیان ایدرکم « اینه بختی » سفری نیجه اولدی .

طونمنا کمیلری [١] شهر استانبولدن چیقوب یوریدی [٢] ، کلیبولی یه واردی ، اون یدی کون آنده اوطوروب مصلحت کوردیلر . آندن چیقوب یوریدیلر « کلید البحر » قلعه‌لرینه واروب اوچ کون آنده اوطوردیلر . بکلر طاکشیق [٣] ایدوب آندن چیقوب یوریدیلر . یدی کوندن صکره « قیزیل » آدلو بر قلعه یه یتشدیلر ، اوچ کون دخی آنده اوطوردیلر . صولانمق قصدن ایدرکن قضای آسمانی وحکم ربانی کیجه‌یله فورطنه ظاهر اولدی ، اضطرابلر فترتلر ایدوب آدمیسیله آلتی پاره کمی هلاك اولدی . ذکر اولنان هلاك کمیلرك ایکیسی طوب کمیسی ایدی ، آکا خیلو ملول اولدیلر . هله حق تعالی‌نك قهرینه مطیع

« جهانما » ده و « حسین ایوانسرایی » « حدیقة الجوامع » ده ج ١ ، ص ٧ ـ ١٦٦ مصطفی پاشانك ترجمهٔ حالنده ٨٩٧ اولق اوزره قیدایتمشلر ایسه‌ده « واقعات جم » « تاج التواریخ » و « بلیغ بروسوی » نك « کلدستهٔ ریاض عرفان و وفیات دانشوران نادره‌دان » نام اثرنده مندرج اولدیغی وجهله ٩٠٠ سالیدر .

« جامع الدول » ج ٢ ده حضرت فاتحك انجال کرامدن بحثنده « و اولاده السلطان جم و السلطان مصطفی و السلطان بایزید و توفی مصطفی فی حیوة والده بعدان یتولی ایالة قره‌مان نحوسبع سنین وبقی جم یحارب اخاه بایزید ثم هرب الی فرنکستان فتوفی فیها بعد مدة مدیدة کماسیأتی محله ان شاءالله تعالی » دنیلمش و سلطان جمك ردوسه متوجهاً حرکتینه قدر اولان وقایعدن بحث ایدیلمه‌رك وفاتینه دائر برشی سویلنلمدیکی کبی صحائف الاخبار ج ٣ ، ص ٣٦٦ ده‌ده « سلطان جم برادری بایزید خان ایله وافر جنکدن صکره فرنکستانه فرار و بر مدت آنده مکثدن صکره فوت اولدی » عباره‌سندن و ردوسه عزیمتی زمانینه قدر اولان وقایعدن باشقه برشی کورلمه‌مشدر .

[١] تاج التواریخ ج ٢ ، ص ٩١ وصحائف الاخبار ج ٣ ، ص ٤٢٤ اوچیوز پاره سفینه . طونمایی تشکیل ایدن سفاین حقنده بو صحائفده تفصیلات واردر .

[٢] تاج التواریخ ج ٢ ص ، ٨٨ ؛ قپودان دریا « ثانی » لقب داود پاشانك تحت اداره‌سنده .

٨٨٨ ده کلیبولی سنجاغیله قپودان دریا اولوب اوسنه عزلله ٨٩٧ ده ثانیاً قپودان و بعده اینه‌بختی بکلر بکیسی اولهرق ٩١٢ ده وفات ایتمشدر .

[٣] طاکشیق ایتمك ؛ استشاره ایتمك ، عقد انجمن مشاوره .

صکره کافرلر تابوتی قورشونلایوب تابوت ایچنده قدید ایتدیلر [١] شهید اولدیغنی سلطان بایزیده ایشیتدردیلر، یأس ایتدی، مجموع علما وصلحا عزالر ایتدیلر وعلمایه وفقرایه وساداته مبالغه آقچه‌لر اولشدردی، روحیچون دعالر ایتدیلر. آندن صکره سلطان بایزید مراد ایتدیکم سلطان جمك تابوتینی بونده کتیرمك دیله‌دی. کافرلر ویرمیوب دیدیلرکم «بزم مرادمز عثمان نسلندن بزم دیارمزده بر کیمسه اولمقدر» دیدیلر. آخر سلطان بایزید حضرتلری اقدام ایدوب آدملر کوندروب کتیردیلر، کلییوررکن سادات وعلمادن وفضلادن قارشوچیقدیلر، تعظیملر وتکریملرله کتیروب [٢] بروسه‌ده قرداشی «سلطان مصطفی» تربه‌سنده قودیلر [٣]. بو واقعه‌نك تاریخی هجرتك طقوز یوز دردنده واقع اولدی [٤] ـ ٩٠٤ سنه

کرك تاج التواریخك ـ ج ٢، ص ٤٠ ـ ٢٥ ـ کرکسه «واقعات جم» نام اثرك مطالعه‌سندن آکلاشلدیغنه کوره بونجه محن ومشاق ومعاملات استخفافکارانه‌یه هدف ومصرده براقه‌رق اون اوچ سنه حسرتکشی اولدیغی والده واولاد وعیالندن ـــ ورود ایدوب یاتدیغی فراش احتضارك یاننه کتیریلن مکتوبك مندرجاتنه بیله کسب اطلاع ایده‌مه‌مك صورتیله ـــ بی خبر ومهجور اوله‌رق مسموماً بالارتحال دستاریله تکفین ایدیلن سلطان جمك وفاتنه تاج التواریخ ج ٢، ص ٤٠ تاریخ موت شاه جم
عین نظام عالمست
وکلدستهٔ ریاض عرفان ص ٥١ تاریخ فوت شاه جم
عین نظام عالمست
«نظام کلمه‌سنك عین الفعلی اولان ظ = ٩٠٠»

تاریخنی سویلین «جامی» مخلص وترجمهٔ حالی هشت بهشت = تذکرهٔ سهی ص ٢٦، سجل عثمانی ج ٤، ص ١٠٩ ده مندرج بولنان بالیکسریلی حاجی حسن اوغلینك حسیاتی «مولانا جامی» نك مصراع اولی «کرنهٔ همکار بانیکان زهمنامی چه‌سود» بیتنی تخطر ایتدرر

[١] واقعات جم: «ایچی بر قوتو ایچنه قویوب ریغه فرنده‌نك که پولیه بکیدر باغچه‌سنده دفن ایدوب»
ناپولی قرالی فردیناندك سرایی بغچه‌سی

[٢] تاج التواریخ ج ٢، ص ٤٠: «فرمان سلطانی اوزره کلیبولی معبرندن کچوب».

[٣] سلطان مراد خان ثانی تربه‌سی قربنده مسدس الشکل چینیلرله نقوش لطیفه‌یی حاوی دروننده بشقه‌جه اوچ قبری مشتمل اولان تربه‌ده مدفوندر.

[٤] مشارالیهك تاریخ ارتحالینی «ادریس بدلیسی» «هشت بهشت» و «نشری افندی»

شیشدی ، علاجه قابل اولمدی . الله رحمتینه واصل اولدی [١] . اولدکدن

[١] « واقعات جم » ده کورلدیکی اوزره مشارالیه ٨٦٤ صفرینك یکرمی یدنجی جمعه ایرتسی کونی کیجه دن برساعت قالدقده ادرنه ده تولده درت یاشنده درت آیلق ایکن تحصیله باشلامش ٨٧٣ رجبی اوائلنده طغوز یاشنده اولدیغی حالده قسطمونی والیلکنه تعیین ایدیلهرك اوائل صفر ٨٧٧ ده ختانی اجرا وبرادری شهزاده مصطفانك وفاتی اوزرینه اواسط شعبان ٨٧٩ ده قره مان والیسی اولهرق آلتی سنه دن زیاده جه برمدت اوراده بولنمشدر.

تاج التواریخ ج ٢ ، ص ٣ وصحائف الاخبار ج ٣ . ص ٤٠٢ «اوغوزخان» نامنده بر مخدومی اولوب نزد حضرت فاتحده بولندیغی ومصرده برکریمه سی قالوب بالاخره استانبوله جلب اولنهرق سنان پاشا زاده یه تزویج ایدلدیکی کوریلیور . مشارالیهانك استانبوله جلبی صحائف الاخبار ج ٣ . ص ٤٣٠ .

سنان پاشا یولار تصدی ، اندرون همایوندن بالتفیض قیصری بکی بعده شهزاده جه قپوجی باشی ووزیرمثابه سنده اولوب صکره شهزاده احمدك خدمتنده بولنمش ٩١٨ ده ایران حربنده شهید اولمشدر .

مصطفی بك ؛ سنان پاشا زاده در. سلطان جمك کریمه سنی تزوج ایلهمش، عادلجواز بکی اولهرق ٩٥٠ ده ایرانیلرله حربده بولنمشدر .

٨٨٧ سنه سی رجبنك اون یدنجی پازارکونی ردوسدن حرکتله سنهٔ مذکوره رمضانك اوچنجی چهارشنبه کونی «ویللافرانقا = ویل فرانش» ، وایرتسی کون «نیس» ، مواصلتدن صکره « صاوویا » و « فرانسه » ده یدی سنه یه قریب بر مدت اوراده طولاشدیرلدقدن صکره ٨٩٤ سنه سی ربیع الاخری غره سنده « روما » یه واصل اولمشدر . فرانسه قرالی « سکزنجی شارل » طرفندن وقوعبولان مطالبات تهدیدکارانه اوزرینه « پاپا آلتنجی آلکساندر » سلطان جمی سکزنجی شارله تسلیم ایتمکله شهزادهٔ مشارالیه سکزنجی شارله برابر ٩٠٠ سنه سی جمادی الاولاسینك ایکنجی چهارشنبه کونی رومادن مفارقتله ماه مذکورك یکرمی برنجی پازار ایرتسی کونی « سان ژرمانو » یه مواصلتده خسته لانمش وشهرمذکورك یکرمی آلتنجی جمعه کونی « نپولی » یه مشکلاتله واصل اولهرق ٩٠٠ سنه سی جمادی الاولاسینك یکرمی طغوزنجی صالی کیجه سی سحر وقتی ارتحال ایلیهرك مقربینندن « جلال » قاپوجی باشیسی « سنان » بکلرطرفندن غسل وکندی دستاری ایله تکفین ایدلمشدر.

سلطان جمك ارتحالینه کلدسته ریاض عرفان ص ١٧٨ ـ جناب جامینك اکثر آثارینی ترکجه یه ترجمه ایدیکندن طولایی « جامیء روم » عنوانینی آلان وپدری سلطان بایزید ثانینك دفترداری اولان « عثمان چلبی » زاده « لامعی محمود افندی »

تاج التواریخ ج ٢ ص ٤٠ بهار دولت جم چون خزانی یافت پیش ازصیف
رسیدازغیب تاریخش «زدنیارفت جم واحیف»

کلدسته ریاض عرفان ص ٥١ بهار دولت جم چون خزانی یافت از صیف
رسیدازغیب تاریخش «زدنیارفت جم وای حیف»

تاریخی سویله مشدرکه طوغریسی تاج التواریخده مندرج اولاندر .

کیتدیکنی اسکندریه بکینه تسلیم ایتدی. کلوب کیدرکن دکزده حرامی کمیلره [۱] بولشدیلر، عظیم جنك ایتدیلر، اللهك عنایتندن کافری باصوب قیردیلر، بعض مسلمانلر شهید اولدی. کافرك بعضیسین دخی اسیر ایدوب بش پاره کمیلرین خنکاره کتیردیلر ونیجه کمیلر دخی قاچدی اله کیرمدی. بوغازه کلنجه یه دکین مصردن بر اولو ایلچی کلدی، ایو هدیه‌لر کتیردیلر، خنکاره عرض ایتدیلر. خنکار حضرتی دخی قبول ایتدی. ایلچی‌یه ایو تعظیملر ایتدی. سؤال: مصردن کلن ایلچی نه کشی ایمش؟ جواب «خیربك» [۲] دیرلر مصر سلطانینك وزیرینك بریدر. وبو ماجرانك وبوغزالرك تاریخی هجرتك طقوزیوزاوجنده ـ ۹۰۳ ـ واقع اولدی.

باب. — آنی بیان ایدرکم سلطان بایزید خانك قرداشی «سلطان جم» آخر نیجه اولدی.

واردی مصره کیتدی. مصردن مکة‌اللهه واردی. مکة‌اللهدن ینه مصره کلدی. مصردن کافره کیتدی، فرنك بکلرینه واردی فرنکده اولورکن قرنداشی سلطان بایزید قرنتولر [۳] کوندردی، خرجلیردی. کافر بکلرینك رئیسی رین پاپه کفره جمع اولوب قصد ایتدیلرکم سلطان جمی ولایت اسلامه چیقاره‌لر، فکر ایتدیلر ایکیدن خالی دکل، باباسینك مملکتینه مالك اوله ویا اولمیسه، اکر اوله حق اولورسه بنه بزم اوزریمزه چری چکر کلیر، واکر اولمازسه بزه غیرتدر، زیرا دیرلرکه بونجه کافر بکلری جمع اولدی صیندی دیرلر. بالاخره هلاك ایتمك مراد ایتدیلر. باشینی آغولی اوسترہ ایله یولودیلر [٤]، باشی کوکده‌سی

[۱] قورصان سفائنی

[۲] خیربای؛ درکه ۹۲٤ ده سلطان سلیم خان اول حضرتلری طرفندن مصره والی تعیین بیورلش و۹۲۸ ذی‌القعده‌سنده وفات ایتمدر.

[۳] قیرندی: اوقاف تمك شی. مال قیرندیسی: جزئی املاك ومنال

[٤] یولومك: تراش. تحلیق ایتمك.

قارشو واردیلر [۱] ، قره بغدان ولایتنده بولوشدیلر، جنك عظیم اولدی . آخر اسلام لشکری غالب اولدی ، کافری باصدیلر ، شویله قیردیلرکم غازیلرك آتلری
۹۰۳ نه کافر لشندن یوریوب چیقمازدی وبوغزانك تاریخی هجرتك طقوز یوزاوچنده واقع اولدی .

سلطان بایزید خان غازی « مغال قوچ اوغلی = مالقوچ اوغلی علی بك » ه امرایتدی [۲] « تیز وار لهك ولایتینی خراب ایت، بیق یاق، مالینی آل، اوغلینی قیزینی اسیر ایت » دیدی مغل قوچ اوغلی دخی قرق بیك آقینجیله یوریدی . مغل قوچ اوغلی ایدر « هی غازیلر ! بو کون اول کوندرکم دین یولینه طورشمق کرکدر » دیدی .

نظم

قلیج کم خوش قوشاندی مغلقوچ اوغلی بهادر جمیع کافرایلی آکاخون بهادر

مغلقوچ اوغلی بونیتده یکن ، انکروس قرالندن براولوایلچی کلدی ، مبالغه هدیه لر کتیردی . جمله سندن بری بر آلتوندن آدم دوزمشلر وبر آلتوندن آت دوزمشلر وبو آدمی بو آتك اوزرینه بیندیرمشلر ودخی بوندن غیری بر آلتون آرابه دوزمشلر ، انواع تبرکلرله خنکاره کتیردیلر عرض ایتدیلر .

باب . — آنی بیان ایدرکم بو یکا دکز طرفندن « کمال رئیس » ی « مکه » « مدینه » وقف مالینی مصرك « اسکندریه » سینه کوندردیلر .

کمال رئیس اسکندریه طرفینه یوریدی . مغال قوچ اوغلی له طرفینه یوریدی ، اوتوز آلتی پاره ، قلعه بیقدی و شهرینی خراب ایتدی، مالینی آلدی و آدمین اسیر ایتدی و شول قدر طویوملق اولدیکم طونه کنارینه کلیجك یوز بیك اسیردن خمس شرعی آلندی. [۳] دکز طرفندن کمال رئیس آلوب

---

[۱] تاج التواریخ ج ۲ ص ۸۱ ۷۹ ده بوحرب حقنده تفصیلات واردر .

[۲] تاج التواریخ ج ۲ ، ص ۸۱ وصحائف الاخبار ج ۳ ، ص ۴۲۱ « مالقوچ اوغلی بالی بك »

[۳] صحائف الاخبار ج ۳ ، ص ۴۲۱ ؛ بو بابده تفصیلات واردرکه ، لهستانك او زمان مقر اداره‌سی اولان « قره قوا » یی ده تخریب ایتمشلردر .

شامه کلدی ، آندن رومه سلطان محمده کلدی . سلطان محمد دخی تعظیم ایدوب سیواسی ویردی . واردی ینه سیواسه چیقدی ، اوزون حسن بکلری اتفاق ایدوب حیله ایتدیلر ، کندی مملکتلرینه ایلتدیلر ، چادرنده اوطوررکن اوقله اوردیلر . خلق بویله کوریجك ، اوغورلو محمدك ایکی اوغلی واردی ، نوکرلری آلدی قاچدی ، برین مصره ایلتدیلرکم آدی « محمود » دی ، وبرین سلطان محمده کتیردیلرکم آدی « احمد میرزا » در . مصره ایلتدکلری مدینهٔ رسولده وفات ایتدی ، وبونده کلن احمد میرزایه سلطان محمد عنایتلر ایتدی، خوش کوردی . آندن اوزون حسن اولدی ، اوغلی خلیل ، بك اولدی ، سلطان یعقوب اوزرینه واردی . اوغراشدیلر خلیلی اوندروب یرینه کندی بك اولدی .

سؤال : بوندن غیری دخی کیمسه کلدیمی علمادن وفقرادن ؟ جواب : یلدریم سلطان زمانینده « مولاناجزریٔ شیرازی » [١] و « مولانا محمد بزازیٔ سرایی » [٢]کلدی . وامرادن « سلطان احمدبغدادی » پادشاه کلدی ، کوتاهیه‌یی تیمارویردیلر، درت آی طوردی ، ینه بغداده کیتدی. ودخی « قره یوسف »[٣] کلدی تبریزدن ، طقوز آی قاپوده خدمت ایتدی ، ینه تبریزه پادشاه اولدی . والله اعلم .

باب . — آنی بیان ایدرکم طقوز یوز ایکی تاریخنده له قرالی عظیم لشکر جمع ایتدی ولایت اسلامه یوریدی .

پادشاه رومه خبر اولدیکم ، اول سلطان بایزیددر. امرایتدی لشکر اسلامدن

[ ] انقره حربندن صکره تیمورك ، حفیدی محمدسلطان بن جهانکیر قیادتیله وامراسندن شیخ نورالدین رفاقتیله بروسه‌یه سوق ایتدیکی اردویه اسیراولمش وبالاخره اطلاق ایدلمکله بروسه‌ده قالمشدر .

[٢] « محمد حافظ الدین » ابن بزازه محمد کردری مخدوم اولوب تاریخ وفاتی ٨٢٧ درر

[٣] آذربایجان حاکمی قره‌قویونلی قبیله‌سندن « قره یوسف بن قره محمد » .

واردی ، اوغللرین آنده قودی . سلطان مراد اسکلیبی آکا تیمار ویردی . بو طرفده دلقدر اوغلی نصرالدین که رومده یدی «آرتق اووا» [١] ده اوطوررردی اوقیز یکم اوجانی بکه ویرمشدی ، چاقاق سلطانه کوندردی . چاقاق سلطان قیزی آلدی ، کندویه نکاح ایتدی . آندن صکره مملکتن نصرالدینه ویردی . نصرالدین قره یولوك اوغلی علی بکه خبر کوندردیکم اول سلطان مراده کلمشدی ، «کل سکا مملکتکی آلیویره ین» دیدی . علی بك سلطان مرادین دستور آلوب واردی حلبه چیقدی مصر سلطانینه بیلدردیلر . مصر سلطانی قره یولوك اوغلی سلطان حمزه یه ایلچی کوندردی ، «قرداشکز مملکتکدن مملکت ویر» دیو . اول دخی ادرحای [٢] قرداشی علی بکه ویردی . اول حینده سلطان حمزه ماردینده اجلیله اولدی . علی بکك آنك یانده «جهانکیر» آدلی بر اوغلی واردی ، سلطان حمزه اولیجك جهانکیری بکله دیلر ، وبو طرفده علی بك دخی وفات ایتدی . حسن بك ادرحایه کیردی اوطوردی ، قرداشی اویس بك دخی بیله ، برزمان فارغ اولدیلر اوطوردیلر . بر کون حسن بك بازارجی صورتینه کیروب بازارجیلرله تنها واردی حمیده کیردی . حمید خاتی بونی کوردیلر ، قبول ایتدیلر . اول وقتده جهانکیر کوچر اولریله بریده قیشلامغه وارمشدی ، ایشیتدیکم قرداشی حسن حمیده کیرمش ، جهانکیر قاچدی ماردینك قلعه سینه کیردی . آنالری «دلشاد خاتون» ایکیسنك آراسینه کیردی بارشدردی . او ماردینده اوطوردی ، حسن بك مملکته پادشاه اولدی . اول خاتون سلطان محمده دخی کلدی ، آنك قضیه سی یوقاروده ذکر اولنمشدر . [٣] شمدی کلدك احمد میرزایه کم اوغورلو محمد [٤] اوغلیدر : اوغلی «محمد» شیراز بکی ایدی ، آتاسی اوزون حسن ، اوغلی «سلطان خلیل» ی اوغورلو محمدك اوزرینه کوندردی . اوغورلو محمد دخی کلن لشکری باباسی صانوب قارشی طورمیوب کلدی ، بغداده چیقدی ،

[١] ارتق آباد : توقاده ملحق بر وسیع قضادر .
[٢] نسخهٔ اصلیه ده بویله در
[٣] ١٥٩ و ١٦٠ نجی صحیفه لره مراجعت بیورلسون .
[٤] اوغورلو محمد پاشا اصفهان والیلکنده بولنمشدر . فاتح سلطان محمد خان ، کریمه سی «کوهر خان» سلطانك زوجی اولوب ٨٨٣ ده آناطولی والیسی اولمشدر .

یولوك «دیاربکر پادشاهی ایدی ، قارشولیوب ارضرومده بولوشوب محکم جنك ایتدیلر . آخر اسکندر غالب اولوب قره یولوك باشن کسدی و« بایزید » آدلو براوغلی واردی ، آنك دخی باشن کسدی . بوایکی باشی مصر سلطانی « ملك اشرف » ه کوندردی، کندی رومه توجه ایتدی . شاه رخ اوغلی جوکه میرزا کم آردنجه کیتمشدی ، اودخی ارضرومه کلوب جنك قضیه سن ایشیدوب ارزنجانه دکین کلوب ارزنجانده قره یولوکك برقیزی واردی آنی آلوب دوندی آتاسینه کیتدی . اسکندر ، رومه کلدی ، « قازاووا » یه ایندی ، قیشی آنده قیشلادی ، یازین « النجه » قلعه سینه کیردی . آذربایجان مملکتن شاه رخ میرزا اسکندرك قرداشی «جهانشاه» ه ویردی ، کندی دوندی ولایتینه کیتدی. اول وقتکم اسکندر قره یولوکك باشن کسدی ، قره یولوکك اول اولن اوغلندن غیری بش اوغلی قالدی ، بری « سلطان حمزه »، بری « یعقوب »، بری کاخده وبری ارزنجانده اولوردی « علی بك » و « محمود بك » حمیده اولورلردی و« محمد بك » کوچرایلر ایچنده اولوردی. قره یولوك اولدکدن صکره سلطان حمزه دیاربکره پادشاه اولدی، محمود دخی جهانشاهه کیتدی. محمد بکی سلطان حمزه قیغردی [١]، یانینه کیتردی کوزن چیقاردی. بوطرفده سلطان مصر اسکندر اوزرینه لشکر کوندردیکم « النجا » قلعه سندن چیقار مغه، لشکر ارزنجانه وارنجه مصر سلطانی « اشرف » الله رحمتینه واردی. وبوطرفده « النجا » قلعه سنده اسکندرك اوغلی باباسینی اولدردی. اسکندر اولدکدن صکره جهانشاه اسکندرك حکم ایتدیکی یره حکم ایتدی . بو طرفده « چاقاق » مصره سلطان اولدی وقره یولوکك بر اوغلی ، کندینك ایکی اوغلیله کم بریسی « حسن بك » وبریسی « اویس بك » رومه کلوب « الوان چلبی تکیه سی » [٢] نه قوندیلر قرق اللی کوچر اوله . علی بك سلطان مراده

[١] قیغرمق ؛ زبانزدی چیغرمق ؛ دعوت ایتمك .

[٢] تماسبه یه اون ایکی ساعت مسافه ده کائن « مجید اوزی » یه ایکی ساعتلك بر بعدینی اولان ولدیاً نامی « تانون » اولوب الیوم « علوان چلبی قریه سی » دینیلن کوبده در.

سنه ٩٠٣ وبوماجرانك تاريخى هجرتك طقوزيوز اوچنده واقع اولدى .

سؤال : بوولايت رومه ، ولايت عربدن ويا ولايت عجمدن بكلركلديمى؟ جواب : ولايت عربدن وعجمدن كلديلر . سلطان مراد باباسى سلطان محمد زماننده شامدن «اولو حاجب» كم«سدون = سودون حاجب» [١] ديرلردى، « ملك مؤيد » زماننده قاچوب رومه كلدى ، سلطان محمد ديرلك ايلدى، آخر مؤيد اولدى « اشرف » سلطان اولدى سدون ينه شامه‌واردى حاجب اولدى. بوندن صكره مصرك اولو بكى كم آ كا « جانى بك = جان‌بك صوفى» ديرلردى، اسكندريه‌ده حبسه‌يدى ، حبسدن قاچوب سلطان مراده كلدى . سلطان مراد بوكا آت ويردى وخرجلق ويردى « دلقدر اوغلى نصرالدين بك »ه كوندردى . نصرالدين بك بوكا قيزين ويردى ، لشكر قوشدى بونى ملاطيه‌يه كوندردى ، واردى ملاطيه‌نك اوزرينه دوشدى، ايو جنك ايلدى ، ملاطيه‌يى ويرمديلر . آخر تركمانك بعضيسى خائن اولدى جانى بكى اولدرديلر . مصر سلطانى حلب نائبينى دلقدر اوغلى اوزرينه كوندردى ، نصرالدين بك دخى قاچدى «مرج» دن رومه ، سلطان مراده كلدى . مصر سلطانى ، نصرالدين بكك يرينى « حمزه بك »ه ويرى . عربدن واقع اولان بودر .

باب . — آنى بيان ايدركم عجمدن كم كلدى وكلمكه سبب نه اولدى .

« ميرزا شاه‌رخ = شاه رخ ميرزا » خراساندن يوريدى آذربايجانه تبريزه « اسكندر » اوزرينه كلديكم « قره‌يوسف اوغلى » آذربايجانك بكيدر. تبريز نواحيسنده اوغراشديلر ، جنك اوزرنده‌يكن اسكندرك قرداشى « جهانشاه ميرزا » قرداشى اسكندره خائن اولوب شاه‌رخ ميرزايه واردى ، اسكندرك لشكرى صيندى ، اويله اوليجق اسكندر رومه توجه‌ايتدى، كلدى ارضروومه چيقدى . شاه رخ دخى اوغلى « چوكه‌ميرزا » يى آردنجه كوندردى . « قره

[١] اسكى ملوك اسلاميه‌ده باش مابينجى ويا وكيل مطلق و وزير اعظم وظيفه‌سنى ايفا ايدر بيوك مأمور . قاموسده قاپوجيه اطلاق اولنور دينلمشدر .

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان بایزید خان غازیکم برقیزینی «اوغورلو اوغلی احمد میرزا » یه ویرمشدی [١] اول احمد میرزا نه اولدی .

ولایتدن بایندر خان اوغلانلرندن استانبوله کلدیلر . سلطان بایزیده ایو پیشکشلر کتیردیلر . احمد میرزایی اغوا ایتدیلر ، برکیجه قاچردیلر ، سلطان بایزیدك خبری یوقمش . تبریزه ، آذربایجان تختینه ایلتدیلر ، بکلری جمع اولدیلر ، تختی تسلیم ایتدیلر . احمد میرزانك عمیسی اوغلی واردی « تخته » آکا خائن اولدی ، آنی شهید ایتدیلر . احمدمیرزا ایکی آی مقداری تختده پادشاه اولدی ، ولایت رومدن برکشی ایلتدردی ، آنی وزیرایدندی [٢] ، آنك اغواسیله کندویه مطیع اولان بکلری قیردی ، آخر بر عمیسی اوغلی « هبه » دیرلردی میرزادن قاچدی میرزا آردینه دوشدی بولوشدیلر عظیم جنك اولدی ، احمدمیرزایی شهید ایتدیلر واول وزیر ایدندیکی « نقطه‌جی اوغلی » نی پاره پاره ایتدیلر [٣] .

نظم

کرکدر کشی یه خوش عقل ودولت	دخی مصاحب اوله اهل عزت
صاقینه خلق ایچنده آدو صانمن	اوله اهل کرم هم اهل مروت
ایدنمه دکمه برجمری یی همدم	کم آندن ایرشه حکمینه ذلت
عاشقی یاز مناقب ایت دعایی	دعالر ایده‌لر بیل جمله ملت

[١] قمنی قصیراولمسندن طولایی « کوکده » لقبی آلمشدر . زوجه‌سینك « عین شاه » سلطان اوزبکی ملحوظدر .

[٢] صحائف الاخبار ج ٣ ، ص ١٦٧ « کندونك شیخی اولان نقطه‌جی اوغلی نام شیخه کمال مرتبه معتقد اولوب آنك رأیندن خارج ایش ایشله‌مزدی » .

[٣] صحائف الاخبار ج ٣ ، ص ١٦٧ ده « الله قولی سلطان » ك احمد میرزادن توحشله ایالتی اولان کرمانه مأذوناً کیده‌رك فارس والیسی قاسم بکله عصیان ایچون اتفاقلری اوزرینه احمد میرزانك ٩٠٣ ده حربه مجبور اولدیغی ومدت حکومتینك آلتی ماهدن عبارت بولندیغی کوریلیور

کوندردی [۱] ویعقوب آغایه بخشی خلعتلر کوندردی [۲]. اسکندرپاشا ایتدی «سلطانم! روم ایلی بکلر بکیلکی آکا لایقدر» دیدی وهم ویردیلر وبوغزانك ۸۹۸ نه تاریخی هجرتك سکز یوز طقسان سکزنده واقع اولدی، سلطان بایزیددورنده .

نظم

یعقوب پاشا کور نه ایش ایتدی — اول دین رسولیچون خوش غزا ایتدی
قوشاندی قلیجی همتله ، ایتدی غزا — بیل موج دکز فرقتیله جوش ایتدی
آچدی کوزینی یعقوب کوردی درنجل — قراله خبر اولدیکه عورتی بوش ایتدی
یعقوب بیلك مرداندر غزا یولنده — غیری خلقی دوست یولنه بیله اش ایتدی
یازدی عاشق غزای یعقوبه تاریخ — یعقوب کافره دوزیری جمله یوقوش ایتدی [۳]

ایده‌بن سرنکون رایات کفری — دیکوب دین سنجاغن فوق العلاده
فنایه ویردیم اقلیم کفری — مقیم اولدیجه بودار فنا ده
قیلام ادنا قولومی ویواده‌بن — خدا فرصت ویررسه بلغاده
ویروب آت طون اولورم دستکیری — قاچان بر غازی‌یی کورسم پیاده
المده‌یکن ایدرم بذل واحسان — بنی صانمك بیغم زاد وزواده
کشی چکمك نه‌لازم کنج ایچون رنج — نصیب اولمز چو رزقندن زیاده
زمانمده اسیری قلدم ارزان — متاعی دوشدی کافرك کساده
چو سلطان بایزید بن محمد — عنایت قیلدی ایرشدم مراده
بنم بوسنه بکی « درویش یعقوب » — خدا عونیله ایردم بو جهاده
مقام ایده بکا جنات عدنی — اومارم اول غنی دارالبقاده

بو منظومه جامع الدول ایکنجی جلدنده مندرجدر .

صحائف الاخبار ج ۳ ، ص ٤٢٠ بو حرب ۸۹۸ ذی الحجه‌سینك یدنجی جمعه کونی وقوعه کلمشدر .

[۱] صحائف الاخبار ج ۳ ، ص ٤٠٩ ترك حیات ایدنجیه‌قدر قره حصارصاحبده محبوس قالمشدر .

[۲] تاج التواریخ ج ۲ ، ص ۷۹ ؛ «نقود وافره احسانی وبر مرصع شمشیرارسالی ایله سرفراز» صحائف الاخبار ج ۳ ، ص ٤١٩ « خلعت فاخره و شمشیر مرصع و خاص آتلردن بساط ملوکانه ایله دونانمش آت احسان » .

[۳] بومصراع نسخهٔ اصلیه‌ده « یعقوب کافره دزیری جمله یقوش اتدی » صورتنده‌در تاریخ وقعه‌یی تضمن ایتمکده‌در .

كيردى . درنجل بان بو حالى ايشيتدى شاد اولدى ، انكروس ولايتندن و اول اطرافدن مبالغه لشكر جمع ايتدى ، اول ولايتلرك دربندلرين باغلادى ترك قاچمسون ديو . زيرا بو غازيلر آنلرين ولايتينه كيرمشلردى ، بو كافرلر كلوب دربندلرى بكلرديكه « ترك كلوب اوغرايجق هيچ برين چيقارمايه‌لم » ديرلردى . والحاصل كلدى دربنده اوغرادى ، كافر دخى اوكينه ايندى . قارشو واردى « قرب اووا » ده مقابل اولديلر . يعقوب آغا ايتدى « هى غازيلر ! اسلام غيرتيدر ، بو كون دين يولينه طورشمق كرك » ديدى . « الله الله » ديوب يوريديلر ، كافر لشكرينه قاريشديلر ايو جنك ايتديلر . آخر اهل اسلام غالب اولدى كافرى باصديلر ، شول قدر قيرديلركم كافر لشندن آت يوريه‌مزدى و اول درنجل بانى ودخى نيجه بانلرى طوتديلر ، بند ايدوب سكز بيك بورونله خنكاره كوندرديلر ، و اول قيردقلرى كافرلرك بورونلرين كسديلر ايپله ديزديلر ، خنكاره بيله كوندرديلر ، قيريلان كافرك عددى معلوم اولسون ايچون . ودخى غازيلر شويله طويوم اولديكم حدى قياسينى اللهدن غيرى كيمسه بيلمز [١] و اول درنجل بانى خنكار قره حصاره حبسه

[١] « يعقوب پاشا » وقعه‌يى وجه آتى اوزره نظم ايدرك سلطان بايزيد ثانيه تقديم ايتمشدر .

نظم

بولشدق دشمنه چون قيربواده ... ندا ايريشديكم قير بو آراده
حقك امريله ايتدم بر غزاكيم ... مرادخان ايتدى آنجق قوس اووادە
اورردق كافرك بوينه شمشير ... ملكلر بغليوب صفلر هواده
عجبمى بو ظفر چون غيب ارنلر ... معاوندر بزه ارض وسماده
طقوز بيك داخى بشيوزى صايلدى ... قوقلرده دره‌ده وتپاده
طوتيلان ديريله اون بيك وار ايدى ... اسير اولدى قاموسى اول يراده
« درنجيل بان » قرال بكلر بكيسى ... بيله چوق بان طوتلدى اول آزاده
شهنشه دولتنده اول ملاعين ... ياتور محبوس اولوب بند لاده
قو جكسون محنت ورنج و بلايى ... يراشور جاهلك جانى جزاده
قيزل اورن اوكنجه بوريده‌يم ... قرالى تكرى ويررسه پياده.

قیزلرك هر برینی برر مملکت بکینه ویرمشدی ، اما بر قیزینی « بایندرخان » نسلی « احمد میرزا » یه ویرمشدیکه اول شرقه پادشاه اولمشدی . [١]

باب . — آنی بیان ایدرکم بوسنه بکی «یعقوب آغا» [٢] «درنجل بان» [٣] له نه صورتله اوغراش ایتدی .

اصلی بودرکم بو اوغراشدن اوکدین درنجل بان « سرای اوواسی » نه سکرتمشدی ، غیری سنجاق بکی زمانندہ یعقوب خراب ایتمشدی . بودرنجل بان بوسنه ولایتینك اولوبانلرندندر وانکروس قرالینك زیاده بهادرلرندندر [٤] وهم چوق ولایتینه حکم ایدر باندی . یعقوب آغا زمانندہ اوکافرنیت ایتمشکه کله سرای اوواسینی اوره . یعقوب آغا ایتدی « اول کلکسوزین بن وارین » دیدی ، غازیلری جمع ایتدی نیت غزا دیو یوریدی ، درنجل بانك ولایتینه

عین شاه سلطان : بشیر آغا مدرسه‌سی قربنده‌کی مکتبك بانیه‌سی اولوب وفاتنده اورایه دفن ایدلمشدر .

ها سلطان ؛ « بالی پاشا » نك زوجه‌سی اولوب زوجینك وفاتی حسبیله نا تمام قالان جامعینی ٩١٠ ده اتمام ایتدرمش ووفاتنده جامع مذکورده واقع تربه‌سینه زوجی یانینه دفن ایدلمشدر .

[١] ٢٤٥ نجی صحیفه مطالعه بیورلسون

[٢] یعقوب پاشا « خادم » ؛ فاتح سلطان محمد خانك کوله‌سیدر . قاپو آغاسی ٨٨٨ ده بوسنه ٨٩٠ ده روم ایلی بکلر بکیسی اولوب ٨٩٧ ده عزل ایدلش و ٩٠٣ ده وزیر اولمشدر درت بچق آی صکره اختیارتقاعدله ٩٠٧ ده فات ایلهمشدر . سلانیکده مدفوندر . تاج التواریخ ج ٢ . ص ٧٣ ده سلطان بایزید ثانیه آماسیه‌ده قاپو آغاسی وبعده قره‌مان و لیلکنده شهزاده شهنشاهه بکلر بکی اولدینی و هامه‌ر تاریخنك فرانسزجه « هالمر » ترجمه‌سی ١٨٣٦ پارس طبعی ج ٤ ، ص ٥٣ ده ده سلطان بایزید ثانینك داما ی ایدوکی کوریلیور .

[٣] تاج التواریخ ج ٢ ، ص ٧٣ هامشنده اسمینك « دَرَنْجَنی » اولدینی کوسترلدیکی کبی هامه‌ر تاریخنك آنف البیان ترجمه‌سی وطبعی ج ٤ ، ص ٥٣ ده ده « درنجی » در .

[٤] تاج التواریخ ج ٢ . ص ٧٣ و صحائف الاخبار ج ٣ . ص ٤١٧ ده مجار قرالینك قرداشی اوغلی اولدینی کوسترلمش ایسه‌ده تاج التواریخك مذکور صحیفه‌سی هامشنده خروات قوماندانلرندن ایدوکی بیان ایدلش وهامه‌ر تاریخنك بالاده‌کی ترجمه‌سی دردنجی جلدینك ٥٣ نجی صحیفه‌سیده بونی مؤید بولنمشدر

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان بایزید خان غازی جمیع ولایت رومی ضبط ایتدی .

عرب حدندن تا کورجستانه وارنجه، تا کم کفه‌نك بورن طولانوب خورزمه وارنجه . بو طرفده افلاق ولایتی تا انکروسه وارنجه. بو یکاروم ایلی ولایتینی دکزلرینی تا «رین پاپا» یه وارنجه . آندن کلوب تا حدمصره کلنجه، جمیع بونك النده ایدی . وهم حق آکا یدی اوغل ویرمشدی ، وهراوغلینه بر مملکت پادشاهلغن ویرمشدی [١] وهم طقوز قیزی دخی واردی . [٢] وبو

---

[١] شهزاده عبدالله ؛ فاتح سلطان محمد زماننده صاروخان والیسی ایدی وفاتی ٨٨٨ رمضانده‌در .

شهزاده شهنشاه؛ ولادتی ٨٦٥ برمدت تره‌مان والیلکنده بولندقدن صکره ٩١٧ ده قونیه‌ده فاتله جنازه‌سی بروسه‌یه نقل ایدیلهرك سلطان مراد خان جوارینه دفن اولنمشدر.

شهزاده احمد ؛ ولادتی ٨٧٠ در ٨٨٦ ده آماسیه والیسی اولوب ٩١٨ ده افناء ایلمشدر . بروسه‌ده سلطان مراد جوارنده مدفوندر .

شهزاده عثمانشاه؛ صاروخان والیسی اولوب ٩١٨ ده وفاتله بروسه‌ده مراد خان جوارنده مدفوندر .

شهزاده محمد؛ کفه‌والیسی اولوب ٩٠٠ ده وفات ایتمشدر نعشی بروسه‌ده خداوندکار خان تربه‌سنده مدفوندر

شهزاده‌قورقود؛ «ابی‌الخیر محمدقورقود»؛ تاریخ ولادتی ٨٧٢ ویا ٨٧٤ در. صاروخان والیسی ایکن تکه والیلکنه تعیینه‌مغبر اوله‌رق مصره عزیمت وعودتنده تکرار صاروخان والیلکنه نصب اولنمش و ٨ ٩ تکه‌ده افنا ایدلمشدر. بروسه‌ده سلطان اورخان تربه‌سنده مدفوندر . علما و شعرادن ایدی .

شهزاده محمود ؛ ولادتی ٨٨٠ ده‌در . ابتدا قسطمونی والیسی اولوب ٩١٠ ده صاروخانه نقل ایدلمش ٩١٣ مغنیسا ده وفات ایتمشدر ارتحالنه شاعر لامعی «حق رحمت ایلسون» تاریخنی سویلمشدر .

[٢] خدیجه سلطان ؛ بروسه‌ده وفات ایدوب اورادہ مدفوندر . ادرنه قاپوسنده بر جامع شریف انشا ایتدرمشدر .

کوهی ملوك سلطان؛ «دوقه‌کین زاده محمدپاشا» نك زوجه‌سیدر . تاریخ وفاتی ٩٥٧ ، ایوبده «زال محمود پاشا» مکتبنده مدفوندر .

سلجوق سلطان ؛ وفاتی پدرینك ارتحالندن اولدر . پدری تربه‌سی آردنده تربهٔ مخصوصه‌ده مدفوندر .

ایندی [١] واوقبه‌یی ونیجه اولری ونیجه‌مسجدلری آدملریله هلاك ایتدی. پادشاه روم بومصیبتی کوردی، جمیع ولایتینه مال‌صدقه ایتدی. پادشاه‌دخی کوچدی یابلایه کیتدی [٢] بونك تاریخی دخی اولکی تاریخده واقع اولدی [٣].

سؤال : اول مصر لشکرندنکم ایلچی کلمشدی نیجه اولدی ؟ جواب : بر آی مقداری آلیقودیلر ، اول عسکرك قره‌مانه ایتدیکی حدثدن اوتوری . علوفه ایتدیلر وهم آتلرینه یم ویردیلر ، زیرا ایتمیه‌جك اولورسه کلیرلر دخی آرتق ایدرلر .

سؤال : بو ایلچی نیچون کلمشدی ؟ جواب : عذر ایتدیکم « پادشاه روم غازی پادشاهدر ، نیه احتیاجی واردرکم بو چوقور اووانی ضبط ایتمك دیلر وبو چوقور اووا خود « مکه » « مدینه » وقفلریدر . ایمدی بو مکه‌ومدینه وقفلرین وبو خدمتی ، بو غریبلرکم مصر سلطانیدر ، بونلر ایده کلمشلردر . لطف ایدوب بو خدمتی بو غریبلره لایق کوره‌لر واول حصارلری تسلیم ایده‌لر » دیدی . پادشاه روم دخی بر عزیز کشی کوندردی ایاچیلکه . بو ایلچی‌یله بیله واردی ، اول حصارلری تسلیم ایتدی [٤] وهم مصر سلطانینه دخی ایو هدیه‌لر بیله کوندردی واردی مصر سلطانینه واردی ، مصر سلطانی دخی ایلچی‌یه ایو عزت ایتدی . بر ایلچی دخی اول قوشدی ، کلدی محبت اظهار ایتدی . بوماجرانك تاریخی هجرتك سکزیوزطقسان یدیسنده‌واقع اولدی. ـ ٨٩٧ ـ نه

[١] تاج التواریخ ج ٢ ، ص ٦٥ : آت میدانی قربنده « کون کورمز کنیسه » دیمکله معروف اولان دیر عظیمکه صلابت و استحکامی حد کمالده اولغین مخزن باروت ایتمشلرایدی . . . عزم آسمان ایدن قبهٔ‌دیر فلك قمرمقعرینی سیرایدوب قزل‌آطه قربنده دریایه‌دوشدی ، پران اولان طاشلر استانبول‌حلیجنی آشوب کیمی‌غلطه‌یه وکیمی اسکداره دوشوب مواضع کثیره‌ده خسارتلر واقع اولدی. »

[٢] تاج التواریخ ج ٢ ، ص ٦٧ ؛ ادرنه‌یه

[٣] تاج التواریخ ج ٢ ، ص ٦٥ده ٢٢ شعبان و ٢٤ تموز ٨٩٥

[٤] تاج التواریخ ج ٢ ، ص ٧ ـ ٦٦ وصحائف‌الاخبار ج ٣ ، ص ٤١٦ تونس پادشاهی « سلطان عثمان حفصی » نك سفیر مخصوص ارساليله وقوعبولان‌رجاسنه « ملاعرب » دیمکله مشهور مفتیٔ عصر « زین‌الدین علی عربی » نك انضمام ایدن غیرتیله سلطان مصرله عقد مصالحه ایدلمشدر

باب . — آنی بیان ایدرکم « سیس حصاری » نه واران [۱] جندیلری روم پادشاهی نیلدی .

ایو عطا احسانلر ایدوب مصره کوندردی . مصر سلطانی آنلری قدس شریفده محبوس قیلدی . بودخی کچن تاریخده واقع اولدی .

باب . — آنی بیان ایدرکم مصر سلطانی رومه لشکر کوندردی نیلدی.

علاءالدوله اغوا ایتدیکم « روم پادشاهی لشکر جمع ایدوب اوزرینه کلیورر» دیدی . سلطان مصر دخی خزینه‌لر دوکدی لشکر عظیم جمع ایتدی ، رومه کوندردی . رومه کلدی کوردیلرکم ، روم پادشاهی لشکر جمع ایتمه‌مش. بونلرك خودنیتی کافره غزا ایتمکدیکم مصر لشکری رومه کلدی . روم پادشاهینه ایلچی کوندردیکم « اوش بن کلدم ، ولایتینه چیقدم ، چوقور اووادهٔ آلدیغك حصارلری ویر ، یوخسه سن بیلیرسن » دیدی . ایلچی دخی کلدی روم پادشاهینه یتشدی . دخی سؤال جواب اولدین مصر ، قره‌مان ولایتنده قیصریه‌یه وانکوریه وآقسرایه ولارنده‌یه وبو ولایتلره سکردیم صالدی . یاقدی وییقدی ، کولك حصاری اوزرینه دوشدی ، آلامدی یوز قرالغیله ینه ولایتینه کیتدی . کوندردکلری ایلچی روم سلطانی یانده قالدی .

۸۹۵ سنه بوماجرانك تاریخی هجرتك سکز یوز طقسان بشنده واقع اولدی ، وهم بو تاریخده استانبولك بر طرفینه بر مصیبت واقع اولدی ، زیاده یاغمورلر یاغدی ، کولك کورلدی و یلدیملر شاقیدی [۲] بر کافری قبه‌یه یلدیرم

---

[۱] تاج‌التواریخ ج ۲ ، ص ۵۵ صدراعظم خادم علی پاشا ، روم ایلی بکلربکیسی خلیل پاشایی سیسك فتحی ایچون اولجه کوندروب کندوسیده متعاقباً عزیمت ایتمشدر. قلعه محافظی نبی بك استیمان‌و قلعه‌یی تسلیم ایتمکله مومی‌الیهی ایکی‌بیك مقداری خواصی ایله استانبوله اعزام ایتمشدر .

[۲] شاقیمق : آیدینلق بلوطلر آراسندن پارلامق ، الماس کبی نقطه نقطه پارلامق. شمشك چاقق ، طوب وتوفنك آتشی وآیینه وکوز وامثالی نسنه‌بردن بره پارلایوب آیدینلق اتمك ، لمعه‌پاش اولمق ، سس چیقارمق ، اوتمك

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان بایزید خان دوکون ایلدی ، نه‌صورتله ایتدی .

برکون کندی اوغلینی سنت ایتدی ، وبردخی قیزی اوغلینی وبردخی وزیرلری اوغلینی سنت‌ایتدی [۱] ونجه‌یتیملره‌لباسلر کیدروب بیله‌سنت‌ایتدی واوچ قیزین دخی چیقاردی ، جمله‌سینه برنجه کون دوکون ایلدی . سؤال : بوسلطان بایزید خانك خود اوغلانلری چوقدی ، باقیسی نولدی ؟ جواب : باقیسی تیمارلو تیمارنده‌یدی ، وهم آنلری سلطان محمدخان‌غازی اوغلی «جم»ی سنت ایتدیکی وقتن آنلری دخی ایتمشدی [۲] . سؤال‌قیزلرین کیملره‌ویردی؟ جواب : برقیزین « بایندرخان » نسلی « اوغورلوخان » اوغلی « احمد » ه ویردی[۳] وبرقیزینی کندینك‌اولو وزیری‌اوغلینه[٤]ویردیکم‌اول‌داودپاشادر ، وبرقیزین اسکندریه بکی « نصوح بك » ه [٥] ویردی . وبودوکونك‌تاریخی هجرتك سکزیوز طقسان بشنده واقع اولدی . ۸۹۵ نه

سؤال : بوداق کم قاچدی ، نره‌یه کیتدی ؟ جواب : ینه شامه واردی ، مصر سلطانی طوتدی حبس ایتدی ، آندن صعید ایلینه کوندردی[٦].پادشاه روم علاءالدوله‌یه تیمارینی ینه ویردی مقرر قیلدی . اسکندر بك مصرده محبوس قالدی ، آخر ینه صالیویردیلر ، رومه کلدی ، وبونك تاریخی کچن تاریخده‌در .

---

[۱] تاج التوارخ ج ۲ ص ٦۸ ؛ شهزاده سلطان احمدك مخدومی دخی .
[۲] واقعات جم ؛ سلطان جمك تاریخ ختانی اوائل صفر ۸۸۷
[۳] ۲٤٤ نجی صحیفه مطالعه بیورلسون .
[٤] مصطفی پاشا ؛ آماسیه پاشاسی اوله‌رق شهزاده احمد ولایتنده اسیر و بعده وزیر اولمش و ۹۳۰ تاریخنده قضاءً وفات ایتمشدر .
[٥] فاتح سلطان محمد خان امراسندن ایدی . ۸٦۹ ده بوسنه و صکره اشقودره والیسی اولمشدر .
[٦] صعید ؛ خطهٔ مصریه‌نك قسم جنوبیسی ، مصر علیا ، صعید یوکسك طرف معناسینه‌در .

عسكر كليبورر » ديديلر ، بونلر دخى صبر ايتديلركم مصر لشكرى كلدى ، صوكنارينه قوندیلر. روم لشكرى دخى حاضر اولدى ،صفلر آلايلر باغلاديلر ، آردلرينه ارقومديلر ، خيمه‌لرين قورديلر ، مصر لشكرك كوزلي طورديلر ، وآنلر بونلرك كوزاديكى يردن كلديلر ، بلكه بونلر غافل اولديغى يردن كلديلر [١] يوريديلر . بونلر جنكده يكن قره‌مان خائنلرى اردوبى يغمالاديلر قاچديلر . بوطرفدن « طورخان بك اوغلى عمر بك » و « يحيى پاشا » [٢] و « كديك اری اوغلى » [٣] يوريدى وبو طرفدن « موسى بك » يوريدى ، وپادشاه قوللرى يوريدى . مصر لشكرى آناطولى لشكرندن آيرلدى قاچدى ، بونلر قوومادیلر ، زيرا عثمانلونك عادتى دكلدر قاچانى قوومق . دوندیلر خيمه‌لرينه كلديلر ، كوردیلركم قره‌مان خائنلرى يغمايه اورمشلر ، بونلردخى بوخائنلرك آردينه دوشديلر وباقى عسكر كم قالدى قاچديلر . الحاصل ايكى طرفدن بيله قاچديلر ، الابرى برندن قاچديلر ، وبوماجرانك تاريخى هجرتك سكسن يوزطقسان دردنده واقع اولدى . سنه ٨٩٤

باب . — آنى بيان ايدركم « دلقدر اوغلى بوداق بك » روم پادشاهينك ياننده نه وجهله كيتدى .

پادشاه علاءالدوله‌نك تيمارينى قرداشى بوداقه ويردى ، يوريدى تيماره واردى . غفلتله علاءالدوله‌نك ايكى اوغلينى طوتدى برينك كوزلرين چيقاردى ، اوطوردى تنعمه مشغول اولدى . علاءالدوله دخى لشكر جمع ايتدى وبوداقك اوزرينه كلدى ، اوغراشديلر بوداق قاچدى . « ميخال اوغلى اسكندربك » بيله يدى طوتلدى ، اما مبالغه جنك ايتدى ، آخر اوغلن دوشرديلر ، كندوبى طوتديلر مصره كوندردیلر ، بوماجرانك تاريخى اولكى تاريخده در .

[١] صحائف الاخبار ج ٣ ، ص ٤١٣ سلطان مصرك ايكنجى وزيرى اتابك اوزبك ايله اوچنجى وزيرى سلحدارى تمرزبك ودردنجى وزيرى ميراخور قنسوه بالجمله شام بكلرى عسكرلريله .

[٢] حضرت فاتحك تولارندن اولوب اندرون همايوندن بالتفيض ٨٨٥ ده بوسنه بكى ٨٨٦ ده روم ايلى بكلربكيسى ٨٨٧ ده معزول ٨٩٢ ده كانغرى واليسى ٨٩٣ ده ثانياً روم ايلى بكلربكيسى ٩٠٧ ده ثانياً بوسنه بكلربكيسى اوسنه آناطولى بكلربكيسى وسلطان بايزيد ثانى يه داماد ٩٠٩ ده ثالثاً روم ايلى بكلربكيسى ٩١٠ ده وزارت ايله قبه نشين اولوب ٩١٢ ده وفات ايتمشدر .

[٣] تاج التواريخ ج ٢ ص ٥٧ ؛ ولى الدين اوغلى احمد پاشا .

برکشی شام نائبی اولمشدی ، اول دخی فرصت بولدی ، کیجه‌یله فرصت بولوب چیقدیلر ، حصارك خندقینه کیردیلر ، خندقدن چیقدیلر آتلره بیندیلر ، شام طاغلرینه قاچدیلر ، ترکمان بکلرینك آرالرینه کیردیلر واول بکلر همت ایتدیلر کلدی . سلطان بایزید کلدی ، پادشاه دخی ویزه سنجاغی بکلکن ویردی .
سنه ٨٩٣ هجرتك سکزیوز طقسان اوچنده واقع اولدی .

باب . — سلطان روم آطنه یه وطرسوسه تکرار لشکر کوندردی نه صورتله اولدی وزیری علی پاشایه امر ایتدیکم « قاپومدن نه قدر قول دیلرسك آل » ودخی روم ایلی لشکرینی آناطولی لشکریله بیله قوشدی [١] وهم دکز یوزندن برنجه پاره کمیلر [٢] کوندردی قاپودان هرسك اوغلیله ، علی پاشا دخی یوریدی ، بوغازدن کچدی وروم ایلی بکلربکیسی دخی کلیبولی بوغازندن کچدی . واردیلر قره‌مانده [٣] جمع اولدیلر واول ولایته واردیلر مرادلرنجه فتح ایتدیلر [٤] .

نظم

علی پاشا جهانده سرور قوپدی — وزیرلر آراسنده یکسر اولدی
نره‌یه کم وارسه قدمی مبارك — نظرنده کی طوپراق جوهر اولدی
بایزید خان دولتی عظیمدر — علی اول عظمته مظهر اولدی
عاشقی بوتواریخ کم یازارسن — جهان ایچنده طوغدی انوار اولدی

وبوندن صکره کلدیلر آطنه‌ده برغریب حصار یاپدیلر ، وبرحصار دخی طرسوسده یاپدیلر کم عسکر منصوره دستور ویره‌لر [٥] . خبر کلدیکم « مصردن

[١] تاج التواریخ ج ٢ ، ص ٥٥ : روم ایلی بکلربکیسی خلیل پاشایی تخت لواسنده اولان امرا وسپاه ایله وآناطولی بکلربکیسی سنان پاشایی زیرحکومتنده اولان لوا ایله وایکی بیك یکیچری وقپوقولرندن اوچ بلوك ضم ایدوب . ٨٩٣ ربیع الاخرینك اوچنچی کونی اسکداره مرور ایتمشلردر
[٢] تاج التواریخ ج ٢ ، ص ٥٥ وصحائف الاخبار ج ٣ ، ص ٤١٣ یوزپاره سفینه ایله
[٣] صحائف الاخبار ج ٣ ، ص ٤١٣ ، قره‌مان والیسی یعقوب پاشا ایله
[٤] تاج التواریخ ج ٢ ، ص ٥٥ ؛ اناورزاوکوره وایاس ونمرون وملوانه قلعه‌لرین آلدی . صحائف الاخبار ج ٣ ، ٤١٣ : انازر وپیاس ونمرون وملوانه قلعه‌لرینی .
[٥] تاج التواریخ ج ٢ ، ص ٥٥ وصحائف الاخبار ج ٣ ، ص ٤١٣ ؛ آطنه وطرسوسك قلعه‌سینی تعمیر ایتمشدر .

مدارا ایتدی اوزبکه آدم کوندردی ، ایتدی « اوغلکه قیزم ویره‌ین واوغلم دخی مصره وارسون ، سلطان قاپوسینه قوللق ایتسون » دیدی اوزبك دخی بوسوزی قبول ایتدی ، علاءالدوله یه کیسه‌لرله فلوریلر کوندردی. علاءالدوله براوغلینی مصره کوندردی . ترکمان بکلری ایتدیلر « بر اوغلکی کوندردك ، هله قیزینی دخی نیچون کوندررسن ؟ » دیدیلر . علاءالدوله ایتدی « قیز یانولقدر » [١] دیدی « بر طورلاق اشقه اقرار ایتدمکه آکا حاجی بکتاش اوغلی دیرلر ، بری دخی حاجی اوز بك اوغلینه اولسون » دیدی .

نظم

محبت حق ایچون اولمق آریقدر — حق ایچون اولماسه صوکی فراقدر
کوکل اولدر اوله کرچك محبت — محبتلو کوکل دوسته طوراقدر [٢]
زمان خلقی قامو دنیا سورلر — صوفولر مرادی یاغلو چورکدر
زمان صوفولرین عاشقی سور [٣] — علاءالدوله اکرچه کم آریقدر

وبوماجرانك تاریخی هجرتك سکزیوز طقسان ایکیسنده واقع اولدی . سنه ٨٩٢

باب .— آنی بیان ایدرکم « دلقدر اوغلی بوداق بك » روم پادشاهینه‌نه صورتله کلدی .

اول شاهك [٤] حصارنده محبوسدی والا بونك خدمتینه کلیر کیدر برخاتون کشی واردی . اوخاتون کشیله دائم خبر کوندرردیکه « الله فرصت ویروب چیقم ، بنی کوزتك » دیردی ، کیجه‌لرله کوزترلردی . « زیرا کم بوندن اوکدین دخی بوحبسدن قورتلمش آدمار چوقدر » دیدی . نوکرلری دخی اول خاتون کشیله اورغانلر کوندردیلر ، کندولر حاضر اولدیلر . اللهك قدرتیله

[١] یانو ؛ لعنت .
[٢] طوراق ؛ مقام ، مکان ، مسکن ، وقفه .
[٣] سوکمك ؛ لوم ایتمك .
[٤] صحائف الاخبار ج ٣ ، ص ١٦٩ سلطان مصرك

هرسك اوغلی ایدر « سلطان برقولینی برایشه کوندرسه قول وارمازین دیمك اولورمی ؟ » . سلطان ایدر « بواولماز » . هرسك اوغلی ایدر « ایمدی بنی افندم کوندردی کلدم » . سلطان ایدر « یاسن آنك قیزینی بنجه آلدك [١] . هرسك اوغلی ایدر « قوللق ایتدم افندمدر همت ایتدی آلدم » . سلطان ایدر « بصابوعثمان اوغلیله بزمیك دوشمه‌مز[٢] نه بولور؟ »[٣] . هرسك اوغلی ایدر « پادشاه‌پادشاهی یکمك عجب‌اولماز ، ینه نیت دوستلغه‌اولیجق » . سلطان ایدر « سنی آیراین وار مینی دوست قیل » . هرسك اوغلی ایدر « سلطان بیوررسه واره‌ین دوست ایده‌ین » دیدی . سلطان ایدر طرطوق [٤] ویرك » دیدی . آت ، قماش ، آقچه ، آلتون ویردیلر . هرسك اوغلی دخی بارشدرمغه عهدله برنجه بکلرله هرسك اوغلینی قویویردیلر ، ینه‌روم‌پادشاهنه کلدی ، بارشدردی .

نظم

قوماسن اول مدارایی الکدن	که فرصت بوله سن‌سن اول دیاره
مدارا ایتدی هرسك‌اوغلی سلطانه	بودمده سلطانی ایتدی اواره
عاشقی مدارا خوشدر یرنده	مدارادر اوران دشمنی یره

باب . — آنی بیان ایدرکم « علاءالدوله » مصرلویله نیجه دوست‌اولدی ، مع‌هذا سلطان بایزیدله دوست‌ایکن مصرلویه نیجه دوست اولدی .

---

[١] سجل عثمانی ج ١ ، ص ١٩٥ ده مندرج اولان ترجمهٔ حالنده صهریت پادشاهی‌یه نائلیتنه دائر بر قید یوقدر . تاج‌التواریخ جلد ٢ ص ٥١ ، «صداقتی التفاته لیاقتی اولدیغی‌ایچون‌قرابت مصاهرت سلطانی‌برله مفاخرته سزاوار کوریلن آناطولی بکلر بکیسی هرسك‌اوغلی‌احمدپاشا» . حدیقةالوزراص ١٦ «خدمات عمیمةالبرکاتی‌وسیلهٔ سعادت مصاهرتلری‌اولدی » خریطهٔ‌قپودانان دریای ص ٢٣ ده ٩٠٢ ده دامادپادشاهی اولدیغی بیان ایدیلیور .

[٢] یك دوشمك ؛ اوست کلمك .

[٣] نه بولور ؛ بولق اولمق دیمك اولمغله « نه اولور » مقامنده‌در .

[٤] طرطوق : اصلنده بویله ایسه‌ده فصیحی «تارتیغ» اولوب هدیه ، پیشکش ، یادکار ، تحفه ، برکذار دیمکدر .

وارساغی الك الك اله‌دیلر. وارساق دخی طرف طرف مطیع اولغه باشلادیلر، «بوغه اوغلی»، «آق‌باش اوغلی»، «الوان اوغلی»، «سومر اوغلی»، «اکدر اوغلی» «اورن اوغلی»، «آطه‌لی اوغلی»، «اوغوزبك»، «آریق شیطان اوغلی» [۱] ودخی نجه بونلرك کبی وارساق بکلری چوق چوق داود پاشایه کلدیلر، خلعتلر کیدیلر، سلطان بایزید خانه مطیع اولدیلر وهم طورغود اوغلینی یرلرندن سوردیلر چیقاردیلر.

نظم

کیمك کم اولسه بخت وجاهی — اولور بوجمله خلقك اول پناهی
پناه اولمایه نیچون کم بوخلقه — خصوصا جمله روحك اوله شاهی
بایزید خان غازی آل عثمان — دعاجیسی ملك هم جمله ماهی
عاشقی یاز تواریخ مناقب — اوخانك عمرین اوزون ایت الهی

بوماجرانك تاریخی هجرتك سکسزیوز طقسان برنده واقع اولدی. ٨٩١

باب. — آنی بیان ایدرکم «هرسك اوغلی» مصر سلطانیله نیلدی.

هرسك اوغلینی کم مصره ایلتدیلر، سلطانك قارشوسینه طورغوردیلر، بیر اوپه‌ردیلر. سلطان صوردیکم «هرسك [۲] تکن [۳] نه کشی‌دی» بوایدر «برکافر ولایتینك پادشاهیدی». «یاسنی بوعثمان اوغلی نه‌نك کبی طوتدی». هرسك اوغلی ایدر «مملکتمزی قایجلمه آلدی، بنی اسیر ایتدی» [٤]. سلطان ایدر «هی بصا [٥]! سن قول کشی وبن قول کشی نته [٦] کلدك بنم اقلیممه».

[۱] تاج التواریخ ج ۲، ص ٥٤: بوغا اوغلی، آقباش اوغلی. الوان اوغلی، سومك اوغلی، اورن اوغلی، اولو اوغلی، آرق شیطان، اوغوز بك اوغلی.

[۲] هرسك: آلمانجه هرجوغ؛ بك، دوقه.

[۳] تکن: شهزاده؛ پرنس.

[٤] صحائف الاخبار ج ۳ ص ٤٤٤ ده «هرسك حاکمنك اوغلی اولوب باباسی طرفندن بر خدمت ایله استانهٔ سعادته کلدکده شرف اسلام‌ایله مشرف اولوب خدمت شهریاریده» قالدی دینلشمدر.

[٥] هر ایکی نسخه‌ده بویله‌در فقط قانون معناسنه اولان «یاسا» اولمق

[٦] نته: نصل.

پادشاه روم دخی وزیری داود پاشا[١]یه امر ایتدی کم «تیز قوللرمدن نه مقدار قول آلیرسك آل دخی وار» دیدی. داود پاشا دخی آلدی وآناطولی بکلر بکیلکن قولی سنان بکه [٢] ویردی ، آناطولی لشکرین ینه یکیلدی تمام ایتدی ، داود پاشایه قوشدی ، امر ایتدیکم «یوروك الکز ایردیکی یره دکین خراب ایدك وهر نه کم مقدار اولدیسه کوره وز» دیدی . داود پاشا دخی یوریدی ولایت عربه چیقدی ، ومصر سلطانینه دخی خبر اولدیکم «رومدن لشکر عظیم کلدی ، ولایت عربی خراب ایتمکه» دیدیلر . مصر سلطانی دخی جمیع خزینه سینی دوکدی . ولایتینه مال صالدی ، لشکر عظیم جمع ایتدی ، ینه حلبه کلدی . روم پادشاهینك مرادی وارساق ولایتینی آریتمدی[٣]، آنکچونکم اولشکر کم صندی وارساقله قره مانلونك خائنلکی اوجندن صیندی . داود پاشا کم ولایت وارساقه کیردی [٤]، همان ولایت وارساق احاطه ایتدی. روم لشکری، روم ایلی بکی علی پاشا طرسوس طرفندن یوریدی ، آناطولی بکلربکیسی بلغار طاغی طرفندن یوریدی [٥] وارساق بکلری متحیر قالدیلر ، چونکم بو بکلر ولایت

---

[١] فاتح سلطان محمد خانك خواص خدامندن ایدی ٨٧٨ یوسنه بکی اولوب ٨٨٠ ده عزل ایدلش بعده آناطولی بکلر بکیسی ٨٨٨ ده صدر اعظم اولەرق ٩٠٢ ده متقاعد اولنش ٩٠٤ ربیع الاولنك دردنجی کونی وفات ایلیەرك استانبولده انشا ایتدیردیکی جامعی قربنه دفن ایدلشدر .

[٢] سنان الدین یوسف پاشا بالترقی آناطولی وصوکره روم ایلی بکلر بکیسی وحسن خدمتله وزیر و ٩٢٠ ده صدر اعظم اولوب ٩٢٢ ذی الحجه سنك طقوزنجی کونی مصر حربنده شهید اولشدر. حقنده سلطان سلیم خان اول حضرتلری «مصری ضبط ایتدك فقط سنان غائب اولدی برمملکت اکا بدل اولەمز» بیورمشلردر .

[٣] آرتمق : تطهیر ایتمك .

[٤] تاج التواریخ ج ٢ ، ص ٥٣ ؛ ممالك عرب حدودنده اوچ قاپو یایلاسینك اوته یانده « قوجه قلعه سی » قربنده « آلاطاغ » اتکینه وصولنده « ذوالقدر اوغلی علاء الدوله» کندیسینه ملاقی اولەرق اولجه وارساقلری تحت اطاعته آلمسی توصیه سی اوزرینه

[٥] تاج التواریخ ج ٢ ، ص ٥٤ ؛ روم ایلی بکلر بکیسی علی پاشا طرسوس طرفندن ، آناطولی بکلر بکیسی سنان پاشا « اولاش یوردی » دینیلن محلدن، کندیسی قاپو قولی ایله بلغار طاغندن .

قورقولرندن وباقی سنجاق بکلری جنك ایتمدیلر وقلیچ دخی چیقارمدیلر ، اوق آتمدیلر ، آطه‌نك صوینه دوکلدیلر ، چوقن صوده قیردیلر . مصر لشکری هرسك اوغلینی احاطه ایتدیلر ، پادشاهك بر ایکیوز یکیچری قوللری واردی هرسك اوغلویله آنلر ایو جنك ایتدیلر وهم قیردیلر وهم قیرلدیلر . آخر مصر لشکری غالب اولدی ، هرسك اوغلینك آتن سکیرلدیلر وکندویی مجروح ایدوب طوتدیلر[۱] ، مصرك بکیسی اوزبکه‌ایاتدیلر ، جراحلر کتیردیلر جراحتینه تیمار ایتدیلر . باقی سپاهیلری بند ایتدیلر وآنك یایالری کندی اختیارلریله چرکس بکینه دونمشلردی ، اول طایفان خاقه ایتدیلر « آزاداولسون اردومزدن چیقن » دیدیلر ، اول دینسز چرکسلر آنلره قلیچ اوردیلر ، قاچوب ینه اردویه وارانی دخی قاپولرنده دپه‌لدیلر . کلدیلر آندن حصار اوزرینه دوشدیلر ، عهدله حصاردن بیك بش یوز کشی چیقاردیلر ، ارنلرین طوتساق ایدوب آچه ، یالین آیاق ، یالینجاق ایپه دیزدیلر دخی کیمن حلبه وکیمن شامه وکیمن مصره کوندردیلر ، هر شهره کم واردیلر حقارتله بویونلرینه کافر خاچن طاقدیلر ، یوریموب یولده قالانك بویونن اوردیلر شهید ایتدیلر ، واول حصاری بیقدیلر . هرسك اوغلینی حقارتله مصره ایلتدیلر ، سلطان مصر تختینك آیاغن اوپدردیلر .

نظم

آنی یازدی اول قدرت بوزلماز — نه‌بی قدرت بوزارسه اول دوزلمز
بر ادنا مفلسی تختـه چیقارر — کیمی سلطانکن هیچ پولی قلماز
بو عالم خیروشری کم قارشوبدر — کیمه‌کم نصیب اوله یولدن آزلماز
اکرچه‌قهرددوشدی‌هرسك‌اوغلی — عاشـقی تقدیر ایشیدر بویویولماز

باب . — آنی بیان ایدرکم روم لشکرینه کم بو سیاست واقع اولدی ، آندن صکره نه ظاهر اولدی .

[۱] تاج‌التواریخ ج ۲ ، ص ۵۳ ـ ۵۲ وصحائف‌الاخبار ج ۳ ص ۲۱۲ ده مجروح وپارمقلری کسلدکدن صکره اسیر اولدیغی بیان اولنیور .

باب . — آنی بیان ایدرکم روم پادشاهینه خبراولدیکم « اول حصاربکلین قوللریکی غفلتله قیردیلر » دیو. روم پادشاهی دخی « لشکر قیرمق عجب اولماز ایشدر» دیدی . آناطولی بکلر بکیسی « هرسك اوغلی احمدپاشا» [۱] یه امر ایتدیکم « تیز وارك اول حصارده اولان قوللریمه یاردم ایدك» دیدی [۲] . بونلردخی یوریدیلر، آطنه یه واردیلر، اکثر سپاهی یایاق ایدی، آزیقلری یوق؛ آچیالینجاق؛ دشمنه قارشو طوردیلر ؛ حصار خلقی حصاردن چیقدیلر طوپلرین بوزدیلر . اویله اولسه مصر لشکرینك بعضیسی قاچمغه باشلادی، اومارلرکم بکلربکی یوریه، بکلربکی خودقونمغه مشغول اولدی. واروب باش کسوب آقتارمه کتیرنی سیاسته امر ایدرکم « بن بونلرك جمیعسن طوتارم » دیر. مصرلشکری کوردیلرکم بونلر جنك ایتمدیلر ، قونمغه مشغول اولدیلر ، بر آرادن همین هجوم ایتدیلر. قره مانلی آصلده خائن ایدی، بکلرین قودیلرقاچدیلر، اول بك آردلرینه دوشدی اولدانخی قاچدی. بو طرفدن خضربیك اوغلینك لشکری «خضربك اوغلی محمدبك» [۳] طرنزون بکی سنان بك انکوری بکی «احمدبیك» نیکده یه دکین قاچدیلر [٤] ، آردلرینه باقمدیلر یته لردیو

---

[۱] سرای همایونده تربیتله میر علم ۸۸۹ ده آناطولی بکلر بکیسی ومصرلیلرله حربده اسیر اولدقدن صکره قپودان دریا ۸۹٤ ده ینه آناطولی بکلر بکیسی بعده وزیر ۹۰۲ ده صدر اعظم اولدرق ۹۰۳ ده عزل ایدلدی ، ۹۱۰ ده ثانیاً صدر اعظم ۹۱۳ ده ثانیاً قپودان دریا ۹۱۷ ده ثالثاً صدر اعظم اولدرق او سنه معزول ۹۱۸ ده رابعاً صدر اعظم ۹۲۰ ده معزول وبروسه محافظی اولدی ۹۲۲ ده وفات ایلمشدر . بروسه ده مدفوندر . « خریطهٔ قپودانان دریای » ص ۲٤ ده قره مرسل قربنده تأسیس کرده سی اولان هرسك نام قصبه ده انشا ایتدیردیکی جامع خطیره سنده مدفون اولدیغی بیان اولنیور

[۲] تاج التواریخ ج ۲ ، ص ۵۲ وصحائف الاخبار ج ۳ ، ص ٤۱۲ : «خضر بك زاده محمد پاشا » ایله « قره کوز محمد پاشا » دخی احمد پاشانك معیتنه مأمور اولمشلردر .

[۳] خضر بك زاده محمد پاشا : یورکیج پاشا زاده خضربکك مخدومی وفاتح حضرتلری عصرنده امرادن بعده وزیر وروم ایلی بکلر بکیسی اولوب ۸۸۹ ده وزارتدن عزلله شهزاده احمده لالا اولدرق ۹۰٤ ده وفات ایتمشدر .

[٤] تاج التواریخ ج ۲ ، ص ۵۲ وصحائف الاخبار ج ۳ ص ٤۱۲ خضر بك زاده محمد پاشا هرسك زاده احمد پاشادن اسن واقدم اولدیغی حالده سردارلغه تعیین ایدلمدیکنه مغبر اولدرق قره کوز محمد پاشا ایله بالاتفاق میدان حربدن فرار ایتمشلردر .

اوزی باشن خلاص ایتدی یاغیدن بوکافردر نیجه لشکر طاغیدن
بایزید خان هیبتی قاچردی آنی له بانك ایلینه کچردی
عاشقی یاز بوخانك شوکتنی قولی علیده اولان همتنی
نیجه یوزبیك قولی واردولت اسی ولی شمدی علینك اعلی دستی

وبوغزانك تاریخی هجرتك سکز یوز طقسانده واقع اولدی ، سلطان سـ ٨٩٠ ـه بایزید قولی علی بیك اللدن .

باب . — سؤال : سلطان مصر ، رومله نه سببدن یاغی اولدی ، بولرك ایکیسی دخی اسلام پادشاهلریدر . روم پادشاهی سراج اسلامدر . ایمدی بوایکی پادشاهك عداوتندن اهل اسلامه خسارت کورینور ، بولره محبت اولسه یکیدی . جواب : کرچك سویلرسن والا برنیجه نسنه سبب اولدی . بری بوکم « انل عجر » [١] دیرلردی مصره برکشی سلطان اولدی ، آنك زماننده قره مان اوغلی ابراهیم بك مصره یاغی اولدی ، یوریدی کولك حصارین وآطنه وطرسوسی آلدی ، بکلربنك بعضیسینی قیردی . مصر سلطانی بوحدثی ایشیتدی ، مصرك اولوبکینی « خوش قدم » ی لشکره باش قوشدی ، جمیع ولایت عربك لشکرین بیله آلدی ، قره مانك اوزرینه یوریدی . یوریدیلر قیصریه یه چیقدیلر . بوطرفدن محمدخان غازی دخی روم ایلیندن آناطولی یه کچدی ، واوغلی سلطان بایزیدخان دخی آماسیه تختینك پادشاهیدر ، آکا خبر کوندردیکم « مصر لشکرینه آزیق کوندر » دیدی ، وهم براولو ایلچی کوندردیلر ؛ ایو آرمغانلرله مصره معاون اولمغیچون . قره مان اوغلی دخی کوردیکم عثمان اوغلی مصر سلطانینه معاون اولدی ، کوردیکم کندوبی ایکی طرفدن هلاك ایدرلر ، فی الحال طرفینه ایلچیلر کوندردی ، یوکلرله فلوریلر کوندردی و آلدیغی حصارلری مصرلی یه تسلیم ایلدی ، اکثر عثمان اوغلندن قورقدیغیچون مصرلیدن احترازی یوقدی .

[١] هرایکی نسخه ده بویله در .

حقلاشه‌سن ، والا اول كافره‌كم بولوشميه‌سن ، ولايتيني بيق ياق ، وخلقيني اسير ايت » ديدى . اول دخى پادشاهك امرينه امتثال ايدوب لشكر چكوب يوريدى .

نظم

هماندم على قوشاندى يراق	بيلنده ذوالفقار بيندبكى براق
عنايت حق آنلركله معيندر	رسولك معجزى نورى آكا چراغ
يورتدى همتيله غازى سلطان	ديمز منزلنه ياقين يا ايراق
غزايه كيتدى بوهمت اى كور	تيمارى شام كركدر يا عراق

نيت غزا ايدوب يوريدى ، طونه صويينى كچدى افلاق ولايتينه كيردى . افلاقك بكلرى جمع اولوب اطاعتينه كلدى ، بيله يوريديلر ، واردبلر بغدان ولايتينه كيرديلر . بغدانك نجه بكلرى مطيع اولديلر ؛ والا قره‌بغدان اوغلى بليرسز اولدى . بوغازيلر نجه كون طاغلرنى وصحرالرنى الك الك اله‌ديلر بولمديلر . آخر لشكرندن بركافر اله كيردى ، اول كافر ايتدى «ولايتينه كيتدى» ديدى . بكلربكى دخى غازيلره امر ايتدى « كيرو ولايتينه وارك » ديدى . غازيلر دخى سكرديم ايتديلر ، وهم هرطرفدن ايو طويوملقلر اولدى ، وبكلر بكى دخى بغدانك تختينى بختينى بيقدى خراب ايتدى . آخر ينه پادشاهك خدمتينه كلدى .

سؤال : بوقره‌بغدان اوغلى نه حاللى كافردر كم بوحال آنك باشينه كلدى ؛ جواب :

نظم

قرال انكروسى باصمشيدى	سليمان بك ياينى ياصمشيدى
وهم افلاق دخى قورقمشيدى	نجه كره ايلن اوركيتمشيدى
دخى سلطان محمدله طورشدى	قيرلدى لشكرى ايو اورشدى

قاچدی واول مظلوملر خانك قولینی استقبال ایتدیلر، آطه‌دن کولك قلعه سینه کلنجه استقبال ایتدیلر، والنقش قلعه سی خلقی وطرسوسك اعیانلری پادشاهك علمی سایه سینه باش قودیلر. وقوشتمرلو وقصونلو وقره عیسالو، پادشاهك قولینه مطیع اولدیلر.

نظم

ظالمدن مظلومی خلاص ایتدی خان — دعالر ایتدی جمله اهل ایمان
بوخانك حکمی بیل عیسی نفسدر — بواقلیم اولمشاردی بولدیلر جان
مصر چرکسی حکمی مذ وخاولدی — بوغازی خانك اولدی دوران
بایزید خان دورینه بکزر — نبیلر ایجره صانکه کلدی سلیمان
عاشقی‌نك دعاسی خانه هردم — اوله عمری اوزون چوق سوره دوران

۸۹۰ سنه

وبونك تاریخی هجرتك سکزیوز طقساننده واقع اولدی.

باب . — آنی بیان ایدرکم روم ایلی بکلربکیسی علی بیك « قره‌بغدان » ولایتینه غزا ایتمکه سبب نه اولدی وهم اول ولایته واردی نیلدی.

سلطان بایزید خان کیلی ولایتینی وآق کرمنی فتح ایتدی، آندن صکره اول ولایتك خلقی بعضیسی کوکلندن اطاعت ایتمدی. قره‌بغدان اوغلینه خبر کوندردیلرکم « تدارك ایتکم حصاری سکا اوغریلاییوره‌لم » دیدیلر. قره‌بغدان اوغلی دخی نردبانلر دوزدردی، کیلره طولدردی کیجه‌یله صویوزندن حصارك دیبینه کتیردیلر، اول منافق کافرلر دخی حاضرلردی، حصاری بکلین غازیلری ناپدید ایتدیلر. الحاصل حصاره نردبان اوردیلر، امابعض غازیلر بونی طویدیلر ساکت اولدیلر. تا کم کافرلر حصاره کیرنجه. همانکه کافر حصاره حیقدی، غازیلر دخی « الله اکبر » دیدیلر دخی قیردیلر دخی صباحه دکین قیردیلر. صباح قره‌بغدان اوغلی باشن کوجله قورتاردی فاجدی وبوکافرلرك بعضیسینی اسیر ایدوب طوتدیلر، پادشاه حضرتینه کوندردیلر. آخر خان بوقولینه امر ایتدی « وار اول کافرك مملکتینه کیر، واول کافر بنم فتح ایتدیکم حصاری اوغریلامق ایسته‌مش. ایمدی سن آشکار وار، وهم اول کافرلرله جهد ایله کم

طاپدردی ، کافرین قلعه‌دن چیقارمدی . رمضان اولدی ، اوغلی « ابراهیم » قالدی وبر نیجه اوغلی بیله . الحاصل بو مذکور بکلر اولدیلر ، هر بری ، برینی طوتدیلر وهر بری باش‌چکدی اوطوردی ، باشلی باشینه بکلك ایتدی . تا مصرده « سلطان شیخ » سلطان اولنجه . اوکم « سلطان اوزَیر » ك براوغلی قرداشلرندن قاچدی حلبه‌واردی . مصرسلطانینه‌خبرکوندردیلرکم « اوزیراوغلی داود » ایدرکم ، سلطانم همت ایتسون اوزیرایلینی‌سلطانمه آلیویره‌ین » دیردیو . سلطان حلب بکینه امر ایتدی ، عظیم لشکر جمع ایتدیلر . داودله واردیلر اوزیر ولایتینی فتح ایتدیلر ، داوده ویردیلر ، اوزیر ایلی مصرلی ایلندەاولدی . ولایت‌اوزبری‌برنیجه‌بولوك ایتدیلرصوباشیلق ، اوزیر اوغلانلرینك باقیسنه بخش ایتدیلر . آندن صکره « کوندوزاوغلی » نه ایل‌ویردیلر ، کوندوزاوغلانلرندن قاچدی مصره واردی[١] . آیاش قلعه‌سن مصره ویردیلر ، مصرلی ایچنه قول قودی . آندن صکره رمضانلویه ایل ویردیلر ، رمضانلودن « ابراهیم بك » قاچدی‌مصره واردی . مصرلو آکا لشکر ویردی ، کلدی آطنه‌یه‌قرداشلرینی قوغدی ، مصرلو قلعه‌سینه‌قول قودی . قوشتمراوغلو سیسی مصرلویه‌ویردی . مصر دخی اولکی بك اوغلانلرین تیز تیز عزل ایتدیلر ، وبربرینه بکلك ویردی‌رشوتلن ، بوسببدن‌بکلری یوخسول اولدی ، آخر کولکی‌قوله‌ویردیلر .

باب . — آنی بیان ایدرکم بو شمدیکی فتحه سبب نه اولدی .

بو چقور اووایی مصرلو خراب ایتمشدی ، ناکاه سلطان بایزیدکم ولایت قره‌مانیکم فتح ایتدی ، اول ولایتك ضعیفلرینك حالی‌پادشاهك سمعینه یتشدی . پادشاه دخی مرحمت ایلدی ، دیله‌دیکم اول‌ولایتك صعیفلرینی قورتاره . پادشاه دخی برقولینه امر ایتدیکم[٢] « وار اول مظلوملری اوظالملردن خلاص‌ایت » قول آندن هجوم ایدوب آطنه اوستینه ایندی ، و اول ظالملر جمیعی طاغیلوب

[١] هر ایکی نسخه‌ده بویله‌در . تاج‌التواریخ ج ٢ ، ص ٤٩ کندز اولادینك‌دخی بر قاچنه ایل ویروب بر قاچی مصره قاچدی .

[٢] تاج‌التواریخ ج ٢ ، ص ٤٩ قره کوز پاشایه

ادرنه‌ده بر عالی عمارت یاپدی ویاننده بر مدرسه و بر بیمارخانه یاپدی ، « طونه » صویینه برعالی کوپری یاپدی . عثمانجقده بر عالی کوپری یاپدی . توقاتده بر مدرسه وبر عمارت یاپدی . صقاریه صویینه بر عالی کوپری یاپدی. استانبولده بر عمارت وبر جامع یاپدی ، صو دخی کتیردی . « مکه » « مدینه » وقفلرینه آتاسندن دده‌سندن زیاده فلوریلر کوندردی .

ب . — آنی بیان ایدرکم بو « آطنه » « طرسوس » و « میس » [۱] و « کولك » و « انقشن » کیملر کدی‌وکیملر فتح ایتدی ومصرلو بونلره‌نیلدی.

عثمان غازینك دده‌سی « سلیمان شاه غازی » رومه کلوب « جعبر »قلعه‌سینك اوکنده نه اولدی ، ایشیتدك کم کوچر اولر اطرافه طاغلدیلر « اوچ‌اوق » له اوغلی و « قصون وارساقی » و « قره‌عیسا » و « اوزر » [۲] و « کوندوز » و « قوشتمر » بو آلتی کشی کوچلریله کلدیلر چوقور اووایه کلدیلر یوردکر [۳] باش اولدی بونلره، کلدیلر . میسی آلدیلر و طرسوسی دخی آلدیلر وبو شهرلرك کافری ارمنی ایدی ، بونلردن عهدله آلدیلر. یوردکر اولدی ، اوغلی « رمضان » قالدی . رمضان ، قصونه « اسرکف » ی قیشلاق ویردی‌وکولکده برمدکی « تکفوربیلی » نی یایلاق ویردی. وقره‌عیسایه « مدلی » یی قیشله‌ویردی. وکولکده تکفور بیلینی و النقشی یایلا ویردی. وقوشتمره طرسوسی قیشله ویردی ، وبلغار طاغن یایلاویردی. وکوندوزه سیسی قیشلاق‌ویردی. سیس طاغینی یایلا ویردی . ورمضان کندی آطنه‌یی تخت ایدندی ، وبو باقی‌قالان بکلر بوکا تابع اولدیلر یایلالرین یایلادیلر وقیشلالرین دخی قیشلادیلر . نجه بیلار یایلالرین قصون وارساقی وکولك قلعه‌سین کندویه طاپدردی کافرلرین ایچندن چیقارمدی . قره عیسا ، النقشی طاپدردیلر . قلعه‌دن رمضان مسیسی

[۱] مسیس اوله‌جقدر .
[۲] عزیزاوللی .
[۳] تاج‌التواریخ ج ۲ . ص ٤٨ یورکر

وسید زاده سیدحمیدالدین » [۱] و« مولانا کستلی » [۲] و« خطیب‌زاده» [۳] و« مغنیسا زاده » [٤] و « حسام‌زاده » [٥] . هب بونلر فاضل کشیلردی ، بونلر واقع اولدی فقرادن شیخ « مصطفی زادهٔ قره‌مانی » [٦] و شیخ الهیٔ سماوی» [۷] واقع اولدی ، و بونلرك امثالی عزیزلر دخی چوق واقع اولدی .

[۱] حمیدالدین افندی ، افضل‌زاده ؛ افضل‌الدین حسینك مخدومیدر . ملایکاندن تلمذله‌مدرس ، ادرنه ، استانبول قاضیسی بعده شیخ‌الاسلام اولوب ۹۰۳ ده‌وفات‌ایلدی. ایوب حرمنده مدفوندر .

[۲] مصلح‌الدین قسطلانی ؛ خضر بکدن تلمذله مدرس ، صحن‌ثمان‌مدرسی ،ادرنه ، استانبول قاضیسی ، عصرفاتحی اواخرنده قاضیعسکر اولوب ۸۸٦ ده عزل ایدیلەرك ۹۰۱ ده وفات ایلەمشدر. کستل؛ قستل کبی لاتینجه‌ده قصر ، حصارجق دیمکدر .

[۳] محی‌الدین محمد افندی ؛ خطیب تاج‌الدین ابراهیم افندینك مخدومیدر پدریله‌علی طوسی وخضر بکدن تلمذله ایکی دفعه صحن مدرسی ومعلم پادشاهی اولوب بعدالانفصال ۹۰۱ ده وفات ایلدی .

[٤] ۱۹۲ نجی صحیفه‌یه مراجعت بیورلسون

[٥] مورخك مقصدی ، بروسه‌ده سلطان مدرسه‌سی مدرسی ومفتی اولوب ۸٦۰ ده وفات ایدن مصلح‌الدین افندیمی یوقسه دیکر بر ذاتمی آ کلاشیلەمدی .

[٦] اصلی کانغریلی اولوب حاجی خلیفه مریدانندن ایکن ۹۱۹ ده وفات‌ایدن‌شیخ صفی‌الدین مصطفی افندی اولسه کرك .

[۷] شیخ عبدالله الهی ؛ مولدی کوتاهیه ملحقاتندن سماودر . استانبولده، زیرك جامعی مدرسه ایکن برمدت تحصیلده بولنمش وعلی طوسینك ایرانه عودتنده کندیسی‌ده خراسانه عزیمتله کرمانده طوسی‌یه ملاقی اولەرق تحصیلنه دوام ایلەمش ، سمرقنده کیدەرك « خواجه عبیدالله نقشبندی » دن آداب طریقتی کورمش واوردن بخارایه ،واصلتله « شیخ بهاءالدین نقشبندی » یی بعدالزیاره برسنه اوراده قالدقدن صکره‌تکرار سمرقنده عودتله خواجه عبیداللهك خدمتنده بولنەرق رومه عودتینه مساعده ایدلنکله اثنای راهده هراته اوغرایەرق « ملاجامی » ایله ملاقات ایتدکدن صکره سماوه کلمشدر . مغنیسا جلبیسی محی‌الدین محمد افندینك وقوعبولان استرحامات الحاحکارانه‌سیله استانبوله کلەرك مولی‌الیهك درویشلر ایچون عرض ایتدیکی جراتی وتکلفاتی قبول ایتیوب یەنه‌زیرك جامعی جوارنده اولان جراتده اقامت ایلەمش واوره‌نوس بك زاده احمد بك واردار یکیجه‌سنده انشا ایتدردیکی درکاهه کلسنی رجا ونیاز ایلەمکلەاورایه کیدەرك ۸۹٦ تاریخنده ارتحال ایتمشدر .

خندقی واردی او سببدن . خندقی طولدرمغه امر ایتدی ، همان خندقی طولدردیلر . کافرلر زبون اولدی ، همان حصاری پادشاهه تسلیم ایتدیلر . پادشاه دخی جمیع حصارده اولان مالی آلدی واسیرلرك بعضیسینی آنده عسکرینه ویردی ، تقسیم ایتدیلر وبعضیسینی کندی آلدی وبعضیسینی دخی هلاك ایتدی . آق کرمانك جمیع ولایتی کلوب مطیع اولدیلر وخالی قالان اولرینی مسلمانلره ویردیلر وکلیسالرینی مسجدلر وجامعلر ایتدیلر وآندن دولتله استانبوله کلدی وآق کرمانده اولان کافر حیله ایتدیلر . « قره بغدان اوغلی » نه خبر کوندردیلر « کیلی حصارینی سکا آلیویره‌لم » دیدیلر وقره بغدان اوغلی دخی کیجه‌یله لشکر چکدی کلدی ، حصاره نردبانلر اوروب چیقارکن غازیلر اسلام قلیجن اللرینه آلوب اول قدر قیردیلرکم قره بغدان اوغلی باشینی کوجله قورتاردی .

بو فتحك تاریخی هجرتك سکز یوز سکسان آلتیسنده واقع اولدی

سنه ٨٨٦

نظم

بو سلطان فتحی چون اولدی نشانه — عمارت اولدی بیل دور زمانه
کیلی آق کرمانه دولت ایرشدی — که محکم اولدیلر شمدی بو خانه
بایزید خان دولتی زیاده‌در — نشان طوب طولو اولدی بیانه

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان بایزیدك خصلتی وآنك زماننده اولان عالملری و فقرایی بیان ایدر .

اول « علمادن « خواجه‌زاده » واقع اولدی ، و « مولانا علاءالدین عربی » [١]

[١] علاءالدین علی عربی : ملا عرب ؛ شیخ الشیوخ سید محمد عربی ابن سید محمدك مخدومی اولوب حلبده بلیرمون قریه‌سنده تولدله بعدالتحصیل پدری سید محمددن رفاعی وعلاءالدین خلوتیدن سهروردی اولوب شیخیله برلکده مغنیسایه کلدرك شهزاده مصطفایه انتساب ایله‌مش وکندیسینه مدرسه ویریله‌رك استانبوله کتیرلمشدر ؛ ٨٩٣ ده شیخ الاسلام اوله‌رق ٩٠١ ده وفات ایتمشدر . ایوبده ادریس کوشکنده مدفوندر . تاج التواریخ ج ٢ ، ص ٦٧ وصحائف الاخبار ج ٣ ، ص ٤١٦ ده اسمی « زین الدین علی عربی » اولمق اوزره مندرجدر

نظم

بوسلطان قرص شمس اولدی جهانه — اثر فضلن قویه ، اوله نشانه
طوله عالمه آنك عدل وبذلی — ضعیفلر جمله‌سی اوله یکانه
بو آل عثمان ایجره خان بایزید — قدم باصدی ایرشدی خوش عیانه
بو خان مقبولدر حق حضرتنده — ارین پاپی [١] اولدم کلور ایمانه
عاشقی سن دعا ایله بو آله — تواریخك دلیل اولدی بیانه
بایزید خان شاهك ایامنده — سرور ودولته طویدی زمانه

٨٨٦ نه وبونك تاریخی هجرتك سکسن یوز سکسان آلتیسنده واقع اولدی .

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان بایزید خان غازی « کیلی » و « آق کرمان » [٢] ی نه صورتله آلدی .

استانبولدن چیقدی هجوم ایتدی یورودی قورودن ، ودکزدن دخی نیچه پاره کمیلرله طرفیندن یوریدیلر حصارك اوزرینه دوشدیلر . قوردون ودکزدن طوپلر قوردیلر ، امراولندی جنك سلطانیلر اولدی . کیلی حصارینك کافرلری آمان دیله‌دیلر ، پادشاه دخی لطف ایدوب آمان ویردی ، عهدله حصاری تسلیم ایتدیلر . همان حصارکم فتح اولندی ، بر اولو کلیسایی مسجد ایدوب جمعه‌یی قیلدیلر ؛ خطبهٔ اسلام اوقوندی بایزید خان آدینه وشهرینك قدیمی کافرلرین شهردن چیقاردیلر . قاچوب شهره کیرمش خارجدن کیمسه‌لری کلینك آراسینه ایلتدیلر وولایت هپ پادشاهه مطیع اولدی ، قوللرینه تیمار ویردیلر . پادشاه بونلرك مالللرندن واسیرلرندن نسنه آلمادی ، عهدله تسلیم اولدیغیچون آندن دولتله هجوم ایدوب آق کرمان اوزرینه قوندی . دکزدن وقوردون جنکه باشلادیلر ، بر نیچه کون ایو جنکلر اولدی ، حصارك صارب

---

[١] ارین‌پاپ ، ریم‌پاپا ؛ ریم وقتیله لسان عوامده رومایه ویریلن اسم اولوب « ریم پاپا » تعبیری‌ده « روما پاپاسی » ندن غلطدر .

[٢] کرمن ، کرمان ؛ تورکجه‌ده حصار دیمکدر .

خاله‌سی « سلجوك خاتون » ی [۱] قرداشینه‌ایلچی کوندردی[۲] «آناطولی‌یی بکا ویر، استانبول تختی وروم ایلی سنك اولسون» دیدی. قرداشی بوسوزی قبول ایتمدی ، هماندم اوزرینه یوریدی ، یکیشهرده بولشدیلر ، جم مغلوب اولدی قاچدی قره‌مانه کیتدی، آلتی کونده قونیه‌یه ایرشدی، قرداشی آردین سوردی ، اول دخی قره‌مانه چیقدی طوردی ، جم دخی آندن قاچوب مصره کیتدی [۳] ، سلطان مصر بوکا اعتبار ایتمدی [٤] . آندن کعبةاللهه کیتدی [٥] ، کعبه‌دن ینه مصره کلدی [٦] . رومه توجه ایتدی [۷] ، کلدی ترسیسه = طرسوسه ایندی « قره‌مان اوغلی قاسم بك » قارشو واردی « کدیك اری احمد پاشا » لارنده‌ده ایدی ؛ کوچدی قونیه‌یه کلدی . سلطان بایزید دخی کوچدی قارشو واردی جم دخی واردی انکوروبه توجه ایتدی . سلطان بایزید دخی اوزرینه یوریدی . جم دخی قاچدی ایچ ایله کیردی وبونده سوز چوقدر اما بن اختصار ایتدم . پادشاه انکوروبه واردی قرداشینی بولمدی ؛ آردینجه قره‌مانه چیقدی ؛ کمی‌به کیردی جم ردوسه واردی [۸] . سلطان بایزید دخی دولتله ینه تخته کلدی .

---

[۱] سلطان محمدخان‌اولك کریمه‌سی و۸٤۸ ده وارنه حربنده شهید اولان قره‌جه پاشا نك زوجه‌سیدر.وفاتی ۸۹۰ سنه‌سی شوالینك اون‌بشنجی پازار ایرتسی کونی اولوب بروسه‌ده یشیل تربه‌ده پدرینك آیاق اوجنده دفن اولنمشدر .

[۲] تاج‌التواریخ ج ۲ ، ص ۱۰ وجامع‌الدول ج ۲ ؛ سلجوق خاتون ، مولانا ایاس ، احمد چلبی ابن‌شکرالله .

[۳] مصره وصولی ؛ واقعات جم ، غرهٔ شعبان ۸۸٦ پنجشنبه کونی .

[٤] ملك اشرف قایتبای. واقعات جم : « هلهاری رعایتده هیچ قصورقلمدی».

[٥] تاریخ عزیمتی ؛ واقعات جم ، ۱۸ شوال ۸۸٦ چهارشنبه .

[٦] مصره معاودت تاریخی ؛ واقعات جم ، ۲۱ محرم ۸۸۷ پازارایرتسی.

[۷] واقعات جم ؛ ٥ صفر ۸۸۷ صالی .

[۸] واقعات جم ؛ سابع جمادی‌الاولی ۸۸۷ صالی کورکوس لیمانندن حرکتله ۱۳ جمادی‌الآخره پازارایرتسی ردوسه مواصلتی. تاج‌التواریخ ج ۲ ، ص ۲۳ ؛ کرکوس.

٨٨٦ سنه وبو تواریخکه تمام اولدی ، هجرتك سکزیوز سکسان آلتیسنده تمام اولدی.
آندن صکره سلطان المجاهدین سلطان بایزید خان غازی تواریخنه شروع اولندی .

دوران سلطان بایزید

سلطان محمدخان غازیکم الله رحمتینه قاوشدی ، عصر وقتیدی آناطولیده «مال تپه‌سی»نده سیر ایدرکن پنجشنبه کون[١] واوغلی سلطان بایزید خان غازی اون یدی کوندن صکره سریر سلطنت تختینه جلوس ایتدی . آتاسی سلطان محمدی دفن ایتدی همان . والایکیچریلردن برنجه‌سی یهودیلرك مالینه الوزاتدی ، سلطان بایزید کلنجه[٢] ، سلطان بایزید کلیجك ساکن اولدیلر ، و« قره‌مان طرفندن جم سلطان بروسه‌یه کلیر » دیدیلر . بوطرفدن بایزید خان ایکی بیك قول کوندردیکم « وارك بروسه‌یی بکلك » دیو [٣] وجم سلطان دخی بوقوللرله معاً ایرشدیلر . بروسه خلقی بوجمی بکله‌دیلر [٤] وبویکیچریی خیلی اوشندردیلر وبویکیچری دخی جم سلطانه مطیع اولدی وبو دمده جم دخی

[١] تاج التواریخ ج ١ ، ص ٥٧٦ ، جامع الدول ج ٢ صحائف الاخبار ج ٣ ، ص ٤٠٠ ککبوزه جوارنده تکفور چایرنده ٨٨٦ ربیع الاولنك دردنجی پنجشنبه کونی. «دعاء خیر» کلامیله ملا لطفینك سویلدیکی اولدیغی «نورالله قبره نورا» تاریخ ارتحالیدر .

[٢] آیاصوفیه کتبخانه‌سنده ١١٤٢ نومروده مقید «الرسالة بحل اشکال الافکار فی حل اموال الکفار» نام اثرك برنجی صحیفه‌سی ظهرنده کتابك محرر اولدیغی خطدن غیری بر خطله یازلمش ـ مؤلفك خط دستی اولسه کرك ـ «کتاب حل الاشکال الافکار فی حل اموال الکفار للعبد الفقیر المفتقر الی رحمة ربه الغنی المقتدر آمل الفضل الرحمانی وراجی الهدی المنانی ابی الخیر محمد قورقود العثمانی بن ابی یزید بن محمدبن مراد بن محمدبن ابی یزید بن مراد بن اورخان ابن عثمان و الیه ینسب اولاده» عباره‌سندن آکلاشلدیغنه کوره اسمی «ابو الخیر محمد قورقود» اولان شهزاده قورقود ، آماسیه‌دن استانبوله مواصلتنه قدر پدرینه نیابت ایتمشدر .

[٣] جامع الدول ج ٢ ، تاج التواریخ ج ٢ ، ص ٩ ایاس پاشا قیادتیله . سلطان محمدخان ثانیله مغنیساده بولنمش بکلربکی ، وزیر اولدقدنصکره سلطان بایزید ثانیه لالانصب ایدلمش وسلطان جم حرینده مشارالیه اسیر اولدرق ٧٨٨ ده مقتول اولمشدر .

[٤] بکله‌مك ؛ امارته قبول ایتمك .

آخر جمله ولایتده حکم ایتدیکی وقتن خطبه‌سی یکرمی برییل تمام اوقوندی . بونك دخی وفاتینه سبب ادرنه‌ده اسهال اولدی ، طبیبلر علاج ایده‌مدیلر . الله رحمتینه واردی .

بونك اوغلی مراد خان غازینك عمری قرق طقوز ییل اولدی . آتاسی وفاتنده اون‌سکز یاشنده‌یدی . بونك اوتوز برییل خطبه‌سی اوقوندی، بونك دخی وفاتینه سبب برکون سیرانه چیقمشدی ، سیراندن کلیرکن « باشم آغرر » دیدی وبرقاچ کون باشی زحمتی ایتدی ، الله رحمتینه واردی .

بونك اوغلی سلطان محمدخان غازینك عمری اللی برییل اولدی . آتاسی وفاتنده اون‌یدی یاشنده‌یدی. بونك دخی اوتوز ییل خطبه‌سی اوقوندی[١] . وفاتینه سبب آیاغنده زحمت واردی ، طبیبلر علاجندن عاجز اولدیلر . آخر طبیبلر جمع اولدیلر ، اتفاق ایتدیلر ، آیاغندن قان آلدیلر، زحمت زیاده‌اولدی. شراب فارغ ویردیلر الله رحمتینه واردی .

نظم

طبیبلر شربتی کم ویردی خانه — اوخان ایچدی شرابی قانه قانه
جکرین طوغرادی شربت اوخانك — همین دم زاری ایتدی یانه یانه
دیدی نیچون بکا قیدی طبیبلر — بویادیلر جکری جانی قانه
اصابت ایتمدی طبیب شرابی [٢] — تیمارلری قمووارردی زیانه
طبیبلر خانه چوق تقصیرلك ایتدی — بودر طوغری قول دوشمه کمانه
دعا ایت عاشقی بوخان حقنده — که‌نور رحمته جانی بویانه
الهی ! جمله اوغلن پیر کورسون — اوغل اوغلانلری کلسون دیوانه[٣]

---

[١] شو حساب جای تأملدر .

[٢] موزه نسخه‌سنده « اجابت ایتمدی طبیب شرابه » واتیفان نسخه‌سنده « اجابت ایتمدی طبیب شرابی » صورتنده‌در .

[٣] بو بیت سلطان بایزید ثانیه دعایی متضمندر .

نظم

عاشقی دی مناقب بونده قالسون　　یازدم بوخانی داخی آکدیغمدن
محمد خان اوغلی بایزید خان　　دیم غزالرین بیلیکمدن [١]
الهی ! آل عثمان نسلی حق　　قاله‌لر تاقیامت حاکم مطلق
وهرکیم بودعایه دییه آمین　　ایده هرقورقودن حق آنی امین

سؤال : ای درویش ! بوآل عثمانك تواریخلرین ومناقبلرین که یازدك ، یابونلرك عمرلرین وسلطنتلرین بیلیرمیسن ؟ جواب : بلی بیلیرم، اصل تواریخده کوردمدی .

عثمان غازینك عمری آلتمش طقوز ییل اولدی واوتوزبش یاشنده قره‌جه حصاری فتح ایتدی . یکرمی آلتی ییل « عثمان‌غازی » دیدیلر . وفاتینه سبب آیاغنده زحمت واردی ، اول‌بهانه اولدی الله رحمتینه واردی .

بونك اوغلی اورخان غازینك عمری سکسان ایکی ییل اولدی . آتاسی وفاتنده یاشی قرق بشدی‌وآتاسی وفاتندن‌صکره‌اوتوزسکزییل‌خطبه‌اوقوندی. اوچ ییل دخی آتاسی حیاتنده ویرمك آلمق حکم بونکدی وبونك‌دخی‌وفاتینه سبب آیاغی زحمتی ایدی ، الله رحمتینه قاوشدی .

بونك اوغلی مرادخان غازینك عمری آلتمش سکز ییل اولدی . آتاسی وفاتنده اوتوزیدی یاشنده‌یدی بونك دخی اوتوزبرییل خطبه‌سی اوقوندی . وفاتینه سبب لاس قرالی اوغراشنده شهید اولدی ، الله رحمتینه واردی .

بونك اوغلی بایزید خانکم آکا « یلدریم خان » دیرلر. بونك عمری آلتمش ییل اولدی ، آتاسی وفاتنده قرق درت یاشنده ایدی . بونك دخی اون آلتی ییل خطبه‌سی اوقوندی . وفاتنه سبب تمور اوغراشی اولدی .

بونك اوغلی محمدغازینك عمری قرق سکز ییل اولدی . آتاسی وفاتنده اون‌سکز یاشنده‌یدی ، بونك دخی یکرمی برییل خطبه‌سی کاه آماسیه‌ولایتنده،

[١] بیلیك:علم ، وقوف ، معلومات ،

یاپدیلر « آیاس حصاری » [١] نده طوپلر دوکدیلر ؛ آزیقلر قویدیلر طوپلرین چکدردیلر ؛ آطنه کوپریسینك باشینه کلدیلر . آطنه‌ده اولان لشکره خبر اولدیکم « اوش یاغی ایرشدی » موسی بکك و « مصطفی بك » ك باشلرین کسدیلر « فرهاد » ه [٢] خبر اولدی ؛ آته بیندی آتده دخی طوره‌مادی ینه دوشدی ؛ اول داخی باش ویردی . باقی لشکرکم اله کیردی قیردیلر ؛ بعضیسنی دخی ایپلره دیزدیلر حلبه ومصره کوندردیلر . آطنه حصارینك اوزرینه قوندیلر ، عسکرلرینك اوزرینه خندق کسدیلر اوطوردیلر . حصاره طوپلر قوردیلر ، جنگه مشغول اولدیلر .

نظم

شولر کم دشمنندن غافل اولدی — ویررباشن مرادسز مغبون اولدی
آن دشمن بینه‌لراوی بیقلور [٣] — عدولر شاد دوستلر محزون اولور
عاشقی قدرتك ایشی عجبدر — حقیقتده قاموسی معلوم اولدی

باب . — آنی بیان ایدرکم روم پادشاهینه خبر اولدی پادشاه نیلدی

روم‌پادشاهینه خبر اولدیکم « اول‌حصار بکلین قوللریکی قیردیلر غفلتله » دیو . روم‌پادشاهی دخی « لشکر قیرمق ویا قیرمامق عجب اولماز » دیدی ، آناطولی بکلربکیسی « هرسك اوغلی احمد پاشا » یه امر ایتدیکم « تیزوارك . اول‌حصارده اولان قوللریمه یاردیم ایدك » دیو . بونلر دخی یوریدیلر آطنه‌یه ایندیلر ، اکثر سپاهی یاپاق ایدی ، آزیقلری یوق ، ویاراقلری یوق ، آج یالینجاق ، دشمنه قارشو طوردیلر ، حصار خلقی حصاردن چیقدیلر ، طوپلرین بوزدیلر .

---

[١] هر ایکی نسخه‌ده بویله‌در . آیاش اوله‌جقدر .

[٢] امرادن‌اولوب مصر سرحدی محافظلرندن ایدی . تاج التواریخ ج ٢ ، ص ٥١ داماد سلطانی .

[٣] هر ایکی نسخه‌ده بویله‌در « آتینه دشمن بینه‌نك اوی بیقلیر » مألنده‌در .

ایتدی حلبه کلدی ، اول آلدیغمز حصارلری ینه آلمق ایستر» دیو ، وهم اول حینده روم پادشاهندن مصره ایلچی وارمشدی . ایلچی مکتوبنده شویله یازلمشدیکم «اول بنم قولم فتح ایتدیکی حصارلر بنم مرادم دکلدی ، والاقره مان ولایتینی حق تعالی بن قولینه میسر ایتدی ، اما وارساق ولایتی تمردلك ایدرلر. طورغود اوغلی حرامیلك ایدرلر ؛ یوللری کسدیلر ؛ ولایت قره مانه راحتلك ویرمزلر» دیدیلر . مصر سلطانی بو سوزه اعتماد ایتمدی ؛ طورغود اوغلینه و وارساق بکلرینه مبالغه مالل کوندردی ، ایتدیکم «قره مانه مشغول اولك سزه یاردیمه لشکر دخی ویره‌یین» دیدی . بو طرفدن روم پادشاهی دخی بر سنجاق کوندردیکم «وارك اول قولم فتح ایتدیکی حصارلری بکلك» دیدی . اول بکلر واردیلر آطنه‌یه ایندیلر ، کیمسه کلدی ، یوریدیلر آندن «سیس» ه واردیلر. «جهان» [١] صویینك کنارنده «کوندوزاوغلی محمدبك» و «رمضان اوغلی عمر بك» و «عزیز اوغلی مکی بك» و «رمضان اوغلی عمر بك» وبر نیجه بکلرله بولوشدیلر ؛ عظیم جنکلر اولندی . کوندوز اوغلینك باشن کسدیلر ؛ رمضان اوغلینی طوتدیلر ؛ پادشاه رومه کوندردیلر ، کندولر صحبته مشغول اولدیلر . بو حال حلبده اولان لشکره معلوم اولدی ؛ بونلر دخی مصر سلطانینه خبر بیلدردیلر کم «بز روم پادشاهینك لشکرینه قارشو طوره ماوز» دیدیلر . مصر سلطانی دخی لشکر عظیم جمع ایتدی ؛ خزینه‌لر دوکدی ؛ ایو لشکر کوندردی ؛ کلدی حلبه‌کی لشکره قاوشدی . پادشاه رومه خبر اولدیکم «مصردن زیاده لشکر کلدی» دیدیلر . پادشاه روم دخی آناطولی بکلربکیسنه خبر کوندردی «بر نیجه سنجاق ار جمع ایدك وارك اول ، آطنه‌ده اولان قوللریمه سز دخی یاردیم ایدك» دیدی . بکلر بکی دخی لشکر جمع ایتدی. «ارکلی» ه واردی اوطوردی ، تنعمه وصحبته مشغول اولدی سکز آی . حلبده اولان لشکر بیلدیکم روم لشکری صحبته مشغول اولدی ؛ یوریدیلر «بقراز طاغی» نی آشدیلر جهان صویینك کنارینه کلدیلر ؛ صویه کوپری

---

[١] جیحون نهری

بو ماجرانك تاريخى هجرتك سكز يوز سكسان يديسنده واقع اولدى ، ٨٨٧ سنه سلطان بايزيد دورنده .

باب . — بو ماجرادن صكره نه واقع اولدى .

روم طرفندن قره‌مان بكلر بكيسى [١] يوريدى ، كولك حصارين [٢] وانالق شن حصارين وموزلق حصارى وبرص بيت حصارين [٣] وآطنه وطرسوس ، ودرت حصار دخى كافر النده يدى ، مسلمانلرى قومازلردى حصارينه كيرمكه ، جميع فتح ايتديلر وبر مسلمانكه حصارينه اوغراسه آندن باج آليرلردى . زياده سوز سويلينى دوكرلردى وهم مسلمانلرك دينلرينه سوكرلردى وكليسالرنده چاك چالارلردى . وهيچ بر مسلمانه خراج ويرمزلردى. « قره كوزبك » [٤] كم اول حصارلرى فتح ايتدى، پادشاه رومه بيلدردى . پادشاه امر ايتدى ، كافرلرى حصاردن چيقاردىلر، كليسالرينى مسجد ايتديلر ، كافرك اولرينه مسلمانلر ساكن اولدى . قره كوز بك اول حصارلرى بركيتدى ، ينه پادشاه خدمتينه كلدى . بونك تاريخى هجرتك سكز ٨٨٧ سنه يوز سكسان يديسنده واقع اولدى .

باب . — آنى بيان ايدركه بولردن صكره نه ظاهر اولدى .

مصر سلطانينه خبر ويرديلركم «روم پادشاهينك بر ادنا قولى كلدى ، وبو قدر يرى ضبط ايتدى » ديديلر . مصر سلطانى دخى لشكر كوندردى،واردى حلبه واردى . روم پادشاهينه دخى خبر اولديكم « مصر سلطانى لشكر جمع

[١] تاج التواريخ ج ٢ ، ص ٥١ قره كوز پاشا.

[٢] كولك ؛ طرسوس سنجاغى داخلنده‌در .

[٣] هرايكى نسخه‌ده بويله‌در . تاج التواريخ ج ٢ ، ص ٥١ ، آذنه و طرسوس و اول كسورده اولان نجه حصار مروسى». صحائف الاخبار ج ٣، ص ٤١١ كوكلك، نقش ، موللن ، ترص وتيه قلعه‌لرى .

[٤] قره كوز محمد پاشا ؛ اندرون همايوندن بالتفيض قونيه بكلر بكيسى اولمش ٨٩٠ ده وفات ايتمشدر .

عربك ولايتينه صالغون [١] صالدى. مال آلوب اول‌عشرى عربينه ويردى، علاءالدوله‌نك اوزرينه كوندردى. علاءالدوله دخى روم پادشاهى اتكينه ياپشدى، ايتدى «دولتلو سلطانم! بن قولنه همت‌ايله، بكا برسنجاق يولداش ويرعرب ولايتن فتح ايده‌ين، سلطانمك اولسون همان بن قولك شرندن امين اولەيم» ديدى. سلطان بايزيد دخى بو علاءالدوله‌نك سوزينه اعتماد ايتدى، بر سنجاق ار ويردى [٢]. «خورمان حصارى» نك نواحيسينه قوندىلر، كوردىلركم لشكر عرب قارشو واردىلر، جنك عظيم اولدى صباحدن قوشلغه دكين. حلب بكينك باشن كسديلر، اولو حاجينى[٣]، روم‌قلعه بكينى [٤] ونجه بكلرينى بيله طوتديلر، سلطان بايزيده كوندردىلر، و دخى نجه بك دخى عربلرك اوق آتار، باش پارمقلرين كسديلر قويويردىلر واول مصردن كلن سلطان قوللرى جنك ايتمديلر، دوندىلر «ملاطيه» يولينه كيتديلر. علاءالدوله بوسنجاق بكينه «هى! نه‌طورسون بوسلطان مصرقوللرى بزم‌اودمزدر» ديدى، آردينه دوشدى ملاطيه دربندنده ايرشدى، اوسلطان مصرقوللرى دربنده پوصو قورمشدى، علاءالدوله طويمش خبر ويرمدين قاچدى. بو سنجاق بكى غافلكن جنك ايتديلر سنجاق بكى منهزم اولدى. اردولرينى علاءالدولهٔ تركمانى يغمالادى.

نظم

عدويه وارمغه ار كركدر	هم آدين صاقينور سرور كركدر
صاقينه دينينك غيرتنى خوش	كمال لطفه اول مظهر كركدر
سراج اسلام اورخان غازى‌يه [٥]	او تركمان نيلدى بيلمك كركدر

[١] صالغون؛ توزيع اولنمش ويركو. ساليانه؛ سنه بسنه طرح اولنان ويركو.
[٢] تاج‌التواريخ ج ٢، ص ٥٠ يعقوب پاشا ايله ذوالقدرولايتى‌حدودى امراسينى.
[٣] تاج‌التواريخ ج ٢، ص ٥٠ روم قلعه، بيره، عينتاب بكلرينى. بيره اورفه داخلنده «بيره‌جك» اولەجقدر.
[٤] وانيقان نسخه‌سنده بواسم يوقدر. اورفه‌ده، روم قلعه مع عزبان ونواحى قضاسينك مركزى.
[٥] اصلنده، «سراج اسلام اورخان غازى‌يه» صورتنده‌در.

خبر ویردی، روم پادشاهی بوکا دخی ملول اولدی. آخر مصر سلطانی دخی بو ایلچی‌نك آردنجه برایلچی کوندردی، مصرك محتسبن کوندردی. بو محتسب کلسی پادشاهه خوش کلدی، آنکچونکم بو محتسب اهل سوقك اولوسیدر. ایمدی بونك کبی اولو پادشاهلره آنی ایلچی کوندرمك خفتدر. سلطان محمد غازی بو حرکته دخی ملول اولدی، بو دخی عداوته منشأ اولدی.

نظم

کشیلك بیلمکه انسان کرکدر — وهم اول طالب سبحان کرکدر
نه بیلسون جوهری پوله صاتانلر — کچیرکزدر آکا خرید کرکدر
عاشقی خانلره اولدی دعاجی — جهان معمورلغینه[1] خان کرکدر

بو ایلچی‌نك تاریخی هجرتك سکز یوز سکسان دردنده واقع اولدی. ٨٨٤

سلطان المجاهدین سلطان محمد خان غازی الله رحمتینه واردی، اوغلی بایزید خان تاریخك سکز یوز سکسان آلتیسنده پادشاه اولدی. دور سلطان بایزید خان غازی. ٨٨٦

سلطان محمد خان الله رحمتینه واردی ایکی اوغلی قالدی، بری سلطان بایزید بری جم سلطان.

سلطان بایزید تخته کچدی پادشاه اولدی. جم سلطان قاچدی مصره واردی. مصر سلطانی اعتبار ایتمدی کعبه‌یه کیدرکن مصرلی کعبه‌ده اوطورمغه قومادیلر. باشن آلدی کافر ولایتینه کیتدی. سلطان بایزید ایدر «نه عجیب بو مصرلو بابامله دوستلق ایتمدیلر، بنمله دخی عداوته باشلادیلر، خصوصا که قرنداشم آنلرك سببیله کافره اسیر اوله» دیدی وهم «علاءالدوله» دخی مصر پادشاهینه مطیع اولمادی. مصر سلطانی دخی علاءالدوله‌نك اوزرینه دفعاتله لشکر کوندردی وهر واردقجه مصر لشکرین صیدی. آخر مصر سلطانی مصردن عظیم لشکر چیقاردی، حکم ایتدیکی یرك لشکرینی هب چیقاردی ودخی نیجه بیك عشری

[1] هرایکی نسخه‌ده «جا معمورلغینه» صورتنده‌در.

باب . — آنی بیان ایدرکم بوندن صکره نه واقع اولدی .

شاه سوار اولدکدن صکره بوداق‌کم بك اولدی ، تکرار روم پادشاهی بر قرداشی دخی واردی اوغلینك ، قاپوجی باشیله و بر نیچه قوللر قوشدیلر ، واردیلر مقابل اولدیلر . «علاء الدوله» یانده اولان ترکمان بکلری خائن اولدیلر ترکمانه قاچدیلر . علاء الدوله منهزم اولدی ، لشکرك بعضیسی اطرافه طاغلدی. روم پادشاهی قوشدیغی قاپوجی باشیله واردی سیسك نائبی بونلری طوندی قیردی، باشلرین مصره کوندردی مصر سلطانی دخی امرایتدی چرکسه ، اول باشلری میدانه ایلتدیلر طوپ ایدوب چوکانله اویناديلر . پادشاه ایشیتدی «بنم قوللرم ترکماندن قاچوب آنلره صغینی‌واردیغی حالده عجیبدر بونلری قیردیلر» دیدی . بر دخی عداوته سبب بواولدی والاآلاجه دوستلقله آلاجه دشمنلکی الدن قومادیلر .

نظم

جهانده دوستلق دشمنلك اولور ولی صوکنده هم پشیمانلق اولور
عجیب کارخانه هم کولر آغلار کهی صاغلق کهی صایرولق[١] اولور
بو چرخك بنیادی بویله اولدی اوکی صوکنه کویمز[٢] سورکون اولدی
عاشقی یاز مناقب ایت تماشا دیمه اکری ویا طوغریلق اولدی

بو ماجرانك تاریخی هجرتك سکز یوز سکسان اوچنده واقع اولدی . ٨٨٣نه
سلطان محمد غازی دورنده .

باب . — آنی بیان ایدرکم بوندن صکره نه واقع اولدی .

پادشاه بو فعله مقید اولمادی ، بر نیچه ییلدن صکره تخت مبارك اولسون دیو ایلچی کوندردی . ایو هدیه‌لرله چاوش باشن ایلچی کوندردی. ایلچی کم مصره واردی ینه قانون اوزره حرمت ایتمدیلر ایلچی متشکی کلدی پادشاهینه

[١] صایرولق ؛ خسته‌لق ، سایرو ؛ خسته
[٢] کویمك تقرب دیمکدر .

شام نائبی کم قاجمش شاه سواره کلمشدی ، اول ایتدی « بنی کوندرسنی مصر سلطانیله بارشدره‌یین » دیدی قویویردیلر ، الحاصل بونك قصه‌سی چوقدر . شاه سوارك غالب اولدیغی روم سلطانی قوتیله ایدی . آخر مصرلی شاه سوارك النده عاجز قالدیلر ، نیجه قلعه‌لرین ونیجه شهرلرین خراب ایتدی . مصر پادشاهی دخی روم پادشاهینه ایلچی کوندردی « شاه سوارك جمیع ولایتی سنك اولسون آکا سن یاردیم ایتمه » دیدی ، روم پادشاهی دخی قبول ایتدی . سلطان مصر دخی شهسوارك یانده اولان ترکمان بکلرینه کیسه‌لرله فلوریلر کوندردی . ایتدی « روم پادشاهی بزمله بر اولدی ، شاه سواره یاردم ایتمز » دیدی . ترکمان بکلری شاه‌سواره خائن اولدی ، اوزرینه لشکر کوندردی ، شاه‌سواره مقابل اولدی . ترکمان بکلری شاه سوارك یانندن کیتدیلر ، مصر لشکرینه واردیلر . شاه‌سوار قاچدی « ظمنتو = ظماتی حصاری » [١] نه کیردی . مصر لشکری حصاری قوشاتدی ، شاه سواری حیله‌یله حصاردن چیقاردیلر ، بوینونه زنجیر طاقدیلر مصره ایلتدیلر . اوچ قرداشیله چنکله آصدیلر اولدردیلر « باب زویله » اوستنده هلاك ایتدیلر ، ولایتن ینه بوداق بکه ویردیلر . روم پادشاهی دخی خبر کوندردیکم « قانی عهدك ؟ شاه سوارك مملکتن بکا ویرسك کرکدی » . جواب ویردیلرکم « نه دیدکسه دیدك دشمنی اله کتیردك » . پادشاه روم دخی بوکا ملول اولدی ، بردخی عداوته سبب بو اولدی .

نظم

ینه بردرلو صورت طوتدی عالم　　نه‌لر دوزر ولیکن کورمز آدم
صورتده کندویی قوتلو بیلور[٢]　　ولی معنیده اول کمدن اولور کم

بوماجرانك تاریخی هجرتك سکزیوز آلتمش طقوزنده واقع اولدی ، سلطان ٨٦٩ سنه محمدخان غازی زمانده .

---

[١] ظماتی ؛ قیصریه‌یه ملحق برقضادر

[٢] وانیقان نسخه‌سنده « صورته کندویی قوتلو بیلور » صورتنده‌در .

ملول اولدی ، بردخی عداوته سبب بواولدی وبوماجرانك تاریخی هجرتك
٨٦٤نه سکزیوز آلتمش دردنده واقع اولدی .

باب . — آنی بیان ایدرکم مصردن ایلچی کلدی، نه‌صورتله‌کلدی کیتدی.
روم‌پادشاهینك ایلچیسی رومه کلدکدن صکره مصر پادشاهی ینه برایلچی کوندردی . ایو هدیه‌لرله رومه کلدی ، پیشکشلرین عرض ایتدی ، کاغدن دخی صوندی ، قاپوجی باشی آلدی [١] اوقومادیلر. پادشاه روم‌ایلچی‌یه‌ایتدی « بن سکا طوروکلدیکم جدك عزتینه ، خوش قدم عزتینه دکلدر . حیف دکلی مصر تختی کبی شهره قانون قاعده بیلمز کشی حکم ایایه » دیدی . ایلچی‌یه تعظیملر ایتدی ، مبالغه مالار ویردی ، کندی پادشاهلغینه لایق عطالر ایتدی کوندردی . ایلچی کم مصره واردی ، هرنه کم کوردی ایشیتدیسه خبر ویردی مصر بکلری دخی اتفاق ایتدیلر ، روم پادشاهینه فداییلر کوندردیلرکم هلاك ایده‌لر . روم پادشاهی دخی متنبه اولدی ، فداییلر دخی رومه کلدی،طوتدیلر پادشاهه کتیردیلر ، صوردی مقصودلری نیدیکن بیلدی ، آنلری ینه مصره کوندردی ، سیاست ایتدی والا قابنده عداوت غالب اولدی بوحال اوزرینه برنیجه وقت طوردیلر . آخر چرکس بکلری اوبکارینه آغو ویردیلر هلاك
٨٦٥نه ایتدیلر وبونك تاریخی هجرتك سکزیوزآلتمش بشنده واقع اولدی .

باب . — آنی بیان ایدرکم « قیتبای = قائدبای » آدلو برکشی مصره سلطان اولدی .

روم پادشاهی دخی تخت قوتلو اولسون دیو ایلچی کوندرمدی . مصر سلطانی دخی شاه‌سوارك اوزرینه لشکر کوندردی ، شهسواره بولوشدیلر ، شاه‌سوار مصر لشکرین باصدی ونیجه بیك ارلرین طوتدی اولدردی،آخراول

[١] تشریفات قدیمه‌ده، ایلچی عرض اوطه‌سنده حضور همایونه دخول وتقریرینی تکمیل ایلدکده ایلچینك یدندن نامه‌سینی « میرعلم آغا » آلوب صف وزرایه ایصال‌وتسلیم آنلر دخی ترتیبلری اوزره دور ایادی ایله صدر اعظمه آنلر دخی تخت همایونده مندر اوزرینه وضع ایدر .

همانکه مقابل اولدیلر ، شام نائبی مصر سلطانینه عاصی اولدی شاه‌سواره دوندی ، لشکر مصر منهزم اولدی . مصرلی بوحالی کوردیلر ، ایتدیلرکم «شام نائبینك شاه‌سواره دونمسی وشاه سوارك مصره غالب اولمسی روم‌پادشاهی عثمان اوغلندندر » دیدیلر . تیز تدبیر ایتدیلر اول برکدلری یاپمغی منع ایدن کشیلری اولدردیلر . عذرله روم پادشاهینه برمکتوب یازدیلر ، دیدیلرکم سزی خیردن منع ایدنی هلاك ایتدك، ایمدی بزم‌سزکله‌محتمزازلیدر وابکیدر» دیو . برایلچی ایله ایو هدیه‌لر بیله کوندردیلر ، برعذرنامه‌یله سلطان محمده کلدیلر . پادشاه دخی آنلرك عذرلرین قبول ایتدی ، برعالی ایلچی کوندردی تخت مبارك اولسون دیو ، برنجه ییلدن صکره‌واما سلطانه کم مکتوب‌یازدیلر اولکی مکتوبلر کبی یازمادیلر . سؤال: اولکی قانون کبی‌یازمق‌نیدی؟جواب: « سلطان حرمین بابام » دیو یازاردی سُمدی « خادم حرمین » دیو یازدیلر ، ودخی « قرنداشم مصر سلطانی » دیو یازدیلر . الحاصل ایلچی کم‌مصره‌واردی، مصر بکلری اولکی ایلچیلر کبی واران ایلچی‌یه قارشو وارمدیلر ، همان‌چاوش واردی قوناق یرینه کتیردی . همانکم قاپویه کلدی،ایلچی‌یی آتدن ایندردیلر، ایلچی دخی قاپودن کیردی کوردی حولیده جمیع مصر بکلری آتله طوررلر. ایلچی بونلره اعتبار ایتمدی ، سلام دخی ویرمدی . ادیکن دخی چیقارمدی، کچدی اوطوردی ، بکلر دخی سوز سویلدین قودیلر کیتدیلر . چاوش ایتدی « نیچون بکلره سلام ویرمدك وادیکك چیقارمادك ؟ » دیدی ، ایلچی جواب ویردیکم ، ایدر « بابا آتلی‌یه سلام ویرمك سنت دکلدر وهم ادیکم‌چیقارمادیغم بودرکم سزقانون اوزرینه قوندرمادیکز، احتمال وارکه بینه قالدره‌سز دیو ادیکم چیقارمادم » دیدی واول کیجه یاتدی . صباح‌ایلچی‌یی‌سلطان‌حضورینه‌ایلتدیلر ایلچی دخی عادت اوزرینه دیز چوکدی ، مکتوبینی صوندی ، ایلچی‌یه‌چاوشلر «یراوپ» دیدیلر . ایلچی ایتدی « بن‌یر اوپمکه کلدم، پادشاهمدن سلطانه سلام کتیردم » دیدی . آخر ایلچی‌یه تخفیف ایتدیلر ، حقارتله سوز سویلدیلر . ایلچی دخی کلدی هپ ماجرانی پادشاهه خبر ویردی . پادشاه روم بوحرکته

اولندی، بری برینه ایلچی کوندرمدیلر. شاه سوار مصره یاغی اولدی، مصر پادشاهی شاه سوارك اوزرینه دفعاتله لشکر کوندردیلر وهربارکه واردی، مصر لشکری صیندی. مصرلو شاه سوارله حنك وجدالده یکن روم پادشاهی قاتندن بر عالم فاضل مکه یه کیتدی. یولده صو برکه لری واردی، آنلری خراب کوردی، او برکه لر خراب اولدیغی سببدن حاجیلر زیاده زحمت چکدیلر. اول عزیزکم مکه دن کلدی، روم پادشاهینه اول برکه لرك خرابلغن خبر ویردی. روم پادشاهی ایدر اول برکه لری معمور ایده ین وقفلر قویاین، اول بریه عربلرینه ویرسونلر کم «اول برکه لری معمور ایده لر، اول وقفلرك حاصللرین اول عربلره ویره لر کم آنلر او برکه لری طولدره لر» بو همت اوزرینه روم پادشاهی نیجه عزیزلر حاضر ایتدیکم اول برکه لری معمور ایتدیره و هم زیاده فلوریلر ویردیکم اول برکه لره خرج ایده لر وهم مصر بکلربنه مکتوب یازدیکم «سلطان نائبلری ومصر حاکملری! بو کوندردیکم عزیزلره برکه لرك عمارتنده معاونت ایده سز» و الابو بکلره هدیه دخی کوندرمه مشیدی و مصر سلطانینه ایلچی دخی کوندرمه مشیدی. قره مان اوغلی دخی پادشاهك بو فعلینه مطلع اولدی، کندی بر تزویر ایلچی کوندردی مصره کم «عثمان اوغلی برکه بهانه سینه مکه سلطانینه یوکلرله فلوری کوندردیکم سکا یاغی اولدی عثمان اوغلی» دیو. مصرلو دخی بو یلان سوزلره اینماندی، اول برکه یاپمغه واران عزیزلری خوار ایتدیلر، مکتوبلرین قبول ایتمدیلر، اول برکه لری یاپمغه رضا ویرمدیلر. ایتدیلر کم «عثمان اوغلینك حیله سی واردر کم کله بزم ولایتمزده بنا ایده، بز عاجزمیز کم برکه مزی اول مرمت ایده». اول عزیزلری حقارتله مصردن سوردیلر. بر عداوته دخی سبب بو اولدی، سلطان روم دخی ملول اولدی.
بو ماجرانك تاریخی هجرتك سکز یوز آلتمش اوچنده واقع اولدی، سلطان محمد زماننده. ۸۶۳نه

باب . — آنی بیان ایدر کم مصر سلطانی لشکر کوندردی تکرار شاه سوار اوزرینه.

برپاره ملول اولدی وصکره مذکور « خوش‌قدم » دخی مصره سلطان‌اولدی، پادشاه روم دخی تخت مبارك اولسون دیو ایلچی کوندرمدی ، عادت بویدیکم کوندریله‌یدی . ایکی طرفدن عادت ترك اولندی . و محبت کسلمکه باشلادی . وهم بو خوش قدم‌که سلطان مصردر، هرطرفه یاغی‌اولمغه باشلادی. بوطرفه «طول‌قدراوغلی مکی»[١] یه فدایی کوندردی، فدایی‌کلدی‌البستانك جمعه‌مسجدنده مجاور اولدی ، کوندوز اوروج طوتار وکیجه دون نمازین قیلاردی . آخر فرصت بولدی « مکی آرسلان بك » ی هلاك ایتدی جمعه مسجدنده . بومصر سلطانی خوش‌قدمك یانینده مکی آرسلانك برقرداشی واردی « بوداق بك » دیرلردی، آنی مکی آرسلان یرینه کوندردی. بوحرکت دلقدر بکلرینه خوش کلدی ، مکی آرسلانك « شاه سوار بك » آدلی بر قرداشی دخی واردی، روم پادشاهی یانینده اولوردی . دلقدر بکلری اول شاه سواره خبر کوندردیلر کم « کل ! ولایتی سکا ویره‌لم، مصردن کلن بوداغی بك ایتمز » دیدیلر . شاه سواره دخی روم پادشاهندن دستوراولدی، واردی بوداغی ولایتندن سوروب چیقاردی ، یرینه کندی پادشاه اولدی ، بوداق دخی کیتدی شامه دوشدی. مصر پادشاهی ایتدی . « روم پادشاهی بنمله یاغی اولدی » دیدی عداوته برسبب دخی بو اولدی .

نظم

بولوشدی بر برینه ایکی سلطان — کورمدی نیدیسر تقدیر سبحان
بهانه‌لر اولور بها کورنمز — بهانه مشتری‌یه نفس و شیطان
بهانه ایکی کورندی جهانده — بری جحیم یولیدر بری غفران

وبو ماجرالرك تاریخی هجرتك سکز یوز آلتمش ایکیسنده واقع اولدی، سنه ٨٦٢ سلطان محمد غازی زمانینده[٢] وبوندن صکره نیجه یل مخفیجه کنایتله زندکانی

[١] هرایکی نسخه‌ده بویله‌در .
[٢] هرایکی نسخه‌نك ترتیبنه خلل کتیرمه‌مك اوزره بویله‌جه ابقا ایدلشدر .

دیدی. والله بونلرك تاجلرینك حقیقتی بودر سؤال : بو حاجی بکتاش اوغلی « محمود چلبی » کم اول « رسول چلبی » نك اوغلیدر ، یا آنك مریدلرندن اهل علمدن کیمسه وارمیدر ؟ جواب : واردر بنکی وزنق طوبلق وظبلق وشیطانی عادتلر بونلرده چوقدر [١] وبو خلق بیلمزلر آنی شیطانیمیدر ویا رحمانیمیدر . وهر کیمسه کم حاجی بکتاش آل عثماندن کیمسه ایله مصاحبت ایتدی دیرسه یالاندر شویله بیله‌سز [٢] .

نظم

عمر بیك یبلدر آلدانمه زینهار[٣] بو جهان پر فتنه وچرخ ، غدار
قاچان مغرور اولور عاقل فنایه طومار دورلدی تمام اولدی دفتر
اجل بیلی اسرکی مهرباندر بوزوب صانولرهم ایدر اصفار
نه مشکل دوره قالدك عاشقی سن کچر کون لشکری غازی‌نی باصار

باب . — آنی بیان ایدرکم بو ماجرالردن صکره نه‌لر ظاهراولدی.

سلطان محمد غازی طربزون غزاسی نیتینه آناطولی‌یه کچدی ، هرنه کم نیت ایتدی حق تعالی میسر ایتدی ، هر ولایتك خطبه‌سی سکه‌سی کندینك اولدی ، دولتله ینه تختینه توجه ایتـدی . هر طرفك پادشاهلرندن ایلچی کلدی خانه ولایت مبارك اولسون دیو ، والا مصر سلطانندن ایلچی کلدی . عادت محبت ترك اولندی ، عداوته بر بهانه بواولدی ، آنکچونکم اول محبت ایدن سلطان اولدی . اول قره‌مانه کلن بکلر بکی سلطان اولدی ، بو چرکس طائفه‌سی آکا اکن مطیع اولمادیلر . اول سببدن ایلچی کوندرلدی . پادشاه دخی بوکا

[١] هرایکی نسخه‌نك کرك عباره‌سی کرکسه کلماتنك املاسی بویله‌در . مورخك جدی عاشق پاشا حضرت حاجی بکتاش ولینك صحبت مریدی اولدینی عامهٔ مورخینك مصدقیدر .

[٢] عامهٔ مؤرخینك اقوالی بوسوزلرك خلافینه‌در .

[٣] هرایکی نسخه‌ده بویله‌در

کلدی ، شمدی مزار شریفی آنده‌در ، وهم بو رومده درت طائفه واردرکم مسافرلر ایچنده آکیلور . بری « غازیان روم » بری « اخیان روم » وبری « ابدالان روم » وبری « باجیان روم » . ایمدی حاجی بکتاش سلطان بونلرك ایچندن باجیان رومی اختیار ایتدیکم او « خاتون آنا » [۱] در آنی قیز ایدندی ، کشف وکرامتینی آکا کوسترردی ، تسلیم ایتدی کندی الله رحمتینه واردی . [۲] . سؤال : بو حاجی بکتاش حضرتینك بونجه مریدی ومحبی واردر ، بونلرك بیعتلری وسلسله‌لری نره‌دن اولور ؟ جواب : حاجی بکتاش خاتون آنایه ایصمارلادی . نه‌سی وارسه ، کندی بر مجذوب بدلاعریزدی ، شیخلکدن ومریدلکدن فارغدی [۳] . « آبدال موسی » دیرلردی ، بر درویش واردی ، خاتون آنانك محبی ایدی . اول زمانده شیخلك ومریدلك اکن ظاهر دکلدی ، سلسله‌دن دخی فارغلردی . خاتون آنا اول عزیزك اوزرینه مزار ایتدی . کلدی بو آبدال موسی بونك اوزرنده بر نیجه کون ساکن اولدی . اورخان دوری کلدی غزالر ایتدی . سؤال : بو بکتاشیلر ایدرلرکم « یکیچریلرك باشنده‌کی تاج حاجی بکتاشکدر » دیرلر . جواب : یلاندر وبو بورك خود بیله جکده اورخان زمانینده ظاهر اولدی ، یوقارو بابده بیان ایدوب طوررن ، والا بکتاشیلر کیمکه سبب ، آبدال موسی اورخان زمانینده غزایه کلدی وبو یکیچرینك آراسنده بیله یوریدی ، وبر یکیچریدن بر اسکی بورك دیله‌دی ، یکیچری دخی ویردی . یکیچری اوسکوفینی چیقاردی بونك باشینه کیدردی . آبدال موسی ولایتینه کلدی ، اول بورك بیله باشنده ، صوردیلرکم « بو باشنده‌کی نه‌در ؟ » اول ایتدی « بوکا الف دیرلر » [٤]

[۱] بوخاتونك اسمی « فاطمه » ومعروفیتی قادینجق آنادر . علمادن خواجه ادریسك منکوحه‌سیدر .

[۲] مدت حیاتلری محمد = ۹۲ ، تاریخ ارتحاللری بکتاشیه = ۷۳۸ در .

[۳] حضرت بکتاش حال حیاتنده سلطان اورخان طرفندن کندیسنه بنا ایدیلن درکاهك مشیخت وتولیتی خاتون آنانك خواجه ادریسدن متولد اولادینه وصیت ایتمشدر . بناءً علیه آبدال موسی حقنده‌کی کلام محتاج تصحیدر . آبدال موسانك قونیه جوارنده فنکده آیروجه درکاهی واردر .

[٤] هرایکی نسخه‌ده « الف » صورتنده ایسه‌ده طوغریسی « الی » در .

ایدی ، اول « شیخ خافی » دندر خلوتیلردن « مولانا علاءالدین » [١] کلدی ، دعاسی مقبول عزیزلردن ایدی ، ودخی بونلرك امثالی عزیزلر چوقدر . جمیعسی دعاسی مقبول عزیزلردی .

نظم

نه‌دوران اولدی‌دوران خان‌محمد — کم اولدی رومه هم جان محمد
آنك ایام دولتی زمانسده — زیاده اولدی هم ادیان محمد
بو آل عثمانك اول سروریدر — بیانی هم یدی عنوان محمد
سکزنجی اوقوندی بایزید خان — یدی یر معمور ایتدی آن محمد

سؤال : ای درویش ! بوروم ولایتینك‌درویشلرینی وعلماسینی ذکر ایتدك یا « حاجی بکتاش سلطان »ی نیچون آکمادك؟ [٢]جواب: بو آکدیغم عزیزلر آل عثمان ولایتنده اولانلردرکم آکدم . بو حاجی بکتاش آل عثمان نسلندن هیچ کیمسه ایله‌مصاحبت ایتمدی وآندن‌اوتوری آکمدم . حاجی بکتاش‌کم‌خراساندن قالقدی بر قرداشی دخی واردی « منتش » دیرلردی ، بیله قالقدیلر کلدیلر طوغری‌سیواسه کلدیلر [٣] وآندن « بابا الیاس » ه کلدیلروآندن « قیرشهری »نه واردیلر و آندن « قیصری » یه کلدیلر . قیصریدن قرداشی منتش ینه سیواسه واردی ، آنده اجلی مقدرمش آنی شهید ایتدیلر . بونلرك قصه‌سی چوقدر ، جمیعسینه علمم یتمشدر بیلمشمدر . حاجی بکتاش قیصریدن «قره‌یول»ه [٤]

---

[١] طریقت سهر وردی وخلوتی رجالندن « سید یحیای شروانی » خلفاسندن برشیخ اولوب حلبده نشر طریقت ایتمشه‌ده اورادن اخراجینه اوزمانکی حکومتك‌امر ویرمسی اوزرینه ممالك عثمانیه‌یه کلش و ٨٨٦ ده ارتحال ایله‌مشدر .

[٢] پیرمشارالیهك پدرلری « سیدمحمدابراهیم ثانی » ووالده‌لری نیشابور علماسندن شیخ احمدك کریمه‌سی « ختمه» خاتون اولوب مولدلری نیشابوروتاریخ‌تولدلری‌مروت = ٦٤٦ در . معلملری‌ده « شیخ احمد یسوی » خلفاسندن « شیخ‌لقمان » در .

[٣] دیار رومه وصوللری رفت = ٦٨٠

[٤] هرایکی نسخه‌ده بویله ایسه‌ده طوغریسی « صولیجه قره اویوك » در . قیرشهری سنجاغینه ملحقدر .

اوغلی سلطان محمد خان غازی زمانینده بو عزیزلرك بعضیسی حیاتده ایدی. علمادن «مولانا خسرو» واردی[١] و«مولانا یکان»[٢] مفتی زمان اولدی. «مولانا محمد زیراك »[٣] و«خضر بك چلبی »[٤] و«خواجه زاده»[٥] واقع اولدی. فقرادن «شیخ عبداللطیف مقدسی »[٦] و« کوموشلی اوغلی »[٧] کلدیکه نسلی «زینی

[١] محمد افندی ؛ « خسرو » انشته‌سینك اسمی اولوب بوذاته « خسروقاینی » دینوب تغلباً کندوسینه مخلص اولمشدر. «برهان‌الدین حیدر هروی» نك تلامذه‌سندندر. مدرس ، قاضی ، قاضیعسکر اولوب ٨٧٤ ده شیخ‌الاسلام اولهرق جاه‌خسروی = ٨٨٥ ده استانبولده وفات ایلیه‌رك نعشی بروسه‌یه نقل اولنوب مدرسه‌سینه دفن ایدلدی «درروغرر»ی وفقه وتفسیردن سائر اثری واردر.

[٢] محمد بن ارمغان بن خلیل ؛ آیدینده تحصیل وصکره ملافنازیدن تکمیل علوم ایلیه‌رك بروسه مدارسینه مدرس وصکره بروسه قاضیسی اولمشدر وفاتی ٨٤٠ ده‌در.

[٣] حاجی بیرام ولیدن اناتب وخضرشاه افندیدن اجازت الهرق مرادیه وصحن مدرسی اولمشدر . خواجه زاده ایله بر مباحثه‌ده رساله‌سی مقبوله کچمیوب مدرسه‌سی خواجه زاده‌یه ویرلمکله کندوسی بروسه‌یه کیتمش واواخر عمرنده یوز آچه‌یله اورایه مفتی اولهرق ٨٧٩ ده وفات ایتمشدر. کندیسینه «زیرك» لقبینی حاجی بیرام ولی حضرتلری ویرمشدر .

[٤] نصرالدین خواجه‌نك کریمه‌زاده‌سی وسیوری حصار قاضیسی « ملاجلال‌الدین »نك مخدومیدر . بعدالتحصیل اورایه قاضی عسکر مدرس وملامحمد یکانه‌داماداولهرق بروسه‌ده مدرس واستانبولك فتحنده قاضی اولمش وقصیرالقامه اولمغله کندیسینه « علم طمارجنی » دینلمشدر . تاریخ وفاتی ٨٦٣ در . زیرك وحضرت شیخ وفا جامع شریفلری آراسنده انشا کرده‌سی اولان جامی خطیره‌سنده مدفوندر .

[٥] مصلح‌الدین مصطفی ابن یوسف بن صالح ؛ پدری متمولیندن برتاجر اولمغله « خواجه‌زاده» لقبینی آلمشدر آیاثلوغ چلبی محمد افندی وخضر بکدن تلمذله مشارالیهه معید اولمشدر خضر بك برمحلده استشکال ایتسه « عقل سلیمه عرض ایده‌لم » بیوره‌رق کندیسینه صورارلر ایمش . مدرس وحضرت فاتحه معلم، اوتوزبش یاشنده قاضیعسکر بعدالعزل بروسه مدرسی ، ادرنه ، استانبول قاضیسی بعده ایزنیق مدرسی وقاضیسی ٨٨٧ تاریخلرنده بروسه‌ده سلطان مدرسه‌سی مدرسی ومفتی اولوب ٨٩٣ ده وفات ایتمشدر . بروسه‌ده امیر سلطان جوارنده مدفوندر .

[٦] قدسی عبدالرحمن مخدومیدر، ٧٨٦ ده تولدایلدی. « شیخ زین‌الدین خافی » ایله خراسانه کیدوب اجازت ایله بروسه‌یه کلمکله طریق زینیه‌یی نشر ایتمشدر . تاریخ وفاتی ٨٥٦ ، زاویه‌سنده مدفوندر .

[٧] « پیر شجاع الدین الیاس‌الخلوتی » درکه آماسیه‌ده «پیرلر تربه‌سی » دینیلن تربه‌سنده مدفوندر .

اوغلی سلطان مراد زماننده . — بو عزیزلرك بعضیسی حیاتده ایدی . علمادن « مولاناشرف‌الدین قریمی »[١] و «مولاناخیرالدین‌قریمی»[٢] کلدی. « مولانا احمد کورانی » [٣] کلدی. مصرولایتندن وآندن درس‌عام‌ایدوب‌کلدی وهم ولایت رومده معزز مفتی اولدی. فقرادن « آق‌شمس‌الدین» [٤] و«شیخ عبدالرحیم رومی » [٥] و « آق بیق » [٦] واقع‌اولدی .

مضافاتندن « صول‌فصل » قریه‌سیدر . بعدالتحصیل ، « ملکه خاتون » ك انکوریده انشا ایتدردیکی « قره‌مدرسه » یه مدرس‌صکره طریق تدریسی ترك ایله‌قیصری‌یه‌کیده‌رك « شیخ حامد قیصری » دن منیب اولمش طریق بیرامینك پیریدر . تاریخ ارتحالی ٨٣٣ انکوریده مدفوندر .

[١] شرف‌الدین بن کمال قریمی ؛ حافظ‌الدین ابن بزازیدن تلمذ ایتمشدر . وفاتی بروسه‌ده ٨٤٠ تاریخنده‌در .

[٢] حضرت فاتحك معلمی اولان « خواجه خیرالدین » ایله مؤلف شقایقك لاب جدی اولان « خیرالدین خلیل افندی » دن باشقه برذاتدر .

[٣] شمس‌الدین احمد بن اسماعیل کورانی « ملا کورانی » ؛ وطننده تحصیل ومصرده اکمال ایله‌مش و« ابن‌حجر » دن مجاز اولمشدر . ملایکان حجدن عودتنده مصره اوغرایه‌رق کندیسنی برلکده کتیرمش بروسه‌ده قابلوجه وسلطان‌مدرسه‌لرینه‌مدرس اولدقدن صکره سلطان محمدخان ثانی‌یه ـ مغنیسادده بولندقلری زمان ـ معلم تعیین ایدیلوب مشارالیهك جلوسنده قاضیعسکر اولمش وبعده بروسه قاضیسی اوله‌رق عزل‌ایدلمکله‌مصره کیتمشدر ، ٨٦٢ تاریخنده دعوت ایدلمکله عودت ایتمش ثانیاً بروسه قاضیسی، ٨٨٥ده شیخ‌الاسلام اوله‌رق ٨٩٣ ده وفات ایتمشدر . استانبولده انشا ایتدردیکی جامعك محرابی اوکنده مدفوندر . تفسیردن« غایةالامانی فی‌تفسیرالسبع‌المثانی» وحدیثدن«صحیح‌بخاری»یه «کوثرجاری علی‌ریاض‌البخاری » نامیله ایکی اثر تألیف ایله‌مشدر.

[٤] شهاب‌الدین سهروردی اولادندن حمزه‌نك مخدومی‌در . دمشقده تولد ایله‌دی . بیرامی طریقندن اولوب استانبول فتحنده بولندی بعدالفتح کوینوکه کیتدی تاریخ وفاتی ٨٨٠ در . اوراده مدفوندر .

[٥] بوذات « منهاج‌الرشاد » مؤلفی وامیر عزیزك اوغلی و« زین‌الدین‌حافی » خلفاسندن اولوب‌مرزیفونده اقامت ایلین « صاری‌دانشمند» لقب «عبدالرحیم‌مرزیفونی» اولسه کرکدر .

[٦] سلطان مراد خان ثانی‌ایله هونیاد حربنده وبالآخره استانبول‌فتحنده‌بولنمش وبروسه‌ده برمسجد یاپمشدر اوراده مدفوندر .

یلدریم بایزید زمانینده. — علمادن «مولانا شمس الدین فناری» [١] و «مولانا قطب الدین ایزنیقی» [٢] و «شیخ یارعلی خراسانی» [٣] و «شیخ جزری سیروزی» وفقرادن «شیخ حمید» [٤] و «شیخ فخرالدین مدرنی» [٥] واردی بونلر کرامتلری ظاهر اولمش عزیزلردی.

اوغلی سلطان محمد خان غازی زمانینده. — بو عزیزلرك بعضیسی حیاتده ایدی. علمادن «مولانا حیدر هروی» [٦] کلدی، و «مولانا فخرالدین» [٧] و «سید محمد بخاری» [٨] کلدی. رومدن «شیخ حاجی بیرام» [٩] واقع اولدی. بونلر دعالری مقبول عزیزلردی.

---

[١] شمس الدین محمد؛ حمزه بن محمدك مخدومی وجمال الدین آقسرایینك شاگردیدر. ایلك دفعه مفتی الانام اولان بوذاتدر. وفاتی ٨٣٢ یا ٨٣٤ ده در.

[٢] مولدی ایزنیقدر. اوراده بالخاصه علوم شرعیه تحصیل ایتمشدر. تاریخ وفاتی ٨٢١ سنه‌سی شهر ذی‌القعده‌سینك سکزی اولدیغی ایزنیقده‌کی قبری اوزرنده مسطور بولندیغنی صاحب شقایق ثقات علمادن برذاتك خطندن نقل ایدییور.

[٣] شیرازی اولدیغی شقایقده مسطوردر. عساکر عثمانیه مفتیلرندن اولوب تاریخ وفاتی ٨٣٣ در.

[٤] شیخ حامد بن موسای قیصری‌در. تصوفی شامده زاویهٔ بایزیدیه‌ده تحصیل ایلهمش وبروسه‌ده توطن ایده‌رك ازقه واسواق شهرده آزقه‌سیله اتمك صاتارمش. بروسه‌ده کائن اولو جامعك انشاسندن صکره یلدریم بایزید خانك التماسیله واعظلکنده بولنمش وصکره قونیه آقسرایینه بالعزیمه اوراده اقامت ایده‌رك ارتحال ایتمشدر.

[٥] فخرالدین رومی؛ مودرنی‌ده منزوی اولوب ٨٤٦ ده اوراده وفات ایتمشدر. قبری مودرنی‌ده یلدریم بایزید خان جامعی قاپوسینك قربنده‌در.

[٦] برهان الدین حیدر بن محمد هروی؛ سعدالدین تفتازانینك تلامذه‌سندندر. «ملا خسرو» و «کافیه‌جی محمد افندی» بوندن تلمذ ایتمشلردر. تاریخ وفاتی ٨٣٠

[٧] فخرالدین عجمی؛ سید شریفك شاگردی وملا فناری زاده محمد شاه افندینك بروسه‌ده سلطان مدرسه‌سنده معیدیدر. سلطان مراد خان ثانی زمانینده یومی اوتوز آقچه وظیفه یله مفتی اولدی. تاریخ وفاتی ٨٧٠، ادرنه‌ده دارالحدیث جامعینك محرابی اوکنده مدفوندر.

[٨] یلدریم بایزید خانك دامادی اولوب بروسه‌ده مدفوندر. ولی الدین زاده احمد پاشا، مشارالیهك ارتحالینه «انتقال امیر سلطانه؛ اولدی تاریخ، انتقال امیر» تاریخینی سویله‌مشدرکه ٨٢٣ ی افاده ایدر. نور بخشیه‌دندر.

[٩] مولدی جیبوق صویی دیمکله معروف نهرك یانینده انکوری نام قصبه‌نك

امره» [١] و« شیخ طاپدق امره » [٢] و « اخی اورن » [٣] و « قره جه احمد سلطان » [٤] واردی، بونلر غازی خداوندکارزمانندہ اولدیلر وبونلرکرامتلری ظاهر اولمش ودعالری مستجاب عزیزلردی .

اوغلی غازی خداوندکار زمانندہ بو عزیزلرك بعضیسی حیاتده ایدی . علمادن « قوجه افندی » [٥] ظاهر اولدیکم آنك اوغلینك اوغلی ولایت عجمده « قاضی زادهٔ رومی [٦] دیمکله مشهور اولمشدی . فقرادن « آبدال مراد » [٧] و «موسی بابا» [٨] و « پیر حمد جستری » [٩] واردی، بونلرك جمیعسینك کرامتی ظاهر اولمش کشیلردی .

---

[١] امره عاشق دیمکدر. لسانمزده حالا (ایمرنمك) مستعملدر بو لیلیدر «طاپدق امره» نك مریدیدر . وفاتی ٧٤٣

[٢] اسمی « امره » در . طاپمق ؛ بولمق ، بیعت ، طانمق معناسینه در . حاجی بکتاش ولیه قارشو « طاپدق سلطانم » دیمکله بونامی آلمشدر . سقاریه نهرینه قریب برقریه ده متوطن ایدی .

[٣] اوران ؛ بیچیم ، اندام ، تناسب ، طرز . اورانلو ؛ مؤدب ، یاقشیقلو .

[٤] ملوك عجمدن برذاتك اوغلیدر . آناطولیه کلوب ـ قوجه ایلیده کیوه یه ملحق ـ آقحصار قصبه سینك مضافاتندن برموضعده توطنله اورادہ ارتحال ایتمشدر .

[٥] محمود افندی ابن محمد ؛ سلطان اوکیلیدر . بروسه قاضیلکنده قرق سنه بولنمش در . کرمیان اوغلی طرفندن سلطان بایزید اوله تزویج ایدیلن کریمه سنی کتیرمك اوزره سلطان مراد اول طرفندن کرمیان اوغلینه کوندریلن هیئت سفارته ریاست ایتمشدر. تاریخ وفاتی ٧٧٤ اولوب بروسه ده بیکار باشنده مولویخانه قربنده اولان قبه ده مدفوندر.

[٦] موسی پاشا ؛ ابن محمد ، ایرانیلر کندیسینه « ملا زادهٔ ابهری » دیمشلردر ، ملا فناریدن بالتدرس ایرانه کیتمش واورادہ اکمال تحصیلله اولغ بکه معلم اولمش ورصدخانه تأسیسنه خدمت ایتمشدر .

[٧] بخاری الاصل اولوب بروسه فتحنده سلطان اورخانله برلکده بولنمش وبعدالوفات بروسه حصاری درونه دفن اولنمشدر .

[٨] بروسه فتحنده سلطان اورخانله برلکده بولنمش وامیر سلطان خطیره سی قربنده کندیسینه اضافتله معروف اولان موضعده اختیاراقامتله اورادہ وفات ایتمشدر.

[٩] هرایکی نسخه ده بویله در. ممالك ایراندن « کشتر » نام بلده دن بروسه یه کلدرك « قره شیخ محله سی » دیمکله معروف محله ده اقامت ایلین ووفاتنده مذکور محله خارجنده سلطان اورخان باغچه سی مقابله سنده برساحه ده مدفون اولان «محمد کشتری» اولسه کرکدر .

نظم

تەخانکم دنیادن عدلیله کیتدی　　اول عقباده دخی بیل تخته کیتدی
فنا ملکنده سلطان عادل اولدی　　بقا ملکینه محبوب پاك کیتدی

سؤال : ای درویش ! بوآل عثمانك مناقبلرنکم اختصار ایتدك ، بونلرك زماننده عالم ربانیلر وفقرا وصلحادن کیمسه یوقیدرکم آنلری آکادك ؟ جواب : واردر ، ارطکرول زماننده « باباالیاس دیوانه » [١] واردی ، رومه ارطکرولله بیله کلشلردی و « قوچم سیدی » واردی ، باباالیاسك خلیفه سیدی بونلرك کرامتلری ظاهر اولمش ودعالری مقبول عزیزلردی .

اول عثمان غازی زماننده .— علمادن « طورسون فقیه » واردی وفقرادن « بابا مخلص » [٢] وعثمان غازینك قاین آتاسی « اده بالی » واردی ، بونلر دعالری مقبول عزیزلردی .

اوغلی اورخان غازی زماننده .— علمادن «داود قیصری» [٣] و« تاج الدین کردی» [٤] واردی. فقرادن «عاشق پاشام» حضرتی [٥] و« کیکلو بابا» [٦] و« یونس

---

[١] بوذات آماسیه قریبنده ساکن اولان ومریدانینه « بابائی » دینیلن « باباالیاس عجم » اولسه کرك .

[٢] جنکیز فترتنده آناطولی یه کلهرك آماسیه قریبنده برمحلده توطن ایلین «شیخ بابا الیاس خراسانینك اوغلیدر . دولت سلجوقیه‌نك انقسامنده آلتی آی قونیه ده امیر اولمش وبعدالاستعفا سلطان عثمان خان ایله غزالرده بولنمشدر . عاشق پاشانك پدریدر .

[٣] محمود بن محمد ؛ صدرالدین قونوی مریدی اولوب ، سلطان اورخانك ایزنیقده انشا ایتدردیکی مدرسه یه مدرس اولمغله دولت علیه‌ده ایلك مدرسدر . وفاتی ٧٤٥

[٤] سراج الدین ارموی شاکردی ایدی ، داود قیصریدن صکره ایزنیق مدرسی اولمشدر .

[٥] عاشق علی پاشا ؛ مخلص پاشانك بیوك اوغلی اولوب ٦٧٠ ده تولد ١٣ صفر صالی ٧٣٣ ده قیرشهرده وفات ایله‌مشدر، شاعردر. مورخ عالینك مطبوع کنه الاخبار رکن ٤ ، جزء ١ ، ص ٤٠ ده بوتاریخی مشارالیه نسبت ایتمسنك سببی آکلاشیله‌مدی .

[٦] صحیفه‌یه مراجعت بیورلسون

خزینه جمع ایتدی ، مالی طاش صندوقلره قویدردی ، کیجه‌یله « دجله » یه براقدردی، ایرماغك ایچینه ایندرتدی. ایلتن کشیلری هلاك ایتدردیکم بومالی کیمسه‌یه دیمه‌لر ، آخر اول مال صوده قالدی . کندی دخی نسب ونسلیله تلف اولوب کیتدی .

نظم

دیلرکم دنیـاسن صویه یتوره نیجه صـوسزلری صویه یتوره
محبت مالی آنی‌دیندن چیقاردی یوزی قره کناه یوکن کوتوره

وبری دخی خراسان پادشاهی « میرزا شاه‌رخ » [۱] مال جمع ایتـدی ، اول دخی بونلرك کبی تلف اولدی . روم‌پادشاهلرندن « قره‌مان‌اوغلی ابراهیم بك » مال جمع ایتدی ، آخر اول دخی ایشیتدیکزکم نیلدی . ایمدی عزیز لرمال اولدرکم خیره صرف اوله. پادشاهلرك دوستی اولدرکم قارنی طوق اوله وطوغری اوله . محکم لشکر آکا دیرلرکم طوق اوله وغلبه اوله ، کندی آجلغی قایسی اولمیه .

نظم

زیی‌مالکم[۲] خیرایشه‌خرج ایده‌سن ایده‌سن آندن بخش هراشیکه
نه وجهله آنی جمع ایلدك سـن چیقاررسك کوزینی باقسه ایشیکه
عاشـقی مال دیمه سـندن قالانه یاعقـاب یاحساب کله باشکه

عارفلردن برینه صوردیلر « پادشاهلره خزینه کرکمیدر ؟ » دیدیلر. عارف جواب ویردیکم « براصل خزینه واردر ، اول کرکدر » ، وصوردیلرکم « نه اصل خزینه‌در » . عارف ایدر « رعایالرك خیر دعالری پادشـاهلره خزینه‌در » دیدی .

---

[۱] میرزا معین‌الدین شاه‌رخ ، تیمورك دردنجی اوغلی .
[۲] هرایکی نسخه‌ده بویله‌در . « زمی‌مالکم » اوله‌جقدر .

ایدر « خلیل ! صاقین رشوت فلوریسن ویرمه ». خلیل پاشا ایدر « دولتلو سلطانم ! آتامدن میراث قالان فلوریدر ». فضل‌الله کوردیکم پادشاهك کاه‌کاه حلال ماله احتیاجی اولور ، ایدر « دولتلو سلطانم ! پادشاهلره خزینه کرکدر ، اکر سلطانم بیوررسه خزینه جمع ایده‌ین » دیر. پادشاه ایدر « نیجه جمع ایدرسن؟ ». فضل‌الله ایدر « بوولایتك خلقنده مبالغه مال واردر ، پادشاهلره کاه‌کاه بر صورت قوروب آلمق جائزدر » دیر . سلطان مراد غازی ایدر « هی فضل‌الله! بوسوز نه سوزدرکه سویلرسین، بزم ولایتمزده اوچ لقمهٔ حلال واردر، غیری ولایتده اول یوقدر ، بری معدنلر ، بری دخی کافردن آلنان خراج بری دخی غزادن حاصل اولان مالدر ، وهم بوبزم لشکرمز غازیلر لشکریدر . ایمدی بونلره حلال لقمه کرکدر ، شول پادشاه کم لشکرینه حرام لقمه ییدررسه اولشکر حرامی اولور ، حرامینك خود ثباتی اولماز ، حالی نیدیکی معلومدر ». الحاصل فضل‌الله پاشانك عزلینه بوسوز سبب اولدی .

نظم

نه خانکم اوزاده ظلم الن ایله — اولنجك رحمتی ویرمیه ییله
شولرکم دنیایی معبود ایدندی — کوکل باغلادی اول برخویلی قیله [۱]
شوکابکزر اوطورمش ویران اوده — غافلدر اوستینه دیوار ییقیله
عاشقی ویراوکودی کندوزوکه [۲] — اونوتمه باغ وبندلرك سوکیله

باب — . آنی بیان ایدرکم بوپادشاهلر کم مال جمع ایتدیلر ، آخر آنلر نولدیلر :

مرحوم یلدریم خنکار مال جمع ایتدی ، تدبیر مملکت قیلدی ، آقچه‌لر جمع ایدوب خزینه‌لره قویدلر ، مملکت کسادلق اولدی . آخر اول مالی تمور بدبخت ییدی ، ولایت آیاق آلتنده قالدی . بغداد پادشاهی « سلطان احمد »

[۱] هرایکی نسخه‌ده بویله‌در
[۲] هرایکی نسخه‌ده بویله‌در « کندی اوزیکه » مقامنده‌در .

طعام اکسیك ایتمه‌لر . وداخی زیاده محبت ایتدیکی درویشلره زاویه‌لرپاپیوردی. نته‌کم « کیکلو بابا » اوزرنده جمعه مسجدی یاپدیردی وزاویه دخی یاپدیردی .

اوغلی غازی خداوندکار خصلتی . — آتاسی کبی اول دخی عمارتلریاپدی وزیاده محبت ایتدیکی درویشلره زاویه‌لر یاپیوردی وهر شهرده‌کم اولوردی ، جمعه کون جمعه‌دن صکره فقرایه آقچه‌لر صدقه ایدردی .

اوغلی خصلتی‌کم بایزید خاندر ؛ اول آتاسی ، دده‌سی یاپدیغی عمارتلردن بو دخی‌زیاده یاپدی وبوده هر جمعه اولدیغی شهرده صدقه ایدردی ،

اوغلی سلطان محمد خان غازی . — او دخی عمارتلر یاپدی و « مکه » یه و « مدینه » یه مبلغلر کوندردی . [۱]

اوغلی سلطان مراد خصلتی . — اول دخی عمارتلر یاپدی ، وهر ییل اوچ بیك بشیوز فلوری قدس شریفه وخلیل‌الرحمانه ومدینهٔ رسوله وکعبةاللهه کوندرردی ، وهر ییل کندینك عادتی بویدیکم اولدیغی شهرده بیك فلوری سیدلره کندی مبارك الیله اولشدرردی ، وهر شهرده‌کم اولوردی ، آتاسی دده‌سی آقچه اولشدرردی ، بو دخی زیاده‌لر اولشدرردی ، وهم انکوری نواحیسنده « بالق حصاری » دیرلر بر نیجه کوی وقف ایتدی مکیه ، خیلی مبلغ حاصل اولور . ایمدی بو آل عثمانك خصلتی بو وجهله اولمق ایودر وهم اوله کلمشدر . حکایت؛ سلطان مراد غازی‌یه‌کم « فضل‌الله پاشا » وزیر اولدی ، ینه هر ییل بیت‌اللهه کوندریلن فلوری کوندرلمی اولدی . پادشاه ایدر « فضل‌الله ! اول فلوریجکی ینه خلیل‌الرحمانه وقدس شریفه وکعبةاللهه ومدینهٔ رسوله کوندرکم « مولانایکن » [۲] حجه نیت ایتمش وهم آلسون اول فلوریی آنده مدینهٔ رسولك فقیرلرینه ویرسونکم آنلر حجاج وارنجه‌یه دکین انتظارده‌در » . خزینه‌ده فلوری بولنمدی ، خلیل‌پاشادن اودنج آلدیلر. پادشاه

---

[۱] بروسه‌ده کائن « یشیل » جامعی شریفی ۸۲۱ ده بنا ایتمشدر.

[۲] محمد بن ارمغان بن خلیل ؛ ایکی یوز اوچنجی صحیفه‌نك ۲ رقمی استطرادی مطالعه بیورلسون

نظم

غرض سوز سویلینلر حق کلامك — کشیلر وار آنك آلماز سلامن
آدی جاهل اولور یاخود کناهکار — سوزی حق سویلدیکیچون تمامن
مزور اولسه دیکلر سوزینی — ایدرلر یا قاضی یا حق امامن
امید در خان بایزید ایامنده — بوله هم بو عالم شرعك نظامن
عاشقی ایت بیان ارباب خیری — که ویرهلر مسافرك طعامن

ایمدی ای عزیزلر! بو آل عثمانکم واردر، بونلرك قلیجلری سیف اسلامدر. ایمدی ای عزیزلر! بونلرك کبی پادشاهك وزیرلرنده غیرت الله کرکدرکم بونلرك خیری اضعاف مضاعف اوله، و هم بو وزیرلرك یانلرینه کلن عاللر ویا فقیرلردر، دنیا غرضن سویلرلر و آخرت سوزن دخی سویلسهلر مرادی دنیا اظهار ایتمکدر. ایمدی بو پاشالر دخی بزم بونك کبی حالمزی کوررلر، دخی ایدرلرکم «یا بزمله بونلرك فرقی نهدر؟» و ای عزیزلر! بو بیانیکم بن سزه ایدرین، کندی حالمدن خبر ویررین.

نظم

پاشالر قامو، قماش فلوری — کوزدرلر قاچان ایره او بری
وکر محبوب طورر جاریه اوغلان — هاندم بیتر آنك مخفی سیری
قاپوجیلر کلن الن کوزدر — بولاشه اللرینه دنیا کیری
عاشقی ارمغان بیل دعادر — ایره جمله جهانه دعا نوری

باب. — خصلت پادشاهان آل عثمان

عثمان غازی خانك خصلتی هرآیده برکره طعام پیشیریب فقیرلره بیدرمك و کیهسیلر کیدرمك ایدی طول خاتون کشیلره صدقه ایتمکدی.

خصلت اورخان غازی. — آتاسی آیده پیشیردیکیچون اول عمارتلر یاپدیکم فقیرلر کلدلر، هرکون طعام پیهلر و اول عمارتلرده مجاور اولوب قالانه

سؤال : ای درویش! بو آل عثمان عالی مدرسه‌لر وعالی عمارتلرکم یاپدی، مرادلری ولایت معمور اولمقمیدر، ویا آخرت معمور ایتمکمیدر؟ جواب: آخرت عمارتن معمور ایتمکدر. وهم وزیرلرك عمارتلرندن آکلاشیلان اولدرکه، بونلرك دخی نیتلری پادشاه نیتینه تابع اولور و بو عمارتلرده نیتلرك اثری کاه کورینور، کاه کورنمز، سبب ندر دیرسه‌ك. جواب : بوسؤال کم ایتدك، بونك خیرینه و شرینه علما ایله فقرا سببدر. آنکچونکم وزیرلر علمایه وفقرایه تابعلردر. ایمدی بو آل عثمان خود برطائفه‌درکم بونلرك کرامتلری ظاهردر، وبو پادشاهلردن هرنه‌کم اولسه بووزیرلرده ظهور بولور وبو وزیرلرکم بونلرك یانده‌اولور بونلرك محرملریدر. وبووزیرلرك دخی کندولره محرم برر کتخدالری واردر. بو کتخدالر علمادن فقرادن وعوامدن وجهالدن کیمسه‌لرله مصاحبت ایدرلر وهرنه‌کم ایشیدرلر وبیلیرلر، کلیرلر بونلره تقریر ایدرلر وبوکتخدالر بعضی باطلی حق صانیرلر، کلیرلر پاشالره خبر ویررلر، آنك اوزرینه مصر اولورلر کیدرلر. ایمدی بو سببدن عالمده نظام مقرر اولماز و بو آل عثمانك عمارتلرینك غوغاسی اکسیك اولماز. ایمدی بوعمارتلری یاپانك مرادی آخرتده خیردر، وبونیت اوزرینه برامین کشی‌یه تولیت ویرر. اول دخی وارر کندی مرادن ایدر، کلن مسافرك بعضیسینه طعام ویرر وبعضیسینه ویرمزوبعضیسینی دخی قوندرمازلر. بهتانلری بوکم «اهل منصب سن» دیرلر ویاخود «بوشهرده برغیری عمارته قونمشسن» دیرلر، الحاصل بو خداملر بونی قوندرماز. ایمدی بویله اولیجق ارباب خیرك خیرینه مانع اولمش اولورلر. الحاصل کاه بو حاله وزیرلر مطلع اولور، پادشاه امریله اهل علمدن برمفتش کوندررلرکم بو واره ارباب خیرك خیرینی یرینه قویه. او دخی واروب مسافرك طعامندن کسر، اوجاغی کولن صاتار، عمارتك اکمکن کوچلدر. و خداملرك نفقه‌سن کسر دخی رعایادن زیاده نسنه آلیر. آچه‌لر آرتیرر کتیرر پادشاهك خزینه‌سینه قویار. پادشاهلرکم بو خیراتی ایتمشلردر، آخرتچون ایتمشلردر.

جمعه مسجدی و بروسه‌ده برمدرسه و آیدینجق [۱] ده برمسجدیاپدی و کفه‌ده برجمعه‌مسجدی، و برطُمنده‌جمعه مسجدی و برجمعه‌مسجدی و برعمارت سلفکده یاپدی و کدیز صوینده برعالی کوپری یاپدی [۲] .

آثارداودپاشا .— استانبولده برمسجدو برمدرسه‌یاپدی وهم صوکتیردی [۳]

آثار فناری اوغلی احمد پاشا .— نیتده کیتدی [٤]

آثار خلیل پاشا .— استانبولده برجمعه‌مسجدی و برمدرسه‌یاپدی و ایزنیقده برجمعه مسجدی یاپدی .

آثار علی پاشا .— استانبولده برجمعه مسجدی و برمدرسه و برعمارت یاپدی صو کتیردی ، ایو چشمه‌لر آقیتدی .

آثار یعقوب پاشا .— آماسیه‌ده شیخینك اوزرینه برصوفی خانه یاپدی .

آثاراسکندرپاشا.— استانبولده برمسجدیاپدی وغلطه‌ده برتکیه‌یاپدی [٥].

آثار درویش مصطفی پاشا .— استانبولده برمسجد و برمدرسه و برحمام یاپدی وصو دخی کتیردی و برصوفی خانه یاپدی .

آثار هرسك اوغلی احمد پاشا .— دیلده برعمارت و برجمعه مسجدی یاپدی وصو دخی کتیردی .

نظم

قانی بونلرکم صورت باغلامشدر	بولردن نیجه کلوب آغلامشدر
بونلرملکی، کندینك صانوردی	یلان خیاله کوکل باغلامشدر
بولر کیتدی خیالی زنده قالدی	بوخیال نیجه جانلر داغلامشدر
عاشقی بومناقب که یازدك	نیجه‌لر بوکا تاریخ باغلامشدر

[۱] آیدینجق؛ قره‌سیده اردکه ملحق بر قضادر ، زبانزدی «ادینجق» .

[۲] جزری زاده قوجه قاسم صافی پاشا شاعردر ۹۵۰ تاریخلرنده وفات ایتمشدر بروسه‌ده امیر سلطان خطیره‌سنده مدفوندر .

[۳] واتیقان نسخه‌سنده یوقدر .

[٤] کلدستهٔ ریاض عرفان ص ٦۷ ، ٦٦ ده‌کی ترجمهٔ حالنده محروسهٔ مزبوره — بروسه — ذیلنده زاویه‌اولان جامع‌شریف پاشای مسبوق‌الذکرك آثارندندر» وص ۱۲۰ «محروسهٔ بروسه ذیلنده واقع احمدپاشای فناری جامع پرانواری‌زاویه‌سنده» دینلمشدر.

[٥] غلطه مولویخانه‌سی ؛ تاریخ بناسی‌الرسوخ = ۸۹۷ انشاسندن اول «دیوانی سماعی‌محمدچلبی» اوراده برمدت اقامت ایتمشدر .

اول کوستردی وهم زمان اولده یهودیلر طائفه سینه پادشاهك مصالحین ویرمزلردی کم بولر مفسد طائفه در دیرلردی. حکیم یعقوب کم وزیر اولدی نه قدر یهودینك آچی ودولتسزی وارسه پادشاهك ایشینه قارشدیلر وهم عاملر [۱] اول کلمنجه آصلمادیلر .

آثارسنان پاشا .— عزل اولدیغی وقتن ینه علمه توجه ایتدی [۲] .

آثار مغنیسا چلبیسی .— استانبولده برمسجد یاپدی [۳] .

آثار نشانجی پاشا .— کم اول نسلی بهتاندر . اللهك قوللرینك مالینه وقانینه وعرضینه طمع ایتمشدی ، وهرنه قدر کم پادشاهك ولایتنده شرع محمدیدی ووقفدی وملکدی جمیعسینی بوزدی. حاصللرین پادشاهك خزینه سینه کتیردی ، دیدیکم « بوملکلر وبووقفلر منسوخدر » دیدی . فقیر صوردمکه « بوملکلر وبو وقفلر کم واردر ، حضرت محمد صلی الله علیه وسلمك شرعی اوزرینه اولمشدر ، آیت ربانی ونص قاطعله اولمشدر . شمدی ندن نسخ اولندی ؟ حضرت محمد خاتم الانبیادر ، برپیغمبر دخی کلدی ، کلز دخی ، یامنسوخ ندن دیرسین ؟ » دیدم . فقیره دیدیکم « سنکده نك آلدیلرکم بزه بونك کبی سؤال ایدرسین ، بوسؤالدن وازکل » دیدی . عثمان غازینك زمانننده ویرلمش یرلر واردی . رعایانك النده تصرف ایده کلمشدی ، اباً عن جد صوارلرینه خدمت ایده کلمشلردی. بونشانجی اول قانونی بوزدی ، تکرار بونلردن طاپو آلدی ، زیاده مبلغ ویرنه ویردی ، نیجه فقیرلرك یرجکزی الندن کیتدی ، آخر استانبولده خاتونی علائیه بکینك قیزی آچه سیله برجمعه مسجدی یاپدی .

آثار جزری قاسم پاشا .— استانبولده برمسجد وبرمعلم خانه یاپدی . ادرنه ده

[۱] عامل ؛ اداره مأموری ، والی ، متصرف

[۲] خضر بك مخدومی وفاتح حضرتلرینك معلمیدر . وزیر اولمش ۸۸۱ ده عزل ایدیلدرك ۸۹۱ ده وفات ایتمشدر.

[۳] محی الدین محمد افندی ؛ ملاخسروه شاکرد ، قاضیعسکر ، وزیر ، بعده ینه قاضیعسکر اولمشدر ، وفاتی ۸۸۸ رمضانده در .

آثار اسحق پاشا . — اینه کولده بر عمارت وبرمدرسه یاپدی .
آثار طوطی مذاق اوغلی قاسم پاشا . — ادرنه‌ده بر صوفی خانه یاپدی .
وقره حصارده بر جمعه مسجدی یاپدی .
آثار خلیل پاشا . — ایزنیقده بر زاویه یاپدی .
آثار زغنوس پاشا . — بالیکسرده بر عمارت یاپدی .
آثار کمال پاشا . — استانبولده اولیجك اوستینه برقبه یاپدیلر [۱] .
آثار ولی‌الدین اوغلی احمد پاشا . — محبوبلرك آه کوزی وقاشی‌وزلفی وبکلری دیو دیو کیتدی .
آثار مصطفی پاشا . — ارمنی بازارنده بر عمارت وبر مدرسه وبر جمعه مسجدی‌یاپدی .
آثار محمود پاشا . — استانبولده برعمارت وبر مدرسه وبر جمعه‌مسجدی یاپدی . وخاص کویده بر مدرسه یاپدی . وصوفیه‌ده بر جمعه مسجدی یاپدی . وجمله‌ٔ وقفندن مدینهٔ رسولك فقیرلرینه بیلده بیك فلوری تعیین ایتدی وهم‌مدینهٔ رسولده رسول‌الله صلی‌الله‌علیه وسلمك روحیچون هرکونده بر ختم اوقونمق تعیین ایلدی .
آثار مسیح پاشا .— کلیبولیده برجمعه مسجدی یاپدی .
آثار فائق پاشا .— نیت ایتدی .
آثارنشانجی ابراهیم . — ادرنه‌ده برمدرسه‌یاپدی .
آثارمحمد .— آل عثمان قاپوسنده اول وزیر اولنجه‌یه دکین عتبهٔ علیایه کلن علما وفقرایه پادشاهدن تشریف صدقه اولوردی، کیمینه صوف وکیمینه چوقه وکیمینه آقچه‌ویررلردی . همانکم روم محمد کلدی،وزیراولدی،بوصدقه کسیلدی ، منع‌للخیر اولدی . آخر ایت کبی بوغدیلر ، اصل مناقبن‌استانبول بانده دیوب طورزین وآخر اسکدارده برعمارت وبرمدرسه یاپدی کیتدی .
آثارحکیم‌یعقوب . — جمیع ولایت‌عثمانده ایشیدلدك وکورلدك بدعتلری

[۱] شیخ‌الاسلام کمال پاشا زاده شمس‌الدین احمد افندینك بیوك پدری

صاران فیروزدن ایشیتدم ، والله زیاده دیمدم . بر کیمسنه نککم بوکا مناسب بر نیجه افعالی اوله ، آنك خرجینه فلوریمی یتر .

نظم

اوغل بدبخت اوله بی سعادت — اوکا مال قومق اولدی زشت عادت
کم آنی خرج ایده فسق وفجوره — یبه خیز اوغلان یا قحبه عورت
هوایله هبایله طورشدك — کیدرسن ساکه یولداش آه وذلت
بیدر مالی خرج ایت حق یولینه — که بودر باقی قالان عمر دولت

آثار حسن پاشا . — بروسه‌ده بر کاربانسرای یاپدی ، نصفینی مدینهٔ رسوله وقف ایتدی . ونصفن اولادینه قودی . اولادی فقیر اولدی ، صاتدی ، محمد آغا آلدی ونصفی مدینه‌یه صرف اولنور .

آثار بایزیدپاشا . — آماسیه‌ده برعمارت یاپدی ، وبروسه‌ده برمدرسه یاپدی .

آثار حاجی خلیل پاشا — تماجده برزاویه یاپدی و « کوموش » ده بر مدرسه یاپدی .

آثار قره‌جه پاشا . — یکیشهرده بر زاویه یاپدی .

آثار حاجی عوض پاشا . — آل عثمان قاپوسنده پاشالرده چینیلرله شولن آنکدروهم غیر اقلیمدن صاحب هنرلری اول کتیرمشدر و « قاز اووا » [۱] ده بر مدرسه یاپدی وبروسه‌ده یاپدی وجملهٔ وقفندن مکة اللهك فقیرلرینه و « مدینه » نك فقیرلرینه آچه تعیین ایتدی ، هر ییل آنلره ویررلر .

آثار محمد آغا . — عثمانجقده بر عمارت یاپدی .

آثار فضل الله پاشا . — ادرنه‌ده بر دارالسیاده یاپدی ، سیدلره مخصوص

آثار قولا شاهین . — فلبه‌ده بر عمارت وبر مدرسه یاپدی .

آثار صاروجه پاشا . — کلیبولیده بر عمارت یاپدی . سلفکه‌ده بر جمعه مسجدی یاپدی .

[۱] قزاووایی : توقاده ملحق قاز آباد قضاسی ، مرکزی دیمورطه .

وزارته قارشیردی . بو آل عثمان قاپوسنده اسیردن کچیدلك [١] آلمق آنك بنیادیدر ، وهم اسکی آقچه ایله بازار اولمامق آنك اغواسیدر ، وهم اسکی آقچه‌یی غیری اقلیمه ایلتمه‌مك آنك سببیدر ، وبروسه‌ده اول دخی بر زاویه یاپدی . بیکار باشنده . سؤال : بومولانا رستم نه‌کشیدرکم بو آل عثمانك قاپوسنده بونك کبی بدعتلر احداث ایدر ؟ جواب : ولایت قره‌ماندن کلمش برکشیدی ، تا او کلنجه‌یه دکین بو ولایتده مزور یوقدی ، وبو ولایته تزویر تخمن اول اکدی .

باب . — آنی بیان ایدرکم مولانا رستمك براوغلی واردی .

مولانا رستم اوغلینك عمرینی یوز ییل تخمین ایتدی . عمرینك هرکونینه یوز فلوری حساب ایتدی ، قودی کیتدی ، کندی اولدکدن صکره اوغلی آنی خرجنه . آتاکم اولدی مال اوغلینه دکدی ، آخر اوغلی دخی آتاسی اولدکدن صکره یدی ییل دیری اولدی . اول یدی ییلك ایچنده بوزه خانه‌ده کباب چویریجی اولدی . آخر بروسه حصارنده «اسکی حمام» ك کلخننده اولدی ، . آتاسینك برقولو واردی «فرز = فیروز» دیرلردی ، کفنینی اول صاردی ، آتاسینك تربه‌سنده قودی . سؤال : بونجه مبلغی نیه ویردیکم بویله تیز خرجندی ؟ جواب : بر کشی بر تازی کتیرمش ، یوز فلوری وبیك آقچه‌لك بر آت ویرمش وبر خفتان ویرمش . بروسه‌ده یلدریم عمارتینك یوره‌سنده «ایل آصلان باغی» دیرلر بر باغی واردی . مکر بوکا ایتمشلر «او باغده بر طاوشان وار» دیمشلر . بو تازی‌یی آلمش اول باغه وارمش ، یاننجه وارانلره ایتمشکم «هر کیم او طاوشانی چیقاررسه اوکا یوز فلوری ویره‌ین» دیمش ، طاوشانی خبر ویرن کشی چیقاریویرمش و اول تازی‌یه طاوشانی کوسترمش ، تازی طاوشانه وارمامش ، وبو تازی‌یی قلیجله چالمش ایکی پاره ایله‌مش و اول کشی‌یه یوز فلوری‌یی ویرمش وبو حکایتکم دیرم اول کفن

[٢] کچیدلك : مروریه رسمی . مقصد خمس شرعیدر .

بو حصاری بوکالتدی، حصارك خلقی حواله‌ده اولان غازیلره خبر کوندردیلر « عهدله حصاری سزه ویره‌لم ، کیدنمز کیتسون طورانمز طورسون ، وهم بزه سزك ضررکز دکمسون » دیدیلر ، غازیلر دخی استانبولده پادشاه بیلدردیلر . پادشاه راضی اولدی ، همان عهدنیسه مقرر اولدی ، حصاری دخی ویردیلر ، رضاسیله کیدن کیتدی طوران طوردی ، وبر نیچه کلیسالرین مسجد ایتدیلر ، وکیدن کافرلرك اولرینی اهل اسلامه ویردیلر .

نظم

فتح اولدی کورك اسکندریه　　یاقین حصار اولدر بحر وبریه
آنی حق ویردی غازی شاه خانه　　امیددرکه دونه فرنك بریه

وبو فتحك تاریخی هجرتك سکز یوز سکسان اوچنده واقع اولدی . سلطان محمدك جمیع غزاسی اسکندریه‌ده تمام اولدی . ۸۸۳ سنه

باب . — بو آل عثمانك عتبهٔ علیاسنده اولان وزیرلرك آدلریله آثارلرك بیان ایدر .

اول خیرالدین پاشا . — کم اول بیله‌جك قاضیسی ایدی ، آخر ایزنیق قاضیسی اولدی. غازی خنکار قرداشی سلیمان‌پاشادن صکره روم ایلینه‌کچدیکی وقتن خیرالدینی قاضیعسکر ایدندی، آلدی روم‌ایلینه‌بیله کیتدی، آخر خیرالدین پاشا دیدیلر. آنك اوچ‌اوغلی قالدی، بری‌علی پاشا وبری ابراهیم‌پاشا[۱] وبری الیاس‌پاشا [۲] . علی‌پاشا، بایزیدخانه قاضیعسکراولدی، وزیردخی اولدی آنك آثاری آق‌حفتاته قیزیل‌دوکه طاقق، وشمدیکی‌قاضیلر رسم‌آلیرلر آنك بنیادیدر، وهم آل‌عثمان‌نسلینه ذواقلق آنك‌اغواسیدر، آخر بروسه‌ده برعمارت‌یاپدی وآنك اوغلی ابراهیم پاشا آثاری دخی ایزنیقده بر زاویه یاپدی .

آثار مولانا رستم . — اول غازی خنکاره قاضیعسکر اولمشدی . وهم

[۱] صدراعظم اولمشدر . وفاتی ۸۳۲ ویا ۸۳۳ ده‌در
[۲] الویه بکی وبکلر بکی اولمش رتبهٔ وزارتی احراز ایتمه‌مشدر .

ایتدیلر. پادشاه یانندہ قالانلری آناطولی‌یه کوندردی، وآناطولی حصارلرنده آنلره تیمار ایتدیلر، وبعضینك خیاتی ظاهر اولدی، آنلری طوتوب صاتدیلر، وهم اول حصارلری بیقدیلر، وبو فتحك تاریخی هجرتك سکز یوز سکسان برنده واقع اولدی، سلطان محمد غازی الندن. ۸۸۱

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان محمد غازی « اسکندریه » [۱] یه نه‌صورتله واردی، وهم آنده نه‌ایتدی، وهم وارماسینه سبب نه‌اولدی.

بر کون پادشاه دولتله اوطورمشدی ادرنه‌ده، اطرافدن خبر آچلدیکم قانغی ولایتك خلق پادشاهه مطیع اولماز. پادشاه ایدر « مکرکم آنلرك لشکری چوقدر، وهم ارلری دخی غایت بهادر اوله ». یانندہ کیلر ایتدیلر « دولتلو سلطانم! اول اسکندریه ولایتینك تمردایتدیکی اول حصاردندر واول حصاره اعتمادلرندندر». صوردیکم «اول حصاره درمان یوقیدرکم آکا لشکر واره». وزیرلر ایتدیلر « دولتلو سلطانم ! لشکر وارر، الا آنك حصاری غایت پکدر » پادشاه ایدر « ایمدی آنك تدارکن ایدك اولداخی فتح اولسون ». همان ساعت پادشاهك بر قولك تعیین ایتدیلر، اسبابن کوروب اسکندریه‌یه کوندردیلر. واردی اسکندریه‌نك اوزرینه دوشدی، خیلی جنك اولندی، اما فتح اولنمدی پادشاهك خاطرنده بو حصارك خیالی قالمشدی. قره بغدان غزاسندن‌کم پادشاه کلدی، اسکندریه‌نك تدارکینه مشغول اولدی کدیك‌ارینه ایدر « سن وار اول حصارك اوزرینه وار » دیدی، احمد اهال ایتدی. پادشاه احمدی طوتدی، کندی دولتله لشکر اسلام جمع ایتدی، نیت غزا ایدوب یوریدی، واردی حصارك اوزرینه دوشدی. طوپلر قورلدی، جنك سلطانیلر اولدی، یورویش ایتدیلر، حق نصیب ایتمدی. آخر اوزرینه بر حواله یاپدیلر، ایچینه یارار یولداشلر قودیلر، وجمیع ولایت فتح اولدی، حصار یالکز قالدی. پادشاه دخی دولتله استانبوله کلدی. آخر بو حواله

[۱] اشقودره

نظم

قارشدی بربرینه جنك ایدرلر [١] ولی کافره طاغی تنك ایدرلر
چون امر اولدی قلیچ چکدی غازیلر کافر قیردی وقان دوکدی غازیلر
تفرج ایت نه ایش ایدر غازیلر هماندم کافری صیدی غازیلر

اوطوپلرکم آتدیلر ، غازیلر او طوپ آرابه‌لرینك اوستینه دوشدیلر ، آرابه‌لرینی بوزدیلر . قوشلق وقتنده بولوشدیلر تابین‌الصلاتینه دکین جنك سلطانی اولدی . آخر کافر لشکرین باصدیلر ، اول‌قدر کافر قیردیلرکم کافرك باشلرندن مناره‌لر یاپدیلر ، وهم نیچه‌لرین دخی اسیر ایتدیلر ، وهم جمیع ولایتنده غازیلر الی ایردیکی یره دکین خراب ایتدیلر ، وایکی آی مقداری غازیلر قره بغدان ولایتنده غزا ایتدیلر ، طویوملقلر ایتدیلر ، وصاغلق سلامتلکله ینه‌ولایتلرینه کلدیلر ، وبوغزانك تاریخی هجرتك سکزیوزسکسان برنده واقع اولدی ، سلطان محمد غازی الندن . ٨٨١ ینه

باب . — آنی بیان ایدرکم پادشاه قره بغدانی‌کم باصدی ، دوندی ینه قره بغداندن طونه صویینك کنارینه کلدی .

خبر کلدیکم « انکروس کافرلری حصار یاپدی مسلمان مملکتی اوجنده [١]وهم عظیم‌یاراقلر کوردیلرکم‌ولایت اسلامی خراب‌ایده‌لر »دیو. غازی پادشاه دخی هماندم اول خبری ایشیتدی ، اول حصارلرك اوزرینه یوریدی . قدرت حق اول زمانده قیش قتی اولمشدی ، شویله اولدیکم آتلی یوریسه چیغیردن چیقامازدی ، وهم قار شویله یاغدیکم آتك اوزنکیسندن دخی یوقاریدی ، وبو طونه صوین مبالغه بوز طوتمشدی . لشکر اسلام واردی بوز اوزرینه قوندیلر ، وهم اول حصارلره پادشاه بیوردی اول کون یورویش اولدی ، آخشامن کافرلر آمان دیله‌دیلر ، آمان ویردیلر ، حصارلری عهده تسلیم

[١] هرایکی نسخه‌ده بویله‌ایسه‌ده « لشکر قارشدی بربرینه جنك‌ایدرلر » اوله‌جقدر.
[٢] تاج‌التواریخ ج١ ،ص ٥٦١ طونه‌ایله‌موراوه‌نهرینك‌ملتقاسنده قویلویچ »موقعنده.

باب ۰ — آنی بیان ایدرکم سلطان محمد خان غازی «قره بغدان» غزاسینی نه صورتله ایتدی، و هم قره بغدانك تکفورینی نیلدی .

پادشاهکم جمیع کافر بکلرینك ولایتینی کندویه مطیع ایتدی، قره‌بغدانك تکفورینی‌قاپویه اوقودیلر. « خراجینی سن کندك کتیرکم سن‌دخی ولایت افلاق کبی‌بزم اولاسن، وهم‌بزمله زندکانینی بیله‌لم » دیدیلر. کافر کلدی واعتبار دخی ایتمدی. پادشاه دخی‌برقولك کوندردی « وار اول کافرك ولایتینه کیر، تفحص ایت کورکم اول‌کافر سنکله نیلر» دیدی، بوقول دخی پادشاهك امرینی قبول ایتدی. یوریدی اول کافرك ولایتینه کیردی، اما لشکر آزدی وهم غریبلردی. بوکافر لشکردن خیلی مسلمانلر شهید ایتدی وخیلیسن دخی طوتساق ایتدیلر. بولشکرك بکی کلدی، بوکافرك ایتدیکن‌پادشاهه خبر ویردی. پادشاه دخی‌غیرت اسلام‌ایدوب‌یوریدی، اسباب‌غزا مهیابولندی. سلطان‌محمدغازی‌نیت‌غزا ایتدی، استانبولدن چیقدی لشکر عظیمله طونه صوبینك اوزرینه واردی. استانبولك دخی کیلرینه امر اولنمشدیکم طونه صوبینك‌اوزرینه حاضر اولالردی وهم‌حاضر اولندی [۱]. پادشاه دخی طونه صوبینی کچدی، ولایت بغدانه کیردی، تکفورینی ایستر . آخر بوکافر دخی لشکر عظیم جمع ایتدی ، برصارب طاغك آراسینه کیرمش ، جنك اسبابلرینی حاضر ایتمش ، آتلولرینه دخی بیورمش جمیعسی یاياق اولمشلرکه ایو خصمانه جنك ایده‌لر ، غازیلر دخی کوردیلرکم بوکافرلر ایو جنك ایتسه‌لر کرك ، پادشاهه بونلرك نیتینی بیلدردیلر . پادشاه ایتدیکم « هی غازیلر ! غیرت اسلامدر ، صف صف اولوب آلای آلای اولك » دیدی . وهم پادشاهك امرینی غازیلر قبول ایتدیلر. کافر لشکرینك‌اوزرینه یوریدیلر، کافر دخی پرانقی آتمغه باشلادی . غازیلر یوریدیلر ، کافرك طوپینه توفنکینه یاقدیلر ، کافرك اوزرینه غلبه ایتدیلر ، کافری صیدیلر .

[۱] بو عباره واتیقان نسخه‌سنده یوقدر .

وارنجه فتح ایتدیلر. آندن سوردیلر «منقوب» [١] ك اوزرینه کلدیلر، طوپلر چیقاردیلر منکوبك تکفوری کوردیکم کفه ولایتینی فتح ایدن کشی کلدی، تکفور دخی قارشی کلدی، حصاری احمد پاشایه تسلیم ایده، وبو تکفورك بر قومی واردی، اول دخی حصارده‌یدی، اول راضی اولمادی. حصارك قاپوسینی یاپدی، جنکه باشلادی، خیلی زمان جنك اولندی، و بو تکفور نه قدر کم واردی «حصاری ویرك» دیدی، سوزینی اسلهمدیلر، بلکه عورتینی اوغلانینی طشره سورمك ایسته‌دیلر. آخر کوردیلر حصار جنکله آلنماز، احمد پاشا کوچدی، برآز لشکر بو حصارك اوزرنده قودی، بر نیجه کوندن صکره بو لشکر دخی کیتدی واردیلر بر پرده کیزلندیلر، بو حصارك ایچینه مبالغه خلق کیرمشدی. غایت عاجز اولمشلردی، همانکم لشکر کیتدی، بونلر حصاردن چیقمغه باشلادی، وبوکیزلی طوران لشکر بوحصاردن چیقان خلقی سکردوب بولدیلر، حصارك قاپوسینی آلدیلر، منقوب دخی فتح اولندی. آندن صکره منقوبی دخی آنك کبی ایتدیلر، وهر ولایتکم فتح ایتدیلر، بکلرینی سوردیلر استانبوله کتیردیلر. خزینه‌لرك پادشاهك خزینه‌سینه قویدیلر، واول کافرلرك عمرینی تمام ایتدیلر، وبومنقوبه قاضی نصب ایتدیلر. کلیسالرینی مسجد ایتدیلر، پادشاهك آدینه خطبهٔ اسلام اوقوندی.

نظم

نه‌لر فتح ایتدی کور خان قولی احمد — کتیردی خانه مال غنیمت احمد
وهم محبوبلر کم یوزلری ماه — نیجه‌لر خانه کم کتیردی احمد
بو ایشلر کم بو احمد پاشا ایتدی — ینه کم خان بیوردی ایتدی احمد
بو احمد کم کدیکلرك اریدر — نیجه کدیکلر برکیتدی احمد

٨٨٠ بو فتحك تاریخی هجرتك سکز یوز سکساننده واقع اولدی، سلطان محمد قولی احمد الندن.

[١] هرایکی نسخه‌ده بو وجهله محرر اولوب «منکوب» در.

يتمش بيك مقداری غازيلر كفه‌نك ليمانينه كيرديلر ، هماندمكه كناره چيقديلر طوپلر قورديلر ، احمد پاشا ايدر « هی غازيلر ! غيرت ايدككم بو كفه اهل اسلامه حواله‌در » ديو . غازيلر دخی هجوم ايتدی ، جنك سلطانيه مشغول اولديلر ، كيجه‌لر وكوندوزلر كافره‌راحتلق ويرمديلر. كافرلر دخی كورديلركم بونلرك قصدی بو شهری بيقمقدر، وهم مرادلری جبرله آلمقدر . چون اهل اسلامده بو همتی كورديلر ، جمع اولديلر تكفورلری يانينه كلديلر. ايتديلركم « نيجه ايدرسك؟ » تكفور ايدر « سزنه‌ديرسز؟ » بونلر ايدر « بز بوحصاری ويررز ، وهم ويرمه‌مك المزدن دخی كلمز، وهم ويرمك يكدر » ديديلر . تكفور ايدر « نيچون بويله ديرسز ؟ » ديو . بو كافرلر ايدر « آنكچونكم بوترك جبرله بوحصاری بزدن آليو، وهم بزی قيرار ، واوغلومزی قيزلرمزی اسير ايدر . ايمدی بونك كبی اولمقدن ايسه آسان وجهله ويرمك يكدر ، و بويله ويريجك اميددركه بزی قيرميوب واسير ايتميه‌لر ، وهم اول پادشاهكم بو تركلری كوندرمشدر ، هر آلدينی ولايتی معمور ايتدی ، بيقوب خراب ايتدی » ديديلر . تكفور دخی ايدر « بن دخی سزكله بيله اولدم » ديو . اوچنجی كون آمان ديله‌ديلر ، آمان ويرلدی . بشنجی كون حصارك قاپوسنی آچديلر ، پادشاهك سنجاغی حصاره كيردی، بدنلرده نوبت سلطانی اورلدی، مؤذنلر اذان اوقوديلر. براولو كليسای مسجد ايتديلر، جمعه‌كون جمعه نمازی قيلديلر ، خطبهٔ اسلام اوقوندی سلطان محمد غازی آدينه . احمد پاشا غازيلره خلعتلر ويردی ، علمايه وفقرايه عطالر ايتدی . آندن صكره تكفور، احمد پاشانك يانينه كلمشدی طوتدی ، خزينه‌سك ضبط ايتدی، پادشاه خزينه‌سينه تسليم ايتدی ، وبو شهرك فقيرينی وغنيسينی يازديلر ، وجميع اوغللرينی وقيزلرينی هب بيله يازديلر ، وبو خلقدن ومالدن هرنه‌كه پادشاهه لايقدر آلديلروسپاهيلرين اولرندن چيقاردیلر، آنلرك اولرينی غازيلره ويرديلر،وبوندن صكره بر نيچه پاره كميلر طوتاديلر ، اطرافده اولان حصارلری فتح ايتمكه . « آزاق » ی و« يابو كرمن » ی واودكز كنارنده اولان حصارلری تاچركسه

نظم

زهی دورانکم[۱] نه دورانلر سورلدی — محمد خان عدولرینی سوردی
چو شوکت ایرشدی شرقه غربه — تمرد اهلی قالمدی سورلدی
بو آلك کانی اولور زیاده — بو آله حکم حق بویله سورلدی
بولرده عدل وبذل ولطف وانصاف — بولندی تا قیامت کم سورلدی

سؤال : بو اوزون حسن نه اصلدندر ، بو غازی خانه بویله تمرد ایتدی؟
جواب: بواوزون حسن «بایندرخان» نسلندندر ، وهم اول اوزون حسندرکم «ترخان اوغلی» نی صیدی ، وچغتایدن «سلطان ابوسعید» ی صیدی ، والا سلطان محمد خان غازینك نظرینه طویمدی ، وبو ماجرالرك تاریخی هجرتك سکز یور یتمش سکزنده واقع اولدی ، سلطان محمد خای غازی الندن . ۸۷۸ سنه

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان محمد خان غازی قولی کدیك اری احمد پاشایی «کفه» نك فتحینه کوندردی ، اول نه صورتله فتح اولدی .

سلطان محمد غازی ولایت رومی تمام فتح ایتدی آندن صکره آنی مراد ایدندیکم بو دکز کنارلرینی دخی فتح ایده ، وهم بو دکز کنارنده اولان جزی[۲] لرده خطبهٔ اسلام اوقونه. سلطان محمد غازی قولی احمده بیوردیکم «تیزایو یاراق ایتکم سنی غزایه کوندررین» دیر . احمد واردی اوچ یوز پاره مقداری کمی طوناتدی ، وهم ایو یارار یولداشلردن دخی آلدی آتلودن ویایادن. احمد پاشا پادشاهك امرینی یرینه کتیردی ، تمام ایتدی، کلدی پادشاهه عرض ایتدی، صورمادیکم نه یره وارین دیمدی ، ال باغلادی ، پادشاهه قارشو طوردی . پادشاه ایدر «احمد ! سنك یراغك تمام اولدیمی ؟» دیر . احمد ایدر «دولتلو سلطانم ! بنم یراغم همین سلطانمك اشارتی همتیدر» دیر .همان نقاره‌لر چالندی سنجاقلر چوزلدی ، غازیلر نیت غزا ایتدیلر ، یوریدیلر

[۱] هر ایکی نسخه‌ده «زدورانکم» صورتنده‌در .
[۲] جزی، جوار دینك اوله‌جق

آدن آکیه‌لر ، وهم اوغلانلری واهلی اولان بوسوزی قبول ایتدی، عثمانلینك آدن آکمقدن بزدیلر .

نظم

حسن کم کندویی کی[١] ارصانوردی — جغاطیده ، عجمده اوزنوردی
وهم دیردی چتاقله [٢] بولوشاین — چوروك اعتقادینه اینانوردی
دخی آکماز اولدی حسن چتاغی — چتاق آکلسه حسن اوتانوردی
چتاق اوردی حسن باشینه یومروق — وکر قورتلسه بلکه اوصلانوردی

سؤال : اوزون حسنك کم بکلری طوتلدی ، بونلرك اولولری کیمدی .

جواب : بری « عمر بك » درکم اول جکرلو بکلرینك طائفه‌سینك اولو بکلرندندر . ایکی قرداشلر دخی کم اول میر تمور نسلیدر وهم قره‌یولوك قیزی اوغلیدر ، ودخی بونلردن غیری اوچ بیك مقداری طوتساق کتیردیلر، وقیریلانك خود حسابن اللهدن غیری کیمسه بیلمزدی . الحاصل بو اوزون حسنك باشینه کلن دنیاده هیچ بر پادشاهك باشینه کلدی ، والحاصل اول غیرتدن هلاك اولدی کیتدی . سؤال : یا بو سلطان محمد بونی نیتدی قهر ایتدکدن صکره ؟ جواب : دوندی ، مرؤتله ولایتین بیقمدی ینه کندی ولایتینه توجه ایتدی . یولنك اوزرنده کاخك قره حصار [٣] واردی ، بر هیبت نظریله آنی فتح ایتدی . یوریدی دولتله ینه کلدی ، هماندمکه شهره کیردی وزیر محمود پاشایی عزل ایتدی .

---

[١] کی . جوق . ایو
[٢] چتاق : لسانی چتره فیل اولان روم‌ایلی ترکی
[٣] قره‌حصار شرقی : مرکزی شبین قره حصار

علی بك دكلش ، بیلدیلر بو كلن دشمندر . پادشاه خود دائما حاضر یورردی ، آلایلری خوش دوزمشلردی . طورمدیلر یوریدیلر ، و بو دره‌یی تپه‌یی قوش كبی چكدیلر چیقدیلر ، دشمنه مقابل اولدیلر . پادشاهك دخی ایكی اوغلی ایكی قولدن یوریدی . سلطان مصطفی قولینه اوزون حسنك بر اوغلی واقع اولدیكم آكا « زینل » دیرلردی ، وسلطان بایزید قولینه بر اوغلی دخی واقع اولدیكم آكا « اوغورلو محمد » دیرلردی ، پادشاهك مقابلنده اوزون حسن كندی واقع اولدی . سلطان محمد غازینك دولتی غالب اولدی ، و هر قوللر یریرین یورویش ایتدیلر . سلطان‌مصطفی قولنده زینلی عزبلر طوتدی باشینی كسدیلر ، ویاننده اولان بكلری قیردیلر ، ، ومبالغه یاراقلرك آلدیلر ، وسلطان بایزید خان قولنده‌كی اوغورلو محمد واقع اولمشدی اول قاچدی ، وسلطان محمد خان مقابله‌سنده اوزون حسن واقع اولمشدی . همانكم یكیچری لشكرین كوردی ، اوزون حسنك عقلی شاشدی ایدر « بكا بوز آتی كتیرككم اول جان قورتاراندر » دیر ، هماندم بوز آتی كتیردیلر ، قاچمغه یوز طوتدی . والحاصل اوزون حسن بوز آتی كلدیكندن یكا دوندردی ، دره تپه دیمیوب بوز آتی یوزدرر ، آردینه باقمغه قورقار یتەلر دیو . یاننده‌كی كشیلر بكلرینك بو حالینی كوردیلر ، همان كندیلر توبه ایتمكه باشلادی . قره‌مان اوغلی پیر احمد اوزون حسنك یاننده طوررردی ، و اول دخی قاچمغی ایو بیلیردی . پیر احمد كم یكیچری‌یی كوردی قاچمغه هوسینی قامودن یكرك كوردی . اوزون حسن تبریزه عزم ایتدی . قره‌مان اوغلی یانینه دوشمك ایستردی . آتینی اوزون حسنه‌یتیره‌مز ، زیرا اوزون حسنك آتی زیاده‌یوكروك ایدی ، یكیچری و روم بكلری بونلرك حالك كوردیلركم قاچدی ، دیدیلركم « هی دولتسز تركمان ! اوق آتمادن وقلیچ صالنمادن بو قاچمق‌ندن اولدی ؟ بو لشكركم سز صیدیكنز ، معلوم اولدیكم آنلر دخی سزدن مختلرمش » دیدیلر . اوزون حسن باشن قورتاردیغنه بیك كره راضی اولدی ، ودخی تعلقاتینه وصیت ایتدیكم آل‌عثمانك

دیر . محمود پاشا ایدر « بنم سوزم ایشیت قرداش ! یاغیده [۱] عقل وتدبیر کرکدر ، دخی یاغی کورمه‌مشکدر » دیدی اسلهمدی ، کوز یومدی کچدی ، محمود پاشا صبر ایتدی طوردی . بر لحظه‌دن کوردیلرکم علی بك کلیر ، محمود پاشا ایدر « هی ! دون » مراد خود صوبی کچمشدی ، آردینجه محمود پاشا همت ایدوب یوریمدی . دشمنك پوصوده اری وارمش، همینکه مراد کچدی، لشکری بولوندی ، بر بولوکده محموده قاچدی ، میخال اوغلی علی بك دخی اردویه قاچدی . مراد پاشایی آرایه آلدیلر بلیرسز اولدی . « ترخان بك اوغلی عمر بك » طوتلدی ، « فناری اوغلی احمد پاشا » [۲] طوتلدی ، و دخی خیلی صوباشیلر طوتلدی ، صوباشیلری « بایبورد » ه کوندردیلر ، وبو اوچ بکی اوزون حسن یانده آلیقودی .

نظم

چرینك سروریکم عاقل اولماز — نه‌دکلوچوق اولسه دشمنه طورماز
آکاکم عقل دولت یار دکلدر — اوکنده طاغلراولسه کوزی کورمز
مراد پاشا بلیرسز اولدی کیتدی — خانه‌برقول‌دخی‌هیچ اکسیك‌اولماز

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان محمد غازی‌یه بو حدثکم واقع اولدی، لشکرك بعضی منهزم اولدی ، آندن صکره پادشاه نیلدی .

اورادن علی الصباح کوچدیلر ، دشمنك بلیردیکی یردن یکا یوریدیلر ، و هیچ وجهاً من الوجوه دشمنك خبرین بیلمدیلر، واوزون حسن بو حیله‌یی ایتدی بنه بلیرسز اولدی . پادشاه دخی بایبورده طوغری یوریدی. وبو حدثدن صکره آلتی کون دخی یوریدیلر ، یدنجی کون بنه دشمن بلیردی ، الا بر صارب دره‌لی تپه‌لی یرده برنجه آلایلر بلیردی . اویله صاندیلرکم میخال اوغلی علی بکدر ، وهم علی بك دخی لشکردن خیلی ایراق یورردی . کوردیلرکم

[۱] یاغی ؛ عاصی ، حرب
[۲] شیخ‌الاسلام فناری شمس‌الدین‌افندینك مخدومیدر .

ونه فتنه‌لر ایدر ، ایمدی سلطانم بوکا کوره افعال ایتمك کرکدر » دیر ، وهم محمود پاشا ایدر « دولتلو سلطانم ، بواوزون حسن پادشاهمزك اوغلینه مقابل اوله‌جق کشی دکلدر، والا دشمندر بوکا عالی یاراق کورمك کرکدر » دیدی. بوطرفدن احمد پاشا ایدر « دولتلو سلطانم ، هله شمدیکی حینده برقوللك کوندر ، آقینجیلرله واره ، آنلرك مملکتینی اللری ایردکلری یره دکین بیقه‌لر یاقه‌لر » . پادشاه ایدر « میخال اوغلی علی بکی کوندرك، وارسون اول ولایتی الی ایردیکی یره دکین اورسون وبیقسون آدملرین اسیر ایتسون » دیدی، وهم پادشاهك امرینی یرینه قودیلر. علی بکی روم ایلینك یارار آقینجیلریله کوندردیلر، واردی کاخك ایلینی اوردی ، ارمنیلرینی اسیر ایتدی ، مبالغه طویوملقلر اولدی ، وبونك قصه‌سی چوقدر ، فقیر اختصار ایتدم . پادشاه دخی لشکر عظیم جمع ایتدی ، وهم ایکی اوغلینی بیله آلدیکم بری « سلطان بایزید » در، وبری دخی « سلطان مصطفی » در ، ویوزبیك مقداری قدر اسلام لشکرندن غیری کافر لشکری واردی ، بیله آلدی هجوم ایتدی ، یوریدی سیواسه چیقدی ، اوزون حسنله بولوشم دیدی ، سیواسه کلدی. پادشاهك قولی محمود ایدر « دولتلو سلطانم ! هله بوقره‌حصاری آلالم ، امیددرکه دشمن دخی کله، آنکله حقلاشه‌وز » دیدی . پادشاه ایدر « هی محمود ! بن حصاری نیده‌یم ، بن دشمنه کلدم ، دشمنی بولك » دیدی . پادشاه هجوم ایتدی، یوریدی ارزنجانه چیقدی . دشمن ینه کلمدی ، والاپادشاهك اوکنجه قره‌قول یورردی، برنیجه آلای دشمنه بولشمش، خیلی جنك اولمش، آخر دشمن قاچمش. آندن یوریدیلر ترخان یوره‌سینه واردیلر ، کوردیلرکه دشمنك اثری بایردی . پادشاه ایدر روم ایلی بکلربکیسینه « مراد ! سن وار کور محمودله ، کوره‌لم نه حالدر » . هاندم یوریدیلر «فرات» صویینك کنارینه واردیلر . محمود پاشا ایدر « مراد بك ، فرات صویینی کچمیه‌لم ، دشمنه یاقه‌مزی ویرمیه‌لم » دیدی . مراد بك اسله‌مدی [١] ایدر « میخال اوغلی علی بك ایلری کیتدی ، یاز نیجه‌طوره‌لم»

[١] اسله‌مك ؛ دیکلمك ، قولاق آصمق ، اصغا ایتمك

اوقونیه‌ده‌ایدی ، اوکا « کل،قره‌حصاره چیق اوطور » دیدی . کندی دولتله هجوم ایتدی ، استانبول بوغازندن آناطولی‌یه کچدی . محمود پاشایه کلیبولی سنجاغن ویرمشدی ، ینه دولت قاپوسینه کتیردی وزیر ایدندی . بولر هجوم ایتدیلر کم قره‌مان ولایتینه چیقه‌لر ، قره‌مان اوغلانلری دخی اوزون حسنك بربکی « یوسف میرزا » یله‌لشکر جمع ایتدیلر ، آق شهره کلدیلر ، یوریدیلر حمید ایلینه کیرمکه . سلطان مصطفی‌دخی قره حصاردن یوریدی ، بونلرله بولوشدی ایو جنکلر اولندی. اوزون‌حسندن کلن بککم اول یوسف میرزادر وهم اوزون حسنك عمیسی اوغلیدر ، آنی طوتدیلر اسیر ایتدیلر ، بوینینه ایپ طاقدیلر ایت کبی یددیلر. قره‌مان اوغلی‌پیر احمد قاچدی، ینه اوزون حسنه کیتدی . کدیك اری‌دخی اول‌حینده پیر احمدك‌اوینی اوغلینی وقیزینی استانبوله کتیرمشدی . قاسم بك ینه ایچ ایله کیردی اوطوردی ، وهم سلفکه‌یی اوغریلادی ، وبوطرفدن کدیك اری احمد پاشایی تکرار ینه کوندردیلر ، سلفکه‌نك اوزرینه دوشدی ضربله‌ینه آلدی ، واول اوغریلیانلری قیردی ، قلعه‌یی‌ینه سلطان محمدك ایلدی . کندیسی‌ینه استانبوله سلطان محمدك خدمتینه کلدی ، تا کم سلطان نه بیوررسه آنك اوزرینه‌اوله . وبونك تاریخی هجرتك سکسزیوز یتمش یدیسنده‌واقع‌اولدی‌احمد پاشا الندن .

۸۷۷ سنه

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان‌المجاهدین سلطان محمد خان غازی شرقه توجه ایتدی ، وهم کیمکچون توجه ایتدی .

اوزون حسن کم قره‌مان اوغلی قاسمه لشکر قوشمشدیکم کلدی توقادی خراب ایتدی کیتدی . سلطان محمد دخی لازم اولدیکم اوزون حسنه‌واره ، محمود پاشایی واحمد پاشایی ومصطفی پاشایی اوچیی دخی سلطان‌محمدجمع‌ایتدی. ایدرکم « بواوزون حسن رأینده نه دیرسز ؟ » ، بوپاشالر طنمدیلر ، بری برینك یوزینه باقدیلر . محمود پاشا ایدر « دولتلو سلطانم! جمیعمزدن‌پادشاهمزك عقلی اعلمدر » دیدی . پادشاه ایدر « هله سز دخی برفتح کلام ایدك ». محمود پاشا ایدر « دولتلو سلطانم ! بواوزونك خود برنجه افعالنی بیلدککم‌نه‌صورتله

قلعه‌دن چیقدی . تسلیم ایتدی ، و اول حینده قره‌مان اوغلی قاسم بك اوزون حسنه وارمشدی ، اوزون حسن آکا لشکر کوندردی . بو طرفدن کدیك اری احمد پاشاکم سلفکه‌یی کم آلدی ، مروان حصارینه یوریدی . پیر احمدك عورتی اوغلانی اول حصارك ایچنده قومشدی ، [١] اسحق بکك برکوچوجك اوغلی دخی بیله‌یدی ، وهم «قره‌مان اوغلی محمد بك » واردی ، آنك برمحبوبه قیزی واردی ، اول حصارده بیله ایدی . کدیك اری اول حصارك اوزرینه دوشدی ، آنی دخی ضربله آلدی ، کندی کویه دوشدی آنی دخی ضربله آلدی ، خلقینی قیردی .

نظم

صاقین مغرور اولمه بو فنایه — دخی چوق ایشلری واردرزمانده
بو عاقل عارفلر اویمدیلر — اویانلر جمله قالمشدر یبانده
سرای کوشکی سریرنده یتانلر — کم آصی صاندیغك اوله زیانده

٨٧٧ سنه وبو ماجرانك تاریخی هجرتك سکز یوز یتمش یدیسنده واقع اولدی . وبو طرفدن اوزون حسن لشکریکم قاسمه قوشمشدی ، کدیلر ارزنجاندن رومه ، پادشاهه خبر کوندردیکم « بز درقدرایلینه کیدرزکم قلیج آرسلان بکك اوغلینی آتاسی یرینه ایاته‌وز » دیدیلر . روم بکلر بکیسی توقاتده ایدی ، کلن آدم آکا کلدی ، حمزه بك دخی آنك سوزینه ایناندی ، ایتدی « نوله چکسونلر » دیدی . همینکم سیواسدن برنجه کوچ کوچدیلر ، علی الصباح توقادك اوزرینه‌دوشدیلر ، یغما ایتدیلر ، شهری بیقدیلر یاقدیلر ، شویله‌کم کافرانه ایشلر ایتدیلر ، مسلمانلرك عورتینه و اوغلانینه نامشروع ایشلر ایتدیلر بی حدوبی قیاس . دوندیلر بو یوز قراسیله ، کیمی اوزون حسنه کیتدی وکیمی قره‌مانه کیتدی . قره‌مان اوغلانلری دخی ولایتلرینه طوغرلدیلر . سلطان محمد خانه دخی بو حدثلرك خبری کلدی . سلطان محمد خانك اوغلی دخی‌کم اول « سلطان مصطفی » در .

---

[١] هر ایکی نسخه‌ده بویله‌در نشریده و تاج التواریخده «موقن» عالیده «میناق» صورتنده‌در .

آخر آندن کوموجلنه‌یه واردی ، آنده کوموجلنه دکزه یاقین یردر . دکز کنارینه کوزجیلر قودیکم دکزدن حرامی چیقمسون دیو ، والا بو قلیچ آرسلان بك کوزجیلکی کندی ایدر اولدی . دائم دکز کنارنده بر چادری قورلمش طورردی ، ناکاه بر کون دکز کنارنده کوزلیوب طوررکن بر کمی کلدی ، کناره یاقین چیقدی . قلیچ آرسلان بك دخی اول کمی‌یه چیقدی ، کمی‌یه قارشو واردی هجوم ایتدی ، یعنی جنك ایدر کبی آتی تپدی ، دکز ایچنه کیردی . اول کمیده بر قایق حاضرمش ، کلدی قلیچ آرسلان بکی کمی‌یه آلدی ، قلیچ آرسلان عورتینی اوغلانینی براقدی کیتدی . شمدی عورتینك اوغلانینك حالن صورارسك ، اوغلی الله رحمتینه واردی ، عورتن دخی اوغلی یانده قودیلر .

نظم

بو دنیا لذتی بیل آغودندر — سنی هر بالیله آلداندرر
وکربیك یاشاسك دائم صاغ اولسون — صوکی سودکلرینی آووداندر
کیمه کم خیروشر قصد ایده‌سن سن — او قصدك صانوسینه آلداندرر

وبو فتحك تاریخی هجرتك سکز یوز یتمش آلتیسنده واقع اولدی، سلطان محمد ثولی احمد پاشا الدن . ۸۷۶ سنه

باب . — آنی بیان ایدرکم « سلفکه » یی نه صورتله فتح ایتدی ، وهم آنده نیلدی .

قرمان اوغلی اسحق بك کم اوزون حسنه قاچمشدی ، پیر احمد « مروان قلعه‌سی » نی آلمشدی ، اسحق بك اوغلینی سلفکه قلعه‌سنده قومشدی ، کندی اوزون حسنه کیتدیکنده . اسحق بکك اوغلی سلطان محمده خبر کوندردیکم « سلفکه‌یی سلطانمه ویردین ، آدم کوندر » دیدی . سلطان محمد خان دخی آنك سوزینه اعتماد ایتدی ، کدیك اری احمد پاشایی یارار یولداشلرله کوندردی. یوریدی ایچ ایله کیردی ، سلفکه‌نك اوزرینه واردی ، اسحق بکك اوغلی

بوندن اوكدين روم محمدى كوندرمشلردى ، اول واروب نسنه اظهار ايتمهمشدى . آنكچونكم علائيه بكينك قردائى روم محمدك عورتيدى . وهم بوكديك ارى احمد پاشايه پادشاه قاپوسندن بر نيچه قوللر تعيين اولدى ، وآناطولى لشكرندن بر نيچه سنجاق قوشلدى . كديك ارى احمد پاشا يوريدى علائيه‌يه‌واردى ، واول ولايتك اعيانلرندن خيلى كشيلر كلدى . كديك‌ارينك اوكنه دوشديلر ، علائيه‌نك حصارينك اوزرينه واردىلر ، واول علائيه‌نك‌بكى « لطفى‌بك اوغلى قليچ آرسلان بك »در . كديك‌ارى حصارك اوزرينه‌واردى ، فى‌الحال طوپلر قورلدى ، حصارك خاقى طوپلرى كوردىلر ، قليچ آرسلان بكه كلديلر ، ايتديلر « بوكلن قره‌مان اوغلى كبى دكلدر ، بونكله جنك فائده ويرمز » ديديلر . قليچ آرسلان بك دخى ايتدى « مسلمانلر ! تدارك ايدك سز دخى » ديدى . بو شهرك خلقندن احمد پاشايه اشارت اولديكم آدم كوندره ، احمد پاشا آدم كوندردى ، واران آدمه ايتديلر « احمد پاشايه صوراجغمز وار ، صورالم كوره‌جك يره كلسون » ديديلر . پاشا كلدى ، صوردىلر « بو شهرى كم آلسك لطفله ويا قهرله پادشاهمزى نيلرسن ؟ » ديديلر . احمدپاشا ايتدى « اكر لطفله آليرسم پادشاهكزه كندى ولايتندن يك ، بنم پادشاهمدن ولايت آليورين ، اكر جبرله آليرسه‌م نه اوله‌جغى معلومدر » ديدى . الحاصل احمد پاشا تسلى ايلدى ، بونلرك پادشاهلرينه ضررى اولميه . قليچ آرسلان بك دخى راضى اولدى . احمد پاشايه تسليم ايتدى ، احمدپاشا دخى‌حصارى تصرف ايتدى ، قانون عثمان نيسه ايتدى .

سؤال : يا اول علائيه‌نك بكى نولدى ؟ جواب : احمد پاشا آلدى جميع تعلقاتيله خزينه‌سيله‌پادشاهه كتيردى ، قليچ آرسلان بك دخى پادشاهك خدمتينه ايردى ، هماندم يوزينى يره قودى ، پادشاه دخى ايتدى « هى قورقه ! سكا زيانم دكمز ، وهم سكا ايوتيمارلر ويررمكه سنك ولايتكدن زياده » ديدى . هماندم كوموجنه‌يى تيمار ويردى نواحيسيله ، ايو خلعتلر كيدردى ، خاتونينه واوغلينه‌دخى ويردى ، ومالندن وقماشندن هيچ نسنه آلمادى ، خاتونينه اوغلينه دخى زياده ويردى .

اول ولایتك خلقی ایتدی «بو الله رسولینك وقفیدر ، ایمدی سن بونی بویله خراب ایتدك ، یا مدینهٔ رسول فقیرلرینه بوولایتدن نفقه وارماز ، سن اللهك رسولینه نه جواب ویررسن» دیدیلر ، بونك کبی سوز دینلری اولدردی . آندن صکره واردی وارساق ولایتنده «اویوزبك» دیرلردی آنك ایاینه کیردی ، قره‌ماندن حرام کسبی اویوزبك ولایتنده طاش آراسنده دوکدی کیتدی ، وارساق دخی کلدی «بوقونشومز قره‌مانلو آزیقیدر ، بوروم محمد بونی بزه کتیریویردی ، ایو کرملی کشیدر» دیدیلر .

نظم

فساد ایتدی زیاده چرخ فانی	دوکله قانلر اوله چوق زیانی
بو اهل اسلام ایچره دوکله قان	نیجه‌لرك کیده دین وایمانی
بیقلدی قره‌مان بوزلدی ایللر	بوریدی عالمی ظلمك دومانی

باب . — آنی بیان ایدرکم «اسحق پاشا» بی خنکار تکرار قره‌مانه کوندردی ، قره‌مانده نیلدی .

خنکار اسحق پاشایه امرایتدی «سن وار ! قره‌مان اوغلینی ایلدن چیقار ، بوروم دولتسز واردی ، قره‌مانده خیلی بدبختلقلر ایلدی ، ایمدی سن وار ایچندن مفسدینی چیقار» دیدی . اسحق پاشا یوریدی لارنده‌یه واردی ، آندن سوردی ایچ ایله کیردی . قره‌مان اوغلی قاچدی اوزون حسنه کیتدی . اسحق پاشا «آقسرای» ه کلدی ، پادشاهدن امر اولدی «آقسرایدن اوسور استانبوله کتیر» دیو . اسحق پاشا پادشاهك امرینی یرینه کتیردی ، شمدیکی حالده «آقسرایلی محلهسی» کم واردر ، اسحق پاشا سوروب کتیردیکی خلقدر .

باب . — آنی بیان ایدرکم «کدیك اری احمد پاشا» [۱] علائیه» بی نه صورتله فتح ایتدی .

---

[۱] قلعه انشا آتنده اولان مهارت واقتدارندن طولایی بوالقبی آلمش اولسه کرك . نتایج الوقوعات برنجی طبعی ج ۱ ، ص ۷۳ بوبابده تفصیلات واردر .

اولدخی قره‌دن قوشاتدی، هر طرفدن طوپلر قورلدی، جنك اوله. ناگاه کوردیلر کافرك دکز یوزندن کمیلری ظاهر اولدی، یعنی کم آغریبوزه یاردیمه کلهلر، و بو کمیلرده اولان کافرلر کوردیلرکم آغریبوزی اسلام لشکری قات قات قوشاتمش. بونلر بو حیرتده ایکن پادشاه امر ایتدیکم «هی غازیلر! یغما» دیدی هادیمجه حصاره قویولدیلر، اول محمود پاشا طرفندن قویولدی، قلعه‌یی فتح ایتدیلر. اوچ کون کیجه و کوندوز ایو یغمالر اولدی، حصاری ضبط ایتدیلر، وبو آغریبوز برسنجاقلق یراولدی. شهرین کلیسالرین مسجد ایتدیلر. اهل اسلامدن خاطری اولان مسلمانلر کلدیلر، کافرك خالی قالان اولرینه، ملکلکه ویردیلر، هم بر قاضی دخی نصب ایتدیلر، وبر بکه دخی سنجاغن ویردیلر، ولایت اسلام اولدی.

نظم

زهی خانکم عالمی ایتدی منور — کم آنك طالعی سعد مصور
ویرانلر معمور اولور مقدمندن — یوزن کورن خلاص اولور اوغمدن
بو خانك دولتی دائم اعلا — بونك قسمتی در هر خیر اولی
اللهی بو آل اوزره تا قیامت — ایده لطفك عنایتك هدایت

٨٧٤ سنه — وبو فتح غزانك تاریخی هجرتك سکز یوز یتمش دردنده واقع اولدی، سلطان محمد غازی الندن.

باب. — آنی بیان ایدرکم ولایت قره‌مانه پادشاه تکرار لشکر کوندردیکم او ولایتك جمله‌سن ضبط ایده‌لر، وهم کیمی کوندردیلر.

پادشاه وزیری روم محمدی کوندردیکم «قره‌مان اوغلینی وار اول ولایتدن سور چیقار» دیدی، وهم پادشاه کندی قوللرندن یولداش قوشدی، وآناطولی بکلرندن بر نیجه سنجاق قوشدی. روم محمد یوریدی لارنده‌یه واردی، مسجدلرك ومدرسه‌لرك بیقدی، شهرك عورتینی واوغلانینی صویدردی عریان ایتدردی، ولارنده‌دن واردی «ارکلی» یه چیقدی، ارکلینك ولایتینی خراب ایتدی.

چیقدیلر . پادشاه بیوردی ، محمود پاشانك چادرینی اوتاغینی باشینه ییقدیلر ، و جبخانه‌سینی کندی دوابینه یوکلتدیلر پادشاهك جبخانه‌سینه قاتدیلر . وزیر روم محمدك اولکی شیطانانی بودرکم محمودپاشا کبی مدبر وزیری پادشاهك قاپوسندن رد ایتدردی . یعنی کم استانبولك آجیسینی آله ، وهم بو سفرك ، اولنده کم « کوپریلی اوغلی » [۱] کم قاضیعسکردی ، روم محمد عزل ایتدیردی ، « مولانا ولدان » [۲] قاضیعسکر اولدی .

نظم

سو رولدی محمود پاشا قاپودن ایراق اولدی اوسوکیلی طاپودن
واروب خاص کوینه[۳] اولدی مجاور[٤] خلاص اولدی طرق طروق طاپودن

باب . — آنی بیان ایدرکم پادشاه « اغریبوزه » واردی ، آنی نیجه فتح ایتدی ، نه صورتله فتح ایتدی .

اول محمود پاشایه کلیبولی سنجاغن تیمار ویردیلر ، و بیوردیکم « محمود ! کیلریکی طونات ، ایراقده یاقینده هیچ برکمی قالماسون کم اغریبوز غزاسنه کیده‌رین ، جمیعی حاضر اولسون ، جمله‌سی سنکله بیله یوروسون ، وهم ایوتفحص ایتکم آغریبوزك فتحی نه وجهله اولور ، ونه کرکلیدر آنی تمام مهیا ایت » دیدی . محمود پاشا دخی امری یرینه کتیردی ، پادشاهه بیلدیردی . پادشاه لشکر عظیم جمیع ایتدی قورودن یوریدی ، محمود پاشا دخی کیلرله دکزدن یوریدی . الحاصل اغریبوزك اوزرینه دوشدیلر هماندمکه ایردیلر ، آغریبوزك اوکینه برکوپری دوشه‌دیلر . پادشاه کلدی قره‌ده قوندی ، محمود پاشا حصاری دکز یوزندن حصاری قوشاتدی . پادشاه حضرتی کوپریدن کچدی

[۱] هر ایکی نسخه‌ده « کبلواوغلی » صورتنده‌درکه « کوپریلی‌زاده محمود افندی » در .
[۲] ولی الدین ولدان افندی .
[۳] خاص کوی : ادرنه‌ده اوزونجه اووه = اوزون آباد قضاسینك مرکزی .
[٤] موزه نسخه‌سنده « واروب کوینه اولدی مجاور » صورتنده‌در .

جائز دکلدر ، وبوپادشاهلره دخی غیرت لازم اولور . اوزون حسنه وارمغه سبب بواولمشدر، وهم اوزون حسن اول کوچوجك ییلاندی، اژدرهااولمدین آنی آولامق ایستردی . ایمدی قره‌مان اوغلی وشهسوار بوعهده طورمدیلر، پادشاه توجه ایتدی، آناطولیه کچدی، بونلری اومارديکه بیله کلهلر، کلدیلر. پادشاه دخی قره‌مانه یوریدی، قره‌مان اوغلانلری قاچدیلر لارنده‌یه واردیلر. پادشاه‌دخی قونیه‌یه‌واردی، آنی‌فتح‌ایتدی، «کوولك» ی [۱] دخی فتح ایتدی. یوریدی لارنده‌یه واردی، بری‌بریله طانیشدیلر، آخر بیراحمدقاچدی، قره‌مان سپاهیلرندن‌پادشاهه کتیردیلر ، بیوردی بویونلرن اوردیلر. پادشاه محمود پاشایه ایتدی «طورغود اوغلینك قانده لکن بیل ، دخی اوزرینه وار» دیدی . طورغود دخی بلغار طاغینه چیقمشلردی، محمود خبرلرك دخی آلدی، اوزرلرینه یوریدی ، بونلر دخی طویدیلر قاچدیلر طرسوسه [۲] واردیلر . محمود پاشا دخی یتوب آلابیلدیکنی آلدی ، آلتمین طرسوس ولایتینه کیردیلر . پادشاه امر ایتدیکم لارنده‌دن استانبوله اولر سوردیلر ، وهم قونیه‌دن‌دخی سوردیلر . الحاصل برنجه اهل صنایعدن محمود پاشا اولر سوردی. وزیری روم محمد پادشاهه ایدر . «دولتلو سلطانم ! محمودك سوردیکی اولر اکثری فقیرلردر ، وهم آزدر» دیدی . بو روم وزیری استانبولك انتقامن آلمغه غایت مشتاق ایدیکم اهل اسلام اینجیده‌یدی . سلطان محمد دخی دیدی «وار ایمدی نیجه یازارسین یاز سنی کوره‌ین» دیدی . الحاصل لارنده‌دن و قونیه‌دن زیاده اولر آلمقدن مرادی اهل اسلامك اولرك بیقدیرمقدی . لارنده‌نی شویله یازدیکم «مولانا خداوندکار» ك اوغلینی بیله سوردیکم اول «امیرعلی چلبی اوغلی احمد چلبی» در[۳] . الحاصل روم محمد ، پادشاه امرندن زیاده اولر سوردی. آخر بویله اولدیکم قره‌مان اوغلیله بارشیر کبی اولدیلر ، قونیه و کوله وفتح اولان ولایتك حصارلرینه ار قودیلر ، بر کیتدیلر کیتدیلر ، قره حصاره

[۱] هرایکی نسخه‌ده‌بویله‌در .
[۲] هرایکی نسخه‌ده «ترسیس» صورتنده محرردر .
[۳] تاج‌التواریخ ج ۱ ، ص ۵۱۲ طرف پادشاهیدن تلطیف اولنه‌رق عودتینه مساعده ایدلشدر .

وبو ماجرانك تاريخى هجرتك سكزيوز آلتمش طقوزنده واقع اولدى، سلطان محمد دورنده . ٨٦٩

باب . — آنى بيان ايدركم سلطان محمد خان غازى ولايت آرناووده توجه ايتدى ، آنده كم واردى نيلدى .

پادشاه دولتله ولايت آرناووده توجه ايتدى ، لشكر جمع ايتدى . ولايت آرناووده كيردى، وهم هرطرفه آقينجيلر صالدى، غازيلركم واردى، آرناوودك بعض بكلرى كلدى وبعضيسى قاچدى ناپديد اولدى . پادشاه دخى برحصار ياپدى ، ولايت آرناوودك اورته‌سينه ، آدينى « ايل بصان » قوديلر ، واول حصارده غازيلر قوديلر ، اطرافنده غزا ايدرلردى ، وبوفتحك تاريخى هجرتك سكزيوز يتمشنده واقع اولدى ، سلطان محمد غازى الندن . ٨٧٠

باب . — آنى بيان ايدركم قره‌مانده «پيراحمد» نيلديكم پادشاه آنك اوزرينه واردى .

قره‌مان اوغلى پير احمد استانبوله كليجك پادشاهله وعده ايتمشديكم هيچ وجهاً من الوجوه پادشاهه مخالفت ايتميه‌يدى ، وهم « درقدراوغلى شهسواربك » [١] له اويله ايمش . عهد دخى بودركم « پادشاهدن اشارت اوله بونلر دخى حاضر اولالر ، وهر نه يره‌كم امر اولنه واره‌لر » . پادشاهك نيتى بويديكم اوزون حسنك اوزرينه واره، آنكچونكم ايكى شنيع حركت ايتمشدى بوآل عثمان اوزرينه، برى بويديكم قويليحصارى قديمدن بوغازيلر قاپوسينه خدمت ايده كلمشدى . برى دخى بودركم قره‌مان خود بوغازيلره متعلقدر، خاصه‌كم قره‌مان ولايتندن سوروب چيقاروب قوغديغى ، بوغازى پادشاهك عميسى اوغليدر . اوزون حسن بونلره بوبابده اعتبار ايتمدى ، كلدى بوولايتلرى ييقدردى ، وهم اوزون حسن باباسى على بكله بوغازى پادشاهه احتياجله كلمشدر ، وسلطان مرادخانه دخى خدمت ايتدى . بونك كبى كيمسه‌لره بونك كبى حدثلر ايتمك

[١] هرايكى نسخه‌ده « شخصوار » صورتنده‌در .

چیقدی کیتدی ، قیزیل احمدی [١] اسحقه قوشدی . اسحق دخی « صارو یعقوب اوغلی »نی سلطان محمده ایلچی کوندردی « قرداشمی قومه بونده کلمکلکه کم آق‌شهری سزه ویره‌یین» دیدی . خنکار دخی « چاوش‌باشی‌احمد»ی [٢] ایلچی کوندردی ، « چهارشنبه پازاری سینور اولسون بریسنی بزه ویر ، بزدخی قرداشکی قویویرمیه‌لم » دیدی . احمد واردی ، اسحقه رسالتن تبلیغ ایتدی، اسحق قبول ایتمدی. چاوش‌باشی احمد کلدی، خبر نیسه دیدی. پادشاه دخی اطلیه سنجاغی بکینی وبرنجه سنجاق دخی پیر احمده قوشدی پیر احمد دخی « صیقلان حصاری »نی و « قیصری »نی سلطان محمده ویرمشدی ، خنکار دخی حصاره کندی‌قوللرین قودی ، وهم اوقیصری ولایتینك‌لشکرین بیله قوشمشدی. واردیلر « ارمناك » ده اسحقله بولوشدیلر، اوغراش‌اولدی، اسحق صیدیلر ایلدن چیقاردیلر . اسحق جمیع‌خزینه‌سن آلدی اوزون‌حسنه قاچدی ، وبراوغلینی‌وعورتینی سلفکه‌ده قودیلر کیتدیلر . پیر احمددخی‌قره‌مانه بك اولدی ، بردرلوجه قیلنمغه باشلادی ، واونده « ایلغین بازارجق »ی کم یانده تکریدن حمام واردر ، آنی خنکاردن دیله‌دی ، اولکی عهدینی بوزوب نازلانمغه باشلادی .

نظم

عجبدر دکمه‌لر کم عهده طورماز ... ستولر کم عهدی یوقدر آدم اولماز
حقك خود عهدینه واردر کرملر ... اینانور مؤمن اولان داخی دیمز
دیسك قره‌مانه کل عهد طوتالم ... یا اولدرر سنی یا ایلده قوماز
عاشقی عهد اومه قره‌ماندن ... که بونلر عهد ندر داخی بیلمز
بوعثمانلو قره‌مانلو دکلدر ... دخی سن بیلکه‌طورغود آدم اولماز

---

[١] اسفندیار اوغللرندن اسماعیل بکك برادری وسینوبك فتحندن سکره جانشینی اولوب اوزون حسنه قاچدینی یوقاروده کورلمشدی

[٢] چاوش باشی ؛ دیوان چاوشلرینك بیوکی ، سابقده دعاوی ناظری

باب . — آنی بیان ایدرکم قره‌مان اوغلی‌کم اولدی ، قاچ اوغلی قالدی ، مملکتینه «اوزون حسن» کلدی‌نیلدی ، وقره‌مان اوغلینك اوغلانلری‌نیلدی آنی بیلدرر .

نظم

ینه بیك شیوه‌لر کوستردی عالم	قارش مورش جهان هم بنی‌آدم
اوجاقلر سوینوب اولر بیقیله	اوله ملك قرامان طولوغم
نه طرفه طرفه نقشی‌وارجهانك	کاه کویا ایدر خلقی کاه ابکم
عاشقی یاز مناقب اختصاری	که‌عقله‌عبرت اولوب‌اوله‌ایسم[١]

«قره‌مان اوغلی ابراهیم بك» کم اولدی ، آلتی اوغلی قالدی ، اما همتی بیوك اوغلینه ایدیکم یرینه‌او بك اولایدی ، وهم خزینه‌سنی‌ده اوحکم‌ایتدیکی یرده قومشدیکم اوسلفکه‌در ، وبو قره‌مان اوغلینك قصه‌سی چوقدر ، والا اوبر اوغلی دخی‌کم «پیر احمد» [٢] در ، او قونیه‌ده اوطوردی ، او بیوکی‌کم «اسحق» در ، اوایچ‌ایلده‌اوطوردی ، سلفکه‌یی‌تخت ایدندی . ایکی کوچوجك اوغلی قاچدیلر ، سلطان محمده کلدیلر . وبو اسحق اوزون حسن اتکن طوتدی ، ایلچی کوندردی . ایتدی«کل بنم ولایتمدن قرداشلرم قاچر،تابونده کلنجه هر کوچکه بیك فلوری ویره‌ین» دیدی . اوزون حسن دخی قبول ایتدی، ارزنجاندن یوریدی سیواسدن کچدی، اسحق دخی ایشیتدی قارشو - لادی ، آلدی قره‌مانك ولایتینه کتیردی . قرداشیله بولوشدی ، اوغراش ایتدی ، پیر احمد ایلدن چیقدی ، همین که اوزون حسن ولایت قره‌مانه کیردی ، پیر احمد دخی سلطان محمد اتکینه یاپشدی ، قاچدی سلطان محمده کلدی . اوزون حسن دخی قره‌مان ولایتینه چوق یارامازلق ایتدی ، نیجه مالار وطاوارلر وغیری نسنه‌لر آلدیلر . الحاصل ولایت‌قره‌مانی بوزدی،

---

[١] وتیقان نسخه‌سنده «که عقله عبرت اولوب اول ایسم» صورتنده‌در .

[٢] هر ایکی نسخه‌ده «پیرحمد» صورتنده‌در .

متصل دخی ولایتلر واردی . و برینه «قوجه‌ایلی»[١] دیرلردی، وبوقوجه‌نك اوغلی پادشاهك یانده اولوردی و بر دخی «یاغلی‌اوغلی»[٢] دیرلردی ، آنك دخی خیلی ایلی واردی[٣]، اول‌دخی‌پادشاهك‌یانده اولوردی. قرالکم کلدی، واول ایکی بك اوغلانلرین بیله قاپوجیلر چادرینه قویدیلر اوچین بیله پادشاه علمایه عرض ایتدیکم «بونلرك قانی ومالری حلالمیدر، یوقسه دکلمیدر؟» دیدی. اول سفرده بر عزیز عالم کشی واردی واردی «شیخ علی البسطامی» نسلندن ایدی. لقبینه «مصنفك»[٤] درلردی، واول ایدر «بونك کبی کافرلری اولدرمك غزادر» دیو فتوی ویردی ، وهم قرالی اول کندی قلیجیلن چالدی . قرالی دپه‌لدیلر ، اول ایکی کافرك دخی قاپوجیلر اوطه‌سنده تدارکن کوردیلر ، وبو جمیع کافرلرك‌خزینه‌لرین پادشاهه‌کتیردیلر . آقینجیلر دخی غایت طویوم‌اولدی، وهم اول ولایتده اولان حصارلرده اول قدر مال بولدیلرکم حسابی یوق . بو جمیع حصارلرك ایچنده پادشاه ، قوللرندن «یایچه حصاری» نده [٥] اوج بکلری منت اوغلینك بر یایار آدمن قودی ، وهم یایچه حصارنده قرالك بر کوچك قرداشی واردی ، آنده بولندی ، آندن دخی خیلی حظ ایتدیلر .

نظم

محمد خان کم بوسنه فتحن ایتدی	او دمده هر سکه نیت ایتدی
دیدی آرناووده اسکندریه	نیجه‌لره دخی همت ایتدی
بو خانك طالعی دائم فلکده	نه برجه ایردیسه شوکت ایتدی
خصوصا کم بو خان، کورعالم‌ایچره	نه‌دورانلرسوروب نه‌دوره کیتدی

٨٦٧ سنه

وبو فتحك تاریخی هجرتك‌سکز یوز آلتمش یدیسنده واقع اولدی،سلطان محمد خان غازی الندن وهم ایکی ییلدیز طوغدی اول زمانده قویروقلو ، بری مشرق طرفندن ، وبری مغرب طرفندن .

[ ] مطبوع تاج‌التواریخ ج ١ ، ص ٤٩٦ : « قواج‌ایلی » [٠] «پاولی‌اوغلی» .
[٢] « پاولی‌ایلی » .
[٤] علاءالدین علی بن مجدالدین‌محمد ، تاریخ وفاتی ٨١٥ ، ایوبده مدفوندر
[٥] یایچه حصاری ؛ تراونیکده قضا مرکزی بر قلعه‌در .

شهری حصار ایتدی اوطوردی ، قرالك خبرن دخی آلدیکم حصاره کیرمشدی.
پادشاه محمود پاشایه ایدر « تیز یوری قرالك اوزرینه وار ، مختصر قیل» دیدی.
محمود پاشا دخی واردی ، قرالك اولدیغی حصارك اوزرینه دوشدی ، قراله
خبر کوندردی ، قرال دخی برآدم کوندردی . محمود پاشاایدر « قرالك یاننده
نه ایشده سنکم سنی کوندردی؟ » ، بوکافر ایدر « بن آنك آتاسندن قالمش بر
قولیم ، وهم نوکریم وهم اونده محرمیم » دیدی . محمود پاشاایدر «ایمدی
سنك صاتون قراله خبر اولسه کرکدر ، هیچ بیلدیکزمیکه بوکلن پادشاه
کیمدر؟ » ، بوکافر ایدر « بوکلن ترکلرك بیوکلریدر » ، محمود پاشا ایدر « هی!
اوکوت آکلامدك ، استانبولی وطربزونی ولاس ایلینی وموره یی ونجه
پادشاهلرك ایللرینی آلوب کندی قوللرینه ویرندربو» دیر . « هی ! عقلکزی
باشیکزه دیرك ، بنم نصیحتم طوتك » دیر. اول کشی ایدر « نه دیرسن؟» دیر.
محمود پاشا ایدر « قرال کلسون پادشاهك الن اوپسون وحصارلرینك بعضینی
پادشاهه ویرسون ودخی خراجه مطیع اولسون ، پادشاه دخی اول حصارلره
کندی قوللرن قوسون ، دولتله کندی ینه ولایتینه کیتسون ، قرال کلسون
دخی کوکلی خوش اولسون ، بنم نصیحتم طوتك والا آخر نه اوله جغی
معلومدر » دیدی . الحاصل بوکا فری ایتاندردی ، کافر کلدی پاشانك
سوزینی قراله نقل ایتدی محمود پاشانك عهد وپیمان ایتدیکن. قرال بونك اوصافینی
بیلوب طوررردی، الحاصل بوکافرلر محمود پاشانك عهد وپیمانینه اینانديلر، قرال دخی
راضی اولدی. قرال حصاردن چیقدی ، کلدی محمود پاشا ایله بولوشدی، محمود پاشا
بو قرالی تسلی ایلدی، قرال حصاری تسلیم ایتدی. محمود پاشانك بو قرالله عهد ایتدیکنه
پادشاهك خاطری خوش اولمدی. زیرا پادشاهك مرادی بو دیکم بو حصارلرك اوزرینه
واردیکم کندی جبریله فتح ایده دیدی. «بعض حصاری بو قراله ویریجك ینه فساد باقیدر »
دیدی ، وهم آقینجلر سکردیمه کیتمشلردی. خنکار ایتدی «محمود ! بوولایت
خود آسان آلنمش، یا نیچون آقینجیلری کوندردککم بوولایتی بوزالر » دیدی،
وبو سببدن پادشاهك محمود پاشایه اول ملالتی بودر . وهم بو قرالك ولایتینه

سپاهیسینی طاغتدی . شهر خلقینك چیقارمالیسن چیقاردی، اعتماد ایتدیکن یرنده قودی ، وبرقاضی دخی نصب ایتدی . شهرك خالی‌قالان‌اولرینی‌اختیاریله کلن مسلمانلره ویردی ملکلکنه ، ونیجه کلیسالری مسجد ایتدی، وبرقولینه دخی سنجاغینی ویردی ، شهرینی ولایتیله معمور ایتدیلر .

نظم

توجه ایتسه بیل بوخان جهانه — اوله هرفعلی عالمده نشانه
کر ایتسه براشارت جمله خانه — میان بسته کله قامو دیوانه
تمرد اهلی جمله باطل اولدی — کافرلر قاموسی ایردی زیانه
عاشقی بومناقب کم یازارسین — یاقیندرکم ایره جمله بیانه
اوقویانلر دیکلینلر اوله حیران — عاقللر بوایشه اوله دیوانه

٨٦٦نه وبوفتحك تاریخی هجرتك سکزیوز آلتمش آلتیسنده واقع اولدی، سلطان محمد الدن .

باب . — آنی بیان ایدرکم ولایت « بوسنه » نه صورتله فتح اولدی ، وهم پادشاه دخی اول ولایتده نیلدی .

سمندره کم فتح اولدی . پادشاه بوسنه قرالینه آدم کوندردی « یاخراجه مطیع اولسون ، یاخود اوزرینه واردم » دیدی . پادشاهك خبرن قراله ویردیلر ، واران آدم پادشاهك مکتوبن ایلتمشدی ، خبرن دیکلدی ، دخی ایدر « بوترکی طوتك اولدرك » دیدی . واران آدمی طوتدیلر ، یاننده بر وزیری واردی « هی ! نیلرسن بوسنه ولایتینی خراب ایتدك وهم کندیکی هلاك ایتدك ، هله بوترکی طوتدك بوخطانك آلتندن چیقارسك غایت‌ارلکدر» دیدی. الحاصل بوایلچیی قویویردیلر، ایلچی دخی کلدی پادشاهه کوردیکن خبر ویردی . پادشاهه غیرت اسلام غلبه ایتدی ، لشکر جمع ایتدی ، نیت غزا دیویوریدی ، بوسنه ولایتینه کیردی . بوسنه قرالی قاچدی ، برصارب حصاری واردی اوکا کیردی. پادشاه دخی واردی حصارك اوزرینه‌دوشدی،

نظم

زهی سلطانکه حکمنه مسخر اولدی عالملر جمیع مداحی آنك ملك، رضوان، آدملر
آیاغی باصدیغی یرلر مثال جنت اولدی یوزن کورن کداییلر غرق انعاملر
عاشقی نسل عثمانك عطاسی عالمه طولدی عجبدرکم اله کیره اوخان دورنده کی دملر [١]

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان محمدغازی افلاق غزاسندن کم کلدی، ادرنه‌یه کلدی نیلدی .

لشکره دستور ویرمدی ، طوغری کلیبولی‌یه واردی . حکم ایتدیکم «تیز طوتك استانبولك وکلیبولینك کمیلرینی ، غازیلر طولدرك ، «مدللی» غزاسینه کیدرز» دیدی . هماندم اول آیده کمیلر حاضر اولدی، پادشاه مدللی‌یه واردی . پادشاه واردی «آیازمند»ه [٢] قوندی . کمیلر دخی مدللی حصارینی قوشاتدی ، طوپلر قوردیلر ، جنك سلطانیلر اولدی ، وبو حصارك کافرلری کم خانی کوردیلر ، آمان دیله‌دیلر ، آمان ویردیلر . حصارك تکفوری طشره چیقدی، وزیر محمود پاشایه واردی، ایتدیکم «اوشده بن برباشم آلدم خانه کلدم، باقی اوغلم قیزم ومالم جمیع حصارده قودم ، پادشاهك اختیارندن غیری مرادم قالمدی» دیدی. محمود پاشا ، تکفورك سوزینی پادشاهه دیدی . پادشاه ایتدی «وارك تکفوری بکا کتیرك» دیدی . تکفوری کتیردیلر ، پادشاهك آیاغینه دوشدی. پادشاه دخی خلعت کیدردی ، محمود پاشانك چادری یاننده برچادر قوردردی . پادشاه محمود پاشایه ایدر «وار بو حصارك مالینی ضبط ایت ، وجمیع خلقینی وسپاهیسینی وشهرلیسینی وکویلوسینی وهر کشینك نه‌قدر نقدی وغیر نقدی وارسه دفتر ایله ضبط ایت» دیدی . محمود پاشا دخی واردی ، پادشاهك امرینی یرینه کتیردی ، کلدی پادشاهه عرض ایتدی . پادشاه کندویه لایق نیسه اسیردن ومالدن آلدی ، باقیسن غازیلره ویردی وعلمایه فقرایه ویردی ، وبوشهرك

[١] واتیقان نسخه‌سنده «عجبدرکم اله کیره اورخان دورنده دملر» صورتنده‌در .
[٢] صاروخانده برغمه قضاسینه تابع بر ناحیه .

نظم

نه حیله ایتدی ویوده قازیقلو [١] نجس مردار لعنت آزیقلو
دره قوله اوغلی اول مردار دیمز قیرار ثوابلیدر یازیقلو

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان محمد غازی افلاقه واردی ،نه‌صورتله کیردی ، وهم اول ولایتی قازیقلینك قرداشینه ویردی .

پادشاه بیلدیکم بو ملعون کافرك اهل اسلامه بونك کبی حیله‌سینی ، پادشاه دخی اسلام چریسن جمع ایدوب یوریدی . هجوم ایتدی طونه صویینی‌کچدی، افلاق ولایتینه کیردی ، وجمیع ولایت افلاق کلدی پادشاهه مطیع اولدی ، وبوقازیقلی ویوده بلیرسزاولدی . پادشاه برنیجه مدت ولایت افلاقده‌یوریدی، ناکاه بر طرفدن غریو بلیردی ، پادشاهك غازی قوللری حاضرلردی . کوردیلرکم بوغریو کافر قازیقلینك عسکریدر ، کلمشلرکم دون باصغین‌ایده‌لر ، غازیلر طنمدیلر اردویه یاقین کلدی ، تاکم آرالغه کیردی ، غازیلر شوبله قیردیلرکم کلن کافردن آزی قورتلدی ، صباحه دکین قیردیلر ، وبو قازیقلی ویوده باشینی آلدی کوجله قورتلدی . صباحکم اولدی علی بکی آردینجه کوندردیلر ، بو لشکرکم قازیقلی ویوده‌یله بیله کلمشدی . هماندم ولایتك‌بکلری وسپاهیلری جمع اولدیلر ، کلدیلر پادشاهك آیاغینه دوکلدیلر ، جمیعی کندیلری پادشاهه اسیرلکه کندیلری تسلیم ایتدیلر ، وبو قازیقلینك بر کیچی قرداشی واردی ، پادشاه یانده خدمت ایدردی ، پادشاه افلاق ولایتین آکا ویردی. جمیع بو کلن کافر بکلرین بوکا تسلیم ایتدی ، مملکتدن هرنه‌کم دیلرسه آلدی، دولتله‌ینه‌ولایتینه کلدی . بو غزانك تاریخی هجرتك سکز یوز آلتمش آلتیسنده واقع اولدی ، سلطان محمد الندن . ٨٦٦ـنه

---

[١] قازیقلی ویوده : اسمی « ولاد » اولوب افلاقلیلرده کندیسینه جلاد ، قاتل ، غدار معناسینه اولان « چپلپوش » نامنی ویرمشلردر.

نظم

بر سفرده اوچ ولایت فتح ایدن سلطان بودر فتح ایدن جمله ولایت عدل ایدن سلطان بودر
بیل بو آل عثمان ایچره هر کلن اورتاق کلور بیل بو دوران ایچره کم اورتاق اولان سلطان بودر،

و بو فتحك تاریخی هجرتك سکز یوز آلتمش بشنده واقع اولدی سلطان ۸۶۵ سنه محمد غازی الندن

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان محمد غازی اول سفردن کلدی نیلدی.

سلطان محمد که بو سفردن کلدی استانبوله ، اسحق پاشای دخی روم ایلینده قومشدی ، اسحق پاشا دخی استانبوله کلدی . اطرافك ایلچیلری کلمکه باشلادی ، افلاق بکندن دخی ایلچی کلمکه باشلادی . کلن ایلچی یه ایلچی قوشدیلر ، ینه افلاقه کوندردیلر، قاپویه اوقودیلر. ایلچی افلاق بکینه واردی، کلن ایلچی یه جواب ویردیکم « بنم ولایتم بکا طوغری دکللر ، اکر بن مملکتمدن چیقوب آنده واررسم انکروسی کتیررلر ، بو ولایتی آکا ویررلر ، والا پادشاهدن اومارنکم اوچ بکلرندن برینی طونه کنارینه کوندره ، و اول اوچ بکی بو ولایتی بکلیه ، بن سلطانم اشیکینه وارەم دیدی . خنکار دخی بونك سوزینه اعتماد ایتدی ، چاقرجی باشی [۱] حمزه بکی قارشو کوندردی . چاقرجی باشی دخی واردی طونه کنارینه قوندی . کیجه یله بوز اوزرندن کچدی ، حمزه بکی طوتدی ، وخیلی مسلمانلری دخی هلاك ایتدی . بر قاچ یردن دخی کافر کچیردی ، هر ولایتکم کچدیلر ، اول ولایتی هلاك ایتدیلر . حمزه بکك باشینی و نیجه مسلمانلرك باشینی کسدی ، دخی انکروسك قرالینه کوندردی، دیدیکم « بن ترکله یاغی اولدم » ، وجمیع کافر بکلری بو کافری پادشاهه یاغی بیلدیلر .

[۱] هر ایکی نسخه ده « چیقریقجی باشی » صورتنده در چیقریقجی طوغرامه جی توعندن چرخجی دیمکدر . « چاقرجی باشی » ایسه سابقده رکاب آغالرندن چاقرجیلرك سرکرده سیدر .

طاغینه کم چیقدیلر، طربزونه اینر اولدی، پادشاه بو طاغك اکثرن یاياق یوریدی. الحاصل طربزونك اوزرینه ایندی، صارو خاتون ایدر «هی‌اوغل! بو طربزونه بونجه زحمت ندندر؟» دیدی. پادشاه جواب ویردیکم «بو زحمت دین یولینه‌درکم آخرتده‌الله حضرتینه واریجق عنایت اوله دیرم. زیرا بزم‌المزده اسلام قلیجی واردر، اکر بوزحمتی اختیار ایتمسه‌یز بزه غازی دیمك یلان اولور» دیدی حصارك اوزرینه کم ایندیلر، خاتون ینه دیلك ایتدیکم «بو بنم کلینمه متعلقدر، بونی بکا باغشله» دیدی خنکار دخی بونلره هیچ بر وجهله جواب ویرمدی، تا سینوبده‌کی کمیلر کم کلدی یتشدی قورودن و دکزدن جنك اولدی، حصاردن آمان دیله‌دیلر، و الاضرب دسته فتح‌اولندی. الحاصل بو طربزونی‌کم آلدیلر، شولکه پادشاهه لایقدر آنی پادشاهه کتیردیلر. تکفورینی وبکلرینی ودخی یارار کافرلرینی کمیله‌قودیلر، استانبوله کوندردیلر. وغازیلر دخی ولایتك نیجه یرلرینی اوردیلر، طویوم اولدیلر. حصاردن چیقان تبرکلردن اوزون حسن بکك آناسینه ویردیلر، تعظیملن کوندردیلر. پادشاه دخی قانون ایده کلمشدی هر حصارك اوزرنده، بو طربزونه دخی آنك کبی ایتدی. مسجد و مدرسه اولدی. اهل اسلامدن اوکتیردیلر، بو کافرلرك خالی قالان اولرینی ملکلکه ویردیلر. حصاری برکیتدی، پادشاه کلدی «صونیسا»یه چیقدی [۱]. قیزیل احمده روم ایلینده تیمار ویردی. ایوسنجاق ویردی، قسطمونی ولایتینی پادشاه کندی‌قوللرینه ویردی. قیزیل احمد دستور دیله‌دی یولدن «واره‌ین اوم کتیره‌ین» دیدی «خنکار کلنجه روم‌ایلینه خنکارله بیله کیده‌م» دیدی. بولیه کلدی، همان کون کیجه‌سیله قالدی، دونله قره‌مان یولن الینه آلدی کیتدی قره‌مانه واردی. قره‌مان اوغلی آکاخرجلق ویردی، کندی قبول ایتمدی، آندن واردی اوزون حسنه کیتدی. آنك یانده نیجه زمان قالدی، تا دور سلطان بایزیده کلنجه.

[۱] واتیقان نسخه‌سنده بو جمله‌لر یوقدر.

هریرین یغمالادیلر، بوقاریلره وبوقوجه‌لره نامشروع ایشلر ایتدیلر ، بوعزب طائفه‌سی غایت مهمللکلر ایتدیلر [۱] . آخر بوارمنی کشیلری واردیلر اوزون حسنه شکایت ایتدیلر ، « اولکی بکمز زماننده بزه بونك کبی مردارلق واقع اولمازدی ، وهم پادشاهمز دخی ضعیف ایدی ، ایمدی سنك کبی عظمتلو بر پادشاه زماننده روامیدرکه قاریلریمزه قوجه‌لریمزه بونك کبی یاراماز ایش اوله » دیدیلر فریاد ایتدیلر . حمزه بك ینه کندی ولایتینه کلدی ، و بونك اوزرینه بر نیجه ییل کچدی . سلمان محمد غازی یوریدی ، سینوبی ولایتیله فتح ایتدی . آندن یوریدی قویلیحصارك اوزرینه دوشدی . هر طرفدن طوپلر قوردی، بر نیجه کوندن صکره بر نیجه طوپ طوقدی ، حصار خلقینك عقلی شاشدی ، همان حصاری تسلیم ایتدیلر . پادشاه دخی حصاری ضبط ایتدی ، ایچینه کندی قوللرینی قودی .

نظم

جهانده نه اوله کم اولامشدر	یاقولاق ایشیدوب کوزکورمه‌مشدر
بر انسان هرنه ایدر خیر اکر شر	نه اوله اوله کم انسان کله‌مشدر
وهم ییل بوعزب کم نه کروهدر	نیجه ییللر یوزینی یومه‌مشدر

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان محمد غازی «طربزون» ه نیجه واردی ، نیجه فتح ایتدی .

قاچانکم قویلیحصاری فتح ایتدی « ارزنجان » طرفینه‌یوریدی . اوزون حسن ، آتاسینی و « چمشکزك » بکینی که اول « کرد حسن » در ، آناسینه قوشدی ، سلطان محمد خانه ایلچی کوندردی . بلغار طاغی یانینه‌کم واردیلر ، آنده بولوشدیلر ، غایت ایو آرمغانلر کتیردیلر ، پادشاه دخی آرمغانلری آلدی ، غایت ایو تعظیم ایتدی . اوزون حسنك آناسینی « صارو خاتون » ی آنا ایتدی ، کرد شیخ حسنی بابا ایدندی . ایکیسین دخی آلدی طربزونه کیتدی ، بلغار

[۱] واتیقان نسخه‌سنده « غایت قباحت ایتدیلر » صورتنده‌در .

خنکار خلعتلدی آتاسینه کوندردی . خنکار کم قویلیحصار طرفینه واردی ، قره‌مان اوغلی ، اسماعیل بکه خبر کوندردیکم « هی تکری‌قولی! دون‌یکیشهره وارمه ، عثمان اوغلینك فرصتن بولدق ، بوطرفدن بن سکا معین ، اوطرفدن دخی اوزون حسنه خبر ایده‌لم ، آرادن کوتوره‌لم ، ینه سن ولایتکه وار » دیدی . اسماعیل بك آنی دیدیکم « برپادشاه غزایه کیده‌یورر ، آنی یولدن قومق اسلامه لایق دکلدر ، خصوصا که قلعه‌لرنده اول پادشاهك‌قوللری‌وار ، وهم مملکت قرداشم النده‌در » . قره‌مان اوغلی مغمون اولدی بویله‌دیجك .

سنه ٨٦٤ بوفتحك تاریخی هجرتك سکزیوزآلتمش دردنده واقع اولدی .

نظم

دیدیلر احمق ، مجنوندر اول‌ار — ایکی نسنه‌یی کم اول هوس‌ایدر
بری کچمش‌اوله کیدن‌قوکیتدی — بری محال‌اولانی طورماز اومار

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان محمدغازی قویلیحصارینی نه‌صورتله فتح ایتدی ، وهم نه اولمشدی .

سلطان محمد قویلیحصارینه وارمدین اونك بر یکی واردی « اوزون حسن » اولمدین ، « حسین‌بك » دیرلردی . اول بر کون آو آولایی صحرایه چیقمشدی ، ناکاه اوزون حسن بونی قاورامش ، حصارینه کوتورمش ، حسین‌بك دخی حصاری‌ویرمش . خنکار ایشتمش که اوزون‌حسن‌قویلیحصاری آلمش . خنکار دخی روم‌ایلی بکلربکیسی حمزه بکه لشکر قوشدی ، وایلدن عزب دخی سوردی ، امر ایتدیکم « قویلیحصارینك اوزرینه وار ، جهد ایتکم حصاری فتح ایده‌سن ، واکر فتح اولمازسه ولایتینی اوره‌سن ، وهم کویلرینی یاقه‌سن ، تاکم نیجه زمان معمور اولمیه » دیدی ، وبوحمزه بکه‌بویله بیوردی . حمزه بك دخی لشکرله حصارك اوزرینه واردی ، برنیجه کون ایوجنکلر اولندی . آخر کوردیلرکم حصار فتح اولنماز ، ولایتینی اوردیلر . ناکاه‌عزبلر برارمنی کویینه واردیلر ، برنیجه ارمنی قاریسینی وقوجه‌سینی‌بولدیلر ،

کبی ، وهم کندینك خاصلرینی نه‌قدر مال حاصل اولورسه اونی دخی زیاده تیمارلر ویردیلر ، وهم کندینك خاطری نه‌یرده دیلرسه آنی ویره‌لر. اسماعیل بك دخی اینانمدی ، قبول ایتدی . پاشا ، خنکاره خبر بیلدیردی . پادشاه کوچدی کلدی ، سینوبی خنکاره تسلیم ایتدی . اسماعیل بك حصاردن چیقدی ، خنکاره قارشو واردی ، خنکارك الن اوپمك دیلدی . خنکار ایدر « اسماعیل بك ! سن بنم اولو قرداشمسن ، روامیدرکم الم اوپه‌سن » دیدی . الحاصل اسماعیل بك ینه اوینه واردی ، جمیع تعلقاتینی یانینه کتیردی ، واوغلی حسنی سفره بیله کوندردی . پادشاه قسطمونی حصارینه وآیغنی حصارینه وسینوبه کندی قوللرندن ارقودی ، وجمیع ولایت کندینك اصلدن سپاهیلرینه مقرر اولندی ، وولایتك لشکری قیزیل احمد یانینه جمع اولدی ، زیرا اوکا قوشدیلر . سؤال : حسن بك سفرده کیمکله یوریدی ؟ جواب ؛ خنکار آکا بولی سنجاغینی ویردی آنکله یوریدی .

نظم

برایکی کون اولان جهانه قالمه — زیاندر سوکیسی زیانه قالمه
سنك آدك فلان سویلنیر آنجق — همین برسوزدر اول فلانه قالمه
یالاندر دعویسی کولر یوزوکه — شیوه‌سی پریلان سوزونه قالمه
عاشقی خیال آینه‌سن بینمه جهانده — کیم بیندی ایسه آخر آنی کورنیتدی

باب . — آنی بیان ایدرکم اسماعیل‌بك « دورکانی »دن نه یره واردی . جمیع اوغلینی وقیزینی کندی طاوارینه یوکلتدی ، وزیری « شهاب‌الدین آغا »یی بیله آلدی ، جمیع قولن قومدی بیله سوردی ، بورسه‌نك یکیشهره کلدی. پادشاهدن یکیشهری دیله‌دی. پادشاه یکیشهری واینه کولی‌ویارحصاری جمیعسن بیله ویردی. اسماعیل‌بك دخی یکیشهرده متمکن اولدی[1]. بوقره‌مان اوغلی انکوریه خنکاره کلمشدی اونه اولدی ؟ . جواب : هماندمکه کلدی ،

[1] کندیسنه بلا آخره بولی وعسکره قلبه سنجاغی ویرلنش واوراده وفات‌ایده‌رك بك مسجدی قریبنه دفن اولنمشدر .

نظم

کور نه حیله تدبیر ایدر آدمی — یعنی کم ملك ایده طوته عالمی
صانور قالور کندویه ملکی همین — آصی اولدرکه چکر بونجه غمی
عاقبت بر آرشون یر ملکیدر — قودی کیتدی سلطنتله دمی

اسماعیل بك اوغلی حسن که انکوریه کلدی ، همین طوتدیلر قاپوجیلر چادرینه ایلتدیلر، وبوفعلی ایتمدین اسماعیل‌بکك قرداشی « قیزیل احمد » پادشاه یاننده اولوردی ، بولی سنجاغی آنك تیماریدی . محمود پاشا آنك عقلینی اوغریلامشدی ، ایدردیکم « خنکار آنك ولایتینی سکا صدقه ایدوب طوور » دیردی ، وبو سوزه برات دخی یازدروب قیزیل احمده ویروب طوورردی . هماندمکه حسنی طوتدیلر،حسنك سنجاغینی قیزیل احمده ویردیلر ، قسطمونی‌یه کوندردیلر. قیزیل احمد یوتدی [١] قسطمونی‌یه واردی. ولایتك خلقی دخی بیلدیکم بوکلن کندی پادشاهلری اوغلیدر ، جمله خلق بوکا مطیع اولدیلر . اسماعیل‌بك دخی کوردیکم ولایت قرداشینه دوندی. اول‌دخی سوردی سینوبه کیردی . خنکار دخی قسطمونی‌یه یتشدی ، آندن سینوبك قاپیسنه یوریدی ، قاپیسنی یاپدیردی ، قیزیل احمد ومحمود پاشا بیله واردیلر . خنکار برکوچ کیریده قوندی، بونلر سینوبك حصارینك‌اوزرینه قوندیلر. محمود پاشا اسماعیل بکی اوقوتدی قاپو اوزرینه ، محمود پاشا ایدر اسماعیل بکه « هی بکم ! نیچون قاچارسن ؟ بوخلقك جمیعی ایشیتدیلرکم بوولایتده قرداشکی ینه بکلدیلر ، وهرسپاهیکم کلدی ینه ملکینه وتیمارینه مقرر ایتدیلر ، ایمدی سن بو بر حصارده نه‌قدر طوره‌سن ، پادشاهله نزاع ایده‌سن » دیدی وبوشهرك لیمانینی الکدن آلدیلر . اسماعیل بك محمود پاشایه ایدر « پادشاهدن قورقارم ، بنی وبنم اوغلانلریمی هلاك ایده‌دیرم » دیدی . محمود پاشا ایدر « حاشاکم پادشاهمز بونك کبی فعل ایده » دیر . الحاصل محمود پاشا ایناندردی اسماعیل بکی کرکی

[١] تعجیل ایتدی

ایلیه ، بری بوکم شول اسفندیار اوغلی دینیلن اولدیغی قسطمونیدر ، بری دخی قویلو حصاردر ، وبری دخی طربزوندر ، وبونلر بنم حضوریمی کیدرر ، دائما بونلر بنم خیالمدن چیقماز » دیر . محمود پاشا ایدر « دولتلو سلطانم ! اللهك عنایتندن همان سلطانم توجه‌ایتسون حاصل اولور » دیر . خنکار ایدر « محمود! دمیدر کوره‌لم » دیر . پادشاهکم کمی‌یه کیردی بروسه‌یه توجه ایتدی ، واردی « مدانیه » ده اوطوردی . محمود پاشا استانبولده یوز پاره کمی طوناتدی ، سینوبه کوندردی . دخی کمیلر کیتمدن اسماعیل بکه [۱] قول کوندردیلرکم مکتوبله « کمیلریمز طربزونه کوندره‌وز ، وهر نه مصالحی اولورسه کمیلریمزك آنی پادشاه خاطریچون کوره‌سز ، ودوستلق ومحبت اظهار ایده‌سز ، وهرنه اسباب اولورسه کوره‌سز [۲] وهم قاپودانه دخی خرج آقچه‌سن ویره‌سن ، واکر کفایت ایتمزسه او باقر کوره‌سندن پادشاهه تعیین اولان آقچه‌دن خرج ایده‌سن ، وهم عزبلرم بی ادبلك ایدرلرسه آنلرك حقندن کله‌سن ، وهرنه وجهله اولورسه سیاست ایده‌سن ، بنم کوکلم سکا خوشدر » دیو قولك الینه برکاغد ویردی اسماعیل بکه کوندردی . محمود پاشا کندی ادرنه‌یه واردی ، روم‌ایلینك لشکری وعزبینی وسره خوریی جمیع جمع ایتدی بروسه‌یه کتیردی ، وآناطولی لشکری دخی سلطان اوکینه جمع اولدی . محمود پاشا بروسه اوواسینه قوندی ، وجمیع ولایتلرك عزبینی لشکرله اسماعیل بکه کوندردیلر . تکرار قول کوندردیلرکه « اوغلك حسن‌بکی یارار یولداشلرله کوندره‌سن انکورویه کله ، آنده بنمله بولوشه » دیدی ، وهم اسماعیل‌بك دخی هرنه‌کم امر اولنمشدی عزبلر لشکرینه ، آنی ایتدی ، واوغلینی دخی قوشدی کوندردی . بوطرفدن قره‌مان اوغلی دخی لشکر قوشدی کوندردی . پادشاه انکورویه وارنجه یودخی واردی .

---

[۱] اسفندیار اوغلی

[۲] بو عباره موزه نسخه‌سنده یوقدر .

محمودپاشا دخی کیلر طوناتدی یارار یولداشلرله آماصری یه کیتدی. پادشاه دخی قورودن کیتدی ، آق یازی وبولی یه واردی ، بولیدن آماصری یه واردی . «اسفندیار اوغلی اسماعیل بك» ایشیتدیکم خنکار آماصرینك اوزرینه دوشدی، اسماعیل بك واردی سینوبه کیتدی ، خنکاره ایو کشیلر کوندردی . پادشاه دخی آماصرینك لیمانینه کیردی لشکر صالدیلر . حصارك تکفوری کوردیکم حصارك ایو مشتریسی وار ، اکر صاتسه وصاتمسه آلیرلر ، تکفور یاننده کی کافرلره ایدر « یولداشلر ! بن حصاری مشتری یه ویررین » دیر ، کافرلردخی قبول ایتدیلر . کافر ، تکفوری پادشاهه کوندردیلر ، حصارك مفتاحن بیله کتیردی ، وهم بر نیچه معتبر کافرلر بیله کلدیلر ، حصاری تسلیم ایتدیلر . پادشاه دخی بو معتبر کافرلری استانبوله کوندردی ، وجمیع مالارین بیله کوندردیلر ، وبو کافرلردن هیچ برین اسیر ایتمدی افاقان ایلینك اوجنده پادشاهك بر حصاری واردی ، آنك خلقینی بو حصاره کتیردیلر ، بر ایو کلیسانی مسجد ایتدیلر ، خطبهٔ اسلام اوقوندی .

نظم

بو اسلام بوجاقده کفر وظلمت — آماصرنی اولمشدی دار ذلت
ولی بر بر قع قالمشدی آنجق — کوتوره آنی کم خانه دکه نوبت
بو خان ظلماته وارسه نور ایدر — عاشقی حقه شکری جانه منت

وبو فتحك تاریخی هجرتك سکز یوز التمش دردیله بشی آره‌سنده واقع ٨٦٤-٥ نه اولدی ، سلطان محمد خان غازی الندن

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان محمدغازی « سینوب » و«قسطمونی»یی جمیع ولایتیله و«قویلی حصار»ی [١] و«طربزون»ی برسفرده جمیعنی بنجه فتح ایتدی ، « اوزون حسن » ده اول ایشیتدیکك حادثه‌لر .

پادشاه‌رومکه‌سلطان محمدغازیدر، اولارك دفعینه مشغول اولدی. محمودپاشایه‌ایدر « بو بنم خاطرمده بر نیچه نسنه‌لر واردر ، آنی اومارم که بن ضعیفه‌الله میسر

[٢] قوی؛ ترکجه‌ده‌قویون دینك اولغله تواریخ سائره‌ده کوریلن«قویون‌حصاری»بودر.

سمندره‌یی ویرمسینه راضی اولمشدی . الحاصل سمندره‌یی تسلیم ایتمکه راضی اولدیلر. محمود پاشانك قرداشی قراله خبر کوندردیکم «سمندره‌یی جمیع اسبابیله ویره‌دین» دیدی. بویکاقرداشی محمود پاشایه خبر کوندردی «ار کوندرك کلسونلر حصاره تیمار ایتسونلر» دیدی . خنکار زورنیقه وارمدین سمندره حصارینه واران اره تسلیم ایتدیلر ، چاکلرینی بوزدیلر ، کلیسالرینی بوزدیلر مسجد ایتدیلر ، خطبه اوقوتدیلر سلطان محمد آدینه ، ولایت لاس تمام فتح اولدی.

نظم

تمامت اسلام حکم ایتدی لاسه — تمرد کافری هب کیردی سازه
یوریدی شوکت اسلام بو ایلده — محبوبه‌سی باشلادی هب نازه
سمندره ده قوندی یکیچری — عزبلر آچقه صایار اولدی قازه
وبوکا تاریخ سکز یوز آلتمشدر — سینوبه طوت قولاق‌کلن آوازه
وهم آما صری‌یه همتی‌وار — کیده قیش کم کمیلر ایره یازه

باب . — آنی بیان ایدرکم «آماصری» نه صورتله آلندی .

آماصری بر حصاردر ، پادشاهی بر فرنکدی ، وبو جمیع اناطولینك اسیریکم قاچسه هب آکا کلیرلردی ، وهم بو آماصری کافرلری کاه کاه دکز یوزندن چیقارلردی حرامیلك‌ایدرلردی. بوزمان دخی اناطولینك یاسری [١] آماصری‌دن روم ایلینه کچر [٢] . ودخی قاچان بونلره صورسه‌لر ایدرلردی « غیری ولایتك کیسیدر » دیرلردی ، وبو حالی سلطان محمده بیلدیردیلر . پادشاه ایدر « محمود ! اول حصار نه‌یردرکم آنی بنم آتام ددەم آلمدی ؟ » . محمود پاشا ایدر « سلطانم بونك آلنمدیغنه سبب اولکم حق تعالی‌نك تقدیرنده بو ، فتح اولنمق سلطانم الندن اوله » دیدی. پادشاه ایدر « محمود ! تیز بونك تدارکنده اولك واردەلم ، الله تقدیرنده هرنه تقدیر اولدیسه کوردەلم » دیر .

---

[١] موزه نسخه‌سنده بویله‌در « اسیری » اولسه کرك

[٢] بو عباره واتیقان نسخه‌سنده یوقدر .

مورەنك سنجاغى بكى « الوان بك اوغلى سنان بك ايدى ، واول كورفز حصارينه كيرمش اوطورمشدى ، ايشيتديكم محمود پاشا كليبورمش ، جميع مسلمانلرى متنبه ايتدى ، كندى دخى حصاردن حركته باشلادى ، وبو كرمه‌ده اولان كافرلرك جاسوسى واردى ، جاسوس كلدى خبر ويردىكم ترك مبالغه كلدى بوصباح ايرشدى ، كافر قاچمغه باشلادى ، سنان بك دخى حصاردن چيقدى . كافر لشكرى دخى بيلديكم ترك بونلرى قيرار ، هماندم كميلرينه كيردىلر . محمود پاشا دخى غازيلردن برقاچ بيك ار سچدى كوندرى ، بعض كافره ايرشديلر ، خيلى كافر طوتديلر . محمود پاشا اول آراده طوردى تا پادشاه كلنجه ، بولوشديلر يوريديلر اول سفرده «لوندار » [١] و «مسنوريه» [٢] يى ويلديز حصارينى فتح ايتديلر . الحاصل اول سفرده آلتى پاره حصار دخى فتح اولندى وهپ بوحصارلر مورەيه تابع حصارلر ايدى ، والا آنلر « قارلوايلى » [٣] ديرلردى ، وهم بوآلنان حصارلرك بكلرينه « قارلو اوغلانلرى » ديرلردى ، آنلرك عمرينى تمام ايتديلر . كلديلر « آغريبوز »ك نواحيسنه اوغرادىلر ، آكا دخى بررقم چكديلر ، وبوغزانك تاريخى هجرتك سكزيوز آلتمش دردنده واقع اولدى ، سلطان محمدخان غازى الندن . ٨٦٤ سنه

باب . — آنى بيان ايدركم « سمندره » نه صورتله فتح اولندى .

پادشاه دولتله = زورنيق » ازورنيق » ه توجه ايلدى . بوسنه قرالى اودمده سمندره‌يه حكم ايدردى . قرال تصور ايتديكم پادشاه كندينك اوزرينه كلير ، غايت احتراز ندن اوزرىمه كلسون ديو آدم كوندردى ، « سمندره‌يى پادشاهه ويردم» ديدى ، وهم اول زمانده محمود پاشانك قرداشى سمندره‌نك ايچنده اولوردى ، وجميع سمندره‌يى آكا ايصمارلامشلردى . قرال محمود پاشا قرداشينه خبر كوندردى ، «سمندره‌يى ترك پادشاهينه ويردم» ديدى . محمود پاشا خود بربرينه آدم كوندرلردى

[١] هرايكى نسخه‌ده « لوندن » صورتنده‌در
[٢] هرايكى نسخه‌ده بويله‌در
[٣] قارلوايلى : قارلى ايلى : سابقده برلوا

دخی طوتدیلر . اولاق کلدی کافرك صیندیغی خبرین کتیردی ، برنجه کوندن صکره کافرك سنجاقلرینی کتیردیلر ، و اول بانلری دخی بیله کتیردیلر . والحاصل کافر لشکرینك اکثری قیرلدی قورتولمدی . لشکر اسلامه دخی دسیتور ویریلر ، وهم اول زمانده کم رعایادن چفت آچهسی یکرمی ایکی آلنیردی . اول زمانده سپاهینك سفری اوزاق اولمغین پادشاه اوتوز ایلدی ، اول زماندن بری اوتوزدر . فقیر دخی اوسکوبه وارمشدم ، پادشاهك احسانن اومه ، وهم « مولانا کورانی » عربستاندن تکرار کلمشدی . بروسه قاضیلغن آکا اول سفرده ویردی پادشاه [١] .

نظم

محمد خانه کم حق معین اولدی — غازیلر جمله‌سی بیل منعم اولدی
بو خانك هیبتی طوتدی جهانی — بو خان قامو خاندن محسن اولدی
چو طولدی شرقه غربه عدل وبذلی — مناقب آل عثمان موزون اولدی
عاشقی آل عثمانه دعاجی — دعا اهلی جهانده مقبول اولدی

و بو فتحك تاریخی هجرتك سکز یوز آلتمش برنده واقع اولدی ، سلطان محمد غازی الندن . ٨٦١ سنه

باب . — آنی بیان ایدرکم « بیلدیز حصاری » نه صورتله آلندیکم اول موره ولایتینك کلیدیدر .

موره‌نك آغزنده‌کم کرمه حصاری واردر ، آنی سلطان مراد بیقمشدر . اول حصارك اوزرینه دکزدن کافر لشکری کلدی ، اول کرمه حصارین بنه یاپدی ، اول آلنان ولایتده اولان مسلمانلر اول حصاردن ایچرو قالدیلر . سلطان محمد غازیه خبر کلدیکم « کافر کرمه حصارینی یاپدی ، مسلمانلر ایچرو قالدی » پادشاه محمود پاشایی طوغری کوندردی ، برنجه کوندن صکره محمودك آردنجه کوجدی . محمود پاشا یوریدی کرمه حصارینه یاقین واردی ، اول زمانده

[١] مصردن

یوعورتلره کم « بوولایته نیجه دوشدیکز ، بوکافرلره خدمت ایدرسز ؟ » دیر. آنلر ایدر « مدد ! بزم حالمزی اللهدن غیری کیمسه بیلمز » دیمشلر، بوکشی دخی کلدی ادرنه‌ده بوکوردیکی حالاری پادشاهه دیدی . پادشاهه دخی غیرت اسلام غلبه ایتدی ، لشکر عظیم جمع ایلدی ، نیت غزا ایتدی ، موره‌ولایتینه یوریدی . « کورفز »ه واردی آنی فتح ایتدی ، وهرحصاره کم واردی اللهك عونیله فتح‌ایتدی، تمام‌اول ولایت‌موره فتح‌اولندی،وجمیع حصارلرینك مالینی واسیرینی تصرف ایتدی . آخر اوسکوبه توجه ایتدی، اما پادشاه موردیه توجه ایتدیکی وقت « محمود پاشا »یی لاس ولایتینك باقیسن فتح ایتمکه کوندرمشدی. محمودپاشا دخی یوریدی « کوکرجینلك حصاری »نی‌و «صوه»یی و« کوریجه »یی و« برانچه »یی و دخی نیجه حصارلری آلدی ، او ولایتی فتح ایتدی، وبلغرادك اوزرنده حصارکه سلطان مرادکم یاپمشدی ، آنی محمود پاشا دخی محکم ایتدی ، وآندن « باللوبادره »یه واردی ، آندن اول دخی اوسکوبه کلدی ، پادشاهله بولوشدی . دیلدیلرکم لشکره دستور ویره‌لر ، محمود پاشا ایتدی« دولتلو سلطانم ! انکروس کافرینك‌جمعیتی واردرکم‌بوطرفه کله‌لر » . بونلر بونده بوتدارکده‌یکن‌خبر کلدیکم « بلغراده انکروس کافرینك مبالغه جمعیتی واردر بوطرفه کله‌لر » ، بولر بوطرفده بوتدارکده‌یکن خبر اولدیکم « کافر بلغراددن کچدی کلیورر » دیدیلر . پادشاه دخی آناطولی بکلرینه سنجاق خرجلقلر ویردی، امراولندیکم لشکراسلام «پولنیه»یه چیقه‌لر وهم بعض لشکر دخی چیقاردیلر ، تا کوره‌لرکم کافر قانغی طرفدن کلیر . پادشاه دخی یاراق ایتدیکم کوچه ، اولاق کلدیکم « کافر تختەلویه کلدی » دیو ، والا حقك عنایتنده تختەلوده غازیلر حاضر بولندی ، بونلردن غافلدی . بوتختەلویه کافر سکردیم ایتدیکم بوشهری یغما ایده، کافر لشکری اطرافه طاغلدی، غازیلر دخی الله اکبر دیدیلر کافرك بیوك سنجاغینك‌اوزرینه هجوم ایتدیلر . لشکر کافر کوردیکم مسلمانك لشکری وارمش، صاواشمق قاییسی قلمامش ، کافرك لشکری باصلدی، مبالغه کافر قیرلدی ، وبرنیجه باتلر

اولدی، شکر ایشلرین کتیردیلر، هر اهل علمك اوکینه سینی قودیلر، بوعلمانك خدمتکارلری فوطه‌لر طولدردیلر . فقیر دخی برفوطه طولدردم ، خدمتکارمه ویردم . آندن صکره پادشاه بوعزیزلره احسانلر بیوردی ایو ، نیجه‌لر فقیر کلدی غنی کیتدی .

نظم

بودمکه شاه اوغللر سنت ایتدی — فاضللر عزتله کلدی کیتدی
ینیلدی درلو نعمت لذتیان — روحانی غدالر عقله یتدی
اودمده عاشقی چوق شکر آلدی — نیجه قاضی‌یی شکری حمال ایتدی

وایکنجی کون فقرا طائفه‌سی دعوت اولندی، آنلره دخی تعظیملر اولندی، شاهك عطالری بونلره دخی یتشدی ، وبونلر دخی قانون فقرا اوزره ادبلرین یرینه کتیردیلر ، پادشاهه غایت خوش کلدی . اوچنجی کون امرا دعوت اولندی ، وهم بونلره دخی قانون پادشاهی نیجه‌یسه اویله صحبتلر وعشرتلر اولندی، وبرنیجه کونلك یوللردن آتلر سکرتدیلر، مبالغه اوکدوللر ویردیلر، الحاصل سکردنك هیچ برینی محروم قومدیلر .

نظم

دوکون ایدن کورینور مقدارندن — که محبت ایده سودیکی یارندن
کوررلر شادیله دوست بری برین — که نه خرج اولوسر دنیا وارندن
عاشقی بودوکون کم شاه ایدوبدر — نیجه‌لر کلدی هم بغداد دیارندن

وبودوکونك تاریخی هجرتك سکزیوز آلتمش برنده واقع اولدی . ٨٦١ سنه

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان محمدغازی «موره» ولایتینه نه صورتله واردی ونیجه فتح ایتدی .

برکون سیروزدن برکشی «باللوبادره» یه وارمش ، کورمشکم برنیجه مسلمان عورتی کافرلره قولاق ایدر، والا غایت زجر ایدرلر . بوکشی صورار

كافرك بعضيسنى قيردیلر ، بعضینی یئه حصاره قویدیلر ، الحاصل مبالغه جنك اولدی . حصار آلنامسینه روم‌ایلینك خیاتی سبب اولدی ، زیرا آنلر جنك ایتمدی قاچدیلر . پادشاه اورادن دولتله ولایتینه توجه ایتدی .

نظم

ایکی لشکر بولوشوب کیرسه حربه　　کیمینه قلیچ طوقونور کیمینه حربه
کیمی قاچار کیمی قووار بیلنمز　　آز اولان قارشووارر اوقه حربه
غازیلر طوغری اولور دین یولنده　　صالارلر دین قلیجن شرقه غربه

بوغزانك تاریخی هجرتك سکزیوز آلتمشنده واقع اولدی . ٨٦٠نه

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان محمدخان غازی اوغلانلرینه نه‌صورتله سنت ایلدی‌کم بری « بایزید خان » در ، وبری « مصطفی چلبی » در وهم اول دوکون نه یرده اولدی .

سلطان بایزید آماسیه‌ده اولوردی ، آنی کتیرتدی ، ومصطفی چلبی مغنیساده اولوردی ، آنی کتیرتدی . بونلر هپ ادرنه‌یه کلدیلر ، ادرنه‌نك نواحیسی طولدی ، وبرنجه کونلك یوللر اولدیکم دوکونه کلدیلر . پادشاهك خیمه‌لرن وچادرلرن آطه‌یه قوردیلر ، پادشاه دولتله آطه‌یه کچدی اوطوردی . خبر اولدی هرطرفك خلقی طائفه طائفه کلدی ، اول‌علما دعوت اولندی ، پادشاه دخی دولتله کچدی دولت‌تختنده اوطوردی . صاغ طرفنده «مولانافخرالدین» فاضل اوطوردی ، وصول طرفنده « مولاناطوسیوی » فاضل‌اوطوردی ، وپادشاهك مقابلنده « مولاناشکرالله » اوطوردی ، آنك یانده « خضربك چلبی » فاضل اوطورمشدی . امر اولدی حافظلر کلام‌قدیم‌ربانی اوقودیلر ، علما بو اوقونان آیتلرك تفسیرین ایتدیلر ، علم صحبتی تمام اولدی . دستور اولدی ، خوش خوانلر مدحیه‌غزللر اوقودیلر ، پادشاهه لایق صحبتلر اولندی . دستور اولدی ، سماطلر چکلدی ، نعمتلر بینلدی ، یئه‌خوش‌خوانلر اوقودیلر ، وقرآن اوقودیلر . دستور

وبوفتحك تاريخى هجرتك سكزيوز اللى سكزنده واقع اولدى ، سلطان ٨٥٨ سنه محمدخان غازى الندن .

باب . — آنى بيان ايدركم سلطان محمدخان غازى بلغراده نيلدى وآخر نولدى .

لشكر اسلامى جمع ايتدى ، نيت غزاديو . يوريدى بلغراده دوشدى ، طوپلرقوردى جنكه باشلادى و « طونه » صويينه دخى كيلريوريدى . استانبولدن بوزديغى باقرآتى ، ويده لو خاچى وچاكلر بوزمشدى ، طوپلر دوكدردى بلغراده واردى واول طوپلرله ، « داى قره جه » روم ايلينك بكلر بكيسيدى ، خنكاره ايدر « دولتلو سلطانم ! بن قولكه دستور ويرر ، طونه صوين اوته كچه ين ، حصارك قارشوسنده اوطوره ين » دير . روم بكلرى راضى اولمديلر ، آنكچونكم « بلغراد فتح اوليجق بزه چفت سورمك دوشر » ديديلر « زيرا غيرى يرده دشمن قالماز » ديديلر ، آلمامغه حيله لر ايتديلر ، بكلرك همتى اولمدى ، الحاصل بونلرك بلغرادى آلمغه صفالرى اولمدى . ناكاه بركون كوردىلركم داى قره جه نك كچمك ايستديكى يره كافرك عسكرى كلدى يانقو ملعون اوكلرنجه ، وهم صويوزندن دخى مبالغه كيلر كتيردىلر ، الحاصل جنك زياده اولدى ايكى طرفدن . ناكاه بركون قره جه بك حصاره طوپ جنكن ايده طورييوركن كنديلرك مترسى آلنده ، حصاردن برپرانتى [١] كلدى طوقندى ، قره جه بك آنده شهيد اولدى . كيلر دخى بوطرفدن صويوزنده جنكه باشلادى ، ناكاه كيلردن دخى برنيجه سى هلاك اولدى . خنكار ايدر « هى غازيلر ! يوريمك كركدر » دير . قوللرى هماندم حصاره قويولدى ، كافر كوردىكم بو طرفدن يورويش اولدى ، جميع كافرلر قوللك اوزرينه يوريديلر ، قولى يينه دوندردىلر وبعضيسنى دخى شهيد ايتديلر . پادشاه دخى آت آرقه سينه كلدى ، ايدر « هى غازيلر ! نه طوره م » ديدى يوريدى ، يانده غريب يكيتلر واردى ، پادشاهله بيله يوريديلر

[١] پرانق ؛ اوق كبى دوز آغاج . پرانق ؛ اوق

پادشاه دخی لشکر اسلامی جمع ایتدی نیت غزا دیو یوریدی اوسکوبدن «قره طونلو طاغی»ندن برو واردی بولشدی عیسی بك دخی کلدی خنکارله بولشدی. پادشاه عیسی بکی کوندردی «وار حصاری دیله» دیدی [۱]. عیسی بك دخی واردی حصاری دیلدی . حصارك دیزداری ایدر « عیسی بك ! بزم دینمزده پادشاهه خائن اولمق یوقدر » عیسی بك ایدر « هی ! پادشاهك خود اولدی ، یاسز کیمه پادشاه دیرسز ؟ » دیر . دیزدار ایدر « بوسنه قرالینك عورتی دسپوتك قیزیدر ، اول قیز بزم پادشاهمزدر » دیدی . عیسی بك ایدر « هی احمق کافرلر ! بوکلن سلطان محمد خان غازیدر ، استانبولی نیلدیکن کورمدیکزمی ؟ » دیر . دیزدار ایدر « هله کلسون کورهلم » دیر . پادشاه دخی کلدی حصارك اوزرینه قوندی ، جنکه باشلادی ، یدنجی کون حصار فتح اولندی . اول قدر مال اول حصارده بولدیلر کی بی حد بی قیاس . ولق اوغلینك مبالغه کوموشك بولدیلر ، پادشاهك خزینه سنی کتیردیلر حصاره مسلمانلر قویدیلر ، وبوکافرلردن اعتمادایتدکلرن قودیلر ، اعتماد ایتمدکلرن قومدیلر . دوندیلر آندن «تیربجه» [۲] حصارینه واردیلر ، همانکم واردیلر طاش حصارن فتح ایتدیلر. اول قدر مال اول حصارده دخی بولدیلر. اوره نوس اوغلی عیسی بك وارمدین کافر حصاری اوده اوردی ، کندیلری قاچمشلر حصاری بوش قومشلر . عیسی بکی کوندردی ، کندی واردی « ازوچق »دن کوس اووادە غازی خنکار شهید اولدیغی یرده عطالر ایلدی ونعمتلر پیشیردی آنك روحیچون .

نظم

بوخانکه فضل حقی یولداش ایدندی — قاموخاقی آنی باش ایدندی
بوخانه دشمن اولان عالم ایجره — بلا و زهر ماری آش ایدندی
بوخانك نسلینه کیم دعا ایتمز — باشینه کناهن طاش ایدندی
عاشقی یاز مناقبن بوخانك — که بری بحری جمله بخش ایدندی

[۱] بوحصارك «نوابرده حصاری» اولدیغی مطبوع تاج التواریخ ج۱، ص ۴۵۲ ده مندرجدر

[۲] مطبوع تاج التواریخ ۱ ص ۴۵۴ «بحور»

واردم » دیر . یونس بك پادشاهك امرینی یرینه کتیردی ، اللهه صغیندی یوریدی اینوسك لیمانینه کیردی . پادشاه دخی بو طرفدن ایبصالهیه واردی . تکفور کوردیکم قورودن ودکزدن ترك کلدی، یانندهکی کافرلره ایدر « هی یارانلر ! ترك بزی اسیر ایتمك ایستر » . فی‌الحال مالینی ، اوغلینی وبر محبوبه قیزینی وعورتینی پادشاهه کتیردیلر . پادشاه دخی تکفورینه وسپاهیلرینه ایو دیرلکلر ایتدی. شهرك خالی‌قالان اولرینی طشره‌دن کلن مسلمانلره ویردیلر، وینه کافرلرینك اوتراغن [١] مقرر ایتدیلر ، وشهرك قارشوسنده بر حصار دخی واردی « طاشوز » دیرلردی، آنی‌دخی فتح ایتدیلر « لیمان » دیرلردی آنی دخی فتح ایتدیلر ، وجمیع اینوسك ولایتی فتح اولندی ، وبو فتحك تاریخی هجرتك سکسزیوز اللی یدیسیله سکسزی آره‌سنده واقع اولدی، سلطان محمد خان غازی الندن . ٨٥٧-٨ سنه

نظم

اینوسده یاندی چراغ اسلام خوش — غازی خان کوردی قیلدی خروش
دیدی‌دون وکون[٢]غزااید‌م‌جهانده — دیه‌لر مست عشق اولدی سرخوش
عاشقی یاز منافقین بو خانك — کدویرمشدی‌سکاچوق‌زردوموجوش

باب . — آنی بیان ایدرکم « نیکبولی » نه صورتله فتح اولندی ، وهم کیمك النده ایدی .

« ولق اوغلی دسپوت » النده ایدی ، دسپوت اولدی . « اسحق بك اوغلی عیسی بك » پادشاهه خبر کوندردیکم « لاس ولایتین ینه اهل اسلام ایتمك ایسترین ، ایمدی سن اول ولایتك قدیمیسنی سن بیلیرسین، ونه‌صورتله وارمق لایقدر بکا بیلدر » دیدی . پادشاه دخی « سن‌یك بیلیرسین » دیدی. عیسی بك ایدر « دولتلو سلطانم ! اکر دولتله کلیرسك فرصتدر » دیدی .

[١] دون وکون ؛ دائما، هروقت
[٢] اوتراق؛ یرلشمش، متمکن

نظم

جهانی معمور ایدن عادل خانلر — وکر ظلم ایتسه هب قانلر
سبب قودی بو خانی جهانه — که حقه طوغری کیده جمله خانلر
شریعتك نظامی خان النده — قودی حق، کم اوله شرع یاپانلر
عاشقی یاز مناقب آل عثمان — که بو آله دعا ایده انسانلر

نظم

نه طالع طوتدی استانبول جهانده — که حکمی بر قرار اولماز بوخانده
تلون اولسه پادشاه سوزنده — اولور مملکتی دائم زیانده
خصوصا کم کافر اوله وزیری — ضرر ایستر اولور دائم ایمانده

وبو شمدیکی مقاطعه‌نك اولمسینه سبب روم محمد پاشا اولمشدر .

باب . — آنی بیان ایدرکم « اینوس » نه‌صورتله فتح اولندی ، وهم کم سبب اولدی .

برکون فره‌جك قاضیسی خنکاره کلمشدیکم ولایتك حالن بیلدره ، اینوسدن بو ولایت نه‌وجهله اینجینیر ، پادشاهه کلمش ال اوپه ، ال اوپمش دخی « دولتلو سلطانم ! فره‌جك ولایتینك وایپصاله‌ولایتینك حاللری غایت مکدردر ، بو اینوس کافرلری بو مسلمانلرك اسیرینی قوللاندیرمازلر ، دائم قاچیرلر وارر اینوزه کیرر ، اسی آردینجه واررسه ، اکر دائم بیلدیکلری کشی ایسه براز نسنه‌سن آلیرلر ینه ویررلر ، والا دکلسه دوکرلر قووارلر ، ویاخود آنی دخی اسیر ایدرلر ، وهم بو اینوس خود استانبوله متعلقدر. زیرا استانبول تکفورینك قومیدر » دیمش. پادشاه دخی ایدر « مولانا ! الله اوکاره » دیر. همینکه قاضی کیتدی ، قولی « خاص یونس [١] » ی اوقوتدی ، یانینه کتیردی ایدر « بره یونس ! تیز وار اسکله‌یه ، رئیسلره وار ، دیکه اون پاره کمی ایو قادرغه کورسونلر ، طونادك قوللرمله وعزبله ، وهم ایویاراق دخی کورك ، اینوسك لیمانینه وارك ، واول طوشه وارنجه کیمسه‌یه بیلدرمك ، بن اوش ایپصاله‌یه

[١] خاص یونس : امرادن ایکن ٨٥٨ ده قپودان دریا اولمشدر

مقاطعه وضع ایتمدی ، سلطانه دخی لایق بودرکم ایتمیه » دیدی . پادشاه دخی آنك سوزینی قبول ایتدی ، ینه حکم بیوردیکم « هر اوکم ویررسز ملکلکه ویرك » دیدی . آندن صکره مکتوبلر ویردیلرکم ملکلری اوله ، شهر ینه معمور اولمغه یوز طوتدی . مسجدلر یاپمغه باشلادیلر ، وبو شهرك خالی ایولکه دوندی . صکره پادشاهه بر وزیر کلدیکم بر کافرك اوغلیدی ، پادشاهه غایت مقرب اولدی ، وبو استانبولك اسکی کافری وزیرینك اسکی دوستلری ایدی . یانینه کیردیلرکم « هی نیلرسن ! بو ترکلر بو شهری ینه معمور ایتدی ، سنك غیرتك قانی ؟ آتاك یوردینی وبزم یوردیمزی آلدیلر ، کوزمزه قارشوتصرف ایدرلر ، ایتدی سن خود پادشاهك مقربی سن ، جهد ایلهکم بو عمارتدن خلق واز کچه ، ینه اونکی کبی بو شهر بزم المزده اوله ، . وزیر دخی ایدر « بوشول مقاطعهکم اول قومشلردی ، آنی ینه قودرهلم بو خلق دخی ملکلر یاپمیهلر ، بو شهر ینه خرابه یوز طوته آخرینه بزم طائفهمز النده قاله » دیدی . بر کون پادشاهك قلبنه مناسبتله القا ایتدی ، ینه مقاطعه القا ایتدیردی ، وبو مخفی کافرلرك بری ایله بر آدی مسلمان بر قول قوشدی ، وبو مخفی کافر هر نهکم دیدیسه اویله ایتدی آنی یازدی [١] . سؤال : اول وزیر کیمدر ؟ جواب : « روم محمد پاشا » درکم صکره آنی ایت کبی بوغدردی . سؤال : سلطان محمد غازی استانبولده نه یاپدی ؟ جواب : سکز مدرسه ، اورته یرنده بر اولوجامع ، جامعك قارشوسنده بر بیمار خانه یاپدیردی ، وبر عمارت یاپدی ، وبو سکز مدرسهنك یانده سکز کوچوجك مدرسه دخی یاپدی سوختهلر ایچون ، وبوندن غیری « ابایوب انصاری » اوزرینه دخی بر عمارت وبر مدرسه یاپدی ، وبر جمعه مسجدی ، اورته یرده بر عالی قبه وموجه بنا ایتدی .

---

[١] کاتب چلبینك « فذلکة اقوال الاخیار فی علم التاریخ و الاخبار » نام عربی تاریخینك ٢٠٨ نجی ورقی صفحهٔ اولاسنك هامشنده بالاخره باش دفتردار اولان مورخ « لبیبی » خلیس « طورسینا بك » له اوزمان بروسه بکی بولنان عموجه سی « حیدرعلی بك » ك استانبول تحریرینه مأمور اولدقلرینه دائر ترکچه بر قید واردر .

دیر . کلدیلر استانبولك اوزرینه قوندیلر ، قورودن ودکزدن قوشاتدیلر درت یوز پاره کمی دکزدن یورتدیلر ، یتمش پاره کمی دخی طوردی ، سنجاقلرن چوزدیلر ، حصار دیبنده دکزه کیردیلر ، دکز اوزرنده کوپری یاپدیلر ، یورویش ایتدیلر ، اللی کون کیجه وکوندوز جنك اولندی . آخرکار خنکار یغما بیوردی ، اللی برنجی کون شنبه کونیدی حصار فتح اولندی . ایویغمالر ایو طویوملقلر اولندی . آلتون ، کوموش ، جوهرلر بولندی . خلقینی اسیر ایتدیلر ، تکفورینی اولدردیلر . چهارشنبه کونی خلیل پاشایی اوغلانلریله وکتخدالریله بیله طوتدیلر ، حبس ایتدیلر . بونلرك حکایتی چوقدر ، والا فقیر اختصار ایتدم ، آنکچونکم بونك قضیه‌سی چوقدر خلیل پاشایی نیلدیلر . اول جمعه کونی آیاصوفیه‌ده جمعه نمازی قیلندی ، خطبهٔ اسلام اوقوندی . سلطان محمدخان غازی آدینه کم اول سلطان مراد اوغلیدر . وبوفتحك تاریخی
سنه ٨٥٧ هجرتك سکزیوز اللی یدیسنده واقع اولدی ، سلطان محمدغازی الندن .

باب . — آنی بیان ایدرکم بواستانبولکم آلندی ، شهر خراب اولدی . کیرو نه صورتله معمور اولدی .

پادشاه استانبولی کم فتح ایتدی ، صو باشیلغینی قولی « سلیمان بك » ه ویردی ، وجمیع ولایتینه قوللر کوندردی . « خاطری اولانلر کلسون اولر ، باغلر ، باغچه‌لر ، ملکلرویرەلم » دیدیلر ، وهر کیم کلدیسه ویردیلر ، بو شهری معمور ایتدیلر . پادشاه ینه امر ایتدیکم غنیدن وفقیردن اولر سوردیلر ، وهر ولایتك صو باشیلرینه وقاضیلرینه آدملر کوندردیلر . آنلر دخی مبالغه اولرسوردیلر ، وبو کافر خلقه دخی اولر ویردیلر . شهرکم معمور اولدی ، بو ویردکلری اولری مقاطعه‌یه ویردیلر ، اویله اولیجق بو خلقه دخی کوچ کلدی ، ایتدیلرکم « بزی مملکتمزدن سوردیکز کتیردیکز بو کافر اولرینه ، کیرو ویرمك ایچون می کتیردیکز ؟ » دیدیلر وبعضیسی عورتینی اوغلانینی قودی قاچدی . « قولاشاهین » دیرلردی آتاسندن قالمش بر وزیر عاقل واردی ، پادشاه ایدر « می دولتلو سلطانم ! آتاك ددەك نیچه مملکتلر فتح ایتدی ، هیچ برینه

نظم

ینه برقرص کون طوغدی جهانه — مصور اولدی افعالده نشانه
و آنك قلیجندن تتره‌یه طاغلر — بولوتلر قاچه وکیره دومانه
عرب ، عجم ، بلغار وهنده — واره حکمی که تیز کلك دیوانه
تمرد اهلی کافری قیره اول — ایده سرایلرن کوشکون ویرانه

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان محمد غازی دوندی کندی ولایتینه کیردی نیلدی دیلدیکم کلیبولیدن روم ایلینه کچه ، ایتدیلر « دولتلو سلطانم ! کلیبولی بوغازینه کافر کمیلری کلدی » دیدیلر . خنکار طوغری قوجه ایلینه کلدی ، استانبولك اوست یاننده بوغازده آقچه حصاره قوندی ، آتاسی کچدیکی یردن روم ایلینه کچدی. آقچه حصارك قارشوسینه قوندی ، خلیل پاشایه ایدر « لالا! بورایه برحصار کرکدر » . الحاصل اوراده برحصار یاپدردی ، تمام اولدی. « آق چایلی اوغلی محمد بك »ی کوندردیکم « تیز وار استانبولك قاپوسینی یاپدر» دیدی. محمد بك دخی کلدی شهرك قاپوسندن آدم قاورادی، کویلرینك طاوارینی سوردی . تکفوره خبر اولدیکم « ترك بزم کورکومزی ییرتدی ، اومزی باشمزه ییقدی » دیدیلر . تکفور ایدر « بونك بزمله قونشولغی طوغانله قارغه قونشولغینه بکزر » دیر . « اکر بوترکدن قورتلمغه چاره اولورسه دوستمز خلیل پاشادن اولور » دیدی . ایدر « بالیجقلر کوندرمك کرکدر » دیدی . بالغك قارنینی فلوریله طولدردیلر ، خلیل پاشایه کوندردیلر « تکفورك وزیری واردی ، « کورلوقه » دیرلردی. اول ایدر، «هی ! خلیل بالغی یوتار، سزه درمانی یوقدر ، سز باشکز یراغن کورك » دیر . خلیله بالغی کتیردیلر، خلیل بالغی یدی ، قارنینی صندوقه قویدی . کافرلرك سوزینی طوتدی، خنکاره کلدی عرض ایتدی . خنکار ایدر « یاز اولسون کوره‌لم ، الله نه بیوررسه اویله اوله » دیدی . حصارك خود فتحی یراغینه مشغول اولوب طوررلردی. همینکه اسباب تمام اولدی، یاز کلدی، سلطان محمد ایدر «استانبولی یایلارین»[١]

[١] یایلامق ؛ یایلایه چیقمق، یای صیف دیمك اولمغله موسم صیفی استانبولده کچیررم مقامنده‌در

میسکز کیمدر؟» «سلطانم! بروسه‌ده امیرسلطان مریدلرتدندر» دیر . همانکه سرایه کیردی «باشم آغرر ، دیدی» وصیت نامه‌سن یازمشدی، خلیلی ناظر ایتمشدی. اوغلی سلطان محمدی وصی ایتمشدی . اوچ کون یاتدی دردنجی کون اوغلینه خبر کوندردیلر ، اون اوچنجی کون اوغلی دخی کلدی . اون اوچ کون میتینی پاشالر صاقلادی کیمسه‌یه کوسترمدیلر. دیوانلر ایتدیلر ، تیمارلر ویردیلر، حکیملر معالجه ایتدیلر ، شربتلر ویردیلر. اون اوچ کون تمام اولیجق اوغلی سلطان محمد کلدی . ادرنه‌ده دولت تختینه کچدی اوطوردی . اکثر خلق خنکارك وفات ایتدیکن آندن بیلدیلر. آتاسینك میتینی بروسه‌یه کوندردی. برکوچوجك قرداشی واردی اسفندیار قیزندن اولمش ، آنی دخی منزلینه یتیردی ، مقامینه کوندردی . یاسلولرك یاسن چیقاردی. کندیسی دخی سریر سلطنته اوطوردی نظامی حکمه باشلادی. ناکاه خبر کلدی «قره‌مان اوغلی ابراهیم بك، کرمیان اوغلی دیدیکنه بر اوغلینی قوشدی کوتاهیه‌یه کوندردی، برینی دخی آیدین ایلینه کوندردی ، بری دخی منتشا اوغلیدر دیو منتشا ایلینه کوندردی ، کندی «علائیه» یه یوریدی» دیو . سلطان محمد کم خبری ایشیتدی ، اسحق پاشایی خلعتلدی آناطولی بکلر بکیسی ایتدی . اسحق پاشا، سلطان محمد کندی دخی بیندی . دولتله یوریدی بروسه‌یه کلدی قره‌مان اوغلینك حرامزاده اوغلانلری جمیع قاچدیلر . سلطان محمد غازی یوریدی آق شهره چیقدی، آق‌شهر فتح اولندی . آندن خنکار کوچدی قونیه‌یه توجه ایتدی . قره‌مان اوغلی ابراهیم بك آغلایوب یالوارمغه باشلادی، پاشالره طوطی فلوریسن کوندردی، پاشالر دخی اول فلوریدن اوتاندیلر، خنکاره ایتدیلر «آتاك ددهك بوولایته کلدیلر، وبوولایتی جمیع فتح ایتدیلر ، کندولرك اولدی یینه مرحمت ایتدیلر یینه ویردیلر، ایمدی دولتلو سلطانم! قره‌مان اوغلی ایدرکم قیزم ویره‌یین، وهریبل سفرینه واره‌ین وهرنه‌بیوررسه اویله‌ایده‌ین» دییورر. «ایمدی امیدم بودرکه دولتلو سلطانم مرحمت ایده» دیدیلر. خنکار دخی پاشالرك سوزین قبول ایتدی ، یینه ولایتینی مقرر ایتدی، دوندی یینه کندی ولایتینه کلدی .

دوران سلطان محمد

نظم

کلدی ای مصور کوهری پاك — که سنکچون اولوبدر خطه وخاك
سنکدر میدان وافلاك وعالم — ایرش میدانکه جست و چالاك
کل امدی سن ایاسلطان محمد — قره‌مان کوزینه بر کحل کورچك
یومورطه باصوب ابن‌قره‌مان — طوغوردی‌قارغه‌قوزغون‌خاروخاشاك
حرامزاده طوغدی آدویردی — دکل بونلر او نسلرده کرچك
کیمینه‌کرمیان، آیدین، تکه، دیر — یلاندر منتشالو دیشی ارکك

سلطان مراد غازیکم اول سلطان محمد غازی اوغلیدر. آنك دورسلطنتی اوتوز بر ییل اولدی. وبو غزالر وبو ماجرالر جمیع آنك حالی‌وقالی‌وافعالینی بن «درویش احمد عاشقی» هربرینی کوردم، بیلدم، اختصار ایتدم. زیرا بونلرك افعالینك و اقوالینك بیانی وصف اولنمغه قابل دکلدر. آندن نوبت اوغلی سلطان محمده دکدی، تاریخی هجرتك سکسن یوز اللی بشنده واقع اولدی، سلطان محمد تخته کچدی، پنجشنبه کونی محرمك اون آلتنجی کون. ۸۵۵

باب. — آنی بیان ایدرکم سلطان محمدکم‌اول‌سلطان مراد اوغلیدر، ادرنه‌ده تخته کچدی، نه صورتله کچدی و نیجه کلدی، و قانده ایدی.

سلطان مراد برکون آطه [۱] یه سیره چیقدی، سیردن دوندی کلورکن آطه کوپریسنك باشنده بر درویش طورر، ایدر «هی پادشاه! وعدهك یاقین کلدی توبه ایت» دیر. هماندم خنکار «صاروجه پاشا» یه ایدر «سن طانیق [۲] اول، بن جمیع کناهمه توبه ایتدم» دیر وبر یانده «اسحق پاشا» دخی کیدردی، آکا دخی اویله دیدی. خنکار اسحقه ایدر «شول درویشی بیایر.

[۱] اطه: ادرنه‌ده مریچ نهری داخلنده کیریشجی اطه‌سی
[۲] طانیق: شاهد

کندی قارشوکلدی، عظیم حرمتله دوکولری قوندردی قاعده‌لری نیسه ترتیبلر نجه توره‌لرن ایتدیلر. آخر قیزك الینی خضر بك خاتونینك الینه ویردی. آلدیلر طوغری ادرنه‌یه کلدیلر. خنکار کلینك جهازن کوردی. «بنم توره‌مده بو دکلدر» دیدی. خنکار کندیسی جهاز ایتدی، ونجه نسنه‌لر دخی ضم ایتدی، وجمیع پادشاهلره لایق جهاز ایتدی. دوکون ایتدی اطرافك پادشاهلرك اوقودی. علمایه فقرایه عطالری بی‌حد بی‌قیاس ایتدی. وبو دوکونك تاریخ هجرتك سکز یوز اللی اوچنده واقع اولدی ادرنه‌ده. ۸۵۳نه

نظم

پادشاهده کرك عطا وکرم — مسکنی دخی اولسه باغ ارم
خرج اوله ملکه مال وخزینه‌لر — صورمیه کیمسنه‌یه نولدی درم
بو خصال جمله آل عثمانده — مخصوصدر بو آله سکا دیرم

بو عالمده مقصود برقاچ نسنه‌در، اوغل اوه‌رمك، قیز چیقارمق، دنیادن آخرته ایمانله کیتمك. ایمدی بو سلطان مراده حاصل اولدی، قیز قرداشلرن دخی چیقاردی، عالی دوکونلر ایلدی، آنلری پادشاه اوغلانلرینه ویردی. آخر اوغلی کندودن صکره ایو عظمتلو پادشاه اولدی.

نظم

جهان نطعینه هر کیم نظر ایتدی — خیال اوینامغه فکر ایتدی
شاهك او کنه اول سوردی بیدق — ایکی اویونده کوکلن حیران ایتدی
دیلدی باغلایه قلبنده فرزین — ذی رخلرباغلی قالدی طرح ایتدی
دیلدیلر بو نطعی ضبط ایده‌لر — جهود خانه‌ده آنی مات ایتدی
عاشقی یاز مناقب آل عثمان — که بونلر هر کوبی بر بغداد ایتدی

نظم

سراج دین اسلام آل عثمان — بولارك مداحیدر جمله‌سلطان
بو آلك احسانی طوتدی جهانی — عطاسی بحرنده قطره عمان
عاشقی یحیی سلیمان عاشقلر — که‌مخلص الیاس هم ویره برهان

وبو فتحك تاریخی هجرتك سکسز یوز اللی ایکیسنده واقع اولدی کوس ٨٥٢ سنه
اووادە ، سلطان مراد غازی النده‌کم اول محمد غازی اوغلیدر .

نظم

غزالرایتدی کیتدی غازی خنکار — مقابل اولمدی دجال مکار
نه‌طوتدی حق آکا نصرت ویروبدر — معینیدر آنك بیل غنی غفار
کم آنلر مغفرته غرق اولوبدر — قومدی عین آنك غنی ستار

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان مراد غازی اوغلی سلطان محمد خان غازیی نه‌صورتله اوەردی ، وکیمك قیزین آلیوردی .

سلطان مراد خان غازی کوس اووا غزاسندن کلدی ، ادرنه‌ده وزیری خلیل پاشایه ایدر « خلیل ! قیزم جهازلدم چیقاردم ، ایمدی دیلرینکه اوغلم سلطان محمدی اوەدم ، الا دیلرمکه « دلقادر اوغلی سلیمان بك » قیزین آلام دیرین ، وهم ترکمان بزمله طوغریلق ایدر » دیر . خلیل ایدر « نوله سلطانم لایقدر » . آماسیه‌ده خضر آغانك خاتونینی کوندردیلر ، واردی البستانه سلیمان بکه واردی. سلیمان بکك دخی بش‌قیزی واردی، بشن دخی کتیردی، یکندیکی قیزك الینه یاپشدی . آندن کلدی خنکاره خبر ویردی سلیمانك اطاعتینی وقیزك الینه یاپشدیغینی وحسنینی خلقینی دیدی . سلطان مراد دخی قبول ایتدی . ینه تکرار حضر بکك خاتونینی وروم [١] اعیانلرینك خاتونینی کوندردیلر وورومدن معین بکلر بیله واردیلر قیزی آلمغه. سلیمان بك

[١] روم ؛ شرق آسیاده ممالك عثمانیه

خنکار دره کومن=دراغومان [۱] کتیردی براولوبانه[۲]صوردیکم ایچندن «بن خود سزکله یاغیاق ایتمدم ، یا سز بنم ولایتمه یچون کلدیکز ؟ » دیدی . وبو کافر ایدر « کوزمزه شونك کبی اسیرلك کورینورمش » دیدی ، « والا پادشاهه بر قاچ سوزم واردر سویلیه‌ین » دیر ، ایدر ، « اول سوزم بوکم بش بیك یارار نوکرله خنکارك قوللغنه کلم ، ودخی اون پاره حصار ویره‌ین‌هر بریناك‌ولایتندن خیلی مبلغ حاصل اولور ، ودخی بنم بهامچون ایکی یوز بیك فلوری کتیرده‌ین ، ودخی غیری ولایتمدن دخی خراج کلسون ، وجمیع مملکتمده سنك قانونك یوریسون » دیدی . پادشاه ایدر « الله عنایتنده سنك هیچ بر نسنه حتیاجم یوقدر » دیدی ، « نه‌مالکه ونه قلعه‌که ونه لشکرکه » دیدی . وبو کافر ایدر ، « سنك کبی غنی پادشاهك اوزرینه کلنه هرنه ایتسه‌لر لایقدر » دیدی . خنکار دخی کندی قلیجن چیقاردی جلادك الینه ویردی ، بوکافرك بوینینه اوردرمغه، بوکافر ایدر «مرؤتلو پادشاه ! نوله بن سنك الکده اولسه‌م» دیدی . خنکار صوردی بونك مرادی نیدیکن ، مرادی بویمشکه «بنی‌بر اولو پادشاه کندی الیله اولدردی » دیدرمکمش ، خنکار ایدر جلاده چال دیر ، بر کره چالدی باشی یره دوشدی . سلطان مراد خان غازینك غزاسی‌چوقدر ، هر غزاسی و هر فعلی زمانندەکم اولمشدر ، فقیر اختصار ایتدم کانه چچدن بر آوچ چشنی ویردم ، آنکچونکم جمله‌یی بیانده عقللر حیران قالور . مقصود بوقدر دخی ایتدیکمده ، آنلرك روحینه خیرله دعا اولسون دیو ایتدم . الله آکا رحمت ایتسون‌کم بوآل عثمان مناقبن اوقویه ویاخود دیکلیه، آنلرك روحینه دعا ایلیه . الله تعالی اول کشیدن راضی اولسون، محمدالرسول‌الله آکا شفیع اولسون ، ودخی هردعاسی مقبول اولسون ، آمین یامعین . ودخی بو غزاکم اولدی بوکا « غزای اکبر » دیدیلر وهم‌نفیرعام اولدی ایدی . الله تعالی آل عثمانه نصرت ایتدیکم تا قیامته دکین بو آله خیر دعایه سبب اوله‌ین . فقیر دخی ایدرین « یاالهی ! عزتك حقیچون‌بومناقبی‌اوقویانه ودیکلینه سن رحمت ایله » دیرین آمین یارب‌العالمین .

[۱] دراغومان : زبانزدی درامان . ترجمان
[۲] کنه‌الاخبار ج ۳ ، ص ۲۱۹ چه‌بانی

اولدر . خنکارحقیقتی بیلدی ، الله دیدی طوغری صوفیه یوریدی . جمیع ولایتینك لشکرن جمع ایدی ، قره‌مان اوغلیندن دخی اول سفرده آدم‌کلدی. لشکر تمام‌جمع اولدی ، پادشاه‌کندی‌لشکرین کوردی ، جبه‌لو [١] سی‌عرض اولندی . دیلدیکم قره‌مان اوغلینك لشکرن دخی کوره ، ایتدی « آدمکی کوستر » دیدی . او دخی جبه‌لوسن عرض ایتدی ، قالتاق اکرلی [٢]، قتی کورکلو ، اورمه قوشاقلو ، قابالاق دلبندلو ، اوزنکیسی قایشی ایپدن،وقلیجی باغی ایپدن، طورغودلونك آت اوغریلرینی کوندرمش . خنکار ایدر « آق چایلی اوغلی ! [٣]بنم آنك یاردیمینه احتیاجم یوقدی، اما بونلری کوندردیکنه ایو وارمش بنم چریمك مسخره‌سی‌یوقدی ، بونلری مسخره‌لق‌ایچون کوندرمش، وآندن بنم هیچ نسنه‌یه اوموم [٤] یوقدر، ولی شونی‌ایسترمکه شیطانلق‌ایتمسون کندی حالنده اوطورسون » دیدی . دولتله یوریدی « قورشونلو کلیسا » یه واردی ، آنده کافرك خبرن بیلدیکم کافر کوس اووایه چیقدی ، جمعه کون کون طوغه طوررکن کافره‌بولشدیلر . خنکارکه کافر لشکرن کوردی،آتندن ایندی . ایکی رکعت نماز قیلدی ، طوپراغه یوزن اوردی نیاز ایتدی ، ایدر « یامولا ! امت محمدی سن صاقله ، بنم کناهم چوق ، بونلری کافر النده زبون ایتمه » دیر . الحاصل اول کون ایو جنکلر اولدی ، کافرك نیجه سنجاغن آلدیلر، کیجه ایرته‌یه دکین دخی جنك اولندی ، جمعه ایرتسی ینه جنك عظیم اولدی ، نیجه بکلر شهید اولدی ، کافرك نیجه بانلرن قیردیلر، کافرن نیجه‌سن دخی‌طوتدیلر. یانقوقاچدی « لك » بانك‌اوغلیله « سکولت » بان دوشدی، له‌بانی‌اسیر اولمش کندوی بیلدرمه‌مش صکره صکره صاتلی صاتلی قورتلمش، باقی کیمی قیرلدی کیمین دخی اسیر ایتدیلر، فقیردخی برکافر دپه‌لدم، خنکار فقیره بر آت ویردی ، « درویش آق بیق » ه دخی ویردی . الحاصل جمیع بانلری خنکاره دیری کتیردیلر ،

[١] جبه‌لو : تیمار اصحابینك یدك کوتوردکاری مسلح آدملر
[٢] قالتاق : چپلاق تاتار اکری
[٣] مطبوع کنه‌الاخبار ج ٣ ، ص ٢١٨ ، قره‌مان‌اوغلینك سرداری
[٤] اوموم : امید ، امل ، ترقب

ولایتینك بعضیسی اسکندره یاغی اولدی، سلطانم بیوررسه واره‌ین آقجه‌حصاری آلیویره‌ین » دیدی . خنکار پاشاله بونك سوزن دیدی. پاشالر ایتدیلر « نوله سلطانم ! کوندرك » دیدیلر خنکاره . سفر یراغن کوردیلر ، سفره اوغلی سلطان محمدی بیله آلدی کیتدی . یوریدیلر آقجه‌حصارك اوزرینه دوشدیلر، ایکی آی مقداری ایوجنك اولندی ولایت آرناوودده. آخر صوینك خزینه‌سن بولدیلر، صویني کسدیلر صوسز بوکالدیلر، حصار فتح اولندی. ولایت آرناوودك اکثری بیله فتح اولدی ، ایو طویوملقلر اولدی . ولایتینك اسیرلرینی چیقاردیلر . نیت ایتدیلرکم چری‌یه دستور ویره‌لر ، ویدیندن خبر کلدیکم « انکروس کافری غایت ایو یاراق کوروب کلیبور » دیدیلر . خنکار دخی طوغری « صوفیه » یه یوریدی ، روم‌ایلی چریسینه دستور ویردی، آناطولی لشکرینه ایتدی « اویکزدن خرجلق کتیردك » دیدی ، طوغری صوفیه‌یه
٨٥١ یه واردی . وبوفتحك تاریخی هجرتك سکسزیوزاللی برنده واقع اولدی.

باب . — آنی بیان ایدرکم انکروس کافری « کوس اووا = قوصوه » یه کلوب سلطان مراد غازیله نجه اوغراش ایتدی، وهم بانلری [١] نجه‌بانلردی.

سلطان مرادکم آرناوودده آقجه حصاریکم فتح ایتدی . خبر کلدیکم « انکروس کافری عظیم لشکر جمع ایدوب یوریدی بلغراددن کچه‌یورر نفیر عامدر » دیدیلر . خنکار ایدر « بو دخی ولق اوغلینك شیطانلغیدر ، هله بوکلن کافره بکلر صورك کیملردر » . مرتلوس طوغانی کوندردیلر واردی کوردی، بری «له‌بانی» وبری «چه‌بانی» وبری دخی « لك بانی اوغلی » وبری دخی « سکولت بان » . [٢] بونلر انکروس ولایتلرینك اولو پادشاهلریدر، وهر بریسی قرالهمانندبانلردر، والا منبع فساد یانقوخوریاددر. اوکلرینه دوشوب کلن

[١] بان : اسلاوجه حاکم وسردار پایه‌لوسی

[٢] هر ایکی نسخه‌ده بویله‌در. مطبوع کنه‌الاخباره ج ٣، ص ٢١٨ له‌بان، چه‌بان، لوك‌بان، سکولت‌بان . تاج‌التواریخ ج ١ ، ص ٣٩٢ ده‌ده له‌بانی ، چه‌بانی ، سکولت‌بانی ، افلاق‌بانی دینلمشدر. هامه‌رده ایسه یکرمی بشبیك کشیلك مجار اردوسندن ماعدا افلاق وویوده‌سی دانك‌قوماندامی آلتنده سکزبیك اولاخله آلمانیادن وبوهمیادن کلمش ایکی بیك توفنکجی بولندیغی بیان اولنیور.

لشکری قاچدی کیك [١] یره چیقدی . خنکار کندی قاپوسی خلقیله قالدی ، قاپو خلقی دخی بریره جمع اولدی یرلری ایو دکلدی بردرەده ایدی . قرال کوردی ترك بکینك یاننده آدم قالمدی ، ایتدی « بن آنی دیری طوتەین » دیدی ، آدم حول حول ایدی . یوریدی یکیچری یول ویردیلر ، کلدی قرال آرالغه کیردی آتن سکیرلدیلر « قوجه خضر » باشن کسدی کوندره دیکدی ، غازیلر کوردی کافرك بکی کیتدی ، « الله اکبر » دیدیلر ، کافری قیردیلر ، عزبلرینی آلدیلر . بریره کافرینه جمع اولدی ، آنك دخی اوزرینه یوریدیلر آنلری دخی قیردیلر ، اهل اسلام شاد اولدی . عزب ، بکی ترخان بکی خنکاردن دیلدی ، توقات حصارینك حبسندن چیقارتدی ، خنکار دخی آزاد ایتدی . اطرافك پادشاهلرینه ایلچیلر کوندردیلر ، کافرلردن ارمغانله بیله کوندردیلر . مصر سلطانینه عزب بکینی کوندردیلر ، یکرمی درت چلبی کافرله بیله کوندردیلر . سلطان مراد غازی همین کم کافری صیدی ادرنەیه کلدی ینه تخته کچدی ، اوغلینی ینه اولکی مکانینه کوندردی ، کندی ادرنەده ساکن اولدی .

نظم

غزالر کم ایدر آل عثمان ولایت کافرین ایتدی مسلمان
قاچانی قوومدیلر یاغیلرده بو آلك مشتاقی اولدی سلیمان
بو آل کم عالم ایچره غازی اولدی دیلەینه دخی ویردیلر آمان

وبو غزانك تاریخی هجرتك سکزیوز قرق یدیسنده واقع اولدی . ٨٤٧

باب . — آنی بیان ایدرکم آرناوودەکی « آقجه حصاری » سلطان مراد نه صورتله فتح ایتدی .

سلطان مراد خان غازی برکون اوطوروب صحبت ایدرکن آرناووددن اسکندرك عموجەسی اوغلی « حمزەبك » کلدی ، ایدر « سلطانم ! آرناوود

[١] کیك : وسعتلی ، فراخ ، عریض

نظم

اوغللر آتایه یورك یاغیدر　　اوغلك ایوسی غصه طاغیدر
اوغلکم آتانك همسازی اولسه　　صفالو باغی بوستان باغیدر
اوغلکم دعا آلوب مقبول اولسه　　آتانك دولتی یوزی آقیدر

باب. — آنی بیان ایدرکه سلطان مراد اوغلینی تخته کچیردی، کندی مغنیسایه واروب اوطوردقدن صکره نه اولدی .

سلطان مرادکم واردی مغنیساده اوطوردی ، اوغلی دخی ادرنه ده تخته کچدی . قره‌مان اوغلی فرح اولدی ، ولق اوغلی دخی فرح اولدی، قره‌مان اوغلی انکروسه ایلچی کوندردیکم « نه طوررسون اشبو عثمان اوغلی دلی اولدی ، تختینی براوغلانه ویردی ، کندی چالیجی عورتلرله کندی باغچه‌لرده بیوب ایچوب یورر ، ولایتدن ال چکدی ، ایمدی فرصت سزك وهم بزمدر، یوریمك کرك » دیدی . بوطرفدن ولق اوغلی دخی بوکا بکزر، اوکه یانقویی وقرالی آزدردیلر « نه طوررسز ترکه بوندن یك فرصت قانده بولورسز » دیدیلر . بوقرال اول قرالت اوغلیدرکه کوکرجینلکه کمشدی . یانقو بونلرك اوکینه دوشدی ، بلغراددن کچدیلر طوغری وارنه اوزرینه یوریدیلر. سلطان مراد غازی یه دخی مملکت خلق ایتدیلر کم « سلطانم ! نه طوررسون ولایت خراب اولدی ، اسلام بوزلدی » دیدیلر . سلطان مراد غازی دخی یوریدی کلیبولی یه کلدی ، کافر کمیلری کلیبولی بوغازینی باغلامش کوردی . آندن طوغری قوجه ایلندن « آچقه حصار » ه کلدی. خلیل پاشا روم ایلندن کلدی، حصارك قارشوسینه طوپ قوردی اوتردی ، خنکار اوردن کچدی . لشکر عظیم جمع ایتدی ، اللهه صیغندی یوریدی . « وارنه » طاغنده اوغراشدیلر. یانقو آناطولی لشکرینه یوریدی ، عجائب جنك اولدی، آناطولی بکلربکیسی شهید اولدی ، ودخی نیجه سنجاق بکلری شهید اولدی ، ودخی روم ایلی

باب . — آنی بیان ایدرکم ولق اوغلی لاس ولایتی النـدن کیتدکدن صکره «یانقو» نك اوکنه‌دوشوب «ازلادی دربندی» نه نه‌صورتله کتیردیکنی انکروس لشکریله .

قاچانکم سمندره ولق‌اوغلینك النـدن چیقدی، جمیع کافر قارین آغریسنه اوغرادی . ولق اوغلی واردی انکروسك اتکینه یاپشدی، وهم بو طرفدن قره‌مان اوغلینك ایلچیسی واردی «سن آندن یوری بن بوندن یوریـه‌ین، روم ایلی سنك اولسون، ولق اوغلینه دخی ولایتن آلیویرەلم، دیدی. الحاصل انکروسك جمیعی قرالدن غیری لشکری «یانقو» یله ولق اوغلینه قوشدیلر . کلدیلر اسلام ولایتینه کیردیلر، تا ازلادی دربندینك ایچنده‌اوطوردیلر. ولق اوغلی روم ایلی بکلرینی فلوریله قونوقلادی، خنکاری کافرله اوغراشـمغه قومدیلر، کافر دربنـدده بر قاچ کون‌اوطوردی، همان بر کیجه کیتدی. «قاسم پاشا» بکلر بکی ایدی، آردنجه کیتدیلر . کافرك خود پوصوسی وارمش، بونلر غافل ایکن خلیل پاشانك قرداشینی کافر طوتدی، اول‌بولی سنجاغنك‌بکیدی. الحاصل ولق‌اوغلینه کیرو ولایتینی ویردیلر، ولق اوغلینك ایکی اوغلی‌کم توقاددە ایدی، کوزلرینه دمیرلی سورمه چکدیلر آتاسینه کوندردیلر . خلیل پاشانك قرداشن دخی انکروسدن صاتون آلدیلر . آندن سلطان مراد غازی ادرنه‌یه کلدی. خلیل‌پاشایه‌ایدر: «اوغلومی‌تخته کچیره‌ین پادشاه ایده‌ین»دیر، «بن‌خیلی سفرلر ایتدم غزالر ایتدم» دیر . «ایمدی بنم اوغلوم دخی بنم‌حیاتمده کوره‌یم نه‌صورتله پادشـاه اولور» دیدی . اوغلینی مغنیسادن کتیردیکم اول «سلطان محمد»در؛ تخته کچیردی. ترخان بکی طوتدی توقاده بدوی‌چارطاغنه کوندردی، آنکیچونکم اکثر کافر اوغراشمغه سبب اول اولمشـدی، و هم ایتدیلرکم «ترخان ولق اوغلیله غایت دوستلردر» دیدیلر. سلطان مراد کندی اختیاریله تختینی اوغلینه ویردی، کندی مغنیسایه واردی، خلیل پاشانی ینه‌اوغلینه‌وزیر ایلدی، «مولانا خسرو»ی قاضیعسـکر ایتدیلر . سلطان مراد اوغلینی تخته کچیردیکینك تاریخی هجرتك سکز یوز قرق دردنده واقع اولدی .

٨٤٤ سنه

باب. — آنی بیان ایدرکم قره‌مان اوغلی بونك کبی حرامزاده‌لك ایتدی، سلطان مراد خان غازی دخی آکا نیلدی.

خنکاره خبر کلدیکم قره‌مان اوغلی عهدینی صیدی، مسلمانلرك عورتینه اوغلانینه بی شرع ایشلر ایتدردی. خنکار دخی لشکر عظیم جمع ایتدی، وهم روم‌ایلینك نه‌قدر کافر لشکری وارسه کندویه تابع، آنی دخی بیله سوردی، قونیه‌یه چیقدی. یغما بیوردی، ولایت قره‌مانی شویله اوردیلرکم کویلرینی وشهرلرینی الك الك ایتدیلر، خراب ایتدیلر. قره‌مان اوغلی قاچدی طاشه کیردی. واویل نجه اراوغلان وقیز طوغدی مجهول النسب. خاتونینی [۱] ووزیری «سرور»ی مراد خانه کوندردی «وارك بنم صوچوم دیلك ایدك» دیدی. آنلر دخی کلدیلر چوق تواضعلر ایتدیلر، دیدیلرکم «قره‌مان اوغلی کندویه لایقن ایتدی، الله حضرتنده یوزی قارا اولدی. سن بونك کبی ایتمه» دیدیلر. سروره خنکار ایتدی «سن اول بکینه اینانیرمیسك کم آنی بندن دیلك ایدرسن» دیدی. سرور ایدر «اولکی خطاسنده بیله دکلدم، شمدیکی خطاسنده رضام یوقدی، طورغود اوغلانلرندن [۲] اولدی» دیدی، هله شمدی ایدرکم «برخطا ایتدم آیروق ایتمه‌یم‌دیدی، بن‌قولکی اینماندردی» دیدی خنکار دخی عفو ایتدی، دوندی کلدی کیتدی. ایمدی عثمانلونك مملکت‌اوروب مسلمانلغه ظلم‌ایتمسنه‌سبب «قره‌مان‌اوغلی ابراهیم بك»اولدی، تا بوکونه‌دکین عثمانلودن کیمسه‌یه‌ظلم کلمه‌مشدرناحق‌یره، مکرکه‌بیلمیه.

نظم

فساده‌کم سبب اولسه قره‌مان — او بیلمز نه اولور دین و ایمان
فسادلولر حسددن مخلوق ایجره — فساددر بیل قره‌مان ایشی همان

[۱] سلطان مراد خان ثانینك همشیره‌سی

[۲] اناطولینك بعض‌برلرینه پراکنده اولمش وچونی قونیه‌ده آق‌شهر ناحیه‌لرنده بولنمش اولان «طورغود» نام تاتار عشیرتی بکینك اوغللری

باب . — آنی بیان ایدرکم « قولا شاهین » « مزید بك » [۱] دن صکره منهزم اولدی افلاقه ، نه صورتله اولدی .

قولا شاهین کم روم ایلینك بکلر بکیسی ایدی [۲]، خنکاره ایدر « دولتلو سلطانم! اول « یانقو » [۳] دنیلن مرتلوس مزید قولکه خیلی ایش ایتمش » دیر « بن قولکه بیور، واره‌ین آندن اول انتقامی آلاین » دیر. آناطولی لشکرینك بعضیسنی وروم ایلی لشکرینی وآقینجیلری آلدی یوریدی افلاق ولایتینه کچدی ، شرابه وکبابه وتنعمه مشغول اولدی . بکلر ایدر « هی بکم ! دشمن واردر » دیرلر . قولا شاهین ایدر « اول بنم بورکمی کورسه بر نیجه کونلك یول قاچار » دیر . بویله دیرکن ناکاه بر کون انکروس لشکری کلدی، شاهین دخی آغزنده‌کی لقمه‌سینی یمدی بیندی قاچدی . بکلر ایتدیلر « هی ! شو دشمن یوزینه قارشو واره‌لم ، یوخسه اردومز آیاق آلتنده قالدی » دیدیلر. ایتدی « بو کیجه قاتلانك ، دون یاریسنده بن آنك حقندن کلیرم » دیدی . آخشام قراکوسی اولیجق دشمن قایسی [٤] قالمدی ، همان قاچمغه باشلادی ، صورارکه « طونه ایراقیدر یوخسه یاقینمیدر؟». الحاصل لشکر اسلام آنده منهزم اولدی. بو طرفدن قره‌مان اوغلی ایشیتدیکم دایسی اهل اسلام لشکرك صیمش، غایت فرح اولدی یوریدی « امیر طاغی » نك یایلایه کلن ایلینی اوردی، مسلمانلرك عورتینه واوغلانینه فسادلر ایلدی . سوردی بك بازارینه واردی، آنی دخی آندن بدتر ایلدی. الحاصل آیاغی باصدیغی یرده ایتدیکی ایشی هیچ کافر دخی ایتمزدی .

نظم

بو دم طالع نه برجدن طلوع ایتدی — که کافر طالعی غالب ایتدی
معین اولدی قرامان کافره کور — یوزی قارا اوزینی مغمون ایتدی
اودمده اهل اسلام کفرینه حکم ایتدی — که اسلام ایلینی یقدی وکیتدی

---

[۱] سلطان مراد خان ثانینك میرآخوری وصکره الاجه‌حصار بکی اولمشدر
[۲] قولا شاهین پاشادر که بالاخره عزل ایدلمشدر
[۳] هونیادی یانقودر
[٤] قایی ؛ اندیشه

اولورلرایدی ، خاطرلری نه دیلرسه ایشلرلر ایدی . الحاصل بو قیزیل قوجه بیکه بویله ایتدیلر ، اول زماندن بو زمانه دکین ولایتی امن و امانده‌در .

نظم

بر آدم خیره شره مظهر اولدی — جهان‌ویرانی معمور اولمازاولدی
بنم سنك دیین اول آدمیلر — بنم دیدیکی بو آنلر نه اولدی
وبو کار خانه‌ده نه‌لر اولوبدر — ایشی خود ایشجی نه اولدی

باب . — آنی بیان ایدرکم « حیدر بك » او « قوجه قیاسی » نك صاحبیدی نه اولدی آنی بیلمدرر .

عثمانجق نواحیسنده زیتونده برحصار واردر که قوجه قیاسیدر. حیدر بکك الندہ ایدی، غایت صارب حصاردرکه کوز، بیللق [١] آزیق قویمشدی، هیچ حصاردن طشره چیقمازدی . بر اوغلی واردی « قاسم بك » دیرلردی ، آنی درت یکا بکلره کوندرردی ارمغانلرله . چوق بکلرآنی کتیرمکه سعی ایتدیلر اله کتیره‌مدیلر . اوغلی ایدر « بابا بو بکلره‌که بنی کوندررسن و بنی طوتارلرسه سن نیجه ایدرسن؟ » ایدر. « اوغل! بن سنی اللهه ایصمارلادم، بن بوحصارمدن اولمینجه چیقمازین » دیر « پیرلکم وقتنده کیمسه‌یه خدمت ایده‌مزم » دیدی . یورکوج بو حصاری آلمغه خیلی مشغول اولدی ، وبو حصارده برکشی واردی « طیفورچلبی » دیرلردی، واول ایدرکم بن « الوان‌چلبی » اوغلانلرندنم دیردی، و اول حصارده بر عورت آلوب آنده مقیم اولمشدی ، حیدر بك دخی آکا غایت محبت ایدردی ، بلکه اوغلندن دها یکرك [٢] سوردی . یورکوج بو طیفوری چوق نسنه ویرمکله کندویه دوندردی، وبرکیجه طیفور بوحصارك خزینه اولدیغی و زخیره اولدیغی یره اود براقدی ، جمیع بو حصارك آزیغی یاندی . یورکوج طویدی یوریدی ، حصارك اوزرینه واردی ، حصاره غیری

[١] بو عباره یالکز واتیقان نسخه‌سنده واردر .
[٢] یکرك : افضل ، اعلا ، ارفع

قورادیلر وهم آدملر حاضر اولوب طوررردی بونلرك درت یوزین دخی طوتدیلر. جمیعسین صویدیلر برك [۱] باغلادیلر، بودرت قرداشك باشین کسدیلر، وبودرت یوز کشی یی الی باغلی برزندانه کتیردیلر، بری برینك اوزرینه آتدیلر قیرلدی، تیز قیرلسون دیو توتون ایلدیلر، زندانك قاپوسین یاپدیلر.

نظم

شراب ایچدی بوترکمان سرخوش اولدی — اونده عورتی اولان بوش اولدی
بیدی ایچدی دوکلدی یاتدی ترکمان — قضایه اوغرادی هرکه طوش اولدی
دیدیلر یورکوجك قونوقلغیدر — آنك نعمتی زهرمار، شیش اولدی

یورکوج کم ترکمانلری قوندیغی یرلی یرنده باغلاتدی «نیجه ایتمایسه ایدك» دیدی ایصمارلادی بیندی کیتدی. ترکمانك اوینه سوردی، ترکمانك اوی دخی چوروملو یوره سینه قونمشلردی، اولرینی باصدی وخیلی ترکمان قیردی وجمیع طاوارلرینی یغما ایتدی، شویله اولدیکه چوروملوده بر قویون بر آچمه یه صاتیلدی. عورتلری و اوغلانلری حیران قالدیلر، ولایتلرده کدایلر اولدیلر، تا او زماندن بوزمانه دکین ترکمان اولکی کبی حرامیلك ایتمز اولدیلر، آنلرك شر وشورین کوتوردیلر، ولایت راحت اولدی، آنك شری کوتورلدی.

نظم

کرکدر دشمنه کم اوله تدبیر — ایده کور تدبیری کم سن قیلمه تقصیر
که تدبیری حق سبب قودی آراده — ولی وقتی کرکدر اوله تفکیر

اول زمانده «دلقدر اوغلی حسن بك» واردی، بر دخی «قره یولوك اوغلی عبید بك» واردی. قیز یلجه قوجه اوغلانلری کاه کاه آنلره خبر کوندرردی، برو بو ولایته حرکت ایدرلر ایدی. بونلرك ولایتینك ایچنده

[۱] برك: محکم

نظم

غازیلر طویوم اولدی واربلر غاد　　بوزلدی باغلر نه اولدی ارغاد
سنك محبوبلرك اسلامه کلدی　　اولارك حسنی اولدی عشقه مرأت

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان مراد غازی کم « سمندره » یه نه وجهله رغبت ایدر .

قاچانکم بلر غاددن کوچدی ، طوغرو اوسکوبه کلدی ، اسحق بك ایدر « هی دولتلو سلطانم ! مادامکه ولق اوغلی سمندره ده اوله ، نه قره مان اوغلی ایسم اولور ، نه انکروس بزه مطیع اولور » دیدی « وهم دره قله دخی منافقدر » دیدی . خان ایدر « هله بوسفره واره لم ، الله نصیب ایدرسه آنی دخی کورز ». دیدی ، ادرنه یه کلدی قیشلادی . یاز اولیجق دره قله یه ، ولق اوغلینه « قاپویه کلك » دیدیلر . ولق اوغلی کندی کلدی ایکی اوغلینی کوندردی . دره قله کوردیکم ولق اوغلی بونك کبی ایتدی . کندی ایکی اوغلیله قاپویه کلدی ، دره قله یی طوتدیلر اوغلانلرن بیله . کندویی کلیبولی حصارنده حبس ایتدی ، ایکی اوغلینی کرمیان ولایتنده اکری کوز حصارنده حبس ایتدیلر . ولق اوغلینك ایکی اوغلینی توقات حصارنده حبس ایتدیلر . اسحق بك اوییل کعبه یه دستور دیلدی ، خنکار « یازین وار » دیدی سمندره یه دوشدی . ولق اوغلی حصارلرن برکیتدی . انکروس ولایتینه کیتدی . خنکار بیوردیکم « لاس ولایتینی اورك ، قلعه لرینی بیقك ، خلقینی اسیر ایدك » دیدی . شویله آقینلر اولدیکم درت یاشنده اوغلان یکرمی آچه یه صاتلدی اوسکوبده . اسحق بك کم « مکه » دن کلدی هنوز سمندره آلنمامشدی ، قول کلدی « نکه دوبرو » نك اوزرینه وار حصار ایت » دیدیلر ، کرمیان سنجاغینك بکی اول زمانده « تمورتاش اوغلی عثمان چلبی » ایدیکم اول وارنه غزاسنده شهید اولدی . فقیر دخی اول زمانده اوسکوبه اسحق بکله کلمشدم کعبه دن ، کاه کاه بوماجرالرده بیله بولنوردم ، وبر دفعه دخی اسحق بکك اوغلی « پاشا بك » له و « قلیج طوغان » له

صکره خنکاره یاغی اولدی ، و اول عیسی بکله واران آقینجینك یولینی اول باغلادی . الحاصل مسلمانلر کوردیکم یوللری باغلانمش ، اسیره قیلج اوردیلر، کندیلری دخی شول قدرغزا ایتدیلرکم اوقلری توکندی ، قیلچلری چونکلدی [١] ، اکثری شهید اولدی ، والاخیلی ولایت دخی فتح اولندی .

نظم

شراب رحمت ایچدی شهیدلر صراطی قوش کبی کچدی شهیدلر
فنا ملکنده اکلنمدی آنلر بقا سرایینه کوچدی شهیدلر

وبو فتحك تاریخی هجرتك سکز یوز قرق آلتیسنده واقع اولدی . بو ٨٤٦ نه تاریخده تمام کون طوتیلدی .

باب . — سلطان مراد خان غازیکم « بیل ارغاد = بلغراد » ه واردی تیلدی .

انکروس ولایتینه واردی ، سلطان مراد غازی بیلدیکم بو بیل ارغاد انکروس ولایتینك قاپوسیدر ، قصد ایتدیکم قاپوی آچه . لشکر جمع ایتدی واردی بلغرادك اوستینه دوشدی ، حصاری جنك ایدر کبی اولدیلر ، صوبی کچدیلر ایلینه آقین ایتدیلر . غازیلرزیاده طویوم کلدی ، وبر چیزمه‌یه برجاریه ویررلردی . فقیر دخی یوز آچه‌یه بر ایو اوغلان آلدم . ودخی اسلامك بنیادی اولاندن بری بو قدر غزا اولمدی دیرلردی ، و هم کرچکدر . بن فقیر دخی او سفرده بیله ایدم ، بر کون خنکاره واردم ، بن فقیره اسیر بیوردی ، بن دیدمکه « دولتلو سلطانم ! بو اسیری کوتورمکه آت کرکدر ، وبو یولده آچه کرك » دیدم ، بش بیك آچه وایکی آت ویردی . طقوز باش اسیر ، درت آتله ادرنه‌یه کلدم ، اوچر یوز آچه‌یه ویردم ، وبعضیسن ایکیشر یوز آچه‌یه ویردم . وبو غزانك تاریخ هجرتك سکز یوز قرق ٨٤٢ نه ایکیسنده واقع اولدی ، سلطان مراد خان غازی اندن .

[١] چونکلدی : چنتیك چنتیك اولدی دیمکدر

اول ولق اوغلینه آدم کوندردی ، ایتدی « سمندره‌دن کچرین یاراق کورسون »دیدی ، و افلاق اوغلی دره قله‌یه « چری کوندر »دیدی ، «لشکریکی جمع ایله ایو یارار یولداشلرله کل »دیدی ، « یوخسه بن سنك اوزرینه‌وارمغه اوشنمزم » دیدی . دره‌قله ایدر « دولتلو سلطانم ! بن حاضرم خنکارك آتن یدمکه » . خنکارك دخی عظیم لشکری جمع اولدی . آقینجیلرله ویدینه‌واردیلر. ویدیندن کچدیلر یوریدیلر ، بر نیجه پاره حصارلرین آلدیلر . تا دیبینه دکین واردیلر . قرق بش کون ولایت انکروسده آقیندیلر کلدیلر ، افلاق‌ولایتینه چیقدیلر . دره قله خنکارك اوکنجه بیله چیقدی ، کیتدکلری وقتن لاس اوغلینك لشکری قلاغوزدی ، ینه بری کلمکده قلاغوز اولدی . دره قله مبالغه پیشکشلر چکدی ، کلدیلر ینه ولایتلرینه چیقدیلر .

نظم

غزا کم بونلر ایتدی حقدن اولدی — عنایت حاکم مطلقدن اولدی
بولره خان دیدیلر خوانی بولدر — عطا وهم کرم بونلردن اولدی
مراد خان ، محمد ، بایزید خان — مراد، اورخان ، عثماندن اولدی
اللهی ! فضل واحسانك بو آله — مؤبدایت عطاسی سندن اولدی

سنه ٨٤٠ وبو غزانك تاریخی هجرتك سکزیوز قرقنده واقع اولدی ، سلطان مراد غازی الندن .

باب . — آنی بیان ایدرکم اوره‌نوزاوغلی عیسی‌بك » آرناوودده‌نه‌اولدی.

خنکار بر کون « قوجاجق حصارینه سفر ایده‌لم » دیدی ، عیسی بکی اول کیجه کوندردیکم ایتدی « وار آقینجیلریمی طویور » دیدی . عیسی‌بك‌واردی آرناوودك کونج [١] ایللرینه کیردی ، آندن آقین قویویردی ، اویله اولسه کافرلروارمش یوللری باغلادی . « اسکندر » آدلو بر کافرکم اول آرناوود بکینك اوغلیدر ، خنکار اول ولایتی اوکا تیمارویرمشدی ، خنکارك ایچ اوغلانیدی.

[١] کونج : منیع

نظم

ینه بردرلو صورت طوتدی عالم — که باطن نقشینی کوسترہ آدم
هزاران تدبیری باغلادی فکری — کیمین کوندوزایده کیمین آخشام
وزیرلر تدبیری خانه‌ایدر عرض — ولی خاندرکه شمدی طنمه اپسم

باب . — آنی بیان ایدرکم « اوره‌نوزاوغلی علی بك » انکروس‌ولایتینه نه صورتله واردی .

خنکار « انکروس ولایتینك یوللرینی وایللرینی کیم ابی بیلیر ؟ دیدی . علی بك ایدر « سلطانم ! بن قولك کوندر واراین ، آیاغك توزینه ینه کله‌ین » دیر . خنکار ایدر « روم ایلی واناطولی بیله کچسون » دیر . علی بك ایدر « آقینجی قوللرك یتر ، سلطانم » دیر . خنکار ایدر « یوری ایمدی علی » دیر . آقین چاغردیلر ، « دمشقر [۱] دن کچدیلر یوریدیلر انکروس ولایتینه کیردیلر ، برآی تمام یوریدیلر ، بیدیلر ایچدیلر وهیچ بردشمن بلورمدی ، وغایت طویوم اولدی ، وشویله‌دیرلر اسیر آقینجیدن چوق دیرلردی ، والحاصل غایت ایو طویوم کلدیلر . علی بك کلدی ، طوغری خنکاره‌واردی ایتدی « دولتلو سلطانم ! کوچك کرکدر حیف دکلیدرکه آنك کبی ولایت سلطانمك اولمیه » دیدی . خنکار حضرتی دخی راضی اولدی .

نظم

همیشه سویلنور آنك نشانی — نشان اولور ارك هم ترجمانی
نشانندن آنك حالی عیاندر — نه اولسه عین هم اولور بیانی
بیلك کم هر کشی مقدارین ایتدی — یتشدی سوردی بودور وزمانی

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان المجاهدین سلطان مراد خان غازیکم اول سلطان محمد خان اوغلیدر ، انکروس ولایتینه غزا ایتدی ، نه‌صورتله غزا ایتدی .

[۱] هرایکی نسخه‌ده بو وجهله محرر ایسه‌ده « طمشوار » اولمقدر .

باب ۰ — آنی بیان ایدرکه سلطان مراد خان قره‌مان سفرنده یدی کلدی نیه مشغول اولدی .

بوندن اول اسحق بك ولق اوغلینك خیانتن خنکاره بیلدرمشدی، کم قره‌مان اوغلینك حرکتی وانکروسك حرکتی جمیع ولق اوغلینك شیطانلغندن ایدی . خنکار دخی بونك حالینه واقف اولمشدی ، اول سببدن سلطان مراد غازی لشکر جمع ایلدی کیم لاس ولایتینی جمله ضبط ایده . ولق اوغلی طویدی ، تکرار ایلچیلر کوندردی ، مبالغه ارمغانلرله بیله کوندردی ، وهم ایتدیکم « قیزیمك جهازی تمام اولدی ، آدم کوندرك جاریه کزی آلك » دیدی . پاشالر خنکاره ایتدیلر « آلمق کرك سلطانم » دیدیلر . خنکار دخی « تدارك نیسه ایدك » دیدی . « اوسکوب » دن اسحق بکك خاتونینی کوندردیلر ، بوندن خیلی آدم اوسکوبه واردیلر ، طوغری سمندره یه کیتدیلر . برقاچ کونلك یول قالنجه ولق اوغلی کافر بکلرینك خاتونلرینی قارشو کوندردی ، عجائب قونوقلقلر ایلدی ، غایت ایو تعظیمله سمندره یه کتیردیلر ، آنده دخی نهایتسز قونوقلقلر ایتدی . جهازینك حسابینی یازمشلر ، دفترینی « اوزبك آغا » یه ویردیلر . ولق اوغلی دیمشکه « بن جهازی قیزیمه ویرمدم ، خنکاره ویردم دیلرسه بوجاریه‌سینه ویرسون ، دیلرسه غیری جاریه‌سینه ویرسون » . الحاصل قیزی ادرنه‌یه کتیردیلر . خنکار کندویه دوکون ایتمدی ، ایتدی « برسپاهی کافرك قیزینه نه دوکون کرك » دیدی ، وهر نه کم ولق اوغلی دیدی آنی خنکاره دیدیلر . خنکار ایدر « بنم جاریه‌لریمه ویره جکم یو قیدرکه آنك قیزینك جهازینی ویررین » دیدی ، هیچ نسنه قبول ایتمدی ، کیروجهازینی اول قیزه ویردی ، برسهل زمان طوردی بروسه‌یه کوندردی . اسفندیار قیزی دخی بروسه‌ده ایدی ، آنی ادرنه‌یه کتیردی .

وبوماجرانك تاريخى هجرتك سكز يوزاوتوز برنده واقع اولدى، ويدينلى سنان الندن . ٨٣١

باب . — آنى بيان ايدركم قره‌مان اوغلى، كافرى معين ايدندى اهل اسلام اوزرينه يوريدى ، سلطان مراد غازى قره‌مانه نه صورتله واردى .

سلطان مراد ايدر « عهدك قانى، نيچون بونك كبى ايش ايتدك ؟ » ديدى ، يوريدى آق شهره چيقدى ، آندن قونيه‌يه واردى آنى ويردىلر . الحاصل قره‌مانك « ايچ ايل » دن [١] غيريسى تابع اولدى . دخى سلطان مراد قصد ايتديكم ولايت وارساقه [٢] بالطه‌جيلر سوره الك الك ايده‌لر ، قره‌مان اوغلينى اله كتيره‌لر ، واردىلر « بولقر » ه [٣] چيقديلر . قره‌مان اوغلى بيلديكم بونلرك قصدى اوزرينه‌در ، « مولانا حمزه » يى كوندردىكم بر عزيز كشيدر ، « بنم صوچومى عفو ايتسون » ديدى ، خنكاره ديديلركم « قره‌مان اوغلى ايتديكى ايشه پشيمان اولمش ، پادشاهدن عفو اومار » ديديلر « وهم حميدايلندن الينى چكدى » ديديلر . خنكار ايدر ، « بوولايتى بن آكا ويردم ، شمديدن صكره قرداشى عيسايه ويررين » دير . « عيسى » اول وقت خنكارك يانده ايدى الحاصل پاشالر ديلك ايتديلر ، صوچون عفوايتدى . خنكار دخى « مولانا شكر الله » ى [٤] كوندردى ، واردى قره‌مان اوغلينه هيچ وچهأمن الوجوه ياغلق ايتميه . سلطان مراد خان غازى دخى براحدك ظلمله برچوپن آلدرمدى . سؤال : ياقونيه‌نك ولارنده‌نك ظلمينى كيم ايتدى ؟ جواب : سبب نيدوكن خبر ويردم ايشيده‌سن ديه نه زمانده اولديغن . سلطان مرادك قره‌ماته اول سفرينك تاريخى هجرتك سكزيوز اوتوز طقوزنده واقع اولدى . ٨٣٩

[١] ايچ ايل : قره‌مانك ايچى . دكزدن طرفه اولان طاغلرك اوتەسى .

[٢] وارساق : تاتاردن بر عشيرتدر ، ايچ ايلده متفرق اولمشدر .

[٣] هرايكى نسخه‌ده بو وجهله محرر ايسه « بولغار طاغى » اوله‌جقدر .

[٤] شهاب الدين احمد بن زين العابدينك مخدومى اولان بو ذات ٨٦٤ ده وفات ايتمشدركه « بهجة التواريخ » مؤلفيدر .

سنجاغی بکی ایدی اول دخی بیله‌یدی، بر ایکی کون اوتردیلر، ویدینلی سنان ایدر «هی بکلر! بزخنکاره خائنلرز»، بکلر بکی قاقیدی، ایدر «بوسوزنه‌سوزدرکم سن بونی سویلرسن» دیدی. ویدینلی سنان ایدر «یاطوغرومیوز؟ دشمن کلدی پادشاهمزك حصاری اوستنه دوشدی، دوکوب یورر بز بونده طنمازز» دیدی. بکلر بکی ایدر. «بو سنك اوجك‌در. بزه بر دیل کتیرمزسنکه تدارك ایده‌وز» دیدی، «خنکارك لشکرینی دشمنه‌قیردره‌لمی؟ دیدی. ویدینلی سنان ایدر «طوپلر دیل دکلیدر؟ و طوپلری آوازه‌سندن آتلرمز طویله‌سنی قیرار، بزم خود قولاغمز ایکرندی» دیر. همان اورادن ویدینلی سنان بندی سوردی، ایدر «کوکلی غازیلر! غزا ارنلرکدر» دیدی یوریدی، بکلربکینه خبر اولدی کم سنجاق بکی کیتدی، آقینجیلر دخی کیتدی. بکلربکی کوچدی، یوریدی علی الصباح کافرك اوزرینه کلدیلر اوچ بولوك اولدیلر، همانکه تکبیر کتیروب کافره کیردیلر، اللهك عنایتنه کافری باصدیلر قیردیلر. کافرك قرالی یالکز باشینی کوجله قورتاردی، اکثر کافری صوده قیرلدی. الحاصل مسلمانلر شویله طویوم اولدیکم غازیلر ادرنه‌یه کلدیلر، انکروس کافرینك غایت ایوسن اوچ یوز آچه‌دن آرتوغه صاتمدیلر. اهل اصلام شادو خرم اولدی، قره‌مان اوغلی وجمیع کافر ملول محزون اولدی. سؤال: قره‌مان اوغلی یانیجون محزون اولدی؟ جواب: آنکچونکم قره‌مان اوغلیله ولق اوغلینك اتفاقی واردی، انکروس بو طرفدن یوریبه و قره‌مان اوغلی بو طرفدن یوریبه، صانوسینه ایرمدی.

نظم

کرکدر غیرت اسلام غازیلرده — که سویلیه دیللر آنی غازیلرده
غازیلر سوریسی جنته کیردی — صورو، ویردی شهید اولدینی یرده
غازیلر سیف اسلام صالدی هردم — مقام محمود طوغری یازیلرده

خلقینی سوردیلر ایچینه کتیردیلر . الحاصل دار کفری دار اسلام ایتدیلر . ٨٣١
شهرکم آلندی ، سلطان المجاهدین سلطان مراد خان غازی ایدر « می غازیلر ! یوندن اولو نعمت اولماز کم غازیلر حصاری یغما ایدهلر ، اهل شرکی اسلامه قویهلر ، ایمدی غایت بن بو غازیلری سودم » دیدی . « انشاالله شمدنکیرو بو غزایی ایدهلم » دیدی .

نظم

مراد خانکم سلانیکی آلدی نیتدی — موره یه انکروسه نیت ایتدی
پاشاله بیوردی طورمکز هیچ — حقك فضلی ولیلر همت ایتدی
یوریمك وقتیدر تیز یوریهلم — غازی ارنلر اوش اوکجه کیتدی

وبو فتحك تاریخی هجرتك سکسن یوز اوتوز اوچنده واقع اولدی . سلطان ٨٣٣ سنه
مراد غازی الندن .

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان مراد خان غازی سلانیکدن صکره انکروسه کیتدی

آنکچونکم انکروسك حرامیسی ناکاه ویدین نواحیسندن کچدی خیلی یارامازلق ایلدی . ناکاه بو طرفدن خبر کلدیکم « قرهمان اوغلی ابراهیم بك » کلدی ، حمید ایلندن « بلاط شهرینه دوشدی . » دیدیلر ، وهم « شرابدار الیاسی دخی طوتدی » دیدیلر . سلطان مراد دیلدیکم قرهمانه توجه ایده ، وبو طرفدن انکروس دخی یوریدی . قرهمان اوغلیله ولق اوغلینك وانکروسك اتفاقی وارمش یوریدیلر . سلطان مراد غازی طوردی ، تاکم انکروس نیلر دیو . ٨٣٢
انکروس دخی کوکرجینلك اوزرینه دوشدی ، طوپلر قوردی آتمغه باشلادی . خنکار دخی روم ایلی بکلر بکیسی « سنان بك » ی قارشو کوندردی ، واردیلر اویلَلك [١] مقداری یرده قوندیلر ، « ویدینلی سنان » دیرلردی ، ویدینك

[١] اوکلمك : یارم کونلك

کندی ولایتینه اولاشنجه او کا ویردیلر ، وکندی ولایتینه دخی مال تعیین ایتدیکم هر ییل کوندره ، وبرقول اوزرینه طوردی . آقینی بوسنه ولایتینه کوندردیلر ، ولق اوغلی انکروس ولایتینی بوینونه آلدی ، مسلمانلغه ضرری کلیه . سلطان مراد غازی دخی تصور ایتدیکم بوکافرك عهدی درستدردیدی. ولایت لاسی فتح ایتدم دیدی ، فارغ اولدی . زیراکم جمیع لاس ولایتینی خراجه مطیع قیلدی ، بعض ولایتندن خراجی دوشردی . بوفتحك تاریخی سنه ۸۳۱ هجرتك سکز یوز اوتوز برنده واقع اولدی ، سلطان مراد الندن .

نظم

صاقین کافرك عهدینه اینانمه — بوکا آرقك ویروب محکم طیانمه
آقارصو دیواراولمازای قرنداش — یاکولکه یا صدیق اولمازسن طیانمه
ولی کافرك ایکی نسنه‌سن آل — بری قیزین بری مالن اوصانمه

باب . — آنی بیان ایدرکم «سلانیك» نه صورتله فتح اولدی .

بر کون مراد خان غازی وزیرلرینه ایدر «شول سلانیك دینیلن ایراقیدر» دیو صوردی ، وزیرلر ایدر «سلطانم ! سیروزدن خنکار کوچنه‌درت کوچدر» دیدیلر . خنکار ایدر «یا نیچون طوررسز ؟ تیز سفر یراغن کورك» دیدی ، وآندن طوپلر ومنجیقلر کوردیلر ، وکلیبولیدن کمیلر کتیردیلر ، نیت غزا چاغردیلر . یوریدیلر حصارك اوزرینه کلدیلر ، اطرافدن دخی خیلی غازیلر کلدی ، جنکه باشلادیلر ، بر نیچه کون ایو جنکلر اولدی . آخر خنکار ایدر «هی پاشالر ! بو حصاری آلمغه چاره ایلك» دیدی . اوره‌نوز اوغلی علی بك ایدر «هی دولتلو سلطانم ! بونی یغما ایتمك کرکدرکه بو آلینه» دیدی. سلطان مراد غازی ایتدی . «بو حصار یغمادر» دیدی . همانکم غازیلر یغما خبرین ایشیتدیلر هر طرفدن یوریدیلر ، نردبانلر کتیردیلر ها دینجه حصارك ایچینه قویولدیلر ، حصار فتح اولندی . مال غنیمتلر آلندی ، کافرلری اسیر ایتدیلر ، شهرك اولری خالی قالدی ایستینه ویردیلر . واردار یکیجه‌سینك

شهر خلقی قارشو چیقسون ، ایو تعظیملر ایتسونلر ، وبکا دخی بیلدرسونلر » دیدی . وهم کرمیان اوغلی دخی کلدی ، پادشاهك امرینی یرینه کتیردیلر . کرمیان اوغلی دخی پادشاهلرك زیارتلرینه واردی ، زیارت ایتدی ایو عطالر ایلدی فقرایه . « امیرسید » حضرتی [١] حیاتده ایدی ، آنك دخی اوینه واردی الین اوپدی . منـاسترده اورخانك ، عثمانك اوزرینه کیردی . آنده دخی فقرایه زیاده عطـالر ایتدی . آخر سوردی ادرنه‌یه واردی . خنکار دخی بکلری وپاشالری استقباله کوندردی ، تعظیملهشهره کتیردیلر قوندردیلر. صباح کلدیلر پاشالر اوکینه دوشوب خنکار حضرتینه کوتوردیلر ، خنکار دخی پادشاهانه لایق تعظیملر وخلعتلر ایتدی ، اوچنجی کونده ولایتینه کوندردی، مبالغه عطالر ایتدی . آندن صـکره الله رحمتینه واردی . مملکتینه سـلطان مراد حکم ایتدی . ولایت کرمیان بووجهله فتح اولندی ، کرمیان اوغلی یعقوب بك سکزیوز اوتوز ایکی تاریخنده سلطان مراده کلدی . ٨٣٢ سنه

باب . — آنی بیان ایدرکم یورکوج بوطرفده نیجه ایش ایشلدی ، وبو طرفده خنکارنیه مشغول اولدی .

سـلطان مراد غازیکم اوجلری بر بهادر کشی‌یه ایصمارلادی . اسـحق بکه اس اوجینی ایصمارلادی . قاچانکم اسـحق بك آقین ایتمك ایستسه ولق اوغلی البته بر شیطانلق ایدردیکم آقین طویوم چیقمازدی . خنکاره اسحق بك خبر کوندردی . ولق اوغلینـك حالینی بیلدردی . خنکار دخی هر نه‌کم ولق اوغلینه ویرمشدی ، الندن ینه آلوب تصرف ایتدی ، کندی قوللرینه ویردی . ولق اوغلی دخی طویدیکم خنکار بوکا اولاشسه کرکدر ، فی‌الحال ایلچی کوندردی ایتدی « دولتلو سلطانم ! قیزیمی دخی جاریه‌لکه قبول ایتکم بایزید ددهٔ دخی بزدن قیز آلمشدر » دیدی ، وهم مبالغه مال دخی کوندردی وپاشالره دخی کوندردی . خنکار دخی راضی اولدی . آلاجه حصـاردن تا

[١] شیخ شمس‌الدین محمد بن علی‌الحسینی درکه «امیرسلطان» دیـکلر معروفدر .

نظم

اورأی وتدبیر کورنه اولورطوش — نه تقدیر ایدرسه اولنور خاموش
قاچانکه سنلك وبنلك اوله حالك — بلا کلور باشکه سن سینو [١] بوش
عاشقی یاز مناقب عبرت اولسون — قاچان قوندی بوداغه اوچدی قوش

وبوفتحك تاریخی هجرتك سکزیوز اوتوز برنده واقع اولدی یورکوچ الندن.

سنه ٨٣١

باب . — سلطان مراد غازی « ارکنه کوپریسی »ن یاپدی آنی بیلدرر .

ارکنه کوپریسنك یری اورمانلقدی ، وچامور چوکلدی [٢]،وحرامیلر طوراغیدی، وهیچ بروقت یوقدی که حرامی آدم آلیه یدی. سلطان مرادخان غازی خزینه‌لر خرج ایتدی ، اول اورمانلری قیردردی ، پاك ایتدردی . کوپرینك ایکی باشینی معمور شهر ایدوب عمارت ، جمعه مسجدی ایتدی ، حمام وبازارلر یاپدی ، واول وقتکم عمارتك قاپوسی آچلدی سلطان مراد علمایی وفقرایی کندیسی آلدی اول عمارته واردی، برنجه کون عطالر ایتدی آچه‌لر وفلوریلر اولشدردی ، اول طعام پیشدیکی وقت کندی مبارك الیله فقرایه اولشدردی ، وچراغن کندی اویاردی ، یاپان معمارلره خلعتلر کیدردی . چفتلك یرلری ، اول شهرك خلقینی جمیع عوارضدن معاف ومسلم ایتدی ، وهم بوتاریخده یاپلدی .

باب . — آنی بیان ایدرکم « کرمیان اوغلی یعقوب بك » کندی ولایتندن کلوب سلطان مراده اطاعت ایتدیکن بیلدرر .

سلطان مراد غازی ادرنه‌ده اوتروب صحبت ایدرکن خبر کلدی، « کرمیان اوغلی برآدمیله ولایتندن چیقدی سلطانمك خدمتینه کلیورر » دیدیلر . خنکار دخی بروسه‌یه اولاق کوندردی و « اکر کرمیان اوغلی کلدیکی تحقیق ایسه

[١] سینلمك ؛ تشکی وتظلم حال ایتمك
[٢] چوکل: چوکندی: نهرلرك اووالره براقدیغی رسوب

آزیق قویدرمدی ، حیدر بك یورکوجه « بن خودنه اوله‌جغم اولدم ، اللهدن دیلرم که سنك دخی صوکك بندن بدتر اولسون » دیدی کندی اختیاریله حصاری ویردی . خنکاره بیلدردیلر ، خنکار تیمار ایلدی . اولنجه بیدی . یورکوج حصاری صرف ایدوب ایچنده قول قودی تا شمدی‌یه دکین .

نظم

نه آصی ایله بیسر صانو صانمق — شوکا دکمز خزینه‌ك اوده یانمق
ایشك‌سن‌صدقه در[۱]حقه کم‌اول — اوکا تفویض ایدن اوصانمامق
قاچانکم ایده سن عقلکیله سن — دانشماسك دییه‌لر ساکه احمق

باب . — آنی بیان ایدرکم « الب آرسلان » جنکینی یورکوج پاشا نیجه فتح ایتدی .

یورکوج پاشا دوکون ایلدی ، الب آرسلان اوغلینی دوکونه اوقودی . الب آرسلان اوغلی طویدی ، یورکوجه خبر کوندردی « مقصودیکز بونم المده‌کی اورمانی آلمق ایسترسز ، ایمدی کلك تیمار ایدك بن خنکاره واره‌ین ، خنکار صاغ اولسون بکا دخی تیمار ویره » دیدی ، وهم یورکوجك هواسی بویدیکم آنك اوزرینه واردی . الب آرسلان ، اوغلینی یورکوجه کوندردی . « سن کله ، بن واره‌ین » دیدی ، وهم کلدی . یورکوج طوتدی خنکاره کتیردی ، طوتساق کلدی ، بروسه‌ده براوده حبس ایتدیلر ، برنیچه زمان اکلنمدی اوی خورنده‌سن دخی یورکوج آماسیه‌یه کتیردی بکلتدی . الب آرسلان اوغلی دخی برکیجه کندویی بکلین کشی‌یی برك باغلادی ، تدارکن ایتمشدی کندویی حصاردن صارقیتدی ، آتلرین حاضر ایتمشدی بیندی وکیتدی . ایکی بیلدن صکره خنکاره کلدی ، خنکار دخی ایو تیمار ویردی . رومایانده ، خورنده‌سن دخی یانینه کتیردیلر .

[۱] درمك ؛ تنظیم‌ایتمك ، طوتمق

دیدی . « ترخان بك » [١] ایدر « بوکرمه حصاری بر غریب حصاردر بردکز بردکزه چکلمشدر ، وبو ایکی دکز بوولایتی طولانمشدر ، کانه بوولایت بر آطه کبی واقع اولدی ، وبوکرمه حصاری آکا قورودن بر قاپو کبی اولمشدر ، وبو بش یرده ایو حصارلر یاپمشلردر ، مبالغه یراغن کورمشلردر » اوحصاره ترخان بك ایدر « اوچ یردن صاواش ویرمك کرك » دیر . خنکار ایدر « ایمدی یاراق کورمك کرکدر » دیر . الحاصل یاراق کوردیلر ، ترخان بکی اوکجه کوندردیلر ، آنکچونکم آنك اوجیدی ، همانکه ترخان واردی خنکار دخی بیله‌جه واردی . کوردیلرکم بش حصار بر یرده بری برینه معاونت ایدر ، خنکار دخی بش حصار یراغن کورمشدی . ایمدی بونلر حصار اوزرینه واردیلر ، طوپلرقوردیلر حصاره واردیلر ، والا بوطوپلرك باقرلرك کتیردیلر سنجان سنجاق اولشدردیلر ، جمیع لشکرده باقروواردی . طوپلر دوکلدی قورلدی ، جنك باغلادی کیجه‌لر کوندوزلر راحت ایتمدیلر . دکزی کسمش خندق ایتمشدی ، خندقن طولدردیلر ، صویینی قورتدیلر یقدیلر ، یغمابیوردی ، هادیننجه غازیلر حصاره قویولدی کافرینی قیردیلر . آقینجیلره سکردیم ویردیلر ، بی‌نهایه اسیرلر کتیردیلر ، شویله اولدیکم بر محبوبه جاریه‌یی یوز آقچه‌یه ویردیلر ، آلتون ، کوموش تپسیلر چوق بولندی . الحاصل موره ولایتینك اول فتحی بودر .

نظم

آچیلدی معدن کنج ولایت — کم آل عثمانه اولدی هدایت
ولایت موره ظلمتده ایکن — سعادت کونی طوغدی خوش بشارت
بو آل عثمانك فتحی حسابسز — که حق بونلره ایتمشدر عنایت

وبو فتحك تاریخی هجرتك سکز یوز قرق ایکیسنده واقع اولدی . ٨٤ نه

[١] ترخان بك . عصر مرادخان ثانی ومحمد خان ثانی امراسندندر

حراميلكه بيله كيتمشدم ، وبركون لشكر ايچنده برغوغا اولدى ، اسحق بك آته بيندى ، وجميع غازيلر دخى بيله بيندىلر . ناكاه قارشودن كوردك برايكى كافر چيقدى ، وبر نيچه دخى آنلرك آردنجه چيقدى ، ياياسن آردينه طوتمش آتلوسن آردينه قاب قاره پوس [١] اولوب كلير . غازيلر دخى تكبير كتيروب قارشو يوريديلر ، ياياك اوزرينه آت صالديلر ، يايا دخى اوق سپدى [٢] ، اوقه باقمديلر هجوم ايتديلر ، اوزرينه دوشديلر آتلوسى قاچدى ، ياياسن آت آياغى آلتنده قيرديلر شويله قيرغين اولديكم غازيلرك آنى كافرك اولوسى آراسنده يوريه‌مز اولدى . اسحق بك چاغردى « هى غازيلر ! ايو قيرديكز ، اسير ايدك » ديدى . والله فقير قيردىغمدن غيرى بشين باغلادم اوسكوبه كتيردم ، بشينى اوسكوبده طقوز يوز آچقه‌يه ويردم . الحاصل اول بيلده سمندره فتح اولدى ، وجميع لاس ولايتينى فتح ايتديلر ، حصارلرينه ارقوديلر ، شهرلرينه قاضيلر نصب ايتديلر . سمندره‌ده جمعه نمازى قيلندى ، وجميع ولايتينه حكم ايتديلر .

نظم

ظلمت كفرى هپ بوزار عثمانلو حق تعالى بولرى ايتدى احسانلو
حق تعالى بولرى رحمته مظهر ايتدى اشيكنده قول اولوبدر سلطانلو

وبو فتحك تاريخى هجرتك سكز يوز قرق برنده واقع اولدى ، سلطان سنه ٨٤١ مراد اندن .

باب . — آنى بيان ايدركم « موره » ولايتينك قاپوسى كيم اولدى ، اول « كرمه » در « كرمه حصارى » ديرلر . سلطان مرادخان غازى آنى نه‌صورتله فتح ايتدى .

بركون سلطان مرادخان غازى ايدر « ترخان بكى كتيرك » ديه ، كتيرديلر ، « بو كرمه حصاريكم موره‌نك آغزيدر آنى نه‌صورتله آلمق كرك بكا بيلدر »

[١] پوس ؛ سيسك خفيف .
[٢] سپمك ؛ سرمك .

آماسیه و توقاد ولایتی دائم او قیزیل قوجه اوغلانلرینك ترکمانلرندن هیچ راحت اولمازلردی . بر شهردن بر شهره یوللیلر غلبه اولمینجه کیتمزلردی . هم کیتسه‌لر آنلرك حرام زاده‌لکلری اکسیك دکلدی. یورکوچ بونلره برکون بر حیله ایتدی ، پادشاه آغزندن بر ایلچی دوزدی مبالغه آرمغانلرله ، درت قرداشینه بیله مکتوب یازدی ایتدی . « لالام یورکوجله وارك یولداشلق ایدك ، جانیکی اورك آندن طوغرری « آرتق اووا » یه کلك سزك تیماریکز اولسون » دیدی ، و هم یورکوجك بر قولی دخی خنکارك ایلچیسیله بیله ، کلدیلر قیزیل قوجه اوغلانلرینی « چوروم » ولایتنده بولدیلر. یورکوجك ایلچیسی یورکوجك کاغدینی ویردی ، خنکاردن کلن ایلچی خنکار خبرین ویردی ، ومکتوبن دخی ویردیلر. بونلر دخی شاد اولدیلر سویندیلر ، کاغدی اوقودیلر. نه قدر ترکمان حرامزاده‌سی کم واردر جمع اولدی ، قیزیل قوجه اوغلانلرینك درت قرداشی دخی بر یره بیله واردیلر ، ایلچی دخی بونلرده ایکن درت یوز کشی جمع اولدیلر ، ترکمانك غایت یارار بهادرلر خرسز که اولماز [١] ، ایچ آرا بو درت قرداش اتفاق ایتدیلر کم یورکوج پاشا بونلره قارشو کله‌جك اولورسه قلیچ قویه قیره‌لر مملکتی اوره‌لر . بو اتفاقله یورودیلر مرزیفون اوواسنه یتدیلر ، یورکوج کلدی ، صورمدیلر کم نیچون کلدی ؟ ایتدیلر « غالبا خوش دکلدر » . واردیلر آماسیه‌یه کیرملی اولدیلر یورکوجك اوغلی کلدی قارشو چیقدی . ملول صوردی ، ایدر « بابام خوش دکلدر انشاالله سز شهرده برقاچ کون اکلنك وهم دیکلنك ، سزکله بیه‌لم ایچه‌لم ، بابام خوش اونازسه دخی سز یترسز ، بن سزکله بیله واره‌ین » دیدی . لشکرك دخی واری « صونیسا » ده جمع اولوب طوررردی بونلری تعظیمله ایلتدیلر ، قوندردیلر ، بو درت قرداشی برعالی اوه قوندردیلر . نهایتسز نعمتلر حاضر ایتدیلر ، بولوك بولوك بونلرك جمیعسن قوندردیلر ، کیجه اولدی یمکه ایچمکه مشغول اولدیلر . درت قرداشی بر یردن

[١] واتیقان نسخه‌سنده بو جمله یوقدر .

وارمدی ، مصره واردی ، زیرا قره یولوك یانندہ طورمدی ومصرده دخی طورمدی ، ولایتینه عزم ایتدی ، واردی عجمه چیقدی .

نظم

نه‌لر کوردی جهانده مسکین انسان — نه‌یی کم قسمت ایتمش آکا سبحان
چکه کلدی جهـانده درلو محنت — بلایی مشکل ایتدی آکا نسیان
ولی کم پادشـاهلر محنتی چـوق — چکرلر صانکه بو غربتده مهمان
شـوکا دکمز طوته‌لر باغلیـه‌لر — ایده‌لر عمرینـك وارن نقصـان

باب . — آنی بیان ایدرکم « قره‌مان اوغلی محمدبك « اطلیه » ده‌نولدی.

خنکار روم ایلنه کچمشدی، غزایه مشغولکن واردی «اطلیه»یه دوشدی ، همان جنکه مشغول اولدی . برکون حصاردن کوزتدیلر ، قولای کلدی طوپله اوردیلر پاره پاره اولدی . پاره‌لرین صـندوقه قویوب آلدیلر قره‌مانه تبرك ایتدیلر، آنك اوچ اوغلی قالدی « ابراهیم » و « عیسی » و « علاءالدین . اوچی دخی سـلطان مراده کلدیلر ، محمدك بر قرداشی واردی ، « بنکی علی بك » دیرلردی که تخته کچه، خلقك بعضیسی قبول ایتمدی، آخر سلطان مراد ابراهیمه سنجاق ویردی ، قلیـج قوشاتدی ، ایکی قرداشینی یانندہ آلیقودی . ابراهیم دخی باباسی حمید ایلندن نه کم آلدی سـلطان مراده ینه ویردی ، اوقاتی دخی بیله ویردی. عهد و پیمان اوزرینه خیلی زمان طوردیلر ، کانه ایکی اقلیم برلك اولور کبی اولدی . حمید ایلی ولایتینی سـلطان مراد حمید ایلین وبك شهرین شرابدار الیاسه ویردی ، سنجاق بکی ایچنده اوطوررکن ابراهیم بك کلدی اوزرینه دوشـدی ، بك شهرینی آلدی. آندن صکره سـلطان مراد منفعل اولدی . بو ماجرانك تاریخی هجرتك سکسن یوز اوتوز برنده واقع اولدی . ـ ٨٣١ ـ

باب . — آنی بیان ایدرکم ولایت اماسیه، توقاد «قیزیل قوجه اوغلانلری» یورکوجله نیلدی .

رحمتینه واردی . آنك دخی ایکی اوغلی قالدی ، خنکار قاپوسینده قوللق ایدرلردی . ایشیتدیلرکم آتاری اولمش ، بوندهکی ایکی اوغلینی توقاده کوندردیلر بدوی چار طاغه، بریسی « اویس » وبری «احمدبك» . منتشا ولایتینی « بالابان پاشا » یه ویردیلر .

نظم

اویس احمدتیمارك ال آیاق باغلو دموردہ　　بالابان ملکه حکم ایلر صانوردہ
یلانجی شیوه لی عالم بزه غفلت ایپین طاقدی　　دخی آکمازدق منصب برکون عمردہ

منتشا اوغلانلری توقات حصارنده تمام ایکی ییل آنده طوردیلر ، ویازی یازلادیلر تمام بر قیش دخی کلدی ، تدارك ایتدی قیش یراغین کورمکه اوتلق آلدیلر ، آتلرینه دوکمکه بر آز قوری اوتلق آلدیلر ، ایتدیلر «بو آزدر بر چوال دخی کتیر» دیدیلر . واردی کتیرن برچوال چوروك اوتلق کتیردی . بکنمدیلر کتیرن کشیيه ینه ویردیلر آلدی کیتدی. قاپوجی صوردیکم «کیرو نیچون آلوب کیدرسن؟» اویس بك ایدر «براسکی اوتلق کتیردیلر قوقار»، کتیرن «کیرو اسینه آلوب کیدرین» دیر . واردی بر غرار دخی کتیردی ، احمد بکی چواله قودی چوره یانینه اوتلق طیقدی ، چوالی آرقه سینه اوردی ، قاقیی سوکه بازارلغم بکنمزلر دیو . «جامه کچدی بونلرك النده بر قوری اوتی دخی بکنمزلر، یا بونلری عثمان اوغلی صاقلایوب نیدر» ، دیو سویلنی سویلنی حصاردن چیقدی . حضر آتلر واردی صاقلامشلردی ، همان بو چوالدن چیقدی وبیندی قاچدیلر . « قره یولوك » [١] یایلادن دونمشدی ، طورمدین آکا دکین کیتدیلر . صباح اولدی کلدیلر قاپویی آچدیلر، اویس بکی بولدیلر ، احمدبك یوقدر خبرین بیلدیلر ، خنکاره خبر کوندردیلر: اویس بکك یری بوش قالدی، زندانجی دخی طوتساق [٢] بکله مکدن قورتلدی [٣] احمد بك قره یولوکه

---

[١] یولوك : توکسز
[٢] طوتساق : حبس ، اسیر
[٣] نشریده کرك اویس بکك کرکسه قلعه دیزدارینك اعدام ایدلدیکی محرردر .

اولك » دیدیلر . لشکر جمع اولندی ، یوریدیلر «ایلِسی حصاری » [۱] نك نواحیسنه واردیلر . ازمیر اوغلی دخی لشکرین جمع ایتدی ، یوریدی بونلرله بولوشدی ، ایو جنك اولدی . ازمیر اوغلینك اوغلی که او « قورت حسن » در ، لشکرك بر طرفینی کوتوردی قودی کیتدی . ازمیر اوغلی آز قالدیکه حمزه بکه هجوم ایده ، وحمزه بك جنیدك اوزرینه دوشدی ، وجنید جنوبمش یونمغه حصارینه کیردی ، اوغلی دخی دوندیکم باقی قالان لشکری طاغیده ، همان بوغازی اله ویردی . سوردیلر حصار اوزرینه واردیلر ، خیلی مدت حصاری آ کرتدیلر . الحاصل عهدله جنید بکی حصاردن چیقاردیلر ،ایتدیلرکم «سنی خنکاره ایلتهلم» ، کلدی حمزه بك چادرینه کیردی ، کوردی اوغلی دخی اوترر . یخشی بك قاورادی یقاسینه یاپشدی ، کندی چادرینه کوتوردی ، جلاد دخی کتیردی ، اوغلینی جنید بکه قارشی بوغازلاتدی ، آندن صکره جنیدك دخی باشین کسدردی ، ایکیسین حصاره قارشی کوتوردی . حصار خلقی کوردیلرکه بکلرینی قیردیلر ، بونلر دخی حصاری تسلیم ایتدیلر .

نظم

جنید دفترینی یاقدی حمزه حصارین آلدی عمرین بیقدی حمزه
آنك قورت اوغلینی ایتدی طاؤق آنی بر تیلکیه بیدردی حمزه

۲۸-۲۹ بو فتحك تاریخی هجرتك سکز یوز یکرمی سکزنده وطقوزنده دخی دیرلر ، آنکچونکم منتشا اوغلی بوندن اوکدین فتح اولندی، ایکیسی بیله یکرمی طقوزنده دنیلدی .

باب . — آنی بیان ایدرکم منتشا اوغلاناری آتالرندن صکره نه اولدی.

« منتشا اوغلی یعقوب بك » اولدی ، ایکی اوغلی قالدی بری « الیاس » وبری « محمود » ، محمود بك اولدی ، والیاس بك اولدی واول دخی الله

[۱] هرایکی نسخه ده بویله در .

واردی « یخشی بك » دیرلردی آکا ویرمشلردی . احیاناً ازمیر اوغلیله اول اوغراشیردی ، برکون یخشی بکك قرداشینی ازمیر اوغلی اولدردی. اوروج بکی یخشی‌یه بیله قوشوب کوندردیلر ، بونلر واردی ازمیر اوغلی بونلرله اوغراشدی اوغراشمدی ، بونلر دخی واردیلر ولایتك بعضینی دوندردیلر تیمار ارلرینه ویردیلر کلدیلر کیتدیلر ، والا ازمیراوغلینك دائما فسادی اکسیك اولمازدی ، اینجیدردی

نظم

زماندر درلو دورانله کچدی — کیمی شادی کیمی دورانله کچدی
شادیسیدر یلان کرچك — بوغفلت اهلی هب یلانه کچدی
بنم دیدکلرك هب بونده قالدی — خیالی سنکله هب بیله کچدی
عاشقی یاز مناقب آل عثمان — یدی جدك بوآلیله بیله کچدی

باب . — آنی بیان ایدرکم آخر ازمیر اوغلی نه اولدی .

سلطان مراد برکون پاشالرینه ایدر ، « شول ازمیر اوغلی تانیجه‌یه دکین اول ولایتده خالق ایتسه کرکدر ، محمد صلی الله علیه وسلمك پاك روحیچون آنك قیدینی کورك ، یوخسه بن سزك مصلحتکزی کوررین » دیدی . پاشالر ایتدیلر « اوروج بك قوللك اولدی، شمدی بکلر بکیلکی حمزه قوللکه ویردك، وهم اوروج بك دائم صحبته وتنعمه مشغولدی، وهریرده که وارسه دشمن کیدرمکله مشغول اولمازدی ، ایمدی شمدی قوللك حمزه بك غیرتلیدر ، آنی آکا بیلدیره‌لم انشاءالله اول آنی بجرر » دیدیلر . بکلر بکی حمزه بکه خبر کوندردیلرکم « سن وهم یخشی وصاروخان سنجاغی ازمیراوغلینك اوزرینه وارك » دیدیلر ، « بهر حال بولوشك ، زینهار تقصیرلق ایتمك » دیدیلر ، و « هم تیز وارمق آردینجه

سؤال : سلطان مراد اول ایکی کوچوجك ارقرداشلرین واول قیزلری نیلدی ؟ جواب : اول ایکی قرداشلرن توقاتده حبس ایتمشدی ، کتیردی کوکل کوزلرین آچدی ، بروسه‌ده علوفه ایتدی ، واوطوردیلر آنالری بیله بری «محمود» بری «یوسف» ، قیزلرك اوچینی اوچ قره‌مان اوغلینه برین «ابراهیم» ه وبرین « علاءالدین » ه وبرین « عیسی » یه ویردی . ایکیسینی‌ده اسفندیار اوغلانلرینه ویردی ، برین « ابراهیم » ه وبرین « قاسم » ه وبرین اناطولی بکلربکیسی « قوجه بك » ه وبرین دخی ابراهیم پاشا اوغلینه ویردی .

نظم

کیمه شادی کیمه غمدر بوعالم — که بردم بیك شیوه کوستردی عالم
مثالی کیجه کوندوزکم سنکله — طولاشوب دورایدرنیستردی عالم
بودنیا عالم کون وفساد بیل — بوطونه بویله بنیاد اولدی عالم

باب . — آنی بیان ایدرکم « آیدین‌ایلی » نه صورتله آلندی ، و « ازمیر اوغلی جنید » کم اوده نسل « آیدین بك » در ، آنلرك حالی نه اولدی .

تمورتاش اوغلی « اوروج بك » کم اناطولی بکلربکیسیدی ، آنی آیدین ایلینه کوندردیلرکم آیدین ایلینك خائنلرینی طوتەلر ، واول ولایتی راحت ایلیەلر ، زیرا آیانلوغ وتیره نواحیسیله آل عثمان تصرفنده اولمشدی ، والا ازمیراوغلی سببیله اول خلقك اکثرینك آلاجه‌لنی [١] اکسیك دکلدی ، وهم اوغلی سببیله اوخلقك اکثری آلاجه یدی ، وهم اوغلی « عیسی‌بك » ك اوغلینك اوغلی واردی فاپوده تیمار ویردی ، وآنك دائما سوزی بویدیکم « ازمیراوغلی کیتمه‌نجه ولایت سزك اولماز » دیردی ، وهم آیدین ایلینی خنکارك برقولی

[١] آلاجه‌لی . ثباتسزلق . تلون

نظم

دره قله مطیع اولدی بوخانه — دیله مزکه بویانه کندی قانه
ازل ایتدیکی بدبختلغه پشیمان — اوزین مجرم بیلوب کلدی دیوانه
صوچن عفو ایتدی آنك مراد خان — مطیع ایدر جهانی بوبیکانه [۱]

باب . — سلطان مراد غازی دره قوله یله صلح ایتدکدن صکره نیه مشغول اولدی آنی بیان ایدر .

سلطان مراد آرناووده یوریدی ، اوره نوز اوغلینی آکا حواله ایتدی . ایکی طرفدن اوج اولدی ، غازیلر مشغول اولدیلر . کندوسی بروسه یه کلدی ، دوکون یراغینه باشلادی ، دوکون اولدی ، کلین کتیرمکه ارنلردن چاشنیکیر باشی الوان بکی قپوسی قوللرندن دخی قوشدی بری « شرف الدین پاشا » بری « ریحان پاشا » ، خاتونلردن حاجی خلیل پاشا خاتونی سلطان محمد دادیسی دایه خاتونی ، مریخ بوله [۲] یی ، ودخی پاشا کرچه که کرمیان اوغلی یعقوب بکك خاتونی ایدی . آکا خنکار « شاه آنا » دیردی . واردیلر قسطمونی یه قوندیلر ، اسفندیار دوکونی دخی تمام ایتدی واران دوکون قومینی آغرلادیلر ، قیزی ایصمارلادیلر بوکنلره ، آندن کلینی آلدیلر بروسه یه کتیردیلر خنکاره . خنکار دوکون ایدرکن ولق اوغلی ، اسحق بکك براوغلی واردی « پاشا بك » دیرلردی ، هم لقبی « دلی باشی » ایدی آنی ولق اوغلی طوتدی حبسه براقدی ، خنکاره خبر کلدی ، خنکار دخی توجه ایتدی .

نظم

کار کدر لاس محبوب کله چوق — اولا غازیلرك کوکلی کوزی طوق
مراد خان غازی ایده غزالر — قیریله انکروس طوتوله ازوزنق [۳]

---

[۱] بیکانه : بیك بك دیمك اولمغله بکار مقامنده در .
[۲] نشرینك برنسخه سنده خلیل پاشانك والده سی اولق اوزره محرردر .
[۳] واتیقان نسخه سنده ده بویله در .

یوزین آقار صو [١] ایدر [٢] یوزین آغاردر ، قنی‌اوطلو [٣] کشیدر کندی حالینه قوماز ، پاشالر دخی اوتاندیلر خنکارله صلحه صلاحه باشلادیلر، خنکار دخی راضی اولدی بروسه‌یه کلدی .

نظم

نظر ایت نقش عالمده نه‌لر وار	خیالی مکر هم چوق فتنه‌لروار
بوغفلت باغی زینت ایلیوبدر	شیرین تاخ درلو میوه‌لر وار
اونوتمه عاشقی یاز برمناقب	اشارتدر سوزمده کیمیالر وار

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان مراد ایزنیقه‌قرداشیله بولوشمغه‌کلدکده افلاق اوغلی « دره‌قله » [٤] نیلدی .

سلسترەدن کچدی خیلی بدبختلقلر ایتدی ، اکرچه غازیلر دخی اکسیك قومدیلر ، کلدیلرخنکاره خبر ویردیلر ، ایتدیکم « هله‌شمدی‌سفره‌کیده‌یورز. انشاءالله اول ملعونك یانینه قالمایه » دیدی ، « شمدی قولم فریز [٥] غازیلرله فرصت بولدقجه کچسون ، ولایتینی یقسون یاقسون اسیر ایتسون » دیدی . سلطان مراد اسکندیار اوزرندن دونجك دره قله سوردی قاپویه کلدی ، ایکی اوغلین بیله کتیردی ، قاپوده اوغلانلرین خدمته قودی ، کندیسی خنکاردن بورمه دلبند کیدی خراجه مطیع اولدی ، ولایتینه کیتدی .

---

[١] آقار صو : نقش .

[٢] واتیقان نسخه‌سنده « یوزین آقار صو ایدر » جمله‌سی یوقدر

[٣] اوت: آتش دیمك ایسه‌ده بوراده جسور معناسنه‌در

[٤] هرایکی نسخه‌ده بووجهله محرراسه ه شیطان ویوه دیکاری‌ه‌درانول‌ه‌در

[٥] فیروز بك

ویردی . پادشاه دخی اوتره‌ین حالمی کوره‌ین دینجه ، « اسفندیار » طراقلی بورلو» نك اوزرینه دوشدی» دیو خبرلر فریادجیلر کلدی .

نظم

دیدیکم کوزیوموب کیتمك کرکدر — کلن خوش کلمیه نه دیمك کرکدر
چون ایشدر باشه دوشدی نیده‌لم — حقك لطفی بزه محکم دیرکدر
طور ایمدی اسفندیار بن واره‌ین — مقابل اولمغه اردہ یورك کرکدر

باب . — آنی بیان ایدرکم بوسوزلری دیدی ، سلطان مراد یوریدی یکیشهره چیقدی .

اسفندیار اوغلی قاسم بك سلطان مراده کلمشدی ایزنیقه کلدیکی وقتن ، قاسم بك دخی بیله یولداش اولدی بولیه چیقدیلر . اسفندیارلو ایشیتدیلرکم بکلری اوغلی قاسم بیله کلییورمش ، خیلی آدملر قاچدی قاسم آدینه . الحاصل بولینك اوزرنده بولوشدیلر ، ایو جنکلر اولدی ، اسفندیارك آدملرندن خیلی آدم طوتدیلر ، اسفندیار لشکرین صیدیلر ، اسفندیار کندی دخی چوماق[١] ضربن یدی،قاچدی سینوبه دوشدی . سلطان مراد دخی آردنجه قسطمونیه کیردی ، ولایتینی ضبط ایتدی ، « باقر کوره‌سی »ن دخی ایستدی. اسفندیار کوردیکم مرادك دولتی دائم ترقی ایتمده ، کیجی اوغلینی مراد خانه ایلچی کوندردی دیدیکم « اوغل سلطان مراد ! آتاك ددەك بکا احسان ایده کلمشدر، ایمدی سن دخی مرؤت ایله ، بن ایتدیکمه قالمه بکا مرؤت ایله ، وهم قیزم دخی ویره‌ین ، وهرییل لشکرمله واره‌ین خدمتکه طوره‌ین » دیدی ، وهم پاشالره دخی قیزیل فلوری [٢] ایلچی کوندردی ، اول قیزیل فلوری آدمك

[١] چوماق ؛ ایری وآغر باشلی صوپادن عبارت حرب آلتی.
[٢] قیزیل ؛ آلتون ، کوزل

خائن الیاس ایدر ، «قرداشکه ایلتین» دیر . مصطفی ایدر «بنی قرداشمه ایلتمه کم بکا قرداشم قیبار» دیر. شرابدار الیاس‌سا کن‌اولدی. آلدی کیتدی‌خداوندکاره قارشی ایلتدی . قرداشی دخی بیوردی جلاده ، جلاد دخی بیوروغی یرینه کتیردی . بروسه‌یه آتاسی یانینه کوندردیلر ، بروسه قومی دخی قانون‌شرعله دفن ایتدیلر [۱].

نظم

بنه بردخی یخشی باغلادی عقلی — کتیردی فکرینه هرنیجه نقلی
آرادن کوتوردی مهر ومحبت — دوزه برداخی دوزن بوزه شکلی
قیبار اشی وقردانی قردشینه — دیمز حقدن نه اوله بوکا یازیلی
نظر ایتسك بوفعلك فاعلینه — ازلدن شویله بازمش یونی مولی
بوآیریلان کم کوررسن قرنداش — قامو برصانعك صنعی کورندی

سؤال : شرابدار الیاسه ایندیلرکه ، «بومصطفی افندك اوغلی دکلیدرکه یونی طوتدك اولدرمکه ویردك» دیدیلر. جواب : ایدر «صورتا بن کناهکار اولدم ، الا بوابکیسی ولایتده اولسه ضرر عامدر ، وهم بردخی بوکم بن‌افندم اوغلینه یاراماز ایش‌ایتدم، بودنیانك مرداریته بولاشمدن نهیدایتدردم، وهم جمیع عالم راحت اولدی، وهم بزدن اوکدین کلانلر بوقانونی قومشلر ».

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان مراد قرداشندن صکره نیه مشغول اولدی .

سلطان مراد ایدر «عدولرمی دفع ایتدم، وزیرلرم بش‌اولمشدر برنیجه‌سین کیدره‌ین» دیدی. برینی کرمیان اوغلینه ایلچیلکله کوندردیکم اول قره تمور تاش اوغلیدر ، وبرینه دخی بکلر بکیلك ویردی . والحاصل همان وزیری ایکی قالدی ابراهیم پاشا وحاجی عوض پاشا ، لالاسی « یورکج » ه آماسیه‌یی

[۱] عالینك قولنجه ایزنیقده مدفوندر .

واردیلر ایزنیقده ابراهیم پاشانك سراینه قوندیلر . اطرافدن کلوب تیمار ایستینه تیمار دخی ویردیلر، حکم وحکومت ایتدیلر ، خیلی مصالح کوردیلر . مصطفی بونده بو حال ایله مشغول ایکن سلطان مرادك پاشالری مصطفانك لالاسینه آدم کوندردیلرکم، خنکار سکا آناطولی بکلر بکیلکك ویردی ، براتن دخی بیله کوندردیلر ، و ایتدیلرکم «جهد ایله اوغلانی اکله بزآنده وارنجه» دیدیلر ، و هم شرابدار الیاس دخی اویله ایتدی .

نظم

بکك کم اوله یانده کی خائن　　خیانتله کچیره آین ییلن
دیه کم فرصتن بولم بونك بن　　که یوزك دوشه قاورایه یارین
دیلر کم طوته‌ین الین آیاغین　　اوشاده[۱]اوقلرین‌هم صیبه یاین
شرابدار الیاس خاین‌لق ایتدی　　کیدردی مصطفانك هوی وهاین

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان‌مراد قرداشینه نجه بولوشدی وآخر تیلدی .

سلطان مراد غازیکم ادرنه‌دن چیقدی،طقوزنجی کونده ایزنیقه‌ایرشدی، قرداشی مصطفی دخی حامده ایدی . کوسه میخال اوغلی میخال[۲] لشکرله حصاری قوشاتدی ، یالی قاپوسینه سوردی ، شهر قومی قاپویی آچدیلر ، یعنی کم جنك‌ایده‌لر. میخال قاپودن کیرنجه « تاج‌الدین اوغلی » [۳]حاضردی. میخال اوغلینی کوندرله سانجدی آتدن ییقدی، بردخی یاتدیغی یرده سانجدی یورکندن . میخال اوغلینك قوللری دخی تاج‌الدین اوغلینه قلیچ اوشردیلر، پاره پاره ایتدیلر . بونلر بونده جنکده‌یکن شرابدار الیاس مصطفایی طوتدی قوجاغینه آلدی، آت اوزرنده مصطفی ایدر، «هی لالا بنی نیچون طوتارسن؟»

[۱] اوشاتمق : اوفالتمق،قیرمق
[۲] هرایکی نسخه‌ده‌بووجهله‌محرراولمشدر « کوسه میخال‌اوغلی محمدبك»اوله‌جقدر.
[۳] شهزاده مصطفانك وزیری.

دخی ویره‌رین» دیدی ، ولق اوغلیله عهد ایتدیلر. استانبول تکفورینه ککبوزه. قاضیسی کم اول فضل‌الله‌در ، آنی ایلچی کوندردیلر ، آنکچونکم اول تکفوره قونشو ایدی . تکفور ایدر «مولانا قاضی ! ولق اوغلینه بونجه یرویردیکز ، دخی بکاویزه‌دن بریسین ویرك، سزکله بارشه‌یم» دیدی. قاضی ایدر «چورلودن حد اولسون» ، ایکنجی بیله ویردیلر ، تکفور دخی قبول ایتدی .

نظم

پاشالر بونجلاین تدبیر ایتدی ولی نه‌کم اولورسه تقدیر ایتدی
قونلدی اوره‌نوز اوغلی اوجنده بیوردی خان کم آکا آقین ایتدی

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان مراد دوزمه‌یی برطرف ایدنجه بویکا قردانی نیلدی .

سلطان‌مرادك برقرداشی‌کم اوکوچوجك‌قرداشیدر، آکا«مصطفی»دیرلردی، آتاسی آکا حمید ایلی سنجاغین ویرمشدی، هم کرمیان اوغلی‌دخی آنی‌اوغل ایدنمشدی ، سلطان مرادکم دوزمه‌یی قووه روم ایلینه کچدی . مصطفایی دخی یرندن قالدیردیلر ، کرمیان اوغلی دخی لشکر قوشدی ، قره‌مان اوغلی دخی «طورغودلو» دن خیلی آدم قوشدی ، مصطفی دخی بروسه‌یه هجوم ایتدی . بروسه‌نك عزیزلری ایشیتدیلرکم مصطفی کلیرمش ، تیز شهردن خیلی آقچه جمع ایتدیلر ، ویوز پاره دخی قماش آلدیلر ، شهرك اخیلرندن «اخی یعقوب» له «اخی قدم» ی کوندردیلر . مصطفی دخی کلدی فدیه‌یه قوندی ، بو اخیلر بکك لالاسینه‌کم «شرابدار الیاس» در ، آکاواردیلر ایتدیلر «بودخی‌پادشاهمز اوغلیدر ، والا قردانی کلدی‌حصاری برکیتدی ، ایمدی کرم ایدك آتاسینك مملکتنی بویاد لشکره بیقدرمك» دیدیلر . وهم «شهره کتیرمك» دیدیلر ، و هم «شهره کتیریجك شایدکه شهری بیقه‌لر ویاخود اوره‌لر ، زیرا بیلیرسز قره‌مان بونلرله مدعیدر» دیدیلر . شرابدار الیاس دخی قبول ایتدی ، ارمغانی دخی آلدی . آندن ایزنیقه کلدیلر ، اول زمانده ایزنیق دخی معموردی ،

کندولرك قانده‌لغین بیلدره . الحاصل بری برین بیلدیلر ، تکرار قول وقرار ایتدیلر ، کیجه‌یله صباحه دکین خیلی آدم چکیردیلر . پاشالر ومرادخان اجه اوواسندن کچدیلر ، مصطفی دخی جنك ایدر کبی اولدی ، آت آرقه‌سینه کلدی « بولایر » یولینی الینه آلدی . کلیبولی خلقی دخی سلطان مرادی قارشولادی ، تعظیمله شهره کتیردیلر ، مصطفانك حالینی بیلدردیلر . مراد خان دخی لشکرله آردین سوردی ، مصطفی ادرنه‌یه واردی ، شهرخلقی بیلدیلر کم سلطان مراد کلشدر ، مصطفایه اکن مقید اولمادیلر ، حریف طویدی چیقدی . مرادخان دخی ایرشدی ، مصطفایی قوودیلر « قیزیل آغاچ یکیجه‌سی » نده طوتدیلر ، ینه ادرنه‌یه کتیردیلر ، حصاربرجندن آشاغی آصاقودیلر ، جمیع خلق تفرج ایتدیلر .

نظم

یلانجی دوزمه‌نك ایشی بیتدی — دیلی دونمز آنی برکشی طوتدی
دیدی برخور چاقر قالتابانسن — بوزاغی باغینی بوینونه طاقدی
سوروب[۱] یایان کتیردی خان اوکینه — آنی بیلدردیلر جمله باقدی
دیدی برسوزم وار خانه دیاین — هماندم جلاد آنی آغزینه قاقدی

باب . — آنی بیان ایدرکم پادشاهکم ادرنه‌ده اوطوردی ، اطرافك کافر بکلرینه ایلچیلر کوندردیلر .

ولق اوغلینه دخی « نش طغان » ن کوندردیلر . ولق اوغلی دخی بر ایلچی دخی کوندردی ، عرض‌نامه یازدی ، آناسی ایچون وکندویه پادشاهلق قوتلولدی ، وایلچی‌یه‌دخی خیلی تعظیم ایتدی ، وکندی ایلچیسنه‌دیدیکم «صوفیه‌دن بریسین دیله ، بکا ویرسینلر وهم بن دخی حاصلندن زیاده کوندره‌یین» دیدی . ایلچی کلدی بوسوزی سویلدی . پاشالره ، پاشالر دخی ایتدیلر «هله قبول‌ایتدك» دیدیلر . ولق اوغلی دخی مبالغه ارمغانلر کوندردی ، وهم ایتدی « قیزیمی

[۱] واتیقان نسخه‌سنده « کوروب »

وبوماجرانك تاریخی هجرتك سكسن یوز یكرمی بشنده واقع اولدی . ٨٢٥ نه

باب . — آنی بیان ایدركم مصطفی قاچدی نه اولدی . سلطان مراد خان غازی دخی نیلدی .

مصطفی واردی بیغا صوین كچمكه، باشارامدی، بیغا قاضیسنه خیلی فلوری كوتوردی ، قاضی‌یه ویردی قاضی دخی كچیدی كوستردی ، بربش اون آدمله كچدی وجمیع آغرلغی دوكمش، اوچنجی كون كلیبولی‌یه كچمش ، همین اوطورمش ونقدركم كیلر وارسه جمیعسن قره‌یه چكدرمش ، حكم ایتدیكم بریدن اوته‌یه برمی كچمیه ، هپ كنارلری بكلتدی . سلطان مراد دخی آردینجه كوچدی بیغایه كلدی ، خبر ویردیلركم قاضی مصطفایه كچیدی كوستردی، سلطان مراد قاضی‌یی بوغازندن آصدردی، سوردی «لاپسكی»یه واردی. آنده نه‌تدبیرایلدی؟

نظم

اوكمده ایكی دریا اولوبدر	بری حیرت بریسی آب اولوبدر
بوحیرت یاولاق[1] آلدی بنی بندن	مددكیرم همین الله اولوبدر
الین طوت بن یتیمك الهی	دیله مقصودیكی مراد اولوبدر

باب . — آنی بیان ایدركم سلطان مراد رومایلینه نه صورتله كچدی ؟

كلیبولیده برعلمدار[2]واردی « طهارتسز خطیب » دیرلردیكم اول ابراهیم پاشانك مرباسیدی ، بوطرفده سلطان مرادكم طوررردی ، «اجه اوواسی» نده بركافر كمیسی دخی واردی ، بواول كمی‌یی كافرله معامله ایدركی اون بش بیك فلوری‌یه قول ایتدی ، مراد خانی اجه اوواسنه كتیره قاپوسی خاقیله، تمام قول وقرار ایتدی اول علمدار « قوم بورنی » ندن برگشی یوزدردی ، كیجه ایلن كچدی ابراهیم پاشانك چادرین بولدی ، كمینك خبرین ویردی ، وهرنه‌كه واقع اولدیسه آكا بیلدردی . كمیدن دخی برقایق كوندرمشلردیكم

[1] یاولاق : غریب ، غریب
[2] ایكی نسخه‌ده‌ده علمدار یازیلیدر .

کتیردیلر ، همانکه صو کنارینه کلدی اول سوزی « ترك ترخان خائندر » دیو چاغردی ، واوره‌نوز اوغلانلرینه چاغردی، وهپ آدلی آدینجه ، روم‌ایلینك اعیانلرینه چاغردی ، جمیع روم‌ایلینك اعیانلریکم چاغردی هپ صو کنارینه کلدیلر ، بعضیسی سلام دخی ویردی وهم سوز دخی سویلشدیلرکم میخال اوغلی دیری ایمش دیدیلر .

باب . . . آنی بیان ایدرکم حاجی عوض پاشا مصطفایه نه صورتله کاغد یازدی کوندردی .

میخال اوغلی کم روم‌ایلینك بکلریله سویلشدی ، مصطفی دخی ایشیتدی . حاجی عوض پاشا برمکتوب یازدی، مصطفایه دیدیکم « دولتلو سلطانم بیلمش اولاسن ، روم‌ایلینك بکلری وتاوجیلری اتفاق ایتدیلر ، فلان کیجه مراد کول باشیندن طولانه ، آنلر دخی سلطانمی طوتهلر، برنیجه نوعیله یلان یمینلر ایتدی . وهم اول کیجه‌یی کم تعیین ایتمشدی، حاجی عوض پاشااودیدیکی یردن واردی . سلطان مراد مزدینه صلوات‌دیدی ، نعره اوردیلر . مصطفی خود کاغده اینانمشدی ، آتینه کوجله بیندی قاچدی . ازمیر اوغلی کاغده مطلع اولمشدی ، اول دخی ایتدی قاچمق کرك ، اوره‌نوزلی قاچدی ، حاجی عوض پاشامصطفانك چادرینه‌قوندی، تیز کوپرویی دوزدیلر، کچدیلرواردوسینه قوندیلر . حاجی عوض پاشا برکشینك برقیلین کسدرمدی. قاچیان تاوجیلر وبکلر کلدیلر، سلطان مرادك الین اوپدیلر. ابراهیم پاشا ایدر، « جمیعسن بونلرك قیرمق جائزدر » . حاجی عوض پاشا ایدر ، « قیرمق جائز دکلدر ، آنکچونکم بونلری ازمیر اوغلی فساده ویردی زیرا بونلر بیلمزلردی آنك طورمیه‌جغن » .

نظم

قرنداش بیل یلان دیی یاقینجق — فساده کورینور طوغری یاقینجق
یلاندر سنی ایلتن جحیمه — بیلورسن اویلان دیلدن چیقنجق
یلانه قانع اولدی ازمیر اوغلی — بیلندی‌قویروغك قیصوب قاچنجق

مسلم [۱] ایتدی ، بعضیسن بعضینه خرجلقجی ایتدی ، شمدیکی زمانده دخی چری‌یه کیدن آدمه اللیشر آقچه خرجلق ویررلر،وهم « عزب » [۲] چاغرتدی، کلیبولینك کیلرین برکیتدی،ونقدرکه تاوجیلرواوسه جمیعسینی کوندری کیتیردی، الحاصل روم‌ایلینك سپاهی [۳] آدلی کیمسنه‌سن قومادی. همان‌ادرنه‌دن‌چیقدی « سازلی دره » یه قوندی ، بایزید پاشایی آنده شهید ایتدیلر ، بونلرك فکری بوکه بروسه‌یه واره‌لر .

نظم

فکری، تدبیری قوتقدیره باق — که قدرت کوسترە علمنده حق
اوقویوب کلمك علم حقدن — فنادن آکلامدکمی درس سبق
وار ازمیراوغلی سوزه‌سازه اویمه — دیمیه‌لر قاچان مصطفایه بق بق

باب . — آنی بیان ایدرکه بروسه‌ده اولان پاشالر نه مصالح کوردیلر .

ایشیتدیلر دوزمه اوزرلرینه کلیرمش ، پاشا بش اولدی . ابراهیم پاشا ، حاجی عوض پاشا ، تمورتاش اوغلی ، ایکی دخی بری « اوروج » وبری « علی » اتفاق ایتدیلر، میخال اوغلینی توقات‌حبسندن‌چیقاردیلر سلطان‌مراده کتیرمکه، وهم آنك کبی ایتدیلر. حبسندن کم چیقاردیلر ، بزم « الوان چلبی تکیه‌سی »نه اوغرادی ، فقیری آلدی بیله کیتدك . اولوبات کوپریسنی سلطان مراد کسمشدی، کوپرینك باشنده اوتوردی. مصطفی دخی‌کلدی کوپرینك برباشنده قوندی . سلطان مرادك هربروزیری برخدمت بوینینه آلدی . حاجی عوضی کول باشنده قودیلرکم مصطفی اول طرفه کچمسون دیدیلر . دوزمه ایله سلطان مراد لشکری بری برین کوزلیوب طوردکن ، میخال اوغلینی توقادحبسندن

[۱] مسلم ؛ سابقده ویرکودن معاف بالطه‌جی وآرابه‌جی عسکری
[۲] عزب ؛ سابقده بکریه تفنکجیلری ، بیکار ، ایرکن
[۳] سپاهی ؛ تیمار نامیله عشرینی آلدقلری اراضی‌یه مقابل حرب زمانده کندی حیوانلریله وجانب میریدن ویریلن جبخانه ومعیناتله حربه کیدن برصنف سواری عسکری

سلطان محمدك میتینی قرق برکون صاقلادیلر اول ذکر اولنان ماجرالرله. آندن سلطان مراد کلدی . بروسه‌ده تخته‌اوطوردی ، خطبهٔ پادشاهی‌اوقوندی. سلطان محمدك میتینی بروسه‌یه کتیردیلر ، همین‌که میت ظاهر اولدی . عالمده شروشور ، فتنه‌لر بایرمکه باشلادی « ازمیر اوغلی » دیرندی ، اطرافك بکلری دیرندی ، جمیع بکلره ایلچی کوندردیلر ، بکلر دخی ساکن اولدیلر .

نظم

نیجه نغمه‌یه آغاز ایتدی بو ساز — نوایی رنکله [۱] رهاوی شهناز
کیدردی پرده‌یی عالم یوزندن — بو کهنه عروس کورنه ایدر ناز
جهان انقلاب آتینه بیندی — حرکتلر قاموسی اولدی سرباز
آچیلدی صحرا اورلدی سرایلر — بیقلدی قاپولر بوزلدی دیوار

باب . — آنی بیان ایدرکه سلطان مرادکم تخته کچدی‌روم ایلندن نه‌ظاهر اولدی .

« سلانیك » ده بردوزمه‌واردی ، « بن بایزید خان اوغلی مصطفایم »دیردی. سلانیکدن چیقدی « وازداریکیحه‌سی » نه یوریدی . اوره‌نوز اوغلانلرینك بعضی اوکا واردی ، « سیروز » ه یوریدی حصارینی ویردیلر . آندن ادرنه‌یه واردی ، آنی دخی ویردیلر ، الحاصل جمیع روم‌ایلی آکا دوندی . اول « یکیجه » ده یکن سلطان مراده خبر کلدی ، بکلر بایزید پاشایه ایتدیلر ، « روم‌ایلی بکلر بکیسی سن شمدی‌یه دکین بالینی سن بیدك ، وارآروسینی‌دخی سن سوکندر [۲] » دیدیلر . بایزید پاشا دخی یوریدی کلیبولی‌یه واردی ، خبر کلدیکم هپ روم‌ایلی اوکا دوندی ، اول دخی واردی الن اوپدی ، یه اولکی وزیرلکنده اولدی . بایزیدك آردنجه « ازمیر اوغلی جنیدبك » کلدی ، آکا دخی وزیرلك ویردیلر . ازمیر اوغلی تدبیر ایتدی ، روم‌ایلینك یاپاسینی

[۱] رنك : مجازاً صورت ، طرز
[۲] سوکندرمك : تسکین ایتمك ، اولدرمك

هر کون قاپوده تمار وسنجاقلر مصالحین کوررلر . والا حکیملر کیررلر چیقارلر پاشاله ، حکیملر هر بری دوا ایچون بر درلو اوت ایسترلرکه خنکاره علاج ایده‌لم دیرلر . طورماز اولاق کوندررلرچاشینکیر الوان بکه «واردیغك مصلحتی بتیر» دیرلر . بر کون سلحدارلر غلبه ایتدیلر . پاشالرك اوزرینه‌کم « بکمز نه اولدی چیقماز» دیدیلر.[۱] پاشالرایتدی حکیملر قوماز چیقمغه‌دیدیلر. آغالر ایتدی«البته پادشاهمزی کوررز» دیدیلر. حاجی عوض ایتدی، «ایرته چیقارالم کورك دیدی.«کوردرن» [۲] دیرلردی، عجمدن کلمش برحکیم واردی، ییلدیرم خانك حکیمیدی، اول واردی برتصنیف ایتدی، میتك آردینه براوغلان اوتردی میتك الینی اوغلان حرکت ایتدرردی ، میت کندی صقالین صیغارکبی ایتدی. حکیم، پاشاله کلدی. دلبندینی یره اوردی، ایدرکم«قویمازسز پادشاهی کهایواوله. بزم بوقدر چالشدیغمز ضایع ایدرسز» دیر. پاشالر دخی آغاله ایتدی، «هله امیدمز وارکم حق تعالی صاغلق ویره» دیدیلر. آغالردخی پادشاه کندی صقالین صیغادیغین کوردیلر کندی حاللرینه کیتدیلر . پاشالر وحکیملر پادشاهك قولتوغنه کیردیلر آلدیلر سرایه کیتدیلر .

نظم

ینه بیك درلو صورت طوتدی عالم	قارش مورش اولوسردر ایام
یکی سوزلر دییسردر بو دیللر	یکی دفتر یازیسردر بو ایام
دورلدی کلدی شاد وملالت	که فرح یاننده یولداشی غم
ایرنجه کم مراد خان اول مراده	نیجه نطق ناطقلر اولدی اپسم

باب ۰ — آنی بیان ایدرکم سلطان مراد نه صورتله پادشاه اولدی وقرداشلری دخی نه اولدی .

---

[۱] ۹۰ نجی صحیفه‌نك اون برنجی سطرندن باشلایه‌رق بورایه قدراولان قسم موزه نسخه‌سنده نقصان اولمغله واتیقان نسخه‌سندن یازلمشدر .

[۲] هرایکی نسخه‌ده بووجهله محرر ، مطبوع تاج التواریخده « کورداوزان » هامر ترجمه‌سنده « قورت اوزن » صورتنده‌در .

کیتدی . الحاصل بودکز کنارنده کافر حصارجقلریکم واردر شمدیيه دکین کاه مسلمانلره دونردی وکاه کافره دونردی ، تامراد خان اوغلی محمده دکین . بو سلطان محمد زماننده بروسه‌ده زلزله اولدی ، چوق اولر وحاملر بیقلدی وچوق آدملر هلاك اولدی ، سلطان محمد کم بایزید خان اوغلیدر ، بونك سلطنتی تمام اولمسی تاریخی هجرتك سکز یوز یکرمی کونده واقع اولدی .

سنه ۸۲۰

نظم

جهان کیمسه‌یه وفا ایتمه‌مشدر — دیکم کلدیکم کیرو کیتمه‌مشدر
بنم سلطان بنم خاقان دیینلر — یلان دعواییله‌می کیتمه‌مشدر
کلن کچر قونن کوچر عاشقی — دعاسی‌مقبول اولان کچمه‌مشدر

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان محمد کم بایزید خان اوغلیدر ، دنیا سرایندن بقا سرایینه انتقال ایتدی ، اوغللری وقیزلری قاچ قالدی ، وپادشاه کم اولدی وکندونك وفاتی نه‌صورتله اولدی .

درت اوغلی ویدی قیزی قالدی ، کندینك وفاتی ادرنه‌ده اولدی . همانکه باش یاصدیغه قودی ، وزیرلری جمع ایتدی . «تیز اولو اوغلم مرادی کتیرك» دیدی ، چاشنیکیرباشی «الوان بك» ی کوندردی. ایتدی «بن خود بودوشکدن قورتلمازین ، مراد کلدین بن اولورین مملکت بری برینه طوقوشور [۱] . تدارك ایدك بنم وفاتم طویولمیه» دیدی . وزیری بایزید پاشا و «ابراهیم پاشا» جمع اولدیلر ، اکر بونك کبی ایش اولورسه نیجه ایده‌لم دیدیلر . «حاجی‌عوض» ایتدی ، «قولی هپ مصلحته کوندره‌لم قاپو حالی قالسون آندن صکره تدارك ایده‌رز» دیدی . دیوان ایتدیلر، «پادشاهمز «ازمیر اوغلی» نك اوزرینه کیدر ، قولم وارسون آناطولی‌لشکریله وبکلربکمله‌بیغاده‌بولوشسون» دیدی، «علی التعجیل چیقیله» دیدیلر وهم علوفه ویردیلر. وهم آناطولی بکلرینه قوللر کوندردیلر.

[۱] طوقوشمق ؛ مصادمه ، تصادم ایتمك .

کشیدر » دیدیلر. مولانا حیدر ایدر، «قانی حلالدر ومالی حرامدر » دیدی . ایلتدیلر بازار ایچنده بردکان اوکینه آصا قودیلر . ایندیردیلر جنوب مریدلری آنی مزار ایتدیلر .

نظم

دانشمند بکلك ایستر کور آصلدی چوروك اوق آتدی همیایی یاصلدی
هوای نفس آنی باشدن چیقاردی اوزون صانو[1] لری قیردی قیصالدی
ایکی اوغلن قودی ایزنیقده کیتدی یانده چوق صوفی باشی کسیلدی

سؤال : ایمانله می کیتدی ویا ایمانسزمی کیتدی ؟ جواب : الله بیلیر ، آنکیچونکم بزآنك موتی حالینی بیلمه‌وز نیتی نه‌نك اوزرینه‌در .

نظم

چوروك صوفی دیلی اللهی سویلر کوکلده آلتونی آچه‌یی سویلر
کیمی دیر شیخمز سلطان اولوسر اینانور اوکا زنکی خویلر

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان محمد بروسه‌ده عمارت یاپدی، آکابرقاج پاره کویلر ایستدیکم وقف ایده ، بولدیغی کویلری نه‌صورتله بولدی .

خلق ایتدی ، « سلطانم بودکز کنارنده خیلی کویلر واردرکم مسلمان ولایتنك ایچنده‌در والااستانبولکدر » دیدیلر . صوردی بیلدی ، اوزرینه لشکر کوندردی . بریسی « ککی بوزه » در « هرکه » دن آکارو [2] ، کافری کوردیکم لشکر کلیر حصاری براقدی استانبوله قاچدی . بری دخی « اسکی ککی بوزه » در ، اول جنك ایتدی آنی یغما ایتدیلر آلدیلر، اولرینی مسلمانلره ویردیلر . بری دخی « داروجی = داریجه » در ، اول عهده ویردی آنی دخی عمارته وقف ایتدی . بری « پندك » در ، کافری استانبوله

[1] صانو : خیال ، ظن ، زعم ، شك ، وسوسه ، وهم
[2] آکارو : اوته‌یان ، یوقاری ، اوتوری

طرفدن سماونه قاضیسی اوغلی کم آغاچ دکزینه کیرمشدی ، برقاچ صوفیلر کوندردی ولایتلره ، «کلك شمدیدن صکره کیروپادشاهلق بندر بکامسخردر، سنجاق ایستیان کلسون ، صو باشیلق ایستیان کلسون ، الحاصل هر مقصودی اولان کلسون»، دیدی که «بن خروج ایتدم، بوولایتده بن خلیفه‌یم ، مصطفی آیدین ایلنده خروج ایتدی» دیدی، «اول دخی بنم‌خدمتکارمدر» دیدی. بو شمدیکی صوفیلر دخی ایدرلرکه «بزدرویشلرز» دیرلر. حق ایچون درویش دکلدر ، «شیخمز خروج ایدربزدخی بکلراولورز» دیرلر .

نظم

حقه طالب جهانده آز کشی وار — صوفولرك‌قاموسی‌خودلوت[۱] اومار
قیلور نماز ایدر نیاز حقه — وارر بك قاپوسینه هم تیمار اومار
باشنده دال ویا کنبد کبیوبدر — معانی سویله‌سك دیر قانی حمار
الهی ساکه صیغندم بو حالدن — بو غفلت اویقوسندن جانم اویار
دییه‌سن صوفی تکری حاضر بیل — جوابی دیرکه تکری شیخه اویار
دییه‌سن صوفی کافر اولدك آکاه — یقین ایمانی کفره بیل اویار

باب . — آنی بیان ایدرکه سماونه قاضیسی اوغلی نه اولدی .

آغاج دکزنده خیلی شوکت حاصل ایتدی ، آنکچونکم سنجاقلر وصو باشیلقلر عددی وخیلی تاوجیلر دخی واردی ، وتیمار ارلری‌کم موسی یاننده سماونه قاضیسی اوغلی قاضیعسکرکن تیمار آلیویردی . آدملر دخی واردی کوردیلرکم بونك ایشنده خیر یوقدر، سماونه قاضیسی اوغلینی‌طوتدیلر، سیروزه سلطان محمده کوندردیلر . «مولاناحیدر» دیرلردی عجمدن یکیله بر دانشمند کشی کلمشدی آکا صوردیلر ، «بونك حالی ندر ؟ بو بر دانشمند

[۱] لوت ؛ اطعمهٔ لذیذه معناسنه اولوب فارسیدر

بونلرك بكى دوكون ايلر بونلر بربرينه وارر كليرلر، بنم سفريمه بولنمازلر» ديدى، و«بونلرى سورمك كرك» ديدى. منت بكى اوقوتدى كتيردى، بيله سينجه فابه‌يوره‌سينه كچيردى « قونوش حصارى » نك يوره‌سينده قودى. منتك اوغلى « محمد بك » شمدى قونوش عمارتين ياپدى، وبر كاربانسراى دخى ياپدى.

نظم

تاتار بولمازدى آيران ايچيدى	دره‌لره طاغ وهم يايان كوچيدى
سورلدى كلدى آقين بكى اولدى	كافر قيزى كوزه‌درم قاپايدى
ديديلر منت اوغلى غازى اولمش	غزايولونه بولسه جان آتايدى

باب . — آنى بيان ايدركم سماونه قاضيسى اوغلى قاضيعسكر كن اوغلينك كتخدالسى « يوركلوجه مصطفى » « قره‌برون » ه واروب نه اولديغنى .

سماونه قاضيسى اوغلى كم ايزنيقه كلدى، مصطفى آيدين ايلينه واردى، آندن « قره بورون » ه [١] واردى . اول ولايتده خيلى مرائيلك ايلدى واول ولايتك چوغين كندويه دوندردى اول دخى بونوعه ترتيب قوردى، الحاصل كندويه نجه ديدردى. سماونه قاضيسى اوغلى ايشيتديكم يوركلوجه‌نك حالى ترقى ايتدى، ايزنيقدن قاچدى اسفنديار بكه واردى، آندن كمى‌يه كيردى افلاقه كيتدى . بويكا كلدى « آغاچ‌دكزى » [٢] نه كيردى، والا يوركلوجه‌يله اتفاقى واردى . سلطان محمد خان دخى بايزيد پاشايى اوغلى « مراد خان »ايله بيله كوندردى، واردىلر قره‌بورونده يوركلوجه‌يله بولوشديلر، مبالغه جنك اولندى ايكى طرفدن خيلى آدم قيرلدى، آخر يوركلوجه‌يى پارالادىلر واول ولايتى تفتيش ايتديلر، كيدره‌جكلرين كيدردىلر، بك قوللرينه تيمار ويردىلر. بايزيد پاشا ينه‌مغنيسايه كلدى، « طورلاق هوكال » ى آنده بولدى آنى دخى آنده آصدى . سلطان محمد سيروزه كيتديكم واره « سلانيك » ه دوشه، بو

[١] قره‌بورون : صغله‌ده چشمه قضاسنك مركزى

[٢] آغاچ‌دكزى : وسيع اورمان ديمك اولوب بورادە مؤرخ مقصدى « دلى اورمان » در

کافر صامسونینی ضبط ایتدی . سلطان محمده خبر کوندردیلر کافر صامسونی یانده مسلمان صامسونینی آلمق قولای اولدی . سلطان محمد دخی هجوم ایتدی، مسلمان حصارینه واردی، ایو جنکلر ایتدیلر. آندن سلطان محمد «مرزیفون»ه چیقدی ، آندن صامسونه واردی . حصارك ایچنده اسفندیارك اوغلی «خضر بك» واردی . هانکم سلطان محمد واردی ، خضر بك قلعه‌یی ویردی، کافر صامسونینی بیقدی. هاجز اوغلی [۱] حمزه‌بکه خنکار صوردی. «نیچون بوشهری جنك ایتدیکز بو شهری ویردیکز» خضربك ایتدی : « بزم شهرمزك زندکانیسی بو کافر شهریله ایدی خراب اولدی وسزك الکزه کیردی ، شمدن کیرو بزه راحتلق یوقدر» دیدی، و«سزکله بزم قونشولغمز اوردکله طاووغك قونشولغینه بکزر» دیدی . سلطان محمد خضر بکه خلعتلر کیوردی ونعمتلر ویردی، «یانمده تیمار ایده‌ین» دیدی. خضر بك دخی دیدیکم «قرداشم قاسم یانکده‌در سزکله اولامازم» دیدی ، «زیرا بن آنکله بریده طورامازم» دیدی.

نظم

تبدل اولمغیچون اولدی عالم	تبدل صوکی باقی اولدی آدم
جهانده عارفلر یورت طوتمادیلر	بنم دیمکه قورلدی بو نظام
نظام که عالمه غفلت خاصدر	اولو بدر معدن عقلوکه ارقم

باب . — آنی بیان ایدرکه سلطان محمد صامسونی آلدی ، بروسه‌یه کیدرکن اسکه‌یه اوغرادی .

ولایتلرنده مبالغه تاتار کوردی، صوردی «هی بواولر کیمکدر؟» ایتدیلر «منتبك» کدر دیدیلر. ایتدی «یاقانی بونك بکی» دیدی. ایتدیلر «تاتار « صمغار اوغلی » دوکون ایلدی آنك دوکونینه واردی» دیدیلر. سلطان محمد وزیری بایزید پاشایه ایدر. «تمور ولایتدن تاتاری آلدی کیتدی دیدیلر ، تا بوولایتده

[۱] واتیقان نسخه‌سنده « هاجر اوغلی » صورتنده‌در .

افلاقه یوریدی ، طونه کنارینه واردی آقینجیلری کوندردی . اوتردی « یرکوکی » [۱] یی یاپدی آقینجیلر غایت طویوم اولدی . افلاقك بکی دخی ایلچیله خراج کوندردی ، اطاعت کلی ایتدی واوغلانلرین فاپویه خدمته کوندردی . سلطان محمد دولتله ینه بروسه‌یه کلدی . اسفندیار بك اوغلی قاسم بك ایدر ، «بن کیتمزین قاپوکده خدمت ایدرین سلطانم» دیدی. خنکار دخی اسفندیاره ایلچی کوندردی، ایتدیکم «قرداشم قاسم بکه ولایتکدن تیمار صدقه ایت ، بن دخی ویره‌ین» دیدی، «قسطمونیدن بری « طوسیه »یی و«قلعه‌جك» [۲] ی ویر» دیدی. اسفندیار بك دخی خنکارك وزیری بایزید پاشایه ایلچی کوندردی ، « کرم ایدك، خنکار حضرتلرندن دیلك ایدك کم ، بنم دیرلکم بو قسطمونیدندر بن خنکارك وزیریین ، ایمدی کانغری وقلعه‌جکی نواحیسیله بیله ویردم لطف ایدوب قبول ایتسونلر وبن‌خنکاره ویررین قاسمه ویرمزین» دیدی، آنکچونکم بدبختدر دیدی . خنکار دخی ینه قاسمه‌ویردی تااولنجیه دکین آتاسینه ویرمدی ، آل عثمانك خدمتنده قالدی .

نظم

ندر بوفتنهٔ چرخ غدار ایدنمز آته اوغلینه کندویی‌یار
هوا ییلی جفا برجندن اسر ییقار ملکن اسبابیله دیار
بوبرایکی نفس ویروب آلانلر صورا هرحالنی‌اول نیجه‌طویار

باب . — آنی بیان ایدرکه سلطان محمد بن بایزید خان « صامسون » ی نه صورتله آلدی .

سلطان محمدك اوغلی « سلطاد مراد » آماسیه‌ده اولورکن «کافر صامسونی اوده یاقدی» دیدیلر. روم ایلی بکلر بکیسی « حمزه بك » ی کوندردیلر ،واردی

---

[۱] یرکوکی ؛ هاوج ترلاسی معناسنه‌در ،
[۲] قلعه‌جك ؛ کسکین قلعه‌جك ، کانغریده قضا مرکزیدر

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان محمد لشکر عظیم جمع ایتدی طوغری قره‌مانه توجه ایتـدی . آق شهره چیقدی واردی آق شهردن « ایلغین » ه کیتمك ایستدی . ایشیتدیکم قره‌مان اوغلی چکلدن کلیرمش، سلطان محمدخان قولی بایزید پاشایی قارشی کوندردی چکلده اوغراشدیلر . بایزید پاشا قره‌مان اوغلینی طوتدی ، آندن قونیه‌یه توجه ایتدیلر . «قره‌مان اوغلی محمدبك» اله کیردی ، بیوك اوغلی « مصطفی بك » دخی اله کیردی،صلح ایتدیلر. آق شهری وسیدی شهرینی واوقلغی [۱] وبك شهرینی وسیوری حصاری چام آردی حصاری [۲] نی ونیکده‌یی بونلره ویردی ، تمام صلح ایتدیلر . سلطان محمد قره‌مان اوغلینه خلعت ویردی وسنجاق ویردی، قوليله آت ویردی کوندردی. همین که اوردی اوجینه واردی، آت اوغلانلرینـك اوتاررکن آتینی آلدی ، دیدیکم «عداوتم تاقیامته دکین باقیدر» وخیلی بدبختلق دخی ایلدی .

نظم

قره‌مانده بولنماز طوغری بریار — ولیلر چوق ، بیله قلماش عیار
ایدر قول وقرار عهد وپیمان — ایچرآندلر یلان چوق ایلرانکار
بکی قاضیسی هم شیخی مدرس — حیله‌در ایشلری هم خوار مکار
تکبردر هم فضـولدر قرامان — آنکچون قهر ایدر آنی قهار

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان محمدخان ابن بایزیدخان بروسه‌یه کلوب « افلاق » ه عزم ایتدی .

اطرافك لشکرین جمع ایتدی ، قره‌مان اوغلی دخی لشکر جمع ایتدی کوندردی ، اسفندیار دخی اوغلی قاسمی تکرار کوندردی . دولتله ولایت

---

[۱] اوقلق ؛ قره‌مانده « اوقجی‌اوغلی » عشیرتینك ساکن اولدینی اراضی

[۲] نیکده ملحقاتندن اولوب هرایکی نسخه‌ده « جمازه‌حصاری » ونشریده «جمازی حصاری» صورتنده محرردر .

کافر کوپی واردی آنی تیمار ویرمشدی. هرکره بروسه یه امیر سلیمانك اوغلین کتیرردی عطالرایدردی، قرداشم اوغلیدر دیردی وقیزقرداشینه دخی خیلی نسنه ویرردی.

نظم

الوکه هرنه کیرسه قسمتکدر — وکر راحت وکرچه محنتکدر
دیمه کم اوغلم اولسون طوته یرم — نصیب اولماسه آنجق نیتکدر
دمنده فرصتی سن کچورمه — که ییله ویرمه بوعمری نعمتکدر

باب ۰ — آنی بیان ایدرکم سلطان محمد بن بایزید خان قرداشی موسایی کیدردی، آندن نیه مشغول اولدی.

چونکم قره‌مان اوغلی بونك کبی مهمل حرکت ایتدی. سلطان محمد ایشیتدی بروسه یه کلدی واسفندیاره ایلچی کوندردی، «یاسن کل یااوغلانلرکدن برینی لشکریمه کوندر، والا حاضر اول اوشده واردم» دیدی. اسفندیاردخی اوغلی «قاسم بك» ی ایلچی ایله بیله کوندردی، وبویکا سلطان محمد کرمیان اوغلینه‌ده ایلچی کوندردی. «ایمدی قره‌مان اوغلینك اوزرینه واررین سنك دخی بنمله دوستلغك وارسه سن دخی کله‌سن» دیدی، «سیدغازی [۱] دن طوغری کیتسم کرکدر» دیدی، «ویاخود لشکریمه آزوق [۲] کوندر، ویاخود حاضر اول» دیدی. کرمیان اوغلی دخی «لشکرمله وارمین وهم لشکرینه آزوق کوندرمین» دیدی وهم اویله ایتدی. تاخنکار اول مملکته واروب کلنجه کرمیان اوغلینك سورکونی [۳] اکسیك اولمدی دائم کلدی.

نظم

ایودر دوستلق ایتمك خانلر ایله — مدارا ومحبت آنلر ایله
یابری هروجهله سوز قبول ایت — قولاغك دینج اوله هم آنلر ایله

[۱] سیدغازی: کوتاهیه ملحقاتندندر.
[۲] آزوق: ذخیره، بیه‌جك
[۳] سورکون: ارسالات، سوقیات

خرابه‌سینه واردی . کندینك قاضیعسکری « قاضی مرسل » ایتدی ، « بکم کل‌بن دعاجکی کوندر وارەین‌عثمان اوغلیله سزی بارشدیردین» دیدی .قره‌مان اوغلی ، «هی نه سوزدر البته اول بنم اوزریمه کلیر آنکله حقلاشیرز» دیدی .
سنه ٨١٦ بوماجرانك تاریخی هجرتك سکز یوز اون آلتیسنده واقع اولدی .

نظم

عدوکم کلسه کیتسه اولسه مغبون — اولەحالی‌اولەشادی اولەمحزون
آنك کوکلی قراکلغی یترلس — سنك طالعك حق ایتدی میمون
یوزی کوکلی قرامانك قارادر — قراکولقده‌قالدی خورومغمون

باب . — آنی بیان ایدرکم سلیمان‌که الله رحمتینه واردی ، اوغلینی‌که استانبوله ایلتدردی نه اولدی .

سلطان محمد کم قرداشی موسی ایله قاوشورکن استانبول تکفوری امیر سلیمان اوغلینی آلمازلاندی . یعنی سلطان محمدله عهد وپیمان واردی ، آنکچون اوغلانی [١] قبول ایتمدم دیمك ایستر . اوغلان استانبولدن چیقدی افلاقه کیتمك ایسندی. « قرن اوواسی » [٢] نك آقینجیلری هپ یانینه واروب «کل بری بز سنکله اولورز» دیدیلر ، آلدیلر نیکبولی‌یه ایلتدیلر. سلطان محمده خبر اولدی اوغلانك اوزرینه یوریدی یانینده اولان آقینجیلر طاغلدیلر قاچدیلر ، اوغلانك لالاسی واردی . « ترزی باشی زغنوس » [٣] دیرلردی ، اول اوغلانی طوتدی . سلطان محمدك الینه ویردی ، سلطان محمد دخی کوزلرین چیقارتدیروب بروسه‌یه کوندردی ، کندی دخی آردنجه بروسه‌یه کلدی . امیر سلیمانك برقیزی واردی ، برسنجاق بکینه ویردی . اوغلانه‌دخی ایوتیمار ایتدی ، آقحصاردیرلردی آنك نواحیسنده « چارطاق کوبی»دیرلر بر

[١] اوغلان ؛ شهزاده معناسنه‌در .
[٢] قرن اوواسی ؛ قریناباد
[٣] زغنوس ؛ ترکجه اولوب برنوع طوغان‌دیمکدر.

نظم

قدیمدن توره‌در قرداشه قیمق　　آتایی آنایی غصه‌لی قومق
قابل کم هابله قیدی ازلدن　　عادت اولدیکه خانلر بوکا اویمق
عیسایه موسی و امیر سلیمان　　ایشیتدك بو توره اهلیدر احمق

سلطان محمدك تخته کچمسی وبونك تاریخی هجرتك سکز یوز اون آلتیسنده ٨١٦ سنه واقع اولدی .

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان محمد روم ایلینده قرداشی موسی ایله مشغول ایکن بو طرفده قره‌مان اوغلی بروسه‌یه نه صورتله کلدی .

قره‌مان اوغلی هجوم ایتدی یوریدی « سیوری حصار » ه کلدی ، آنکچو- نکم کندی النده ایدی . درت یانین بیقه‌بوزه حرامیلك ایده بروسه‌یه کلدی. « حاجی عوض پاشا » دخی بروسه‌نك صو باشیسی ایدی . قره‌مان اوغلی کلدین بروسه‌نك خلقینی اوقودی ، « مسلمانلر پادشاهمز روم ایلینده قره‌مان اوغلی کلیور یراغی اولان کشی حصاره کیرسون ، وآنك کم حصاره یراغی یوقدر حصارده حبس اولسون » دیدی ، وهم دخی اویله ایتدیلر. قره‌مان اوغلی کم بروسه‌یه کلدی . شهری اوده اوردی ، حصاره جنکه باشلادی ، مبالغه‌جنکلر اولندی . آخر دیلدیکم بیکار باشی صویین حصارك طشره‌سندن کول‌ایله‌مش ایدی . دیلدیکم اول کولك صویینی کسوب قوروده‌لر ، بروسه قاپوسینك طشره‌سندن لغم اوردیلرکم کولك صویینی کسوب یانده‌کی دره‌یه آقیده‌لر.حاجی صو باشی طویدی ، حصاردن چیقدی لغمجیلری قیردی . قره‌مان اوغلینك اول امیدی دخی کسیلدی ، اوتوز بر کون جنك اولندی . کاه کاه حصار خلقی حصاردن چیقاردی ، خیلی آدملرآلیردی کوتورلر قره‌مان اوغلی قارشوسنده حصاره آصا قورلردی . بونلر جنکده ایکن ناکاه بر کون‌قابلوجه عمارتینه موسانك نعشی کلدی ، قره‌مان اوغلی واردی نعشی کوردی ، همان او کیجه قاچدی . کرماستی یولندن طولاندی حمید ایلیندن کچدی کندی

آ کا اعتماد ایدردی ، زیرا قوکشویدی . فضل‌الله‌واردی ، تکفوره نیسه سویلدی عهد وپیمان ایلدی ، کلدی خبر ویردی . سلطان محمد دخی کوچدی چیقدی ، فقیر کوره قالدم اورخان امامی اوغلی « یخشی‌فقیه » ك [۱] اونده خسته اولدم کیوه‌ده ، مناقب آل‌عثمانی تاییلدیرم خانه کلنجه امام اوغلیندن نقل ایدرین . سلطان محمد کم « یوروس » ه [۲] قوندی ، استانبول تکفوری کیلر کوندردی ، سلطان محمدی روم ایلینه کچیردی . موسی ایشیتدیکم سلطان محمد کندویه کلیبورر ، همان ادرنه‌دن قالقدی لاس ولایتینه یاقین واردی . سلطان محمد واردی اینجکزه قوندی ، « اوره‌نوز اوغلی علی بك » آنده‌کلدی ، اینجکزدن کوچدیلر ، اوکون « میخال اوغلی یخشی بك » کلدی . میخال اوغلی خود موسانك بکلر بکیسیدی کندی کوندردی. الحاصل ادرنه‌یه‌واردی وجمیع بکلر قاچدیلر سلطان محمده کلدیلر . موسانك یانده آقینجی [۳] آنجق قالدی . صماقو [٤] ده اوغراشدیلر ، موسی قاچدی آتی چاموره دوشدی ، کندینك برقولی واردی « ترزی صاروجه » [٥] دیرلردی ، موسانك آتینك سکیرین چالدی ، موسایی سلطان محمده کوتوردی . آقشامن چادرده مصلحتی نیسه کوردیلر ، اول کیجه بروسه‌یه ده‌سی یانینه کوندردیلر . میخال اوغلینی دخی توقاده « بدوی چار طاغ » ه کوندردیلر ، سلطان محمد آیده‌بیك آچقه علوفه ایتدی . سماونه قاضیسی اوغلینی دخی قزیله ایزنیقه کوندردی ، سلطان محمد آکا دخی بیك آچقه علوفه‌ایتدی . موسانك قولی « عزب بك » قاچدی افلاقه کیتدی . روم‌ایلی سلطان محمده اطاعت ایتدی ، اطرافك بکلرینه ایلچی کوندردیلر .

---

[۱] یخشی‌فقیه ؛ ابن‌الیاس

[۲] یوروس ؛ اسکدار لواسنده ، مرکزی بکقوز اولان برقضادر . یوروس قلعه ؛ یوشع طاغی جوارنده برخرابه‌در .

[۳] آقینجی ؛ آقینه مأمور باشی بوزوق ؛ سابقده نیکبولینك مالفوج اوغلی عسکری ، یغما کر اوجاغی

[٤] صماقو ؛ تیمور قالخانه‌سی دیمکدر

[٥] عالیده « صاروجه »

بك » ی بکلر بکی ایتدی ، سماونه قاضیسی اوغلی [۱] نی قاضیعسکر ایدندی ، وهرسنجاغی کندینك برقولینه ویردی . امیر سلیمانك دخی براوغلی وبرقیزی واردی ، قاچدیلر استانبوله کیردیلر . ویدین عاصی اولدی ، موسی یوریدی هربرینی ضبط ایتمکه باشلادی . ینه ویدینی آلدی ، یاننده « مَطَر » ی دخی آلدی . لاس ولایتنه یوریدی « اُنجه‌بولی » یی آلدی . طورمدین آقینلر ایدر اولدی . کاه کاه استانبوله دخی سکردردی قاپوسین دخی یاپدردی ، کلدی سلوری‌یه دوشدی بونکله جنك ایدرکن کورشاه ملك مدارا ایله قاچدی استانبوله کیردی . موسی حیله‌یی طویدی ، کوچدی ینه ادرنه‌یه کلدی ، منتظر اولدیکم چرخ نه صورت کوسترہ .

نظم

موسی‌نك همتی بوکم طوته جمله عالمی — تقدیر حقدر ایدرکن تدبیر آدمی
مالك‌الملکدرکه‌دوزدی‌هم‌اول‌بوزار — برقولینه ویرمدی حق جمله عالمی

باب . — آنی بیان ایدرکم سلطان محمد دیلرکه قرداشی موسایله بولوشه ، بوولایتی چکشه‌لر دولت قنغیسنك‌سه آنك اوله .

سلطان محمد وزیری «بایزید پاشا»یه ایدر ، «روم‌ایلینه کچمکه تدارك ایدك» دیر . کورشاه ملك‌کم موسادن قاچوب استانبوله کیردیکی وقتن آندن سلطان محمده کلدی . بایزید پاشا ایدر ، «سلطانم شاه ملك بکی اوقویه‌لم کورهلم اول نه‌دیر» . اوقودیلر کلدی ، «روم ایلینه کچمك ایسترز تدبیر نه‌در ؟» دیدیلر . شاه ملك ایدر ، «استانبول تکفورینه ایلچی کوندرك کم آندن غیری یردن کچمکه چاره یوقدردیدی» . زیرا کم کلیبولی موسانك النده ایدی . « ککبوزه » قاضیسی « فضل‌الله »ی [۲] ایلچی کوندردیلر . آنکچونکم استانبول تکفوری

[۱] ملا بدرالدین محمود
[۲] قاضی فضل‌الله ؛ فن طبده مهارتی اولان بو ذات بالاخره وزیر اولمشدر .

سلیمان ایشیتدیکم موسی روم ایلینه کچدی ، دخی واردی ادرنه‌یه صحبته مشغول اولدی . روم ایلینك بکلری بیلدیکم موسی روم ایلینه کچدی افلاقه کلمش خبر کوندردیلر . کل‌کم قرداشنك بکلکدن صفاسی یوقدر ، زیرا که صحبتدن الی دکمز کیجه‌ده وکوندوزده . موسی بو خبری ایشیتدی ، سوردی سلستره‌یه کلدی ، آندن کچدی روم ایلینك تاوجیلری [١] وتیمار ارلری وجمیعی موسایه واردیلر . طوغری ادرنه‌یه سوردی . امیر سلیمانه خبر کلدیکم قرداشك موسی ایرشدی ، جمیع روم ایلی آکا دوندی دیدیلر . امیر سلیمان دخی مخمور یاتوردی کوچله قالدردیلر ، ایدرکه «بنم مملکتمده کیمك نه‌حکمی وار وکیم نه‌ایستر» دیر . همین بویله دینجه هی موسی کلدی دیدیلر ، قاچدی بر کویه دوشدی ، او کویده الله رحمتینه واردی . صکره موسی اول کویلری اوده اوردیکم سز بنم قرداشمی نیچون اولدردیکز وقرداشمده نه ایشکز واردی دیو .

نظم

غروری منصبك یولدن چیقاردی — سوینوب آلدیغك ایلدن چیقاردی
نه ایتدك خلقه کم یوزین چویردی — سونلر جمله کوکلندن چیقاردی
شراب وچنك وچغانه هم ساز — مصاحبك اولان باشدن چیقاردی

سنه ٨١٣ و بونك تاریخی هجرتك سکز یوز اون اوچنده واقع اولدی .

باب . — آنی بیان ایدرکم روم ایلی تمام موسانك النده اولدی .

سنجاق بکلری وتیمار ارلری کلدیلر اطاعت ایتدیلر ونواحیسنده اولان کافر بکلری ینه عاصی اولدی ، وبوطرفدن سلطان محمد ایشیتدیکم قرداشی امیر سلیمان الله رحمتینه وارمش وقرداشی موسی تخته کچمش . سلطان محمد سوردی بروسه‌یه کلدی ، بروسه قومی استقبال ایتدی ، تخته کچدی اوطوردی ، جمیع امیر سلیمان حکم ایتدیکی یره اول دخی حکم ایتدی . ایمدی بویکا روم ایلینده موسی کورملم نیلر «کور شاه ملك» ی وزیر ایدندی ، «میخال اوغلی محمد

[١] تاوجی ؛ تیمارجی

آلتی اوغلی قالوب بشی معلوم بری ناپدید اولمش ایدی . « امیر سلیمان » و « محمد » و « موسی » و « عیسی » او کوچوجك سرایده قالمش ایدی ، ناپدید اولان « مصطفی » در . امیر سلیمانی ، علی پاشا اینه بکی صو باشی وحسن آغا آلدیلر روم ایلینه کیتدیلر . سلطان محمد کیرو آماسیه‌یه کیتدی . موسی، بروسه‌یه کلدی . عیسی، قره‌سی ولایتنده بری برینی قووب [1] یورردی. آخر موسی عیسایی کیدردی ، کندی بروسه‌ده اوطوردی . امیر سلیمان قیز قرداشی « فاطمه خاتون » در . وکیجی قرداشی کم « قاسم » در ، آنلری استانبولده رهن قودیکم هیچ یاغیلق اولمیه . آخر امیر سلیمان کیرو روم ایلینه کچدی . سلطان محمد ایشیتدیکم قرداشی امیر سلیمان تخته کچمش وبونك تاریخی هجرتك سکز یوز بشنده واقع اولدی .

باب . — سلطان محمد ایلچی کوندردی .

ایتدی امیرم سلیمان صاغ اولسون آتامز کیتدیسه امیرم بزه آتادر دیدی . ایکی آت پیشکش کوندردی . امیر سلیمان دخی برنیجه اوغلان وجاریه‌لر کوندردی ، سلطان محمد قبول ایتدی . امیر سلیمان قره‌مان اوغلینه ایلچی کوندردی ، قرداشم موسایی قویویرمککم سزکله غایتله ایو دوستلق ایده‌ین دیدی . موسی بیلدیکم قرداشی قره‌مان اوغلیله بارشدی ، قره‌ماندن قاچدی اسفندیاره واردی . امیر سلیمان بروسه‌ده ایدی ، ایشیتدیکم قرداشی موسی اسفندیاره وارمش ،اوزرینه توجه ایتدی یوریدی کوینوك یانده برصوکنارنده قیشلادی و اوران کوچدی .اول مقامك آدی « بك قاواغی » اولدی ، آنکچو- نکم دائم امیر سلیمان اول‌قاواق دیبنده صحبت ایدردی ، و اول آراده‌اسفندیارله دخی بارشدی . آندن کوچدیلر ایزنیقه کلدیلر، ایزنیقده ینه صحبته مشغول اولدیلر . اسفندیار دخی موسایی سینوبدن کمی‌یه قویدی افلاقه کوندردی . امیر

[1] قوومق ؛ تعقیب ایتمك .

نظم

کافر ایتمز ایتدیکی ایشی — که نلرچکدی آنده ارککله دیشی
شریعت اهلینی طورماز قیراردی — بیلنمزنیدی طوتدیغی توشی [1]
خانقاه مسجد مدرسه بیقدی — کچیردی آیدین ایلینده اوقیشی
تمورك ظالمی چوقدی عالم ایچره — کداویله ظالمی کورمدی هیچ برکشی
آیاغی باصدیغی ایللر بیقلدی — یکیدك قوجه‌نك قالمدی توشی

وهرولایتی کندی بکلی بکینه ویردی . ولایت عثمانی تاتاره ویردی . بایزیدخان ایشیتدی ، تمور کوچ اوزرینه کیدرکن بایزید خانه کاه کاه سلام ویرردی ، بایزیدخان تموره ایدر ، تمور بك سندن بردیلکم وار ، تمور ایدر هرنه دیرسك قبول ایتدم . بایزیدخان ایدر ، تاتاری بوولایتده قومه آل بیله کیت دیدی . تمور ایدر ، قبول ایتدم قاچانکم « سمرقند » دن سنی کیرو کوندرسم کرکدر ، تاتار سنی کیرو ولایتکه کتیره دیر . بایزید خان ایشیتدیکم سمرقنده کیده‌جکن ، همان کندو مصلحتنی کوردی . قاچانکم تمور کوچدی کندی ولایتنه توجه ایتدی . تاتارك جمیعسین سوردی . قیر شهرینی وسیوری حصاری وبك بازارینی قره‌مان اوغلینه ویردی . قسطمونی وکانغری وقلعه‌جکی ینه اسفندیاره ویردی . بایزیدخان اولمشدی ، تموراومارديکم بایزید خانك اوغللرندن بری کندویه کلیدی . بایزید خانك ولایتین آکا مقرر ایدیدی ، کوردیکم کیمسه کلمدی ، آنکچون قره‌مان اوغلینه ویردی ، وهم قره‌مان ولایتندن چیقدی کیتدی وبو ماجرانك تاریخی هجرتك سکز یوز درتده واقع اولدی . ٨٠٤

باب . — آنی بیان ایدرکم بایزید خانکم الله رحمتینه واردی قاچ اوغلی واردی وهم آنلر نه اولدی .

---

[1] توش ، طوش ؛ مسلك ، مشوار ، یول

خاتم آته بین دیدیلر. ایدر « هی قالتاقلر [١] بن آته بینوب نیه واره‌ین دیر ، پادشاهلر حرکت ایتمك جائز دکلدر » دیر . یوریدی چادر قاپوسینه کلدی ، بایزید خانی دخی آتدن ایندردیلر ، تمور قارشو واردی کورشدیلر، ایکیسی برخالینك اوزرینه اوطوردیلر. تمور چاغردیکم لشکر شمدنکیرو اوطورسونلر دیدی ، والا هرکشی کندی قزانجنده حرام حلال دیمز دوشیرردی .

نظم

ایکی کوتروم سبب اولدی فساده [٢]	وهم ابلیس صفا ویرر حساده
فساداودینه یاندی روم وشامی کور	نه ایشلر ایشلدر اولدی شوراده
وکرچه یوصانع مصنوعیدر	سبب بوایکی کوتروم بوآراده
بولارك اویدیغی نفس وهوادر	عاشقی وار اویمه سن بومراده

سؤال : ای درویش ! سن خود اوجنکده بیله دکلدك ، یاماجرایی کیمدن نقل ایدرسین؟ جواب : بروسه‌نك برنائبی واردی واول بایزید خانك صولاغی ایدی ، اول وقتکم خانی طوتدیلر اول دخی بیله ایمش ، بایزیدخانکم الله رحمتینه واردی اول دخی بیله ایمش . فقیر دخی آکا صوردم ، تمور بایزید خانی نیجه صاقلادی ؛ ایتدی تخت روان قفس کبی ایکی آت اورته‌سنده ، هروقتکم کوچرلردی کندویی اوکنجه یوریدرلردی . قاچان قونسه‌لر کندی چادری اوکنده قوندررلردی . اول قوجه نائب کم دیرین ، سلطان محمده واردی ، سلطان محمد آماسیه حصارینك دیزدارلغین [٣] ویردی . قاچانکم پیر اولدی « سلطان مراد » آنی بروسه‌یه کتیردی نائبلکین ویردی فقیر بوحکایتی آتدن ایشتدم .

---

[١] قالتاق : عارسز ، ادبسز ، حیاسز .
[٢] ایکی کوتروم : تیمور ایله اسفندیار اوغللرندن کوتروم بایزید
[٣] دیزدار : قلعه‌آغاسی

بايزيد خان اوچ اوغلين دخى بيله آلمش ايدى . « امير سليمان » آيدين ايلى سنجاق بكى وتكه سنجاغى بيله و « سلطان محمد » « آماسيه » لشكرى وجميع روم لشكرى بيله جمع ايتدى ، تاتار وغيرى لشكر كندويله بيله يوريدى . آنلر دخى انكوريه واردى . تمور بدبخت دخى كلدى پنجشنبه كونى صباح تمور قوندى . بايزيد خان ايكنديده قوندى . بربرينه قارشو تمور خندق كسدى جمعه كون اوطوردىلر ، جمعه نمازى قيلندى . سلطان بايزيد سنجاقلرى چوزدردى وكوسلر چالندى . صف بر صف آلايلر باغلاندى . همانكه مقابل اولديلر تاتار خاين كم طهرتن كندى بكلرى اوغلى ايديكم اول « ارطوغان » ك قرداشى اوغليدر ، كرميان لشكرى كرميان اوغلينه دوندى . الحاصل هر ولايتك لشكرى كندى بكلرينه دوندىكم آنلر تموره وارمشلردى . ويلاق اوغلى چريسى بيله ايو جنك ايتديلر ، وكوردىكم هر طرفدن قولايلى قولاينه كيتدى اوغلى « مصطفى » آتدن آيرلدى ناپديد اولدى . امير سليمان دخى باشلرين آلديلر چيقديلر . سلطان محمد آماسيه لشكرين آلدى آماسيه يه كيتدى . بايزيد خان قاپوسى خلقيله قالدى « صولاق قره جه » [١] ديرلردى بر قولى واردى ايدر ، « قانى اول كوكنديكك اوغلار ، واول سنجاغك بكلرى ، يا اول سرخوش وزيرك نه خوش يولداشلق ايتديلر سكا » ديدى ، « آچه يى خرج ايتمزدك خزينه يه قويارديك اوغلانجقلرم رزقيدر ديردك ديدى . بايز خانه بو سوزلر غايت كوچ كلدى ، « بكا منتمى ايدرسز » ديدى آتينى تپدى ، قولك آراسندن چيقدى . بيله سينجه بر قاچ يايا اوغلان وبر قاچ صولاق واردىلر . چغتايك آلايين برى برينه اورمغه باشلادىلر . كرميان اوغلى كوردى ايدر ، هى جنك ايدن بايزيد خان كنديدر ديدى . فى الحال آدملر اوشديلر ، آتينك درت ياننده صارلديلر طوتديلر تموره كوتوردىلر آتندن ييقمديلر . تمور چاغردىكم آتندن ييقماك دير ، بنم قولتوغمه كيرك دير . چادرده اوطورمش ايدى ، قولتوغنه كيردىلر

[١] صولاق ؛ ركاب مأمورى كانكش ، سابقده ٦١ ، ٦٢ ، ٦٣ ، ٦٤ نجى بولوك خلق .

تمور دخی « سیواس »ه کلدی ، جنکه باشلادی لغم اوردی باروسینی بیقدی ، خلقینی اسیر ایتدی . بونلرهکم بوحال واقع اولدی ، مصر لشکری حلبه کلدی دیو تموره خبر کلدی . تمور دخی شامه توجه ایتدی ، واردی حلبه چیقدی. حلبك یانده « مرج دابق » یازوسنده اوغراشدیلر ، مصر لشکری صیندی ترکمان خائن اولدیغی سببدن ، سلطان قاچدی . تمور حلبه واردی ، حلب خلقی حصاری ویرمدی ، مبالغه آدم قیرلدی ، حصاری آلدی ، ظلم کمالنده اولدی ، زیرا تمور اعظم اشرادن ایدی . آندن « حما »یه واردی ، آنی دخی حلبدن بدتر ایلدی . آندن « حمص »ه واردی ، حمصده مزارلر کوردی ، صوردیکم بونه مزارلردر . ایتدیلر رسول الله صلی الله علیه وسلم اصحابلرندندر « خالد بن ولید » دیرلر بوولایتی فتح ایدن بودر وبری دخی « کعب الاحبار » وبری دخی « عمر بن منذر » در ومزارلرکم کوررسین جمیعسی حضرت رسولك اصحابندندر دیدیلر . حمصك خلقینی اسیر ایتمدی والا خلقینه مال صالدی ، مبالغه مال آلدی . آندن « بعلبك »ه واردی ، یغمایتدی . شامه واردی ، حصاری آچمادیلر ، برنجه کون ایوجنك اولندی ، شام طرفندن چوق آدم قیرلدی ، آخر یغما ایتدی . یزیدك مزارینی بولدی سوکا کلرینی [۱] چیقاردی یاقدی ، مزارینه نجس طولدردی . اکثر قهری اوشهره یزید یاقین یاتدیغیچون ایدی . آندن سوردی بینه « قره باغ »ه چیقدی ، قیشی آنده قیشلادی . یازکم اولدی رومه توجه ایتدی ، ارزنجانه کلدی اسفندیار قارشولادی ، تمورله بیله کلدی . « صاروقامیش » ده ایکن بر کیجه سیوشدی دستور آلمادن قاچدی قسطمونیه کلدی . تمور « انکوری »ه یوریدی . بو طرفدن بایزید خان اولکی تدبیرك اوزرینه کم کندی ولایتندن ، غیری ولایتدن لشکر چیقاردی وهم « سراخور » [۲] دخی چیقاردی ، تااستانبولدن دخی بیله چیقاردی . روم ایلندن سراخور چیقارمق بایزید خاندن احداث اولدی ، وزیری علی پاشا مباشرتیله . و هم

[۱] سوکاك : کمیك

[۲] سراخور : زبانزدی صلاخور ، سلاحشور

چری ویرك دیر . ایمدی سزلر بونی قیله‌مازسکز ، توره‌درکم سزی اینجیدرلر. ایمدی بوسزك سوزیکز یلان ویا کرچك بولغای [١] وکرچکسه خانلره بونك کبی‌نسنه لایق دکلدر ، وکر سز یلان اولاسز سزلره دخی لایق اولمیه‌کم خانلره تهمت ایده‌سز ، هله ایلچی کوندره‌ین‌که خان دخی ندر . بویکادن کرمیان‌اوغلی ایدر ، خانم بزم حالمز ایکیدن خالی دکل ، یا کرچك‌ویاخود یلان وا کرکرچك اولورسه‌مرؤت‌سنکدر وا کر یلان اولورسه پادشاهلره خود فتح ولایت‌عادتدر. پس کرمیان اوغلینك سوزینه ایلچی کرکدر دیدیلر ، ایلچی یاراغین ایتـدیکم کوندره‌لر . ایشیتدیکم « سلطان‌احمد » [٢] و«قره‌یوسف» [٣] شاهك‌حبسندن قاچمشلردر بیلدیرم خانه وارمشلر ، تمور دخی ایلچیسنه صبر ایتدردی تاشوکا دکینکم بوایکی بکلری بیله‌کم خانك یانده طوررمی یا کیدرلرمی . سهل وقت طوردیلر وکیتدیلر تمور دخی ایلچیسنی کوندردی .

سؤال : یا اول بکلر آنده‌یکن ایلچیسنی نیچون کوندرمدی ؟ جواب : تمور اویله صاندیکم بوبکلر واره‌لر بیلدیرم خانی کندینك اوزرینه کتیره‌لر . کوردیکم کندینك تصور ایتدیکی دکلش ، ایلچی کلدی وارمغانینی چکدی . بایزیدخان بوکاغدینه وارمغانینه هیچ التفات ایتمدی وکندی ضربلو برکاغد یازدی ایلچینك الینه ویردی ایلچیکم کیتدی ، بایزیدخان وزیرلرینه ایدر تیز یراغ ایلك تمورك اوزرینه کیده‌لم دیدی ، آنی ولایتندن بری چیقارمازن دیدی . علی پاشا ایدر ، دولتلو سلطانم نه حاجتکه لشکریمزه زحمت ویره‌وز ، قویالم کلسون ولایته کیرسون شـویله قیرالمکه آنلری ، کندی ولایتلرینه خبرلرین ینه بز کوندره‌لم . بکلر بورأیی بکندیلر ، بایزید خانی کندی رأینـه قومادیلر ، لشکر جمعنه مشغول اولدیلر . تمور آندن یوریدی . بایزیدخان ویلاق اوغلینی وکندی لشکرینی روم‌ایلینه [٤] جمع ایتدی حاضر اولدیلر .

---

[١] بولغای : اوله . بولق : اولق
[٢] بغداد حاکمی سلطان احمد جلایری
[٣] قره قویونلی حکمداری
[٤] سیواس ولایتینه

«اسبلی» حبسندن وزیرکن قاچدی ، آیوجیلره ، مایمونجیلره اویدی تموره واردی . منتشه اوغلی صاچن صقالن یولتدی اشق اولوب واردی . آیدین بك اوغلی چرچیلك ایده واردی . اسفندیار ایلچیسیله طهرتن نوکر اولوب بیله واردی. همان بونلر کم تموره واروب حاللرین عرض ایتدیلر وهم یالواردیلر، ایتدیلر ای صاحبقران ! بزه مرحمت ایله غایت مظلومز دیدیلر . اکثر تحریك ایدن طهرتن وکرمیان اوغلیدی. ایمدی بونلرك سوزی مفید اولدی ، تمور بدبختی کندیلرینه اویدردیلر .

نظم

شکایت ، طعن ایتمه ایلمه سن — سبب اولدك هلاك اولدی نجه تن
اوغل، تیز ، قوم ، قرداش آیروق — بولامز خلقیمز کیمیه جك پلاس
او نوتدیلر قامو وارلقلرینی — دیلر هب تکریدن بر باش خلاصی
دیدیلر بزکناه ایتدك آکا — دکلدر برقیلمز اوکا عاصی
قومادی بر قره پول الیمزده — کدابیلر ویرر بزه پیاسی [١]
ینه بیك درلو دفتر ظاهر اولدی — ازل تقدیر نه یازدیسه او اولدی
دوشندی عالمه ظلم وضلالت — مطیعلر جمله حقه ناظر اولدی
قارشدی مرداره مسمل [٢] سچیلمز — یمکه ایت چغاطی [٣] حاضر اولدی
تمور ملعون تکبرلك ایدلدن — نجه آلتون کوموشلر باقر اولدی

جواب : تمور ، بکلره ایدر بویلدیرم بك خود غازی بکدر دیرسز ، دیرسزکه بزم کناهمز یوقدر دیرسز . خانلر خود کناهسز کیمسه یی اینجیتمزلر وهم سببلری دخی نجه واردر . بری بوکم سزدن یاردیم دیله دی . بری دخی ایدر کلك بکا طاپوقلك دیدی اوله . بری دخی ایدر بن غزایه واررین بکا

[١] پیاسی : پیه‌سی ، آزیجق پیه‌جك
[٢] مسمل : صحیحی بسمل، ذبحه
[٣] دعوتلی معناسنه اولمق :

باب . — آنی بیان ایدرکم صاروخان ایلی نك کوچرخاقی واردی. «منمن اووا» سنده قیشلاردی . و اول اقلیمده طوز یاساغی واردی . آنلراول یاساغی قبول ایتمزدی .

بایزید خانه بیلدردیلر ، اوغلی ارطکروله خبر کوندردی . اوکوچراولری اوکات [١] ضبط ایله یارارقوللرینه ایصمارلایه‌سن « فلبه » یوره‌سینه کوندره‌سن. ارطکرول دخی آتاسینك سوزینی قبول ایتدی ، اول کوچر اولری فلبه یوره‌سینه کوندردی . شمدیکی حینده « صاروخان بکلو » کم دیرلر روم ایلنده. پاشا یکیت بك اول قومك اولوسیدی ، اول زمانده آنلرله بیله کلش ایدی .

نظم

قونودر پادشاهلره سورکون ایده	که یعنی بو داخی ایل معمور ایده
و کرچه خلق اینجینور اول سفردن	بو تکری تقدیری در دخی نه
کوزت تقدیرینی خوش مطیع اول	اول راحتدر نصیبم بونده

سؤال : بایزید خان کم ملاطیه‌یی آلدی . و اول ولایتلری کیملردن آلدی؟

جواب : ملاطیه‌یی ترکماندن آلدی . دیوریکی‌یی کورندن بری ترکماندن آلدی ، بونلر دخی قدیم پادشاه دکلدی ، آرتندن [٢] صکره بونلرك اول ولایت اللرینه کیردی حکم ایتدیلر . قاچانکم بایزید خانه تمور ورطه‌سی واقع اولدی . مصر سلطانی سببیله ینه یرلی یرینه واردی ، اول وقتدن بری بونلره مصرلی حکم ایدر اولدی .

سؤال : یا اول روم ولایتندن بایزید خاندن قاچانلرك حالی نه اولدی ؟

جواب : بعضیسی تموره واردی ، طهرتن و کرمیان اوغلی آیدین اوغلی اسفندیارك دخی ایلچیسی بیله‌واردی ، بونلرك هربری بر نوعله . کرمیان‌اوغلی

[١] اوکاتمق : اصلاح ایتمك .
[٢] هر ایکی نسخه‌ده بویله‌در .

باب — آنی بیان ایدرکم بایزید خان « آماسیه » یی و « سیواس » ی نه صورتله آلدی .

آماسیه‌یی بایزید خانه کندی اختیاریله ویردی صاحبی . اول جینده « قاضی برهان‌الدین » آماسیه‌نك صاحبین اینجیتمش ایدی . بایزید خانك تصرفنده ایکن قاضی برهان الدین الله رحمتینه واردی ، اوغلی کوچوجك قالدی وبر قیزین دخی « دلقادر اوغلی نصرالدین بك » ه ویرمشدی . برهان‌الدینك اوغلینی نصرالدینه کوندردیلر ، آنکچونکم ولایتك اعیانلری بایزید خانه آدم کوندردیلر . بایزید خان سوردی سیواسه کلدی ، هپ ولایتك اعیانی قارشو کلدی ، قانون پادشاهی نیسه اولدی . بایزید خان دخی سیواسی اوغلی امیر سلیمانه ویردی . یوریدی « ارزنجان » ه واردی ، بکی اطاعتله قارشو کلدی ، بایزید خان دخی ینه یرنده قودی . عورتنی و قیزینی بروسه‌یه کوندردی. خان دخی « ملاطیه » و « لارنده » یی و « دیوریك » ی آلدی ، آندن « بهسنی » یی آلدی . الحاصل اول ولایتی فتح ایتدی طورمدی ینه بروسه‌یه کلدی . ارزنجان بکی « طهرتن » ی ینه ارزنجانه کوندردی . خورنده‌سن بروسه‌ده آلیقودی

نظم

ندن دوستلق اومارسن بو الکدن[۱]	آیراسن بنی سودك اشمدن
بنم راحتم اولمیه بو جهانده	که یوللر کوزله‌یم یاز و قیشمدن
سبب سن اوله‌سن بو فرقتیمه	نه طوغرولق اومارسن بو دشمندن
بایزید ، طهرتندن دوستلق اومه	که ایدر ، سن آیردك یولداشمدن
جهان بو نوعه صورت طوتمه‌مشدر	که آنی قاره طوپراق ایتمه‌مشدر

بو فتحك تاریخی هجرتك یدی یوز طقسان سکزنده واقع اولدی . ۷۹۸ ه

[۱] و اتیقان نسخه‌سنده « اشکدن » صورتنده‌در .

واردیلر ایتدیلر کلك آرپه، صمان صاتك‌دیدیلر. آنلرده برقاچ آدم کوندردیلر کوره‌لم سوزلری کرچکمیدر. کلدیلر بایزید خانه خبر ویردیلر، خان دخی بر قاچ قول کوندردی‌کم صاتسونلر کیمسنه‌یه ظلم اولمسون دیدی، آرپه اصی کندی مرادلرنجه صاتسونلر دیدی. آنلر دخی مرادلرنجه صاتدیلر آچه‌لرینی آلدیلر، خان آدم قوشدی اول کشیلری حصاره ایلتدیلر. شهرك خاقی کم بو عدلی کوردیلر شهرك قاپوسینی آچدیلر فتح اولندی. اطرافك شهرلرینه خبر واردیکم بو کلان پادشاه غایت عادلدر. واول شهرلردن دخی آدم کلدیکم خانه، کلك شهری تیمارایدك «آق‌سرای» ی و «نیکده» بی و «قیصری» ی ویردیلر «دوه‌لو قره حصار» ی «اوج حصار» ی جمله‌سنی نواحیسیله تسلیم ایتدیلر. قره‌مان اوغلی ایلچی کوندردی، ایتدیکم هر نه‌کم شمدی‌یه دکین اولندی امیددرکم عفو اولنه دیدی. چهارشنبه‌دن حد قونلدی اوته‌سین قره‌مان اوغلینه دیدی، چهارشنبه‌دن سینور ایدوب ویردیلر. بریسنه خنکار کندی قوللرین قودی بایزید خان دخی کیری بروسه‌یه کلدی.

باب. — آنی بیان ایدرکم «قسطمونی» بی بایزید خان نه‌صورتله آلدی، واردیغین بیان ایدر.

یوریدی «طراقلی بورلو» بی فتح ایتدی، واردی قسطمونی‌یه ایندی. «اسفندیار» سینوبه قاچدی، واردی آندن بایزید خانه ایلچی کوندردیکم بنم خاتمدن امیدم بو ایدیکم بنی خدمتینه قبول ایده‌یدی. بایزید خان دخی اوطوردیغی یری اوکا صدقه ایتدی. «قوری یول» دن آشاغی سینور ایتدیلر اسفندیاری قودیلر، وباقی ولایتنی بایزید خان تصرف ایتدی، کیرو بروسه‌یه کلدی. بوفتحك تاریخی هجرتك یدی یوزطقسان یدیسیله سکزی آراسنده واقع اولدی. ٨٩٧-س

نظم

نه فعل ایدر هردم بو چرخ کردان — آواره اولدی سپاهی و مردان
سلفکه، سیله ویردی کوز یاشندن — جکرلر قانه غرق اولدی المدن
نه واردر بونده وارلق بر نفسدر — بو وارلغك سنی ایتدی کریان

زمانك قاضیلری بیکده یکرمی آچقه رسم آلیرلر اول علی پاشا همتیدر. قاضیلرك آچقه‌سی چوق اولسه، پاشالرله، قاضی عسکرلرله خوش کوره‌لر.

نظم

جهان حکمی کر، خانلر النده ولی قبلی دانشمند دیلنده
طوقور قولینه بیك حیله ایچی قورار طوزاق مسلمانلر یولنده
خصوصا کم اوله صوفی دانشمند نلر دوزر بو خانلرك ایلنده

الحاصل آل عثمان کناه ایتمسنه سبب علی پاشا اولدی. زیرا آنك یانینه حیله ایدر دانشمندلر چوق کلیردی. لطیفه؛ دانشمند کم آزسه اشق اولور، اشقکم آزسه شیطان اولور.

باب. — آنی بیان ایدرکم بایزید خان «قره‌مان اوغلی» نه نیلدی.

کم اولوقت حمید ایلنی اورمشدی، تکرار کلدی بایزید خان که بروسه‌یه، حمید ولایتنك خلقی دخی خانه فریاده کلدیلر کم خانم قره‌مان اوغلی بزم حالمزی قتی ضعیف ایتدی دیدیلر. بایزید خان دخی دیدیکم واره‌ین الله اوکارسه [١] انصافه کتیره‌ین دیدی. لشکری جمع ایتدی واردی. «تکه ایلی» ندن طولاندی کلدیکه قره‌مانه چیقه. آنده کرمیان اوغلی یعقوب‌بك قارشو کلدی یعنی کم کویکوسیدر بوکا اطاعت ایده. بایزید خان یعقوب بکی طوتدی وزیرینی حصار بکنی وصو باشینی بیله بونلری طوتدی «اسلی حصاری» نده حبسه قویدی. قره‌مان اوغلی قاچدی طاشه [٢] کیردی. بایزید خان واردی «قونیه» نك اوزرینه دوشدی، شهرك قاپولرینی یاپدیلر. خرمن وقتی ایدی، قونیه‌نك میداننده آرپه، بغدای چچلری [٣] چیقمشدی. لشکر خلقی حصاره

---

[١] اوکارمق: یاپمق. انشاءاه مقامنده قوللانلمشدر
[٢] طاش: طیش. طاش ایلی: قره‌مانك سمت شمالیسی
[٣] چچ: حبوبات بیغینی

لطیفه ؛ بوآل عثمان برصادق صویدر بونلردن هیچ برنامشروع نسنه اولمش دکلدر . علما برنسنه یه که یازیق [١] دییه آل عثمان آندن قاچارلردی. سلطان اورخان زماننده ، غازی مراد خان زماننده علما واردی والا مفسد دکللردی تاجندره لو خلیل کلنجه . قاچانکم جندره لو خلیل کلدی وترك رستم کلدی مولانا رستم دیدیلر عالمه حیله قارشدردیلر . خلیلك اوغلی علی پاشا کم اولدی دانشمند دخی آنك زماننده چوق اولدی . بوآل عثمان برصلب قومدی آنلرکم کلدی فتوانی حیله ایتدیلر تقوانی کوتوردیلر ، اشبو ولایتده کم اسکی آچقه یه کیمسه صانو بازار ایتمیه وهم غیری ولایته کم علی پاشا زماننده اولدی . علی پاشا ذواق کشیدی مصاحبلری دخی ذواق اولدی . قاضیلرك فسادلری ظاهر اولدی ، بایزید خان حکم ایتدی ، قاضیلری کتیرك دیدی . واردیلر خیلی قضی کتیردیلر «بك شهری» نده براوه قویدیلر. خان ایتدی «وارك اول اوه اود اورك قاضیلر بیله یانسون» دیدی. علی پاشامتحیر قالدی مسخره عرب دیرلردی بایزید خانك بر ندیمی واردی علی پاشا اوقوتدی کلدی ، ایتدی «قاضیلری قورتاره جق اولورسك سکا خیلی مال ویره‌یین» دیدی. مسخره عرب خانه کلدی «ایدرخانم، بنی استانبوله ایلچی کوندر» دیدی . خان ایدر «آنده نیلرسك، هی دولتسز» دیر. «واره‌ین تکفوردن کشیلر دیایه‌ین» دیمش. خان ایدر «کشیلری نیلرسن» دیر. عرب ایدر «قاضیلری قیره‌لم کشیلر قاضی اولسون» دیر. خان ایدر «بره ایت عرب، قاضیلکی کشیلره ویرنجه کندی قوللریمه ویرسم آ». عرب ایدر «کندی قوللرك اوقومش دکلدر کشیلر خود نیجه بیل زحمت چکمشلردر » . خان ایدر « یاعرب حال نیجه اولسه کرکدر ؟ عرب ایدر سلطانم آنی پاشالر بیلیر.» بایزیدخان علی پاشایی اوقوتدی کتیردی، ایدر «علی بوقاضیلر هپ اوقومشلرمیدر.» دیر علی پاشا ایدر بلی سلطانم . خان « یانیچون خطا ایدرلر » دیر . علی پاشا ایدر «آندن اوتوری ایدرلرکه بونلرك دوشه‌لکی [٢] آزدر» . بو شمدیکی

[١] یازیق : کناه ، حیف
[٢] دوشه‌لك: حصه، پای، عائده

نظم

کوکلده بیك خیال کم آرزوسور [۱] — کیمی صورت بولور هم دیل سویلر
کیمی الدن کلور دل سویلیجك — سبب اولور سوریلور ایل و بویلر [۲]
چیقارر ایلی کویندن صوینـدن — ملول اولوب یاس طوتارلر

باب . — آنی بیان ایدرکم بایزید خان «دسپوت» له نیلدی .

لاس کم کیتـدی بایزید خان یرینـه بمدر دیدی . «ولق اوغلی» دخی بایزید خانه ایلچی کوندردی مبالغه ارمغانلرله وهم تخت قوتلو [۳] اولسون دیو وهم آتاسنك قیز قرداشی واردی برکوچوجك قیز، اولاسك دخی قیزییدی . بایزیدخانه ویرمکه عهد ایتمشلردی بایزید خان ایلچی کوندردی قیزی کتیردیلر. قیزکم خانله بولوشدی مقصود نیسه حاصل اولدی . قیز کندی توره سنجه طوره کلدی خدمت نیسـه ایتدی . قیز قرداشم خلایقکه «سمندره» یی صـدقه ایله دیدی ، خان دخی قبول ایتدی «کوکرجینلك» ی بیله ویردیلر نیکبولی یی ویرمدیلر وقول وقرار اوزرینه مقرر اولندی. تاتمور طه سنه دکین بایزیدخان صحبت اسبابن لاس قیزی الدن اوکرندی علی پاشـا معاونتیله شراب وکبـاب مجلسی قورلدی .

نظم

شراب وهم کبـاب قورلدی — کافر قیزی کلوب قدح سورلدی
علی پاشا دیدی خانم آنی کور — که نه مجلس بوصحبتده اولندی
شراب ایچمسنه خان بایزیدك — علی پاشا ، کافر قیزی بولندی
بوکادك آل عثمان ایچمدیلر — نوله عثمان کافریله چوق اولندی

---

[۱] سومك ، عسکر سوق ایتمك .
[۲] بوی ، عشیرتك بر سلسله‌سی .
[۳] قوتلو ؛ مسعود ، مبارك .

طولدرمش «علی پاشا» یه کلدی . پاشا دخی صندوقله وکیسه ایله بالقلره قارشو واردی . زیرا غایت حرمتلو ایلچیدر صلحه مصلحته کلمشدر، سوزی کسن دیل طوتاندر . علی پاشا دخی خنکاره [۱] واردی غایت تملق ایتدی استانبول تکفورندن . الحاصل خنکاری راضی ایلدیکم استانبول ایچنده خنکارك قاضیسی اوتره وبر محله مسجدی اوله ، بیلده اون بیك فلوری خراج ویره، بو طریق اوزرینه صلح اولندی . «طراقچی یکیجه‌سی» نك و «کوینوك حصار» خلقینی استانبوله کتیردی بر محله ایتدی وبر مسجد یاپدی وقاضی دخی نصب ایتدی. مصالح مسلینی اول قاضی کورردی کافر مسلمانه حکم ایتمزدی . بایزید خانه‌کم تمورورطه‌سی واقع اولیجق تکفور اول محله‌یی سوردی واول مسجدی بیقدی . شمدیکی دمده اول خلقدن تکفور طاغنده کوی واررد «کوینوکلی» دیرلر . بو فتحك تاریخی هجرتك یدی یوز طقسان اوچنده واقع اولدی . سنه ۷۹۳

نظم

بوچرخ بکزه‌نور بر غمزه ایلر — کیمینی رستم کیمینی حمزه ایلر
طولانورهر لحظه بیك باغچه باغلار — باشندن تاجن آلور غمزه ایلر
کیمی جان وکوکل ویرر جماله — صاحب جمال صفایله ناز ایلر
قامو بر آتا اوغلیدر بو آدم — یا نیچون غوغالرین دراز ایلر

باب ـ آنی بیان ایدرکم بایزید خان نیه مشغول اولدی .

یوریدی «نیکبولی» و «سلستره» یی فتح ایتدی . آندن دوندی «موره» طرفنه کیتدی ، کندی اوطوردی درت یکا آقینلر ویردی . بیقدیلر وبوزدیلر مبالغه فتحلر اولندی آندن قره‌فریه‌ده بر عمارت یاپدی آندن کلدی ادرنه‌یه چیقدی بر عمارت دخی آنده بنیاد ایتدی .

---

[۱] خنکار : اصلی خداوندکار، افندی، صاحب معناسنه سلطان مراد خان اولك لقبی اولوب آندن پادشاهان آل عثمانه تبرکاً عنوان اولمشدر .

باب . — آنی بیان ایدرکم بایزید خان استانبوله تکرار کلدی ، نیلدی آنی بیلدرر .

آیدین ایلنی اوغلی «امیر سلیمان» یه ویردی. آندن صکره «منتشا ولایتی» نه یورودی «منتشا اوغلی» قاچدی تموره کیتدی آنك ولایتی ، بکلرینه خائن اولمشلردی جمیعسی بایزید خانه دوندیلر . ینه هر سپاهی یه تیمارلو تیمارینی مقرر قیلدی . سؤال بایزید خانکم بو ولایتی فتح ایتدی قهرله می ایتدی ویا عدلیله می ایتدی ؟ جواب : جمیعسی عدلیله فتح اولدی . آنکچون کم اولکی بکلر خلقینه ظلم ایتمشلردی . بایزید خان هر ولایته کم واردی خلقی قارشو کلدی ، آنك عدلی برکاتندن مطیع اولدیلر. وبو فتحك تاریخی هجرتك یدی یوز طقسان ایکیسنده واقع اولدی . ٧٩٢

نظم

نه وقت اکسیلدی عالم نفاق — مکر که اولمایه خلقك قیل وقالی
بو خلقك قیل وقالی اکسیك اولماز — خصوصا بکلرك چوقدر جدالی
بر آدم یاپدیغی یرده بنم دیر — بویورت آچ قورت کبی ویرمز مجالی
عاشقی دیله حقدن کم ویریله — بو آل عثمانه جمالی

باب . — آنی بیان ایدرکم بایزید خان استانبوله تکرار کلدی نیلدی آنی بیلدرر .

لشکر عظیم جمع ایتدی. کلدی قوجه ایلندن بروسه یه چیقدی «یخشی بك» ی کوندردی . «شکی حصاری» نی عهده آلدی . بایزید خان کندیسی بروسه دن کوچدی «بوغاز کسن» نك اوست یاننده بر حصار یاپدی «کوزلجه حصار» دیرلردی . حصارکم تمام اولدی ارقودی برکیتدی . استانبول تکفورینه خبر کوندردیکم تیز حصاری بوشالت بکا ویر والاحاضر اول اوشده اوزرینه واردم دیدی . تکفور دخی یوز بالق کوندردی جمیعی ایچنی آلتون ، کوموشله

فتح ایتدك بونی دخی فتح ایده‌لم » دیدی . خان دخی قبول ایتدی ، کلدیلر استانبولك اوزرینه دوشدیلر . دکزدن قورودن قوشاتدیلر قورودن برنجه یردن منجنیقلر قوردیلر اول زمانده اکنده [۱] طوپ اولمازدی طوپك کثرتی «سلطان مراد اوغلی سلطان محمدخان» زمانندهاولدی، الحاصل استانبولك حصارینی بوکالتمشلردی . ناکاه بر خبر کلدیکم انکروس « طونه » صوین کچدی « صوفیه » یه یوریدی دیدیلر . اویله اولسه منجنیقلری اوده اوردیلر یوریدی « آلاجه حصار » نواحیسنده قارشولادی و بولشدی کافرکم استانبول لشکرین کوردی کندی لشکرین ایکی بولك ایتدیلرکه اسلام لشکرین آرایه آلالر. بوندن اوکدین لشکر اسلام دخی ایکی بولك اولمشدی. بایزید خان کندیسی پوصوده طورمشدی. غازیلر هجوم ایدوب کافرك اوزرینه یوریدیلر. اول کافرلر غازیلری آرایه آلدیلر همان بایزید خان دخی حاضردی کافرك آردین آلدی . کافر همان کوردیکم اسلام لشکری دخی وارمش همان قاچمغه یوز طوتدیلر . اوکنده‌کی غازیلر اوکلرنده‌کی کافری باصدیلر اللهك فضل و عنایتیله اول کافر لشکرین شویله قیردیلرکه قیرمقدن اوصاندیلر اسیر ایتمکه باشلادیلر و او قره تمور تاشك اوغلی واردی « امور بك » دیرلردی بو اوغراشی فقیره اول خبر ویردی . بزم کندی خلقمز ایچنده اسیر ایکی بیکدن زیاده ایدی دیر. الحاصل روم‌ایلی و آناطولی خلقنده هیچ اسیرسز کیمسه قالمادی و انکروسك قرالی کوچله قورتولدی یالکز قاچدی کیتدی .

نظم

غزای بایزید خان بونده ایتدی — قالان کافرلری هپ طوتدی صاتدی
ولایت بوسنه‌هم لاس ویردی خراج — و آرناووده چوق غازی کیتدی
دیدی افلاقه تیز کل چاکرم اول — یته استانبوله بر نیت ایتدی

ویو غزانك تاریخی هجرتك یدی یوز طقسان اوچنده واقع اولدی . ـه ۷۹۳

[۱] اکنده ؛ چوق ، لایقیله

آلاشهر ولایتی اهل اسلام آراسنده قالمشدی. پادشاهی کافردی « آیدین اوغلی » له مدارا ایدوب دیرلك ایدردی. بایزید خان نیت غزا ایتدی آلاشهره یوریدی . دخی ولایته وارمدین یوللرده چاغردوب یاساقلرله کیتدی، هیچ کیمسه نك بر چوپینی ظامله آلمادیلر. همان کم بایزید خان واردی حصارك قاپوسنی یاپدیلر. جنکه مشغول اولدیلر ، بایزید خان دخی یغمادیدی. کافرلر یغمایی ایشتدیلر آمان دیله دیلر. عهدله فتح ایتدیلر، قانون پادشاهی نیسه اولدی. آیدین اوغلی دخی اطاعتله کلدی ولایتك بعض کندویه ویردی . حصارلرینه قوللر قودیلر، خطبه وسکه بایزید خان آدینه اولدی. تیمارلرك دخی نشانی بایزید خان آدینه اولدی . آیدین اوغلنی « آیاثلوغ » دن « تیره » یه کتیردیلر . آیاثلوغی کندی قولینه ویردی آیدین اوغلنك وقتی تصرفنی کندی النده قودی . اول دخی راضی اولدیکم اولنجه کندی ولایتدن چیقمیه عهد وپیمان اولندی . بایزید خان « صاروخان ایلی » نه یوریدی اول دخی بو صورتله فتح اولندی . هله زمان کچدی اول پادشاهلر الله رحمتینه واردی. صاروخان ولایتنی قردسی ولایتنه ضم ایتدی. ایکیسنی دخی اوغلی « ارطوغرل » ه ویردی . بو فتحك تاریخی هجرتك یدی یوز طقسان ایکیسنده واقع اولدی . ٧٩٢ سنه

باب . — آنی بیان ایدرکم بایزید خانك « استانبول » نه وارمسنه سبب نه اولدی وهم آنده نیلدیلر آنی بیلدرر .

کلیبولیدن عظیم لشکر جمع ایتدی ادرنه یه واردی. نیت ایتدیکم انکروس ولایتنه غزا ایده . بو طرفدن استانبولك بر جاسوسنی طوتدیلر النده کاغدی دخی وار . انکروسه واره خبر ایده کم ترك سنك اوزرینه واریبور غافل اوله جاسوسی طوتدیلر بایزید خانه کتیردیلر ، جاسوس دخی طوغری خبر ویردی بوندن اوکدین دخی خبر کوندرمشلردر دیو . بکلربکی قره تمورتاش ایدر « ای سلطانم، واجب بودرکم اول استانبوله دوشه سك وبو استانبولك کافری غایت مفسد کافردر دیر . وبو ولایتلریمزك آره سنده بو کافرنیلر آلاشهری

دیدیلر . همانکم کلدی آنی دخی باباسی کبی ایتدیلر اوغلیله کوتوردیلر آنلری حاللو حالنه یتوردیلر واول کیجه عسکره اضطراب دوشدی . صباحکم اولدی بایزید خان ادرنه‌یه توجه‌ایتدی . بو ماجرانك تاریخی هجرتك یدی یوز طقسان یدیسنده واقع اولدی . سنه ٧٩٧

نظم

ینه شکل وشیوه طوتدی عالم — تفرج ایدر آنی عاقل آدم
هوالر یلی اسدی عالم اوزره — نیجه نطق ناطقلر اولدی ابکم
تماشا کاهه کلدی عاشقی کور — ایدر صنعی تماشا اولور اپسم

باب . — آنی بیان ایدرکم بایزید خانکم تخته کچدی نیلدی آنی بیلدرر .

لاس ولایتی [١] نه و« قرت اووا؛ قره طوا »یه نواحیسیله وجمیع معدنلره و « اوسکوب » ه « پاشا یکیت بك » ی کوندردیلر . الحاصل لاس ولایتنك اکثرین فتح ایتدیلر . آخر ادرنه‌یه کلدیلر مراد خان غازی‌نك میتن خود بروسه‌یه کوندرمشلردی . بایزید خان روم ایلنده ایکن حمید ایلنه قره‌مان اوغلی حرامیلك ایتمشدی . اوره‌نوزی کیرو سیروزده قودیلر وبویکا « فیروز بك » « ویدین » دن کچدی « افلاق » ه سکرتدی وخیلی طویوم کلدی وبویکا « بوسنه » ولایتنده پاشا یکیت مشغول اولدی بایزید خانه خیلی مال کوندردیلر ادرنه‌ده . بایزید خان بروسه‌یه کلدی بنای خیره مشغول اولدی . جامع یاپدی مقابله‌سنده مدرسه وشهر اوجنده بر عمارت ویاننده مدرسه وعمارت وبر تیمارخانه وزاویه یاپدی و « ابو اسحاق » له قره تمور تاشی ادرنه‌ده قودیلر بکلر بکی ایتدیلر خبر کوندردیلر بروسه‌یه کلدی .

باب . — آنی بیان ایدرکم بایزید خان « آلاشهر » ه واروب نه صورتله فتح ایتدی آنی بیلدرر.

---

[١] لاس ولایتی : سابقده صربستانه ویریلان اسمدر

ایدی . مرادخان غازی امر ایتدی ولایتك بکلری جمیع کلدی ایو لشکر جمع ایتدیلر .

نظم

چوزلدی سنجاق چالندی کوسلر	بوبکلر بربرین کورنجه کوزلر
یوریدیلر غزایه نیت ایدوب	بولوشماسنده اولدی شمدی سوزلر
دیدی حقا کم دین سنکدر	اطاعت حضرته طوغری بمدر
نیازی ایتدی او کافره بولوشدی	ایکی عسکر بربرینه طورشدی

کافرلر کم اسلام لشکرینی کوردیلر هماندم کندیلرینی طوغرو لتدیلر یوریلر . صاغ طرفنده بایزیدخان طوردی وطول طرفنده یعقوب چلبی طوردی . غازیلر تکبیر ایتدیلر کافره قارشی یوریلر تمام ایو جنك اولدی . صاغ قولدن بایزید خان وصول قولدن یعقوب چلبی ایو جنك ایتدیلر . لاس یعقوب چلبی طرفدن یکا واقع اولدی واول طرفك لشکری صیندی وبوطرفدن مراد خانه « بلش کوبله » کافرك برآدی « میلوش قوبله » [۱] دیرلردی بر کافر واردی شابقه‌سن النه آلمش سکوسنی آردینه سورویو ، خانه طوغری یوریدی غازیلر قارشولادی . ایدر کیدك بن ال اوپمکه کلدم وهم بشارته کلدم لاس اوغلینی طوتدیلر ایشته کتیریبورلر دیدی ، غازیلر فارغ اولدیلر . هانکم ایردی کوندرینی [۲] چویردی مراد خانی سانجدی [۳] . تیز خانك اوزرینه چادر طوتدیلر . واقعده لاز اوغلینی اوغلیله طوتمشلردی کتیردیلر . هانکم خانك اوزرینه کلدی کوردیکم خان اولمش دیدیکم های بزم ایشیمز بتمش نیده‌لم دیدی . همان آنی دخی اوغلیله‌ایت کبی تپه‌لدیلر . آندن صکره بایزید حاضردی سنجاق دیبنده‌قودیلر . یعقوب چلبی طرفن خود کافر صیمشدی کلدیلر ایتدیلر کل باباك سنی ایستر

[۱] واتیقان نسخه‌سنده ایکنجی اسم یوقدر
[۲] کوندر : قوری صریق ، مزراق کوندری ، سنجاق کوندری
[۳] سانجمق ؛ صاپلامق

عسکرله «مناستر» ه واردیلر کلدی خراجه مطیع اولدی . آندن کلدیلر «سلانیك» ولایتنی اوردیلر تا «قارلی‌ایلی» نه وارنجه . بوفتحك تاریخی
سنه ٧٨٧ هجرتك یدی یوز سکسان یدیسنده واقع اولدی . آنی دخی بیان ایده‌لم انشاالله العزیز .

نظم

بوچرخ بردخی دوران ایتمك ایستر — نیدی صور مغیله‌سن بیزه کوستر
قلیجلر چالنه قانلر دوکوله — سکولر[١] اوله لشکر ایچره نشتر
دونه بوعالمك طالعی بودم — ندلر ایده سزه کوره‌سز اختر

باب . — آنی بیان ایدرکم مرادخان غازی‌لاس قره‌ایلیله[٢] ده نه‌صورتله اوغراشدی آنی بیلدرر .

«لاس» [٣] کندی ، مرادخانه ایلچی کوندردی . ایتدی کلسون «کوس اووا» [٤] ده بولوشالم والاسن دخی اوغلانلرك بیله کتیر دیدی. بنم براوغلم وار آنی بیله آلیرم دیدی . هله بولوشالم یاجنك ایده‌ووز ویاخود صلح ایده‌ووز حقك تقدیرنده هرنه اولورسه کوره‌ووز دیدی . والا خانه مبالغه ارمغانلر کوندرمشدی وکاغدینی قرداشم دیو یازمشدی . ودخی ایتمشکم ایو یاراقله کله‌سن دیمش بن دخی سنی ایو یاراقله قارشولارم دیدی . آندن صکره مرادخان‌غازی ایکی اوغلینی بیله آلدی بایزیدخان کم آنك‌النده «کوتاهیه سنجاغی» واردی وبری «یعقوب چلبی» ایدی آنك النده «قره‌سی‌سنجاغی»

---

[١] سکو : برنوع ایجه واوزون حربه
[٢] قرال دیمك اوله‌جق
[٣] لاس ؛ لازار وه «لادیسلاس» علملرینك مخففی.
[٤] کوس اووا : زبانزدی «قوصوه» ، کوسوه ؛ قارغه‌لق معناسنه قوجانه ناحیه‌سی

مبارك نفسی خانك نه اولدی　　قبول اولور مراد ویرر روانه
بوزار قلعه‌لری سویلر زمانه　　نفس ایتسه مراد خان زمانه

باب . — آنی بیان ایدرکم مراد خان ادرنه‌یه واردی نیلدی آنی بیلدرر.

وزیری « خیرالدین پاشا » یه امر ایتدی وارك اوره‌نوزله اول ولایتی فتح ایدك . اوره‌نوز ، کوموجه‌یی اوج ایدوب اوطورردی . « بوز » یی « استکیه » یی بونلر فتح ایتمشلردی خراجنی مراد خانه کوندررلردی ودخی غیری اقلیمه سکردرلردی. « دلی بالابان » ی « سیروز » ك اوزرینه قومشلردی حصار ایدوب اوطوردی . شاهین‌کم واردی بو ولایتلری عهدله آلدیلر ، قانون پادشاهی نیسه ایتدیلر آلدقلری یرلره . خانه کوندرمه‌لیسنی کوندردیلر ، غازیلره ویرمه‌لیسنی ویردیلر . آندن صکره یوریدیلر « قره‌فریه » یه واردیلر اول دخی جمیع نواحیسیله فتح اولندی . ولایتلرك تیمار ارلرینه اولشدردیلر کافرلرینه خراج تعیین ایتدیلر . آندن ینه خانه کلدیلر اوره‌نوز غازی‌یه‌سیروزی اوج ویردیلر .

نظم

پاشادر خیرالدین فتح ایتدی اقلیم　　طولاندی راحت اولدی هر اقلیم
بو آل‌عثمانه خوش‌خدمت ایتدی　　بکندی خدمتینی ایل اقلیم
بیلندی خیرالدین کم وزیراولدی　　دوزلدی یخشی اولدی هر اقلیم
یجه یر وارکه رشوت قاپو آچار　　بو شمدی رشوت باغلادی اقلیم

باب . — آنی بیان ایدرکه شاهین لالاکم اولدی بکلر بکیلکی « قره‌تمورتاش » ویردیلر اول نیلدی آنی بیان ایدر .

اول کوندردیلرکم « صاروخان‌ایلی » نده کوچر ایل واردی آنلری سوردی سیروز ولایتنه کچیردی . آندن صکره ولایت آرناووده توجه ایتدیلر خیلی

قوللرین قودی نواحیسین دخی کندی براتیله تیمار ویردی . بوفتحك تاریخی
سنه ۷۸۳ هجرتك یدی یوزسکسان اوچنده واقع اولدی .

باب . — آنی بیان ایدرکم مراد خان غازی لشکرکم جمع ایتدی اول لشکرله نیلدی آنی بیلدرر .

لشکرله کلیبولی یه کلدی آندن « معلقره » یه کلدی. غازی اوره نوزله لالا شاهینك ایکیسنه روم ایلینك لشکرینی قوشدیلر یوریدیلر معلقره ی فتح ایتدیلر. بویکاده مرادخان غازی کلدی « چتالجه » حصارینك اوزرینه دوشدی . کافری اطاعت ایتدی خراجه مطیع اولدی. شاهینه خبر کوندردی ، کلدی بولشدی. « اینجکز » ك [۱] اوزرنده « بلنیه » دیرلردی برحصار ترك آکا « تکری بیقدیمی » دیرلر، مرادخان آنك اوزرینه واردی واول ولایتك خلقی قاچوب آکا کیرمشلردی. نیجه کون ایو جنك ایتدیلر آخر کوچدیلر مراد خان ایتدی مکر بونی تکری بیقه دیدی. واردیلر « دولتلو قبا آغاج » [۲] دیدکلری یره قوندیلر مرادخان بر آغاجه آرقه سن ویردی اوطوردی آدملر کلدی بری بری آردنجه کم خانم اول حصار بیقلدی دیو . شاهینی کوندردیلر ، واردی مبالغه مال کتیردی آلتون و کوموش تپسیلر کتیردیلر خلقینی کیرو قودیلر . خیلی آلتون و کوموش طاسلر دخی بولندی غازیلر باشلرینه کیدیلر . کوردیلر یاراشیر « اسکوف » اول زمانده بنیاد اولدی . هم اول آغاجکم مراد خان آرقه سن ویردی ، خان ایتدی « بو آغاج دولتلو قبا آغاجدر » دیدی و اول آغاجه وجه تسمیه خانك بوزیدر واول آغاج شمدی دخی واردر کوتوك اولوبدریانده برقویودخی واردر.

نظم

هس درکم طلوع ایدر آغزدن　　نفس درکم دعالر طوغار آندن
نفسدن یازیلور درلو معانی　　خبرلر سویلدر ترجمانه

---

[۱] حصار خرابه سی
[۲] قبا قواق

دادیسنه ایصمارلادیلر. کرمیان اوغلی دخی کلینك آتن یدمکه چاشنیکیر باتیسن[۱] بیله کوندردی . خاتونی ینکه ایلدی و اول وعده ایدوب قیزینه ویردیکی حصارلری بونلره ویردی ، ایچنه ارقودبلر . کلینی آلدیلر بروسه یه کتیردیلر. « پاشاجق آغا » نی بایزید خنکارك [۲]قیزی آناسندن دیلك ایتدی قویویرمدی کندویه چاشنیکیر باشی ایدندی . آنك اوغلی « الوان بك » دخی چاشنیکیر باشی اولدی . الوان بك اوغلانلرینك اوچی دخی چاشنیکیر باشی اولدیلر عثمان قپوسنده مقرر اولدیلر .

نظم

جهان شادینه غم یورت اولوبدر — نیجه خانلر بوجهانه کلوبدر
کلوب دوران سورنلر عالم ایجره — ندر اولکم مرادی اولمامشدر
جهان خلقی تمام مراد بولمدی — همان آرزولری خیال قالوبدر
کولرم صانور اول یا کلش خیالدر — نه کولمك وار ملاله دکیوبدر

باب . — آنی بیان ایدرکم ولایت حمیدی مراد خان غازی نه صورتله آلدی آنی بیلدرر .

اودوکونده کم حمید اوغلی نك ایلچیسی کلمشدی آنکله بروعده اولنمشدی. « حمید اوغلی حسین بك » ولایتنی مراد خان غازی یه صاتدی . ایمدی اول عهد اوزره مرادخان یوریدی کوتاهیه چیقدی. حمید اوغلی دخی بیلدیکم کندویه کلیر ، آدم کوندردی ایتدیکم بن عهد اوزرینه طورمشم دیدی. « آق شهری » نی و « بك شهری » نی و « سیدی شهری » نی و « قره آغاج » ی ایستدین دیدی . تیز مکتوب کوندردی شرعله صاتو پازار ایلدی . مراد خان غازی دخی آدم کوندردی صاتون آلدینی ولایتی ضبط ایتدردی . حصارلرینه کندی

[۱] چاشنیکیر ؛ سابقده ضیافتلرده سفره خدمتی ایفا ایدن برصنف عسکر
[۲] موزه نسخه‌سنده « بایزید » مکرر اولهرق یازلمشدر .

ویردی و اول آتلرکم اطرافك ایلچیلری کتیرمشدر جمیعسین اوره‌نوزه ویردی و اول فلوریدن دخی بعضینه ویردیلر . وباقیسن علمایه وفقرایه اولشـدردی وکندویه هیچ نسنه قومدی .

نظم

بودوکون کم مراد خان ایتدی قرداش — یاییلدی سفره‌لر دوکلدی چوق آش
بر آی تمام ینیلدی نعمتلر — فقیر وغنی وهم یدی اوباش
علمـلو خلعتینی خلق کیدیلر چوق — طوناندی هپ یالینجاق [١] رندقلماش [٢]
عطالر ایلدی آلتون آقچه — خواجه‌لر کبی اولدی جمری قلماش
دعا ایتـدم او دمـدن برو — اولنجه ایدرم دعایی یولداش

باب . — آنی بیـان ایدرکم کلینی کتیرمکه کیملری کوندردیلر و آندن دخی کیملر کلدیلر آنی بیلدرر .

آنلردن بروسه قاضیسی وقاپو قوللرندن [٣] « آق صونغور » آغاکم آنك اولادندن دخی واردر « چاوش باشی » و « چاوش اوغـلی تمورخان » وقاپو قوللرندن بیك یارار سپاهی آق صونغوره بیله قوشدیلر و آق صونغورك خاتونی بیله بایزید خانك دادیسی بیله وقاضینك خاتونی بیله ایدی . والحاصل بر ایکی بیك آدم بیله کیتدی کوتاهیه واردیلر . وهم کرمیان اوغلی دوکونی کرمیانده ایتدیکم اول کوتاهیه درغیرتله بونلره ایو آغرلقلر [٤] ایتدیلر . وقونوقلق [٥] کتیرن کشیلرك دخی بونلر کوکلن خوش ایتدیلر . قیزی آق صونغورله بایزید خانك

---

[١] یالینجاق ؛ بوسبتون چپلاق
[٢] قلماش ؛ نا معقول معناسنه‌در .
[٣] قاپوقولی ؛ سابقده درگاه معلا عسکری
[٤] آغیرلامق ؛ اعزاز واکرام ایتمك
[٥] قونوقلق ؛ ضیافت

کتیردی . وهم دیدیکم قیزیمزی اوغلك بایزید خانه آلك دیدی وهم قیزیمزه برقاچ پاره حصار ویرەلم جهازینه طوته دیدی . مراد خان‌غازی قبول‌ایتدی. « کوتاهیه » و « سماو » ی و « اکری‌کوز » ی و « طوشانلو » یی بو برقاچ پاره حصاری قیزینه ویردی جهاز چوق قول وقرار اولندی .

باب . — آنی بیان ایدرکم مراد خان غازی اوغلنی اَوَروب دوکون ایتدوکن بیلدررکم اول کرمیان اوغلینك قیزی «سلطان‌خاتون» [۱] در اوغلی ییلدیریم خانه آلیویردی دوکونك بیانن ایدر .

اسباب تمام اولدی واطرافه اوقوییجیلر کیتدی . « قره‌مان‌اوغلی » نه و « حمید اوغلی » نه و « منتشا اوغلی » نه و « صارو خان اوغلی » نه وقسطمونی‌یه « اسفندیار » ه و « مصر سلطانی » نه اوقوییجیلر کوندردیلر . دوکون طوتدیلر اطرافك بکلرینی هپ اوقودیلر و اوره‌نوز غازی‌یی اوقودیلر . جمیع سنجاق بکلرندن صاچولر کلدی ایو آتلر وقاطرلرله دوه‌لر وهر کشی عادت اوزره پیشکشلرین چکدیلر یرلی یرینه اوطوردیلر . مصر سلطانینك ایلچیسی دخی کلدی اول دخی صاچوسنی چکدی جمیع ایلچیلرك اوزرینه یر کوستردیلر اوطوردی . دستور ویردیلر کندی سنجاغی بکلری کلدی اوره‌نوز دخی کلدی پیشکشن چکدی . یوز قول ویوز قیز اوغلان جاریه و اون اوغلانك النده اون کوموش تپسی ایچی طولو فلوری [۲] واون اوغلان‌النده‌دخی‌اون آلتون تپسی وسکسانینك النده کوموش ابریق وکوموش مشربه . الحاصل بونلرك هر برینك الی بوش دکلدی وبو جمیع اطرافدن کلان ایلچی حیرتده قالدی بو خانك بر قولی بونك کبی نعمتلرله کلدی دیدیلر . سلطان مراد دخی بو اوره‌نوز بکك کتیریکی قولی وقراواشی [۳] بو اطرافدن کلان ایلچیلره

[۱] بروسه‌ده‌کی کتابه‌سنك مزارنده « دولت خاتون » یازیلیدر تاریخ‌عثمانی انجمنی مجموعه‌سی نومرو ۸ ص ۵۰۹

[۲] فلوری : آلتون سکه

[۳] قراواش : جاریه

دیدی غازیلر دخی قبول ایتدی . کلیبولی‌یه خبر کوندردیلر نه‌قدر اروارسه آنده، کوندرك بزه کلسون دیدیلر وهم آیدینجق کمیلری کلسون دیدیلر. الحاصل خیلی کمی کتیردیلر وبوکمیلره چوق آدم قویدیلر. قره‌دن ودکزدن یورویش[١] ایدوب یغما دیدیلر هجوم ایتدیلر فتح اولندی. کافرك خوریادینی [٢] قیردیلر، دیشیسنی واوغلانجقلرینی اسیر ایتدیلر غازیلر، غایته‌طویوم اولدیلر. کلیسالرین مسجد ایتدیلر واولرینه مسلمانلر ساکن اولدی . وبوفتحك تاریخی هجرتك
٧٦٦ سنه یدی یوز آلتمش آلتیسنده واقع اولدی. وبوقوم خیلی زمان طوردیلر زندکانیلر اولدی وبرکیجه کافرلر کلوب بیغانی اوغریلادیلر خیلی بدبختلق ایتدیلر وبیغانی بوزدیلر شمدیکی بیغانی آنك یرینه قودیلر .

باب . — آنی بیان ایدرکم مراد خان غازی « کرمیان اوغلی » له نیجه دوکور [٣] اولدی آنی بیلدرر .

کرمیان اوغلی کندویی کوردیکم غایتده پیر اولدی . اوغلی یعقوب بکی اوقودی یانینه کتیردی . اوغل دیلرمیسنکم بوولایت سنك الکده قاله عثمانلو ایله برلك [٤] ایدك دیدی وبوقزك برینی آنك اوغلی « بایزید » ه ویرك دیدی « اسحق فقیه » ی ایلچی کوندردیلر . مراد خان غازی‌یه کلدی ایو آتلر پیشکش کتیردی اول زمانده آلتون ، کوموش ، قماش آز اولوردی . « طوکوزلی » ده آق علملو [٥] بزلر اولوردی خلعت آنی کیدررلردی . صرتق تکله دیکرلردی . آلاشهرك قیزیل افلادیسن سنجاق ایدرلردی خلعت آنی کیدررلردی . اسحق فقیه‌کم کلدی طوکوزلونك اوبزلرندن بیله پیشکش

---

[١] یورویش : هجوم
[٢] خوریاد : خوبرات کله‌سنك صحیحی اولوب کویلی . قبا دیمکدر .
[٣] دوکور : بربرینه نسبتله زوجینك پدرلری
[٤] برلك : اتحاد
[٥] علم : نشان

چری [١] ایدەلم دیر وهم انك کبی اولندی یوماً فیوما زیاده اولدی تمامکه مسلمان اولدیلر ترك بونلری برنجه ییل قوللاندی . آندن قاپویه کتیردیلر آق بورك کییدردیلر آدینی ازل چری [٢] ایکن « یکیچری » قودیلر بونك زماننده واقع اولدی .

نظم

کرکلو [٣] دریکی چری قاپوده کەخانی کوزلیەلرهرطاپو[٤]ده
بولر مال اوغلدر خانلرینه ایراقدر بیلغیرجاری هابوده

باب . — آنی بیان ایدرکم مراد خان غازی بروسەیه توجه ایلدی آنی بیلدرر .

لالایه روم ایلی بکلر بکیلکك ویردی اورەنوزه بو اطرافك اوجلرینی ویردیلر . ایل بکی الله رحمتنه واردی . صکره خان کلیبولیه کلدی . خلیله پاشالق ویردیکم آکا « خیرالدین » دیرلردی . کلیبولیی کچدیلر « بیغا » طرفنه کلدیلر، مراد خان غازی ایتدی الله تعالی بونی دخی بزه ویره دیدی. بروسەیه کلدیلر بر قیش بروسەده قیشلادیلر ، لالا زغره ایلنی واسکیی فتح ایتدی اورەنوز « کوموجنه » یی فتح ایتدی .

باب . — بیغا نەصورتله فتح اولدی آنی بیلدرر .

مراد خان غازی ایشتدیکم سرف [٥] کافرلری لشکر جمع ایتمشلر ادرنەیه سکرتمك ایسترلرمش . خان دخی لشکر جمع ایتدی یوریدی بیغانك یانینه کلدی . ایدر هله بوکافرلری فتح ایدەلم الله ویررسه آندن اول کافره وارەلم

[١] چری ؛ اصلی چیریك اولوب عسکر دیمکدر .
[٢] واتیقان نسخەسنده بواسم یوقدر .
[٣] کرکلو ؛ لازم ، مقتضی .
[٤] طاپو ؛ اصلی طاپوق . تبعیت ، انقیاد ، متبوعك حق تصرفی .
[٥] هرایکی نسخەده بووجهله محرر فقط « صرب » اولەجقدر .

برنجه باش کوندردیلر، مرادخانك اوکنه دوشوب ادرنه‌یه کیتدیلر. اول حینده « مریج » صوبی غایت طاشمشدی ادرنه تکفوری کیجه ایلن برقایغه کیردی قاچدی « اون کروس » ه کیتدی . صباحکم اولدی حالی طویدیلر شهرك قاپوسن آچدیلر فتح اولندی وعادتجه شهرك تصرفن ایتدیلر . وبوفتحك
سنه ٧٦١ تاریخی هجرتك یدی‌یوز آلتمش برنده واقع اولدی . سلطان مراد خان غازی الدن کم اول اورخان غازی اوغلیدر .

باب .— آنی بیان ایدرکم مرادخان‌غازی ادرنه‌ده نیلدی .

دولتله ادرنه‌ده اوطوردی لالاسنه « زغره » طرفنه و « فلبه » طرفنه آقین ویردیلر . اوره‌نوز واردی « ایپصاله » یی فتح ایتدی . بونلر یرلی یرنده اوجلری بکلدیلر . برکون « قره‌رستم » دیرلردی بر دانشمند واردی قره‌مان ولایتندن کلدی جندره‌لی خلیل کم قاضیعسکردی آکا کلدی. ایدر « افندی ، بونجه مالی ضایع ایدرسز دیر اشبو اسیرلر کم غازیلر آلورلر تکری بیوروغنده [١] بونلرك بشده بری خانکدر یا نیچون آلمازسز ؟ » دیر . قاضیعسکر خانه عرض ایلدی. خان ایدر «تکری بیوروغین ایدك» دیر. قره‌رستمی اوقودیلر ایتدیلر «مولانا تکری بویروغی نیسه‌ایت» دیدیلر وکندی کلیبولیده اوطوردی هر اسیردن یکرمی بشر آچه آلدیلر وبواحداث ایکی دانشمندك تدبیریدر . بری جندره‌لو خلیل وبری قره‌مانلو قره رستم‌در . وهم غازی اوره‌نوزه دخی اصمارلادیلر «آقیندن چیقان اسیرك بشده برین آل دیدیلر . آنك کم اسیری بش اولیه هراسیردن یکرمی بش آچه آل» دیدیلر . بوترتیب اوزرینه اوره‌نوز دخی برقاضی تعیین ایلدی وخیلی اوغلانلر جمع ایتدی خانه کتیردیلر. خلیل ایدر «بونلری ترکه ویره‌لم ترکجه اوکرنسونلر » دیر. بونلری

[١] بیوروق ؛ امر

باب . — آنی بیان ایدرکم حاجی ایل‌بکی ایله غازی آوره‌نوز نیلدی .

حاجی ایل‌بکی دکز کنارنده برکوجك « برغوس » [۱] آلدی کوندوز حصاره کیردی ، کیجه صباحه دکین اطرافك کافرلرین راحت ایتمزدی . مکر برکون دیمتوقه کافری چیقمشکه بوحاجی ایل‌بکی بونی سزمش . تکفوری غافل ایدی بوغازین اله آلدی حصاره یوریدی وهم یاقین وارمشدی تکفوری طوتدیلر حصار دینه واردیلر . عهد ایتدیلرکم اولدرمیه‌لر اوغلیله قیزیله قویویردیلر وهم آنلر دخی بوعهدك اوزرینه اولدیلر . حاجی ایل‌بکی دیمتوقه صارب حصارین فتح ایتدی وبوجانبده غازی آوره‌نوز دخی « کشان » حصارینی فتح ایتمشدی اهل اسلامده تمام سرور واردی .

نظم

زهی دولت کم غزاته آچلدی — بولاره فضل ورحمت صاچلدی
بولارك یونی یولی حقه طوغری — وکر چوق طاغ وطاشلر آشلدی
جهت دنیا عقبی جمله معمور — نه منزللر که حق غزاتی کچوردی

باب . — آنی بیان ایدرکم مرادخان غازی « ادرنه » یه واروب نه صورتله آلدی آنی بیلدرر .

سلطان مراد خان برغوسدن « اسکی » یه [۲] واردی آنك دخی حصارینی بوش بولدیلر وبوبرایکی اوچ پاره حصار که فتح ایتدی بوبوش قالان حصارلرك آدمی ادرنه‌یه واروب جمع اولمشلر . مراد خان دخی « شاهین لالا » یه لشکر قوشدی ادرنه‌یه کوندردی . همین لالاسی یوریدی کافرلر دخی لشکر جمع ایدوب قارشو کلدیلر اوغراش ایتدیلر . عظیم جنك اولدی کافری صیبوب [۳] کیرو ادرنه‌یه دوندردیلر واردی حصاره کیردی . مرادخانه

[۱] برغوس : قله دیمکدرکه برغاز دیه‌ده تلفظ ایدیلور .
[۲] هرایکی نسخه‌ده بووجهله محرر ایسه‌ده « بابا اسکیسی » اوله‌جقدر .
[۳] صیبمق : مغلوب ایتمك ، قیرمق ، کسمك

اوکی کولر صوکی آغلارنظرقیل　　بو آغلامقده نه قال وقیل
سلیمان داود کچدی قامولر　　اونودلدی ایشی نه بیله بیلدر

باب . — آنی بیان ایدرکه مراد خان غازی قرداشی الله رحمتنه واردقدن صکره نیلدی .

مرادخان روم ایلینه عزم ایدوب ، یورودی طوغری بروسه یه کلدی، ایولشکر جمع ایتدی ولایت قره‌سیدن وکندولر ولایتندن ، « جندره‌لو خلیل » بیله‌جك قاضیسی ایدی وهم ایزنیق قاضیسی اولدی وبروسه قاضیسی دخی اولمشدی کندو ایله آشنا اولدی آنی قاضیعسکر ایدندی . لالاسی«شاهین»ی بیله آلدی عظیم لشکر جمع ایتدی . کلدی کلیبولیدن « بنطوزحصاری»نه[1] طوغری یورودی . کافری جنك ایتمدی حصاری‌ویردی. کافرینی یرلی‌یرنده قودی . آندن « چورلی » حصارینه واردی آنك کافرلری مطیع اولمدی ، یغما چیغرتدی کافرلر خیلی جنك ایتدیلر . آخر تکفورینك کوزینه اوق طوقندی زبون‌اولدیلر، حصاره دخی قویولدیلر، مبالغه طویوم‌اولدیلر. آندن صکره‌حصاری بیقدیلر. آندن « سلوری » حصارینه‌واردیلر، تکفوری‌قارشی کلدی، براوغلنی دخی بیله کتیردی، حصارینك کلیدین بیله کتیردی . سلطان مراد خان غازی واردی حصارینك اوزرینه قوندی تکفوری مبالغه پیشکش چکدی . سلطان دخی جمیع غازیلره اولشدردی . آندن صکره « برغوس»ه واردیلر کافرلری قاچمشلر حصاری اوده اوردیلر یاقدیلر کول ایتدیلر .

نظم

عجبدر بوجهانده عقل انسان　　کیمی کامل راحت کیمی نقصان
بولرده لطف وحدتدر قارشمش　　جاهله حدت تیز اولدی برهان
شوکا کم لطف‌حق‌یولداش‌اولوبدر　　تجلی ایلدی کوکلنده ایمان
یاراماز تیزلك ایتمك قارنداش　　آنك اهلیدر بیلکم کیدن کمان

---

[1] واتیقان نسخه‌سنده « منطوز »

دخی عهدله طوردی . بودیدیکم یرلر تمام بربیلده فتح اولدی . یعقوب اجه یه اول ولایتی تیمار ویردیلر اول ولایت مسلمانلق اولدی غازی فاضله دخی بیله ویردیلر. شمدیکی حینده غازی فاضل اجه اوواسنك اوجنده یاتیر مزاری واردر وهم یعقوب اجه‌نك دخی اول ولایتده قبری واردر .

نظم

قاپوکم آچدی مفتح‌الابواب فاضل اجه اولدی آکا باب
کیریم اولدی سرایه هم خزینه کرکدر کم سلیمان قویه بواب

باب . — آنی بیان ایدرکم « غازی اوره‌نوز » له حاجی ایل بکی نیلدیلر سلیمان پاشا دخی نیلدی آنی بیلدرر .

حاجی ایل بکنه کم « قوکور » ی ویردیلر غازی اوره‌نوزی آکا یولداش قوشدیلر . ولایت « دیمتوقه » وغیری ولایتلری چالوب چیرپمغه باشلادی بنه قوکوری نواحیسنه کلیرلردی . سلیمان پاشا دخی خیره‌بولی ولایتنی قایوب قازاردی [١] کیرو کلیبولیه کلیردی . برکون آو ایدرکن اوقله برجانور اوردیلر ، بوجانور قاچدی،سلیمان پاشا آردینه دوشدی ، آتینك آیاغی بردلیکه
٧٥٨ سنه کچدی آنی دوشدی ، سلیمان پاشابیله دوشدی اول آراده شهیداولدی.بوفتحلت تاریخی هجرتك یدی یوز التی سکزنده واقع اولدی . بعضیلر ایدرلرکم اورخان غازی اوبیلده وفات ایتدی دیرلر ،اما اصح بودرکم اوغلی آندن ایکی آی اوکدن وفات ایتدی .

نظم

جهان برکهنه کوپری کچمکه یولدر عمرده تیز کچر صانکه اوبیلدر
بنم دیو بویرده دعوی ایتمه یلان سوز سویلین اشبو دیلدر

[١] قایوب قازمق ؛ قاصوب قاورامق

یوماً فیوماقرمسی ولایتندن اوکلیر اولدی، هرکلان یورت طوتوب غزایه‌مشغول اولدی . الحاصل اسلام ارقه‌لاندی، هرنرمیه وارسه‌لر کافر طورماز اولدی .

نظم

سلیمان کلدی دنیایه سلیمان — که کافر دیولرینه ویرمز آمان
براقدی ولوله کافر ایلینه — که ترکك اولدی بو دور وزمان
شوکم قورتیله سلیمان الندن — کلوب سلیمانه کتوره ایمان
وکرچه جمله عمری حبسده قالدی — همان دیولکیدر کندویه قالان

باب . — «قوکور حصاری» نه وجهله آلندی آنی بیلدرر .

قوکور حصاری‌نك تکفورینه « قالاقونیه » دیرلردی ، خیلی بهادر کافر ایدی . ترك‌کم روم ایلینه کچدی‌اول آت آرقه‌سندن ایمدی . وبو طرفده‌کلیبولی حصاری اوزرینه یعقوب اجه دوشوب آکیرتوب [١] طوررلردی . اول کافر دائم بونلره غایت اذا ایدردی ، کاه کاه بونلردن آدم دخی آلیردی . بر کون سلیمان پاشا طویدی غازیلری متنبه ایتدی وبر قاچ یارار مرتلوس واردی بو کافری‌چاشوتلاتدیلر [٢] . ینه‌حصاردن چیقدی نیتی بوکم‌واره کلیبولی ولایتندن آدم قاورایه. سلیمان‌پاشایه خبراولدی حصارك‌هر یانن باغلادیلر، برنیچه‌یرده‌پوصو قودیلر . واردی بوکافرینه برترك قاورادی ینه کندی حصارینه دوندی . غازی فاضل بوکافرك‌آردینه دوشدی قاچه کلدیکم‌حصارینه کیره. همان‌بوغازی اله ویردی خیلی کافرلر دخی بیله واردی . تکفوری حصاره قارشی کتیردیلر، تکفورك هیچ کیمسه‌سی یوقدی . حصاری ویردیدی حصاری سلیمان پاشایه ویردیلر . هماندم تکفورك باشنی کسدیلر وشول نسنه‌کم پادشاهه لایقدرواول که‌غازیلره لایقدر مال غنیمت ویردیلر. حصارده «حاجی‌ایل‌بك»ی قودیلر . بوطرفدن کلیبولی تکفوری کوردیکم هرطرفدن ترك آلدی کندی

[١] آکیرتمق ؛ غلیظ وکریه الصوت بر آدمی تضییق ایله باغرتمق .
[٢] چاشوتلاتمق ؛ تحری ، تجسس ایتدرمك

طورمدیلر هریردن صفالری اولدوغن کوتوردیلر . برکون « کلیبولی » نك کافرلری جمع اولدیلر ، بونلرك اوزرینه کلمکه . همان بونلر دخی قارشیلادیلر اوغراش [١] اولدی ، مسلمانلر غالب اولوب کافرلری قیردیلر . حصارك قاپوسنی یاپدردیلر « یعقوب اجه » یه وغازی فاضله یولداش قوشدیلر ، بونلری کلیبولی یه حواله ایتدیلر . کیجه وکوندوز حضور ویرمدیلر اسکه سنه دخی کمی کتیرمز اولدیلر وبوکلیبولینك اوجنده بوایکی یارار غازی بی ایی یولداشلرله قودیلر ساکن اولدیلر .

نظم

غازیلر کچدی کافر ملکینه خوش — نیجه کافر سراین ایتدیلر بوش
چون روم ایلینه کچدی مسلمان — غازیلر ابرینی هب اولدی موجوش
کوموش آلتون چوق اولدی اللرنده — ملالتلری اولدی جمله بیهوش

وبو فتحك تاریخی هجرتك یدی یوز اللی سکزنده واقع اولدی. سنه ٧٥٨

باب . — آنی بیان ایدرکم بوندن صکره سلیمان پاشا نه تدبیر ایتدی ونیه مشغول اولدی .

آتاسی اورخان غازی یه خبر کوندردیکم دولتلو همتکله روم ایلی فتح اولنمغه سبب اولندی . کافرلر غایت زبوندر ایمدی شویله معلوم اولهکم بو طرفدن فتح اولان حصارلره ولایتلره اهل اسلامدن چوق آدم کرکدر بو فتح اولان حصارلر ایچون ایچنه قومغه وهم یارار غازیلر کوندرك . اورخان غازی دخی قبول ایتدی ولایتنه کوچر قره عرب اولری کلمشدی آنلری سوردی روم ایلینه کچیردی . بر نیجه زمان کلیبولی نواحیسنده ساکن اولدیلر . سلیمان پاشا دخی یوریدی تکفور طاغنك کنارینه واردی ، بولدیغی حصارلری کیمینی مدارا ایله وکیمینی یغما ایتمکله آلدی . اول « کل کل حصاری » نی اوچ ایندی « خیره بولی » ولایتنه یوریدیلر .

[١] اوغراش : غوغا

« ویرانجه حصار » در « کوره‌جه » دن آشاغی دکز کنارنده‌در. اجه‌بکله‌غازی فاضل بر صال چاتدیلر بندیلر کیجه‌یله « چین حصاری » [۱] نك نواحیسنه چیقدیلر . باغلرنده برکافر اله کیردی کتیردیلر صاله قویدیلر هماندم سلیمان پاشایه کتیردیلر . سلیمان پاشا بو کافره برخفتان کییدردی باشینه برشاپقه ویردی بلینه قوشاق وآیاغنه آیاق قابی ویردی والحاصل کافری طوناتدی . کافره ایدر سزك حصاریکزه نجه کیره‌وز که بزی کیمسه کورمیه . کافر ایتدی بن سزی کیمسه کورمدین حصاره قویاین دیدی . تیز برنجه صال چاتدیلر سلیمان پاشا یتمش‌سکسان یولداش آلدی کیجه‌یله کچدیلر . کافرك برترس دوکه‌جك یری واردی بو مسلمانلری طوغری اورایه ایلتدی تیز حصاره کیردیلر . کافرك دخی اکثری باغلرنده ایدی وخرمنلرنده ایدی . الحاصل حصاری آلدیلر . کافرنی ایچیتمدیلر بلکه دخی احسانلر ایتدیلر . ایچنده بر قاچ بللی کافری طوتدیلر بوحصارك لیماننده کمیلری واردی اول کمیلره ایلتدیلر قویدیلر قارشوده اوطوران لشکره ایلتدیلر . والحاصل اول کون ایکی‌یوز آدم کچیردیلر . اجه‌بك حصارك آتلرندن بیندی « بولایر » یانده « آقجه لیمان » دیرلردی برلیمان، واردی آنده‌کی کمیلری یاقدی آندن سوردی حصارینه کلدی . حصارك لیماننده اولان کمیلری حفظ ایتدیلر . طورمدیلر آدم کچیریلر والحاصل لشکرك اکثرینی یانلرینه کچیردیلر . بوکافرلردن هیچ کیمسه‌یی ایچیتمدیلر خاتونلرین وکندولرین بغایت خوش طوتدیلر بوکافرلرك کمیجیلرین کمی‌یه قویدیلر کندولر اوزرینه طوردیلر داخی کچیردیلر . والحاصل برایکی کونك ایچنده ایکی بیك ارکچیردیلر بوکافرلر غازیلرله اتفاق ایلدیلر یوریدیلر برکیجه « آیاس‌لونجه » دیرلردی برحصار دخی واردی آنی دخی آلدیلر . اهل اسلام الندە حصار ایکی اولدی بونك خلقنی دخی استمالتلریله بوایکی حصاری برکیتدیلر خیلی آدملر دخی کلدیلر آیدیجقدن کیله . سلیمان پاشا ایدر بوحصارلردن سپاهی اولان کافرلری چیقارك اولریله قره‌سی ایلنه ایلتك کم‌آخر بونلردن بزه فساد دکمکه وهم اویله ایتدیلر . ایکی آی بوحصارلری برکیتدیلر

[۱] چین ؛ صاغلام ، صحیح

قبول ایتسه‌ك . درویش ایدر شول قارشوکی تپه‌جکدن بریجکی درویشلرك حولیجکی اولسون دیدی . اورخان غازی دخی بو سوزی دعا آلدی ینه مکانینه کیتدی .

نظم

امیدم دعادر اهل دعادن	دعادر بیزه امر اولان خدادن
مؤثردر نجه نفس جهاندن	دعادر انبیادن اولیادن
دیلك‌دیرحق دیلك مقبول ایده‌ین	بوقول ایمدی جانم اول ندادن

اورخان غازی اول درویشك اوزرینه وارمق دیله‌دی . یانینده تکیه یاپدی ودخی جمعه مسجدی [۱] یاپدی . شمدیکی حالده اوزرنده احیا اولنوب بش وقتده پادشاهك روحینه دعالر ایدرلر . اول زاویه‌یه « کیکلی بابا تکیه‌سی » دیرلر [۲] واما کلدك بویکا .

باب . — آنی بیان ایدرکم سلیمان پاشا قره‌سی ولایتنده نیلدی وکیمکله مصاحبت ایلدی آنی بیلدرر .

مکر برکون سیر ایدرکن « آیدینجق » ه کلدی « تماشالق » ه کلدی کوردی بر غریب بنالر . برآز طوردی هیچ سویله‌مدی سلیمان پاشایه، « اجه‌بك » [۳] دیرلردی بر عزیز واردی وهم خیلی بهادر آکیلوردی ایدر خانم تفکره واردك . سلیمان پاشا ایدر بودکزی کچمك فکر ایدرین شویله کچم که کافرك خبری اولمیه دیدی . اجه‌بك و « غازی فاضل » ایتدیلر بز ایکیمز کچه‌لم کوره‌لم دیدیلر . سلیمان پاشا ایدر نره‌دن کچرسز دیر . ایتدیلر کم خانم بونده بریر واردرکم اوته کچمکه یاقیندر . کوچدیلر اول بیره واردیلرکم اول بیر

[۱] جمعه مسجدی ؛ درونده جمعه وبایرام نمازلری قیلنان جامع

[۲] بروسه‌نك جهت شرقیه‌سنده وبش ساعت مسافه‌ده کائن اولوب « باباسلطان قریه‌سی » دیمکله معروفدر .

[۳] اجه ؛ توجه واختیار آدم معناسنه اولوب حاجی مخففیدر .

باب ۰ — آنی بیان ایدرکم سلیمان پاشا بوولایتده نیلدی آنی بیلدرر.

هله شمدی کوره‌لم اورخان غازی بروسه‌ده نیلر . دولتله کلدی عمارت یاپدی ولایتلك درویشلرینی تفتیش ایتمکه باشلادی . اینه کول یوره‌سنده «کشیش طاغی» نك آراسنده برنجه‌درویشلر کلشلردی آنده مقام طوتمشلردی. بو درویشلردن بریسی آیریلور وارر طاغده کیجکلرله یورر واول طورغود الب آنی سور . اورخان غازی‌یه آدم کوندردیکم بنم کویلرم یاننده بردرویش دائم آنك یانینه کلیر آنکله مصاحبت ایدر طورغود الب پیر اولمشدی کلدی مقیم اولدی خیلی مبارك درویشدر دیدی . اورخان غازی ایدر عجب کیمك مریدیدر . ایدر صورك کندودن دیر . کلدیلر صوردیلر . ایدر «بابا الیاس» مریدیم دیر «سیدابوالوفا» طریقندن دیدی . امر ایتدیکم کتورك دیدی . کلدیلر دعوت ایتدیلر . کلدی درویش دخی خبر کوندردیکم صاقین کلسون . اورخان غازی‌یه خبر ویردیلر . اورخان غازی ینه خبر کوندردیکم نیچون کلمز . ویاخی نیچون قوماز آنده وارمغه . جواب ویردیکم درویشلر کوز اهلی اولور کوزه‌درلر دخی وقتنده واررلرکم دعالری مقبول اولور . برنجه کوندن صکره برقواق آغاجنی اوموزینه قودی طوغری بروسه‌نك حصارینه کلدی پادشاهك حصارینه کیردی . کوردیلر خانه خبر ویردیلر اول درویش کلدی بر آغاج دخی کتوردی قاپوده دیکیور . اورخان غازی چیقدی کوردی تمام دیکمش دخی صورمدین خانه ایدر تبرکمز اولدقجه درویشلرك دعاسی مقبولدر دیدی . هماندم دعا ایتدی طورمادی کیرو مکانینه واردی . قواق آغاجی شمدی دخی واردر سرای قاپوسنك ایچنده قوروجه‌سن کیدررلر . اورخان غازی دخی درویشك مکانینه واردی درویش بواینه کول نواحیسی سنك اولسون دیدی. درویش ایدرملك ومال حقکدر اهلنه ویرر بزآنك اهلی دکلز دیر . صوردیلر اهلی کیملردر. ایتدی حق تعالی دنیا ملکنی سزك کبی خانلره ایصمارلادی قوللری بربریله مصالحن کورسون دیو . اورخان غازی ایدر درویش نوله بندن شو سوزی

بونلرکم « بالیکسری »یه واردیلر آنده کی اوغلان قاچدی « برغمه »نك حصارینه کیردی . اورخان غازی یانندهکی قرداشی واردیکم حصارده قرداشیله سویلشه اوقله اوردیلر سسمدی [۱] . اورخان غازیيه غایتده کوچ کلدی دیدیکم بونلر بونك کبی ایش ایتدی همی دیر. اورخان غازی دخی چیغیر تدیکم ایل ولایت اورخان غازینکدر حکم اولندی، وبو ولایتك خلقی دخی مطیع اولدی اورخان غازیيه.

نظم

سورولدی قراسی تدبیری کیتدی — یازلدی دفتری اورخانی طوتدی
بو چرخك فرسنی ایتدی قراسی — چون اورخان شاه سوردی مات ایتدی
جهان کندویله قالدی طولاشدی — اجل ایپین بینوب دامندن ایتدی
دورولدی دفتری قاراسی بتدی — یکی دفتر ده غازی دفتر ایتدی

باب . — آنی بیان ایدرکم اورخان غازی بو ولایتی نیجه فتح ایتدی واول حصارده کی اوغلان نه اولدی آنی بیلدرر .

چونکم حق تعالی ولایت قره سی ده خطبه وسکه یی اورخان غازیيه مقرر ایتدی پادشاه اولدی ینه . قره سی اوغلی دخی برغمه حصارندن عهدله چیقدی ایکی ییل دیری اولدی آخر یومورجاق [۲] چیقاردی الله رحمتنه واردی . اول اوغلی سلیمان پاشایی اوقودی قره سی ولایتنده آکا تیمار ویردی کندی بروسه یه توجه ایتدی .

نظم

ینه یکی جلوه اولدی عالم — که حسنی زیبا اوله بونده آدم
تجلی ایلدی نور سعادت — بشارت یازدی صفحه اوزره آدم
ولیلر طولدی ولایت قره سی — صناسن جنید یا ابن ادهم

---

[۱] سسمك : یاشامق
[۲] یومورجاق : صحیحی یومروجاق اولوب طاعون دیمکدر .

اوغلی دخی واردی اورخان یانه کلشدی آدی «طورسون بك» ایدی . براوغلی دخی آتاسی یانده ایدی آتاسی یانده اولان اوغلنی ولایت ایسته مدیلر. اورخان غازی یانده اولان اوغلنه خبر کوندردیلر « حاجی بیك » دیرلردی قره سی اوغلینك بروزیری واردی آندن وولایتك اعیانلرندن بیله خبر کلدی. اول آنده کی اوغلان ایدر طوره لم خانم ولایته کیره لم «بالیکسری» و«برغمه» یوره سی جمیعسی سنك اولسون «قیزیلجه طوزله» و « برده میج » [۱] و اووا طرفنی بکاصدقه ایت دیر . اورخان غازی دخی اول ولایتی فتح ایدوب [۲] ینه تکفورینی ایچنده قومشلردی طوغری کول باشندن یوریدی . واول حصارك صاحبی برعورت ایدی [۳] روجه آدینه «قاله ماستوریه» دیرلردی وبرقرداشی دخی واردی « میخالیج» دیرلردی. اورخان غازیکم اول ولایته یوریدی بو عورت قرداشیله کلدیلر مبالغه پیشکشلر کتیردیلر ینه یرلی یرنده قودی. اول ولایت تکفورینی [٤] طوتدیلر کم اول کافر عهدینه طورمامشدی و اول تکفورك ایشن بیتردیلر .

نظم

عزیز عهد ایدرلر آدمیله — سوزم دخی بنم هم آدمیله
دیدی جنت ویرم سزه سوزم طوت — صاقین بیدرمه ابلیسه بالین
حقك وعده سی عهد اولدی ای جانم — ملك حیوان هم آدمیلن
بو آدم عهدی بیلکم قندن آلمش — بودر عهدك یونی [٥] هر آدمیلن

باب . — آنی بیان ایدرکم ولایت قره سی بی اورخان غازی نیلدی آنی بیلدرر.

[۱] هر ایکی نسخه ده بووجهله محرر ایسه ده، الیوم قره سی سنجاغنده کائن «بیغادیج» اولسه کرکدر .
[۲] نشری وتاج التواریخ افاده سنجه « اولوبات » در .
[۳] هر ایکی نسخه نك مندرجاتی بویله ایسه ده نشریده « طوغری کول باشندن یوریدی کیرماستی یه جیقدی » صورتنده در
[٤] اولوبات تکفورینی
[٥] یون ، یوك ؛ طرف ، جهت ، وجه

برعزیز واردی آ کا ویردی . خطابی « قره‌خواجه » یه ویردی. برنجه‌زمان ایزنیقی تخت ایدندی .

نظم

اوقوتدی خطبه اورخان غازی	اول عثمان بن قوکورلو نسلی غازی
شریعت کلنه کلبنلر اولدی	چوطوغدی شمس تابی اورخان غازی
غزا ایچون کم آق بورك کیوبدر	یوزی آغ ایشی صاغ اورخان غازی
نه کیسه یاراشور اورخان غازی	عاشق پاشا زماننده ایدی غازی

باب . — ایزنیق فتح‌اولندقدن صوکره اورخان غازی نیه مشغول‌اولدی تیمارلری کیملره ویردی آنی بیلدرر .

ایزنیکمیدی اوغلی « سلیمان‌پاشا » یه ویردی آنی «یکیجه» و « کوینوك » ه و «مودرنی» یه حواله ایتمشدی . براوغلی دخی کم اول « مراد خان » غازیدر بروسه سنجاغن آ کا ویردی آدینی « بك سنجاغی » قودی . « قره‌جه حصار » ی عموسی‌اوغلی « کوندوز » ه ویردی . اورخان‌غازی کندی‌ولایتنه ناظر اولدی اوغلی سلیمان پاشایی « طراقلی یکیجه‌سی » نه کوندردی واول ولایتلرك جمیعسی اورخان غازینك عدلن ایشتدیلردی . وهم هرولایتکم آلمشلردی اکا عدل وداد ایتمشلردی و آلتمایان ولایتلر دخی آنلرك نیلدیکنی بیلمشلردی . سلیمان پاشا کم طراقلی یکیجه‌سنه کلدی عهد وامانله حصاری ویردیلر وکوینوکی دخی . سلیمان پاشا اولقدر عدل ایتدیکم اول ولایتك‌خلقی ایدرلردیکم نولیدی‌بونلر بزه‌قدیم زماندن بك‌اولیدی‌وچوق کویلربومسلمانلری کوردیلر مسلمان اولدیلر . واول ولایتده نه قدر کم ملکلر واردر جمیع پاشا ویردیکی قدر اوزرینه طورر .

باب . — اورخان غازی «قره‌سی» ولایتنی فتح‌ایتمکه سبب‌ندر آنی بیلدرر. قره‌سی [۱] اوغلی « عجلان بك » واردی اول زمانده الله رحمتنه واردی . بر

[۱] قره‌سی : اصلی قره‌اسه ، قره‌عیسی

کانه پادشاهلری اولدی اوغلنی تخته کچیردیلر . برچوق خاتونلر کلدی اورخان غازی صوردیکم بونلرك ارلری قانی . جواب ویردیلرکم قیرلدی کیمی جنکدن وکیمی آجلقدن . غایت خوب صورتلو چوقدی اورخان غازی غازیلره اولشدردی [۱] امر ایتدیکم بوطول خاتونلره نکاح ایدك وهم آنك کبی ایتدیلر . شهر دخی معمور اولدی اول اولنان غازیلره اولری ویردیلر .

نظم

خرامان کلدی محبوب روملر — غازیلر کوکلی یاندی صانکم موملر
قاچانکم باغچه ایچره کلدی بونلر — غازیلر دیدیکم اهلك اوله بولر
یاکاغی کلکون لعلین دوداقلر — اوسیمین ساق اوپری پیکرلر
چمن اوزره چو سروی سیر ایدرلر — کوکللر کوللکه دوشوب کیدرلر
خیالی کولکه‌سی جان کوکلن آلدی — معنبر زلفی بویی عقلوم الدی
عقللر صید ایدر اول روم خوبلری — دماغلر مست ایدر اول رشکی یرلر
بورسمه غازیلر بولری کوردی — غازی اورخان بولری غزاته ویردی

۷۳۰ سنه بوفتحك تاریخی هجرتك یدی یوز اوتوزنده واقع اولدی .

باب .— آنی بیان ایدرکم اورخان غازی ایزنیقده نیلدی کیمکله مصاحبت ایتدی آنی بیلدرر .

براولو کلیسایی جامع ایتدی . یکیشهره چیقاجق قاپوده برعمارت یاپدی یاننده « حاجی حسن » دیرلر برعزیز واردی دده‌سی اده‌بالینك مریدی ایدی شیخلکنی آکا ویردی . تابوزمانه دکین دخی آنك نسلنك النده‌در. عمارتکم یاپیلدی طعام پیشدی اورخان غازی اول کندی مبارك الیله اولشدردی . چراغن دخی اول کیجه کندی یاقدی . مدرسه‌یی دخی مولانا «داودقیصری» دیرلردی آکا ویردی. آندن صکره « قونیه »ده « تاج‌الدین کوردی » دیرلر

[۱] اولشدرمك ؛ توزیع

شمدیکی زمانده صقاللرین کندی اللریله کسرلر و اشکه بینمك خود عادتلریدر. بوصقال قیرقق عادتی قدیمی فرنکدن قالمشدر . فرنکدن جنوبی اشقلرده آلمشلر شمدیکی زمانده صاچ کبی اولدیکه عورتلر بیله صاچن کسرلر وارلر صقاللرین کسرلر .

باب . — آنی بیان ایدرکم «ایزنیق» [۱] نه صورتله فتح اولدی آنی بیلدرر. او پادشاهکم واردی آنی آلمشدی وبو ایزنیقه حواله کبی واقع اولمشدی. آنکچونکم بو قره دکز حصاری ایچنده اولان غازیلر دائم ایزنیقك قاپوسن آچدیرمازلردی. بغایت آچلقدن بوکالمشلردی . زیرا مملکتنده کی کویلری تیماره ویرمشلردی وجهاً من الوجوه کویلرك خلقی حصارخلقنه زوادویرمزلردی. وقت اولوردیکم مسلمانلرله بیله صاواشه وارلردی ایزنیق خلقنه ایدرلردیکم بیچاره لر کلك راحت اولك بزراحت اولدق دیرلردی . شهرك خلقی کوله بالق اولامغه چیقماز اولمشلردی . بعض کافرلر غازیلره خبر کوندردیلرکم بزغایت بوکالدق دیرلردی . اول زمانده جمیعاً ولایتی مسلمانلر آلمشلردی تیمارایلنك [۲] اللرنده تصرف ایدرلردی . اورخان غازی یه کافرلرك حالنی بیلدردیلر اول دخی ایزنیق اوزرینه کلدی . کافرلر دخی براعتماد ایتدکلری کافری کوندردیلرکم بزمله عهد ایدك بزی قیرمایك وکیدنمز کیتسون وطورانمز طورسون حصاری سزه تسلیم ایدهلم دیدیلر. اورخان غازی دخی قبول ایتدی کلدیلر استانبول قاپوسندن چیقاردیلر. همین کندی خلقی کیتدی شهرك خلقی واکثر سپاهیسی کیتمدیلر. اورخان غازی تکفوره آدم کوندردی بیله قوشدی کمی یه ایلتیوردیلر مرادی اولدیغی اقلیمه کیتدی. تکفورکم قپودن چیقدی اورخان غازی یکی شهرقاپوسندن کیردی. قاپونك ایچی بر باغچه ایدی «آیا کلسوس» دیرلردی غایت خوب مقامدر . اورخان غازی طوغدی [۳] اول باغچه یه ایلتدیلر بوشهرك کافرلری قارشیلادیلر

[۱] ایزنیق : نام قدیمی «نیکه آ»
[۲] ایل : بوراده خلق، ناس معناسنه در .
[۳] طوغمق : ظهور ایتمك .

قیزلدرسنك آق اولسون. اورخان غازی امر ایتدی بیله جکده بورك ایشلدیلر غازیلر وجمیع توابعی آق بورك کیدیلر. آندن اورخان غازی لشکرینی زیاده ایتمك دیلدیکم اول ولایتده اوله. قرداشی ایدر آنی غازیلره دانش دیر. اول زمانده جندره لی «قره جه خلیل» بیله جکده قاضی اولمشدی ومعلم اده بالینك دخی قومی ایدی آکا دخی دانشدیلر ایلدن یاپاچیقسون دیدیلر چوق کشیلر قاضی یه رشوت ویردیلر بنی یاپا یازدر دیو وهم آنلر دخی آق بورك کیرلردی سؤال انوك [۱] آدینی یاپایه نیچون دیدیلر. سلطان محمد خان اوغلی سلطان مراد خان سفره کیدرکن بر یایا بر اوغلانك انوکن اوغریلامش [۲]. آنك اصی [۳] انوکنی بولمش ایتمشکه انوکمی سنمی طوغوردك اوغریلارسین هی انوك یایا دیمش سوکمش بر غوغا ایتمشلر. خلق او سببدن اوتوری اوکا انوك یایا دیدیلر. ودخی «بورمه دلبند» [٤] سلطان اورخان زماننده اولدی بکلره «قانی بورمه دلبندك» دیرلردی.

نظم

جهان هر لحظه بر نوعه کورینور — خیال اهلی اول نوعه سورونور
هنوز بودرکه اول مقصود اولانلر — یا آچار سوزینی یاخود بورونور
جهانده حل وحرمت بویله کچدی — کیمی ایت کبی دالار کیمی قیور انور

دیوانده بورمه دلبند کیرلردی قاچانکم سفره کیتسه لر بورك کیرلردی وبورکك آلتنه شکلاه کیرلردی. سؤال شکلاه نه در. اوکی قیصه و آردی اوزون در. آل عثمانده غرائبلر چوقدر فقیر اختصار ایتدم. آنکچون اول زمانده اونی اقتضا ایدردی. و بوزمانده بونی عادت ایتدیلر. زمان اولده طراقلی و حرمتلی صقالار اولوردی. قاچان برکشی یه پادشاه خشم ایلسه صقالن کسوب اشکه بیندررردی.

---

[۱] انوك ، یاوری ، کلب یاوروسی
[۲] اوغریلامق ؛ چالمق ، چارپمق ، صوبمق
[۳] اِص ؛ صاحب ، مالك
[٤] بورمه دلبند ؛ سابقده بورمه جه ، بورلمش عمامه

ویردیلر غازیلری تیمار ارلرینی کناره کتیردیلر استانبولدن کمی چیقوب ولایت اورمسون دیو . «یلاق اووا» یی [۱] دخی تیماره ویردیلر آنجه قوجه‌یله اولان غازیلری بوولایته‌جمع ایتدیلر «ارمنی‌یازیدانی» نه‌واردیلر . تحته‌لویی‌وقاندری‌ولایتنی «آق‌پاشا» یه ویردیلر . بونلرك نسلندن شمدی دخی‌واردر « فضل‌الله قاضی »کم کلی یوزده‌تکیه‌سی‌واردر اول‌آنجه قوجه‌نك نسلندندر . قوجه‌ایلینك‌وآق‌یازینك وقوکورپه‌نك وبوولایتك جمیعسنك اصل فتوحی‌وحقیقتی‌بودرکم فقیر شرح‌ایتدم .

نظم

نیجه‌لر بوجهانه کلدی کیتدی — بنم دیدی یلان دعوالر ایتدی
اونودلدی آدی آکلماز اولدی — یرینی بر دخی یلانجی طوتدی .
صاقین بنم دیوبن مغرور اولمه — که مغرور عاقبت پشیمان کیتدی

باب . — آنی بیان ایدرکم اورخان‌غازی‌پادشاه اولدقده نه کیدی‌ونه‌اصل ایش ایشلدیکم اول آتاسی‌زمانده اولمامشدی اورخان غازی‌زمانده‌واقع‌اولدی .

نظم

بو آدم دوزدی عالمده دوزنلر — بیلورمیسین نیچون دوزدی‌دوزنلر
یا کندینك ویا غیرینك اوله — بو نیتله دوزر دوز کون دوزنلر
نه‌دوزسن اثری قالور جهانده — ولی آثار قالور قانی دوزنلر [۲]

اورخان غازی‌یه علاءالدین پاشا ایدر الحمدلله‌که خانم سنی پادشاه کوردم . ایمدی سنك لشکرك یوماً فیوما زیاده اولسه کرکدر . ایمدی سنکله لشکرینه بر نشان قویه‌لم غیری لشکرده اولماسون دیدی . اورخان‌غازی ایدر قرداش‌هرنه‌کم ایدر سن‌بن‌آنی‌قبول ایدرین‌دیدی . اول‌ایتدی‌ایمدی‌اطرافده‌کی‌بکلرك بورکی [۳]

---

[۱] یلاق اووا ؛ یالوه
[۲] دوزمك ؛ ترتیب وتنظیم ایتمك . دوزن ؛ نظام ، ترتیب
[۳] بورك ؛ مدور باش قابی ، پوستدن قالپاق ، بیوك صارق ، کلاه

این اوکی سنجاغنی اوغلی «مرادخان» غازی یه ویردیکم که اول کیجی[۱] اوغلیدر. اورخان غازی لشکری آلدی ایزنیکمیده [۲] واردی آنکچونکم غازی رحمان کلدیکنده جمیع غازیلری آ کا بیلدیرمشدی ایزنیکمیدی نه صورتله آلالر. قاچانکم لشکر جمع اولدی برسوری کبی شهره چیقدیلر سوردیلر کیوه یه واردیلر. اوغلی سلیمان پاشایی اب صوینده بولدیلر. عیان کولنك کناری آیدوسده اولان غازیلر کلدیلر اورخانی قارشولادیلر ایزنیکمیده واردیلر. آنك صاحبی برخاتون ایدی استانبول تکفورینه تعلقی واردی آدینه «بلقونده» دیرلردی یلاق اوواسنك صاحبی ایدی. دره ده کی حصار آنکدر وهم برقداشی واردی آدینه «قلبون» دیرلردی. یوقاروده کی حصار آنکدر شمدیکی حینده ترك آ کا «قویون حصاری» دیرلر. بونلرك حصارینك اوزرینه ترك واردی. جنك ایدرکن کوکسنه اوق طوقندی اولدی اورخان کلدی اوزرینه قوندی. خاتون ایدر بن بوترکله جنك ایتمزین آنکچونکم اکر بونلر بزدن اولدررلرسه اولن کیتدی یرینه قالاندن فائده نه واکر بزبونلردن اولدررسه‌ك بونلرله قان دشمنی اولورز تاقیامته دکین جنك اکسیك اولماز دیدی. بوخلقك بریارار کشیسی واردی آنی کوندردیکم عهد ایده‌لم حصاری دخی ویره‌لم دیدی. اورخان غازی دخی قبول ایتدیکم اول عورت هرنه‌سی وارسه آله دخی حصاری تسلیم ایده. خاتون خبر کوندردیکم بن کیجه چیقارم والا بنی ترکلردن بکله‌سون دیدی وهم آنك کبی ایتدیلر وهرکافرك کیتمه‌ده وطورمه‌ده اختیاری النده اولسون دیدیلر. اسکله یه کمیلر کتیردیلر مرادلرنجه طولدردیلر. اورخان غازی ایدرکم صاقینك برچوپی کیتمه‌سنکم بزعهدیمزده خائن اولمایاووز دیدی وهم اویله اولدی. اورخان غازی وبعض غازیلر دخی حصاره واردیلر وآیدوسده اولان مسلمانلرك جمیعسی ایزنیکمیده کلدیلر ساکن اولدیلر اورخان غازی سلیمان پاشایی ایزنیکمیده کتیردی. کلیسالری مسجد ایتدی وبرکلیسایی دخی مدرسه ایتدی شمدی دخی مدرسه‌در. «قره‌مرسل» دیرلر بربهادر واردی اول کناری آ کا تیمار

---

[۱] کیجی ؛ کوچك

[۲] زبانزدی ایزمیت.

چوباناق دخی سنکدر دیدی وهم بوعزیزلر دخی بونی قبول ایتدیلر. اورخان غازی ایتدی ایمدی سن بکا پاشا اول دیدی . علاءالدین قبول ایتمدی «کت» اوواسنده «قُرده» دیرلر برکوی واردر آنی بکا ویردیدی. اورخان قبول ایتدی اول کوبی آکا ویردی . علاءالدین دخی کوکرتلی ده تکیه یاپدی بروسه قابلوجه سنه کیره جك یرده برمسجد یاپدی یانده ساکن اولدی تابوزمانه دکین اولادندن واردی .

نظم

بولربرلکده بیتدی اولدی بوایشلر — صفالر سوردیلر یاز وقیشلر
طورشدیلر نظام اسلامیچون — آقیتدیلر قان وکسدیلر باشلر
نیجه زخم اوردیلر اورلدیلر هم — نیجه لر دیدیلر قانی قرداشلر
اسیر صاتوبن هم آلدیلر — اولنمادی اسیر چون هم صواشلر
جهانه خود کلمك کیتمکیچوندر — نه یاپسك عاقبت بیقماغیچوندر
عمل کم سن ایدر سن ای قرنداش — یاطامو[۱] اوله یا اوچماغیچوندر[۲]
ایکیسندن فارغ اول حقه دون — یرادیلر حقه دونماکیچوندر
دخی آلدی دعا جمله ولیدن — دعالر ایستر اورخان جمله سندن
میرانلر دعا آلمق آل عثمان — فارغلردر بو خلقك دنیاسندن
عاشق پاشا دعا اورخانه ایتدی — بیله کوك الب نسلی جمله سندن

باب . — اورخان غازی پادشاه اولدی نیلدی آنی بیلدرر .

قرداشنه ویردیکن مقرر ایتدی وبو حینده آقچه قوجه دخی دنیایی ترك ایتدی قاندری نواحیسنده برطاغده مزاری وار . قوکور الب دخی آنك کبی اولدی . اورخان غازی بوبوجاغك سنجاغنی اوغلی «سلیمان پاشا»یه ویردی .

[۱] طامو ؛ اصلی « تاموق » اولوب جهنم دیمکدر
[۲] اوچماق ؛ جنت

باب . — آنی بیان ایدرکم عثمان غازی الله رحمته واردی آندن صکره اورخان غازی نیلدی آنی بیلدرر .

چونکم آتاسی کیتدی قرداشی «علاءالدین پاشا» یله برآرایه کلدیلر آخر حالی نیسه کوردیلر. اول زمانده «اخی حسن» واردیکم آنك تکیه‌سی دخی واردر بروسه‌ده حصار ایچنده بك سراینه یاقیندر . ودخی اول زمانده اولان عزیزلر جمع اولدی عثمانك مالی وارمی یوقمی دیو تفتیش ایتدیلرکم میراث اولنه بو ایکی قرداش آراسنده . بوفتح اولان ولایت‌وار آنجق آقچه وآلتون هیچ یوقدر . عثمان غازینك یکیجه برصرتق تکلتیسی [١] وبر یانجغی [٢] وبر طوزلغی وبر قاشیقلغی دخی واردی وبرصوقمان [٣] ادیکی [٤] دخی واردی وبرقاچ ایوجه آتلری دخی وار وبرقاچ سوری قویونی دخی وار شمدیکی حینده بروسه نواحیسنده یوروین قویون آندندر سلطان اوکنده برقاچ یوکروك یوندی [٥] وبرنجه‌چفت‌اوکوزی دخی‌واردی‌آیروق [٦] نسنه بولنمدی‌وهم قالمدی. اورخان غازی قرداشنه ایدر سن نه‌دیرسین . قرداشی علاءالدین ایدر بوولایت‌حقکدر زیراکه چوبان کرکدر بوولایتك‌حالنی کوره وباشاره وهم آکا اسباب دخی کرك . ایمدی اسباب‌اولدرکم بویوندلر پادشاهك‌اوله وهم‌بوقویونلر پادشاهك‌اوله ایمدی بزم‌قسمت‌ایده‌جك نه‌مزوارکه قسمت‌ایده‌لم‌دیدی. اورخان غازی‌ایدر کل‌ایمدی اول‌چوبان سن اول دیدی. علاءالدین ایدر کل‌قرداش آتامزك دعاسی وهمتی سنکلدر آنکچونکم کندی زمانده عسکری سکا قوشمش [٧] ایدی ایمدی

---

[١] تکلتی ؛ اکر التنه قونان قبا دیکیشلی کبه .
[٢] یانجق ؛ زره .
[٣] صوقمان ؛ بیوك ترکمان جیزمه‌سی .
[٤] ادیك ؛ چکمه وچیزمه‌نك یومشاق نوعی .
[٥] یوند ؛ یبانی قصراق .
[٦] آیروق ؛ باشقه ، غیر
[٧] قوشمق ؛ ترفیق ایتمك .

خیلی ایش ایدوب طورر . تا آنك زماننده اوغلانجقلر آغلاسه هی قره‌جه رحمان کلدی دیرلردی. هی‌غازیلر بومناقبی کم یازدم والله‌جمیعسنه علمم یتیشوب یازدم صانمه‌کز کم یاباندن یازدم .

نظم

بوعمر سکسان آلتی اولدیغنده — بایزید خان بغدانه آغدیغنده [۱]
چوزلدی سنجاغی کوسلر چالندی — کتورولوب‌دولتیله کیتدیکنده
هجوم دولتی طوتدی جهانی — طوروب استانبولدن چیقدیغنده
مناقب یازمغه دفتر چیقاردم — بیان ایتدم نشانن بولدیغمده
بیدی خطبه، سکز خان بایزیده — اوجمعه کون غزایه کیتدیکنده
قلم طوتدم مناقب کم یازدم — قولاق طوت سن عاشقی‌دیدیکنده

باب .— آنی بیان ایدرکم بوغازیلر بویکاده نیه مشغول اولدیلر.

اورخان غازینك آتاسی الله رحمتنه واردی وهم ددهسی اده‌بالی دخی قیزندن برآی اوکدن الله رحمتنه واردی ایکیسنی دخی بیله‌جك حصارنده قودیلر . اوچ آی اولدقدن صکره عثمان غازی دخی الله رحمتنه واردی اما سکوددہ وفات ایتدی امانته قودیلر . آنکچونکم اورخان غازی بروسه‌ده ایدی خبر واردی هماندم سوردی کلدی . آتاسنك وصیتن طوتدی بروسه‌یه کوتوردی عثمان غازی وصیت ایتدیکی کنبدك آلتنده قودی . قاین آتاسی وخاتونی مالخونی عثمان کندی الیله دفن ایتدی .

نظم

یوکلدی [۲] برسفره بونلردخی — مجرد یالکز کم کیبه طونلر
اوزاق سفردرر یاقینده کلمز — کچرنجه‌بیل کوندوزودونلر[۳]
یولکدر منزلك کورقنده لورر — عاشقی کم اوکنجه کیتدی اونلر

[۱] آغمق : چیقمق
[۲] یوکلمك : توجه ایتمك ، عزم ایتمك
[۳] دون : اصلی تون اولوب کیجه دیمکدر

یولنه باشنی قویه وبر نشان قویه و بن دخی آنکله اولام دیدی . غازی رحمان ایدر بن حاضرم قوکور الپ ایدر بر حال دخی ایدهلم . صوردیلرکم نه ایدهلم ایتدی اوطوردیغمز حصاری اوده اورالم . قبول ایتدیلر هماندم کلدیلر صماندرهیی اوده اوردیلر کندیلری کوچدیلر کیتدیلر . آیدوس تکفوری وکافرلر بغایت شاد اولدیلر تنعملر ایتمکه باشلادی . قیزك وعدهسی تمام اولدی . همان کیجه ایله غازی رحمان برنجه غازیلرله قیزك دیدیکی یره کلدی قیز دخی منتظر ایدی قیز غازی رحمانی کوردی بدنه ایپ باغلادی آشاغه صارقیتدی . غازی رحمان فی الحال ایپه یاپشدی حصاره چیقدی قیزله بولشدی حصارك قپوسنه واردیلر قاپوجیی پارالادیلر قاپویی آچدیلر . حاضر اولان غازیلر قویولدی طوغری تکفورك سراینه واردیلر تکفور کیجه فرح اولوب صحبت ایتمشدی سرخوش یاتاردی بوغازك آلدیلر . صباح اولنجیه دکین آچقه قوجه دخی ایرشدی حصاری ضبط ایتدیلر ..

نظم

صماندرهیی یاقدی ایش ارین کور نهایشلر ایتدرر بو ایش اری کور
دوکوب قانلری باشلر اویناتدیلر بوغازیلر اولان سرورلری کور
جهانه طوغری کلدی طوغری کیتدی شول اوق کبی اولان طوغرولری کور
آتان آتدیرن غیرت اوتی در اول آراده اولان مظهرلری کور

بوفتحك تاریخی دخی یوقاریده کی تاریخنده واقع اولدی .

باب .— آتی بیان ایدرکم تکفوری قیزیله غازی رحمانه ویردیلر اورخان غازیه کوندردیلر .

غازی رحمان دخی کلدی یکیشهرده بولدی خبر نه ایسه ویردی تکفوری وقیزی ومالنی تسلیم ایدوب اورخان غازی دخی قیزی غازی رحمانه ویردی کتیردیکی مالدن دخی خیلی مال ویردی . وبو زمانده بر « قره جه رحمان » دخی واردی سویلنور اول دخی غازی رحمانك نسلندندر . اول دخی استانبوله

باب .— آیدوس حصاری نه صورتله آلندی آنی بیلدرر .

مکر تکفورك برقیزی وارمش برکیجه رسول‌الله صلی‌الله علیه وسلمی دوشنده کوردی. بوقیز کوردیکم کندوسی برچوقورده برمحبوب صورتلو لطیف کشی کلیر بونی چوقوردن چیقارر کیندیکی کیه‌جکلرین چیقاررپابانه آثار کوکده‌سنی یووار[۱] وحریر کیه‌جکلر کیدرر. قیز اویانور دوشه عجبه قالیر والا بوکوردیکی کشینك خیالی قیزك عقلنی آلیر کیجه‌ده وکوندوزده خیالی کوزندن وکوکلندن چیقماز .

نظم

کوکل شهرنده اول دوست قالدی آنجق فکری طاغلدی عقلن بیله ویردی آنجق
تعجب ایتمك آنی ای عزیزلر آنی کم کورمدی جان کوزی کوردی آنجق
« عاشقی » عشقده ایکی معنی واردر بری ظاهر بری دوست معنی اولدی آنجق
چونکم قیز بو دوشی کوردی کندویه ایدر بنم حالم نه اولدی آنجق

بنی بوچوقوردن چیقاردی غیری کیه‌جك کیدردی وهم طوردیغم یردن واردی . معلوم اولدیکم بنم حالم بردرلو دخی دونسه کرکدر دونریوررردی . دائم بوحالی فکر ایدوب یوررکن ناکاه ترك کلوب حصار اوزرنده جنك ایدر ایکن قیز ایدر بن دخی واره‌ین جنك ایده‌ین دیر . حصار خلقنه کلدی کوردی او چوقوردن چیقاران کشی بو لشکرك سروریدر قیز ایدر بیلدم نیمش . فی‌الحال اولرینه کلدی رومجه بر کاغد یازدی دوش ماجراسن بیلدردی ودخی ایتدی کرچك بو حصار اوزرندن کیدك بر کیجه‌یی تعیین ایتدی . ایتدیکم اعتقاد ایتدیککز کتیلردن بر قاچ کشیلر کوندردك بن حصاری سزه ویره‌ین دیدی . بو کاغدی بر طاشه یاپشدیردی جنك ایدر کبی اولدی اول طاشی آتدی . طاش کلدی غازی رحمانك اوکنه دوشدی غازی رحمان طاشی آلدی آچه قوجه‌یه ایلتدی . برومجه بیلیر کشی بولدیلر مکتوبك مأنی بیلدیلر وهم ایناندیلر . آچه قوجه ایدر غازیلر کیمدرکم بو یوله حق

[۱] یومق ؛ بیقامق

وبردخی سکا مطیع اولانلری خوش طوت . وبردخی نوکرلرینه دائم احسان ایدیجی اول سنك احسانك آنلرك طوزاغیدر دیدی .

باب . — بوطرفده قوکور الب واقجه قوجه وغازی رحمان حاللری نه اولدی آنی بیلدرر .

بو طرفده قوکور الب آق یازی وقوکورپه [١] ایلنی وبولی ومودرنی ولایتلرینی مقرر ایتدی ودوندی ینه قره‌جیشه واب صوینه کلدی وغازی رحمانی آنده قویوب کندی ینه کیتدی . آنجه قوجه‌یی قاندری‌ده قودی مقصودلری صماندره [٢] یه وارمق اولدی . الحاصل کیجه وکوندوزبونلر کافرله‌کاه کاه مدارالر ایدرلر . برکون صماندره تکفورینك اوغلی اولمشدی بوکافرلرك حصار اوکنده یولن باصمشلر تکفوری طوتمشلر صماندره حصاری فتح اولدی . تکفوری حصار قارشیسنه ایلتدیلر کلك بوتکفوری آلك حصاریکزی دخی بزه ویرك دیمشلر . کافرلر دخی دیمشلر بونی استانبوله ایلتك آنده‌صاتك . اورخان غازی‌یه خبرکوندردیلر تکفوری اولدیره‌لم یاخودصاتالمی . اورخان‌غازی صاتك غازیلره خرجلق اولسون دیمش . کلمشلر استانبول کافری ایتمشلر نه آدم‌صاتون آلیرزویانه‌خود صاتارزدیمشلر . لشکرجمع ایدوب اوغراشدیلر [٣] کافری باصدیلر ایی‌قیرغین اولدی . الحاصل آندن صکره ایزنیکمیدتکفورنی وصماندره تکفورینی صاتون آلدیلر . آنجه قوجه کلدی صماندره‌یی مقام ایدندی استانبول تکفوریله وآیدوس تکفوریله دائم‌جنك‌ایدردی وهردم آنجه‌قوجه‌یله غازیلر آت آرقه‌سندن ایمزلردی . آنکچونکم استانبول تکفورینك دائم جنکی اکسیك دکل‌ایدی . آنکچونکم آیدوس حصارندن ترکی سورمك ایسترلردی آنجه قوجه اطرافك کویلرینی مقرر ایتمش ایدی امن وامانله .

---

[١] قوکورپه ؛ قوکورالب مخففی در .

[٢] صماندره ؛ هرایکی نسخه‌ده « سمندره » صورتنده محرر ایسه‌ده زبانزدی کبی یازلدی

[٣] اوغراشمق ؛ مصادمه ، مخاصمه ایتمك

برس تکور زبون اورخان النده　　یراشور تکور کم چکه ذلت
الن آل آل عثمانك الهی　　وهم دولتلری قاله قیامت
مظفر منصور اولسون لشکر خان　　که بو اولدرر اولان اهل مروت

وبو فتحك تاریخی هجرتك یدی یوز یکرمی آلتیسنده واقع اولدی . سنه ٧٢٦

سؤال بو فتحلر کم اولدی عثمان غازی حیاتده میدی ویا دکلدی . جواب اصح قول بودرکم حیاتده ایدی . زیرا کم اوغلنی آتاسی کوندردی . سؤال یا عثمان غازی نیچون وارمدی . جواب آنکچونکم اورخان غازینك ایکی اوغلی اولمشدی وهم ایدرکم اوغلم اورخان بنم زمانمده سن غزا ایله دیر وهم عثمانك دخی آیاغنده زحمتی واردی زحمت ایدردی دیرلر .

نظم

شولرکم اوغلی مقبل اولمق ایستر　　کل ایمدی آته اوغله یول کوستر
اوغل دخی آلا سندن نصیحت　　نصیحت کم آلا اولمایه کمتر
شولرکم آلمادی پندی آتادن　　اولان اولدر بو خلق ایچنده ابتر

باب . — عثمان غازینك اوغلی اورخان غازی‌یه وصیتن بیلدیرر .

اول ایتدیکم اوغل بن اولدیکم وقت بنی بروسه‌ده شول کوموشلی قبه‌نك آلتنده قویاسن دیدی . وبرکیمسه‌کم سکا تکری بیورمادیغی سوزی سویلیه، سن آنی قبول ایتمه واکر بیلمزسك تکری علمن بیلنه صور دیدی .

نظم

عبارت بیلمك فائده‌سی نه اولدی　　همان بوزار دوزر آدمی اولدی
دیلنده سویلنانلر آصی[١] قیلماز　　اصل کوکلنده‌کی نیتك اولدی[٢]

[١] آصی : نفع ، کار ، فائده ، منفعت ، ثمره
[٢] واتیقان نسخه‌سنده بو مصراع « اصی کوکلنده‌کی نیتك اولدی » صورتنده‌در

برس تکفورکم آدملر قوشمشلردی آنلری آدملر کمی یه ایلتدیلر[١]، کمی یه کیردی اسلامبوله کیتدی . حصارده کی خلقه دخی امن وامان ایتدیلر کیمسه نك بر چوپن آلدیرمادیلر . برس تکفورك خزینه سن اورخان غازی غازیلره بخش ایلدی . مبالغه مالی واردی جمیعسن ویردی غازیلر غنی اولدی . تکفورك بروزیری واردی اول کیتمدی وهم بوحصار ویرلمکه سبب اول اولمشدی. آنك دخی مبالغه چوق مالی واردی اول دخی کندی اختیاریله خیلی مال کتوردی اورخان غازی آنی دخی غازیلره ویردی . خیلی کافرلر قیرلمش بولندی اورخان غازی بو وزیره صوردیکم بو حصاریکم ویردیکز نه دن بوکادیکز ویردیکز دیدی . وزیر ایدر برنیجه نسنه ایچون ویردك دیدی . بری بوکم سزك دولتکز یوماً فیوما زیاده اولدی وبزم دولتمز دوندی تحقیق بیلدك . وبری دخی بوکم باباك اوزرینه حواله یاپدی کیتدی آنك دولتی کویلریمزی ضبط ایتمدی . سزه مطیع اولدیلر وبزی هیچ آکمازلر. بری دخی بیلدك کم آنلر راحت اولدیلر آنکچونکم بزی آکمازلر دیدك . بز دخی اول راحتلغه هوس ایتدك . بری دخی بوکم تکفورمز مال قودی فائده ویرمدی آنکچونکم مال ویرمکه نسنه بولمادی وقتیله آنجق نسنه آلمادی احتیاجمز وقتی صاتیجی بولمدی حصار بزه حبس اولدی. وبری دخی پادشاهکم زبون اوله مملکت تیز خراب اولورمش. وبری دخی بوکم یارامازه اویدقکم ینه اول تکفوردی. وبر دخی بوعالمك تبدلاتی اکسیك دکل ایمدی بوتبدلات بزه دخی اولدی . صوردیکم یابوقیرغین نه چوق اولمش دیمجك جواب ویردیکم آچلقدن قیرلدی .

نظم

وکر حقدن اوله فضل وعنایت — اولور هرمقصودك مقبول غایت
نیه صونسك سکا آسان کلور اول — سنك یاردمجك اولور جمله ملت
عنایت بولدی جانه آل عثمان — زبوندر کم ایدر بوکا عداوت

[١] ایلتمك ؛ ایصال ، نقل ایتمك

تکفوری ینه قاچدی برقیادن اوچدی باره باره اولدی . آدرانوزك قلعه‌سنی بوزدیلر ، خلقینی استمالتله یرلی یرنده‌قودیلر . اورخان غازی بوغزایی‌کم ایتدی طوغری بروسه‌یه کلدی پیکار باشنده صویك اورته‌سنده قوندی .

نظم

کورایمدی نه‌لرایتدی غازی اورخان — اول همتی جوق اول بحر عمان
حرکت ایتسه کافر اولوردی — طوراماز قارشویه رستم دستان
چوقلعه‌خلقی بورسمه آنی کوردی — بواورخانه اولدی باغ وبوستان
نه‌جنك ایتدی ونه‌جدال ایتدی آنده — یارلمدی باش ودوکلمدی قان
آسان اولدی بروسه اول غازی‌یه — مناقبکم یازدی اولدی برهان

اورخان غازی میخالی کوندردی بروسه تکفورینه حصاری ویردیدی. بروسه تکفوری ایتدی عهد ایده‌لم بزه کیمسه‌نك ضرری دکمسون حصاری ویره‌لم دیدی . میخال ینه کلدی خبر ویردی اورخان غازی قبول‌ایتدی. تکفور ینه خبر کوندردیکم بکا برقاچ یاراز آدم کوندرسون که بزحصاردن چیقارکن بزی ترك اینجیتمسونلر دیدی . میخال‌ایدر واران آدملره نه ویررسن کم کله‌لر دیدی. تکفور ایدر هرنه‌کم سن دییه‌سن بن ویره‌یم دیدی . میخال اوتوزبیك فلوری‌یه قول ایتدی بروسه تکفوری راضی اولدی .

نظم

نقد کوندردی تکور برسی — که ویره حصاریکم اولا خلاص
خزینه‌یی قودی برس کم کیدر — قوشاندی برایپ وهم کیدی‌پلاس
قودی کیتدی‌تکفور حصاری ایدر — یارمدن آییردیکز ای ترکلر جلس

الحاصل هانکم تکفور حصاردن چیقدی قپولر غلبه اولدی وهرطرفدن مسلمانلر کیرمکه باشلادیلر . اخی حسن بورجه وارمشدی ودخی نیجه‌لر بیله .

غایت ایشلر اولدی وبوغازیلر شویله طورشدیلر که[۱] کیجه لرده اویقو اویومازلردی وکوندوزده آت آرقه سندن ایمزلردی .

نظم

قوکور الب قلیجی بولویه صالدی ولی آق یازیده دوز باصار[۲] اولدی
اوزونجه بلده کافره بولشدی ایکی کون کیجه سیله خوش طورشدی
اورادن کافری دوندردی قوغدی قوکور الب دوز پازاره طوتدی
آق اووایه سکردر اولدی قوجه غازی رحمان یاترماز خلقی کیجه
چیقار اسلام بولور کافری دم دم قیرار غازیلر بونلری ای خواجه
بو اقلیمده بونلر طورشدیلر کم بو اقلیملری مسلمانلق ایده‌لر

سنه ۷۰۵ وبوفتحك تاریخی هجرتك یدی یوز بشنده واقع اولدی هم اورخان غازی الندن.

باب . — آنی بیان ایدرکم عثمان غازی اوغلی اورخان غازی بی بروسه یه کوندردیکم نه صورتله فتح اولندی وهم بروسه کافرلرینك حالی نیجه اولدی .

شویله خبر اولندیکم آجلقدن غایت بوکالوب بهانه ایسترلرکم حصاری ویره‌لر والا غیرتلنیرلر پادشاهدن غیری کیمسه یه ویرمزلر . عثمان غازی ایدر اورخان غازی یه اول سن آدرانوزه [۳] وارکم اول کافرك آتاسی دین بوز غزاسنده بنم «بای خواجه»نك دوشمسنه سبب اول اولدی ینه میخال وطورغود البی بوکا قوشدی. بوکره اورخان غازی «شیخ محمود» دیرلردی آنی وهم اده بالی نك قرداشی اوغلی «حسن» ی بیله دیله‌دی . طوغری آدرانوزه چیقدیلر تکفور ایشتدیکم ترك کلیور قاچدی «التمطاغی»نه چیقدی حصارینی بوش قودی. اورخان غازی یاياق اولدی سوردی آردنجه طاغه چیقدی. بیله قاچان ایل [٤] قارشی کلدی طاپدیلر

[۱] طورشمق ؛ جنگه ، مبارزه یه قیام ایتمك
[۲] دوز باصمق ؛ دوز کیتمك . آیاق دوزه باصمق ؛ مشکلات برطرف اولمق
[۳] ادرانوز ؛ قیصر آدریانوسك نامنه منسوب بر شهر قدیم ، آدرانوس
[٤] ایل ؛ خلق

دیرلر آنده واردی طوراقلاندی . اوراده اورمان آراسنده اولان ایله سکردردی. الحاصل اورخان غازی کم بواوجی [۱] برکیتدی بوکافرلری آتاسی عثمانه کوندردی . کندیسی قره تکین تکفوری اوزرینه دوشدی حصار بکینه خبر کوندردی. دیدیکم بوحصاری بکاویر ینه سنی حصارده قویاین همان آد بنم اولسون غرضم آزانقدر [۲] . بو سوز تکفوره کوچ کلدی ویرمدی . اورخان غازی ایدر غازیلر اسلام غیرتیدر یوریمك کرك بوحصاری یغما ایده رز دیدی .

نظم

دیدی اورخان که یغمادر بو قلعه	طوروشك کم ایده بوقلعه قلعه
چوقلع اوله قلعه فرصت بزمدر	روادرغازیلر طوروشه [۳] قلعه
هماندم بیقدیلر قلعه قیوسن	بوزلدی صانکه خیبر آدلی قلعه
جمیع مالن غازیلر آلدی	غنیمت کنز یمش بیل بو قلعه
تکورن طوتدیلر قزینی بیله	غازیلر ینه ایردی بو قلعه
اسیر وخوب نازك نازنینلر	غازیلری ینه ایر کوردی قلعه

تکفوری که طوتدیلر پاره پاره ایتدیلر زیرا که صاواش [٤] ایتدی اوقیزی خیلی مالیله اورخان غازی آتاسنه کوندردی وبوآلنان اسیرلری اورخان غازی صاتون آلدی ینه حصارده قودی عهد وپیمانله برکیتدی صمصه چاوشی حصارك ایچنده قودی. اورخان غازی یکیشهرده آتاسنه بولشدی وقره جیوشه دخی آدم کوندردیلر اول دخی ایزنیقه حواله کبی اولدی. کاه کاه واررلردی ایزنیق باغچه لرینی خراب ایدرلردی الحاصل ایزنیقه راحتلق ویرمزلردی برطرفدن قوکور الب آق یازی یه مشغول وایزنیکمید طرفنه آجقه قوجه مشغول وبواوجلر

---

[۱] اوج : حدود ، ثغور
[۲] آزانق : جزئی
[۳] طوروشمق : قارشو قارشویه کلوب برکاره مباشرت ایتمك
[٤] صاواش : مدافعه ، جنك وجدال

نظم

غزایه اورخان خان بیندی آته صفاتی مظهر اولدی عین ذاته
تجلی نور احمددن کورندی کوکل کوزنده کوزله مرآته
بونور اسلامه برج اولدی اورخان آینه دوشدی بیل ایکی صفاته

آتاسندن دعا همت قلیجن سفره نیت غزا ایتدی طوغری قره جیوشه یوریدیکم آکا عثمان غازی دخی وارمشدی . بر قوناق یر قالدیکم حصاره وارالر . اول آراده غازیلری اوچ بلوك ایتدیلر . بر بلوکی واردی حصاره دوشدی . اورخان بلوکی دخی حصارك آرقه‌سنده بر دره‌یه کیردیلر . غازیلر بو حصارده جنك ایدرایکن قاچدیلر . کافرلر دخی حصاردن چیقدیلر ترك قاچدی دیدیلر . کافرلر هپ حصار اوکنه چیقدیلر بر ترك بولدیلر کتیردیلر صوردیلرکم دخی ترك وارمیدر ؟ ترك ایدر یوقدر ، همان بودرکم قاچدی . تکفور، بوشادلغه چیقدی کوزجیلر کوندردی ، هیچ ترك کورمدیلر . حصار قپوسن آچدی ایتدیکم وارالم ترکك آردینی باصالم ، ترکی دره‌دن چیقارتمیه‌لم دیدی . همان بیندی سوردی . حصارك یانده طوران ترك ، حصارك قپوسنی آلدی . یوقاریده‌کی ترکی دخی کوردی تکفور ایدر هی دخی ترك وارمش. دوندی حصار اوکنده طوران ترکه کندویی اوردی. تکفوری حصاره‌قارشی طوتدیلر حصاری آلدیلر مالن غازیلره ویردیلر سپاهیسن چیقاردیلر حصاری برکیتدیلر[١] . تکفوری آلدیلر آشاغی‌یانده «ابجی» دیرلر برحصاردخی‌واردی آکا کوتوردیلر آنی دخی عهدله آلدیلر وبو ایکی حصاره ار قودیلر . قوکور الپه‌قره‌جیوشی ویردیلر آجه‌قوجه‌یه«اب‌صوبی»نی ویردیلر. اورخان‌غازی‌دوندی تکفوری آلدی بیله کیتدی سپاهیلرن دخی آق حصاره کوتوردی . ولایت کافرلرك امن وامانله یرلی یرنده قودی . قوکور الب کاه کاه چیقارآق یازی‌یه سکردردی. آجه‌قوجه عیان کولنك آقدیغی یرده«بش کوپری»ده «برغوسجق»

[١] برکیتمك ؛ تحکیم وترصین ایتمك

و بوفتح غزانك تاریخی هجرتك یدی یوز دردنده واقع اولدی : اسلام سنه ٧٠٤ میخال دیدیلر .

باب . — آنی بیان ایدرکم اورخان غازی قره‌جه‌حصارده ایکن کرمیاندن « چودار تاتاری » کلدی آلدی آنی بیلدرر .

هم شمدیکی حینده دخی آنلردن واردر «چودارلو» دیرلر . عثمان غازی «کوکه» غزاسنه کیتدیکنده‌چودار تاتاری قره‌جه‌حصارك پازارینه سکر تمشلر . اورخان غازی‌یه‌دخی خبرایتمشلرکم تاتار، پازاری اوردیلر . اورخان غازی‌دخی اسکیشهرده آت نعلاتیبورمش همانکم بوخبری‌ایشیتدی بیندی سوردی«اویناش حصاری» دیرلر ، بر ویرانجه حصار واردر طاغلر آراسنده . تاتار ایله اول آراده بولشدی کوز آچدرمدی تاتارلری قاورادی ، آلدیغن دوکدردی . خیلی تاتاردخی‌بیله طوتدی‌قره‌جه حصاره کوتوردی آتاسی کلنجه صاقلادی. عثمان غازیکم کلدی‌چاودار اوغلن کتوردیلرعثمان غازی ایدر : اوغل قومشودر بو ظالم و هم مسلماندر کندویه آند ویرەلم و هم بکینه دخی ویرەلم وارسون ولایتنه کیتسون و هم اویله ایتدیلر اول زماندن تا بیلدیرم زمانینه دکین .

باب . — آنی بیان ایدرکم عثمان غازی اوغلی اورخانی « آق یازی »یه نه صورتله کوندردی آنی بیلدر .

برکون عثمان غازی ایدر « اوغل اورخان ، بو تاتاره آنده ویرەلم . الا بونارك تاتارلغی کیتمز کل سن بوغازیلرله « قره‌جیوش »ه و« قره تکین » ه وار الله سکا ویره دیواومارن» دیر. اورخان‌غازی ایدر « خانم هرنه‌کم‌بیورسك قبول ایدرم» دیدی. آنجه قوجه‌بی وقوکور البی وغازی رحمانی وکوسه میخالی بو درت غازیکم بوکا یارار بولداشدر دیو قوشدی. ایتدیکم « ها غازیلر سزی کورەم دین یولنه نجه تپرنیرسز» . اول اورخان غازینك یالکز غزاسی بودر .

مسلمان اولدی تیز خلعت کیدردیلر. اوغلی اورخان غازی یه قوشدی قره‌جه حصارده اوغلیله وهم برغازی دخی واردی «صالتق الب» دیرلردی آنی دخی بیله قودیلر. براوغلنی آناسیله بیله جکده قودیلر کندی حقه صیغندی یوریدی. طوغری لبلبیجی حصارینه واردی تکفوری اطاعتله قارشی کلدی ینه یرنده قودی واول کافرك براوغلی واردی اوغلن بیله آلوب لفکه یه کلدی وچادرلو تکفوری وکیوه تکفوری مطیع اولوب قارشی کلدیلر مملکتلرین تسلیم ایتدیلر کندیلر عثمان غازینك یاننده یارار نوکرلر اولدیلر. صمصه چاوش کلدی ایدر بو ولایتی بکا ویرکم بونلر ینه یاغی اولمشلر. عثمان غازی ایدرولایتك بعضیسن ویرمزم زیرا بونلری ولایتندن چیقارمازم. لفکه یاننده دره آغزنده یکیشهر صوینك کنارنده برحصارجق واردی آنی صمصه چاوشه ویردی شمدی دخی اول آرانك کوینه «چاوش کوی» دیرلر. آندن مکه جه یه واردیلر اول دخی اطاعتله تکفوری کلدی. آق حصار تکفوری لشکر جمع ایدوب قارشی کلدی غایتده ایی جنك ایتدیلر آخر قاچدی حصارینه کیرمدی. غازیلر حصاری یغما ایتدیلر تکفوری قاچدی قره جیش حصارینه کیردی اول حصار سقاریه کنارنده دره ایچنده صاریجه حصاردر. برقاچ کون یوریدیلر دوندیلر کیوه یه واردیلر کافری حصاری بوش قومش کیتمش «قورد دره‌سی» دیرلر آنده بجنه اولمش اوطورمش. عثمان غازی یه بیلدیردیلر ایدرکم هی نه طوررسز، یوریدیلر طرفة العین ایچینه قویولدیلر آرالرنده تکفورون طوتدیلر عثمان غازی یه کتیردیلر مال غنیمتلرین آلدیلر. آندن «تکفور پیکاری» نه کلدیلر وآنی دخی آلدیلر وآنده برآی مقداری طوردیلر. مطیع اولان ولایتلری تیمار ویردیلر خلقینه امن وامان ایتدیلر.

نظم

بو الپك نسلی عثمان کور نه قوپدی — دعا آلدی ولیدن ولی قوپدی
آوازی چیقدی قلیجك جهانده — صداسندن کافرده غوغا قوپدی
قچنکم تپرندی غازی عثمان — صناسن بیلدیزم کورلتی قوپدی
هواسی سیر ایدر عرشدن یوقارو — محمد معراجندن بیله قوپدی

باب . — آنی بیان ایدرکم عثمان غازی یکیشهره کم کلدی اطرافك کافرلریکم کلدیلر بونکله اوغراشدیلر .

جمیعسنك ولایتنی ضبط ایتدی عدل وانصافله معمور ایتدی. غازیلر فرح اولدیلر هربریسنه کویلر ویردی هرکشیيه حاللی حالنجه رعایت ایتدی . عثمان غازینك یاننده کی غازیلر قوتلندیلر دائما غزا ایتمك ایسترلردی .

نظم

غزاکم عثمان ایتدی ای قرنداش — صاچلدی قانلر وکسیلدی باش
اول آی طوغدیکم آنده شهیداولدی — بیله اولدی نیجه ایش ویولداش
دین بوز تکورن طوتدیلر آنده — آنك اوزره دخی چوق اولدی یولداش
بوزولدی حصار آلندی مال — تکور دخی اولدی حجر اوباش
جهانده هر کشیکم آد قومشدر — یاننده داخی شیرین داد قومشدر
قودی عثمان غزایی عدلی بدل — نسیب ونسلنه دعا قومشدر

باب . — آنی بیان ایدرکم «مکمجه» و «آق حصار» و «کیوه» و «لبلیجی حصاری» و «چادرلی» نه صورتله آلندیغن بیلدرر .

غازیلر کوردیلرکم هر طرفه یوریدیلر منصور ومظفر اولدیلر . کلوب عثمان غازیيه ایتدیلر الحمدلله خانم کافر مغلوبدر واهل اسلام غالبدر . چونکه سنك کبی غیرتلی خانمز واردر بزه شمدن صکره طورمق جائز دکلدر دیدیلر . عثمان غازی ایدر میخالی اوقویالم اسلامه دعوت ایدهلم آنی مسلمان ایدهلم آندن صکره هرنره یه دیرسکز وارالم اکر مسلمان اولمازسه اول آنك ولایتن اوره لم . میخاله آدم کوندردیلر تیز کل ابی سفریمز واردر بز حاضر اولوب طوررز . میخاله کم خبر ایرشدی علی التعجیل کلدی ابی آتلر وقلیجلر پیشکش چکدیلر . هماندم که ال اوپدی ایدر خانم، حضرت رسول صلی الله علیه وسلمی دوشمده کوردم بکا اسلام عرض ایله بن مسلمان اولورم دیدی. اسلام عرض ایتدیلر خالص ومخلص

کوپرودن کچمه‌سینلر زبونکی ویره‌یم دیدی. عثمان غازی دخی قبول ایتدی اول زماندن بوزمانه دکین آل عثماندن هیچ کیمسه اولوبات کوپروسندن کچمدیلر صودن قایقله کچرلر . زبونی ویردیلر کلوب حصارینه قارشو پاره پاره ایتدیلر حصاری دخی آلدیلر ایچنه ارقودیلر ولایتن حفظ ایتدیلر .

نظم

شونیکم آلدی بیقدی یاپدی عثمان — کیمه قهر کیمه لطف ایتدی عثمان
خراب ایدوب عمارت ایتمك ایستر — بورسمه‌درلو معمار قوپدی[1] عثمان

سنه ٧٠٢ و بو غزانك تاریخی هجرتك یدی یوز ایکیسنده واقع اولدی وبوغزانك آدینه « دین‌بوز غزاسی » دیرلر .

باب . — آنی بیان ایدرکم بروسه حصارینك اوزرینه عثمان غازی حواله یاپدی.

عثمان غازی کوردیکم بو حصار جنکله آلنماز بوکا صبر کرکدر دیدی . واردی بو حصاره حواله یاپمغه باشلادی قاپلوجه طرفی اوجندن قرداشی اوغلی «آق تمور» کم اول غایتده بهادر ایدی آنکله بیله خیلی آدم قودی . بردخی طاغ طرفندن «بالابانجق» [2] دیرلردی بر قولی واردی اول دخی غایتده بهادردی بو حصاره‌ده آنی قودی و بو ایکی حصاری بر ییلده یاپدی . کویلرینی معمور ایتدی و الا حصاردن طشره کافر پارماغن چیقارامازدی .

نظم

بالابان قارغه اوچورماز قلادن — بروسه تکفوری قاچمدی بلادن
تمورقودی کیجه کوندوز راحت ایتمز — بلایه اوغرادی کافر عنادن

بو ایکی ولایت طرفندن غازیلر یمز ولایتی ضبط ایتدیلر برنجه ییل حصاره راحتلك ویرمدیلر. بونلر بونده محبوس طورسون کوره‌لم دخی عثمان غازی نیه مشغول اولدی.

---

[1] قوپمق ؛ ظهور ایتمك
[2] بالابان ؛ برنوع قوجه قفالی چاقر طوغان

یانندہ کی غازیلرہ اولر یاپدردی آندہ طوراقلاندی[۱] آنك آدینی «یکیشہر» قودیلر. وبراوغلیکم اول «علاءالدین پاشا» در آنی یانندہ قودی. کاہ کاہ آتاسی ایلہ اورخان غازی سکردرلردی ایزنیقہ دخی اینرلردی. کوپری حصارہ دخی بر نیچہ کرہ واردیلر آنی دخی صکرہ یغمایلہ فتح ایتدیلر. صکرہ مرمرہ ولایتنہ واردیلر کافرلری اطاعت ایلدی عثمان غازی دخی یرلی یرندہ قودی ینہ یکیشہرہ کلدی . برقاچ کون غازیلر آتلرن دیکلندردیلردی ایزنیق ولایتنہ سکرتدیلر شہرك قاپوسنی یاپدردیلر[۲] . برنیچہ کون جنك ایتدیلر درت یانی ولایت طاپدیلر [۳]. قلعہ اوزرینہ ارقودیلر طاپان ولایتی تیمار ارلرینہ ویردیلر کندیلری ینہ یکیشہر ولایتنہ چیقدیلر .

باب . — آنی بیان ایدرکم بروسہ تکفوری وبرقاچ تکفورلر ادرہ نوس تکفوری وکستل تکفوری اتفاق ایتدیلر وجمع اولدیلر ترکك اوزرینہ وارالم بز بونی بوارادن کوتورہ لم کہ بز بونك شرندن امین اولالم دیدیلر .

لشکر عظیم جمع ایتدیلر یوریدیلر . عثمان غازی دخی اللہ تعالی یہ صیغندی قارشو یوریدی حاضر اولان غازیلرلہ قویون حصارندہ بولشدیلر جنك ایدہ ایدہ «دین بوز» ہ کلدیلر. کافرلر طاغہ آرقہ ویردیلر طوردیلر غایتدہ قیرغین اولدی عثمان غازینك قرداشی اوغلی «آی طوغدی» شہید اولدی. دین بوزدہ قویون حصارینہ کیدن یولدہ یاتور، مزارینہ طاش چویروب طوردیلر. اول ولایتدہ آت صانجیلانسہ آنك مزارینہ ایلدوب چویررلر اللہ تعالی عنایتندہ شفابولور. دین بوز تکفوری قاچدی کستل تکفوری دوشدی وبروسہ تکفوری حصارینہ کیردی . کستل تکفورینك دخی عثمان غازی آردین سوردی تکفور واردی «اولوبات» ہ دوشدی . عثمان غازی واردی اولوبات کوپریسنك باشندہ قوندی خبر کوندردیکم زبونمی ویرك والا باشندن طولانیرم کلی ولایتکی خراب ایدرم دیر . اولوبات تکفوری ایدر عہد ایدہ لم سن وسنك نسلکدن کمسنہ بو

[۱] طوراقلانمق ؛ تمکن ایتمك
[۲] یاپمق ، پوراده مترس ترتیب ایتمك دیمکدر
[۳] طاپمق ؛ متبوع اتخاذ ایتمك، اطاعت ایتمك

ویرسون وصاتمسه هیچ نسنه ویرمیسون دیدی وهرکیم بوقانونی بوزه الله تعالی آنك دین ودنیاسن بوزسون دیدی .

ودخی هرکیمه کم برتیمار ویرم آنك سیبسز الندن آلیه‌لر وهم اول‌اولدیکی وقتده اوغلنه‌ویره‌لر واکر کوچوجك‌دخی اولورسه ویره‌لر خدمتکارلری‌سفر وقتی اولیجق سفره واره‌لر تا اول سفره یارایجه وهرکیم قانون دوزرسه الله آندن راضی اولسون واکر تسلمدن برکشی بوقانوندن‌غیری برقانون قویه‌جق اولورسه ایدندن وایتدیرندن الله تعالی راضی اولمسون .

نظم

بورسمی قودی اول‌قانونی‌عثمان — که شاکر اوله‌آندن غنی، عثمان
دیدی‌سلطانی‌حقدرملك آنکدر — آنکدر ویرمك وآلمق ودیوان
آراده بز بهانه اولدق آنجق — بهانه‌دن کورندی خلقه برهان
جهانه کلنده کیم باقی قالدی — قانی اولکه یاخانم دیدی یاسلطان
ایمدی بیجه‌لری غرق‌ایتدی‌بودریا — آدی عنصر نهایتسز بو عمان
بلورمزایزی‌کاربانلر یتوبدر[١] — همان برآد قودی کیتدی سلیمان
صاقین کم آدك آکوب‌سوکمسونلر — دیلرسه‌ك رحمت‌ایده‌سا که غفران
جهانده چوق نشان‌قودی کلنلر — نشان عدلی بدل قودی عثمان

باب . — آنی بیان ایدرکم بوآلدیغی ولایتك‌تیمارك کیمه‌کیمه ویردیلر.

قره‌جه‌حصار سنجاغن کم آکا «این اوکی» دیرلر اوغلی‌اورخان بکه‌ویردی وصو باشیلغن‌قرداشی کوندوزه ویردی. «یارحصار» ی «حسن علی»یه ویردی بودخی بریارار یولداشدی وهم کندولریله بیله کلشدی. اینه کولی «طورغود علی»یه ویردی شمدی دخی اول عزیزك آدی آکیلور اینه کول یوره‌سنده کویلری وارکم آکا «طورغود ایلی» دیرلر. قاین‌آتاسی اده‌بالی‌یه بیله‌جك‌حاصلن تیمار ویردی وهم خاتونن بیله‌جکده آتاسیله قودی کندیسی یکیشهره واردی.

[١] یتمك ؛ غائب اولمق ، غیبوبت ایتمك

نظم

اوقوتدی خطبه‌یی کم آل عثمان — ارطو کرول اوغلی غازی خان عثمان
که عدلی بدلی هپ طوتدی جهانی — عطاسی سایه‌سی دولتلو سلطان
تمرد اهلی کافری قیراندر — او مؤمن لشکرینه خان عثمان
خراب ایدن بتخانه‌لری — عمارت دین اسلام ایتدی عثمان
منادیلر صلا ایدر صلادر — سعادت بخش ایدر کلدی عثمان
قورلدی دولتی چتری ازلدن — ابد باقی قالیر بیل نسل عثمان

و بونك تاریخی هجرتك آلتی یوز طقسان طقوزنده واقع اولدی. سنه ۶۹۹

باب ۰ — عثمان غازینك قانون و احکامن بیلدرر .

قاضی وصو باشی قونلدقلین بو خلق قانون ایستر اولدیلر . کرمیاندن بر کشی کلدی ایدر بوپازارك باجنی [۱] بکاصاتك دیر. بوقوم ایتدیلر خانه‌وارالم دیرلر . اول کشی خانه واردی سویلدی. عثمان غازی ایدر «باج نه‌در؟» اول کشی ایدر پازاره هر کشیکم کلسه بن آندن آچه آلیرم دیدی . عثمان غازی ایدر سنك بو پازار اهلنده آلومکمی وارکه آچه آلیرسن . اول کشی ایدر خانم، بو توره [۲] در، جمیع ولایتلرده واردرکم پادشاه اولانلر آلیر. عثمان غازی ایدرتکریمی بیوردی، یوقسه بکلرکندیلریمی ایتدیلر دیر. بوکشی ایدرتوره‌در خانم، ازلدن قالمشدردیر. عثمان غازی بغایت فاقیدی [۳] ایدر برکشی کم قزانه غیرینکمی اولور اونك ملکنده بنم نه‌دخلم واردرکم آندن آچه آلام ، بره کشی وارکیت آرتق بو سوزی سویله ، سکا زیانم دکر دیدی . وبوقوم ایتدیلر کم خانم بوپازار بکلرینه عادتدر کم برنسنه‌جك ویرەلر دیدیلر . عثمان غازی ایدر ایمدی چونکه سز اویله دیرسز هرکشیکم پازاره بر یوك کتوره صاته ایکی آچه

[۱] باج : ویرکو ، رسم ، قره کومروکی.
[۲] توره : عادت ، نظام ، قانون
[۳] فاقیمق : آزارلامق ، طارلق ، تهور ایتمك

غازی عثمان نه ایتدیسه حق ایتدی ینه ایدرلر کافرلره تکرار
آلندی اینه کول قیرلدی کافری غازیلر مال نعمت آلدی وافر
خراب ایلدیلر کفرك دیارن کتوردی یرینه نور ظاهر
کورایمدی عالمه کم کلدی عثمان نه‌یکم طوتدی آسان ایتدی قادر
بو فتحك تاریخی هجرتك آلتی یوز طقسان طقوزنده واقع اولدی . ٦٨٩ نه

باب . — آنی بیان ایدرکم عثمان غازی جمعه نمازن نیجه قیلدردی وهر شهرده نه صورتله اولدی آنلری بیلدرر .

قاچانکم قره‌جه حصاری آلدی شهرك اولری بوش قالدی وکرمیان ولایتندن وغیری ولایتدن خیلی خلق کلدی . عثمان غازیدن اولر دیله‌دیلر. عثمان غازی ویردی. سهل زمانده معمور اولدی . بر نیجه کلیسالردخی واردی مسجد ایتدیلر وپازار دخی طورغردیلر . وبو قوم اتفاق ایتدیلرکم جمعه نمازن قیلالم وهم بر قاضی دخی دیلیه‌لم دیدیلر . «طورسون فقیه» دیرلردی برعزیزواردی واول قومه اماملق ایدردی آکا سویلدیلر . اول دخی کلدی عثمان غازینك قاین آتاسی اده‌بالیه سویلدی دخی سوز تمام اولمادن عثمان غازی کلدی صوردی مرادلرین بیلدی. عثمان غازی ایدر هرنه‌کم سزه کرکدر آنی ایدك دیر. طورسون فقیه خانم، سلطاندن اذن کرکدر دیر. عثمان غازی ایدر «بوشهری خود کندی قلیجمله آلدم، سلطانك بوندہ نه‌دخلی وارکم آندن اذن آلام آکا سلطانلق ویرن الله بکا دخی خانلق ویردی دیدی . اکرمنتی شو سنجاقسه بن خود کندی سنجاغیله کتوروب اوغراشدم واکر ایدرسه‌کم بن آل سلجوقم دیرسه بن خود کوك الپ نسلیم . اکر بو ولایته بن آنلردن اوکدین [١] کلدم دیرسه سلیمان شاه آنلردن خود اوکدین کلدی» واول قوم دخی راضی اولدی قاضیلکی وخطیبلکی طورسون فقیه ویردی . جمعه خطبه‌سی قره‌جه حصارده اوقوندی بایرام خطبه‌سی اسکیشهرده اوقوندی .

[١] اولجه .

باب . — اول کلین کم آلدیلر یار حصار تکفورینك قزیدی انی کیمه ویردیلر آنی بیلدرر .

عثمان غازی آنی اوغلی اورخان غازی یه ویردی کم «اولوفر خاتون» در [۱] اورخان دخی اول دمده یکیت اولمشیدی وبر اوغلی دخی واردیکم آنی کوچ اوزرنده قویوب طوررردی . بو درت پاره حصارلری یرینه مقرر ایتدیلر . الحاصل عثمان غازی دوکون ایلیوب اولوفر خاتونی اوغلی اورخان غازی یه ویرمك ایستر و هم اویله ایتدی . اولوفر خاتون اولدرکم قاپلوجه قاپوسنه یاقین یرده بروسه حصاری دیبنده تکیه سی وار وهم اولوفر صویی کوپروسن اول خاتون یاپدی واول صوبه اولوفر دیو آد ویردیلر وهم مراد خان غازی وسلیمان پاشا دخی آنك اوغلیدر؛ ایکیسنك دخی آتاسی اورخان غازیدر. خاتون که وفات ایتدی اورخان غازیله بیله دفن اولندی .

نظم

زهی دولت که خاتون بولدی حقدن — که برجندن بلوردی کون شفقدن
اوبرجدن کم طلوع ایتدی مرادخان — سلیمان پادشاه هم چیقدی نقابدن
سلاطین عنقالر خاتون طوغوردی — جهان روشن نور اولدی اول چراقدن
جهانی طوتدی عنبر مسك بولر — عرقلرکم بایردی کل ورقدن
جواهر معدنی چون ظاهر اولدی — طالبلر جمع اولور یاقین ایراقدن
عاشقی یازدی مناقب — بونك استادینی بیلدمدی حقدن
آلدی عثمان بیله جکی هی یار — یار حصار ایچنده هر نه کم وار
مالك مالن تصرف ایتدی قامو — نصیب ایتدی آکا عنایتی حق وغفار
شولرکم خراجه مطیع دکلدر — ایشلری پرحیله وهپ مکاردر
غازی عثمانکه حیله ایتدی بوکه — بیلوردیکه بونلر غداردر

[۱] هرایکی نسخه ده بروجه ایله در . اولونر ؛ نیلوفر چیچکی دیمکدر .

قالمشدی اکثری دوکونه کیتمشلردی حصار فتح اولندی . بو طرفده عثمان غازی دخی کوره‌لم نیلر وبرینجه غازیلری باش بزلریله عورت طوننه [١] قویدی تکفوره خبر کوندردی ایدر بونلری آیریجه بر یره قوندرسونلرکه خاتونلریمز آنده‌کی تکفورلری کوروب اوتانماسون دیدی. تکفور دخی بو سوزه غایت سوندیکم ترکك اری عورتی اله کیردی دیه یر حاضرلادیلر . عثمان غازی اوکوزلری کتورنلرله قول ایتمشلردیکه انلر حصاره کیردکلری ساعتده عثمان غازی دخی تکفوره کله‌یدی وهم اول دخی آقشامن کلدی یعنی خاتونلرن آشکاره کتوردیلر . تکفور دخی قارشولادی تعظیمله قوندردی . دخی تکفور اوطه‌سنه وارمدن عثمان غازی میخال ایله بیندیلرهی ترك قاچدی دیدیلر. تکفور دخی سرخوشدی بیندی عثمان غازی «قیلدریق» دیرلر بردره واردر بیله‌جکه یاقین یرده آنده واردی . تکفور دخی اول آرایه ایردی همان بوغازینی اله ویردی عثمان غازی تکفورك باشن کسدردی . دوندی علی الصباح یارحصاره ایندی تکفورینی طوتدی و دوکونه کلان خلقك اکثرین دخی اسیر ایتدیلر . فی الحال طورغود البی اینه کوله صالدیلر اینه کول تکفوری دخی ایشیدوب قاچماسن دیدیلر طورغود الب دخی اینه کولی چویردی . عثمان غازی دخی هرنه‌کم آلدیلر همان‌کم کلدی یغما ایتدی غازیلر یغما آوازین ایشتدیلر هماندم حصار ایچنه قویولدیلر تکفورینی پاره پاره ایتدیلر . ارلرینی قیردیلر دیشیسنی اسیر ایتدیلر آنکچونکم چوق مسلمانلر قیریلوب شهید اولمغه سبب اولمشدی .

نظم

کورایمدی [٢] حیلهٔ عثمان نه ایتدی — باش اوینادی وهم چوق باش اوتدی [٣]
کافرلرکم اوکه طوزاق دوزدی — ینه اول طوزاغی کندویی طوتدی
کافر قویی قازدی غازی دوشه‌لر — کافرلر دوشدی غازیلر دوشمدی
قراکو تکورك کوزن بورودی — غازیلر نور عثمانه بولشدی

---

[١] طون: ترکجه‌ده لباس، جامه‌معناسنه ایسه‌ده بوراده قیافت مقامنده قوللانلمشدر.
[٢] واتیقان نسخه‌سنده « کورندی » صورتنده محرردر .
[٣] اوتمك ؛ اویونده یوتمق ، کچمك .

کیمی دیدی کم بز بونی طوتالم بیله‌جك تکفوری برتدبیرایتدی[۱]
که یعنی دوکون ایدوب قاورایالر میخال تدبیری کندویه نه ایتدی

باب .— بیله‌جك تکفورینك دوکونن بیلدررکم اول دخی یارحصار تکفورینك قزین السه کرك . اول دخی بواطرافك تکفورینه سورویله قویونلر کوندردی ایتدیکم قرداشم بونی دوکونه خدمت ایدنلره ییدرسون دیدی . انشاالله بن دخی واردیغم وقت صاچومی ایله‌دم‌دیدی واکر قرداشمه‌لایق صاچوم یوغیسه بزه لایقن ایلدم دیدی . الحاصل بونلر اوقومدن کوندروکیدر آنوکیچون میخال دوکونده وعدلر ایتمشلردی . تکفور دخی عثمان‌غازی‌یه اوقویوجیلق کوندردی وخیلی کومش وآلتون وآت اوتلوغن بیله کوندردی . میخال‌دخی عثمان غازی‌یه تکفورلرك مرادی ندر بیلدردی وهم دوکونه دخی اوقودی . عثمان غازی دخی اوقویوجیلق خیلی نسنه ویردی . عثمان غازی بیله‌جك تکفورینه ایدر . میخال ، بك قرداشمه بندن چوق چوق سلام ایرشدیر اوشده[۲]شمدی بزدخی یایلایه کوچرز وهم قاین‌آنام وخاتونم‌دخی‌قرداشمك خاتونیله بیلشمك ایستر . ایمدی قرداشم خود بیلور کرمیان اوغلی بزمله نه‌حالده‌در بنه کرم ایتسونلر دائم زحمتمز چکه‌کلمشلردر بوییل دخی چکسونلر آتامك وبنم حوایجلریمزی بنه حصاره کوندره‌م‌دیدی بیله‌جك تکفوری‌دخی غایت سویندی جانله سوزین قبول ایتدی . میخالی بنه کوندردی برکون وعده اولندی کم عثمان غازی آنده واره وهم دیدیکم بزم خاتونلریمز صحرایه اوکرنمشلردر بیله‌جك طار یردر دوکونی چاقر بیکارنده ایتسون وعثمان غازی‌دخی وعده‌اولندیغی‌کون اوکوزلرینی‌یوکلتدی‌همیشه ایله‌تن خاتونلره ویردی وکچه‌لر اراسنه برنیجه آدملر بیله صاردیلر سوردیلر آقشام قراکلنده حصاره کیردیلر بر ایکی قطار اوکوز کم کیردی کچه یوکلرندن آدملرله یالین قلیجلر دوکلدی قپوجیلری یاره‌لدیلر . حصار ده خود آدم آز

[۱] بویت یالکز واتیقان نسخه‌سنده واردر .
[۲] اوشده ؛ اشته کمه‌سنك اصلیدر .

حرمت ایدر صوردیلر که بو بیله جك کافرلرینك سنك قاتکده حرمتی وارندندر. دیدیکم قومشولریمزدر بز بو ولایته غریب کلدك بونلر بزی خوش طوتدیلر ایمدی بزه واجبدرکم بونلره حرمت ایدهلم .

نظم

واجبدر دوستلق ایتمك قومشو اولان	صاقینکم قومشو اولمایه یالان
کیمه کم دوستلق ایتسك ایت حذرسن	حذرسز باشدرر یوللرده قالان
خصوصا کافر اولسه دوست اولان	دلنده دین باطل قولی یالان

باب . — آنی بیان ایدرکم کوسه میخال دوکون ایدر قزینی کلافلانوز اوغلنك بکنه ویرر. مبالغه یاراق کوردیکم اولو دوکون ایلیه اسباب تمام اولدی. اطرافك کافرلرینه خبر کوندردیکم کلك بوترکله اشنا اولك کم بونك شرندن امین اولاسز دیدی . وعده اولندینی کون کلدیلر مبالغه صاچولقلر [١] کتوردیلر . عثمان غازی جمیعندن صکره کلدی ای خالیلر وکلیملر وسورویله قویونلر کتوردیلر والا عثمان غازینك صاچوسنی غایتده بکندیلر. حاصلی اوچ کون دوکون اولدی بوتکفورلر عثمان غازینك کرمنه حیران قالدیلر والافرصت بولمازلرکم عثمان غازی یی قاورایهلر . بیله جك کافرینه عثمان غازی محتلر کوسترددی اولدن بونکله غائبانه آشنالقلری واردی الاصورتا بری برینی کورمهمشلردی. زیرا عثمان غازی یایلایه کیتسه جمیع امانتلرین بیله جکده قورلردی . اول سببدن آشنا اولمشلردی بیله جك تکفوری دخی دوکون ایتمك نیت ایتدی .

نظم

میخال کم دوکون ایتدی کورنه ایتدی	غازیلر شوقنه بنیاد ایتدی
دوکونه انجه تکورلر کلدی	قاموسی عثمانیجون تدبیر ایتدی

(١) کلین باشنه سرپلان وصاچیلان وياخود اوصره ده ویرلان هدیه ، نثار .

وارمی دیدیلر . شیخ ایدر غازیلره کچیددر الله‌فضل‌ایلیه دیدی . آتلری یمین کسوب بیندیلر صمصه چاوشی صو کنارنده بولدیلر . آلدی بو غازیلری صمصه چاوشله اولمشلردی همین‌که آنی کوردیلر و عسکری کوردیلر مطیع ومنقاد اولدیلر اری و عورتی قارشو کلدیلر . آرالرنده بر معینجه کافروواردی آنی اوقودیلر کلدی عثمان غازیله عهد و پیمان ایتدیلر صمصه چاوش هر نه دیرسه آنی قبول ایتدیلر .

سؤال صمصه چاوش نه کشیدر . جواب برکشی‌درکم آنك دخی خیلی جماعتی واردی وهم یولداشلغه یارار برقرداشی‌واردی «سلمش» دیرلردی‌اول وقت‌کم ارطغرول غازی سکوده کلدی بونلر دخی آنکله بیله کلمشلردی. اول طرفده طورمادیلر اینه‌کول کافرلری اینجتدیکندن‌واردیلر «مودرنی» ولایتنده قالدیلر انك کافرلریله مدارا ایدوب اوتوررلردی واول سببدن عثمان غازی اول ولایتی بونلره اصمارلادی و اول آرادن عثمان غازی سکردیم ایتدیلر «کوینوك» ولایتنك یرینه وطراقلو یکیجه‌سن دخی اوردیلر ولایتنی خراب ایتدیلر کلدیلر کیرو فلانوزه چیقدیلر . ینه خرمن قیادن قره‌جه حصاره چیقدیلر میخال اوکلرنجه قلاغوز اولدی اسیر آمادیلر مال غنیمت چوق آلدیلر آنکچونکم خلقی کندولره تابع ایتمکچون .

نظم

سبب عثماندن طویدی غزات	کیمی آلتون کموش آلدی کیمی آت
کیمی بکندوکی قیزلردن آلدی	غازیلره دکدی اول‌دمده فرصت
غازیلر جمع اولدی عثمانه نیت	که دائم آرتزالر فضل ونعمت
سعادت کونشی طوغدی ازلدن	نظر ایدك غازیلر اولدی قرات

وبونك تاریخی یوقاروده‌کی تاریخنده واقع اولدی .

باب . — آنی بیان‌ایدرکم‌چونکه عثمان غازی بونجلین غزالر ایتمکه باشلادی اطرافك کافرلری احتراز ایتمکه باشلادیلر . عثمان غازی بیله‌جك کافرلرینه

کافرلری دخی کلورلردی . برکون بیله‌جك پازارجی کافرلری کلمش وهم کرمیاندن دخی کلمشلر وبیله‌جکده کافرلر ایی بارداق دوزرلردی یوکله پازاره صاتمغه کتورمشلر . کرمیانلی بونك برباردا غن آلمش نسنه ویرمه‌مش ، بوکافر کلوب عثمان غازی‌یه شکایت ایله‌مش . عثمان‌غازی دخی اول کشی‌یی کتورمش بلکه دوکمش دخی کافرك حقنی آلی ویرمش غایت ایو یساق ایتمش . هرکز بیله‌جك‌کافرلرینك عورتلری‌دخی اسکیشهرپازارینه کلورلر پازار ایدرلردی امن وامانله. بوبیله‌جك کافرلری غایت اعتماد ایتمشلردی بوترك بزمله ایی طوغرولق ایدر دیرلردی .

نظم

حیله ایت دشمنه تا کم ویره ال	که‌فرصت بولیسن زینهار پشن آل
ییدر نعمت ایچرسکر شرابن	قولای اوله آکا بولاسن مجال
ولی غافل یورومه ایتمه‌سین آل	که پشمان فائده ویرمز اوله‌ملال

باب . — خرمن قیا کافرلرینی عثمان غازیله نه صورتله آشنا اولدیلر ونیلدیلر آنی بیلدرر .

عثمان غازیکم سنجاق بکی اولوب آته بیندی کوسه میخال دائم آنکله بیله اولوردی . اکثر بو غازیلرك خدمتکارلری خرمن قیا کافرلری ایدی . برکون میخاله ایدر طراقجی یکیجه‌سنه سکرده‌لم دیرز نه دیرسن دیر . میخال ایدر «صورغون» اوزرینه «صاروقیا»دن «بش‌طاش»دن کچه‌لمکه‌سقاریه‌صوین‌کچه‌بیله‌لم غازیلر بزه اول طرفدن کلورلردی . مودرنی ولایتی دخی اورمغه قولایدر دیدی وهم ولایت معموردر «صمصه‌چاوش» [۱]دخی اول ولایته یاقین یرده اولور واکا دخی خبر ایده‌لم که بر فرصت اولدینی کبی بزه بیلدیره . وهم آنك کبی ایتدیلر واردیلر بشك طاشك تکیه‌سنه قوندیلر شیخنه صوردیلر کچد

[۱] واتیقان نسخه‌سنده « صمصمه چاوش » .

نظم

ایشتدك قانون عثمان كم وار — بودر عدلی وبیل آدن سن ای یار
بوكوك كولكه‌سنده اوشدی هما — شكار بونلره هر مرغ سنغار [۱]
جهان خلقنه فرض اولدی ایده‌لر — دعالر جمله خلقك بیلكم ای یار
كركدر قوت وهم عقل وتدبیر — موافق اولانه بالعلم تقدیر
كركدر یار همدم مناسب — كرك بیكت اوله و كر اوله پیر

باب . — آنك بیانینده‌درکم عثمان‌غازی تدبیر ایتدیلر یولداش كیمی‌ایدینه‌لر ونواحیسنده كیم واردر . اونلرله نیجه زندكانی ایده .

قرداشی كوندوزی اوقودی . ایدرسن نه دیرسك‌كم بن ولایتلری نیجه فتح‌ایده‌ین ونه‌صورتله یورویه‌لم لشكرجمع اولنه‌دیدی. قرداشی ایدرنواحیمزده اولان ولایتلری اورالم بوزالم دیر . عثمان غازی ایدر بورأیك فسادی واردر آنكچونكم بونواحیلریمزی بیقوب‌یاقیجق بوشهریمزكه قره‌جه‌حصاردر معمور اولماز اولاسی بودركم قومشولریمزله دوستلق ومدارا ایده‌لم . نیتكم تدبیراوكه بیله‌جك تكوریله ایدرلردی یایلایه كیتسه‌لر امانتلرین بیله‌جك حصارنده قورلردی. قچن كلسه‌لر تلمه پینیرلر وقاتیقلر وقادینلریله یاغلر وقایماقلروخالیلر وكلیملر كوندررلردی . اركشیلرله كوندرمزلردی خاتونلرله كوندررلردی . عثمان غازی‌یه بغایت اعتماد ایدرلردی. «خرمن‌قیا» بكی «كوسه‌میخال» واردی آنكله دخی غایت دوستلق ایدردی . بر وجهله بونلرك آرالرنده بركونه حال وقال واقع اولمدی كرمیان اوغلیله عثمان خلق جنك ایدرلردی بوكافرلر دخی غایت فرح اولورلردی‌كم كرمیان اوغلیله عثمانك عداوتی واردر دیرلردی عثمان غازی دخی اسكیشهرك حمام‌یوره‌سنده [۲] پازار طورغوردی [۳] . اطرافك

---

[۱] سونغار : شاهین ، طوغان .
[۲] یوره : جوار ، اطراف .
[۳] طورغورمق : اقامه ، ركز ، توقیف ایتمك .

نظم

جهاندهمرکشی کم آدقومشدر — یا آجی یا شیرین یاد قومشدر
نشاندر سویلنور ایلده ودیلده — صورتی بوزیلوربنیاد قومشدر
کیدرکندو آدی قالور جهانده — آدیله سویلنه کم آد قومشدر
اینان بو سره والله کم دیدم — قره‌یوزی آنك کم‌یلان‌قومشدر

باب . — سلطان‌غازی حصار آلندیغی زماندن‌صکره سلطانه نه‌کوندردی وسلطاندن آکا نه کلدی آنی بیلدرر .

عثمان‌غازی کم حصاری آلدی وتکفوریني طوتدی ودخی برخیلی تبرکلرله قرداشی اوغلی «آق‌تمور»ی سلطانه کوندردی . سلطانك دخی فرحانی دخی زیاده اولدی اق تموره عطالر ایتدی . عثمان غازی‌یه دخی سنجاق یاراغیله ایوانلر غزا یاراقلری بیله ویردی . آق تمور سنجاغنی کتوردی . ایکندی وقتیدی نوبت اورلدی عثمان غازی آیاغین طوردی [۱] تا شمدی‌یه دکین کم آل عثمان غازی سفرده نوبت اورلسه آیاغین طوررلر .

سؤال پادشاهلرده بو عادت یوق آل عثمانك ندندر دیرسك . جواب‌ایکی معنای خاص واردر . بری بودرکم بونلر غازیلردر . غازیلرککم نوبت‌اورلسه اعلام غزادر غزایه حاضراولك دیمك اولور. بونلر دخی الله‌تعالی‌رضاسیچون غزایه حاضرز دیو ایاغین طوررلر وبری دخی صاحب چراغ وصاحب سفره وصاحب علمدر وصاحب سماطلردرکم عالم خلقنه نعمتلری عامدر . نیتکم‌خلیل الرحمانده بو عادتدر ایکندی وقتنده نوبت اورلرکم خلق کلوب یمك یه‌لر . ایمدی بو آل عثمانك دخی قانونلری بونك اوزرینه‌در .

---

[۱] آیاغین طورمق ؛ قیام ایتمك ، آیاقده طورمق .

ایچون کتوردکلری یاراقلرك [١] جمیعسنی ویردی . ایدر اوغل عثمان غازی سنده سعادت نشانلری چوقدر ساکه وسنك نسلکه عالمده مقابل اولیجی یوقدر بنم دعام اللهك عنایتی واولیانك همتی ومحمدك معجزاتی سنکله بیله‌در دیدی وکندوسی ولایتنه کیتدی . سلطان کم کیتدی عثمان غازی دخی برقاچ کون صبرایتدی آخر یغما ایتدی حصارفتح اولندی تکفورینی‌دخی طوتدی وغازیلرك دخی طویوم [٢] ایتدی. شهرك اولرینی غازیلره‌ویردی وغیری‌یه‌ویردی اول شهری مسلمانلر شهری ایتدی .

نظم

شولر که نعمتی حقدن آلوبدر — اونعمت‌اهلنه نعمت طولوبدر
بیدر نعمتی ای مرد کامل — نه‌ایتسه‌ك بیل سنکله اول قالوبدر
جهانه هرکلن قسمت اولاندر — یتن وهم یتن کم آد آلوبدر

بو فتحك تاریخی هجرتك التی یوز سکسان آلتیسنده واقع اولمشدر . سنه ٦٨٦

باب . — سلطان علاءالدین ولایتنه واروب تاتارله نیلدیکن بیلدرر . سلطان علاءالدین دخی کورنیلدی . هماندم ارکلی‌یه توجه ایتدی تاتار دخی بیلدیکم سلطان اوزرینه‌کلیسیور. هماندم انلردخی قارشولادیلر. «بیغااویوکی» نده بولشدیلر ایکی کون کیجه‌سیله جنك اولندی. آخر تاتار یاصلدی [٣] . شویله قیردیلرکم خایه‌لرینی کسدیلر دریسنی بربرینه دیکدیلر . کچه‌یه قاپلادیلر صیوانلر ایلدیلر آد ایچون . شمدی اول یازو [٤] یه طشاق یازوسی دیرلر . بونك دخی تاریخی یوقاریده‌کی تاریخنده کبی واقع اولدیکم تفصیلی دینلمشدر .

---

[١] یاراق : آلت سلاح ، لازمه .
[٢] طویوم : قانمه .
[٣] یاصمق : قورلمش کرکین یابی یوشالدوب دوز یانسی ایتمك معناسنه ایسه‌ده پوراده مغلوب ومنهزم ایتمك مقامنده قوللانیلمشدر .
[٤] یازو : اووا ، دوزلك .

دخی ایت کبی بریره کومه‌قوك دیدی . بویرونی کبی ایتدیلر واول یرك آدی شمدی «ایت‌اشنی» قالدی. صارویاتی‌یی دخی کتوردیلر سکودده آتاسنك‌یانده قودیلر . صارویاتی دوشدیکی یرده برچیام اغاجی واردر « قندیللی‌چام » دیرلر. شمدی آنده کاه کاه برشعله کورینور. بوتاریخ هجرتك آلتی‌یوز سکسان‌بشنده واقع اولمشدی . ٦٨٥ه

نظم مناسب

غزا کم ایتدیلر الله اکبر — دیدیلر هر نفس الله اکبر
صالندی سیف اسلام کافراوزره — اورلدی نوبت الله اکبر
قلیجلر کولکه‌سنده جنت حق — رسولدن بوخبر الله اکبر
بوزلدی چاکلر هم کلیسالر — مقام اولدی دینه الله اکبر

باب . — آنی بیان ایدرکم بوخبر سلطان علاءالدینه ایرشدی بوکافرلر مسلمانلره نه‌ایش ایتدی وکافرلر عثمان غازینك اوزرینه نه وجهله غلبه‌ایتدوکی وقرداشی‌صارویاتی شهید اولدیغی هرقنغی کافرك لشکری واردیسه بیلدردیلر .

سلطان دخی ایتمشکه قره‌جه حصار تکوری بزمله یاغی [١] اولمش دیدی وهم کرمیان اوغلی اول غریبلری‌سومزدیدی. اکثر اول کافرانك‌اهالندندر بن‌بیلیرم‌دیدی امرایتدی تیزلشکر جمع ایدك‌دیدی اول‌کافر بونك‌کبی ایش‌ایدر دیدی ویاغیرت اسلام بزده یوقیدر دیدی . لشکر عظیم جمع اولدی هجوم ایتدیلر قره‌جه حصارك اوزرینه دوشدیلر عثمان غازی کلدی اوده برطرفدن جنکه مشغول اولدی . برایکی کون جنك اولنجه فریادجیلر کلدی « بایجس تاتاری» کلدی «ارکلی‌یی» آلدی وبیقدی خلقی قیردی وشهرینی اوده‌اوردی دیدیلر . سلطان علاءالدین دخی عثمان غازی‌یی اوقودی [٢] کتوردی حصار

---

[١] یاغی : دشمن ، عامی ، باغی .
[٢] اوقومق ، دعوت ایتمك ، چیغرمق .

دیرلردی . اول درویش ایدر ای عثمان سکا پادشاهلق ویرلدی بزه دخی شکرانه دیدی . عثمان غازی ایدر هرنه‌وقت کم پادشاه اولام سکا برشهرویره‌ین دیدی . درویش ایدر بزه برکاغد ویر ایمدی دیر . عثمان‌غازی ایدر بن کاغد یازمق بیلیرمیم که بندن‌کاغد ایسترسن دیدی اما آتامدن بر قلیچ قالمشدر سنده طورسون نشان . بنی‌الله تعالی‌پادشاهلغه ایرکوررسه[1] بنم‌نسلم‌اول‌قلیجی کوره‌لر کویکی آلمیه‌لر دیو ویردی . شمدی دخی اول قلیچ قومرال دده نسلنده‌در آل عثماندن هرکیم‌که پادشاه اولسه اول قلیجی زیارت ایدرلر .

باب . — آنی‌بیان ایدرکه قاین‌آتاسی دوشنی تعبیرایتدکدن‌صکره‌نه‌ظاهر اولدی ونیه مشغول اولدی آنی بیلدیرر .

هماندم بوتعبیری ایشتدی همت قلیجن محکم کوکلنده باغلادی . برکیجه سوردی اینه کوله واردی یانده «قوله‌جه» دیرلردی برحصار واردی اونی یغمالادی اوده اوردی اول کیجه کافرلرینی قیردی وبونك تاریخی هجرتك آلتی یوز سکسان دردنده واقع اولدی عثمان غازینك اولکی فتحی بواولدی . سنه ٦٨٤

باب . — آنی بیان ایدرکم عثمان‌غازی اول‌حصاریکم آلدی‌صباح‌اولیجق ولایتك کافرلری جمع‌اولدیلر قره‌جه حصار تکفورینه کلدیلر ینه طوور سنکم سنی ونسلکی اسیر ایدرلر وهم بو ولایتی بزم المزدن آلورلر خراب ایدرلر کندولری خود برصوفی تورکمان دکللردرکه بزدخی آنکله معامله ایدیدك . ایمدی بونلری بوولایتدن چیقارمازسکز ویاخود قووماز‌سکز آخر پشیمانلق فائده ویرمز دیدیلر . آنك دخی برقرداشی واردی آدینه «فلانوز» دیرلردی اوکا عظیم لشکر قوشدی اینه‌کول کافرلریله جمع اولدیلر . عثمان غازی دخی غازیلری جمع ایتدی‌اکن‌جیه کلدیلر طومانیچ بلین آشدقلری یرده‌اوغراشدیلر غایت عظیم جنك اولدی عثمان غازینك قرداشی «صارویاتی» آنده شهیداولدی . واول فلانوز دیدکلری کافر دوشدی عثمان غازی ایدر اول ایتك قارنی یارك

[1] نائل ، مظهر .

باب . — آنی بیان ایدرکم عثمان غازی نجه‌دوش کوردی وکیمه‌خبرویردی وتعبیری نه اولدی .

عثمان غازی نیاز ایتدی و بر لحظه آغلادی اویقو غالب اولدی یاتدی اویودی . کوردیکم کندولرك اراسنده بر عزیز شیخ واردی خیلی کرامتی ظاهر اولمشدی وجمیع خلقك معتمدی ایدی . والا درویشلك باطننده ایدی دنیاسی ونعمتی وطواری چوقدی‌وصاحب چراغ‌وعلمدی دائم مسافرخانه‌سی خالی اولمازدی و عثمان غازی‌کم بو درویشه قونق اولوردی . عثمان غازی دوشنده کوردیکم بو عزیزك قوشاغندن بر آی طوغار کلیر عثمان غازینك قوینه کیرر . بو آی عثمان غازینك قوینه کیردیکی دمده کوبکندن بر آغاچ بیتر دخی کولکه‌سی عالمی طوتار . کولکه‌سنك آلتنده طاغلر وار هر طاغك دیبندن صولر چیقار اول صولردن کیمی ایچر وکیمی باغچه‌لر صوارر و کیمی چشمه‌لر آقیدر . کلور شیخه خبر ویرر . شیخ ایدر اوغل عثمان پادشاهلق سکا وسنك نسلکه مبارك‌اولسون وبنم‌قیزم «مالخون‌خاتون» سنك حلالك‌اولدی دیو هماندم نکاح ایدیویردی .

نظم

دیر اوغلم فرصت‌ونصرت‌سنکدر — هدایت منزلی نعمت سنکدر
سکاویرلدی‌تخت‌دوشمسون‌بخت — ازلی تا ابد دولت سنکدر
یانه چراغلرك عالم ایچره — دوشنه سفره‌ك دعوت سنکدر
ایکی جهانده خیرله آکلمق — نسب و نسلك برهان سنکدر
چوجقدن‌ایردی سکابخت‌دولت — جهان‌ایچره‌اولان‌دوران‌سنکدر
سلیمان زمانینك منبعیسن — که انس و جنه هم فرمان سنکدر

باب . — شیخ اده‌بالی‌کم عثمان‌غازینك‌دوشنی‌تعبیرایلدی‌وپادشاهلغی‌کندویه ونسب‌ونسلنه موشتوله‌دی [۱] یانده شیخك برمریدی‌واردی «قومرال دده»

[۱] موشتو ؛ مژده ، تبشیر .

تکفورینه بوندن شکایت ایتدی . بیله‌جك تکفورینه ایتدی سزدن دیلکمز بودرکه بزم کوجکونمزی [١] یایلایه کیتدیکمز وقت سزده امانت قویه‌لم. اول‌دخی قبول ایتدی . هر وقت کم عثمان غازی یایلایه کیتسه اثوابلرینی اوکوزلره یوکلدردی برنجه خاتون کشیلرله واررلر قلعه‌ده قورلردی . چنکم کاسه‌لر پینیر وخالی وکلیم وقوز کتوررلردی. امانتلرینه آلورلردی وبوکافرلر بونلره بغایت اعتماد ایدرلردی والا «اینه کول» کافرلری عثماندن احتراز ایدرلردی. وبونلر دخی انلردن احتراز ایدرلردی . مکر برکون ارمنی بلندن عثمان‌غازی کلدیکم اینه کولی کیجه‌لین اوده اوره بوکافرلرك جاسوسی‌واردی‌پوصوقودیلر. ارطون دیرلردی ، عثمان غازینك برمرتلوزی [٢] واردی‌کلدی‌خبربیلدردیکم بل توکندیکی یرده پوصو قودیلر . غازیلر دخی حقه صیغندیلر طوغری پوصویه واردیلر . جمیعی یایاقدی [٣] . کافرلر چوقدی عظیم‌جنك ایتدیلر. عثمان غازینك قرداشی اوغلی صارو یاتی‌نك اوغلی شهید اولدی‌کم اول « بای خواجه»در. ارمنی بلینك توکندیکی یرده «حمزه بك کویی» نواحیسنده‌دروهم زیارتنك یانده بر خرابجه کاربان سرای دخی واردر . اورادن دوندیلر ینه عثمان غازی یایلایه کیتدی .

نظم

بودر غازی عثمانی اول اکله — دیم ایکنجیسن ایشیت وطکله [٤]
کلور یوردنه ایدر چوق نیازی — که‌غیرت شوقنی جانومه باغله
دیرای معبود اسلامه قوت ویر — اوزینه دیرکم مسکین عثمان اغله

---

[١] کوجکون ؛ اشیای منقوله .

[٢] مارتولوز ؛ سابقده طونه کیجیلری قورصانی دیمك ایسه‌ده بوراده جاسوس مقامنده قوللانلمش اولسه کرك .

[٣] یایاق ؛ پیاده .

[٤] تاکلامق مصدرندن اولوب تعجب ایت ، شاش دیمکدر .

رومه پادشاه اولدی. «پس واجب اولدیکم بزه ارك قیمتی بیلنور یره واراووز» دیدی . ارطوکرول غازینك اوچ اوغلی واردی بری «عثمان» وبری «کوندوز» وبری «صارویاتی» ایدی. بونلر دخی رومه توجه ایتدیلر کلدیلر غازی حسن موصل ولایتنه . ارطوکرول اول براوغلی صارویاتی بی سلطان علاءالدینه کوندردیکم «بزه دخی یورد یری کوسترسن» دیدی . سلطان علاءالدین قره جه حصارله بیله جك اراسنده سکودی بونلره یورد ویردی . طومانیچ بلینی وارمنی بلینی بونلره یایلا ویردی . واردیلر طوغری انکورودن کلدیلر بوولایته کیردیلر . کلدکلرندن برنجه ییل صکره ارطوکرول غازی الله رحمتنه واردی. ارطوکرول غازینك رومه کلدیکنه برنجه روایت واردر . اصحی فقیر ذکر ایتدیکمدر . سکوددہ عثمان غازی بی آتاسنك یرینه روا کوردیلر . همین که عثمان غازی آتاسنك یرینه طوردی یاقین قومشو کافرلرله غایت مدارایه باشلادی . کرمیان اوغلی ایله عداوته باشلادی . انکیچونکه بو کلدکلری ولایتك خلقی دائم انلر ایچیدرلردی . عثمان غازی دخی باشلادی ایراق یرلردن آو ایتمکه .

نظم

قوشاندی دین قیلیجن بله عثمان	که ایده اسلامی اظهار عثمان
اچیلدی فرصت اسلام قاپوسی	اوقاپونك مفتاحی اولدی عثمان
چوکفر ظلمتی رومی آلوبدی	دیلر کیم عالمی نور ایده عثمان
محمد امتینك سروریدر	اولوبدر معجزه مظهر عثمان

باب . — آنی بیان ایدرکه عثمان غازی اطرافه کیجه ده وکوندوزده کاه کاه یوریمکه باشلادی .

ایانیقوله دیرلر برکافر واردی. یعنی کولده [۱] عثمان غازی یایلایه وقیشلایه کیتدکاری یرده بونلرك کوچنی اوشندیرردی [۲] . عثمان غازی بیله جك

[۱] هرایکی نسخه ده بووجهله محرر ایسه ده اسم قدیمی «آنه قول» اولان «اینه کول» در.
[۲] اوشندیرمك ، منع ایمك .

ابن طوغان ابن موغ ابن چربوغا ابن قرتلش ابن قره‌جه ابن عمودی ابن قره‌لو اقلان ابن سلیمان شاه ابن قره‌جول ابن برلوغا ابن بینتور ابن قورمش ابن‌چین ابن ماچین ابن یامن [۱] ابن نوح علیه‌الصلاة والسلام .

باب . — عثمان غازی اولادینی بیان ایدر وپادشاه‌اولدیغنه نه‌سبب اولدیغنی وروم ولایتنه نه‌ولایتدن کلدیکنی وبونده کلدکلرینه سبب نه‌در انی بیان ایدر .

عثمان غازینك ددەسی سلیمان شاهدر . رومه کلمسنه سبب بودرکم آل عباس زماننده لشکری عرب ایدی رومك اوزرینه وعجم دخی مغلوبدی‌وعجم‌تورکی کندویه سد ایدندی عربه غالب اولدیلر واول‌سببدن کافر مسلمانه اطاعت ایتمز اولدی . عجم بکلری اتفاق ایتدیلر کم بوکوچر اولی ترکی کندولرك اوزرندن ایراق ایده‌لر سلیمان شاه غازی‌یه اللی بیك کوچر ترکمان وتاتار اوین قوشدیلر کلدیلر ارزنجاندن یورودیلر روم ولایتنه، التی‌یيل‌مقداری طوردیلر. سلیمان شاه غازی خیلی بهادرلق ایتدی ینه ترکستانه عزم ایتدی ولایت حلبه چیقدی آندن «جعبر قلعه‌سی»نه واردی دیله‌دیکه‌فرات‌ایرماغنی‌اوته‌کچه آتنی‌صویه تپدی اوکی یاردی آتی سورجدی سلیمان شاه‌الله رحمتنه قاوشدی. چیقاردیلر جعبر قلعه‌سی اوکنده دفن ایتدیلر شمدیکی دمده اکا « مزار ترك » دیرلر . اویله اولسه بوکوچراولی اطرافه طاغلدی بعضیسی بریه‌یه کیتدی وبعضیسی‌ینه رومه کیتدیلر وبعضیسی‌سلیمان شاهك‌اوچ‌اوغلینه اویدیلرکم‌بری «سنقورتکین»در وبری « طوکرول »در وبریسی « کون طوغدی » در . بواوچ قرداشلر کلدکلری یوله دوندیلر پاسن اوواسنه سورملو چقورینه واردی ارطوکرول اوآنده قالدی کیتمدی . درت‌یوز مقداری کوچر اویله اول ایکی قرداشی کیتدیلر اصل وطنلرینه واول حینده سلطان علاءالدین دخی رومه‌توجه‌ایتدی قسمت اولدیغی قدر فتح ایتدی پادشاه اولدی بونك تفصیلی چوقدر فقیر اختصار ایتدم ارطوکرول بونی ایشیتدیکم کندو نسلندن سلطان علاءالدین

[۱] توراندەکی یافث اولەجق .

یازدم مناقب ال عثمان غزاتی کامل خان وسلطان
دیدم دیم نسب ونسلن کم اکلیاسن بو خانك اصلك
ندن اولدی بیان ایدەین بو غازیلری هب عیان ایدەین
هم سلطنت و شوکتینی اکلاکم دیم هیبتینی
قاندن کلوبن،نه ایله[۱]واردی واردینی ایلی یا نیجه آلدی
نه ایتدی اول خانله اول شاهلر کم اولدی جهانده پادشاهلر
معلوم ایدەین بیکده بیرینی دیکله نه دیر بوعشق بیرینی
نسل ونسبم بوایلده طوغدی هم طوغانمز بو ایلی کوردی
ظاهر وباطن دعاجیلرز خدمت اشیکنده تاجیلرز
نسل و نسب آل عثمان عاشق دیوبن ایدرلر احسان
عاشقلرز قدیمی دعاجی بیلورز اولوردعا کناه علاجی
فتح کلام پس باب اول اسمای نسب اولنور اعمال
عثمان غازیی ذکر ایدەلوم اوّل بویله دعا ایدەلوم

باب . — سلطان المجاهدین سلطان بایزید خان غازی ابن سلطان محمدخان غازی ابن مراد خان غازی ابن محمد خان غازی ابن بایزیدخان غازی ابن مرادخان غازی ابن اورخان غازی ابن غازی عثمان

اوّل اسماء نسل آل عثمان

ابن ارطکرول ابن سلیمان شاه غازی ابن قی الب ابن قزل بوغا ابن بَنْتُور ابن اَیْقُلُوغ ابن طوغان ابن قَیْتُون ابن سُغَرْتین ابن بَقی ابن سونقار [۲] ابن بَقْتمور ابن بَصَق ابن کوك الب ابن اُغوز ابن قره خان ابن اَیْقِل تلی ابن تُوزَق ابن قره خان ابن بَیْضوب ابن قَری ابن قزل بوغا ابن عَقا ابن باش بوغا ابن بای سوغ [۳]

---

[۱] ایلی؛ مملکت
[۲] واتیقان نسخه‌سنده سانقار
[۳] واتیقان نسخه‌سنده بای سوس

تواریخ آل عثمان

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمدلله الذی انعم علینا وهدینا للاسلام وجعلنا من امة حبیبه علیه الصلاة والسلام .

بنکه فقیر درویش احمد عاشقیم ابن شیخ یحیی ابن شیخ سلیمان وابن بالی سلطان العالی عاشق پاشایم وابن مرشد الافاق مخلص پاشایم وابن قطب الدوران بابا الیاس خلیفة السید ابوالوفا تاج العارفین نورالله قبرهم فقیر دخی کوشهٔ فراغتده تسلیم رضا کنج فناده صبر خرقه‌سن کیوب اوترمشدم قسطنطنیه‌ده . ناکاه بر جماعت آل عثمانك تواریخندن ومناقبندن ذکر ایتدیلر بن فقیره دخی سؤال ایتدیلر . بیلوب ایشتدوکمدن بعض احوالندن ومناقبلرندن اختصار ایدوب قلم دیلنه ویردم . قلم دخی صفحای صحرای بیاض قبره سویلدی فقیر دخی ایشتدم جان قولاغیله . کوکلم حیرتده قالدی همان ایتدمکه [۱] :

نظم

الله علیم قادر صانع صنایع حاضر ناظر

ای، بو یوقلقدن بو واری اظهار — بردوزوب برلکینه ایتدر راقرار
انسانی ایدن فقیر وسلطان — حکمینه ویرن دلیل وبرهان
غفار الذنوب حکیم مطلق — ای عیبی کوروب ستر ایدن حق
بر قولم بن ضعیف وکمتر — کوکل کوزینه جمال کوستر
عمرمکه بودم ایرشدی حده — هشتاده شش بو ییل شده
کوردم بو جهان غرایبن چوق — کلمز حسابه وآکلمزی یوق
دورمده اولانی دفتر ایتدم — اوغوزدن اولانی کوکیله کیتدم

[۱] ایتمك ، صحیحی آیتمق اولوب دیمك ، سویله‌مك ، انشاد ایتمك معناسنه‌در .

صورتیله علاوه وسنین وقایع ارباب مطالعه‌یه سهولت اولمق اوزره هوامشده آیریجه ارائه وبرده فهرست رجال ایله فهرست بلاد و فهرست عمومی تنظیم ونسخهٔ اساسیه‌نك نقصان بولنان قسملری واتیقان نسخه‌سندن استنساخ ایدیله‌رك طبع ایدلمشدر .

کرك مورخ کرکسه اثر حقنده تدقیقات ناچیزانه‌م بوندن عبارت بولنمش اولمغله احیای آثار خصوصنده همهات برکزیده‌لری باهر اولان معارف ناظر عالیسی شکری بك‌افندی حضرتلریله اشبو اثرك طبعنه عائدمعاملاتی عبدعاجزه تودیع لطفنده بولنان تاریخ عثمانی انجمننه و ایفای وظیفه‌ده مظهر تسهیلاتی اولدیغم موزهٔ همایونلر مدیر عمومیسی خلیل ادهم بك افندی‌یه عرض شکران ایله ختم مقال ایلرم .

موزهٔ همایون حافظ کتب معاونی

عالی

خاقان مشارالیهك ارتحالندن صکره سلحدارلرله [۱] وزرا بینده جریان ایدن مکالمه‌نك برقسمنه قدر تماماً وهرسك اوغلی احمدپاشانك اسارتی متعاقب صدر اعظم داود پاشانك سردارلغه تعیینی بحثندن ابتدا ایده‌رك نهایت اثره قدرجابجا نقصانی احتوا ایتمکده‌در. روماده کائن واتیقان کتبخانه‌سنده بولنان نسخه‌سی‌ده لاجل‌المراجعه تاریخ‌عثمانی انجمنی‌طرفندن فوطوغرافیا ایله‌استنساخ ایتدیریله‌رك درسعادته‌جلب‌اولنمش ایدی[۲]. بوکره‌بوآثرك‌نشری تنسیب اولنمقله‌موزهٔ‌همایون کتبخانه‌سنده بولنان نسخه اساس اتخاذ و واتیقان نسخه‌سیله بالمقابله نسختین بینده‌کی فرقلر ارائه ایدلمش واثرك یالکز تدقیقات لسانیه‌ده بولنان ارباب اختصاص ومستشرقینه مخصوص اولمیوب عمومه عائد اولمسی نظر دقته آلنمغله تاریخ عثمانی انجمننك تنسیبیله مورخك طرز افاده‌سی تغییر اولنمقسزین کلماتك املاسی ـ حروف املا قوللانلدیغی جهتله قرائتی موجب مشکلات اولمسندن طولایی ـ تبدیل وکلمات قدیمهٔ ترکیه‌نك معنالری ایضاح اولنمش ومتن اثرده اسامیسی تذکار ایدیلن وزرا، امرا، علما، مشایخك تراجم احوالی ووقایع تاریخیه حقنده تواریخ سائره‌ده کوریلن فضله معلومات وبعض مغایرتلر تحشیه

[۱] سابقده سواری بلوکلرینك برنجیسی؛ تاج‌التواریخ ج۱، ص ۳۰۳ «زمرهٔ سلحداران» صحائف‌الاخبار ج۳، ص۳۳۵ «سلحداریه طائفه‌سی»

[۲] بونسخه مورخ هاممه‌رك — دولت عثمانیه تاریخی نام اثرینك آلمانجه متنك ۱۸۲۷ پشته طبعی ج ۱، مقدمه ص ۳۳ وفرانسزجه هلمر ترجمه‌سنك ۱۸۳۵ پارس طبعنك برنجی جلدنده مندرج مدخلك یکرمی دردنجی صحیفه‌سنده — «یکرمی بش سنه متمادیاً اجرای تحریات ایتدیکم حالده استانبولده بولنغه موفق اولهمدم. واتیقان کتبخانه‌سنده قرالیجه قریستین طرفندن اهدا اولنان یازمه نسخه‌لرمیانده موجوداولوب بشقه‌یرده بولنماز. بنده اوکتبخانه‌ده قرائت ایله بعض فقراتی استخراج ایلدم، دیمش اولدیغی نسخه‌درکه ۹۹۷ تاریخنده استانبولده یازلمش و محیط‌اسلام» نام آثرك‌فرانسزجه نشر اولنان نسخه‌سنك ۱۹۱۱ده طبع ایدیلن سکزنجی جزئنده و۴۸۹نجی صحیفه‌سنده مندرج بولنان مورخك ترجمهٔ حالنده بوندن بحث ایدلمشدر. ویانه کتبخانهٔ ایمپراطور ـ یسنده‌کی یازمه کتب شرقیه میانده موجود و ۹۸۲ نومروسیله مقید اولان نسخه‌دن هاممه‌رك بحث ایتمه‌سی تاریخی تدوینندن‌صکره نسخهٔ مذکوره‌نك تدارکندن‌نشئت ایتمش اولسه کرکدر.

پارس کتبخانهٔ ملیسنده‌کی کتب شرقیه میاننده ۱۳۱۵[۳] ترك ۹۹ نومروسیله مقید بر اثر تاریخینك دردنجی صحیفه‌سنده‌ده « عاشق پاشا اوغلی الوان چلبی مناقبنده تفصیلنی بیان ایتمشدر . » [۱] عباره‌سنه تصادف ایدلمشسه‌ده « الوان چلبی » نك ترجمهٔ شقایقده [۲] وکنه‌الاخبارده [۳] مندرج ترجمهٔ حالنده ـ مؤلف شقایق وعالی قبرینی زیارت وتکیه‌سنه عزیمت ایلدیکنی بیان ایتمش اولدیغی حالده ـ تاریخی براثر یازمش اولدیغندن بحث ایدلمامسی وکشف الظنونده‌ده بوکا دائر بر قیده تصادف اولنه‌مامسی حسبیله مفادینك تنویر و توضیحی ممکن اوله‌مامشدر . واقعا مورخك « مناقب تواریخی اختصار ایتدم » [٤] دیمکده اولمسی بویله براثرك موجودیتی ظننی تولید ایتمکده ایسه‌ده ینه کندوسنك « مناقب آل عثمانی تایلدریم خانه کلنجه امام اوغلندن نقل ایدرین » صورتنده‌کی افاده‌سیله تلفیق قابل اوله‌مامقده‌در .

درسعادتده کائن عمومی کتبخانه‌لرك هیچ برنده تصادف اولنه‌مین بو اثرك برنسخه‌سی ۱۳۲۸ سنهٔ مالیه‌سی اواخرنده موزهٔ همایون کتبخانه‌سی ایچون مبایعه ایدلمش ایدی. اشبو نسخه ۳۹۵ صحیفه‌دن وبهر صحیفه اون اوچ سطردن عبارت اولوب هرصحیفه یکرمی ایکی سانتیمترو طولنده واون آلتی سانتیمترو عرضنده وبهر سطرده اون برسانتیمترو طولنده‌در. یازیسی بوزوق اسکی برخط نسخ اولوب بالجمله کلمات حرکه‌لیدر. «باب» و«نظم» کلمه‌لریله بعض اسامی سرخ ایله یازلمشدر . صحیفه‌لرك بعضلرنده رطوبت لکه‌لری کوریلور . تاریخ تحریریله مستنسخی مقید دکلدر . مقدمه‌نك ایلك صحیفه‌سی و واتیقان نسخه‌سیله لدی‌المقایسه چلبی سلطان محمد خانك صامسونی فتحنده اسفندیار اوغلی خضر بکله وقوع بولان بر مصاحبه‌سنی تعقیب ایدن قسمدن باشلایه‌رق

[۱] صاحب اثر بوعباره‌یی سلطان علاءالدین اول دینیلن « علاءالدین کیقباد بن کیخسرو »ك وقایعنی تحریر ایلدیکی صره‌ده یازمشدر .

[۲] ترجمهٔ شقایق ۱۲٦۹ مطبعهٔ عامره طبعی ص ۲۲

[۳] مطبوع کنه الاخبار رکن ٤ ، جزء ۱ ، ص ٤۰

[٤] متن اثر ص ۲۷٤

ميسر اولمشدر » ديمشدر . واقعا عالى مرحوم ، عاشق پاشانك تاريخ ارتحالنى اثرنده ارائه ايتمهمش ايسهده كشف الظنونده [١] كورلديكى اوزره ٧٣٣سنهسى اولوب بوده سلطان اورخان غازى عصرينه مصادف بولنمقله عالينك قرائتندن بحث ايلديكى اثر مورخك بو اثرى اولسه كركدر . ينه عالى كنهالاخباردە [٢] و « سلطنت سليمان بن بايزيد خان بعد از محاربهٔ تيمور خان غارت نشان » سرلوحهلى بحثده « بو حقير واقع حالى يازوب هر برينك زماننده اولان واقعاتى كا ينبغى بيان ايتدم وبعض مورخين تيمور خان كتدكدن صكره شهزادهلردن عيسى و موسى بربرلريله مراراً جنك ايتدكلرينى حتى بر دفعه فرصت بولوب بورسه دارالملكنه جلوسنى يازمشلردر . مع ذلك تا اصلندن يا كلمشلردر .زيرا كه شيخ المورخين عاشق پاشا نورالله مرقده تاريخنده و مولانا نثرى [٣] كتابنده مسطوردركه سلطان موسى سناً سلطان محمددن كچرك [٤] ايدى . » وينه اوراده [٥] وشهزاده سليمان پاشانك روم ايليه مروري بحثنده « اما مرحوم عاشق پاشا تاريخنده » ديهرك بو اثرى عاشق پاشايه نسبت ايدييوركه كرك بو نسبتى كركسه مشارالهك ترجمهٔ حالنى كنهالاخباردە سلطان عثمان غازى عصرى مشاهيرى ميانندە يازديغى وعاشق پاشانك تاريخ ارتحالى ٧٣٣ سنهسى اولديغى حالده بالاخره سلطان بايزيد خان اول عصرنده و عصر مشارالهيى متعاقب اولان ازماندە بر حيات كوسترمسى سببى احتمالكه قرائتندن بحث ايلديكى نسخهده نكيم بالاده ذكر اولنديغى اوزره وواتيقان نسخهسنده محرر بولنديغى وجهله يالكز جه «تواريخ آل عثمان عاشق پاشا» طرزنده بر عباره بولنمسندن ايلرى كلمشدر .

[١] كشف الظنون بولاق طبعى ج ٢ ، ص ٢٨٥ واستانبول طبعى ج ٢ ، ص ٤٥٨

[٢] مطبوع كنهالاخبار ركن ٤ ، جزء ١ ، ص ١١٧

[٣] مطبوع كنهالاخباردە « نثرى » ايسهده اثر مذكورك يازمه نسخهسى موزهٔ همايون كتبخانهسى نومرو ٣٦١ ، ص ١٢١ « ومولانا نثرى كتابنده مسطوردر » صورتنده‌در كه عالينك بولندن مقصدى « نثرى » نك « جهان‌نما » نام تاريخيدر .

[٤] كيچى ، كيچيك ، كوچك كلهسنك اصلى اولغله كوچورك مقامنده‌در .

[٥] مطبوع كنهالاخبار ركن ٤ ، جزء ١ ، ص ٤٥

الواهية [١] ذكر فيه انه اخذه عن كتاب الشيخ بخشى فقيه بن الياس وكان الشيخ بخشى اودع فيه ماسمعه من والده الياس وهو من ائمة السلطان اورخان « ديبوركه « واهية » تعبيرى شرق وغربك مظهر تجلى بولنان علامة مشار اليك ـ كشف الظنونده كورلديكى اوزره ـ مورخين عثمانيه حقنده متخذى اولان قصر التفات وتقدير قاعده سى ايجاباتندن اولديغى قبول ايديلير ايسه ده « ذكر فيه انه اخذه عن كتاب الشيخ بخشى فقيه بن الياس » عباره سيله مورخك « اورخان امامى اوغلى بخشى فقيهك اونده خسته اولدم كيوه ده مناقب آل عثمانى تا يلدريم خانه كلنجه امام اوغلندن نقل ايدرين، قولى تقابل ايتديرلدكده كاتب چلبى نك شو افاده سنك افادهٔ مورخه مغايرتى تظاهر ايتمكده در . بناءً عليه « ذكر فيه » ديه رك اثرى كورديكنى افهام ايتدكدن صكره مورخك « مناقب آل عثمانى تا يلدريم خانه كلنجه امام اوغلندن نقل ايدرين » ديمسنه مقابل « انه اخذه عن كتاب الشيخ بخشى فقيه بن الياس » سوزلرينى نيه استناداً يازمش اولديغنى آكلاشيلهمدى .

هامه رده تاريخنك مدخلنده [٢] سلطان اورخان امامى الياسك اوغلى شيخ بخشينك كتابنى مأخذ ايدينمشدر » ديه رك كاتب چلبى نك بالاده كى قولنى تأييد وبلكه ترجمه ايلهمش ايسه ده بوده مورخك افاده سنه مخالفدر .

مورخ على ده كنه الاخباردە ومورخك جدى عاشق پاشانك ترجمهٔ حالنده [٣] « بسيط تركى لسان له تاريخ آل عثمان يازمشدر . افاده سن عوام و خواصه شامل اولهسين اراده قيلمشلر. بوحقيره مرقد پاكنى زيارت واول كتابى قرائت

[١] هامه ر ، تاريخنك — آلمانجه متنى ١٨٢٧ پشته طبعى ج ١ ، مقدمه ص ٣٣ وفرانسزجه هلمر ترجمه سى ١٨٣٥ پارس طبعى ج ١ — مدخلنده « وهو من التواريخ القديمة التركية الواهية » عباره سنى « واهيه » تعبيرندن صرف نظرله « بواسكى اونودلمش تاريخلردندر » صورتنده ترجمه ايلهمشدر .

[٢] دولت عثمانيه تاريخى نام اثرينك آلمانجه متنى ١٨٢٧ پشته طبعى ج ١ ، مقدمه ص ٣٣ ، فرانسزجه هلمر ترجمه سى ١٨٣٥ پارس طبعى ج ١ ، مدخل ص ٢٤

[٣] مطبوع كنه الاخبار ركن ٤ ، جزء ١ ، ص ٤٠

يوز آلتمش آلتی بابه تقسيم ايلهمشدر . [١] .

اثرينك نامنه كلنجه : مورخ ، درون اثرده جابجا يازمش اولديغی نظملرك بعضيلرنده « مناقب يازدم » ديمكده اولوب كرك مقدمهده وكركسه متن اثرنده تاريخنك نامندن بحث ايتمهمكدهدر. عالی، كنه الاخبارنده بو اثردن بحث ايتدكجه « عاشق پاشا تاريخی » ديهرك قيد ايلهمكدهدر . موزهٔ همايون كتبخانهسنده بولنوب ٤٧٨ نومروسيله مقيداولان واشبو طبعده اساس اتخاذ ايديلن نسخهنك اوچنجی صحيفهسی بالاسنده سرخله «تواريخ آل عثمان» جملهسی محرر وواتيقان نسخهسنك ايلك صحيفهسی ظهرنده « كتاب تواريخ آل عثمان عاشق پاشا قدس سره » وايلك صحيفهسی سرلوحهسی مقامنده ايسه « كتاب مناقب تاريخ آل عثمان عاشق پاشا » عبارهسی كورلمكدهدر . كاتب چلبی كشف الظنونده [٢] كتابك نامنی «تاريخ آل عثمان» ديهرك ضبط ايتمكده وهامهرده تاريخنده [٣] « تاريخ عاشق پاشا زاده » صورتنده قيد ايتمكدهدر .

بو اثر حقنده كاتب چلبی كشف الظنونده [٤] « تاريخ آل عثمان ؛ لدرويش احمدبن يحيى بن سليمان بن عاشق پاشا وهو من التواريخ القديمة التركية

جلوسنه قدر اولان قسمی محتويدر . بر هيئت علميه طرفندن تحرير وتدوين واوترخت دارالفنونی معلملرندن موسيو هوتسما طرفندن نشر اولنان « محيط اسلام » نام اثرك فرانسزجه نسخهسنك ١٩١١ تاريخنده طبع ايديلن سكزنجی جزئنده و ٤٨٩ نجی صحيفهسنده مندرج مورخك ترجمهٔ حالنده كوريلن نسخه بودر .

[١] متن اثر ص ٢٧٤

[٢] كشف الظنون ١٢٧٤ بولاق طبعی ج ٢١ ص ١٦٩ و ١٣١١ و استانبول طبعی ج ١ ، ص ٢١٨

[٣] هامهر تاريخی آلمانجهمتی ١٨٢٧ پشته طبعی ج ١ ، مقدمهص٣٣ وفرانسزجه هلمر ترجمهسی ١٨٣٥ پارس طبعی ج ١ ، مدخل ص ٢٤

[٤] كشف الظنون ١٢٧٤ بولاق طبعی ج ١ ، ص ١٦٩ و ١٣١١ استانبول طبعی ج ١ ، ص ٢١٨ . همايكی طبعنده « نجشی » صورتندهدر .

وقايمك صورت جريانى بالمشاهده قلمه آلمش ، خاقان مشاراليه عصرينك وقايع سائره‌سى حقنده‌ده «بوغزالر وبوماجرالر جميع آنك حالى وقالى وافعالى بن درويش احمد عاشقى هر برينى كوردم بيلدم اختصار ايتدم» [۱] ديه‌رك حادثاتك صورت ضبطنى ارائه ايلمشدر. فاتح سلطان محمد خان ثانى حضرتلرى دورينده تماماً وسلطان بايزيد خان ثانى عصرندن ده ـ موجود اولان نسخه‌يه نظراً ـ ۹۰۳ سنه‌سى صفرينه قدر اولان وقايعى ضبط ايله [۲] تكميل اثرينى

---

[۱] متن اثر ص ۱۳۹

[۲] ۱۸۰۰ سنهٔ ميلاديسنده درسعادتده ظهور ايلين و «بيوك قولرا» ناميله ياد اولنان قولرادە مصاباً ترك حيات ايدن ليتوغرافياجى «قايول» ك كتبخانه‌سنده بولنوب ـ بوكتبخانه بالاخره بك‌اوغلى حريقلرندن برنده محترق اولمشدر ـ مستشرقيندن متوفى دوقتور مورتمان طرفندن ۱۸۵۹ تاريخنده استنساخ ايتديريلن ومحدومى مستشرقيندن موسيو يوحان مورتمانك اليوم نزدنده بولنان نسخه‌ده سلطان بايزيد خان ثانى عصرنده و ۸۹۰ تاريخنده وقوعبولوب صحيفه ۲۲۹ ـ ۲۲۷ ده مندرج وعلى پاشانك قره بغدان آقيندن باحث بولنان فقره‌يى متعاقب :

آثار وخصلت سلطان بايزيد خان

بوآل عثمانك عتبه عاليده اولن وزيرلروك آدلرينى وآثارلرينى بيان ايدر

خصلت پادشاهان آل عثمان

علما وفقرا

سرلوحه‌لى ابوابدن صكره قاضيعسكرلر حقنده ديكر بر باب مندرج بولنمقده و

الهى آل عثمان نسلى حق	قالالر تا قيامت شاهى مطلق
دينلر بو دعا حقنده آمين	اده هرقورقدن حق‌انى ايمين

نظميله ختام بولمقده اولمسنه نظراً بوآثرك ۸۹۰ سنه‌سى وقايعنه قدر اولان قسمى احتوا ايتمكده‌در كه آنف‌الذكر نظمك :

الهى آل عثمان نسليكه حق	قالالر تا قيامت شاه مطلق
دينلر بو دعا حقنده آمين	ايده‌هرقورقيدن حق آنى امين

صورتنده اولمسى اغلب احتمالدر

بوندن بشقه ويانه كتبخانهٔ ايمپراطوريسنده‌كى يازمه كتب شرقيه مياننده ـ مستشرقيندن كوسناوفلوكل طرفندن تنظيم ايديلن وويانه‌ده ۱۸۶۵ تاريخنده طبع اولنان يازمه كتب شرقيه قتالوغنك اوچنجى جلدينك ۲۰۶ نجى صحيفه‌سنده ـ ۹۸۲ نومروسيله مقيد بر نسخه دها موجوددركه سلطان عثمان غازينك ۷۲۶ سنه‌سى ارتحاليله سلطان اورخانك

مورخ عاشق پاشازاده‌اثرینی ۸۸۹ سنه‌سی خلالنده تدوینه باشلایه‌رق [۱] سلطان بایزیدخان اول‌دورینه قدر اولان‌قسمنی‌سلطان اورخان غازینك خدمت امامتنده‌بولنان «الیاس‌فقیه» ك۸۱۶تاریخنده کیوه‌ده‌بولنان‌مخدومی «یخشی‌فقیه» دن نقلاً [۲]و۷۹۳سنه‌سی‌یلدیرم بایزیدخانك صربستانده‌کائن آلاجه حصار ـ کرو-شاواج ـ ده مجارلرله وقوعبولان حربنی قره تیمور تاش پاشا زاده امرادن «اموریك» دن روایةً [۳] وتیمور ایله آنقره‌ده وقوعبولان حرب مشهوری وبعدالحرب جریان ایدن وقایعی مذکور حربده پادشاه مشار الیهك رکابنده صولاقلقله بولنوب چلبی سلطان محمد خان زمانینده آماسیه قلعه‌سنه دزدار وبالاخره سلطان‌مرادخان ثانی طرفندن بروسه نائبی تعیین بیوریلان ذاتدن ـ که مورخ مع‌التأسف‌بوذاتك نامنی‌ذکر ایتمیور ـ استماعاً [٤]یازمشدر. سلطان‌مرادخان ثانینك ۸۲۵ ده اولوبات نهری کنارنده دوزمه‌جه مصطفی‌ایله [٥] وقوعبولان حربیله ۸٤۱ ده صربستانك‌اورلمسنده [٦] و ۸٤۲ ده مجارستان آقینده [۷] و ۸۵۲ ده سلطان مراد خان ثانینك ژان هونیاد حربنده بالذات بولنه‌رق[۸]

---

[۱] متن اثر ص ۳٥

بوعمر سکسان آلتی اولدیغنده — بایزید خان بغدانه آغدیغنده
چوزلدی سنجاغی کوسار چالندی — کتورولوب دولتیاله کیتدیکنده
هجوم دولتی طوتدی جهانی — طوروب استانبولدن چیقدیغنده
مناقب یازمغه دفتر چیقاردم — بیان ایتدم نشانن بولدیغمده
بیدی خطبه ، سکز خان بایزیده — اوجمعه کون غزایه کیتدیکنده
قلم طوتدم مناقب کم یازدم — قولاق طوت سن عاشق دیدیکنده

[۲] متن اثر ص ۸٤
[۳] ینه اوراده ص ٦٦
[٤] ینه اوراده ص ۷۹
[٥] ینه اوراده ص ۹۷
[٦] ینه اوراده ص ۱۲٦
[۷] ینه اوراده ص ۱۲٥
[۱] ینه اوراده ص ۱۳٥

وحديقة الجوامعده «آغای باب السعاده حسين آغا» دينلديكی حالده كتابه ده «سابقا دار السعادة الشريفه [آغاسی] حسين آغا» محكوك وجامع شريف مورخك حال حياتنده انشا ايدلديكی حالده بوذاتك تاريخ وفاتنك ۱۱۹۸ سنه‌سی اولمسی صاحب قبرك، جامع شريفك حين بناسنده مصارف ولوازم انشائيه‌سنی اعطا ايلين حسين آغا اولميوب بلكه جامعك بالاخره تعميرينه ويا برحريقده محترق اولمسی اوزرينه يكيدن انشاسنه وياخود اوقافك تنظيم وتوسيعنه موفق اولان بزذات اولمسی ظنی حاصل ايتمكده‌در.

هامه‌ر تاريخنك تركجه ترجمه‌سی مقدمه‌سنده‌ده [۱] مورخ حقنده «صاحب اثر درويش احمد، عاشق پاشانك حفيد زاده‌سی بولنان سليمانك حفيدی يحيانك اوغليدر. بو درويش احمد، مراد اول عصرينك اك مشهور اخلاق زاهدانه شعراسندن بريدر. بايزيد ثانی عصرنده يشامشدر» دينلمشدركه «عاشق پاشانك حفيد زاده‌سی بولنان سليمانك حفيدی يحيانك اوغليدر» عباره‌سی مورخك «بن كه فقير درويش احمد عاشقی يم ابن شيخ يحيی ابن شيخ سليمان وابن بالی سلطان العالی عاشق پاشايم» قولی و «بو درويش احمد مراد اول عصرينك اك مشهور اخلاق زاهدانه شعراسندن بريدر.» سوزی ايسه ينه هامه‌رك «بايزيد ثانی عصرنده يشامشدر» ديمسی وسلطان مراد خان اولك جلوسی ۷۶۱ وشهادتی ايسه ۷۹۱ و يا ۷۹۲ تاريخنده اولوب [۲] مورخك تاريخ ولادتيده ۸۰۳ سنه‌سی بولنمسی نقطهٔ نظرندن محتاج تصحيحدر.

---

[۱] هامه‌ر تاريخنك تركجه ترجمه‌سی ۱۳۲۹ استانبول طبعی ج ۱، مقدمه ص ۲۷ هامه‌ر تاريخنك آلمانجه متنی ۱۸۲۷ پشته طبعی ج ۱، مقدمه ص ۳۳ و فرانسزجه «هلر» ترجمه‌سی ۱۸۳۵ پارس طبعی ج ۱، مدخل ص ۲٤ ده مطالعه بيورلسون.

[۲] نشانجی تاريخی ص ۱۱۷ وصحائف الاخبار ج ۳، ص ۲۰۱

تاريخ ولادتی بالاده عرض اولندیغی وجهله تقریبا ۸۰۳ سنه‌سی اولمغله بوتاریخه قدر برحیات قالمسی ممکن دکلدر. تاریخ عربینك « و قال الشیخ تاریخاً جمیلا » مصراعی مفادی، قائلنك اوتاریخده سید ولایت زاویه‌سی مشیختنده بولنان ذات اولدیغنی افهام ایتمه کرکدر.

بنه حدیقة الجوامعده کوریلن «بانیسی عاشق پاشانسلندن شیخ احمد افندیدر. پاشای مشار الیهك روحیچون بنا ایله مشدر.[۱] جمله خرج و مصرفی مسجدك دائره‌سنده مدفون آغای باب السعاده طواشی حسین آغا تبرکاً ویرمشدر » قیدینه کلنجه : جامع شریفك حولیسنه کیرلدکده وحولینك جهت یسارنده‌سد اوزرنده «مرحوم ومغفور المحتاج الی رحمة ربه الغفور | صاحب الخیرات والحسنات | سابقادار السعادة الشریفه [آغامی] حسین آغا | روحیچون بحرمة الفاتحه سنه ۱۱۹۸ » کتابه‌سنی حاوی برقبر مصادف نظر اولمقده‌در که حدیقة الجوامع مؤلفی حسین افندی، اثرینك مقدمه‌سنده [۲] « ۱۱۸۲ تاریخنه کلنجه بودار السلطنة العلیه واطرافنده موجود اولان جوامع ومساجدك... وبعضیلرینك اطرافنده مدفون اولنلر... یازیلوب » دیدکدن صکره تاریخ تدوینی ۱۱۸۲ وتبییضی ده «ترویحة القلوب ۱۱۹۳» سنه‌سی اواسطی اولمق اوزره قید ایتمسنه نظراً بوتاریخده صاحب قبرك برحیات بولنمسی

بیتك مصراع اولنه نظراً تضمن ایتدیکی تاریخك تعمیه‌یی حاوی اولمسی فرض ایدلدکده «مهرومه ـ ماه صورتنده حساب اولنمليدر ـ قوس قزح ، انجم» کلمه‌لرینك ارائه ایلدیکی ۶۷۲ رقمنه مصراع ثانیده‌کی « شاهی » کلمه‌سنك «ش» حرفنك مدلولی اولان ۳۰۰ رقمی ضم ایدلدکده ۹۷۲ یه بالغ اولمغله چشمه‌نك تاریخ انشاسنه دسترس اولنمقده‌در.

[۱] اولیا چلبی سیاحتنامه‌سنك ۱۳۱۴ استانبول طبعی ج ۱، ص ۳۰۹ « عاشق پاشا جامعی : زیارتکاه محلدر » دینلمشدر.

[۲] وقعه نویس اسعد افندی کتبخانه‌سی نومرو ۲۲۴۷

بونسخه ۲۲ ب ۱۲۳۶ تاریخنده یازلمش وایلك صحیفه‌سی ظهرنده صاحب کتبخانه‌نك خط دستیله « قلم شکسته رقم اسعد فقیر ایله صکره‌دن بنابیوریلان جوامع شریفه ایله مشایخ زوایا بعدالتذییل سایهٔ شاهانه‌ده طبع اولنق منوی ومصممدر ربم تعالی موفق ایلیه » دینلمش اولمغله علی ساطع افندینك توسیع و ۱۲۵۳ سنه‌سی اواخرینه قدر تذییل ایلدیکی نسخه‌لردن دکلدر.

اشبو عربى تاريخى مومى‌اليه شيخ احمد كدر ، دينلمكدن صكره اليوم چشمه‌نك طاق اوزرنده‌كى مرمر لوحه‌ده محكوك اولان :

بسم الله رحمان رحيم	بدأنا بالبناء المستديم
فهذا صار عيناً سلسبيلا	لرضوان وجنات النعيم
رجونا الماء من حى لطيف	ووهاب ورزاق كريم
وقال الشيخ تاريخاً جميلا	توكلنا على الله الرحيم

٩٧٢

تاريخى قيد ايدلمشدركه مورخك تاريخ ارتحالى اولمق اوزره ارائه اولنان « تكيه شناس ٨٤٦ » وياخود وقعه نويس اسعد افندى كتبخانه‌سنده موجود و ٢٢٤٧ نومروسيله مقيد يازمه حديقة الجوامع نسخه‌سنده كورلديكى اوزره « نكته‌شناس ٨٨٦ » تاريخلرندن ٨٤٦ سنه‌سى ، استانبولك فتحى ٨٥٧ تاريخى اولمسى و ٨٨٦ سنه‌سى‌ده ، مورخك اثرينى ٩٠٨ صفرى وقايعنه قدر تدوين ايله مسى نقطهٔ نظرندن يا كلشدر[١] بالاده‌كى عربى تاريخ ايله چشمه‌يه متوجهاً توقف اولندقده طاق چشمه‌نك يمين و يسارنده موضوع مرمر لوحه‌لره برر مصرعى محكوك اولان : « مهروماه قوس قزح انجمله تاريخ طاشنه ، تاج شاهيدركه قوندى چشمه سارك باشنه » بيتى دخى مورخك دكلدر . [٢] زيرا مورخك

---

[١] اسعد افندى كتبخانه‌سنده ٢٤٢٧ نومروسيله مقيد مناقب تاج العارفين ترجمه‌سنده ـ ص ١٥ ـ « حضرت سيد ولايتك بابالسى حضرت سيد احمد محرتك ٨٤١ نده رومه كلدى و ٨٨٦ محرمنك يكرمى ايكنجى جمعه كونى ايكندى وقتنده آخرته انتقال ايلدى » دينلمش اولسنه نظراً بوتاريخ سيد ولايتك پدرى سيداحمدك تاريخ ارتحالى ايكن حديقة‌الجوامع مؤلفى ذهول اثرى اولەرق مورخك سنهٔ وفاتى اولمق اوزره اثرينه قيد ايتمش اولسه كركدر .

[٢] حديقة‌الجوامع مؤلفى حسين افندى « بوبيتدن معما طريقيله تاريخ استخراجنه ارباب طبيعت هوس ايدوب تكلفلر ايلشلردر لكن «چشمه سارك باشنه » لفظى حساب اولندقده چشمه‌نك رقمى تاريخى ايله يكساندر بوندن غيرى صورتلرك جمله‌سى واهى وبعيددر » ديمش ايسه‌ده چشمه‌نك ـ عربى تاريخنده كورلديكى اوزره ـ سال انشاسى ٩٧٢ اولديغى حالده « چشمه سارك باشنه » جمله‌سى ٩٨٢ سنه‌سنى ارائه ايتمكده‌در .

شو ترجمهٔ حالندن واثرندن آکلاشلدیغی اوزره شیخ، شاعر وارباب سیفدن اولان مورخ درویش احمد عاشقی افندی حقنده سهی بك ایله لطیفینك تذکره لرنده هیچ برقیده تصادف ایدلمدیکی کبی مورخك دامادی اولان سیدولایتك خواص احباسندن اولدیغی سید مشارالیهك ترجمهٔ حالنده کی افاداتندن آکلاشیلان و۹۶۸ تاریخنده ارتحال ایله تربه حظیره سنه دفن ایدلمش بولنان مؤلف شقایق ابوالخیر عصام الدین احمد افندی اثرنده وسیدولایتك ترجمه سنده اوده بالمناسبه «مرحوم ومغفورله عاشق پاشا اولادندن شیخ احمدکه زین الدین حافی رحمه الله الملك الکافینك شرفاء خلفاسندندر» دیمش وصنف مشایخ میانده مورخدن آیروجه بحث ایتمهمش [۱] وکنه الاخبارده ده مورخك ترجمهٔ حالنه دائر برقید کوریلمهمشدر. ترجمهٔ مناقب تاج العارفینده ده سیدولایتك ترجمهٔ حالنده [۲] «حضرت سیدولایتك شیخی قاین آتاسی حضرت احمد عاشقی در ابن عاشق پاشا نورالله تعالی مرقدهما احمد عاشقی نك شیخی شیخ عبداللطیف مقدسیدر» دینلمشدرکه «حضرت احمد عاشقی ابن عاشق پاشا» قیدی ـ جدك اب منزله سنه تنزیلی قاعده سندن صرف نظر اولنور ایسه ـ متن اثرك برنجی صحیفه سی مندرجاتنه مخالف اولمغله محتاج تصحیحدر.

حدیقة الجوامعده وعاشق پاشا مسجدی بحثنده [۳] «الشیخ زین الدین الحوافی قدس سره نك خلفاسندن شیخ عبداللطیفك خلیفه سیدر. صکره طریق مجده مصرده بکریه دن سید وفاومکده دخی سائر شیوخ ایله صحبت و اخذ طریقت ایلدی. استانبولده «تکیه شناس ۸٤٦» [٤] سنه سی محرمی اواخرنده رحلت و مسجد مزبورك ـ عاشق پاشا مسجدی ـ محرابی اوکنده دفن اولنوب اوزرینه برعالی تربه بنا اولندی. مسجد مزبورك قاپوسنده واقع چشمه نك

[۱] ترجمهٔ شقایق ص ۳۵۲

[۲] ترجمهٔ مناقب تاج العارفین اسعد افندی کتبخانه سی نسخه سی ص ۱۷

[۳] حدیقة الجوامع ۱۲۸۱ مطبعهٔ عامره طبعی ج ۱، ص ۱۵۳

[٤] اسعد افندی کتبخانه سنده ۲۲٤۸ نومروسیله موجوددیکر یازمه نسخه ده ده «تکیه شناس ۸۸٦» صورتنده درکه سهو علی السهودر.

مورخك كريمه‌سى « رابعه خاتون »له ٨٧٤ سنه‌سى بالازدواج مؤلف شقايقك قولنجه ٩٢٩ محرمى اواسطنده [١] ارتحال ايليه‌رك وصيتى موجبنجه خانه‌سى قربنده واقع مسجدك اوكنده تعيين ايلديكى اوده دفن ايدلمش وبعده زوجه‌سى رابعه خاتون دخى وفات ايده‌رك يانـه دفن اولنمش اولمغله [٢] سـلطان مشـارالها سيدولايتك زوجه‌سى اولميوب سالف العرض تمسك مندرجاتنه‌نظراً سيدولايت زاويه‌سى بانيه‌سى واحتمالكه سيد ولايتك‌ده منيه‌سيدر . فقط مورخك اثرنده وسلطان بايزيد خان ثانى حقنده « حق آكا يدى اوغل ويرمشدى وهم طقوز قيزى دخى واردى وبوقيزلرك هربرينى بر مملكت بكينه ويرمشدى » ديمكده اولمسنه وخاقان مشارالهك « خديجه، كوهرملوك، سلجوق. عين‌شاه، هما » سلطان نامنده بش كريمه‌سنك ترجمهٔ حاللرى حقنده معلومات بولنوب [٣] ديكرلرينك ترجمهٔ حالنه كسب وقوف ايديله‌مه‌مسنه مبنى بوده آيروجه محتاج تدقيقدر .

سيد ولايت تربه‌سى حظيره‌سنك قاپوسى بالاسـنده مرمر اوزرينه جلى خطله محكوك وتاريخدن عارى « هذا تربهٔ شريف سيد ولايت قطب العارفين جامع اوليا | ابى الفتح سلطان السلاطين عليه رحمة البارى وعليهم اجمعين »

« رسمه‌على العريف بكتانى زاده »

كتابه‌سنده كوريلن « على العريف بكتانى زاده » كتبه‌سى، كتانجيلر كتخداسى محمد افندى زاده وايبجى حسين افندى شاكردى وخطده مصطفى دده مقلدى طغراكش، كانكش، موسيقى دان على افندينك اولدينى قبول ايديلور ايسه سيد ولايتك ارتحالى ٩٢٩ وكتانى زاده‌نك وفاتى‌ده خطوخطاطانده [٤] كورلديكى اوزره ١١٩٢ سنه‌سى اولمغله بوكتابه‌نك سيد ولايت تربه‌سنك بالآخره وقوع بولان بر تعميرنده وضع ايدلمش اولدينى آكلاشلمقده‌در .

فقدان مآخذ جهتيله همان همان يالكز كندى اثرندن اقتطاف ايدلمش اولان

---

[١] اولياچلبى سياحتنامه‌سى ١٣١٤ استانبول طبعى ج ١ ، ص ٣١٥ تاريخ وفاتى ٩٤١ كوسترلمشدر .

[٢] ترجمهٔ شقايق ص ٣٥٢

[٣] متن اثر ص ٢٤٢-٢٤١

[٤] خط وخطاطان ١٣٠٥ استانبول طبعى ص ١٢٤

بوقبرك يانندە اوزرى آغاج برصندوقەيله مستور اولان قادين قبرينك سيد ولايتك حرمى وسلطان بايزيد خان ثانينك كريمەسى « صوفيه فاطمه سلطان » ك اولديغى روايتى حقندە تدقيقات اجرا ايدلمش ايسەدە سيد ولايت اوقاف شريفەسى مسقفاتى دفترندە مقيد « المخلص الفقير سيدالمسعود محمدالمتولى اولاد وقف بروجه مشروطه خادم الفقراء زاويه حالا » امضاسنى و ١١ رجب ١١٨٤ تاريخى حاوى تمسكده « محميهٔ استانبولده عاشق پاشا محلەسنده حرمين شريفين دارالسعادة الشريفه آغاسى حضرتلرينك تحت نظارتلرنده آسوده اولان اوقافلردن مرحوم ومغفورلها سلطان بايزيد ولى حضرتلرينك كريمهٔ سعادتلرى صوفيه فاطمه سلطان حضرتلرينك بنا واحيا بيوردقلرى زاويه ومسكن فقرا اولان حجراتلرينك وايكى عدد تربهٔ شريفلرين تعمير وترميمى ايچون وقف وتعيين ايلدكلرى اجداد عظامم سيد ولايت افندى حضرتلرينك اولاديت ومشروطيت اوزره متوليسى اولديغم اوقاف شريفلرى الخ » قيدندن و اوقاف همايون قيود قديمه اداره‌سى قيوداتنده‌ده « صوفيه فاطمه سلطان بنت سلطان بايزيد خان » نامنه بعض اوقافك موجود بولنديغنه وقيود خاقانى اداره‌سى دفاترنده دخى « صوفى سلطان ناميله معروفه فاطمه خاتونك ٩٠٧ سنه‌سى برقاچ دكان وسائره وقف ايلەمش » اولديغنه دائر برقيددن ماعدا معلوماته تصادف ايديلەمديكى كبى ترجمهٔ مناقب تاج العارفينده وشقايقده [١] افاده ايدلديكى اوزره سيد ولايت

كتيرمشدى » ديمسى وقره‌مان اوغلى پير احمد بكك ٨٧٧ تاريخندن وفاتنه قدر دولت عثمانيه‌يه قارشو حال عصيانده بولندينى جهتله درسعادتده بولنان عائلەسنى نزدينه جلب ايده‌ميه‌جكى نظر دقته آلنمجه قره‌مان اوغلى پير احمد بكك مخدومنك اولمسى‌ده خاطره تبادر ايلەمكده ايسەده هر ايكى كتابەنك عين تاريخى ارائه ايتمسى بو ظنى ازاله ايتمكده‌در. قره‌مان اوغللرى كتابەلريله پيراحمد بكك ترجمهٔ حالى ايچون خليل ادهم بكك تاريخ عثمانى انجمنى مجموعه‌سنك ١٣٢٧ تاريخنده نشر اولنان ١١ و ١٢ و ١٣٢٨ سنه‌سى ظرفنده انتشار ايلين ١٣ و ١٤ نومرولو نسخه‌لرنده مندرج بولنان وسنهٔ مذكوره‌ده آيروجه كتاب شكلنده طبع ايتديريلن « قره‌مان اوغللرى حقنده وثائق محكوكه » نام اثرينه مراجعت اولنه.

[١] ترجمهٔ مناقب تاج العارفين اسعدافندى نسخه‌سى ص ١٤ — ١٣ وترجمهٔ شقايق ص ٣٥٢

حیدر محلهسی جوارنده انشا ایتدیردیکی جامع شریفك [۱] محرابی اوکنده وحیدر جادهسی اوزرنده اولان تربهسنده هیچ برکتابه یه تصادف اولنهمدی.

درون تربهده ـ اولجه منفرداً انشا ایدیلوب بالاخره تربهیه الحاق ایدلدیکی پك بارز برصورتده کورینن محلده ـ بولنان قبرك کتابهلری بروجه آتیدر:

وسطی آچیق وطوپراقله مملو مرمردن معمول صندوقهنك ذو وجوه الاربعه باش طاشنك برنجی وجهنده: «کل من علیها فان | ویبقی وجه ربك | ذوالجلال والاکرام» ایکنجی وجهنده: «قدانتقل من دار | الفنا الی دار | البقا المرحوم | المغفور سعید» اوچنجی وجهنده: «الشهید الی رحمة | تعالی نورالله قبره | وجعل الجنة مثواه | محمد چلبی بن پرحیات» دردنجی وجهنده: «متوفی شدفی شهر رمضان | المبارك من شهور | سنه اربع وعشرین وتسعمایه | هجریة نبویه».

آیاق اوجی طاشنك بر یوزنده: «دوشلی [۲] محمد ایروجانم | ایچمی طاشمی [۳] یاندردی فراق | کیجه کوندز زار قیلوب ایدرم | الفراق یامحمد الفراق» دیکر یوزنده: «انتقل من دارالفنا | الی دار البقا | المرحوم المغفور | محمد ابن پراحد | مات فی شهر رمضان سنه ۹۲٤»

شوکتابهلرك مفادی بوقبرك مورخك دامادی اولان سید ولایتك ترجمهٔ مناقب تاج العارفینده [٤] کورلدیکی اوزره ۸۸٤ سنهسی شعبانی آخرنده تولد ایدن «پرحیات» نامندهکی مخدومنك اوغلی «محمد چلبی» نك اولدیغنی افهام ایتمکدهدر [٥].

---

[۱] مطبوع حدیقة الجوامع ج ۱، ص ۱۵۳

[۲] دوشلی؛ دوشهلی

[۳] طاش؛ طیش کلهسنك اصلیدر

[٤] ترجمهٔ مناقب تاج العارفین اسعدافندی نسخهسی ص ۱۵. بونسخهده «پیرحیات» صورتنده در.

[٥] کتابهنك قسم عربیسنك قره مان اوغلی مقابری کتابهلرینه مشابه اولمسی، آیاق اوجندهکی طاشك ایکنجی وجهنده محکوك اولان کتابهنك دردنجی سطرینی تشکیل ایدن «محمد ابن پراحد» جملهسندهکی «احد» کلهسنك سنکتراشك خطاسی نتیجهسی اولهرق «احمد»دن غلط اولمسی ومورخك اثرنده ـ ص ۱۷۷ ـ وسلفکه فتحنی تحکیه سنده «کدیك اری ـ احمدپاشا ـ دخی اول جینده پیراحمدك اوینی اوغلینی وقیزینی استانبوله

شهر مذکورده اجرا بیوریلان سور ختانلرنده مدعواً میان علماده بولنه‌رق نائل احسان شاهانه اولمشدر [۱] . سنهٔ‌مزبوره‌ده باللوبادره‌نك فتحی وبواثناده مجارلرك ممالك عثمانیه‌یه هجومنده تکرار اوسکوبه عزیمت ایله‌مشدر [۲] .

ایشته بو تاریخدن اعتباراً مورخك ترجمهٔ حالی ظلام مجهولیته کیرمکده ویالکز کریمه‌سی « رابعه خاتون » ی مریدی بولنان سید ولایته ۸۷٤ تاریخنده تزویج ایلدیکی کوریله‌بیلمکده‌در [۳] .

مورخك حیات درویشانه‌سی حقنده‌ده ۸۵۲ تاریخندن اول قونیه‌ده [٤] شیخ‌صدرالدین‌قونوی‌زاویه‌سی مشیخته بولنان‌شیخ عبداللطیف‌مقدسینك [٥] منیبی و ۸٤۰ تاریخنده حجه عزیمتنده مصرده بکریه‌دن سید وفاتك [٦] خلفاسندن اولدیغندن [۷] ومکهٔ مکرمه‌ده مشایخ سائره ایله صحبت ایده‌رك اخذ طریقت ایتمش [۸] و ـ حجه قبل‌العزیمه ـ شیخ جنید ایله شیخ عبداللطیف مقدسینك قونیه‌ده وقوعبولان ملاقاتنده حاضر بولندیغندن [۹] فضله بر معلوماته تصادف اولنه‌مامشدر .

تاریخ ارتحالی حقنده بر چوق تحریات وتدقیقات اجرا ایدلدیکی حالده هیچ بر قیده دسترس اولنه‌مدیغی کبی مورخك ، جدی عاشق پاشا نامنه درسعادتده

---

[۱] متن اثر ص ۱٤۹

[۲] بنه اوراده ص ۱۵۱

[۳] ترجمهٔ شقایق ۱۲٦۹ مطبعهٔ عامره طبعی ص ۳۵۲ وترجمهٔ‌مناقب تاج‌العارفین، وقعه نویس اسعد افندی کتبخانه‌سی نومرو ۲٤۲۷ ص ۱٤ ـ ۱۳ .

[٤] بروسه‌لی بلیغك «کلدستهٔ ریاض عرفان و وفیات دانشوران نادره‌دان » نام اثری ۱۳۰۲ بروسه طبعی ، شیخ عبداللطیف مقدسینك ترجمهٔ حالی ص ۹٦

[٥] متن اثر ص ۲٦٤

[٦] ترجمهٔ مناقب تاج‌العارفینك بلاده عرض اولنان نسخه‌سی ص ۱۹ ؛ سمی « محمد » کنیتی « ابوالوفا » ولقبی « تاج العارفین » در .

[۷] متن اثر ص ۱

[۸] حدیقة‌الجوامع ۱۲۸۱ مطبعهٔ‌عامره طبعی ج ۱ ، ص ۱۵۳

[۹] متن اثر ص ۲٦۵

وقایع تاریخیه‌یی بوسننده تلقی ایله‌مش اولدیغنك قبولنی ایجاب ایلدیکی جهتله هرحالده آیروجه شایان تدقیقدر .

۸۱۶ تاریخنده کیوده خسته‌لنه‌رق سلطان اورخان غازینك امامتی خدمتنده بولنمش اولان الیاس فقیهك اوغلی یحیی فقیهك خانه‌سنده قالوب چلبی سلطان محمد خانك ـ موسی چلبی ایله لاجل الحرب ـ روم ایلی‌یه مرور ایچون یوروسه عزیمتنی مشاهده ایتمش اولان مورخ [۱] بالاخره ازرادن مسقط رأسی اولان تانونه عودت ایتمش اولمکله توقاددهکی بدوی چارطاقنده محبوساً بولنان میخال اوغلی محمد بکك اطلاقیله سلطان مراد خان ثانینك دوزمه‌جه مصطفی ایله اولوبات نهری کنارنده وقوعبولان حربنه ۸۲۵ تاریخنده جلبنده مومی‌الیه محمد بك الوان چلبی تکیه‌سنه اوغرایه‌رق مورخی استصحاب ایله معسکر عثمانی‌یه کتیرمشدر [۲] . بوتاریخدن ۸۴۱ سنه‌سنه قدر مع‌التأسف ترجمهٔ حالنه دائر برقید تاریخی‌یه تصادف ایدیله‌مه‌مش وفقط حجه عزیمتندن اول قونیه‌ده کائن صدرالدین قونوی زاویه‌سنده بولندیغی تعین ایده‌بیلمشدر [۳] .

فریضهٔ حجی بعدالایفا ۸۴۱ سنه‌سی امرادن اسحق بکله برلکده اوسکوبه کیده‌رك صربستانك اورلمسی اثناسنده اسحق بکك اجرا ایلدیکی آقینلرده معیتنده بولنمش [٤] و ۸۴۲ ده سلطان مراد خان ثانینك بلغراده اوغرایه‌رق مجارستانده اجرا بیوردقلری آقینده اثبات وجود ایلیه‌رك [٥] خاقان مشارالیهك الطاف شاهانه‌لرینه مظهر اولمش ۸۵۲ سنه‌سی وقوعبولان ژان‌هونیاد حربنه‌ده بالفعل اشتراك ایده‌رك [٦] طرف پادشاهیدن کندوسنه برآت احسان بیورلمشدر ۸۶۱ تاریخنده ادرنه‌ده بولنان مورخ، شهزاده سلطان مصطفی وسلطان بایزیدك

[۱] متن اثر ص ۸٤
[۲] ینه اوراده ۹۷
[۳] ینه اوراده ص ۲٦٥
[٤] ینه اوراده ص ۱۲۷ ـ ۲٦
[٥] ینه اوراده ص ۱۲٥
[٦] ینه اوراده ص ۱۳٥

مدخل

معارف نظارت جليله‌سنجه نشری تنسیب اولنان بوکتابك مؤلفی اولان مورخك اسمی « درویش احمد » ومخلصی « عاشقی » اولوب « شیخ احمد » نامیله عریفدر. نسبنی کندوسی « درویش احمد عاشقی ابن شیخ یحیی ابن‌شیخ سلیمان ابن‌بالی عاشق‌پاشا ابن‌مخلص‌پاشا ابن بابا الیاس » اولمق اوزره بالارائه [۱] ذوات مشارالیهمك نامارینی « عاشقی یحیی سلیمان عاشقلر » که مخلص الیاس هم ویره‌برهان » بیتنده جمع ایلیور [۲] .

محل ولادتی، آماسیه سنجاغی‌داخلنده مجیداوزی‌قضاسی مضافاتندن‌اولوب مرکز قضایه ایکی ساعت مسافه‌ده کائن ونام قدیمی « تانون » اولدیغی حالده الیوم « الوان چلبی قریه‌سی » دینیلن قریه‌ده بولنان واثرنده [۳] « بزم الوان چلبی تکیه‌سی » دیه‌رك یاد ایلدیکی تکیه اولمق محتملدر. تاریخ ولادتی « بوعمر سکسان آلتی اولدیغنده، بایزید خان بغدانه آغدیغنده » [٤] بیتی وسلطان بایزید خان ثانینك کیلی وآق کرمانك فتحی ایچون درسعادتدن حرکتی تاج‌التواریخ، نشانجی تاریخی ، کنه‌الاخبار ، صحائف‌الاخباردہ [٥] کورلدیکی اوزره ۸۸۹ سنه‌سی اولدیغی نظر دقته آلنجه ۸۰۳ تاریخی ایدوکی تظاهر ایتمکده ایسه‌ده بوتاریخی‌سال‌ولادتی اولمق‌اوزره قبول‌ایتمك، مورخك ـ احتمالکه چلبی‌سلطان محمد خانك معیتنده اوله‌رق روم ایلی یه لاجل‌العزیمه ـ ۸۱٦ تاریخنده کیوه‌یه ورودنده اون اوچ یاشنده بولنمقده ایدوکنك ویخشی فقیهدن روایت ایلدیکی

[۱] متن اثر ص ۱
[۲] بنه اوراده ص ۱۳۷
[۳] بنه اوراده ص ۹۷
[٤] بنه اوراده ص ۳٥
[٥] تاج‌التواریخ ۱۲۸۰ مطبعهٔ عامره طبعی ج ۲ ، ص ٤۱ ، ٤ ربیع‌الاخر ۸۸۹ جمعه کونی، نشانجی تاریخی ۱۲۷۹ مطبعهٔ عامره طبعی ص ۱۸۸ ، کنه‌الاخبارك یازمه نسخه‌سی موزه‌همایون کتبخانه‌سی نومرو ۳٦۱ ، صحیفه ٥۳٤ ، صحائف‌الاخبار ۱۲۸٥ مطبعهٔ عامره طبعی ج ۳ ، ص ٤۰۹ ، ٤ ربیع‌الاخر ۸۸۹ جمعه کونی .

شوکتلو پادشاهمز سلطان محمدخان خامس افندمز حضرتلرینك عهد همایونلرنده ساحهٔ مطبوعاته چیقان اشبو « عاشق پاشا زاده تاریخی » ده معارف نظارتنك همهات مذکوره‌سی جمله‌سندندرکه بوخصوصده اهتمامات مخصوصه کوسترن معارف عمومیه ناظری شکری بك افندی حضرتلرینه عرض تشکرات اولنور .

اشبو اثرك طبعی صره‌سنده‌کی تصحیحی ـ الده بولنان ایکی نسخه‌که بری موزهٔ همایون کتبخانه‌سنده بولنوب بوطبعه اساس اتخاذ اولنان ودیکری انجمن طرفندن واتیقان کتبخانه‌سندن فوطوغرافی ایله استنساخ ایتدیره‌رك جلب ایدیلاندر ـ بونسخه‌لرك مقابله وتطبیقی موزهٔ همایون حافظ کتب معاونی عالی بك طرفندن درعهده ایدیله‌رك میرمومی الیهك مساعیٔ مشکوره‌سیله بودفعه مطبعهٔ عامره‌ده برصورت مستحسنه‌ده طبع اولنمشدر .

فی ٤ ذی‌القعده سنه ١٣٣٢ تاریخ عثمانی انجمنی

AŞIKPAŞAZADE

افادهٔ مخصوصه

آثار اسلافدن قیمتدار بعض کتب تاریخیه نسخه‌لری یامفقود ویاال یازیسی اوله‌رق برقاچ نسخه‌یه مقصوردر . برچوق ارباب تتبع بونلره دسترس اولمقده ومطالعه ایلکده دوچار مشکلات ومحرومیت اولمقده‌در . بونوع آثار معتبره‌یی الك قیمتدار ونادرلرندن بدأ ایله طبع ایدوب ساحهٔ انتشاره وضع ایلمکی « تاریخ عثمانی انجمنی » وظیفه‌دن عد ایدرك بونك ایچون درین برامل بسلدیکی حالده انجمنك استطاعت مالیه‌سی بوکا مساعد اولمدیغندن ناچارشوامنیه تأخر ایلمکده ایدی .

معارف عمومیه نظارت جلیله‌سی بودجه‌سنده آثار مهمه‌نك طبعی ایچون تخصیصات مقید بولندیغندن کتب تواریخدن ایجاب ایدن نسخ نادره‌نك طبعنه نظارت اولنمسی بوکره تاریخ عثمانی انجمنه حواله اولنمشدر . شوصورتله اوته‌دنبری انجمنك بروظیفهٔ نشریه اوله‌رق تلقی ایلدیکی آثار اسلافك طبعی کیفیتی‌ده حیز حصوله چیقمغه امکان حاصل اولمشدر .

بوجمله‌دن اوله‌رق « عاشق پاشا زاده » و « نشری » و « لطفی پاشا » تاریخلری ایله « شمعدانی زاده » نك « مرءی النواریخ » نام اثری طبع اولنمق تقرر ایدوب بمنه‌الکریم بونلردن « عاشق پاشا زاده » تاریخنك طبعنه مبادرتله اکمالی میسر اولدی . آثار مذکوره ایله برابر دها دیکر قیمتلی مدوناتك ستر نسیانده ویا وادیٔ ندرتده ممتنع الاستفاده برحالده قالمیوب مشتاقان علم ومعرفتك حصه‌یاب ذوق وقوف اولملرینی وشوصورتله کتبخانهٔ عرفان ملیه قیمتلی یادکارلرقالمسنی تأمینه خدمت ایدن معارف نظارت جلیله‌سی بوخصوصده شایان توقیر اثر تشویق وهمت ابراز بیورمشدر .

DR
485
A77
1914

888936

'Asikpasazade

نواریخ آل عثماندن

Tevarih-i Al-i Osmandan

عاشق پاشا زاده تاریخی

معارف عمومیه نظارت جلیله سی طرفندن

طبع و تمثیل ایتدیرلمشدر

موزهٔ همایون حافظ کتب معاونی عالی ای اشبو طبعك

مقابله و تصحیحنه باقمشدر

استانبول — مطبعهٔ عامره

۱۳۲۲ هجری

۱۹۱۶

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

DR
485
A77
1914

'Asikpasazade
Tevarih-i Al-i Osmandan